VITT · EMANUE

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
71
3 D
6

A

Ad usum fratris Dânielis de Vrbe

Veritas [illegible] ... in re ...

[illegible] terminum [illegible] simplices [illegible] ... differentes

Sũmule [illegible] onalis

ſeu logica exce[illegible] [illegible]eſſoris magiſtri Nico[illegible] doctoris ſubtilis Scoti[illegible]

Duplex cognitio intuitiva que requirit ... [illegible] ... que non requirit ... [illegible] ... obiectum quod non videt.

Eundem enim nec sunt aliqua ... [illegible] ... differunt reali[ter]

Terminus triplex in mente voce ... scripto

Terminus significans essentiam rei ... quantitate

Verbum terminus significans actum rei

Nomen aliquod substantivum, aliquod adiectivum. Substantivum ... adiectivum quod [illegible] ... accidentalia ... [illegible] ... recipiendum huius accidentia.

Fuit concessus fratri Marcho ... [illegible] ... ad ... Loci S. Andree ... [illegible]

Auicēna 6° nālium ꝑte 4ª. c. x. dic̄ ꝙ ex aīa soler accidere ... mā cōporali ꝑmutanc ...
nīs. ꝙ acquirit sine actiōe, ꝑ ... cōporali. ... calido. & frigiditas ex nō frigido
... n. imaginat aīa aliquaꝫ ... materia cōporalis recipit ...
maꝫ hntes ꝯparatiōes ad illa ... ice dispositiōeꝫ inſir
cū credit se inalescere, aut ... ex hoc: ut cū correbaret
forma in aīa eiꝰ patiat ... ꝛ infirmitas Et hec
ē actio efficatior ꝙ illa qua ... Et ponit exᵐ de eunte
sup trabeꝫ: q si imaginat ... eiꝫ: eo q. imaginat in aīa eiꝰ firmam
cadēdi uehemēter imp̄s ... recto nō ꝑsumit gerair. sed
erigēdus, ꝛ ambulandi ...

de dic̄ b(ea)tꝰ Aug. ... xi. ... mutandi corꝑ ad q̄litatem
ut posset imitare sic ... hēt exᵐ in sextīna ... uirgā
Jacob. Gen. 30.

... facit hussor n̄ deficit in me ... atupt ... in menstruosis mulieribus. Et hec est

71.3.D.6

Excellentiſſimi vi… ac ſacre theologie … eximij magiſtri … belli de fracia: o… ru: ſm doctrina … tilis Scoti (logic… admodu vtilis ex… cipit.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Voni… piete Prou… leſcens iux… cum ſenuerit… ab ea. Utile … ſtudere doctrina… ris ſubtilis Scoti: q inter ceteras n… me extat roboris: z ſitatis in eius pnci/pijs a iuuetute introduci. Ipa em habi/ta: alie de facili haberi poſſut: ſed no eco/tra. Igit iuxta ipi⁹ mete aliq logicalia p iuuenibus ſup ſumulas Petri hiſpani chriſto duce breuit enodabo. Et quia multe materie q tractant in logica: per ampli⁹ reperiunt in phia: remitto aliu/de ad quoddam copediu: qd ſup phiam eiuſde doctorꝫ dictis compilaui: ſepeqꝫ noto ea q hic dicunt: in qbꝫ locꝫ ab eode doctore habent: vt ea ibide diffuſi⁹ vale/as intueri. Intitulat aut iſte liber liber ſumularu Petri hiſpani: qꝫ in hoc libro ſub breui copedio determinat ea q in lo/gica Ariſtotelis habent diffuſe. Subie/ctu ſo ſeu materia circa qua verſat hec ꝯſideratio eſt ſyllogiſm⁹. ¶ Et ſciendu ꝙ ſubiectu alicuius ſcietie pot dici obie/ctu, ſeu gen⁹ ſcibile. Gen⁹ nepe ſepe pro materia ſumit. Un in diffinitioe qdita/tiua gen⁹ ponit vt materia: differetia vt forma. Obiectu e illud circa qd fert po/tetia: vt potetia viſiua tendit in luce vel colore. Un dicit obiectu ab ob qd eſt co/tra: z iactu qſi ꝯtra iactu. Subiectu igi/tur de q in aliq ſcietia pncipalit tractat dicit obiectu: vel gen⁹ ſcibile: qꝫ eſt mate/ria circa qua tedit ꝯſideratio ipi⁹ ſcien/

…biectu rone pprietatu q… Unde ſubiectu dicit … mu ſubiectu alicui⁹ … ſm Scotu in plogo. … illud qd ꝯtinet pmo … ates illi⁹ ſcietie cui⁹ eſt … aut aliqd pmo ineſſe ali… ꝗtu tale: ſiue p ppriam … id: ſꝫ alijs p ipm: vt pprie… ibilitas ſeu flebilitas: et … ꝗtu ho. qꝫ em ho eſt … e riſibilis: z ſic riſibilitas … inferioribꝫ aut ab hoie: … ſibilitas: no tn pmo. Sor… … ſortes non eſt riſibilis: ſed … omo.

…andu ꝙ ꝯtinere ſtualiter pot capi dupliciter. ſ. ſtuali/ter actualiter: et ſtualiter potetialiter. Uirtualiter actualit ꝯtinet ſubiectu p/prias paſſioes q ab ipo oriunt. Uirtua/liter potetialiter ſupius ꝯtinet paſſioes inferioꝝ q ipis inſunt: no p rone ipi⁹ ſu/perioris: ſꝫ p pprias rones iporu. ¶ Pri/mu igit ſubiectu alicui⁹ ſcie ꝯtinet ſtua/liter actualiter: vel ſtualiter potetialit oes pprietates q pncipalit tractant in il/la ſcietia cui e adequatu. Ueritates ſo ibi min⁹ principaliter ꝯſiderate ad ipm reducunt: z habet attributione: ſicut phs reducit qrto metaphiſice ad ſubiectum ei⁹ qd eſt ens in ꝗtu ens generatione q e via ad eſſe: z corruptione q eſt via ad no eſſe. z negatioes z priuatioes: qꝫ priuant ipm eſſe: z ſic de alijs: ſiue ſint ptes ſubie/ctiue: ſiue ptes integrales vel quis alio modo. Ex q patet ꝙ ſyllogiſm⁹ in coi ſu/ptus eſt primu ſubiectu: ſiue adeqtu to/ti⁹ logice. Probat: qꝫ ꝯtinet virtualiter actualiter paſſioes pprias que ſibi pmo inſunt: vt veꝝ a falſo diſcernere: a magꝭ noto ad min⁹ notu euideter cocludendo pcedere: z hmoi. ¶ Cotinet etia ſtuali/ter actualiter pprietatesqꝫ que inſunt ſu/is pribus ſubiectiuis: ſcilicet ſyllogiſmo dialectico ſophiſtico z demonſtratiuo p rone ſyllogiſmi. Uirtualiter ſo potetia

liter ɔtinet paſſiões que / prias coꝝ rōnes. Jd[...] / ſubiectū in aliqua l[...] / prietates ɔſideran[...] / ſterioꝝ dicit̃: q̄ ſciēti[...] / iecti cuius ptes ꝛ ꝓpri[...] / ſed ſyllogiſmus eſt hm[...] / ce: ḡ eſt eius ſubiectū. P[...] / ipo eñ ſyllogiſmo ſin cōi [...] / prioꝝ: de ei⁹ aūt ptibus [...] / ctat̃ in alijs libris noue l[...] / giſmo dialectico in libro [...] / co: in libro elencoꝝ: de ei[...] / integralib⁹ ſyllogiſmi que[...] / ci eius pncipia intrinſeca.[...] / ꝛ terminis tractat̃ in veteri lo[...] / bro periherme. vniuerſaliū ꝛ [...] / coꝝ. Dicunt̃ aūt iſti libri logica [...] / q̄ꝛ pmo fuerit inuēta: ſed q̄ꝛ ea q̄ li[...] / ctant̃ ſunt materia remota logice. Non / eñ ita pncipaliter intēdunt̃ a logico ſi‑ / cut ſyllogiſm⁹ de q̄ tractat̃ in logica no‑ / ua. Ad ſyllogiſmū autem poſſūt reduci / alie ſpecies argumētatiōis: vt inductio: / enthimema ꝛ exemplū: ſicut imꝑfectū re‑ / ducit̃ ad ꝑfectum ſecūdo prioꝝ. Nō eñ / ita pncipaliter intēdunt̃ a logico ſic ipe / ſyllogiſm⁹. ¶ Cōtra pdicta arguit̃ pmo / ſic: Syllogiſm⁹ nullas habet paſſiões: / ḡ nō eſt ſubiectū logice: cōſequētia ē no‑ / ta: ꝛ antecedēs ꝓbat̃: q̄ꝛ ſi ſyllogiſm⁹ ha‑ / beret paſſiões cum ſit ens rōnis: tūc ille / paſſiões eēt nihil: qđ videt̃ falſū. Proba‑ / tio ɔſequētie: q̄ꝛ ens min⁹ ente rōnis eſt / oino nō ens: ſꝫ paſſio fundata in ente rō‑ / nis eſt min⁹ ente rōnis: cū paſſio ſit mio‑ / ris entitatis q̄ ſubiectum: ḡ talis paſſio / erit nihil. Jtē ſecūda itētio in cōi ſūpta / eſt ſubiectū logice: ḡ ſyllogiſm⁹ nō erit / ibi ſubiectū: cōſequentia eſt nota: ꝓbat̃ / antecedēs: q̄ꝛ logica eſt de ſecūdis inten‑ / tiōib⁹ adiūctꝫ pmis ſm Auiceñ. Pro re‑ / ſponſiōe ad iſta argumēta notādū: q̄ in‑ / tētio vel ɔcept⁹ pōt capi tripliciť. Uno / mō ꝑ ſpecie obiecti q̄ eſt rō ɔcipiēdi: ꝛ di‑ / cit̃ intētio q̄ꝛ p ipam ſenſus vel intellect⁹ / tēdit in obiectū ſm Sco. 13. di. 2. ſentē. / Secūdo mō intētio ſumit̃ ꝑ actu ɔcipi‑

[...]telligēdi. Alio mō ꝑ obiecto / [...]ceptibili: res eñ ɔcepta vel / [...]intētio inq̄tū in ipam rē‑ / [...]m ɔſiderādo. Jtē notā‑ / [...]ct⁹ intellect⁹: q̄ꝛ quidā / [...]act⁹ collatiu⁹. Act⁹ / [...]ect⁹ fert̃ ſup aliquā rē: / [...]ntelligit roſam. Actus / [...]pellat̃ q̄ intellectus rē in / [...] ad ſeipſam vel ad aliā / [...]ꝑ duplex ē intētio. ſ. pma / [...]a eſt pma rei cōſideratio / [...]ſcrationē ꝑ obiecto cōce‑ / [...]intētio eſt ipa res pmo in‑ / [...]ſerata: cui⁹ cōſideratio im‑ / [...]fatur a re vel a ſpē rei. Res / [...]io: vt cognita vel vt cognoſci‑ / [...]a termini pme intētiōis dicunt̃ / [...]ificāt hmōi res cōceptas vel cōce‑ / ptibiles: vt hō | equ⁹: viſio | intellectio: ni‑ / gredo | albedo. Secūda intentio eſt q̄dā / relatio ſeu cōꝑatio intellect⁹ q̄ vna pma / intētio cōꝑat̃ ad aliā ꝑ actū intellectus. / Exēplū: intellect⁹ itelligēs hoiem ꝛ ani‑ / mal cōꝑat vnū ad aliud ſm rōnē pdica‑ / bilis ꝛ ſubijcibilis: q̄ cōꝑatio ex pte aia‑ / lis dicit̃ gen⁹: ꝛ ex pte hois ſpecies: et ſic / ſm diuerſas comꝑatiões format intelle‑ / ctus diuerſas ſecūdas intētiones: puta / generis: ſpeciei: ac indiuidui ꝛ hmōi: ita / q̄ ois ſecūda intētio eſt formaliter rela‑ / tio rōnis: ſicut ꝓpoſitio et enūciatio: cō‑ / poſitio ꝛ diuiſio: in q̄b⁹ veꝝ ꝛ falſū ſūt in / mente ꝛ non in reb⁹ ſm Ariſ. 6. metaph. / Sūt eñ ſecūde intētiões q̄ cōſiſtūt in q̄‑ / dā cōꝑatiōe duoꝝ cōceptoꝝum: ſiue illa / duo ſūt idē ſm rē: ſiue diuerſa. Utit̃ eñ / q̄nq̄ȝ intellect⁹ vno vt duob⁹ cōpoſitio‑ / nē formās: ſicut cū dicit̃: hō eſt hō. Ex q̄ / patet q̄ talis cōpoſitio ſolū eſt in intelle‑ / ctu ꝛ nō in reb⁹. Syllogiſm⁹ eſt etiā ſecū‑ / da intētio. Eſt eñ habitudo ſeu cōpoſi‑ / tio pmiſſaꝝ ad cōcluſionē. His pmiſſis / reſpōdeo ad rōnes. Ad pmā: q̄ cū dicit̃: / ſi ſyllogiſm⁹ haberet paſſiões tūc eſſent / nihil: q̄ꝛ eēnt min⁹ ens q̄ ens rōnis. Re‑ / ſpondeo: q̄ ſicut eſt dare gradū in enti‑ / bus realib⁹: ſic eſt dare in entib⁹ rōnis: ꝛ

71.3.D.6

lō nō oportet ꝙ q̄cq̄d ē min⁹ ente rōnis
ſit nō ens ꝛ nihil: qꝛ licet illa res rōnis q̄
ſubijcit̄ alteri rei rōnis ſit magꝭ res alio
mō: tn̄ nō ſeq̄t̄ ex hoc ꝙ res ...
bil. Nō repugnat igit̄ ſyllo...
ens rōnis habere paſſiōes ...
taph. diſtinguit vnitates r...
menta realia: ꝛ vnitates itē...
damēta itētiōalia: vt ibi d...
¶ Ad ſecūdā gn̄ arguebat ...
ſecūdis intētiōib᷒: dico ...
logia ē de reb᷒ ꝛ de ſignis. D...
deo ꝛ creaturꝭ: de ſignis ꝟo v...
mētis q̄ ſūt ſigna grē: ſiue de his q...
tractant̄ i theologia: nō tn̄ de p̄mo ſu-
biecto. Primū em̄ ſubiectū ei⁹ eſt aliqua
res. ſ. de⁹: ad quē alie res ꝛ ſigna reducū-
tur: ſic logica eſt de ſecūdis intētiōibus:
nō tn̄ de p̄mo ſubiecto: ſꝫ tn̄ de his q̄
cōiter tractant̄ ibidē. Quedā ꝟo ſecūda
intētio. ſ. ſyllogiſm⁹ ē ibi ſubiectū p̄mū
ad quē alie intētiōes p̄nt reduci: vt patꝫ
ex p̄dictꝭ. Di aūt logica eē d̄ ſecūdis itē-
tioib᷒ adiūctis p̄mis: qꝛ logica applicat
ſcd̄as itētiōes ad p̄mas q̄s ꝯſiderat nō
ſm ſe: ſꝫ inq̄tū ſūt fūdamēta ſecūdaꝝ in-
tētionū. Notificant̄ etiā relatiōes rōnis
ꝑ ipaꝝ fūdamēta ꝑpt eaꝝ modicā enti-
tatē: ſicut etiā. 5. metaph. diſtiguūt̄ mōi
relationū realiū ſm varietatē fūdamen-
toꝝ: vt videbit̄ ca. de ad aliq̄d. Fūdamē-
tū etiā relatiōis rōnis dicit̄ ſm Sco. 8.
q. quodli. nō ꝙ ex natura rei inde oriat̄:
qꝛ tūc eſſet realis: ſꝫ qꝛ eſt prima rō q̄ in-
tellect⁹ cōpat vnū ad aliud: ſm etiā eun-
dē in ſcd̄a q̄ſtiōe. Cū itellect⁹ poſſit vnā
relationē rōnis ad aliā cōpare: vna pt̄ eē
fūdamētū alteri⁹: ſicut itētio ſpeciei fun
dat̄ in intētiōe generꝭ: dicēdo: gen⁹ ē ſpe
cies. Cū em̄ vniuerſale ſit cōmūe ad illa
q̄nq̄ p̄dicabilia illa ſe habent vt ſpēs re
ſpectu vniuerſalis. Sic itaq̄ patꝫ ꝙ ſyl-
logiſm⁹ eſt ſubiectū logice: de alijs req̄ſi-
tis ad rōnē ſubiecti: vide p̄mo phiſicoꝝ.
cap. de ad aliq̄d: ꝛ primo metaph. Quō
ꝛ ſcientie habent vnitatē ſpeciei generis
primi vel remoti: vide. 6. metaphiſice.
¶ Diuidit̄ aūt liber iſte i ſeptē ptes. In

p̄ma determinat de enūciatiōe ꝛ de ei⁹ ptī-
bus ꝛ proprietatib᷒: ꝛ corrn̄det duob᷒ li-
bris perihermenias Arꝭ. et dī ꝑihermen-
... q̄d eſt de: ꝛ armenias q̄d eſt in
...q̄ſi de interp̄tatiōe. Sūt autē
...i interp̄tatio: enūciatio: ꝛ ꝓ-
...rōne differāt. Interp̄tatio
...quē i ea aliq̄d exp̄mit̄ vel
...nūciatio ꝟo dicit̄ orō enun-
...aliq̄: ꝓpoſitio aūt recte ſu-
...it̄ in p̄miſſis ad inferēdū cō-
...Aū dicit̄ q̄ſi iferēdo ꝓ alio po-
...e aūt termini ſint p̄ores ꝓpoſiti-
...ꝛ ſic libri p̄dicabiliū ꝛ p̄dicamēto-
rū p̄cedūt libꝝ ꝑihermenias. Auctor tn̄
p̄mo determinat de ꝓpoſitiōib᷒: qꝛ i his
ſūt minores difficultates q̄ in p̄dicabili-
bus ꝛ p̄dicamētꝭ. In ſecūda pte tractat
d̄ p̄dicabilib᷒ q̄ correſpōdet p̄dicabilib᷒
porphirij. In tertia de decē p̄dicamētis
q̄ corrn̄det li. p̄dicamentoꝝ Arꝭ. In q̄r-
to de ſyllogiſmo ſimplici ſeu cōi: q̄ corre
ſpōdet li. p̄oꝝ Arꝭ. In q̄nta de ſyllogiſ-
mo dialectico q̄ ꝓcedit ex ꝓbabilib᷒ que
corrn̄det libris topicoꝝ Arꝭ. ꝛ Boetij.
In ſexta d̄ ſyllogiſmo ſophiſtico ſeu ap
parēti: q̄ corrn̄det li. elencoꝝ Arꝭ. In ſe
ptima de ſuppoſitiōib᷒ q̄ ſūt extracte a
varijs libris logice. De ſyllogiſmo autē
demōſtratiuo de q̄ tractat Arꝭ in libro
poſterioꝝ non fecit auctor pticularē tra-
ctatū in ſuis ſūmulis: de ipo tn̄ multa i-
ferunt̄ in varijs locis hui⁹ libri.

Dialectica eſt ars ꝛc.

Hic autor ponit diffinitio-
nē dialectice: in q̄ reddit au-
ditores beniuolos et attētos: oſtēdendo
hui⁹ ſciētie dignitatē ꝛ vtilitatē: dicens:
ꝙ dialectica eſt ars artiū ꝛ ſciētia ſcien-
tiaꝝ ad oīm metodoꝝ p̄ncipia viam ha-
bēs. ¶ Ad cui⁹ euidētiā ſciēdū ꝙ diale-
ctica pōt ſumi dupliciter. Uno mō ꝓ pte
logice q̄ ꝓcedit ex ꝓbabilib᷒: ꝛ ſic nō ſumi-
tur hic. Alio mō ꝓut idē eſt q̄d logica: ꝛ
ſic ſumit̄ in ꝓpoſito. ¶ Ulteri⁹ eſt ſcien-
dū ꝙ ars ꝛ ſciētia poſſūt capi dupliciter
Uno mō ſtricte: ꝛ ſic nō ſumit̄ i ꝓpoſito.

Sũt eñ habit⁹ et opposito diſtincti: vt pꝫ. 6. metaph. vbi ponunt habit⁹ intellectuales. ſ. ſapiẽtia: ſcia: intellect⁹: prudẽtia z ars: q̄ ſic diſtinguũt. ... eñ ſapia z ſcia ſũt habit⁹ ſp... ſcꝫ ordinant ad ſcire z nõ ad ... ſũt tñ in hoc ꝙ intellect⁹ e... rũ pncipioꝝ demõſtrationis habit⁹ ꝯcluſiõis ex cauſis i... piẽtia aũt ꝯſiderat cauſas z itelligẽtias. Vñ ibidẽ di... ſciẽtiaꝝ. Prudẽtia ꝟo z ars ſu... practici: q̄ ſcꝫ ordinant ad opa... rũt. Nã prudẽtia dirigit in actiõi... nõ trãſeũt in exteriorẽ materiã: ſed ſunt pfectiões agent. Vñ dicit ibi ꝙ prudẽtia eſt recta rõ reꝝ a nobis agibiliũ. Ars ꝟo dirigit in actiõib⁹ q̄ in materiã exteriorẽ trãſeũt: ſicut edificare ſecare. Vñ dicit ars ẽ recta rõ reꝝ a nobis factibiliũ. Alio mõ ſumit ars large: z etiã ſcia pro habitu ꝯcluſiõis demõſtrate ſiue ille habit⁹ ſit practicus ſiue ſpeculatiuus: z ſic vnũ ſumit p reliq̄. Sꝫ videt ꝙ vnũ eoꝝ ſupfluat: z ꝙ ſit ibi nugatio ſeu inutilis repetitio eiuſdẽ. Rñdeo ꝙ nõ eſt ibi nugatio: Logica eñ nõ tñ dicit ſcia ſciaꝝ: ſed etiã ars artiũ ad maiorẽ expſſionẽ. Per hoc eñ innuit ꝙ nõ tñmõ logica ẽ de numero ſciaꝝ ſpeculatiuaꝝ: ſed etiaꝫ de numero artiũ liberaliũ ꝙ nõ ꝯuenit oi ſcie ſpeculatiue: ſicut patet ex phiſica z metaphiſica. Itẽ cũ dicit ars artiũ deſignat ꝙ logica nõ tñ excedit ſcias ſpeculatiuas: ſed etiã practicas inq̄tũ dat modũ arguẽdi vtriſq̄. Et nota ꝙ licꝫ genitiu⁹ pluralis reflex⁹ ſup ſuũ noiatiuũ ſingularẽ deſignet excellẽtiã: iuxta illô: Addit excellẽs flos floꝝ ꝟgo maria. Logica tñ nõ ſimpliciter excellit alias ſciẽtias. Sciẽtie eñ reales vt phiſica z metaphiſica ſũt digniores logica: q̄ ẽ de entib⁹ rõnis: ſꝫ ipas excellit ſm q̄d inq̄tũ oẽs vtunt logica in forma arguẽdi: nõ ſequit ad oim methodoꝝ pncipia viã habẽs. Ipa eñ dirigit ad pncipia oim ſciẽtiarũ docẽdo modũ q̄ ex ipis pncipijs cõcluſiões inferunt: licet eñ pncipia ſciaꝝ ꝑſupponant in q̄libet ſcia: nec p eandẽ ſcientiã valeãt pbari: ſi tñ ab aliquo negarent: poſſet p logicã ꝯtra ipa negãtes ... excellis ab eis diſputari: ſicut ... 4. metaph. Eſt aũt metho... s vtilis p quã obliq̄tates ...rminũ faciliter deuenit: ...nq̄ p breues ſemitas ob... deuitam⁹: z ad noticiã ꝟi... n⁹: q̄nã tñ veritat' noticiã nobis ꝯſequi nõ valemus. ... pdicta poſſet argui ꝙ logica ... viã ad pncipia oim ſciarũ: q̄a ... deret viã ad ſeipam: q̄d eſt falſuꝫ. Ad hoc reſpõdet vno mõ ꝙ hec ẽ diſtributio accõmoda. i. alqs a ſe accõmodata: z ſic logica habet viã ad pncipia oim ſciaꝝ aliaꝝ a ſe. Aliter rñdet ꝙ nõ eſt incõueniẽs idẽ ſeipm dirigere: ſicut hõ dirigit volũtatẽ ſuã p intellectũ: cũ tñ itellectus z volũtas ſint realiter idẽ: licꝫ formaliter diſtinguant: ſic aliq̄s ſup his q̄ in logica ꝯſiderant diſputãs dirigit per ſyllogiſmoꝝ reglas q̄ i ipa logica ꝯtinẽt.

Ad euidentiã pdictoꝝ ẽ notandũ ꝙ duplices ſũt artes: q̄dã ſunt artes mechanice: q̄dã ſũt liberales. Principaliores artes mechanice ad quas alie poſſũt reduci ſũt ſeptẽ: et ꝯtinent in his ꝟſib⁹. Lana nem⁹ miles nauigatio rus medicia. His ars fabrilis architectonica ſit. Et dicit archithectonica ab archos q̄d ẽ pnceps: z theoron q̄d ẽ cernere vel ſpeculari: q2 ꝯſideratio artis fabrilis habet quãdã excellẽtiã ſup alias: inq̄tũ alie indigẽt ipa ad ſuas opatiões exercẽdas: licet aũt ars fabrilis quo ad hoc dicat alijs ſm q̄d pncipari: ſimpliciter tñ magis famulat z ſubſeruit eo mõ quo loquit Ar. 1. metaph. et. 1. eticoꝝ de ſciẽtijs famulantib⁹, q̄ dicunt ille q̄rũ fines ordinant in fines ſcientiaꝝ ſupioꝝ ſeu archithetonicaꝝ: ſicut finis frenefactiue, q̄ eſt facere frena ordinat in eq̃ſtrẽ: z equeſtr' in militarẽ. Dicunt autẽ mechanice a mechor aris. q̄d eſt adulteror. Ipe eñ dirigũt opatiões que circa coꝛ/

pus ſunt. Corp⁹ aũt facit aĩam mec-
ri inq̃tũ facit eã auerti a creatore
uerti ad creaturã. ¶ Artes eti-
les ſũt ſeptẽ: ⁊ ↄtinent in
loquit: dia ꝓo docet: rhet
Mu canit: ar numerat: geo
colit aſtra. Grãmatica em d
loq̃: dialectica debet ver a f
nere: rhetorica docet ꝟba co
nate ponere. muſica docet ca
metica numerare: geometria d
ram metiri: ⁊ aſtrologia docet de
aſtrorũ. Dicunt aũt tres ꝑſe triui
q: ſũt tres vie in vnũ terminũ tendẽtes:
ſcȝ in ſermonẽ. Ordinant eñ ad ſermo-
nis ↄgruitatẽ: ꝟitatẽ ⁊ ornatũ. Alie di-
cunt quadriuiales: q: ſunt q̃ttuor vie in
vnũ terminũ tendẽtes. Sũt eñ ſcientie
mathematice que tractãt de quãtitate.
Arithmetica ⁊ muſica ↄſiderãt qu ti-
tatẽ diſcretam. Geometria ⁊ aſtrologia
quãtitatẽ ↄtinuã. Et dicunt liberales.
q: filij liberoꝝ ⁊ nobiliũ in iſtis antiqui
tus introducebant. ¶ Si querat: Cum
Ariſ. 6. metaph. diſtinguat ſcientiã ſpe-
culatiuã realẽ ĩ mathematicã: phiſicã et
metaphiſicã: ⁊ ſciẽtie matematice enu-
merant inter artes liberales: cũ etiã iter
ipas nõ ponũtur phiſica ⁊ metaphiſica.
Dico q̃ enumeratio artiũ liberaliũ ẽ q̃
ad illas artes q̃bus liberi ⁊ nobiles viri
antiq̃tus vtebant. Inſiſtebãt tũc mag̃
mathematicis q̃ phiſicis ⁊ metaphiſicis: q:
plus mathematica ↄfert ad cõplacẽtiã
⁊ curioſitatẽ vite p̃ſentis cui innitebant
antiqui: de futura vita nil certũ haben-
tes: q̃ phiſica ⁊ metaphiſica. Per phiſi-
cã etiã ⁊ metaphiſicã impugnat multi-
tudo deoꝝ quos colebãt cũ in ipis ꝓbet
ſtatũ eſſe in vno omniũ ꝑncipe: q̃ eſt pri-
mũ mouẽs imobile. Et iõ a paucis tunc
phiſica ⁊ metaphiſica ſcȝ a philoſophis
qui erãt pl⁹ ceteris a mũdo abſoluti vi-
debant: nũc ꝟo eſt ecõtra: q: eñ phiſica
⁊ metaphiſica plus ↄferunt ad theolo-
giam q̃ mathematica. ideo circa ipſas
maxime inſiſtunt chriſtiani.

Circa p̃dicta poteſt quis du-

re: vtrum logica ſit ſcientia ſpecula-
practica. Ad cuius euidentiam
icut Ariſtoteles ſecundo me
it: q̃ ſcientia ſpeculatiua ẽ
ordinat ad ſcire. Practi-
ad operationẽ quam diri-
tica dicit a praxis grece
tio latine. Que autẽ ſit
ius ſcientia practica eſt
rat Scotus in prologo
i: dicens: q̃ praxis a qua
ica eſt actus alicui⁹ potẽ-
q̃ intellect⁹ naturaliter po-
intellectionẽ natus conformiter
elici rationi recte ad hoc q̃ ſit rectus: q̃d
ſic poteſt declarari. Operatio eñ a qua
ſcientia dicitur practica eſt actus elici-
tus ſeu productus a voluntate que ẽ al-
tera potentia ab intellectu: vel act⁹ im-
peratus ab eadem: ſicut voluntas impe-
rat manibus vt operentur: vel pedibus
vt gradiantur: ⁊ cetera huiuſmodi: ⁊ ta-
lis operatio naturaliter eſt poſterior in-
tellectione. Actũ enim voluntatis pre-
cedit intellectus: q: ſm Aug. nihil vo-
litum niſi cognitum. Talis autẽ actus
eſt natus conformiter elici intellectioni
recte ad hoc vt ſit rectus. Ad hoc enim
q̃ operatio ſit recta: oportet q̃ confor-
metur dictamini recte rationis. Exem-
plum. Recta ratio dictat q̃ elemoſyna
eſt danda de proprio pauperi propter de-
um. Si quis det elemoſynam de alieno
aut propter inanem gloriam illam dat:
talis operatio non erit recta: quia nõ cõ-
formabit recte rationi. Unde ſexto ethi-
corum dicitur: q̃ electio recta neceſſario
preſupponit rationem rectam. Praxis
ergo a qua ſcientia dicitur practica eſt
operatio producta vel imperata a volũ-
tate: licet autem intellectui imperet vo-
luntas vt intelligat: tamen ille actus in-
telligendi non eſt praxis: cum non ſit al-
terius potentie ab intellectu: et ſic ſibi
deeſt prima conditio praxis. Ut eñ di-
cit Ariſtoteles tertio de anima: intelle-
ctus ſola extenſione fit practicus: in quã-
tum videlicet ſe tendit dirigendo actus

alterius potentie a ſe. Cum igiť ſta[...] ꝓciſe in actibꝫ intellectꝰ nõ ſit p[...] ſio intellectꝰ: in illis nõ eſt p[...] let dicere ꝙ ſufficiat ad p[...] actꝰ intellectꝰ extẽdať di[...] tũc ꝓncipiũ in ſpeculatiu[...] cũ extẽdať ad habitũ ꝯcl[...] abſurdiꝰ: Ex his patet q[...] entia practica cũ nõ ſit d[...] Eſt igiť ſpeculatiua: q2 c[...] re. Sed ꝯtra hoc arguit[...] tus cuiꝰ finis ꝓpťꝰ nõ eſt [...] habitꝰ practicꝰ: logica eſt hm[...] nor pꝫ: q2 ordĩať ad alias ſciẽtias. Preterea habitꝰ q̃ diuidiť in vtentẽ z docentẽ eſt practicꝰ: logica eſt hmõi: ergo eſt practica. ¶ Itẽ arguiť ſic: logica docet nos arguere ergo ẽ practica: antecedẽs ẽ notuꝫ: ꝓbať ꝯſequẽtia: q2 argumẽtatio vocalis eſt actꝰ a volũtate imparꝰ. Ad ꝓmũ rñdeo ꝙ maior eſt vera ſi habeat ꝓ fine ꝑfecte actũ alteriꝰ generꝫ a ſpeculatiõe: ita ꝙ ſit directiua vere praxis: z ſic minor ẽ falſa. Ad ſecũdũ reduciť contra ipm: q2 aſſũpta maiore addo minorẽ ſic: ſed metaphiſica diuidiť in vtentẽ z docentẽ: ergo metaphiſica eſt practica: ergo eſt euidenter falſa eius maior: q2 minor ꝯcediť ab ipo. Et ꝓbať: q2 oẽs alie ſciẽtie vtũť metaphiſica ſpecialiť q̃ñtũ ad ꝓncipia cõia q̃ dicunť dignitates q̃s oẽs alie ſcie accipiũt a metaphiſica ſm phm. 4. metap.

Notandũ aũt ꝙ logica diciť docẽs inq̃ñtũ ꝯſiderat de ſecundis intẽtiõibꝫ inſtituẽs modũ quõ ꝑ eas ꝓcedi poſſit ad ꝯcluſiões in ſingulis ſciẽtijs oſtẽdẽdas. Utẽs ꝟo diciť inq̃ñtuꝫ mõ adinuẽto vtiť ad ꝯcludẽdũ aliqd in ſingulis ſciẽtijs. Ad tertiũ dico ꝙ arguendo vocalis nõ eſt vere praxis: q2 ordinať ad ſcire: q2 vt dicit phus illa q̃ ordinanť ad vnũ tãq̃ ad vnũ: nõ reputãť niſi vnũ. Uñ logica nõ docet arguere vocaliter vt ſbi ſiſtamꝰ ſꝫ vt ſciamꝰ. Arguendo etiã vocalis ordinať ad mẽtalẽ: qđ eſt opus intellectus.

Et ideo in acquiſitiõe ſcie zc.

[...]auctor inferť ex ꝓdictꝫ ꝙ ĩ acq̃ſitio [...] aliaꝝ ſciaꝝ dialectica ꝓus debet [...] alie vtanť ipſa q̃ñtũ ad mo[...] Et ſi arguať ꝙ grãmatica [...] logica. Rñdeo ꝙ duplex ẽ [...]dã em̃ ẽ vſualis z poſitiua: [...]ꝙ ĩpoſitiõibꝫ z ſignificatiõi[...] [...]ꝝ z hmõi: z hec eſt ꝓor in or[...] [...]ãc ipa logica. Alia ẽ grãma[...]atiua z diſputatiua: q̃ ꝑ veras [...]docet diſcernere cõgruũ ab incon[...] z hec eſt ſciẽtia: z ſeqť logicã. Licꝫ [...] grãmatica imꝑfecte acq̃rať añ logicã: nõ tñ põt haberi ꝑfecte ſine ea. ¶ Deinde dicit ꝙ dialectica diciť. i. deriuať a dia qđ eſt duo: z logos qđ eſt ſermo: vel lexis qđ ẽ ratiocinatio: q̃ſi duorũ ſermo vel rõ. ſ. opponẽtis z rñdẽtis in diſputatiõe: vel ſimpliciť vniꝰ tenẽtis locũ duorũ. Idẽ em̃ põt ꝑ ſe diſputare arguẽdo z rñdẽdo ſibiipi. Et notãdũ ꝙ dya põt ſcribi ꝑ y grecũ: z tũc ſignificat idem qđ duo: vľ ꝑ i latinũ: z tũc ſignificat idẽ qđ de. Unde ꝟſus. Scribe ꝑ y grecũ: dya duo ſignificabit. Scribe ꝑ i noſtrũ decibi ſignificabit.

Sꝫ q2 diſputatio nõ põt zc.

Hic auctor põit ordinẽ dicẽdoꝝ dicẽs. Cũ diſputatio nõ poſſit haberi niſi mediãte ſmõe: nec ſmo niſi mediãte voce: z ois vox ẽ ſonꝰ: iõ a ſono tãq̃ a cõlori inchoãdũ ẽ. Hoc aũt itelligiť de diſputatiõe vocali nõ põt expmi niſi ꝑ vocẽ. Dr aũtẽ diſputatio quaſi duoꝝ putatio.

Pro quo notandũ ꝙ ſicut dicit Arꝫ. primo phiſicoꝝ: Innata eſt nobis via m agis cõmunibꝰ ad minꝰ cõia ꝓcedere. Cũ igiť hic ſit agẽdũ de enũciatiõe vel ꝓpoſitiõe q̃ ꝯſtituiť ex noĩe z verbo: in quoꝝ diffinitiõe poniť vox: z ois vox ẽ ſonus: iõ a ſono tanq̃ a cõmuniori icboandũ eſt. Agiť aũt in logica de argumẽtatiõibꝰ: ꝓpoſitiõibus z terminis vocalibꝫ: q2 ex ipis intellectꝫ de facili poterit cognoſci quid de mentalibus z ſcriptis ꝓpoſitionabiliter debeat dici.

Iffinit āt auc. ſonū dic…

Sonꝰ ē quic…

auditu ꝓprie…
Et dicit ꝓprie: q2 licet hō… diant: tñ hoc nō eſt ꝓp… nū ſuū. ¶ Ad cuiꝰ euid… duplex eſt ſenſibile ſm… ſcʒ ꝑ accñs ⁊ ꝑ ſe. Eſt aūt… cidens qd accidit ei qd eſt… ſicut accidit albo eſſe hoīem… ſibilis ꝑ accñs. Tale aūt ſenſib… hendit ꝑ aliā potentiā ꝯgnitiuā: v… eſtimatiuā vel intellectiuaʒ. Senſibile aūt ꝑ ſe eſt illud qd ꝑ ſe mouet ſenſū ad actū ſentiendi cauſando in eo ſpeciē ſuā. Et hoc eſt duplex: q2 quoddā eſt ꝓpriū: ⁊ quoddā eſt cōe. Eſt aūt ſenſibile ꝓpriū qd nō pōt alio ſenſu ſentiri: vt ſonꝰ reſpectu auditꝰ: colo2 vel lux reſpectu viſus: ſapo2 reſpectu guſtꝰ: ⁊ ſic de aliis. Senſibile aūt cōe eſt illud qd apprehēdit a pluribꝰ ſenſibꝰ. ⁊ ſunt quinq̧. ſ. numerꝰ: motꝰ: magnitudo: figura: ⁊ quies. Dr̄ āt ſenſibile ꝓpriū ꝓmū ſenſibile ſm Sco. 4. di. ſecundi ſen. q2 ꝟtute ꝓpria ⁊ ꝑ ꝓpriā rōem mouet ſenſum. Senſibile aūt cōe lʒ ꝑ ſe ſit ſenſibile: nō tñ ꝓmū q2 nō niſi cū alio mouet ſenſuʒ. Et ſi arguas ꝙ cōe ſenſibile ſit ſenſibile ꝑ accñs cū accidat ſenſibili ꝓprio. Rñdeo ꝙ licet ſenſibile cōe accidat ſenſibili ꝓprio: eſt tamen ſenſibile ꝑ ſe cū cauſet ſpēm ſuam in ſenſu ꝑticulari: ⁊ ab ipſo apprehēdat. Nō ſic ſenſibile ꝑ accñs. Vñ hō et campana dicunt audiri: nō ꝙ apprehendant ab auditu ſed a virtute eſtimatiua vel intellectiua: cū auditus ſonū eo2um apprehendat.

Notandū inſup ꝙ obiectū ⁊ potētia ſunt due cauſe ꝑtiales actꝰ ſentiendi ſm Augꝰ. ij. de tri. dicens ꝙ ex viſibili ⁊ vidente gignit viſio. Species aūt obiecti ⁊ ipſa viſio ſt effectus o2dinati obiecti viſibilis: ita ꝙ prius nata eſt ſpecies generari in medio ⁊ o2gano ꝙ̄ actꝰ videndi ſm Sco. 9. diſt. ſcdi ſen. ¶ His ꝓmiſſis ſciendū ꝙ i diffi…

…ſoni ꝓprie ⁊ ꝑ ſe nō ponunt ſuper… …ꝓrie ponitur ad drñam ſenſibi… …onꝰ cū nō eſt tale ſenſibile: ⁊ …d drñiam ſenſibil ꝑ accñs. …inſuꝑ ꝙ illud ꝟbū ꝑcipi… …tur poſitū in diffinitiōe …tudinē ⁊ nō actū ſicut de… …a in diffinitionibꝰ poſita. …uꝑ ꝙ ſicut ſonꝰ ꝯgnoſcit ꝑ… …cognoſcit ſilentiū ꝙ ē priua… Priuatio etiā cognoſcit ꝑ habi… …viſus eſt cognitiuꝰ lucis ⁊ tene… …olfactꝰ odo2abilis ⁊ nō odo2abilis ſecundo de anima.

Sono2ū vero alius vox ⁊c.

Hic auc. diuidit ſonū dicens ꝙ ſono2ū aliꝰ eſt vox: aliꝰ nō vox: ⁊ eſt diuiſio generis in ſpēs. Ad bonā diuiſionē tria requirunt. Primū ꝙ membra diuiſionis non debēt coincidere adinuicē. Secundū ē: ꝙ membra diuidentia nō debēt excedere diuiſum: nec excedi ab ipſo. Terciuʒ eſt ꝙ drñe eſſe poſitiua. Vñ lʒ due drñe indiuiſiue alicꝰ generis ſic ſe habeāt ꝙ vna includat negationē alterꝰ: vtraq̧ tñ eſt aliqd poſitiuū: cū ex ipſa ⁊ genere cōſtituat ſpecies ¶ Et ſi arguas ꝙ ſonꝰ nō vox nō dicit aliqd poſitiuū. Rñdeo ꝙ ꝑ ſonū nō vocē circuloquimur aliquā ſpeciē ſoni poſitiuā cui nō eſt impoſituʒ ꝓpter penuriā noīm nomen.

¶ Deinde determinat aucto2 qd eſt ſonus vox dicens: ꝙ ſonꝰ vox idē eſt ꝙ ipa vox: ⁊ eſt ibi appoſitio: vt anial hō. Eſt aūt vox ſonꝰ ab o2e animal ꝓlatꝰ naturalibꝰ inſtrumentis fo2matꝰ ⁊ hec diffinitio eſt qditatiua: q2 indicat rei eēntiā ꝑ genꝰ ⁊ differentiā. Vñ ſonꝰ ibi ponit tanq̄ genꝰ, ꝓlatꝰ ab o2e animal ⁊c. ponitur tanq̄ drñia: q2 ꝑ hoc differt a ſono nō voce. Sed cōtra hanc diffinitionem arguit: q2 vniꝰ rei eſt tm̄ vnū eē: ḡ ⁊ vna diffinitio. Cū diffinitio indicet eſſe rei: ⁊ tñ ponit alia diffinitio vocis. 2. de ania. vbi dr̄ ꝙ vox eſt repcuſſio aeris reſpirati ad arteriā vocalē cū imagine ſignificandi. Rñdeo ꝙ lʒ vniꝰ rei ſit tm̄ vnica

diffinitio q̄ditatiua q̄ indicat e... poſſunt tñ plures eſſe deſcript... diffinitiones dicentes q̄d no... gnificet q̄d importet p̱ nom... q̄ dant p̱ varias cauſas. Et... finitio Ariſ.2.de aīa. Vox... nō eſt p̱cuſſio ſed cauſalit... nus cauſat⁹ ex p̱cuſſione... vt eñ dicit ibi Ariſ. Natu... ratione ⁊ ad formationē voc... gatōnē caloris. Vocalis nam... que eſt organū reſpirationis et... ta ad pulmonē vt ei deſeruiat p̱ a... ctione aeris. Aer aūt neceſſe eſt vt reciꝑiat in pulmone: q² in hac parte aīalia greſſiua plus habent de calore q̄3 ī alijs p̱tib⁹. Pulmo eñ cōiungit cordi: in quo eſt p̱ncipiū caloris natural. O portet ğ q̄ aer ingrediat ad pulmonē p̱pter refrigeriū calor₃ natural. Vñ pulmo d² flabellum cordis. Aīalia aūt q̄ multum habent ſanguinē multū habent de calore naturali: iō indigent reſpiratione. nō aūt illa que modicū habent ſanguinis: vt piſces: vel q̄ omnino carent ſanguine vt cancri: oſtree: apes: ⁊ formice ⁊c̄. Talia ğ cū nō reſpirent nō habēt vocem. Ad formationē itaq̄ vocis requirit aeris attractio: ⁊ ipſi⁹ attracti ad vocalē arteriā p̱cuſſio ſeu reuerberatio. Fit autem cū imaginatione ſignificandi: quia aīa aerem reuerberans intendit aliq̄d exprimere ſeu ſignificare. Ad hoc etia₃ requirit lingua aerem impellens ⁊ p̱cutiens contra pallatū. dicit aūt pallatū quaſi pallatiū lingue. Requirunt autē alia inſtrumenta q̄ habent p̱ hos v̄ſus. Inſtrumenta nouē ſunt guttur lingua palatū. Et quattuor dentes ⁊ duo labia ſimul. In his v̄ſibus non ponit pulmo: nec vocalis arteria: q² ſatis poſſunt intelligi p̱ guttur. Ipa eñ vocalis arteria eſt quedā vena a ſummitate gutturis vſq̄ ad pulmonē extenſa. Et notandū q̄ guttur lingua ⁊ palatū requirunt ad formationē vocis de neceſſitate: ⁊ q̄ntū ad eſſe ipi⁹ vocis. Labia v̄o ⁊ dentes requirunt q̄ntū ad bene eſſe: q² multu₃ ...ciunt ad debite formandū vocem. Et ... ⁊ hoīes labijs ⁊ dētib⁹ caren... ...te ⁊ imp̱fecte formant voces. ...ctor diffinit ſonū nō vocē ...s nō vox eſt ille qui gene... duoꝝ corpoꝝ inanima... arborū: ſtrepit⁹ pedum ...it hec diffinitio intelli... ...rporib⁹ inanimatis: ſ₃ et ...atis ad modū inanimatorū ...: vt ſon⁹ cauſat⁹ ex p̱cuſſiōe ...tra pedem: vel man⁹ cōtra ma... ſon⁹ nō vox: q² nō cauſat ab ipis inquantū ſūt animata ſeu naturalia inſtrumenta q̄ requirunt ad vocē: ſ₃ inq̄ntū ſunt corpora firma ⁊ ſolida.

De diuiſione vocis.

Vocum aūt alia ſig. ⁊c̄. Hic auctor diuidit vocē dicens q̄ vocū alia eſt ſignificatiua: alia nō ſignificatiua. Vox ſignificatiua eſt illa que auditui noſtro aliquid rep̄ſentat: id ē q̄ nata eſt aliq̄d rep̄ſentare quantū eſt de ſe intellectui: auditu mediante. Vox eñ ſeipam rep̄ſentat auditui: cū vox ſit ſon⁹ q̄ eſt obiectū audit⁹. Intellectui v̄o repreſentat rē ad quā ſignificādā eſt ipoſita. Sūt aūt impoſite voces ad ſignificandū res ſm̄ ſpārū p̱prietates. ¶ Pro quo ſciendū ſm̄ Sco. di.3.1.ſen.⁊.15.q. quolibetorū q̄ obiectū cuiuſ libet ſenſus imprimit ſpēm ⁊ ſilitudinē ſuā in ſenſu: deinde cauſat ſpecies in fantaſia q̄ eſt in anteriore p̱te cerebri. Ipſa aūt ſpecies in fantaſia nō rep̄ſentat vniuerſale actu ſ₃ quiditatē vel naturā ſingulariū: vt ſunt eſſe in hoc tp̱e: vl' in hoc loco. Intellect⁹ igit agens cū ſpecie q̄ eſt in fantaſia ſūt due partiales cauſe ad cauſandū ſpēm intelligibilē in intellectu poſſibili: q̄ repreſentat vniuerſale in actu: ſeu naturā ipam cōem ab hmōi cōditionib⁹ abſtractā. Vnde intellect⁹ agens.3.de anima d² quo eſt oīa facere: q² vic₃ eſt p̱ductiuus oīm ſpēꝝ hmōi. Et intellect⁹ poſſi...

bilis eſt quo eſt oĩa fieri: qꝛ vicꝫ eſt ipſa-rũ receptiu⁹. Habita itaqꝫ ſpecie intelligibili in intellectu poſſibili: intell[illegible] cũ tali ſpecie ſunt due cauſe p[illegible] cauſandũ noticiã actualẽ ill[illegible] eſt talis ſpecies: ⁊ tunc p[illegible] īponi voces ad ſignifica[illegible]

Vox nõ ſignifica[illegible]

la q̃ auditui nõ nihil rep[illegible] bat. Hmõi eñ voces licet [illegible] ſentent auditui cũ ſon⁹ illa[illegible] percipiat̃: tñ de ſe nihil nate ſunt re[illegible] tare intellectui mediante auditu: lꝫ [illegible] hmõi voces ſeu queuis alie poſſint deſignare deriſionẽ ex mõ pferendi: vt poteſt ſi pferent̃ cũ nutu oculoꝝ vel capitis ac hmõi: hoc tñ nõ eſſet ex pte ſui ſed ex pte pferentis. Deinde dimiſſa voce nõ ſignificatiua de qua nõ ẽ ad ppoſitũ: auctor diuidit vocem in ſignificatiuã naturalr̃ ⁊ ſignificatiuã ad placitũ. Eſt aũt vox ſignificatiua naturalit̃ q̃ apud oĩs idẽ repſentat. vt gemit⁹ infirmoꝝ repſentat dolorẽ: latrat⁹ canũ iram vl̃ gaudiũ: cuius cauſa eſt: qꝛ natura eſt eadẽ apd̃ omnes q̃ inclinat ad pferendũ hmõi voces p expreſſione ſuarũ affectionũ ⁊ paſſionũ. Et ſi arguat̃ q̃ illa dictio gemit⁹ eſt impoſita ad ſignificandũ ad placitũ: ergo nõ ſignificat naturaliter. Rñdeo q̃ illa dictio bñ ſignificat ad placitũ: ſꝫ in ppoſito gemit⁹ infirmoꝝ nõ ſumit̃ pro hmõi dictionib⁹: ſed p planctu quẽ faciunt infirmi importato p hmõi dictiões vel voces.

Vox ſignificatiua ad placitum

eſt illa q̃ ad voluntatẽ primi inſtituentis aliquid repſentat: vt homo hominẽ. Ad cui⁹ euidentiã eſt ſciendũ: q̃ ẽ ordo inter rem: cõceptũ ⁊ ſcripturã. Nã primo eſt res: deinde cõcept⁹ rei: q̃ eſt ſimilitudo eius. Nõ ſolũ eñ ſpecies ẽ ſimilitudo obiecti: ſed etiã actus cõcipiendi. Tertio eſt vox ſignificans rem cõceptã ⁊ vltimo ſcriptura. Illud aũt qd̃ pprie ſignificatur per vocẽ eſt res ſm̃ Sco. diſtin. 27. p ſen. Sunt tamen ſigna or-dinata eiuſdem ſignificati littera vox ⁊ [illegible]conceptus: ſicut etiã ſunt multi effect⁹ [illegible] eiuſdem cauſe: quoꝝ null⁹ eſt [illegible]eri⁹: ſicut patet de ſole illumi-[illegible] partes medij: ⁊ vbi eſt tal[illegible] [illegible] abſqꝫ hoc q̃ vnũ ſit cau[illegible] eſt immediatio cuiuſli-[illegible]ſpectu eiuſdem cauſe ex [illegible] in ratione cauſe: nõ ta-[illegible]o aliud in ratione effect⁹ [illegible]s: ⁊ tunc poſſet cõcedi ali[illegible]ũ ppinquiorẽ eſſe cauſam [illegible]orioris nõ pprie ſed pp̄ter [illegible] ẽ talis effect⁹ ad talẽ cauſã ita poteſt cõcedi de multis ſignis eiuſdẽ ſignificati ordinatis q̃ vnũ aliquo mõ eſt ſignũ alterius qꝛ dat intelligere ipſum: quia etiam mediatius ſignum nõ ſignificaret niſi prius aliquo mõ ſignificaret immediatius. Et tñ pp̄ter hoc vnũ nõ ẽ pprie ſignũ alteri⁹: ſicut ptꝫ ex alia pte de cauſis ⁊ cauſatis. Qꝫ aũt vox ſit pprie ſignũ rei ⁊ nõ intellectiõis: pbat̃: qꝛ alioquin quelibet affirmatiua eẽt falſa in qua pdicat̃ idem de ſeipſo: qꝛ intellectio vel intentio ſubiecti non eſt intentio predicati: licet res ſit res.

Sed contra hoc arguitur qꝛ

Ariſt. in pmo b⁹ libri dicit q̃ ea q̃ ſũt in voce ſũt earũ que ſunt in aĩa paſſionũ note. i. ſigna: ⁊ ea q̃ ſcribunt̃ eoꝝ q̃ ſũt in voce. Rñ. q̃ voces pñt dici ſigna paſſionũ ſeu intentionũ vel intellectionũ aĩe eo mõ q̃ dictũ eſt: qꝛ vicꝫ voces nõ ſignificarent res niſi pri⁹ ſignificarent̃ p paſſiones. Quia cũ intellect⁹ intelligit rẽ p ſpẽm ei⁹: vt dictũ eſt: iõ imponit vocẽ ad ſignificandũ ipam rem: Dicunt̃ aũt act⁹ intelligendi ⁊ ſpẽs oboꝝ paſſiones aĩe in q̃ntũ recipiunt̃ in ipa: recipe eñ ẽ pati. ¶ Deinde diuidit auctor vocẽ ſignificatiuã ad placitũ in cõplexã ⁊ incõplexã. Cõplexa eñ eſt illa q̃ cõplectitur plures dictiões: ⁊ ſignificat intellectũ cõpoſitũ: vt orõ. Incõplexa ẽ illa q̃ nõ cõplectit̃ plures dictiões ⁊ ſignificat intellectũ ſimplicẽ: vt nomẽ ⁊ verbum.

De nomine.

Nomen eſt vox ſigni
tc. Poſtq̃ auc. inueſ
in pceden. ꝑticula
das in diffinitióib ꝑciu eni
ꝯñter determinat de ꝑtib⁹
lib⁹.ſ.de noïe ⁊ ꝟbo. Ex
nat de noïe:q2 nomen ſe
ris:ꝟbū ꝟo vt forma:mate
formā:ideo tc. ¶ Diffinit
cens ꝙ nomen eſt vox ſign
placitū ſine tpe:cui⁹ nll'a p
quid ſignificat finitaȝ recta
euidentiā ſciendū ꝙ dictio: termin⁹
nomen idē ſunt ſm rem:ſȝ driñt ſm rõeȝ
Dicit em̄ nomen vel ꝟbū ex rõne ſigni/
ficandi vl' modi ſignificandi. Vñ tā no
men q̃ꝫ verbū cõponit ex voce ⁊ ſignifi
catiõe ⁊ mõ ſignificandi. Nomē em̄ ſi/
gnificat p modū habit⁹ ⁊ quietis. vñ ſi/
gnificat ſine tpe: ꝟbū ꝟo ſignificat p mo
dū flux⁹ ⁊ fieri:⁊ iõ ſignificat cū tpe. di/
ctio ꝟo ex eo ꝙ eſt ꝑs enūciatiõis. termi
nus ꝟo ex eo ꝙ eſt ꝑs ꝓpõnis. Vñ diffi/
nit ab Ari. in ꝑn. prioꝝ:di. Terminus
eſt in quē reſoluit ꝓpõ:aliqñ tñ termin⁹
dictio ⁊ nomē ſumunt ꝓ omi complexo.
Determinat aūt hic de noïe ⁊ ꝟbo ſub
ꝓpria rõe ⁊ ſub rõne qua ē dictio ſeu ꝑs
enunciatiõis. De alijs aūt ꝑtib⁹ orõnis
hic nõ determinat:tum q2 ex noïe ⁊ ꝟbo
cõſtituit enunciatio:tū q2 alie ꝑtes ora/
tionis ꝑ attributionē ſe habent ad has
duas. Unde ad nomen reducit ꝓnomē:
ad verbū aduerbiū:⁊ ꝓpõ ad vtrūq;: eo
ꝙ ꝓponit vtrīq;:⁊ cõiunctio ſilr ⁊ ꝑtici/
piū ex eo ꝙ ꝑtem recipit ab vtroq;.

Notādū ꝙ drñia eſt inter ſignifica re tpꝰ:⁊ ſignificare cū tpe
Significare ei tpꝰ eſt de proprio ſigni
ficato importare tpꝰ:⁊ ſic noīa aliq̃ be/
ne ſignificāt temp⁹: vt ann⁹: menſis: di/
es tc. Significare ꝟo cū tpe eſt in ꝑnci/
pali ſignificato importare tpꝰ: vt curro
Curro i ꝑncipali ſignificato importat
temp⁹ pñs:⁊ ſic non ſignificat ſine tpe.

Notandū eſt vlteri⁹ ꝙ triplex ē ne/ gatio.ſ. negatio negans:
negatio priuās ⁊ negatio infinitās. Ne
gatio ꝑuans eſt illa q̃ negat actū ⁊ po/
tētiā aptitudinē in ſubiecto: vt cec⁹ eſt il
videt: eſt tñ apt⁹ nat⁹ videre. Ne
[...]itās ē illa q̃ cadit ſolū ſupra
infinitat: vt nõ hõ. vñ ex ta
tiõe ſup quā cadit fit vna
ſumi ꝓ oī re alia ab ho/
dici de nõ ente: vt chime/
t em̄ chimera ens ꝯpoſitū
cõponi. Negatio negans
quicq̃d inuenit deſtruit:⁊ ei⁹ op/
inducit:⁊ talis cadit ſup copulā
nõ hõ currit: ſi ly nõ ſumat infinitant
ſenſus eſt:ꝙ aliq̃ res q̃ nõ eſt hõ currit:⁊
⁊ eſt ꝓpõ affirmatiua cū copula ꝑncipal
nõ negel. Si ꝟo ſumat negatiue: ſenſ⁹
eſt ꝙ null⁹ hõ cur. ⁊ ſic ꝓpõ ē negatiua.

Notandū inſup ꝙ nomen pōt capi dupliciē. Uno mõ ꝓ ipa
ſecūda intentiõe ſeu relatiõe ſigni quaȝ
ꝑ ſe ſignificat. Alio mõ ꝓ re ꝯcepta ſub
ſcða intentõe ꝑmo mõ. Utrunq; ăt pōt
h diffiniri lȝ diuerſimode. Si ei diffini
atur ipa ſcða intentio ꝑmo mõ tūc ñ ē ꝑ
dicatio formal': dicendo: nomē ē vox: ſȝ
eſt ꝑdicatio fundamētal' ſeu materialis.
Ipa ei ſecūda intentõ nõ ē vox formalr
ſȝ ē hītudo vocꝭ ſignificatiue ſine tpe ad
rē ſignificatā: lȝ em intentões logicales
nõ pñt diffiniri diffinitiõe dicēte qd rei
cū ñ ſint entia realia: pñt tñ diffiniri dif
finitiõe exꝑmēte vnū ꝯceptū ꝑ ſe i itelle
ctu: ſiue ille ꝯcept⁹ ſit extra ꝯcept⁹ rei ſi
ue rõis ſm Sco. 1. di. 4. ſen. Illa ḡ in/
tentio q̃ dr nomē notificat in ꝓpoſito ꝑ
ſuū fundamentū ſicut fit cōit in relatio
nib⁹ cū dr: nomē ē vox. Diffinit ăt hmõ
intētio in ꝯcreto ꝓpt ſuā modicā entita/
tē. Nomē igit ē vox. i. nomen ē qdā ſcða
intentio radicata in eo ꝙ ē vox ſignifi/
catiua ad placitū. Si ꝟo i ꝓpoſito diffi
niat res ꝯcepta ſb ſcða intētiõe: tūc ē ꝑ
dicatio formal' dicēdo: nomē ē vox. Eſt
em̄ vox de cõceptu foꝛali noīm vocaliū:
ſic ſupioꝛa ſr d ꝯceptu inferioꝝ. vñ dicit
Sco: 3. di. 4. ſen. ꝙ relatõ rõis i ꝯcreto
dr d re extra quēadmodū h ē ꝟa: h vox

sed est vox terminus vocalis.

Noen pot capi dup

Declaratio diffinitionis.

Sicut in logica est sylogismus qui habet partes integrales suas scilicet propositiones: que propositiones habent pro partibus integrantibus nomen et verbum sive terminos: ideo logica tractat de terminis ut de partibus integrantibus remotis sylogismi. de propositionibus ut de propinquis et ultimo de sylogismo ut de toto integrali

bō eſt nomen ⁊ ſignū creature hūane:ita
ecōuerſo in diffinitiōe talis concreti pōr
poni res extra: vt additū tāq fūd
relatiōis: vt dicendo: nomē c
aūt hic dicit de diffinitiōe noi
de ceteris diffinitiōib intēt
liū: de q̄ magis videbit ca.
nere. His p̄miſſis patet diff
q̄ ponit vox tāq gen⁹ ad nc
ceteras voces: cetera vo pon
rētie. Et ſic diffinitio eſt bene
cū dec p gen⁹ ⁊ differētiā. Vñ ſi
ua ponit ad differētiā vocis nō ſ
tis: ad placitū ad differētiā vocis
cātis naturaliter: ſine tp̄e ad differ
verbi qd ſignificat cū tp̄e: cui⁹ nulla par
ſepata aliqd ſignificat ad differētiā orō
nis: cui⁹ ptes ſepate aliquid ſignificant.
¶ Et ſi arguat: q ptes nois cōpoſiti ali
qd ſignificēt ſepate vt ptes hui⁹ nois eq
fer⁹. reſpōdeo: q ptes hui⁹ nois ſepatim
cōſiderate inq̄tū ſūt ptes illi⁹ dictionis
nihil ſignificāt. Et cauſa eſt: qꝛ nulla ps
in noie cōpoſito iponit ad ſignificandū:
ſꝫ totū nomē cōpoſitū vnico conceptu ſi
gnificat ſuam ſignificationē. Vñ dicit
Arſ. q in hoc noie eqferus: ferus p ſe ni
hil ſignificat: inq̄tū ſcꝫ eſt ps illi⁹ nois:
inq̄tū aūt ē ps hui⁹ orōnis equus fer⁹:
⁊ tūc aliquid ſignificat. Finita ponit ad
differētiā nois infiniti: qd nō eſt nomen
apud dialecticū. Logic⁹ eñ intendit de
terminate diſcernere veꝝ a falſo. Nomē
eñ infinitū nō ſignificat aliquā rē deter
minatā: vt nō hō: ſꝫ poſſet ſumi p infini
tis reb ſi eſſent q̄ nō eſſent hoies. Recta
ponit ad differentiā noim obliquoꝝ: vt
catonis catoni catonē: q̄ nō ſunt nomia
apud dialecticū: ſꝫ caſus noim. Deſcen
dūt eñ a noiatiuo. Vñ ſolus nominati
uus ſiue rectus dicit nomē eſſe apud lo
gicū. Orō aūt ex obliqs ɔſtituta nō ē p
fecta niſi inq̄tū reducit ad orōnē conſti
tutā ex noiatiuo ⁊ verbo perſonali.

Erbū ē vox ſigni. ⁊c.
Declarato qd ſit nomē: oñdit
auctor qd ſit vbū: dicēs: q ver

bū eſt vox ſignificatiua ad placitū cum
tp̄e: cui⁹ nulla ps ſepata aliqd ſignificat.
ta. ¶ Pro q̄ ſciēdū q verbū q̄
pōt ſumi: iuxta hos verſus.
bū deſignat quattuor iſta.
io: ps: fili⁹: atq loquela.
deceptio: vt: vba dat
o mō ē ps orōnis q̄ ſi
flux⁹ et fieri. Tertio
i: vt: in p̄ncipio erat
idem eſt qd loq̄la: ⁊
liciter. Vno mō p ver
nō p vbo interiori. Eſt
actualis cognitio perfe
ctiua alicuius rei: vt cogni
tiua intēperātie eſt ei⁹ vbū ſm
Aug. Et hac acceptiōe vbi ſepe vtunt
theologi. Verbū etiā vt ē ps orōnis pōt
ſumi dupl'r. Vno mō vt ē ps orōnis cō
grue: ⁊ ſic ɔſiderat a grāmatico. Alio⁰
vt eſt ps enūciatiōis determiate vere: et
ſic ſumit in ppoſito. Notādū inſup q ea
q̄ dicunt de vbo: poſſunt intelligi p ea q̄
dicta ſūt de noie: nec eſt neceſſe illa reſu
mere. His p̄miſſis patet diffinitio vbi.
Eſt eñ vbū vox incōplexa ſignificatiua
ad placitū p̄mi inſtituētꝫ cū tp̄e. i. vltra
p̄ncipale ſignificatū cōſignificās tp̄s: ⁊
ponit ad d̄nam nois. Et ſi arguas q p
ticipiū nō eſt vbū: ⁊ tñ ſignificat tp̄s: vt
amans: vltra amorē quē ſignificat: cōſi
gnificat tp̄s p̄ſens. Reſpōdeo dupliciter.
Primo q vbū ſignificat cū tp̄e detmia
to: nō aūt pticipiū: licet eñ amās ɔſigni
ficet tp̄s p̄ſens: nō tñ ita determinate qn
poſſit trahi ad p̄teritū, vel futuꝝ: dicēdo
ego fui amās: vel ero amās. Aliter etiaꝫ
eſt rñdendū q in diffinitiōe vbi ponitur
ab Arſ. q̄dā clauſula q̄ nō ɔuenit ptici
pio: vicꝫ q eſt ſp eoꝝ q̄ de altero p̄dican
tur nota: verbū eñ eſt ſignū vniōis p̄di
cati cū ſubiecto: hoc aūt maxime ɔuenit
vbis ſubſtātiuis: ſū, fio, ⁊ exiſto: ⁊ maxie
huic vbo ſū: vbis aūt adiectiuis ɔuenit
iq̄tū icludūt h vbū ſū. Participia igit li
cet cū vbis in aliqb ɔueniāt: multū ta
mē ab ipis differūt: ⁊ iō nō ſūt vba apud
logicū: ſꝫ mag pñt ad nomia reduci: ne

aliq̄s aūt crederet ꝑ h̄ qđ dictū ē ꝙ ꝟbū
eſt nota eoꝝ q̄ de altero dicūt ꝙ ꝟbū n…
ſūptū faceret cōpoſitionē. A…
nēdū dicit Ariſ. ꝙ ꝟba ꝑ ſe ſ…
mina.i. noīb₉ ſi̇̄lia: qꝛ ſicut
ptū ē q̄d icōplexū: ſic ꝛ ꝟb…
ꝟbū ꝑ ſe ſūptū ꝯſtituit…
cē. Vn̄ h̄ ꝟbū eſt ꝑ ſe ſi…
cat ꝑ ſe eſſe vel nō eſſe:…
firmatiuā aut negati…
pe nō pōt eſſe nec inte…
iō ſubdit ꝙ eſſe ſignifi…
onē quā ſine extremis n…
nita ponit ad differētiā ꝟ…
currit: qđ nō eſt ꝟbū apđ d…
ꝟbū infinitū cū nō iportet rē i…
terminatā: vt dicebat đ noīe ifinito. Re-
cta ponit ad differētiā ꝟboꝝ obliq̄rū: vt
currebat: curret q̄ nō appellat dialectic⁹
ꝟbū: ſꝫ ꝟba oblig. Solū eñ ꝟbū p̄ſentꝫ
tp̄is idicatiui moī dicit eſſe ꝟbū. Reliq̄
aūt eiuſdē moī ꝛ alioꝝ modoꝝ dicūt eſſe
ꝟba obliq̄: qđ ex h̄ ptꝫ: qꝛ oīo ex eiſ cōpo-
ſita nō eſt determinate vera niſi reducē-
do ad ꝟbū p̄ſentꝫ tp̄is idicatiui moī: vt
illa: ego amabo nō ē determiate vera ni-
ſi ſit aliq̄n veꝝ dicere: ego amo. ¶ Et ſci-
enduꝫ ꝙ dialectic⁹ tm̄ ponit duas ꝑtes
oīonis.ſ. nomē ꝛ ꝟbū: alias aūt appellat
ſincathegoricaſ.i. cū alijs ſignificatiuas
a ſin qđ eſt cō: ꝛ cathegorizo as: qđ idē ē
qđ p̄dico cas: vel ſignifico cas.

Ratio ē vox ſig. ꝛc.

In p̄cedēti determiauit au-
ctor đ noīe ꝛ ꝟbo q̄ ſūt ꝑtes
itegrales enūciatiōis: hic ꝯſeq̄nter det-
minat de oīone q̄ ſe hꝫ vt gen⁹ ad ip̄am.
Diffinit aūt ip̄am ſic: Oīo eſt vox ſigni-
ficatiua ad placitū cuius ꝑtes ſeparate
aliq̄d ſignificāt. qđ ponit ad differētiaꝫ
noīs ꝛ ꝟbi: q̄ꝝ ꝑtes ſepate nihil ſignificāt

Arguit ꝯtra hāc diffinitionē tripli-
citer. Primo ſic: Soli⁹ icō-
plexi eſt diffinitio ſm̄ Boe. oīo ē q̄d cō-
plexū: ḡ nō debet diffiniri. Itē oīo ē plu-
res voces: ḡ nō vna vox. Itē ꝑtes oīonis
ſunt littere ꝛ ſyllabe: ꝛ lr̄e ꝛ ſyllabe nihil
ſignificant ſeparate: ḡ ꝑtes oīōis nihil ſi-
…ificāt. ¶ Pro rn̄ſione notandū ꝙ oīo
…i tripliciter. Vno mō put ordi-
…nonis cōgruitatē: ꝛ ſic cōſide-
…tico. Alio mō inquantū or-
…monis ornatū: ꝛ ſic conſide-
…co. Tercio mō ad diſcernē
…ſo: ꝛ ſic cōſiderat a logico.
…dū ſm̄ Sco. 2. diſt. 1. ſen. ꝙ
…grad⁹ vnitatis. In primo ē
…itas q̄ eſt vnitas aggregatio
…aceruo lapidū. In ſcđo ḡdu ē
…rdinis q̄ addit aliq̄d vltra ag-
…tionē: ſicut exercit⁹ ordinat ad bo-
…itatꝫ vel principis. In tertio ē vni-
…as ꝑ accn̄s: ibi vltra ordinē ē informa-
tio licet accn̄talis vni⁹ ab altero eorū q̄
ſic ſunt vnū. In quarto eſt ꝑ ſe vnitas
cōpoſiti ex p̄ncipijs eēntialib₉ ꝑ ſe actu
ꝛ ꝑ ſe potentia. In q̄nto eſt vnitas ſim-
plex q̄ eſt vera identitas: vt in diuinis.
Quelibet eñ entitas formaliter infini-
ta eſt ꝑfecte idem cuilibet ſibi cōpoſibi-
li: vt dicet p̄mo. c. p̄ncoꝝ. In ſexto ē idē-
titas formalis. Voco aūt idētitatē for-
lem vbi illud qđ dꝛ ſic idem includit il-
lud cui eſt idē in ſua rōne formali ꝑ ſe ꝛ
primo mō: ꝛ eſt prim⁹ mod⁹ dicendi ꝑ ſe
q̄n diffinitio vl' ꝑs diffinitiōis p̄dicatur
de diffinito: vt hō eſt anial rōnale.

Notandū ꝙ duplices ſūt ꝑtes orō-
nis: q̄dam ſunt ꝓpinque
vt nomen ꝛ ꝟbū. Et q̄dā remote: vt lr̄e
et ſyllabe. His p̄miſſis rn̄deo ad argu-
menta: ad p̄mū q̄n dꝛ ꝙ ſoli⁹ incōplexi
eſt diffinitio: dico ꝙ licet cōplexū nō poſ-
ſit diffiniri diffinitiōe ꝓprie ſumpta: pōt
tñ diffiniri diffinitiōe large ſumpta. ſeu
q̄d noīs ꝑ quā notificat ꝛ exprimit diſti-
cte illud qđ ꝑ ip̄m importat cōfuſe. Vl-
teri⁹ dico ꝙ oīo ſumpta ꝓ ſecunda intē-
tiōe quā importat ē quid cōplexū. Tal'
eñ intentio eſt relatio ſigni ad ſignifica-
tū dicens cōceptū ꝑ ſe vnū. Et ſi argua-
tur ꝙ relatio nō eſt ꝑ ſe vna niſi habeat
vnū fundamentū: ſꝫ illa relatio hꝫ mul-
tas voces ꝓ fundamēto: ḡ nō ē vna. Ad
hoc rn̄det Sco. p̄. di. 4. ſen. ꝙ q̄cq̄d ſit

de relatioĩb realib:tñ in relatioĩb rõis ppõ maior eſt manifeſte falſa:cũ multa poſſint cõcurrere in fundamẽto vni⁹ relatiõis:q̃ cõcipiunt in intellectu q̃ſi vnũ in ordĩe ad aliqd ſignificatũ. Multe eĩ orões cõcepte vl̕ vna oro ex mult ſyllabis:q̃ nihil vnũ p ſe faciũt ſũt fundamẽtũ h⁹ relatiõis ſignificare deo ineſſe aliq̃: q̃ ſibi intrinſece inſunt:cũ tñ illud ſignificatũ ſit vnũ ⁊ idẽ ſimpliciſſimũ:ſic illi⁹ relatiõis q̃ ẽ ſignificare bonũ vinũ ẽ fundamentũ circul⁹ pendẽs añ tabernã coopert⁹ folijs edere vl̕ paleis in modum crucis. ¶ Ad ſecundũ qñ dicebat: oro ẽ plures voces:dico q eſt plures voces incõplexe:q̃ habẽt vnitatẽ ordinis: ⁊ ſunt vna vox cõpleta. Ad tertiũ qñ dicebat q lr̃e ⁊ ſyllabe ſunt ptes orõis:dico q ſt ptes orõis remote. Diffinitio aũt orõnis intelligit de partibus ppinquis.

¶ Cõſequẽter auc. diuidit oroem di. q oronũ alia pfecta:alia ipfecta. Oro pfecta eſt illa q̃ pfectũ ſenſũ gñat in aĩo auditoris: vt hõ currit. Eſt aũt pfect⁹ ſenſus pfecta ſentẽtia:ita q intellect⁹ audientiũ cõtentat ⁊ q̇eſcit. Impfecta aũt ẽ illa q̃ impfectũ ſenſũ gñat ĩ aĩo auditoꝝ vt hõ alb⁹:ibi ẽ impfecta ſnĩa:nec itellect⁹ audiẽtiũ q̇eſcit. Deinde diuidit auc. orõem pfectã in indicatiuã: vt hõ currit Impatiuã:vt petre fac ignẽ. optatiuã: vt vtinã eẽm bon⁹ cleric⁹. cõiunctiuã: vt ſi veneris ad me: dabo tibi equũ. Cui⁹ diuiſiõis ſufficiencia ſic habet. Nã oĩs oro pfecta hʒ ſuppoſitũ ⁊ appoſitũ:id ẽ nomẽ ⁊ vbũ: vl̕ igit vbũ ordinat ad ſignificandũ mẽtis cõceptũ vl̕ mentis affectum Si primũ:ſic ẽ indicatiua. Si ſcðm: h̕ eſt tripl̕r:q vl̕ denotat affectũ ſub hitudine imperandi:⁊ ſic eſt impatiua: ſb q̃ cõtinet depcatiua:vt miſerere mei deus. Vel denotat affectũ ſub hitudine optãdi:⁊ ſic eſt optatiua: vel ſub habitudine ſubiũgendi vel cõiũgendi:⁊ ſic eſt cõiunctiua:vt ſi veneris ad ieſum ſaluabit te Inter has aũt ſola indicatiua dicit propoſitio eẽ:q ſol⁹ indicatiu⁹ de ſe ẽ aſſertiu⁹ determinate veritatꝫ vl̕ falſitatis.

Infinitiu⁹ aũt nõ enumerat inter orõnes pfectas:quia non importat rem certam ⁊ determinatam. vnde ponitur ſine numeris ⁊ perſonis.

Propoſitio ẽ orõ ⁊c. Hic auc. diffinit ppõem ſeu enunciationẽ dicens q ppõ eſt oratio verũ vl̕ falſum ſignificans indicando. ¶ Ad cui⁹ euidẽtiã notandũ q al̕r hic diffinit:⁊ al̕r in li. poſteriorũ. Ibi eñ diffinit ſm ppriã rõem ppõis in quantũ ſcʒ ponit in pmiſſis ad inferendũ cõcluſionẽ. Hic aũt capit p enunciatione:ſcʒ put aliqd in ipſa vere vel falſe dicit de alio. Item

Notandũ q ppõ põt capi dupl̕r: vno mõ p illa ſecũda intentiõe:q̃ ↄſiſtit ĩ cõpõne duoꝝ cõceptorũ:ſiue illa duo ſint idẽ ſm rem:ſiue diuerſa. Vtit eñ qñq intellectus vno vt duob cõpõnem formans: vt hõ eſt hõ. Alio mõ p fundamento cõcepto ſb illa ſecunda intentiõe. ¶ Vlteri⁹ notandũ q orõ etiã põt accipi pro illa ſcða intentiõe q̃ ẽ relatio ſiue habitudo ſigni ad ſignificatũ. Alio mõ p voce cõpleta in q̃ fundat tal̕ relatio. ¶ Itẽ notatũ q veritas ſm Sco. 6. meta. eſt duplex: q̃dã in reb⁹:⁊ q̃dã in intellectu. Veritas in rebus: vno mõ ſumit ĩ ſe ⁊ abſolute ſm rẽ ⁊ tal̕ dicit cõformitatẽ pducti ad pducens:⁊ ſic fili⁹ generat⁹ ab aliq̃ dr eẽ verus fili⁹ ei⁹ qñ ẽ ſibi cõformis. Alio mõ ſumit veritas in re p cõpationẽ ad intellectũ:⁊ ſic res dr vera inq̃ntũ eſt intelligibilis ſeu manifeſtatiua ſui itellectui potenti eã itelligere vl̕ cognoſcere: ⁊ ſic veritas eſt paſſio entꝫ:⁊ de his nihil ad ppoſitũ. Veritas vo in intellectu de q̃ in ppoſito eſt cõformitas pdĩcati ad ſubiectũ:ſeu conformitas intellect⁹ cõponentis ſeu diuidentꝫ ad ipſam rem. vel ſub alijs verbis. Veritas eſt adequatio rei ad intellectũ: falſitas aũt eſt diſformitas vl̕ inadeq̃tio. Cũ eñ p intellectũ cõponunt ea q̃ ſũt cõpoſita in re ẽ vitas vel cũ diuidũt ea q̃ ſũt diuiſa. Falſitas aũt cũ

Diffi. propoſitionis
Veritas ẽ dupl…
In rebus
In intellectu

cõpoſita diuidunꝛ: vel diuiſa cõponũꝛ. Notandũ q licet ꝓpõ h poſſet diffiniri ꝑ ſcd̃a itẽtiõe vel pro fũdamẽto ſub illa ſcd̃a intẽtiõe ꝯcepto: vt dictũ eſt in diffinitioe nois: qꝛ tñ logica ꝑ ſe cõſiderat ſcd̃as intẽtiões: pmas aũt nõ cõſiderat niſi in ordine ad ſecundas meli⁹ accipiꝛ ꝓ ſecunda intentione. ¶ Itẽ notandũ q ſcd̃a intẽtio quã ſigt ꝓpõ hec diffiniꝛ in cõcreto put. ſ. cõcernit relationẽ cũ fundamẽto: ſicut dictũ ẽ in diffinitiõe nois. Ipis em̃ ſecũdis intentõibꝫ pñt aſſignari genera ⁊ drñie: vt dicit Sco. 1. di. 4. ſen. ⁊ tũc gen⁹ ad ꝓpõem erit orõ ſũpta ꝓ hĩtudine ſigni ad ſignificandũ: ſũpta aũt ꝓ voce cõplexa erit fundamentũ illi⁹ relatõis ſicut ſubiectũ ⁊ p̄dicatũ: q̃ adinuicẽ cõponũꝛ. Significare aũt verũ vł falſum poniꝛ loco drñie. ſ. poniꝛ ad drñaꝫ dcõnũ q̃ lꝫ ſignificẽt res: tñ nõ eſt ibi veritas vł falſitas de q̃ intẽdit logic⁹: q̃ ſcꝫ ꝯſiſtit in cõpõe ⁊ diõne. Vñ dt Ariſ. q ẏcoceru⁹ ſignificat verũ vł falſũ: niſi addaꝛ eẽ vel nõ eẽ id ẽ affirmatio vł negatõ. Poniꝛ etiã ad drñam orõnũ iꝑfectaꝝ: vł etiã ꝑfectarũ aliaꝝ ab indicatiua q̃ nõ ſignificãt verũ vł flm determinate niſi q̃ntũ reducunꝛ ad ipam. Res aũt ſignificata poniꝛ ꝓ correlatiõ. Habem⁹ itaqꝫ gen⁹ ⁊ drñaꝫ illi⁹ relatiõis quã dicit ꝓpõ ⁊ fundamẽtũ ⁊ terminũ q̃ cõiꝛ ponunꝛ in diffinitionib⁹ rłoꝝ: ⁊ ſic poſſent adaptari diões intentionũ q̃s logic⁹ cõſiderat: qd̃ ſcõri ſagaciori relinq̃: lꝫ aũt nõ eẽt neceſſariũ ponere illã ꝑticulã: indicando: poniꝛ tñ ad maiorẽ expreſſionẽ. ¶ Cõtra p̄dicta arguiꝛ tripłr. pmo mõ ſic: ſcd̃a intẽtio ñ eſt i gñe: g̃ nõ põt diffiniri: ꝯña ẽ nota. pbaꝛ añs: qꝛ p̄dicamẽta ſũt entia realia ex. 5. meta. ſecũda aũt intẽtio eſt ens rõis. Itẽ iſta diffinitio daꝛ ꝑ verũ ⁊ flm q̃ ſunt paſſiões ꝓpõis. g̃ nõ ẽ bona. añs eſt notũ. pbaꝛ ꝯña: qꝛ diffinitio dꝫ dari ꝑ drñas eẽntiales. Itẽ iſta diffinitio datur ꝑ cõiũctionẽ diſiũctiuã. g̃ nõ ẽ bona añs ẽ notũ. pbaꝛ ꝯña: qꝛ cõiũctio diſiunctiua cõiũgit diuerſa. ꝑtes aũt diffinitiõis ſignificãt vnũ ꝑ ſe. Rñ. ad pmũ qñ dꝛ q ens rõis cuiuſmõi ẽ ſcd̃a intẽtio nõ eſt in gñe. Dico q lꝫ relatiões rõis non ſint in gñe relatiõis ꝑ ſe: pñt tñ denoiatiue ad ipm reduci ſm Sco. 8. diſt. 3. ſen. ⁊ ſic ſuo mõ pñt habere genus ⁊ drñias. ¶ Ad ſecundũ qñ dꝛ q verũ ⁊ falſum ſũt paſſiões ꝓpõis põt dici q ſepe ꝑ paſſiones circũloquimur drñtias eſſentiales: que ſm Boetiũ ſunt nobis ignote. Eſt aũt circũlocutio dictiõis nobis deficientis ꝑ alias dictiões ſuppletio. ¶ Ad tertiũ eodẽ modo põt dici q ꝑ iſtud diſiunctum verum vel falſum circũloquimur differentiã eſſentialẽ vel ignotã. Deinde diuidit auctor ꝓpoſitioem in cathegoricã ⁊ ipoteticã: ⁊ ẽ iſta diuiſio penes ſubſtantiã ꝓpoſitionis: qꝛ ſumiꝛ ab eis ex quibus componiꝛ ꝓpoſitio. Eſt aũt ẏpotetica compoſita ex pluribꝰ cathegoricis: vt Sortes currit ⁊ plato diſputat. Cathegorica ꝟo eſt illa que habet vnũ ſubiectũ ⁊ vnũ predicatũ tanq̃ pncipales partes ſui: vt in hac ꝓpoſitione Homo currit. hoc nomen homo eſt ſubiectũ: ⁊ currit p̄dicatũ. Diciꝛ aũt currit p̄dicatũ: qꝛ magis ſe tenet ex ꝑte p̄dicati: qꝛ res importata ꝑ ipm: ſcꝫ curſꝰ ſe tenet ex ꝑte p̄dicati. Unde currit includit illã copulã: eſt: cũ predicato: qd̃ patet in reſoluendo. i. eſt currens: Et diciꝛ a cathegorizo ꝫas: qd̃ idem eſt qd̃ predico as. Vñ cathegorica. i. p̄dicatiua denoiaꝛ a p̄dicato: qꝛ a digniori debet fieri denoiatio: p̄dicatũ ꝟo ẽ digni⁹ aliq̃ mõ: qꝛ habet rõnẽ forme: ſubiectũ ꝟo rõnem materie. Materie nãqꝫ eſt ſubijci: forme ꝟo ineſſe vel inherere. Cũ ergo p̄dicatũ inſit ſubiecto habebit rationẽ forme.

Sed contra p̄dicta arguitur

⁊ videꝛ q illa diuiſio non ſit bona: qꝛ ꝑs nõ diſtinguiꝛ ꝯ totũ. Cathegorica autẽ eſt ꝑs ẏpothetice. Itẽ mẽbra diuidẽtia nõ euacuant totũ ambitũ diuiſi: g̃ diuiſio nõ eſt bona. cõſeq̃ntia eſt nota. pbaꝛ antecedẽs: qꝛ diuiſũ excedit mẽbra diuidẽtia cũ ſit aliq̃ ꝓpoſitio q̃ nec eſt cathe/

gorica nec ypotetica: vt hõ currit q̄ mouet: ⁊ ſic de multꝭ alijs. Nõ em̄ eſt cathegorica cũ n̄ habeat tm̄ vnũ ſubm ⁊ vnũ p̄dicatũ: nec ypotetica cũ nõ ſit ibi cõiũctio cõiungens duas ꝓpões.

Reſponſio ad primũ quando dicit ꝙ cathegorica eſt ps ypotetice: Dico ꝙ cathegorica ⁊ ypotetica põt capi dupl'r: Uno mõ materialr: alio modo formalr. Si capiant materialr ſcꝫ p ipis terminis vl' ꝓpõibꝫ: ſic cathegorica eſt ps ypotetice: ⁊ hoc mõ nõ cõtra diſtinguit. Si vero capiant formalr: ſic ſũt duo membra diſtincta q̄ nõ coincidunt in idē. Cathegorica em̄ eſt q̄dã ſecunda intentio q̄ cõſiſtit in cõpoſitiõe vni⁹ ſubiecti ad vnũ p̄dicatũ: ypotetica vero eſt cõpoſitio vni⁹ ꝓpõis cũ alia.

Ad ſecundũ q̄n dr ꝙ illa: hõ currit q̄ mouet nõ eſt cathegorica nec ypotetica. Dico ꝙ ē ypotetica. Illud em relatiuũ q̄ implicat. i. int⁹ plicat: ſeu implicite includit cõiunctõnē copulatiuã cũ aliq̄ ꝓnoie. Unde cũ dr: hõ currit q̄ mouet: ſenſ⁹ ē ꝙ hõ currat ⁊ ille mouet. Ulteri⁹ dt auctor ꝙ ſbiectũ ē illð de q̄ aliquid dicit. ſ. p̄dicatũ: ⁊ p̄dicatũ eſt qð dr ð alio. ſ. de ſubiecto

Notandũ: circa illud ꝙ ſubiectũ ⁊ p̄dicatũ ſt correlatia (deo vnũ diffinit p aliud: ſicut magꝭ determinat in p̄dicamento de ad aliquid. Un̄ ſubiectũ ⁊ p̄dicatũ põt ſumi dupl'r vno mõ materialr: vt in illa ꝓpõe: hõ ē anial: hõ ē ſubiectũ: anial vero p̄dicatum. Alio mõ formalit: ⁊ ſic importãt duas ſecundas intẽtiões vl' relatiões rõis: ſecũda em̄ intẽtio quã importat ſubiectũ ſignificat p hoc qð eſt ſubici reſpectu alteri⁹ ~~natural' poſite~~. Illa vero q̄ importatur p p̄dicatũ eſt dici vl' p̄dicari de alio.

Notandũ: ꝙ ſubiectum põt capi octo mõis. Primo mõ p obiecto. Secundo p famulo. Tertio p illo qð ponit ſub alio. Quarto: p illo cui inheret aliq̄d. Quito: p illo qð p̄cedit copulã: ⁊ ſic ſumit h̄. Sexto p ſubiecto ꝓp̄e paſſiõis. Septimo p iferiori reſpectu ſuꝑioris qð logic⁹ vocat ſbiectũ vñ dicit de ſubiecto ē p̄dicari de inferiori: ꝫ p ſubiecto artis vl' ſcientie. Un̄ verſus. Obiectũ vna poſitũ ſb cui qð inheret. Qð pri⁹ eſt copula ꝓprij logicaliter infra. Qð ſimul ars ⁊ habet bis ſt ſubiecta quaterna.

Ropoſitõnũ alia ⁊c.

p Diuiſa ꝓpõe penes ſubſtantiã: cõſequenter auctor diuidit ipam quantũ ad q̄ntitatē vicꝫ in vniuerſalē ⁊ ꝑticularē: indefinitã ⁊ ſingularē. Uniuerſal' ē illa i q̄ ſbicit terminus cõis ſigno vl'i determinat⁹: vt oĩs hõ currit. Sũt aũt ſigna vl'ia oĩs: null⁹ q̄libet: nihil ⁊ ſil'ia. Ad cui⁹ euidentiã ſciendũ ꝙ ſigna vl'ia ⁊ ꝑticularia ſũt q̄dam ſincathegoremata.

Notandũ ꝙ q̄dã dcões dicunt cathegorematice: ⁊ q̄dã ſincathegorematice. Sũt aũt dcões cathegorematice q̄ habent certã ſigñionem. Sigĉãt ei rē vl'em ⁊ ꝑticularē: vt homo equ⁹ nigredo albedo: ſortes ⁊ plato. Dictões ſincathegorematice cuiuſmõi ſũt ſigna vl'ia ⁊ ꝑticularia ⁊ cõiũctiões et ꝓpões ⁊ hmõi ↄſigĉãt. i. deſignant aliqͤ addicte. terminũ cui addunt mõ determinato ſupponere: vñ h̄ ſignũ oĩs ſm Ariſ in li. ꝑyermenias nõ ſignificat rē vl'em: ſꝫ qm̄ vl'r. i. deſigñt terminũ cui addit ſumi p omnibꝫ ſuis ſuppoſitis.

Notandũ inſuꝑ ꝙ diffinitio ꝓpõis vl'is ſic dꝫ intelligi: ꝓpõ vl'is eſt illa in qua ſubicit termin⁹ cõis cõiter tent⁹ determinat⁹ ſigno vl'i nõ negato: vel aliquo equiualenti: p h̄ ꝙ cõiter tent⁹ excludit iſta: oẽs iſti hoĩes currũt: qꝛ hoĩes nõ tenet cõiter ſꝫ ſingularit rõne hui⁹ ꝓnoĩs iſti. p hoc ꝙ dr ſigno vniuerſali nõ negato excludit iſta: nõ omĩs hõ currit: q̄ nõ eſt vniuerſalis ſꝫ ꝑticularis rõne negatiõis ꝓpoſite illi ſigno oĩs negatio ei q̄cq̄d poſt ſe inuenit deſtruit ⁊ oppoſitũ ei⁹ ponit. Et iõ ſi inueniat ſignũ vl'e: facit ipm ꝑticularē. Per h̄ vero ꝙ dr: vl' aliquo equiualenti. Iſta eſt vni-

uerſalis:nõ quidã hõ nõ currit:equiualet eñ iſti:omnis homo currit.

Notandũ eſt deinde: ꝙ duplex ẽ ſubiectũ:quoddã eſt ſubiectũ diſtributiõis:cui ſcꝫ addiť ſignũ diſtributiuũ: ꝛ reſpectu illi⁹ ſubiecti iſta ꝓpõ:cuiuſ libet hoĩs aſin⁹ currit eſt vniuerſal’:ꝛ etiã ſiľes. Aliud eſt ſubiectũ locutiõis ſeu enũciatiõis:ꝛ reſpectu illius dicta ꝓpõ eſt indefinita:ꝛ iſtõ ſubiectũ principaliter intendiť in ꝓpõne:iõ talis ꝓpoſitio ſimpliciter põt dici indefinita.

Sciendũ vlteri⁹ ꝙ hoc ſignũ omis poteſt capi dupľr.ſ.diſtributiue:vt omnis hõ currit:tunc eñ terminus cui addiť diſtribuiť ꝓ omibꝫ ſuis ſuppoſitis:ita ꝙ p̄dicatũ dr̄ de quolibꝫ ſuppoſito ſigillatim. Alio modo collectiue:vt omnes apľi ſunt duodecim. id eſt apľi cõgregati ſunt in numero duodenario. Vñ non ſequiť:ergo petrus eſt duodecim vel iohannes.

Sciendum etiã ꝙ hoc ſignũ tot⁹ poteſt capi dupliciter:vno mõ cathegorematice: ꝛ ſic eſt idem qꝺ habens ptes:vel cõſtitutũ ꝛ ex ptibꝫ. Alio mõ ſincathegorematice: ꝛ ſic tantũ valeť ſicut quelibet pars. Sic eñ includit id ſincathegorema q̃libet:ꝛ ſm hoc poteſt exponi illa ꝓpõ: tot⁹ ſortes eſt minor ſorte.ſi eñ ſumať ly totus ſincathegorematice:ſenſus eſt:ꝙ q̃libet pars ſortis eſt minor ſorte:ꝛ tunc ẽ vniuerſalis et vera. Si ꝟo ſumať cathegorematice:ſenſus eſt: ꝙ ſortes cõſtitutus ex partibus eſt minor ſeipſo:ꝛ ſic eſt ſingularis ꝛ falſa.

Notandũ inſup ꝙ quantitas ꝓpoſitionũ ſumiť a parte ſubiecti:qꝛ ſubiectũ habet ratiõnẽ materie materiã autẽ conſequiť q̃ntitas ſm qꝺ ei ꝓponiť ſignũ vľe vľ particulare. Nõ autẽ poniť ſignũ a parte p̄dicati:qꝛ ſm Ariſ.li.periermenias:affirmatio eſt nulla:id eſt falſa in q̃ p̄dicať vniuerſale vniuerſaliter ſumptũ. Vñ hec eſt falſa:animal eſt oĩs homo:qꝛ cum animal ſupponat determinate ꝓ hoc animali vel iſto et ſic aliqꝺ determinatũ animal eẽt omnis homo. Et ſic ſortes eſſet plato:ꝛ guiliełm⁹ cicero ꝛc̃. Et ſi arguať:iſta eſt vera:oĩs hõ eſt aĩal:g̃ aĩal eſt oĩs hõ.ꝓbať:qꝛ noĩa ꝛ ꝟba tranſpoſita idẽ ſignificant. Rñ.ꝙ licet ſignificẽt idẽ:non tñ eodẽ mõ. Vñ in p̄ma ly aĩal ſupponit cõfuſe tñ:ita ꝙ nõ p̄t fieri deſcẽſus ad ſingularia:ſm Sco.21.diſti.p̄.ſen. In ſecũda aũt ſupponit determinate. Si vlteri⁹ arguať ꝙ illa eſt vera: oĩs homo eſt oĩs hõ.cũ ſm Boe.nulla ſit verior p̄dicatio q̃ꝫ illa in q̃ idẽ p̄dicať de ſeipo et tñ hic p̄dicať vniuerſale vniuerſaliť ſumptũ. Rñ.ꝙ illa eſt falſa nec p̄dicať ibi idẽ de ſeipo:ſed oĩs homo de q̃libet indiuiduo hoĩs:cũ ſubiectũ diſtribuať ꝓ quolibet indiuiduo. Vñ ſenſus eſt:ꝙ ſortes eſt oĩs hõ:ꝛ plato eſt oĩs hõ: ꝛ ſic de aliĳs:q̃ oẽs ſunt falſe. Ex p̄miſſis pꝫ diffinitio vľis. ¶ Declarat ꝯñr auc.qꝺ ſit terminus cõis dicens

Termin⁹ cõis eſt ille qui aptus nat⁹ eſt p̄dicari de plibus: vt hõ de ſorte ꝛ platone. Ad hoc ꝙ terminus ſit cõis nõ requiriť actu p̄diceť de pluribus: ſed ſufficit ꝙ nõ repugnet ſibi ex impoſitiõe ſua:ꝛ ideo lꝫ plures termini vt ſol ꝛ luna: ꝛ ſic de multis alĳs nõ p̄diceť actu de pluribꝫ:cũ non habeãt niſi vnum ſuppoſitũ.ſunt tñ oĩs termini cũ nõ repugnet eis capi ꝓ pluribꝫ ſi eẽnt: cũ imponanť a qualitate plibꝫ cõicabilibus.

Notandũ inſup ꝙ ad hoc ꝙ terminus ſit cõis oportet ꝙ p̄diceť vniuoce de plibꝫ. Vñ lꝫ iſte terminus ſortes cõueniat plibꝫ illo noĩe vocatis:tñ nõ eſt cõis cũ nõ vniuoce p̄diceť de illis. Sola eñ dictio eſt illis cõmunis.nec cõueniũt in aliq̃ cõi rõne ſũpta ſm idem nomen. Oportet etiam ꝙ termin⁹ cõis p̄diceť de pluribꝫ diuiſim: ꝛ ideo hoc cõplexũ:iſti hoĩes:nõ eſt termin⁹ cõis:cũ p̄diceť de plibꝫ coniunctim ꝛ non diuiſim. ¶ Conſequenter auctor diffinit ꝓpõem pticulare dicens.

Propoſitio particularis ẽ

illa in qua ſubijcit terminꝰ cōis ſigno ꝑticulari determinatꝰ: vt ꝗdam hō currit: ꝛ debet intelligi de ſigno ꝑticulari nō negato: ſicut dicebat in diffinitiōe ſigni vlis rōne eꝗpollentiaꝝ: de ꝗbꝫ dicet poſtea. Sunt aūt ſigna ꝑticularia: aliquis: quidā: alt': reliquꝰ: ꝙ ſcꝫ faciūt terminū cui addunt teneri ꝓ vno ſuppoſito ꝛ determinate tū ꝛ diſiunctim. vt quidā hō currit: ꝗ ſortes vel iohannes currit vel plato: ꝛ ſic de alijs.

Propoſitio indefinita eſt illa in qua ſubijcit terminꝰ cōis ſine aliꝗ ſigno: vt hō currit: ꝛ ḋꝛ indefinita. i. indeterminata: qꝛ terminus ſumptꝰ ſine ſigno nō determinat ad aliquā ſuppōem. Poteſt tñ aliqñ ſupponere ſimplicit' pro natura cōi: vt hō eſt ſpecies: aliqñ ꝑſonaliter ꝓ ſuppoſitis nature: vt hō currit: aliqñ materialr ꝓ illo termino hō: vt hō eſt dictio diſſil'is: Ex quo pꝫ ꝙ nō ſunt omnino idē: ꝓpoſitio indefinita ꝛ ꝑticularis: qñ eñ termino cōi addit ſignū ꝑticulare: tūc determinat ipm ad ſtandū ꝑſonaliter. niſi compet ad aliꝗd ꝑtinēs ad ſignificatū: vñ illa eſt falſa: aliꝗs hō eſt ſpēs. Si tñ compet ad aliquid pertinens ad ſignū: tunc ſupponit materialiter: vt aliꝗs homo componit ex termino cōi ꝛ ſigno ꝑticulari. Et notandū ꝙ licet iſte terminꝰ hō ſit nomen appropriatū ad ſignificādū naturā humanā ꝛ nō alias naturas: illa tñ ꝓpō: homo eſt ſpecies nō eſt ſingularꝪ ſed indefinita: qꝛ illa natura eſt cōicabil' multꝪ indiuiduis: ꝛ in ipis plurificabilis: nō ſic ē ḋ illo qḋ importat ꝑ ꝉminū ſingularē vl' diſcretū.

Notandū inſup: ꝙ lꝫ illa ꝓpō homo ē dictio diſſylla: ꝛ cōſiles: in quibꝫ ſubiectū ſupponit materialiter ꝓ ſe vel ſibi ſiīli in voce vl' in ſcripto: poſſint dici indefinite ꝓpter cōuenientiā quā habet terminꝰ ſic ſumptꝰ cuꝫ termino cōi: qꝛ tñ nō eſt vere ꝉminꝰ cōis cū vt ſic nō dicat aliquē conceptū cōem plibꝫ: iō veriꝰ poſſunt dici ſingulares.

Notandū etiā ꝙ iſta hō ꝗ eſt ſortes currit eſt ſingularꝪ: qꝛ lꝫ ibi ponat terminꝰ cōis ſine ſigno: tñ reſtringit ꝑ illā implicationē ꝗ ad ſtandū pro ſuppoſito determinato.

Propoſitio ſingularis ē illa in qua ſubijcit terminꝰ diſcretꝰ vt ſortes currit: vel terminꝰ cōis ſumptꝰ cum ꝓnoie demonſtratiuo: vt iſte homo currit. Eſt aūt terminꝰ diſcretꝰ ꝗ eſt aptꝰ natus ꝑdicari de vno ſolo: vt ſortes. Et patet hoc ex dictis ꝗ dicta ſunt in diffinitione termini cōmunis. Dicit aūt terminus ſingularis diſcretꝰ qꝛ ſignificat rem ſuā ab alia diſcretā ſiue diſtinctā ꝛ ſeparatā. Si querat: quanta ē iſta. vterꝗ iſtoꝝ currit? Dico ꝙ eſt vniuerſalis: ibi eñ intelligit terminus cōmunis: ſcꝫ homo ꝛ huiuſmodi.

¶ Conſequenter diuidit auctor ꝓpōeꝫ penes ꝗlitatē: vicꝫ i ꝓpoſitionē affirmatiuā ꝛ negatiuā. Dicit aūt hec diuiſio fieri penes ꝗlitatē: qꝛ ꝗlitas conſequitur formam: ſicut affirmatio ꝛ negatio principaliter reſpiciunt ꝑdicatum qḋ hꝫ rōnem forme. Uel qꝛ affirmatio ꝛ negatiō ſunt differentie eſſentiales ꝓpōnis que habent modū qualitatis.

Eſt aūt propoſitio affirmatiua illa in qua ꝑdicatum affirmat de ſbiecto: id eſt res importata ꝑ ꝑdicatū denotat ineſſe ſubiecto. Vñ affirmatio ē quedā compoſitio intellectus componētis ꝑdicatū cū ſubiecto: ac ꝑ hoc ḋnotātis rem importatā ꝑ ꝑdicatū vniri cum re importata ꝑ ſubiectum.

Propoſitio negatiua eſt illa in ꝗ ꝑdicatū remouet a ſubiecto: id ē res iportata ꝑ ꝑdicatū denotat remoueri a re iportata ꝑ ſbiectū. Eſt eñ negatio ꝗdā diuiſio intellectꝰ diuidentꝪ ſiue ſeꝑantis vnū ab alio. Deinde auc. ponit triplex ꝗſitiuū ꝑ qḋ ꝗrimꝰ de ipa ꝓpoſitiōe. ſ. Que: ꝗlis ꝛ ꝗnta. Que querit de ſubſtātia ꝓpōis: eſt eñ ꝗſitiuū ſbſtantie. Quanta ꝟo ē ꝗſitiuū ꝗntitatis ꝛ ideo querit de ꝗntitate ꝓpoſitionis. Qualis autē eſt queſitiuum de qualitate ꝓpoſitionis: ꝛ ideo querit de quali/

Tractatus de proprietatibꝰ propoſitionū ⁊ de oppōibꝰ

tate ꝓpoſitiōis: vt patet ꝑ hunc verſū
Quē ca. vel xp. qualis ne vł af. v: quan
ta: par in ſin.

De ꝓprietatibꝫ ꝓpoſitionū.

1 Item propoſitionuz ⁊c̃. Hic autor incipit deter/ minare de q̄buſdā ꝓprietati bus ꝓpoſitionū: cuiuſmodi ſunt oppo/ ſitio: cōuerſio ⁊ equipollentia: q̄ cōueni/ unt ꝓpoſitiōibꝫ ſm mutuā compaꝛatiōez

(Diuiſio pᵃ) Ad quarū cognitionē p̄mittit duas di/ uiſiōes: quarū prima eſt: ꝙ ꝓpoſitionū cathegoricarū q̄dā ꝑticipant vtroqꝫ ter/ mino: q̄ ſcꝫ habent idē ſubiectū ⁊ idē p̄/ dicatū: vt hō eſt animal: hō nō eſt aial. Dicunť aūt ſubiectū ⁊ p̄dicatū termini ꝓpōis: q2 ſunt duo extrema ip̄am termi/ nantia. Alie ꝟo ꝑticipant vno termino tm̄: vt hō currit: hō mouet̃. cōueniūt em̄ in ſbiecto ⁊ nō in p̄dicato. Alie ꝟo nullo: q̄ ſcꝫ nec idē ſubiectū hn̄t nec idē p̄dica/ tū. vt hō currit: equus mouet̃ ⁊c̃.

Pro quo notanduz ꝙ due ꝓpōes dicuntur ꝑticipare vno termino nō ꝙ ſit ſimpliciter eadē vox in numero in duabꝫ ꝓpōnibꝫ: q2 vt dicit Ariſt. in p̄di camentis. Quod ſemel dictū eſt: amplius reſumi nō poť. vn̄ quot ſunt ꝓlationes tot ſunt voces numero diſtincte: tn̄ ſunt idē numero ꝑ equiualentiaꝫ quantū ad finem vocis. ſ. ad exprimendū mentiſ cō/ ceptū. Eadē em̄ res cōcepta ꝑ ip̄as exp̄/ mit̃: ſm Sco. diſti. 2. ſcdi ſen. Secunda diuiſio eſt.

(Diuiſio 2ᵃ) Propōnū ꝑticipantiū vtro/ qꝫ t̃mino. q̄dā ei ꝑticipāt ſm eūdē ordi/ nē: qn̄ vicꝫ illud qd̄ eſt ſubm̄ i vna ē ſbie/ ctū in alia: ⁊ qn̄ illud qd̄ ē p̄dicatū i vna eſt p̄dicatū in alia. vt hō currit: hō non currit. Quedā ꝟo ꝑticipant ordine cō/ uerſo: qn̄ ſcꝫ qd̄ eſt ſubiectū in vna: eſt p̄/ dicatū in alia: ⁊ qd̄ ē p̄dicatū in vna ē ſb/ iectum in alia: vt hō ē aial: aial ē hō.

(De oppoſitione ꝓpoſitionum) His p̄miſſis agit auctor de oppoſitiōe ꝓpoſitionū: q̄ eſt repugnantia duarū ꝓ/ poſitionū in q̄litate vel q̄ntitate: dicēs. ꝙ ꝓpōnū vtroqꝫ termino ꝑticipantium ſm eundē ordinē q̄dā ſunt contrarie: q̄/ dam ſbcōtrarie: alie cōtradictorie: alie ſubalterne. Cōtrarie ſunt vniuerſalis affirmatiua et vniuerſał negatiua eiuſ/ dē ſubiecti ⁊ eiuſdem p̄dicati: vt oīs hō currit: nullꝰ hō currit. Subcōtrarie ſt̄ ꝑticularis affirmatiua ⁊ ꝑticularis ne/ gatiua: vt q̄dā hō currit: q̄dā hō nō cur/ rit: ⁊ dicunť ſubcōtrarie: q2 ponunť ſub/ cōtrarijs. Cōtradictorie ſunt vniuerſa/ lis affirmatiua ⁊ ꝑticularꝫ negatiua: vni/ uerſalis negatiua ⁊ ꝑticularis affirmati ua: vt om̄is hō currit: q̄daꝫ hō nō currit nullꝰ hō currit: q̄dam hō currit. Sub/ alterne ſunt vłis affirmatiua ⁊ ꝑticula/ ris affirmatiua. vniuerſał negatiua ⁊ ꝑ/ ticularis negatiua: vt om̄is hō currit: q̄/ dā hō currit: nullꝰ hō currit: q̄dā homo nō currit. Et dicunť ſubalterne: q2 vna ponit̃ ſb alia. ſ. ꝑticularis ſub vłi.

Sciendum ad euidentia p̄dictorū ꝙ ad h̄ ꝙ ꝓpones oppo/ nanť multa requirunť. Primo ꝙ ꝑtici/ pent vtroqꝫ termino ſm eundē ordinem vt pꝫ in p̄cedentibꝫ. Scd̄o ꝙ nō ſumā/ tur ſignificatiue ⁊ nō materialr̄. Et id̄ iſte opponunť: om̄is hō eſt terminꝰ cōis ſigno vniuerſali determinatꝰ: ⁊ q̄dā hō eſt terminꝰ cōis ſigno ꝑticulari determi/ natꝰ. Tertio ꝙ t̃mini teneanť eque am/ ple ⁊ eque ſtricte. Vn̄ iſte: om̄is hō cur/ rit: ⁊ nullꝰ homo currit nō opponuntur niſi ly homo in p̄ma reſtringat̃ ad ſtan/ dū ꝓ viris: ſicut reſtringit̃ in ſecunda ꝑ ly nullus qui eſt maſculini generis ſub iſta terminatione us. Si em̄ in p̄ma ly hō ſtaret pro mulieribꝫ ⁊ in ſecunda pro viris: ambe poſſent ſimul eſſe vere. Itē quarto requirit̃ ꝙ termini ſupponant eo dem genere ſuppōis. Vn̄ iſte nō oppo/ nunť: ſed ſunt ſimul vere. Syllogiſmꝰ ē ſubiectū i logica: ⁊ nullꝰ ſyllogiſmꝰ eſt ſubiectū in logica: q2 in prima ſyllogiſ/ mus ſupponit ſimplicit̃: in ſecunda ꝟo ꝑſonaliter rōne illius ſigni nullꝰ. O p/ poſitiōes ſup̄dicte luculenť innoteſcūt ꝑ figuram ſequentem.

De materia propoſitionum.

Propoſitionū triplex eſt materia ꝛc̄. ¶ Poſtq̄ auctor deſiniauit de oppoſitione ꝓpoſitionū: hic ꝯſeq̄nter deſiniat de lege ſeu natura earū. ¶ Ad cuiꝰ euidētiā ſciēdū ꝙ triplex eſt materia ꝓpoſitionū ſcʒ naturalis: ꝯtingēs ꝛ remota. Cuius diuiſiōis ſufficiētia ſic pōt haberi: predicatū eīm ꝓpoſitiōis ꝯuenit ſubiecto: vel repugnat. Si pmo mō hoc eſt dupliciter: qꝛ vel ꝯuenit neceſſario ſibi: ꝛ ſic eſt materia naturlis: vel ꝯtingenter: ꝛ ſic eſt materia ꝯtingēs. Si ſecūdo mō: ſic ē materia remota. ¶ Circa qḋ notādū ꝙ materia ſumit̾ hic ꝓ quādā ſilitudinē ad materiā i naturalibꝫ. Materia eīm ſm Ariſ. 2. phiſicoꝝ ē ex q̄ cū aliq̄ aliqd fit: quia igit̾ ꝓpoſitiōes cōponūtur ex terminis ſcʒ ex ſubiecto ꝛ p̄dicato: ſubiectū ꝛ p̄dicatū ſūt materia ꝓpoſitionū: ꝛ in ipa reſoluūtur: iō ſubiectū ꝛ p̄dicatū dicitur materia ꝓpoſitionū. Preterea ſicut materia eſt in potētia ad formā: ſic ſubiectū et p̄dicatū ſūt in potētia reſpectu vniōis et cōpoſitiōis deſignate ꝑ copulā: q̄ eſt ipſius ꝓpoſitiōis forma: licet autem p̄dicatū ſe habeat vt forma reſpectu ſbiecti: hoc tū nō obſtāte vtrūq; ſe habꝫ vt materia reſpectu ꝓpoſitiōis vel cōpoſitiōis: nec hoc eſt incōueniēs: vt patet in naturalibus. Cōſtitutū eīm ex materia et forma corporeitatis eſt potētiale reſpectu vltimi actꝰ. ſ. aīe: vt diffuſe declarat Scotꝰ 11. di. 4. ſen. Eſt aūt materia naturalis in q̄ p̄dicatū ē de eſſentia ſubiecti: vt hō eſt aīal: vel hō eſt rōnalis: vel eſt eiꝰ ꝓpa paſſio: vt hō eſt riſibilis. Et notāter dicit̾ materia naturalis: qꝛ res īportata ꝑ p̄dicatū includit̾ intrinſece in natura rei importate ꝑ ſubiectū: ſicut genꝰ ꝛ differentia: vt aīal ꝛ rōnale q̄ ſe habēt vt materia ꝛ forma: includunt̾ in homie: vel neceſſario ꝯſeq̄tur eiꝰ naturā: ſicut riſibilitas neceſſario ꝯſeq̄t̾ rōnabilitatē. Materia ꝯtingēs eſt illa in q̄ p̄dicatū pōt adeſſe vel abeſſe ſubiecto preter ſbiecti corruptionē: vt hō pōt eſſe albꝫ ꝛ nō albꝫ: non ꝙ ſit ſimul ſʒ ſucceſſiue. Materia remota eſt illa in q̄ p̄dicatū non pōt ꝯuenire ſbiecto: vt hō eſt aſinus. natura eīm aſini eſt repugnās nature humane.

Circa p̄dicta notandū:

ꝙ affirmatiua ꝛ negatiua ſūt i eadē materia cū ſit idē ſubiectū ꝛ idē p̄dicatū in vtraq;: vt hō eſt aīal: hō nō eſt aīal. Et ſi arguit̾ ꝙ iſta hō nō eſt aīal ſit in materia remota: qꝛ p̄dicatū remouet̾ a ſubiecto. Rūdeo ꝙ p̄dicatū remouet̾ ꝑ negatiōeʒ. i. negat̾ a ſbiecto: ſeu denotat̾ remoueri: nō tū remouet̾ ꝑ repugnātiā ad ſbiectū: qꝛ aīalitas nō repugnat hūanitati: imo includit̾ in ipa. ¶ His p̄miſſis ponit auctor legeʒ ſeu naturā ꝯtrariaꝝ: q̄ talis eſt: ꝙ ſi vna eſt vera: reliq̄ erit falſa: ꝛ nō econuerſo: poſſūt eīm ſimul eſſe falſe in ꝯtingenti materia: vt oīs hō eſt albꝰ: nullꝰ hō eſt albꝰ. ¶ Pro q̄ notandū ꝙ ſi due ꝯtrarie eſſent ſimul vere: ſequeret̾ ꝙ due ꝯtradictorie eſſent ſimul vere qḋ eſt impoſſibile. Probat̾ ꝯſequētia: qꝛ cū ad veritatē vlis ſeq̄tur veritas ꝑticlaris: vna eīm ꝯtrariaꝝ iferret ꝯdictoriā alteriꝰ: vt ad iſtā: oīs hō currit: ſeq̄tur illa: qdā hō currit: q̄ eſt ꝯtradictoria illiꝰ: nullus hō currit: Nō ſic eſt de falſitate: qꝛ falſitas vniuerſalis nō infert falſitatē ꝑticu-

laris. Vñ poſſūt ſimul eſſe falſe in materia ꝯtingēti: vt iſta: oīs hō currit: eſt falſa ꝑ aliq̄bꝫ ſuppoſitis: vicꝫ ꝑ his q̄ nō currūt. Iſta: nullꝰ hō currit eſt falſa ꝑ his q̄ currunt. In materia ꝟo naturali et remota nō pñt ſil' eſſe falſe: nec ſil' vere: q2 ī materia naturali p̄dicatū ꝯuenit cū ſbiecto ꝑ oī ſuppoſito: ī materia aūt remota repugnat ei vltr. ¶ Sed ꝯtra p̄dicta arguit' dupliciť. Primo ſic: Iſte due cōtrarie: oē aīal ē hō: ⁊ nullū aīal eſt hō ſūt in materia naturali: ⁊ tñ ambe ſūt falſe: g̊ due ꝯrie in materia naturali pñt ſil' eē falſe. Itē ille ſūt ꝯrie: cuiuſlibet hoīs oculꝰ eſt dexter: et cuiuſlibet hoīs oculꝰ nō ē dexter: ⁊ tñ ſūt ſil' vere: p̄ma eñ eſt vera ꝑ oclo dextro: ſecūda aūt ꝑ ſiniſtro. Rñdeo ad p̄mū ꝙ ille due nō ſūt in materia naturali ſꝫ ꝯtingēti: p̄dicatū ei nō eſt de eſſentia ſbiecti: nec ꝓpriū eiꝰ: cū inferioꝛa nō ſint de eſſentia ſupioꝝ: ſꝫ accidūt eis. Vñ ille due tenēt legē ꝯriarū in materia ꝯtingēti: q2 ſcꝫ ambe ſunt falſe. Dicūť aūt iferioꝛa accidere ſupioꝛibus ſm̄ Sco. ii. di. p̄mi ſen. accipiēdo accñs ꝓ extraneo qd̓ eſt extra rōnē. ſ. diffinitionē alteriꝰ: nō aūt ꝑ eo qd̓ nō facit per ſe vnū cū eo cui accidit: ſicut albedo ī corpoꝛe. ¶ Ad ſecūdum dico ꝙ ille nō ſūt ꝯrie: cū li oculꝰ qd̓ eſt ſubiectū p̄ncipale ꝓpōnis nō ſumať vltr: nec ī p̄ma nec in ſecūda. Vñ iſte eēnt ꝯrie: cuiuſlibet hoīs oīs oculꝰ eſt dexter: ⁊ cuiuſlibꝫ hoīs nullus oculꝰ ē dexter: q̄ ſūt ambe falſe. Lex ſbcōtrariaꝝ talis eſt: ꝙ ſi vna eſt falſa: reliq̄ eſt vera: ⁊ nō ecōuerſo: poſſūt eñ ſil' eſſe vere ī materia ꝯtingēti. ¶ Pro q̄ notādū: ꝙ ſi due ſbcōtrarie pñt ſil' eſſe falſe. due ꝯdictoꝛie eēnt ſil' falſe: cū ad falſitatē ꝑticlarꝫ ſeq̄ť falſitas vl'is: vt ad falſitatē huiꝰ q̄dā hō currit: ſeq̄ť falſitas illius: oīs hō currit: q̄ ꝯdicit illi: q̄dā hō ñ currit: nō ſic eſt de ꝟitate: cū ꝟitas pticularis nō iferat ꝟitatē vniuerſalis. Et iō pñt ſil' eſſe vere in ꝯtingēti materia: vna ꝑ vno ſuppoſito: alia ꝑ alio. In materia aūt naturali ⁊ remota nūꝗ̄ poſſūt ſimꝉ eſſe vere: q2 in materia naturali p̄dicatū ſbiecto ꝯuenit ꝑ omī ſuppoſito: ⁊ iō affirmatiua ſꝑ eſt vera: ⁊ negatiua ſꝑ eſt falſa. In materia ꝟo remota p̄dicatū repugnat ſbiecto ꝑ oī ſuppoſito: ⁊ iō negatiua eſt ſemper vera ⁊ affirmatiua falſa. ¶ Sed contra p̄dicta arguiť ſic: Due ꝯrie pñt ſil' eſſe falſe: g̊ ⁊ due ſbcōtrarie. Antecedēs eſt notū: pbať ꝯſequētia: q2 ſicut ſe habꝫ vniuerſalis affirmatiua ad vniuerſalē negatiuā: ita ꝑticularꝫ affirmatiua ad ꝑticularē negatiuā. Rñdeo ꝙ iſta ſilitudo habet ꝟitatē q̄tū ad q̄ntitatē ⁊ q̄litatē: nō aūt q̄tū ad veritatē ⁊ falſitatē. Lex ꝯdictoꝛiaꝝ talis eſt: ꝙ ſi vna eſt vera: reliq̄ eſt falſa: ⁊ ecōuerſo. Rō eſt: q2 ī ꝯdictoꝛijs idē affirmať ⁊ negať de eodē. Impoſſibile eſt aūt idē ineſſe eidē ⁊ nō ineſſe: alˀs eſſet dare oppoſitū p̄mi p̄ncipij: qd̓ tñ eſt firmiſſimū ⁊ notiſſimuꝫ ex q̄rto metaph. ¶ Deinde ponit auctoꝛ legē ſubalternaꝝ q̄ ꝯtinet tres ꝑticulas. Prima eſt: ꝙ ſi vl'is eſt vera: ꝑticularꝫ eſt vera: qd̓ ex hoc patet: q2 ſi p̄dicatū vere dicať de q̄libet ſuppoſito ſbiecti: vt denotat vniuerſalis. Vere etiā diceť de aliq̄ eiꝰ ſuppoſito: qd̓ ſufficit ad veritatē ꝑticularꝫ. Secūda ꝑticula ē: ꝙ nō ſeq̄ť ecōuerſo: q2 ꝑticularis pōt eſſe vera ſua vl'i exiſtēte falſa. In materia eñ ꝯtingenti p̄dicatū pōt ꝯuenire alicui ſuppoſito ſbiecti: nō tñ ꝓpť hoc ꝯuenit omibꝰ. Tertia ꝑticula eſt: ꝙ ſi ꝑticularꝫ ē falſa: vl'is eſt falſa. Cuiꝰ rō eſt: q2 ſi p̄dicatuꝫ nō verificeť de aliq̄ ſuppoſito: ſicut ꝑ ꝑticularē denotať: nec verificabiť de q̄libet ſuppoſito: ſicut deſignať ꝑ vl'em. Nota tñ ꝙ in materia naturali ꝑticularis vel indefinita equalet vniuerſali.

Caplm̄ de ꝯuerſiōibꝰ.

Onſeq̄nter agit auctoꝛ de cōuerſiōe ꝓpoſitionū q̄ eſt ꝓpetas ꝓpoſitionū vtroꝗ̄ termino ꝑticipātiū oꝛdine ecōuerſo: q̄ñ ſcꝫ fit de p̄dicato ſbiectū: ⁊ de ſbiecto p̄dicatū. Et eſt triplex. ſ. ſimplex: ꝑ accidēs: et ꝑ ꝯtrapoſitionē. Vñ notādū ꝙ in ꝯuerſione ſunt due ꝓpoſitiōes: quaꝝ p̄ma dicī

De cōuerſionibꝰ

tur ↄuerſa: ⁊ eſt antecedēs. Secūda ꝟo dꝛ ↄuertēs: ⁊ ē ↄſequēs ad aliā. Eſt aūt antecedēs ꝓpoſitio cathegorica vel ypothetica ad quā alia ſequit̄: ↄſequēs ꝟo ē ↄcluſio q̄ ſeq̄tur ex antecedēte. Cōſequētia ꝟo eſt illatio ↄſeq̄ntis ex añcedēte: q2 vera ↄuerſio eſt ↄſeq̄ntia. Notādū: ꝙ ↄſeq̄ntia formalis dicit̄ illa q̄ tenet in oībus terminis cū ſiāli forma arguēdi retēta. Ex ꝑte aūt forme ſe tenēt vniuerſalis ꝑticularꝫ affirmatio ⁊ negatio: ⁊ varius modꝰ arguēdi ſꝫm regulas ↄſeq̄ntiarꝫ. Cōſeq̄ntia ꝟo materialis ſolū tenet ex ꝑte terminoꝝ: ⁊ iō nō tenet ī omībꝫ terminis: licet forma ↄſiīis obſeruet̄. Vñ licꝫ ſequat̄ gr̄a materie: q̄dā hō eſt aīal: ergo oīs hō eſt aīal: nō tñ eſt ↄſeq̄ntia formalis. Et iō nō valeret ſiīis modꝰ arguēdi in aliȷs terminis: ſicut nō ſequit̄: q̄dā homo currit: ḡ oīs hō currit. ¶ Notādū inſuꝑ ꝙ Arꝫ. tractās de reductiōe ſyllogiſmoꝝ impfectoꝝ ad ꝑfectos agit de ↄuerſione ſimplici et ꝑ accidēs: q̄ ad hoc ſunt vtiles: nō aūt de ↄuerſiōe ꝑ ↄtrapoſitionē: q̄ ad hoc nō deſeruit: q2 in ip̄a nō manēt idē t̄mini ſimplicit̄: q̄ tñ deberēt manere in reductiōe ſyllogiſmoꝝ. Petrꝰ autē hiſpanꝰ tractat hic de ip̄a inq̄ꝛtū eſt q̄dā paſſio ꝓpoſitiōis. Cōuerſio ſimplex eſt facere de ſubiecto p̄dicatū: ⁊ de p̄dicato ſubiectū manēte eadē q̄litate ⁊ q̄ntitate: ⁊ hoc mō ↄuertit̄ vniuerſalis negatiua ⁊ ꝑticularꝫ affirmatiua: vt nullꝰ hō eſt lapis: nullꝰ lapis eſt hō: quidā homo eſt aīal: quoddā aīal eſt hō. Et dicit̄ ſimplex: q2 eſt ſine mutatiōe q̄ntitatis et q̄litatis. Solū em̄ eſt ibi mutatio ſitꝰ terminoꝝ: ſicut cōmutatio dicit̄ ſimplex q̄ ē ſine additiōe vel variatione. Simplicit̄ em̄ dꝛ tale qđ eſt ſꝫm ſe tale: ſꝫm qđ ꝟo tale eſt qđ eſt tale ꝑ reſpectū ad aliud: hoc mō vniuerſalis negatiua ↄuertit̄ in vniuerſalē negatiuā ſimplicit̄. i. ſꝫm ſe ⁊ nō ꝑ aliud: et ſiīiter ꝑticularis affirmatiua in ꝑticularē affirmatiuā. Nō ſic in ↄuerſione ꝑ accidēs: vt ſtatim videbit̄.

Sed contra hoc argui-

tur p̄mo ſic: Iſta eſt vera: nulla ꝟgo fuit corrupta: ⁊ tñ cōuertēs eſt falſa: nulla corrupta fuit virgo. Item iſta eſt vera: nullꝰ ſenex erit puer: iſta aūt falſa: nullꝰ puer erit ſenex. Itē iſta eſt vera: q̄dā hō eſt mortuꝰ: ↄuertēs ꝟo falſa: q̄dā mortuū eſt hō. Itē iſta eſt vera: nullus ciuis eſt mulier: ⁊ iſta falſa: nulla mulier ē ciuis. Itē nō ſequitur: panis eſt in furno: ergo furnus eſt in pane. ¶ Pro reſponſione ad iſta argumēta notādū ꝙ terminus poſitꝰ a ꝑte ante reſpectu verbi vel ꝑticipȷ futuri t̄pis ampliat̄ ad ſtandꝫ ꝓ p̄ſenti vel futuro. Poſitus ꝟo poſt huiuſmōi verbū reſtringit̄ ad tēpus futuꝝ. ¶ Itē notandū ꝙ terminus poſitꝰ a ꝑte ante reſpectu verbi vel ꝑticipȷ preteriti tēporis ampliat̄ ad ſupponēdū ꝓ eo qđ eſt vel fuit. Poſitus ꝟo poſt hmōi ꝟbꝫ reſtringit̄ ad tēpus p̄teritū. Itē notandū ꝙ in cōuertente ⁊ ↄuerſa termini debēt accipi eque ample ⁊ eque ſtricte. Itē notandū ꝙ quādo obliquus ponit̄ a ꝑte p̄dicati ꝓpoſitionis ↄuerſe: tunc verbꝫ debet reſolui in ſuum participiū et ipſū cū obliquo ponetur a parte ſubiecti cōuertētis. His p̄miſſis viſis patet reſpōſio ad argumēta. Ad primū qñ arguitur: nulla ꝟgo fuit corrupta: dico ꝙ illa eſt vera ſumendo ſubiectum pro preſenti tempore: et predicatū pro tempore preterito: quia nulla que nunc eſt virgo fuit corrupta tempore preterito: ⁊ tunc debet conuerti in illā: nulla que fuit corrupta eſt virgo. ¶ Ad ſecundū dicendū ꝙ illa: nullus ſenex erit puer eſt vera ſumendo ſubiectū pro tempore preſenti ⁊ predicatū pro tempore futuro. Nullus enim qui nunc eſt ſenex erit puer tempore futuro: et tunc debet conuerti in illā: nullus qui erit puer eſt ſenex. ¶ Ad tercium dico ꝙ illa propoſitio quidam homo eſt mortuus eſt vera ſumendo ſubiectum ꝓ tēpore preterito. Unde ſenſus eſt: ꝙ quidā q̄ fuit hō eſt mortuus: et tūc debet ↄuerti in iſtam: quoddā mortuū eſt vel fuit hō. ¶ Ad quartū dico ꝙ illa nullꝰ ciuis eſt mulier: eſt vera ꝓ maſcu-

lis:qꝛ li ciuis ꝑ li nullꝰ reſtringiṫ ad ſtandū ꝓ maſculis:ꝛ tūc ꝯuertiṫ in iſtā:nulla mulier eſt ciuis maſculꝰ. Ad q̄ntuȝ dico ꝙ illa:panis eſt in furno:ꝯuertiṫ in iſtā:ens in furno eſt panis. ¶ Conuerſio ꝑ accidēs eſt facere de ſubiecto p̄dicatū et ecōuerſo:manente eadē q̄litate ſed mutata q̄ntitate. Et hoc mō dicit auctoꝛ cōuerti vniuerſalē affirmatiuā in ꝑticularē affirmatiuā. Vñ vniuerſalis affirmatiua infert ꝑticularē affirmatiuā. Exēplū ꝯuerſiōis ꝑ accidēs. Oīs hō eſt currēs:ǵ q̄ddā currēs eſt hō:ꝛ vniuerſalē negatiuā in ꝑticularē negatiuā:vt nullus hō eſt lapis:ergo quidā lapis nō eſt hō.

Sed contra hoc arguitur

ſic:qꝛ Ariſ. p̄mo poſteꝛ tractās de conuerſiōibꝫ dicit vniuerſalē affirmatiuam ꝯuerti in ꝑticularē:de vniuerſali negatiua nullā faciēs mētionē. Reſpōdeo ſm Sco. 21. di. p̄mi ſentē. ꝙ vniuerſalis negatiua nō ꝯuertiṫ i ꝑticularē negatiuā: licet inferat eā. ¶ Ubi ſciendū ꝙ ꝯuerti ꝑ accidēs eſt ꝯuerti ꝑ aliud. ſ. ꝑ ꝑticularē affirmatiuā. Vñ qꝛ vniuerſalis affirmatiua infert ꝑticularē affirmatiuā: et ꝯuertiṫ ſimpliciṫ ꝑticularis affirmatiua in ꝑticularē affirmatiuā: iō vniuerſalis affirmatiua ꝑ accidens in ip̄am ꝯuertiṫ: licet aūt vniuerſalis negatiua inferat ꝑticularē negatiuā:qꝛ tñ ꝑticularis negatiua nō ꝯuertiṫ ſimpliciter:iō vniuerſalis negatiua nō ponitṫ ab Ariſtotele cōuerti ꝑ accidēs. Sed q̄d dicemus ad auctoꝛē? Pōt dici ꝙ auct. dicit vniuerſalē negatiuā cōuerti i ꝑticlarē negatiuā:q̄a ip̄am infert large accipiēs ꝯuerſioneȝ ꝓ q̄libet illatiōe in terminis tranſpoſitis. Seq̄tur eñ:nullꝰ hō eſt lapis:ǵ nullus lapis eſt hō ꝑ ꝯuerſionē ſimplicē. Et vltra:q̄dā lapis nō eſt hō:ꝑ legē ſubalternaꝝ. Ph̄s aūt accipit ꝯuerſionē magis ſtricte:q̄ñ ſcȝ aliq̄d ſm ſe in aliud ꝯuertitur:ſicut in ꝯuerſiōe ſimplici:vel ꝑ aliō qð ꝯuertiṫ in ip̄m:ſicut in ꝯuerſiōe vniuerſalis affirmatiue in ꝑticularem affirmatiuā ꝑ ꝑticularē q̄ in ip̄am ꝯuertitur vt oīs hō eſt aīal:ǵ q̄dā hō ē aīal. Et vltra:ǵ q̄ddā aīal eſt hō ꝑ ꝯuerſionē ſimplicē:ꝛ tunc a p̄mo ad vltimū:oīs hō eſt aīal:ǵ q̄ddā aīal eſt hō ꝑ ꝯuerſionē per accidēs. Et ſi arguaṫ ꝙ ꝑticularis negatiua ꝯuertiṫ ſimpliciṫ in ꝑticularē negatiuā. Vñ eñ ſeq̄ṫ q̄dā hō nō eſt lapis:ergo q̄dā lapis nō eſt hō:ǵ vl'is ꝯuertitur ꝑ accidēs in ip̄am. Rñdeo ꝙ illa ꝯſeq̄ntia tenet rōne materie ꝛ nō gratia forme. Vñ non valet in alijs terminis. Nō eñ ſeq̄ṫ:q̄ddā aīal nō eſt hō:ǵ quidā homo non eſt animal.

De cōuerſione.

Circa ꝯuerſionē ꝓpoſitionuȝ nō quātarū etiā ꝓpoſitionuȝ exceptiuaꝝ: reduplicatiuarū ꝛ excluſiuaꝝ pōt oriri difficultas. Ubi ſciendū:ꝙ ꝓpoſitiōes exceptiue dicūṫ ille in q̄bꝫ poniṫ p̄ter:niſi ꝛ ꝯſiles:vt omis hō p̄ter ſorteȝ currit:equalet iſti:oīs hō aliꝰ a ſorte currit:ꝛ ꝯuertiṫ in hāc:q̄ddā currēs eſt hō alius a ſorte:vel:q̄ddā currens qð nō eſt ſortes eſt homo. Propoſitiōes ꝟo reduplicatiue dicūṫ ille i q̄bus ponūṫ ille dictiōes inq̄ātū:vl' ſm ꝙ:et cōſiles reduplicatiue ſūpte. Ubi ſciendū ſm Sco. 3. q. quodli. ꝙ reduplicatio poteſt ſūmi dupliciṫ. ſ. reduplicatiue ꝛ ſpecificatiue. Reduplicatiue q̄dē ſumiṫ q̄ñ notat terminū ſibi additū eſſe cauſaȝ p̄ciſam inherentie p̄dicati ad ſubiectū:vt iſta:hō inq̄ātū rōnalis eſt riſibilis:denotatur ꝙ rationalitas eſt cauſa p̄ciſa riſibilitatis. Vñ equiualet iſti:hō quia rationalis eſt riſibilis:ꝛ ꝯuertiṫ in iſtā:aliquid qð inq̄ātū rationale eſt riſibile ē homo. Specificatiue ſumiṫ quādo non notat talem p̄ciſionē cauſe:ſed denotat p̄dicatū nō repugnare ſubiecto cōſignificato ſub tali ratione:vt hō inq̄ātū rōnalis eſt albꝫ:li inq̄ātū ſpecificat ꝙ hoī cōſiderato ſub rōne rōnalitatꝭ nō repugnat albedo. Eſt aūt bona ꝯſequētia a reduplicatiua ad ſuā p̄iacentē. Vñ bene ſeq̄tur:oīs hō inq̄ātū rationalis eſt riſibilis:ergo omis homo eſt riſibilis.

Affirmatiua de predicato finito.

Propoſitiões autẽ excluſiue ſũt ille in qbꝫ ponũt iſte dictiões: tm̃: ſolũ ⁊ ſiles excluſiue ſũpte. Vñ hec dictio ſolũ põt capi dupliciter. Vno mõ cathegorematice: ⁊ tũc tm̃ valet ſicut ſolitari⁹: vñ ſol⁹ ſortes currit: equalet iſti: ſortes ſolitari⁹ ſeu alti i illo loco ñ aſſociat⁹ currit: ⁊ ſic nõ ſumit excluſiue. Eſt em̃ vera etiã poſito ꝙ alij hoies currãt. Si aũt ſol⁹ capiat ſincathegorematice: tũc facit ppoſitionẽ excluſiuã. Vñ iſta: ſol⁹ ſortes currit habꝫ duas exponẽtes: ſortes currit ⁊ null⁹ aliud a ſorte currit. Couertit aũt excluſiua ſm Sco. 21. di. 1. ſen. in vniuerſalẽ affirmatiuã de terminis trãſpoſitꝫ: vt iſta: tm̃ hõ eſt riſibil' cõuertit in iſtã: oẽ riſibile eſt hõ: qd ſic probat: licet em̃ iſta habeat cõiter duas exponẽtes: tñ intellect⁹ ei⁹ põt ſufficient' exprime p hãc: null⁹ nõ hõ ẽ riſibil' q̃ ↄuertit in iſtã: nullũ riſibile eſt nõ hõ: ⁊ tũc vltra oẽ riſibile eſt hõ: ſm illud ſecũdi perihermeñ. Ad negatiuã de pdicato ifinito ſequit affirmatiua de pdicato finito. Hoc aũt eſt ver de terminis ſimplicibꝫ ⁊ nõ cõpoſitꝫ. Exẽplũ: ſi ſignũ terminus ſimplex: ⁊ lignũ albũ termin⁹ cõpoſitus bñ ſequit h̃ nõ eſt nõ lignũ: g̃ eſt lignũ. Nõ aũt ſequit demõſtrato hoie vel eq̃: hoc nõ eſt lignũ nõ albũ: g̃ ẽ lignũ albũ.

Cõuerſio p ↄtrapoſitionẽ ẽ facere de ſubiecto pdicatum ⁊ econuerſo manẽte eadẽ q̃litate ⁊ q̃ntitate: ſꝫ mutatis terminis finitꝫ in termios ifinitos. et h̃ mõ ↄuertit vniuerſalis affirmatiua et pticularꝫ negatiua: vt oĩs hõ eſt aial: oẽ nõ aial eſt nõ hõ: qdã aſin⁹ nõ eſt lapis: qdã nõ lapis eſt nõ aſinus.

Notandũ circa illud ꝙ hec cõuerſio dicit p ↄtrapoſitiõez qꝛ i ↄuertẽte ⁊ ↄuerſa ponũt termini cõtradictorij. ſ. termin⁹ ſũpt⁹ ſine negatiõe vicꝫ t'min⁹ finit⁹ ⁊ t'min⁹ ſũpt⁹ cũ negatione. i. t'min⁹ ifinit⁹. Dicit vlteri⁹ auctor ꝙ ex ſigno qd eſt in ſubiecto ppõnis cõuerſe cũ ei⁹ pdicato debet fieri ſubiectũ ↄuertẽtꝫ: qd habet veritatẽ in cõuerſione ſimplici ⁊ p ↄ̃poſitionẽ vbi manet eadẽ q̃ntitas: ⁊ nõ i ↄuerſiõe p accidẽs vbi mutat q̃ntitas: habet etiã veritatẽ qñ ppõis ↄuerſe eſt termin⁹ cõis ⁊ nõ ſingularis: qꝛ termĩo ſingulari nõ põt addi ſignũ. Eſt aũt eadẽ ↄuerſio pticularꝫ indefinite ⁊ ſingularꝫ: qꝛ ſicut ſingularis p vno ſuppoſito verificat. ita pticularꝫ ⁊ indefinita. Nõ ſic eſt de oppoſitiõe: qꝛ ſingularis affirmatiua et negatiua ↄ̃dicũt cum idẽ aſſerat ⁊ negat de eodẽ ſuppoſito: nõ ſic de pticularibꝫ ⁊ indefinitꝫ: qꝛ in ipſis ſubiectũ põt ſupponere p vno ſuppoſito: vel p alio diſiũctiue. De ↄuerſioibꝫ aũt ponũt verſus ſeq̃ntes. Aſſerit a: negat e: ſũt vniuerſalit' ambe. Aſſerit i: negat o: ſũt pticularit' ambe. Simplicit' feci: conuertit eua p acci. Aſto per contra: ſic fit conuerſio tota.

Sequit de propõe ypothe.

Poſtꝙ auctor determiauit de propoſitiõe cathegorica: hic ↄſeq̃nter agit de ppõne ypothetica.

Eſt autẽ propõ ypothetica q̃ habet duas cathegoricas tãꝙ ptes pncipales ſui ↄiũctas. i. p aliquã ↄiũctiõez vel per aliquod aduerbiũ.

Notandũ vlteri⁹ ꝙ ſicut i ppõne cathegorica ſubiectũ et pdicatũ ſe habẽt vt materia: copula vero vt forma: ſic in ypothetica due cathegorice ſe habẽt vt materia: et ↄiũctio ipſas ↄiũgẽs vt forma. Si arguat: ꝙ ppõ ypothetica nõ ſit ppõ: qꝛ qd nõ eſt vna ppõ nõ eſt ppõ ſm Ar. li. elencoꝝ: ſꝫ ypothetica eſt plures cathegorice: g̃ nõ eſt ppõ. Rñſio ꝙ ẽ vna ab vnitate ↄiũctiõis ipſas cathegoricas vniẽtis. Dicit aũt ypothetica ab ypos qd eſt ſub: ⁊ theſis poſitio q̃ſi ſuppoſitiua locutio: qꝛ vna ponitur ſub altera. ſ. poſterior ſub pma quã ſequit. Et diuidit i ↄditionalẽ: copulatiuã ⁊ diſiũctiuã. De cauſali vero tpali et locali nõ facit auctor mentionẽ: quia reducunt ad alias: vt videbit.

Cõditionalis eſt illa in qua

Nota q̃ ad negationes hypotheticarum requirit ꝯnegerẽ copula: ꝛ ı võij negat regula.

Tractatus De cõditionali: copulatiua ꝛ diſiunctiua.

ꝯiũgunt due cathegorice ꝑ hãc ꝯiũctio/nẽ ſi: vt ſi hõ currit hõ mouetur: ꝛ illa cathegorica cui immediate ꝯiũgit hec cõiunctio ſi: dicit antecedẽs: ꝛ alia ꝯſequẽs.

Circa quod notãdũ q̃ ꝓpõ dicitur ꝯditionalis: q: ponit tm̃ ꝯditionalẽ ỽitatẽ ſui ꝯſequẽtis ꝛ nõ abſolute: vicꝫ ſi ãnecedens ſit verũ denotãdo ꝯſtructionẽ vni⁹ ꝓpõ/nis ad aliã: q: ꝟo in cauſali ꝯſequẽs infertur ex ãncedente q̃ eſt cã ei⁹: vt q: ſol lucet dies ẽ: iõ põt reduci ad ꝯditionalẽ.

Contra hoc arguit dupliciter. Primo ſic: Iſta eſt ꝯditionalis: Si aſin⁹ volaret aſin⁹ haberet alas: cũ non ſit copulatiua vel diſiũctiua: ꝛ tñ nõ ꝯiũgunt due cathegorice: ꝗ diffinitio ꝓpoſitiõis ꝯditionalis nõ eſt bñ aſſignata. Itẽ iſta eſt ꝯditionalis: ſortes currit ꝗ ſortes mouet: ꝛ tñ nõ ꝯiũgũt due cathegorice ꝑ notã ꝯditiõis ſi. Rñdeo ad pᷣmũ: q̃ ibi pñt eẽ due cathegorice reducẽdo ꝯiũctiuas oſones ad indicatiuas. Ad ſecũdũ dico: q̃ licet in illa nõ ꝯiũgãtur due cathegorice ꝑ hãc ꝯiũctionẽ ſi: ꝯiungũt tñ ꝑ aliã ſibi equalentẽ. i. ꝑ illã ꝯiũctionẽ ergo: que denotat illationem cõſequẽtis ex antecedente.

Et notandũ q̃ in ꝯditionali eſt bona ꝯſeq̃ntia: arguẽdo a poſitiõe ãncedẽtis ad poſitionẽ ꝯſeq̃ntis: vel a deſtructiõe ꝯſequẽtis ad deſtructionẽ antecedẽtis.

Copulatiua eſt illa in qua cõiũgũt due cathegorice ꝑ hãc ꝯiũctionẽ et: vel ꝑ aliã ſibi equalentẽ. vt ſortes currit ꝛ plato mouet. Eſt aũt differẽtia inter copulatiuã ꝛ de copulato extremo: q: in copulatiua ꝯiũgũt due cathegorice ꝑ hãc ꝯiũctionẽ et: in illa ꝟo q̃ ẽ de copulato extremo ꝯiũctio ponit inter partes ſubiecti vel ꝑdicati: vt ſortes eſt albꝰ ꝛ muſic⁹. Ad copulatiuã reducunt tꝑalis ꝛ localis. Exẽplũ de tꝑali: vt ſortes currit qñ mouet. i. ſortes in aliq̃ tꝑe currit ꝛ in illo mouet. Exẽplũ de locali: vt ſoꝛ. cur. vbi mouet. i. ſortes currit ĩ aliq̃ loco ꝛ in illo mouetur.

Diſiũctiua eſt illa in qua cõiũgũtur due cathegorice ꝑ hãc ꝯiũctionẽ vel: ſeu ꝑ aliã ſibi equalentẽ: vt ſortes currit vel plato ſcribit.

Circa quod notãdũ q̃ ꝯiunctio diſiunctiua et eſt cõiũctio: ꝛ eſt diſiũctiua: inq̃tũ eſt ꝯiũctio ꝯiũgit voces: inq̃tũ aũt ẽ diſiũctiua diſiũgit ſignificata.

Notandũ etiã q̃ ꝯiũctio diſiũctiua põt poni inter duas ꝓpoſitiões: ꝛ ſic facit ꝓpoſitionẽ ypotheticã: vel inter ꝑtes ꝑdicati ꝛ ſubiecti: et ſic eſt de diſiũcto extrẽo: vt ſoꝛ. vel pla. currit.

Ad veritatẽ ꝯditionalis exigit q̃ ãncedẽs nõ poſſit eẽ verũ ſine cõſequẽte. Vñ ois ꝯditionalis vera ẽ neceſſaria: q: ãñs neceſſario ſeq̃t ad ãñs.

Ad falſitatẽ aũt ei⁹ ſufficit q̃ ãñs poſſit eẽ verũ ſine ꝯñte Vñ ois ꝯditionalis falſa ẽ impoſſibilis. Impoſſibile ẽ eñ q̃ ſi ãñs ſit verũ q̃ illud qḋ neceſſario ſeq̃t ad ipm̃ ſit falſũ. cũ ex ꝟo nõ ſeq̃t niſi verũ: ex ſcḋo poꝝ.

Et notandũ q̃ duplex ẽ neceſſitas: q̃dã eſt neceſſitas cõſequentꝫ: ꝛ q̃dã ꝯſeq̃ntie. Neceſſitas cõſequẽtis eſt qñ ꝯſequẽs eſt in ſe neceſſariũ: vt hõ eſt riſibilis. Neceſſitas cõſequẽtie eſt qñ ꝯſeq̃ns neceſſario ſeq̃t ad ãñs: licꝫ vtrũq̃ ſit ꝯtingens in ſe: vt ſi hõ currit: hõ mouet. Et iſta neceſſitas exigit ad cõditionalẽ: nõ aũt ꝑma. Vñ ꝯditionalis põt eẽ neceſſaria: licet tã ãñs q̃ ꝯñs ſit impoſſibile: vt ſi hõ eſt aſin⁹ hõ eſt rudibilis. Prima neceſſitas dr̃ neceſſitas ſimpliciter: ſecũda ꝟo ſm̃ quid.

Ad veritatẽ copulatiue exigit vtrãq̃ ꝑtẽ eẽ veram: vt hõ eſt aĩal: ꝛ de⁹ eſt. Cu⁹ cauſa eſt: q: tota copulatiua ſe tenet ad modũ toti⁹ integralis: ad cui⁹ poſitionẽ req̃rit poſitio cuiuſlibet ꝑtis ꝑncipalis eius.

Ad falſitatẽ ei⁹ ſufficit vnã ꝑtẽ eẽ falſam: ſicut deſtructio ꝑtis ꝑncipalis arguit deſtructionem toti⁹: vt ſi paries nõ ſit: nec dom⁹ eſt. Ex ꝑdictꝭ pa-

Notandũ q̃ tria tota reperiunt s. vniuerſale, integrale, ꝛ eſſẽtiale: ſic ꝑtes triplices ꝯreſpõdẽtes. vꝫ ſubiectiue q̃ ſt ſpẽs: reſpõdẽtes vniuerſali: q̃ ẽ genus. Integrales reſpõdẽtes toti integrali vt caput, cor ſecũ ꝛ hũ ꝛ̃ cõporis. Eſſẽntiales vt corpus ꝛ aĩa ꝯreſpõdẽtes toti eſſentiali. ... Et nota q̃ ſic hypothetica copulatiua ſe hꝫ vt dr̃ auctor ad modũ toti⁹ integralis, ꝛ diſiunctiua ad modũ toti⁹ vniuerſalis. Sic ꝯditionalis ſe hꝫ ad modũ toti⁹ eſſentialis ad cui⁹ poſitionẽ requirit q̃ ꝑtes ſint ſimul ... ꝛ ad deſtructionẽ q̃ ſint ſeparate. Sic ad veritatẽ cõditionalis req̃rit q̃ ãñs nõ poſſit eẽ verũ ſine ꝯñte. ꝛ ad falſitatẽ q̃ ãñs poſſit eẽ verũ ſine ꝯñte: Et ꝯditionalis deſeruit ſcientie demõſtratiue, Copulatiua deſeruit ... Diſiunctiua deſeruit ſcientie ...

tet ꝙ a tota copulatiua ad quālibet eiꝰ pꝛtē eſt bona ꝯſequētia.

Ad veritatē diſiūctiue ſufficit alterā pꝛtē eſſe veram: ſe ē hꝫ ad modū totiꝰ vlis: ad cuiꝰ poſitionē ſufficit poſitio vniꝰ pꝛtꝭ eiꝰ ſbiūctiue: vt ad poſitionē aialis ſufficit poſitio hoīs vel eq̄.

Ad falſitatē eiꝰ opoꝛtet vtrāq̄ pꝛtē eē falſā: cū em̄ ad ꝟitatē eiꝰ ſufficit ꝟitas vniꝰ pꝛtis: opoꝛtet ad h̄ ꝙ ſit falſa ꝙ vtraq̄ ps eius ſit falſa.

Sequit̄ de equipollentijs.

Circa quod eſt notandum ꝙ

Equipollētia ē equiualentia duaꝝ ꝓpōnū in q̄litate ꝛ q̄ntitate ꝟitate ꝛ falſitate mediāte ſigno ꝑ aduētū negatiōis. Et dꝛ de eq̄polleo es: qḋ idē ē ꝙ equaleo es: ꝛ ponūtur tres regule: quarum

Prima regula eſt: Si alicui ſigno tā vlī q̄ꝫ ꝑticulari ꝑponat̄ negatio: equipollet ſuo ꝯdictoꝛio. i. ꝓpōnes q̄ pꝰ erāt ꝯdictoꝛie eq̄pollebūt: vt iſte ſūt ꝯdictoꝛie: ois hō currit: ꝛ q̄dā hō nō currit: p̄ponat̄ negatio vni eaꝝ eq̄pollebūt vt nō ois hō currit eq̄pollet huic: q̄dā hō non currit. Cauſa huiꝰ regule ē: qꝛ negatio negās eſt talis nature: ꝙ q̄cq̄d poſt ſe inuenit: deſtruit: ꝛ eiꝰ oppoſitū ponit. Unū negat q̄litatē ꝛ q̄ntitatē. Si em̄ inuenit ꝓpōnē vniuerſalē: facit ipam ꝑticularē ꝛ ecōuerſo. Si iueniat ꝓpōnē affirmatiuā: facit eam negatiuā ꝛ ecōuerſo: ꝛ ſic negatio ꝑpoſita ſigno facit ꝓpōnes pꝰ repugnātes in q̄litate ꝛ q̄ntitate eē eiuſdē q̄litatꝭ ꝛ q̄ntitatꝭ: ꝛ ſic facit ꝓpōnes q̄ pus erāt ꝯdictoꝛie eq̄pollere. Ex p̄dictis pꝫ ꝙ due negatiōes equalēt vni affirmatiōi: negatio em̄ negās vnū oppoſitū ex ꝯſeq̄nti ponit aliud: ꝛ ſic negatio negās negationē ex ꝯſeq̄nti ponit affirmationē: nō ſic aūt eſt de duabꝰ affirmatiōibꝰ: natura em̄ affirmatiōis nō eſt deſtruere ſꝫ ponere: ꝛ iō affirmatio addita affirmatiōi ipam foꝛtificat: qꝛ due affirmatiōes nō equalent vni negatiōi: ſicut due negatiōes vni affirmatiōi.

¶ Cōtra p̄dicta arguit̄: Et videt̄ ꝙ negatio non debeat addi ſigno: quia aduerbiū habet determinare verbum: ſed negatio eſt aduerbiū: g̊ debet determinare ꝟbū ꝛ nō ſignū. Probat̄ maioꝛ ꝑ Priſcianū dicentē ꝙ aduerbiū eſt vi ꝟbi adiectiuū. Rn̄deo: ꝙ aduerbiū p̄mo ꝛ ꝑ ſe hꝫ determiare ꝟbū: ſecūdo aūt ꝛ ex ꝯſeq̄nti pōt determinare nomē: ꝛ ſic pt addi ſigno. Si arguit̄ ꝑ Arꝭ. primo ꝑiher menī. dicentē: ꝙ negatio nō debet addi ſigno. Dico ꝙ loq̄t̄ de negatiōe infinitante: ꝛ nō de negatiōe negāte: qꝛ vicꝫ ſignū nō ē infinitabile cū ꝑ ſe nihil ſignificet.

Secūda regula talis ē: ꝙ ſi alicui ſigno vlī poſtponat̄ negatio: eq̄pollet ſuo ꝯrio. i. facit ꝓpōnes q̄ pꝰ erāt ꝯrie eq̄pollere: vt iſte ſūt ꝯrie: oīs hō currit: nullꝰ hō currit: poſt ponat̄ negatio ſbiectō vniꝰ illaꝝ eq̄pollebūt: vt oīs hō currit: ꝛ nullꝰ hō currit: equipollent. Cauſa huiꝰ regule ē: qꝛ ꝯrie ſūt eiuſdē q̄ntitatꝭ: ꝛ differūt ſolū ī q̄litate. Negatio igit̄ poſtpoſita ſbiecto nō mutat q̄ntitatē cū nō agat añ ſe: qꝛ ꝟo cadit ſupꝛa copulā: mutat q̄litatē: ꝛ ſic ſūt eiuſdē q̄litatꝭ: ꝛ ꝑ ꝯñs eq̄pollēt. ¶ Sꝫ ꝯ h̄ arguit̄ ſic: In iſtis: oē currēs mouet̄: ꝛ nullꝰ nō currēs mouetur ē negatio poſtpoſita ſigno vlī: ꝛ tñ nō eq̄pollēt cū p̄ma ſit ꝟa ꝛ ſecūda falſa. Rn̄deo: ꝙ negatio dꝫ poni poſt ſignū. i. poſt ſbiectū qḋ ꝑ ſignū denotat̄ vt cadat ſuꝑ copulā: nō ſic ē in ꝓpoſito: qꝛ illa neg ,ñ q̄ p̄cedit li currens ſolū cadit ſuꝑ terminū quē infinitat.

Tertia regula eſt: Si alicui ſigno vlī ꝛ ꝑticulari ꝑponat̄ ꝛ poſtponat̄ negatio eq̄pollet ſuo ſbalterno: id ē facit ꝓpoſitiones que pus erant ſubalterne eq̄pollere: vt iſte ſunt ſubalterne: omīs hō currit: ꝛ q̄dā hō currit: ꝑponat̄ ꝛ poſtponat̄ negatio ſubiecto vnius illarū equipollebunt: vt non omīs homo nō currit: equipollet huic: quidam homo currit. Cauſa huiꝰ regule eſt: qꝛ ſubalterne ſūt eiuſdē q̄litatis ꝛ diuerſe q̄ntitatis: quia igit̄

vna negatio negat aliā: remanet eadē q̄litas. Negatio aūt p̄cedēs ſignū mutat q̄ntitatē: ⁊ ſic eq̄pollēt cū ſint eiuſdē q̄litatꝫ ⁊ q̄ntitatꝫ. De eq̄pollētijs ſubcōtrariaꝝ nō daſ aliq̄ regula: q2 ſatꝫ ē euidēſ: ꝙ ſi poſtponaſ negatio ſbiectꝯ ꝑticularis affirmatiue eq̄pollebit ꝑticulari negatiue: ſeu erit idē cū ipa. Ex p̄miſſis infert auctor q̄rtā regulā q̄ talis eſt.

Si duo ſigna vniuerſalia negatiua ponanſ in eadē locutiōe: vnū a ꝑte ſubiecti: ⁊ aliud a ꝑte p̄dicati: p̄mum eq̄pollet ſuo ꝯrio: ⁊ ſcđm eq̄pollet ſuo ꝯdictorio: Cuiꝰ cauſa eſt: q2 negatio ſecūdi ſigni poſtponiſ p̄mo ſigno: ⁊ ſic facit ipm eq̄pollere ſuo ꝯrio ꝑ ſcđam regulā: ⁊ negatio p̄mi ſigni p̄poniſ ſecūdo ſigno: ⁊ ſic ꝑ p̄mā regulā facit ipm eq̄pollere ſuo ꝯdictorio. Vn̄: nihil eſt nihil tantū valet ſicut q̄dlibet eſt aliq̄d.

Cōtra hoc ita pōt argui: Hec eſt negatiua: nihil eſt nihil: cuꝫ vna ſola negatio p̄cedat copulā: alia aūt eſt affirmatiua: ḡ nō eq̄pollēt. Rn̄ſio ꝙ licꝫ negatio incluſa ī ſecūdo nihil ſeq̄ſ copulā ſm̄ ſitū termīoꝝ: tn̄ intelligiſ p̄cedere q̄tū ad ſenſū orōnis: vn̄ ſecūdū nihil debet exponi ꝑ nō ⁊ ꝑ aliq̄d: Et eſt ſenſus: nihil eſt nihil .i. nihil nō eſt aliq̄d. Poniſ aūt ſecūda a ꝑte p̄dicati eo ꝙ includit in ſe terminū ſue diſtributiōis q̄d ē p̄dicatū eiuſdē ꝓpōnis. Ad h̄ ꝯfert illud ſcđi ꝑihermeī: ꝙ ſcꝫ ad negatiuā de p̄dicato infinito ſeq̄ſ affirmatiua de p̄dicato finito. De eq̄pollētijs ſūt v̄ſus. Pre contradic. poſt ꝯtra: p̄ poſtq̄ ſubalter. Nō oīs q̄dā nō: oīs nō q̄ſi nullꝰ. Nō nullꝰ q̄dā: ſꝫ nullꝰ nō valet oīs. Nō alt̄ neuter: neutrū p̄ſaſ vtrūq̄. Nō aliq̄s nullꝰ: nō quidā ſꝫ nō valet oīs.

De propōnibus modalibꝰ.

Mdꝰ eſt adiacēs ⁊c.

m Poſtq̄ auctor determīauit de ꝓpōnibꝰ de ineſſe: hic cōſeq̄nter determinat de modalibus.

Circa q̄d notādū ꝙ propoſitiōes de ineſſe dicūſ ille q̄ ſūt de ſimplici inherētia p̄dicati ad ſubiectū: in q̄bꝰ videlicet p̄dicatū ſimpliciſ diciſ de ſubiecto abſq̄ aliq̄ mō: vt hō eſt aīal. Modales ꝟo dicūſ ille q̄ ſūt de inherētia modificata ſeu determinata ꝑ aliquē moduꝫ: vt homo neceſſario eſt aīal: ꝑ quā denotaſ aīalitatē nō ſolū ineſſe homini: ſꝫ etiam de neceſſitate.

Itē notandū ꝙ modꝰ ſumiſ multipliciter. Aliq̄n eī ſumiſ ꝓ manerie vel mēſura vel tēꝑamēto: ſumiſ etiā ꝓ ordinatiōe duaꝝ ꝓpōnū vt in ſyllogiſmis habeſ: ſumiſ etiaꝫ ꝓut eſt accidēs ꝟbī: vt indicatiuꝰ modꝰ. In ꝓpoſito aūt ſumiſ ꝓ determīatiōe: et ſic modꝰ eſt determīatio adiacēs rei determinabili: vt cū diciſ: hō albꝰ: li albꝰ eſt q̄dā modꝰ determinās li hō ad ſtādū ꝓ hoībꝫ albis: īportāſq̄ albedinē adiacētē ſeu inherētē hoī. Et poniſ hic determīatio tāq̄ genꝰ ad determinationē factā ꝑ inferiꝰ additū ſuꝑiori: vt dicēdo aīal hō: ⁊ ꝑ adiectiuū ſeu ꝑ modū. Et iō poniſ adiacēs rei tāq̄ differētia: q2 ḡ modꝰ eſt determinatio adiacēs rei determiabili: modꝰ eſt determiatio facta ꝑ adiectiuū: ita ꝙ in ꝓpoſito modꝰ ⁊ adiectiuū ſumūſ pro eodē. Eſt aūt duplex adiectiuū: q̄ddam noīs: vt albꝫ niger: ⁊ quoddā ꝟbi: vt bn̄ male. Scđm em̄ Priſcianū aduerbiū ē vi ꝟbi adiectiuū: q2 ſcꝫ vim ꝟbi determinat. Sic duplex eſt modꝰ. Vnꝰ noīalis q̄ fit ꝑ adiectiuū noīs: Aliꝰ aduerbialis q̄ fit ꝑ adiectiuū ꝟbi q̄ pōt dici aduerbialis: q2 eſt aduerbiū: ⁊ verbalis q2 determinat ꝟbum.

Notandū inſuꝑ ꝙ verbū deſignat cōpoſitionē p̄dicati cuꝫ ſubiecto. Itē ipam rē importatā ꝑ ꝟbū ſignificat: ſicut curro ſignificat curſuꝫ. Cōnotat ⁊ tēpus ⁊ modū: ſicut curro eſt p̄ſentis tp̄is ⁊ indicatiui mōi: ⁊ ſm̄ h̄ ponit auctor q̄ttuor modos ꝟbales: Quidā em̄ aduerbialiter determināt verbū gr̄a cōpoſitiōis: vt illa ſex: neceſſario: cōtingēs: poſſibiliter: īpoſſibiliſ: vero ⁊ falſo. Cū em̄ dr̄: hō currit neceſſario: ſignū

ficat̃ ꝙ cõpoſitio curſus cũ hoĩe ſit neceſ-
ſaria. De iſtis aũt eſt p̃ſens ĩtẽtio:qꝛ ſo/
la illa faciũt ꝓpõnẽ modalẽ. Alia deter-
minãt v̓bũ gr̃a rei v̓bi:vt cũ dicitur:hõ
currit velociter:denotat̃ ꝙ curſus homi-
nis ſit velox:nõ aũt ipa cõpoſitio. Alia
determinant verbũ rõne tp̃is:vt aduer/
bia tp̃alia:alia rõne modi: vt aduerbia
optandi ꝛ hoꝛtandi.

Circa qđ notandũ ꝙ alia aduer-
bia de q̃bus nõ fit hic mẽtio reducũt̃ ad
aliqđ p̃dictoꝝ:vt aduerbia loci ꝛ nume-
ri ꝯtinent̃ ſub aduerbijs determinãtib⁹
verbũ gr̃a rei v̓bi:vt cũ dicit̃:ſoꝛtes cur/
rit bis:li bis ñ determiat verbũ gr̃a nũe-
ri ſingularꝭ q̃ eſt mod⁹ ſignificandi v̓bi:
ſed gr̃a rei verbi impoꝛtate per verbuꝫ:
ſcꝫ ipĩus curſus.

Si querat̃: Quare nõ ponunt̃ aduerbia detminan-
tia verbũ gr̃a figure generis ꝛ ceteroꝛuꝫ
accidẽtiũ:ſicut ponũtur rõne modi ꝛ tẽ/
poꝛis? Reſpõdeo ꝙ cetera accidẽtia cõ/
ueniũt alijs a verbo:nec ſũt ei ita ꝓpꝛia
ſicut tẽpus ꝛ modus. Sumũtur aũt illi
ſex modi qñꝫ noĩaliter:vt poſſibile:im/
poſſibile:neceſſariũ ꝛ ꝯtingẽs:verꝫ et fal
ſum. Aliquando aduerbialiter:vt poſſi
biliter:impoſſibiliter:ꝯtingẽter ꝛ neceſ/
ſario:vero ꝛ falſo.

Einde determinat auctoꝛ q̃d
ſit ꝓpoſitio modalis dicens ꝙ

Propoſitio mo-
dalis eſt illa que determinat̃ aliquo iſto
rũ ſex modoꝝ:vt poſſibile eſt ſoꝛtẽ curre
re: neceſſe eſt ſoꝛtẽ currere:ꝛ ſic de alijs.

Circa qđ notandũ ꝙ ꝓpõ modal̃
põt ſumi large ꝛ ſtricte:ſi ſumat̃ large:
tũc quelibet ꝓpoſitio põt dici modalis ĩ
qua ponit̃ modus determinãs cõpoſitio
nẽ:ꝛ ſic ꝓpoſitiões in q̃bus ponit̃ verũ ꝛ
falſũ dicunt̃ eſſe modales. Stricte autẽ
ſumpta ꝓpoſitio modalis exigit ꝙ non
ſolũ in ea ponatur mod⁹ determinãs cõ
poſitionẽ:ſed tales mõi ſm quos poteſt
ſumi oppoſitio ſm q̃ttuoꝛ genera oppo/
ſitionũ:varijꝗꝫ modi ꝯſequẽtiaꝝ p̱ ſbal/
ternationẽ ꝛ negatõis appoſitionẽ:vt in
ſeq̃ntibus videbit̃:ꝛ ſic tm̃ iſti quattuoꝛ
modi:poſſibile:impoſſibile:cõtingens ꝛ
neceſſariũ faciũt ꝓpoſitionẽ modalẽ. In
alijs aũt nõ ſic ſumit̃ oppoſitio ꝛ ꝯſequẽ-
tia a p̱te modi:ſed bene a p̱te dicti: ſicut
in illis de ineſſe. Occham tñ ponit plu-
res alios modos ſm quos poſſunt ſumi
oppoſitiões ꝛ ꝯſequẽtie:vt ſcibile:demõ-
ſtrabile:dubitabile:ĩdemõſtrabile:opi/
nabile:inopinabile:ꝛ ſic de multis alijs
de q̃bus Arꝭ. breuitati ſtudẽs non fecit
mentioneꝫ:qꝛ ex his q̃ de iſtis q̃ttuoꝛ di/
cunt̃ põt ꝯcipi q̃d ſit dicendũ d. alijs nõ
famoſis. Diuidit ergo auctoꝛ ꝓpoſitio-
nẽ cathegoꝛicã in ꝓpoſitionẽ modalẽ ꝛ ĩ
ꝓpoſitionẽ de ineſſe. Dicit etiã ꝙ in mo
dalib⁹ v̓bũ dꝫ ſbijci:mod⁹ aũt p̃dicari.

Circa qđ notãdũ ꝙ p̱ v̓buꝫ intelligit
verbũ infinitiui modi cũ actiuo:qđ etiã
vocat̃ dictũ:qđ quidẽ debet ſubijci:mo/
dus aũt p̃dicari:nõ q̃tũ ad ſitũ termio/
rũ:vt pꝫ in exẽplis auctoꝛis poſitꝭ:in q̃-
bus ſepe mod⁹ a p̱te ſubiecti ponit̃. Nõ
accipit̃ itaꝗꝫ ſubijci in ꝓpoſito p̱ ſubie/
cto ꝓpoſitiõis:ſed ꝓ rõne determinabi/
lis. Dictũ em̃ affirmatiuũ vel negatiuũ
qđ ab Arꝭ. dicit̃:eſſe vel nõ eſſe:eſt deter
minabile. Modus aũt eſt determinatio
ipm̃ dictũ determinãs:ꝛ ſic eſſe ꝛ nõ eſſe
dicũtur ſubiectiões:ꝛ mõi appoſitiões.

Notandũ inſup̱ ꝙ ꝓpõ modalis põt capi dupliciter: vel
in ſenſu cõpoſito:vel in ſenſu diuiſo: vt
iſta:poſſibile eſt ſedenteꝫ ambulare: vel
iſta:ſedẽs põt ambulare. In ſenſu enim
cõpoſitiõis p̱ ſe extremũ eſt hõ vel perſo
na ſedens ꝯſiderat⁹ ſub illa determina/
tiõe ſedens. Et ille ſenſus eſt falſus: q̃a
tũc idẽ poſſet eſſe ſimul ſedens ꝛ ambu/
lans. In ſenſu em̃ diuiſiõis ſunt due ca/
thegoꝛice:ꝛ in vna cathegoꝛica enuncia-
tur de pſona aliq̃ eſſe ſedẽs: ꝛ in alia poſ-
ſe ambulare:ꝛ illa duo ſũt vera de eodẽ
ſubiecto:vt ſoꝛtes eſt ſedens:ꝛ ſoꝛtes po-
teſt ambulare: nõ tamẽ ita ꝙ ſimul eſſe
poſſũt oppoſita. Vñ ſenſus ẽ ꝙ ille qui

eſt ſedẽs habet potentiã ad ambulãdũ. Hoc mõ exponit a Scoto illa ꝓdeſtinatus põt dãnari. di. 4º pmi ſent. que i ſenſu coposito eſt falſa: ⁊ in ſenſu diuiſo vera: vt ibidẽ diffuſe declarat. ¶ Tractat ↄſequẽter auctor ꝺ qualitate modaliũ. Circa qꝺ dicit ꝙ quilibet modus facit q̃ttuor ꝓpoſitiões modales: vt iſte modus poſſibile ſi ſumat ſine negatione lata ad modũ ⁊ ad verbũ infinitũ erit ꝓpoſitio affirmatiua tã de dicto q̃ ꝺ modo: vt ſortẽ currere eſt poſſibile. Si ꝟo negatio ſumat tm̃ ante verbũ infinitiui modi erit negatiua de dicto: vt ſortẽ nõ currere eſt poſſibile. Si ꝟo negatio preponit tm̃ ad modũ erit negatiua de mõ: vt ſortẽ currere non eſt poſſibile. Si ꝟo negatio ꝓponat vtriq̃ erit negatiua tã de dicto q̃ de modo: vt ſortẽ nõ currere nõ eſt poſſibile.

Notandũ circa illud ꝙ licet illa modalis poſſit dici negatiua in qua dictũ negat ſm Ariſ. in libro prior: pncipaliter tamẽ dicit negatiua ex pte modi negati a quo ipa ꝓpoſitio dicit modalis.

Notandũ ꝟo de quãtitate ipar: ꝙ licet ex pte dicti põt ſumi quãtitas: ſicut in illis de ineſſe. Ex pte autẽ modi neceſſe ſe habet ſicut ois: ⁊ poſſibile vel ↄtingẽs: ſicut quidã. Vñ ſicut ad omis ſequit quidã ꝑ legẽ ſubalternar: ſic ad neceſſe ſeq̄t poſſibile. Impoſſibile aũt ſe habet ſicut nullus: ⁊ poſſibile nõ ſicut q̃dã nõ. Vñ ſicut ad nullus ſequit quidã nõ: ſic ad ipoſſibile ſequitur poſſibile nõ: vt ad iſtã: impoſſibile ẽ ſortẽ currere: ſequit iſta: poſſibile eſt ſortẽ nõ currere. Propoſitiões igit ꝺ neceſſario ⁊ impoſſibile ſunt vniuerſales ex pte modi; ꝓpoſitiões ꝟo de poſſibili et contingenti ſunt pticulares.

Sciendũ ꝙ contingens põt ſumi multipliciter: vt patz ꝑ Ariſ. in pmo libro poſterior. Vno modo ↄtingens ſumit ꝓ poſſibili: vt in propoſito: ⁊ tale põt dici ↄtingens altũ ſeu ſupius: q: eſt quaſi genus ad alia ↄtingẽtia: ⁊ tale ↄtingens opponit impoſſibili ⁊ nõ neceſſario. Vñ tale ↄtingẽs vel poſſibile dicit cui nõ repugnat eſſe: ⁊ diuidit in contingẽs neceſſariũ: vt oẽm hoiez cõtingit eſſe aial: ⁊ in ↄtigẽs nõ neceſſariũ: qꝺ nõ põt dici contingens ad vtrũq̃: vt hoiem cõtingit ambulare: ⁊ tale nec eſt neceſſariũ nec impoſſibile. Et ſubdiuidit in cõtingens natũ: ⁊ ↄtingens infinitũ. Dicit aũt contingẽs natũ qꝺ magis ſe habet ad eſſe q̃ ad nõ eſſe: tñ impediri poteſt: vt hominẽ caneſcere in ſenectute: qꝺ põt impediri: vel q: nõ erit ſenex: vel etiã quia ſi ſit ſenex poterit nõ caneſcere. Cõtingẽs ꝟo infinitum eſt qꝺ nõ magis ſe habet ad eſſe q̃ ad nõ eẽ: vt hominẽ ambulare.

De conſequentijs.

b Arũ em ꝓpoſitionũ ⁊c̃. Hic cõſequẽter auctor determinat de ↄſequentijs et equipollentijs modaliũ. Dicunt aũt equipollentie ⁊ ↄſequentie: q: vna ſequit ad aliã: ⁊ de his ponũtur quattuor regule.

Pro cuius euidẽtia notandũ: ꝙ ꝑ attribui intelligit affirmari: ꝑ remoueri intelligit negari: dictũ etiaz affirmatiuũ dicit eſſe verbũ infinitiuuz ſumptũ cũ accuſatiuo ſine negatiõe: vt ſortẽ currere vel eſſe currentẽ: et deinde negatiuũ dicit nõ eſſe: vt ſortem nõ currere vel nõ eſſe currentem.

Item notandũ ꝙ iſte quattuor regule: ⁊ ꝑ ↄſequẽs tota figura ſciri poſſunt ꝑ has quattuor dictiões: amabimus: edentuli: illiaci: purpurea. Prima deſeruit prime regule: ſecũda ſecũde: tertia tertie: quarta quarte. Et ſunt in qualibet dictione quattuor vocales ſeruiẽtes quattuor ꝓpoſitiõibus cuiuſlibet regule: ita ꝙ ꝑ pmã intelligit pma ꝓpoſitio: ꝑ ſecundam ſecũda: ꝑ tertiã tertia: ꝑ quartã quarta. Itẽ ꝑ a intelligit ꝙ ꝓpoſitio intellecta ꝑ illã vocalẽ eſt affirmatiua tã de dicto q̃ de mõ: ꝑ v negatiua tã de dicto q̃ de

mō: ꝑ e negatiua de dicto: ꝑ l negatiua d̄
mō. Verſus. Deſtruit v totū: ſȝ a cōfir/
mat vtrūq;. Deſtruit e dictū: denegat
iq; modū. His p̄miſſis regl'e ſūt euidētes.

Prima regula eſt: Cui-
cūq; dicto affirmato attribuit̄ poſſibile
eidē attribuit̄ ꝯtingēs: ⁊ ab eodē remo/
uet̄ ipoſſibile: ⁊ ab ei' ꝯdictorio oppoſi/
to remouet̄ neceſſe: vt poſſibile eſt ſortē
currere: ḡ ꝯtingēs eſt ſortē currere: quia
poſſibile ⁊ ꝯtingēs in ꝓpoſito ſumūt̄ ꝓ
eodē. Et vt vltra ſeq̄tur: nō ipoſſibile ē
ſortē currere. Cū eñ poſſibile ⁊ ipoſſibi
le ꝯdicāt: ſicut null' ⁊ q̄dā: eq̄pollebunt
tñ p̄ponēdo negationē vni illoꝝ iuxta re
gulas eq̄pollentiaꝝ. Vñ ḡ ſeq̄tur: poſſi/
bile eſt ſortē currere: ḡ nō ipoſſibile ē ſor
tē currere. Et vlteri' ſeq̄tur: nō neceſſe ē
ſortē nō currere. Qd̄ ex hoc patȝ: qꝛ ne/
ceſſe ⁊ poſſibile opponūtur ſubalterne:
ſicut oīs ⁊ q̄dā. Eq̄pollebūt ḡ p̄ponēdo
⁊ poſtponēdo ſm̄ regulas eq̄pollētiarū.
Et ſic poſſibile eſt ſortē currere: ⁊ nō ne/
ceſſe eſt ſortē nō currere: eq̄pollent.

Secūda regula talis ē:
Cuicūq; dicto negato attribuit̄ poſſibi/
le: eidē attribuit̄ ꝯtingēs: ab eodē remo
uet̄ ipoſſibile: ⁊ ab ei' ꝯdictorio oppoſi/
to remouet̄ neceſſe. vt poſſibile eſt nō eē.
ꝯtingēs eſt nō eſſe: nō ipoſſibile eſt nō eē
nō neceſſe eſt eſſe. Iſta regula de ꝯſeq̄n/
tib' pōt patere ꝑ ea q̄ dicta ſūt p̄ponēdo
⁊ poſtponēdo negatiōes mōis: ſicut fit i
ſignis ſm̄ regulas eq̄pollētiaꝝ: ⁊ iſta ap/
plicatio mag' valet ponēdo modū a pte
ſubiecti q̄; a pte p̄dicati ſm̄ conformita/
tem ad ſigna.

Tertia regula ē: A quo
cūq; dicto affirmato remouet̄ poſſibile:
ab eodē remouet̄ ꝯtingēs: eidē attribuit̄
ipoſſibile: ⁊ ei' ꝯdictorio oppoſito attri
buit̄ neceſſe: vt nō poſſibile eſt eſſe: nō cō-
tigēs eſt eſſe. ipoſſibile eſt eē: neceē ē ñ eē.

Quarta regula eſt iſta:
A q̄cūq; dicto negato remouet̄ poſſibi/
le: ab eodē remouet̄ ꝯtingens: eidē attri-
buit̄ ipoſſibile: ⁊ ei' ꝯdictorio oppoſito
attribuit̄ neceſſe. Exēplū: vt nō poſſibi/
le eſt nō eſſe: nō ꝯtingens eſt nō eſſe: ipoſ
ſibile eſt non eſſe: neceſſe eſt eſſe.

Et ſciendū q̄ oēs ꝓpōnes q̄ ſunt in p̄ma linea eq̄pol/
lent ꝑ p̄mā regulā: ⁊ q̄ i ſcd̄a ꝑ ſcd̄aȝ: ⁊ q̄
in tertia ꝑ tertiā: ⁊ q̄ in q̄rta ꝑ quartā.

Circa qd̄ notādū q̄ in figu ra ſequen
ti ſūt q̄ttuor linee circulares: ⁊ eſt hec fi
gura cōpoſita ad ſilitudinē figure ꝓpo
ſitionū de ineſſe: vt pateat oppoſitio mo
daliū ꝑ ꝯformitatē ad illas de ineſſe: ita
q̄ in p̄ma linea ſupiori ponūt̄ vl'es affir-
matiue: in ſecūda vl'es negatiue. In p̄ia
vō linea iferiori ponūt̄ ꝑticulares affir/
matiue: i ſecūda ꝑticulares negatiue: p̄/
ma aūt linea in ꝓpoſito dr̄ p̄ma linea in
ferior. qꝛ in ea ponūt̄ ꝓpōnes p̄me regu/
le: ſcd̄a vō linea ē ſcd̄a iferior: qꝛ i ea po/
nūt̄ ꝓpōnes ſcd̄e regule; tertia vō linea
dr̄ ſcd̄a ſupior: qꝛ i ea ponūt̄ ꝓpōnes ter
tie regule. ⁊ q̄rta linea dr̄ p̄ma ſupior: qꝛ
in ea ponūtur ꝓpōnes q̄rte regule. No/
tificat iſup auctor eq̄pollētias modaliū
ꝑ vnā aliaȝ regulā trimēbrem dicens: q̄

Oēs ꝓpōnes de poſſi-
bili ⁊ ipoſſibili eq̄pollent vbo ſilr̄ ſe ha
bēte: mō aūt diſſilr̄. ⁊ itelligit̄ ꝑ vbū ipm
vbū ifinitiui qd̄ ſilr̄ ſe hȝ qñ i vtraq; af/
firmat̄ vel i vtraq; negatur. Diſſilr̄ ſe hȝ
qñ affirmat̄ i vna ⁊ negat̄ i alia: ⁊ idē di/
cēdū ē de mō. Cauſa hui' p̄me ptis regu
le ē: qꝛ poſſibile ⁊ ipoſſibile ꝯdicūt: ſic q̄/
dā ⁊ null'. Sicut ḡ p̄ponēdo negationē
ſigno ꝯdictorie eq̄pollent in illis de ineſ
ſe ꝑ p̄mā regulā eq̄pollentiaꝝ: ſic in p̄e
ponendo mō. Negat̄ eñ quātitas ⁊ q̄li-
tas: cū negatio cadat ſupra modū ⁊ ſup
copulā p̄ncipaliter vnientē mō dictū: vt
iſte eq̄pollēt: poſſibile eſt eſſe: nō impoſſi
bile eſt eſſe. Secūda ps hui' regule ē: q̄

Omnes propoſitiōes
de impoſſibili et neceſſario equipollent
modo ſimiliter ſe habente et verbo diſſi
militer. Unde iſte equipollent: impoſſi/

bile eſt eſſe. neceſſe eſt nõ eſſe. Cuius cauſa eſt: qꝛ neceſſe ⁊ impoſſibile ꝯtrariant̃: ſicut oĩs ⁊ nullꝰ: ſicut ergo ꝑ ſecũdã regulã eq̃pollẽtiaꝝ negatio poſtpoſita facit eq̃pollere ꝯtrarias in illis de ineſſe: ſic in iſtis negatio poſtpoſita ad verbũ infinitiui modi: cũ neget ſolã q̃litatẽ dicti: nõ aũt negat q̃ntitatẽ modi: cũ actus eiꝰ termineẗ in ip̃a cõpoſitiõe ꝑtiũ dicti: nec tranſeat vſq; ad modũ.

Tertia ps huiꝰ regule ẽ

ꝙ oẽs ꝓpõnes de poſſibili ⁊ neceſſario eq̃pollẽt mõ ⁊ ꝟbo diſſimilit̃ ſe habẽtibꝰ. Cuius cauſa eſt: qꝛ neceſſe ⁊ poſſibile ſe habẽt ſubalterne: ſicut oĩs ⁊ q̃dã: ſicut ḡ ꝑponẽdo ⁊ poſtponẽdo negationẽ ſbalterne eq̃pollent in illis de ineſſe ꝑ tertiã regulã eq̃pollentiaꝝ: ſic in ꝓpoſito. Ṽñ iſte equipollent: poſſibile eſt eſſe: non neceſſe eſt nõ eſſe.

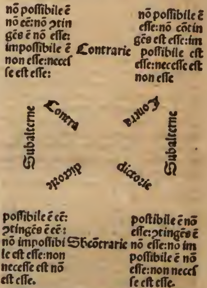
De oppoſitione modalium.

D Einde agit auctoꝛ de oppoſitiõe modaliũ ex ꝑte mõi di. ꝙ

Propoſitionum modaliũ aliq̃ ſũt ꝯtrarie: aliq̃ ſbcontrarie: aliq̃ ꝯdictoꝛie: ⁊ alique ſubalterne. Quartꝰ oꝛdo ⁊ tertiꝰ ꝯriant̃. ſ. ꝓpõnis oꝛdinate in tertia ⁊ in q̃rta linea: vt patet ꝑ hũc verſum. Tertiꝰ eſt q̃rto ſꝑ contrariꝰ oꝛdo. Hoc patet ſic: qꝛ vniuerſal̃ affirmatiua ⁊ vl̃is negatiua ꝯriãt̃. Oẽs aũt ꝓpõnes q̃rti oꝛdinis ſunt vl̃es affirmatiue de mõ. Equalet em̃ iſti: neceſſe ẽ eſſe ⁊ oẽs de tertio oꝛdine ſũt vl̃es negatiue. Ṽñ equalẽt iſti: ip̃oſſibile eſt eẽ: et ſic ꝯriant̃. Primꝰ aũt oꝛdo ⁊ ſecũdꝰ ſubcõtrariant̃. Ṽñ ꝟſus. Sit etiã linea ſbcõtraria p̃ma ſecũde. Hoc mõ p̃z: qꝛ ꝑticularꝫ affirmatiua ⁊ ꝑticularꝫ negatiua ſbcõtrariant̃. Oẽs aũt ꝓpõnes p̃mi oꝛdinis ſũt ꝑticulares affirmatiue. Ṽñ equalent iſti: poſſibile eſt eſſe: ⁊ oẽs ſecũdi oꝛdinis ſũt ꝑticulares negatiue. Ṽnde equalent iſti: poſſibile eſt non eſſe: qꝛ ſubcõtrariant̃. Itẽ p̃mꝰ ꝯdicit tertio: ſe em̃ habẽt ſicut ꝑticularꝫ affirmatiua et vl̃is negatiua: ſecũdꝰ etiã ꝯdicit q̃rto cũ ſe habeãt vt ꝑticularis negatiua ⁊ vl̃is affirmatiua. Ṽñ ꝟſus. Tertiꝰ eſt p̃mo ꝯdictoꝛius oꝛdo. Pugnat cũ q̃rto ꝯdicẽdo ſecũdo. Itẽ p̃ma linea ſubalternatur ~~q̃druplicit̃er~~: habet em̃ ſe ſic̃ particularis affirmatiua ⁊ vl̃is affirmatiua: ⁊ ſecũda ſubalternaẗ tertie: cũ ꝓpõnes poſite in tertia ſint vl̃es negatiue. Ṽñ verſus. Prima ſubeſt q̃rte vice ꝑticularꝫ habẽs ſe. Hac habet ad ſeriem ſe lege ſecũda ſequentem. quarte

Et notandũ

ꝙ licet ꝯtingẽs ſequaẗ ad neceſſe ꝑ ut ꝯtingẽs ꝯuertiẗ cũ poſſibile: ⁊ ẽ ſupꝰ ad neceſſe: ſicut aĩal ſequiẗ ad hoĩem. accipiẽdo tñ ꝯtingẽs ꝑ illo qḋ põt nõ eẽ: nõ ſequiẗ ad neceſſe: imo ſibi repugnat. Hec de modalibus. Contingens

De p̄dicabilibus ſiue vniuerſalibus.

Predicabile ſumitur ⁊c̄.

Hic autoꝛ īcipit agere de p̄dicabilib⁹ ſiue vniuerſalib⁹. Ad cui⁹ euidentiā diuidit ipm̄ p̄dicabile in p̄dicabile ꝓpꝛie ſūptū ⁊ cōiter. Pꝛedicabile ꝓpꝛie ſumptū eſt aptū natū dici de pluribꝫ vniuoce. Pꝛedicabile ꝟo cōiter ſūptū eſt qδ de vno ſolo vel de pluribus p̄dicaꝛ. De p̄dicabili ꝟo ꝓpꝛie ſumpto eſt p̄ſens intentio: qδ ē idē ꝙ vniuerſale ſm rem: differens tamē ſm ratione. Ratio eñ p̄dicabilis ſumiꝛ ab hoc qδ eſt dici de plurib⁹. Ratio ꝟo vniuerſalis ꝑ h̄ qδ eſt eſſe in multꝭ. Ul'e eñ dī qδ eſt aptū natū eſſe i pluribus.

Pꝛo quo notandū

ꝙ vniuerſale cū ſit vnū cōcretū pōt capi dupliciter. Uno modo ꝓ ꝑ ſe ſignificato: qδ eſt vniuerſalitas ⁊ ſcd̄a intentio: que ſcꝫ ē q̄dam relatio rōnis in p̄dicabili ad illud de quo eſt p̄dicabile: ⁊ hūc reſpectū rationis ſignificat hoc nomen vniuerſale in ꝯcreto: ſicut vniuerſalitas in abſtracto. Alio modo ſumiꝛ vniuerſale ꝓ illo qδ denominaꝛ ab iſta intentiōe vniuerſalitatis: que eſt aliqua res ꝓme intentiōis. Et ſic ipſa natura que eſt in ſingulari dicitur vniuerſale: quatenus nō eſt de ſe hec. Qδ aūt hic dī de hoc termino vniuerſale: poteſt ſimiliter dici de alijs ꝟminis ſecūde intentiōis: fingendo etiā ipis abſtracta: vt genus ſignificat ſecundā intentionē in ꝯcreto: ⁊ generalitas ī abſtracto: ⁊ ſic de alijs.

Notandū

inſuꝑ ꝙ licet ip̄a natura q̄ ē in aliquo ſingulari ſit ita cōis ꝙ ſibi nō repugnat eſſe in alia ſingularitate q̄tū eſt de ſe: licet ſibi repugnet vt facta ꝓpꝛia iſti ꝑ indiuiduale differentiā ip̄am cōtrahentē: non tamen ita cōis ꝙ ſit in potentia ꝓpinqua: ꝙ p̄diceꝛ de multis actu. Uñ ip̄a natura licet nō ſit in re ſine ſingularitate: tamen de ſe nec includit ſingularitatē nec vniuerſalitatē. Equinitas eñ ſm Auicē. eſt tm̄ equinitas: nec eſt vna nec plures: h̄ eſt nec includit quātū eſt de ſe vnitatem ſingularitatis: nec pluralitatē vniuerſalitatis: hoc tñ nō obſtāte: cū om̄e ens ſit vnū ip̄a natura habet ꝓpꝛiā vnitatē q̄ eſt eius paſſio. Hec ē vnitas maioꝛ vnitate vniuerſali: ⁊ miōꝛ vnitate numerali: qδ ſic poteſt ꝓbari. Simile et equale fundanꝛ ſuꝑ vnū ex. 5. metaph: ſed nullo intellectu exiſtente eſt realis ſimilitudo albi ad albū ſm albedinē: ḡ aliq̄ realis vnitas eſt ꝓmū fundamentū huius relatōis realis: q̄ꝛ relatio realis nō fundaꝛ ſuꝑ ens rōnis foꝛmaliter. Nō eſt autem hec vnitas numeralis: patet: q̄ꝛ hoc albū ⁊ illud nō ſunt vnū numero: q̄ꝛ nihil vnū numero eſt ſimile ſibiꝑi: ḡ ē aliqua alia realis vnitas. Itē ſi om̄is vnitas realis eſt numeralis: om̄is diuerſitas realis erit numeralis. Cōſequēs eſt falſū: ḡ ⁊ antecedens. ꝓbatio cōſequētie: quia vnū ⁊ multa idē ⁊ diuerſum ſūt oppoſita ex. 4. metaph. Totiens aūt dī vnum oppoſitoꝝ quotiens reliquū ꝓmo topi. Et ſic tm̄ differt ſoꝛtes a platone: quātū differūt a bꝛunello: ⁊ tūc intellectus non pōt abſtrahere a ſoꝛte ⁊ platone aliquod cōmune magis q̄ a ſoꝛte ⁊ bꝛunello: ⁊ tūc quodlibet vniuerſale eſſet purū figmentū: qδ eſt abſurdū. Cū ḡ ipſa natura ſit vna vnitate minoꝛi q̄ ſit vnitas numeralis: ſequiꝛ ꝙ ip̄a de ſe non ſit ſingularꝭ. Et ſic vniuerſale eſt aliq̄d in re.

Sꝫ ꝯtra hoc arguiꝛ tripliciter. Pꝛimo ſic: Intellectus agēs ſm Cōmētatoꝛē facit vniuerſalitatē in reb⁹: ḡ vniuerſale non eſt p̄ter oꝑationē intellect⁹. Itē ſm Boetiū de vnitate ⁊ vno. Om̄e qδ ē ideo eſt q̄ꝛ vnū numero eſt: ḡ ip̄a natura δ ſe eſt ſingularis. Itē Ariſ. dicit. 7. metap. ꝙ ſubſtātia cuiuſlibet rei eſt ꝓpꝛia rei cuius eſt ⁊ nō ineſt alteri: ſed ip̄a natura ē ſubſtātia cuiuſlibet rei: ergo non eſt cōmunis ſed pꝛopꝛia:

Pꝛo reſpōſione ad iſta

argumenta notandū ꝓmo ꝙ eſſe in intellectu pōt capi dupliciter. Uno mō ſubiectiue: vt ſpecies: actus ⁊ habitus ſūt in

anima. Alio modo obiectiue: ⁊ hoc du/
pliciter. Uno modo habitualiter et pri-
mo: quādo ſcʒ ibi ꝑ ſpeciē manentē in in-
tellectu imediate motiuā ad intellectio-
nē. Alio mō actualiter ⁊ ſecundario: pu-
ta quādo iā actu mouet ⁊ intelligiꝛ. Se-
cūdo notandū ꝙ duplex eſt vniuerſale:
ſcʒ in potētia ⁊ in actu. Uniuerſale ī po-
tentia eſt ip̄a q̇ditas vel natura; q̄ eſt ī re
cū ſingularitate que eſt in potētia remo-
ta ad hoc vt p̄diceꝛ de multis. Uniuer/
ſale in actu eſt ip̄a quiditas denudata ꝑ
intellectū agēte a ſingularitate ⁊ a ꝯdi/
tiōibus ſingulariū: que nō ſolū eſt com/
munis multis: ſed in potentia ꝓpinqua
vt p̄diceꝛ de multis. ſm̄ em̄ Ariſ. p̄imo
poſterioꝝ: Ad hoc ꝙ aliquid ſit vniuer/
ſale requiriꝛ ꝙ ſit vnū in multis: ⁊ p̄redi-
ceꝛ de multis: ⁊ tūc ad Cōmentatorē di-
centē: ꝙ intellectus facit vniuerſalitatē
in rebus: Dico ꝙ intelligit ꝙ intellect⁹
agens facit de vniuerſali in potētia vni-
uerſale in actu: vt em̄ dictū eſt ſecūdo ca-
pitulo p̄me ꝑtis huius libri. Species in
fantaſia nō pōt mouere intellectum poſ-
ſibilē ad cognoſcendū vniuerſale actu:
cū ip̄am rem rep̄ſentet cū ꝯditionibꝫ ſin-
gulariū. Intellect⁹ igiꝛ agens cū fantaſ/
mate cauſat ſpeciē intelligibilē in intel-
lectu poſſibilꝫ q̄ rep̄ſentat ipſam naturā
vel quiditatē actu abſtractam ab hm̄oi
cōditiōibꝫ ſingulariū: q̄ licet ſit in re q̄̄/
tū ad id qᵭ eſt: tamē eſt obiectiue ⁊ habi-
tualiter in intellectu inq̄ꝫtū rep̄ſentatur
per hm̄oi ſpeciē. Et qn̄ actualiter intelli
giꝛ: tūc eſt ibi actualiter: ⁊ vt ſic vniuer/
ſale actu eſt p̄ma intentio ⁊ termin⁹ cō/
munis impoſitus ab intellectu ad ſigni-
ficandū ip̄m obiectū intellectū: ⁊ eſt ter/
minus p̄me intentiōis: quādo aūt intel/
lectus cōpat ip̄m obiectū cognitū ad in-
ferioꝛa: tūc fit illa ſecūda intentio q̄ dici-
tur vniuerſalitas: q̄ nō eſt aliquid in re:
ſed tm̄ habet eſſe in intellectu operante.

Notandū inſuꝑ ꝙ ipſa quiditas
vel eſſentia ſic abſtra-
cta ꝑ intellectū pōt ꝯſiderari dupliciter
Uno mō in ſe: nō ītelligendo ſingulari/
tatē: nec illā ſecūdā intentionē q̄ dᷣ vni/
uerſalitas. Et vt ſic cōſideraꝛ a metha/
phiſico: ⁊ exp̄miꝛ ꝑ diffinitionē: ⁊ eſt ob/
iectū intellect⁹ noſtri ꝓ ſtatu illo. Alio
mō pōt ꝯſiderari inq̄ꝫtū ſubeſt tali intē/
tiōi ſecūde: q̄ dᷣ vniuerſalitas: ⁊ ſic ꝯſide-
raꝛ a logico. Logic⁹ em̄ ꝯſiderat ſecun/
das intētiōes applicatas p̄mis in q̇bus
fundanꝛ. ¶ Ad ſecūdū qn̄ dicebāꝛ. Oē
qᵭ eſt ⁊c̄. poteſt dici ꝙ illud habet veri/
tatē de re que ꝑ ſe ſubſiſtit. Ip̄a aūt na/
tura nō eſt hm̄oi: q⁊ nō exiſtit ꝑ ſe ſed in
ſingulari.

Contra hᷣ arguiꝛ: q⁊ vt dic̄ Boe.
Quicq̇d eſt in vno nume-
ro eſt vnū numero. Cū ḡ ip̄a natura ſit
in ſingulari qᵭ eſt vnū nūero erit vnum
numero. Rn̄deo: ꝙ q̇cq̇d eſt in vno nūe/
ro: vt in illo lapide eſt vnū numero vel
p̄mo ꝑ ſe vel denoīatiue. Primo: vt illᵭ
ꝑ qᵭ vnitas talis cōpetit huic ꝯpoſito. ſ.
ip̄a differētia indiuidualis ꝑ ſe: vt hic la-
pis cui⁹ illud qᵭ eſt p̄mo vnū hac vnita-
te eſt ꝑ ſe ꝑſᵭ denoīatiue tm̄: vt ip̄a qui-
ditas lapidis q̄ eſt potētialis ad entita/
tē indiuidualē ip̄am denominātē. Et iō
q̄ſi deſitiue reſpicit actualitatē ei⁹ ⁊ vni-
tatē. Silr̄ iſtud patet in alio ſilī manife-
ſtatiōi. Poſſet em̄ argui ſic. Quicq̇d eſt
in vno ſpecie: eſt vnū ſpecie: ſed coloꝛ eſt
in albedine q̄ eſt vnū ſpecie: ḡ ē vnū ſpe/
cie: ḡ non habet vnitatē minoꝛē vnitate
ſpeciei: nō ſequiꝛ. Ūn̄ coloꝛ in albedine
eſt vnū ſpecie: nō ꝑ ſe nec p̄mo: ſed deno-
minatiue tm̄: differētia aūt ſpecifica eſt
vna. Primo: q⁊ ſibi repugnat p̄mo diui-
di in plura ſpecie: albedo aūt eſt vna ſpe-
cie ꝑ ſe: ſed nō p̄mo: q̇a per aliq̇d intrin-
ſecū ſibi. ſ. ip̄am differentiā. Ad tertium
dico ꝙ ph̄s nō vult dicere ꝙ ſubſtantia
cuiuſlibet rei ſit ꝓp̄ia: ita ꝙ ex natura
ſua ſit indiuidua: ſed q⁊ facta eſt ꝓp̄ia
aliq̄ ꝯtrahēte: q̄ poſito nō pōt ineſſe alte-
ri: licet ſibi non repugnet ex ſe: ꝙ cū qua
cūqꝫ vnitate ſingulari ponatur. Hanc
materiam declarat Scotus multiplici-
ter. 3. di. 2. ſententiaꝝ. De hoc etiaꝫ vide
p̄mo ⁊ ſeptimo metaphiſice.

D Iuidit vlterius auctoꝛ predicabile ꝓpꝛie ſumptũ ſiue vniuerſale per genus: ſpeciem: differentiã: ꝓpꝛiũ ⁊ accidens. ¶ Ad cuius euidentiã ſciendũ ꝙ predicabile ſeu vniuerſale ſumit̄ hic ꝑ ipa ſecũda intẽtione que dicit̄ vniuerſalitas: ⁊ eſt relatio rationis cauſata per intellectũ comparentẽ ſuperius ad inferioꝛa: vt predicabile de ſpis. Q̃ð quidẽ poteſt cõparari ad ipſa dupliciter: ſcꝫ vt ꝑdicabile de ipis in qd vel in quale. Si in quid: hoc eſt dupliciter: vel quia de pluribus differẽtibꝰ ſpecie: ⁊ talis cõparatio dicit̄ genus: vel de pluribus differentibꝰ nũero: ⁊ talis dicit̄ ſpecies. Si in quale: vel eſſentiale vel accidentale. Si eſſentiale: ſic eſt differẽtia Si accidentale: hoc eſt dupliciter: quia vel ꝑdicatũ habet cauſam neceſſariã in ſubiecto: vel nõ. Si ꝑmũ: ſic eſt ꝓpꝛiuꝫ. Si ſecundũ: ſic eſt accidens.

Contra hanc diffinitioneꝫ arguit̄ dupliciter. Pꝛimo modo ſic: Predicabile ꝑdicatũ et ꝑdicamentũ idem ſunt ſm rẽ: ergo nõ plura nec pauciora debent eſſe ꝑdicata et ꝑdicamenta q̃ꝫ ꝑdicabilia: cõſequẽs eſt falſũ: q̃a ponũtur decẽ ꝑdicamenta: ⁊ quattuoꝛ ꝑdicata tm̄. Item vnũ membꝛũ vniꝰ diuiſionis includit̄ in alio: ergo diuiſio nõ eſt bona. Antecedẽs eſt notũ: qꝛ genꝰ includit̄ in ſpecie. Probat̄ ꝯſequentia: qꝛ mẽbꝛa diuidentia bone diuiſiõis nõ debent coincidere ad inuicẽ: ſed eſſe oppoſita vel diſparata. Itẽ: idem eſt accidẽs ⁊ genꝰ: ergo nõ debet accidens cõdiuidi contra genus. Cõſequẽtia eſt nota: et ꝓbat̄ antecedens: qꝛ coloꝛ eſt genus albedinis ⁊ accidens hoĩs. Reſpõdeo ad ꝑmũ ꝙ licet idẽ ſm rem ſĩt ꝑdicabile ꝑdicatũ ⁊ ꝑdicamentũ: tamẽ differũt ſm rõnẽ. Predicabile em̄ dicit̄ qð põt ꝑdicari de pluribus: ꝑdicamentũ ꝓ ſumit̄ pro genere generaliſſimo: vel ꝓ tota coordinatione ꝑdicabiliũ ſm ſub ⁊ ſupꝛa ⁊ lateraliter: ꝑdicatũ ꝓ dicit illud per qð põt terminari vel ſolui queſtio dubitabilis vel pꝛobleuma: in qua ſcꝫ põt opponi ad vtrãꝗ ꝑtẽ ꝯtradictiõis. Phs aũt in topicis determinãs de ſyllogiſmo dialectico docꝫ modũ ſoluendi hmõi dubitatiões. Unde ibi oſtendit de aliquo quõ põt ſciri ꝙ eſt genus: ⁊ ſic de alijs. Ponit igitur ibi quattuoꝛ ꝑdicata: ſcilicet duo in quid: que ſunt genus ⁊ diffinitio: ⁊ duo in q̃le ſcꝫ ꝓpꝛiũ ⁊ accidẽs: qꝛ om̄is queſtio dubitabilis põt terminari ⁊ ſolui reſpõdẽdo per aliquod iſtoꝝ: vel per aliquod reductũ ad illa: quia autem nõ fit queſtio de indiuiduis: cum de illis nõ ſit ſciẽtia: ſed de ſpeciebus: ideo ſpecies nõ numerat̄ inter ꝑdicata: cũ i talibus queſtõibꝰ ſit ſubiectũ. Nec de differentia ſpecifica fit mentio ibi: quia idem eſt iudiciũ ð illa ſicut de ſpecie: põt aũt reduci ad diffinitionẽ. Differentiã aũt genericã reducit phs ad genus: cũ in ipo formaliter includatur. ¶ Ad ſecundũ dico ꝙ genꝰ et ſpecies poſſũt capi dupliciter. Uno mõ fundamentaliter: ⁊ ſic vnuꝫ includit̄ in alio: vt animal in homine. Alio mõ ſumit̄ formaliter pro ipis ſecundis intentionibus: ⁊ ſic ſunt intentiones diſtĩcte: nec coĩcidũt. Ad tertiũ dico: ꝙ licet idẽ ſit genus ⁊ accidens: hoc tñ non reſpectu eiuſdẽ. Eſt em̄ genꝰ reſpectu ſuoꝝ inferioꝝ: ⁊ accidens reſpectu ſubſtantie.

De genere.

G Enus dicit̄ tripliciter ⁊c̃. In ꝑcedenti auctoꝛ determinat ð ꝑdicabili in cõi: hic ꝯſeq̃nter icipit determiare de q̃libet ipoꝝ i ſpẽali: ⁊ ꝑmo de genere: ponẽdo triplicẽ eiꝰ acceptiõeꝫ

Pꝛimo mõ genꝰ ẽ collectio multoꝝ habentiũ quandã cõnexionẽ adinuicẽ ⁊ ad vnũ ꝑncipiũ. ⁊ ſic genꝰ dr̄ ꝓgenies. Et h̄ mõ illi q̃ deſcẽdũt ab eodẽ auo dicũt̄ de eodẽ genere vel parẽtela. Alio mõ ſumit̄ ꝓ ꝑncipio illiꝰ generatiõis: ⁊ ſic genitoꝛ vel auꝰ dr̄ genꝰ: qꝛ ẽ ꝑncipiũ ꝓductiuũ illiꝰ ꝓgenici. Locꝰ etiaꝫ generatiõis vel patria dr̄

genus ratiõe ꝟtutis generatiue ꝛ cõſer/
uatiue que eſt in ipõ ſm habitudinẽ vel
reſpectũ quem habet ad corpa celeſtia.
Videmus eñ aliqua aĩalia in vno loco
generari que nõ generant᷑ in alio. Item
patet de arboꝛibus: plantis ꝛ metallis.
Tertio modo dicitur genus ſub q̃ po/
nitur ſpecies: ꝛ ſic ſumit᷑ in ꝓpoſito: qḋ ẽ
veꝝ immediate ad differẽtiã indiuidui:
qḋ ponit᷑ ſub genere non tñ immediate.
¶ Et notandũ ꝙ licet genus poſſet alio
modo ſumi: tamen due ṗme acceptiões
generis hic enũciantur ꝓpter quandam
conuenientiã quaꝫ habent cũ genere lo/
gico. Sicut eñ genus pꝛimo modo di/
cit collectionẽ multoꝝ: ſic genus logicũ
dicit collectionẽ multaꝝ ſpecieꝝ: ꝛ ſic ge/
nus ſecũdo modo dictũ eſt ṗncipiũ effe/
ctiuũ ipĩus parentele: ſic genus logicuꝫ
eſt intrinſecũ pꝛincipiũ ſuarũ ſpecieruꝫ:
cum ex ipõ ꝛ differẽtia cõſtituat᷑ ſpecies.
Genus aũt logicum ſic diffinitur.

Genus eſt quod pꝛedi/
catur de pluribus differentibꝫ ſpecie in
eo ꝙ quid: ꝓ ad interrogationẽ factaꝫ ꝑ
quid reſpondet᷑ per illud. Ut ſi quera/
tur: quid eſt homo? reſpondet᷑ animal.

Circa quod notanduꝫ
ꝙ li ṗdicat᷑ dicit aptitudinẽ: ꝛ nõ actum:
ſicut in alijs diffinitionibus.

Notandũ ꝙ quid ſignificat eẽn/
tiam ꝑ modũ ſubſtan/
tie: ſubſtantie aũt eſt ſubſtare: ſcꝫ alijs.
Cuꝫ ergo materia ſubſtet forme: eſt eñ
fundamentũ ꝛ receptaculũ formaruꝫ: et
genus ſe habet vt materia: ideo conueni/
entius reſpondet᷑ ad interrogationẽ fa/
ctam ꝑ quid. Subſtantie eſt etiã per ſe
ſtare: quia igitur genera ꝛ ſpecies ſigni/
ficant ꝑ modũ ꝑ ſe ſtantis: ideo in qḋ cõ/
grue ṗdicant᷑: differentie ꝟo in quale: q̃ a
ſe habent vt forme: ꝛ ſignificant per mo/
dum adiacentis: determinantis/ ꝛ quali/
ficantis.

Notandũ ꝙ aliquid poteſt dici
in quid tripl'r. Uno
modo ſm rem ꝛ modũ ſimul: vt genera
ꝛ ſpecies ſubſtantie. Secũdo modo ſm
rem tm̃: vt differentia que dicit᷑ per mo/
dum q̃lificantis. Tertio modo ſm mo/
dũ tm̃: vt genera ꝛ ſpecies accidentiũ.

Notandũ inſuper ꝙ genus po/
teſt ſumi vel pꝛo ipſa
ſecunda intentione que eſt habitudo vel
comparatio quiditatis ṗdicabilis in qḋ
de pluribꝫ differẽtibus ſpẽ ad ipãs ſpeci/
es: vel poteſt ſumi pꝛo ipſa re: vel quidi/
tate in ſe conſiderata abſolute. Uel ter/
tio modo pꝛo ipã quiditate concepta ſb
illa ſecunda intentiõe. Hic autẽ nõ diffi/
nitur ipã quiditas vel res abſolute cõſi/
derata. qꝛ eius conſideratio nõ pertinet
ad logicum ſed ad metaphiſicum. Sed
ſm aliquos hic diffinitur ipſa quiditas
conſiderata ſub illa ſecunda intentione:
que opinio ſatis eſt pꝛobabilis: quia lo/
gica eſt de ſecundis intentiõibus adiun/
ctis pꝛimis ſm Auiceñ. Et ſm hoc ḋ fa/
cili poſſunt intelligi diffinitiões que ſũt
in logica. Ueruntamen quia quiditas
ſic conſiderata non dicit vnũ conceptuꝫ
per ſe: ſed per accidens aggregatũ: ſcili/
cet ex re ꝛ intentiõe. Diffinitũ aũt debꝫ
eſſe vnũ per ſe ex. 7. metaph. quia etiam
logicus per ſe conſiderat ſecũdas inten/
tiones: pꝛimas aũt nõ niſi inq̃ꝫtum ſunt
fundamenta ſecundarũ: videt᷑ melius di/
cendum ꝙ hic diffinitur ſecunda inten/
tio: quod conſonat dicto Scoti. 1. diſt. 4
ſententiarũ: vbi ait: ꝙ intentiones logi/
ce que ſignificant conceptus in anima ꝑ
ſe vnos diffiniunt᷑ aſſignando eis gene/
ra et differentias eo modo quo poſſunt
ea habere: ponendo etiam ipãrum fun/
damentum et terminũ; ſicut fit commu/
niter in relationibus. Hoc modo diffi/
nitur intentio quã dicit genus: cui loco
generis aſſignatur ratio pꝛedicabilis: q̃
eſt communis ad quinq̧ pꝛedicabilia.
Pꝛedicari aũt de pluribus differentibꝰ
ſpecie in quid ponitur loco differentie.
Per hoc enim differt genꝰ a ſpecie ꝛ dif/
ferentia: nõ quidẽ ꝙ illa ſecunda inten/
tio que dicitur genus ṗdicetur de pluri/
bus differẽtibꝫ ſpẽ: ſꝫ qꝛ ẽ nata fũdari in

quiditate ſic p̄dicabili. Ip̄a eīm intentō ſolū p̄dicaṫ de plibꝫ drn̄tibꝫ numero ſm Sco.6.q.quolibetoꝝ. Fundamentum ergo intentiōis eſt illud qđ p̄dicaṫ. Termini ꝟo ſunt ipſe ſpecies de quibꝫ p̄dicatur. Genus igiṫ eſt predicabile qđ p̄dicaṫ ꝛc̄. hoc eſt genus eſt relatio predicabilis qđ p̄dicaṫ de plibꝫ drn̄tibꝫ ſpē ꝛc̄. De quo nota ea que dicta ſunt in diffinitiōe ꝓpoſitiōis: ſm hoc poterūt declarari alie diffinitiones ſecundarū intentionū logicaliū: circa qđ intendo immorari. ¶ Sed contra predicta ſic

Arguiṫ tripliciter: ꝛ videṫ ꝙ h̄ nō diffiniaṫ intentio generis: qꝛ hic diffiniṫ illud qđ p̄dicatur de pluribus differentibꝫ ſpecie. ſed intentio nō predicaṫ: ſed res ſubiecta intentioni: ergo intentio hic non diffiniṫ. maioꝛ ē nota ꝓbatur minoꝛ. qꝛ illa eſt vera: homo eſt animal. iſta aūt eſt falſa: homo eſt genus. Item videṫ ꝙ predicabile nō ſe habeat vt genus ad intentionē generis: qꝛ tunc idem eſſet ſuperiꝰ ꝛ inferiꝰ reſpectu eiuſdem. Probaṫ ꝯn̄tia: ſicut iſta eſt vera: genus eſt p̄dicabile: ita iſta: predicabile eſt genus: poſito caſu ꝙ ſit genꝰ ad qnqꝫ p̄dicabilia. Item videṫ ꝙ genꝰ etiam ſumptū ꝓ re ſubiecta intentioni nō prediceṫ de pluribꝫ drn̄tibꝫ ſpecie: vt animal de hoīe. qꝛ pars nō predicaṫ de toto: genus aūt eſt pars eēntialꝭ ſpeciei: cum ſe habeat vt materia: drn̄tia aūt vt forma. 8. metaphiſice. ḡ genꝰ non prediċaṫ de ſpecie. ¶ Rn̄. ad primū dicendū eſt ꝙ maioꝛ nō eſt vera. Non eīm illud qđ p̄dicaṫ hic diffiniṫ: ſed intentio: que fundaṫ in idq̄ đ predicaṫ: que quidem ꝑ ſuum fundamentū notificaṫ: nec eſt incōueniens relationes rōnis diffiniri ꝑ ſua fundamenta: cum Ariſt. 5. metaphiſice diſtinguat modos ſeu ſpecies relationū realium ꝑ ipſarum fundamenta: qꝛ ipſe differentie ſpecifice ꝓpter earū modicā entitatē ſorte nos latent. Relatiōes autem rationis ſunt minoris entitatis q̄ relationes reales. ¶ Ad ſecundū qñ arguiṫ ꝙ ſi predicabile eſſet genus: tūc idē eſſet ſuperius ꝛ inferiꝰ reſpectu eiuſdeꝫ Dico ꝙ cōſequentia nō valet. ad ꝓbationem rn̄deo: ꝙ qñ dicebaṫ: genus eſt predicabile eſt p̄dicatio ꝑ ſe ſuperioris de ſuo inferiori: ſicut predicabile eſt ſuperius ad genus: Quando aūt genꝰ: non eſt predicatio ꝑ ſe ſed denominatiua p̄dicatio: ſicut dicendo: animal eſt genus.

Contra hoc arguitur:

qꝛ inferius nō poteſt denominatiue predicari de ſuo ſuperiori: cum in p̄dicatione denominatiua p̄dicatū diſtinguatur realiter a ſubiecto ſicut accidens eius. Rn̄. ꝙ illud eſt verū in predicatione denominatiua ſtricte ſumpta: nō aūt large: vt eīm dictū eſt. c. precedē. qꝛ ſupiꝰ eſt potentiale reſpectu inferiorū. Inferius aūt eſt actuale ideo quaſi denominatiue ipm̄ reſpicit. Inferiora etiā quodammodo accidūt ſuperioribꝫ accipiēdo etiam accidens ꝓ extraneo: qꝛ nō ſūt de ratione ſuperiorū. ¶ Ad tertiū dico: ꝙ ꝑs nō p̄dicaṫ de toto ꝑ modū ꝑtis: vnđ iſta eſt falſa: homo eſt animalitas: ſed bn̄ p̄dicaṫ ꝑ modū totius in cōcreto rōe ſuppoſiti qđ concernit: ꝛ ideo hec eſt vera: homo eſt animal. ¶ Cōtraria que iuxta ſe poſita magis eluceſcunt. Quot eīm mōis diciṫ vnū oppoſitoꝝ tot modis dicitur ꝛ reliquū: ideo dicit auctoꝛ ꝙ ad cognoſcendū hoc membrū differentibꝫ ſpecie: opoꝛtet ſcire q̄t modis đꝛ idē: qꝛ tot đꝛ differēs Idem aūt diciṫ: idē gn̄e: idē ſpecie: idem numero. Vn̄ eadem genere dicunṫ quecunqꝫ ſub eodē genere cōtinentur: vt homo ꝛ aſinus ſub animali. Et ꝑ oppoſitū differentia genere dicunṫ q̄ ſub diuerſis generibus continenṫ: vt homo ſub animali: ꝛ arboꝛ ſub planta.

Pro quo notanduꝫ ꝙ

duplex eſt genꝰ. ſ. logicū ꝛ phiſicū. Genus phiſicū diciṫ ſubiectū vꝉ materia: q̄ eſt ſubiectū generatiōis ꝛ coꝛruptionis. vnde illa ſūt idē genere phiſico que habent idem ſubiectum vꝉ materiā cōmunem circa quā poſſunt habere tranſmu=

tationē mutuā3: ⁊ que nō habent nō ſūt idem genere hoc modo. Et de tali loquitur Ariſtot. 10. metaphiſice vbi dicit ꝙ corruptibile ⁊ incorruptibile differunt plus ꝙ̄ genere. Illa ꝟo ſunt idem genere logico que cōueniunt in aliquo communi ꝑdicabili de pluribus differentibus ſpecie in quid: de hoc genere loquitur auctor: nō de primo. Unde ſubſtantia corporea ⁊ incorporea licet ſint ide3 genere logico: tñ drñt genere phiſico. ¶ Eadē ſpecie ſunt que ſub eadē ſpecie cōtinent̄: vt ſortes ⁊ plato ſub homine. ¶ Drñtia ꝟo ſpecie dicunt̄ que continētur ſub diuerſis ſpeciebus: vt ſortes et brunell⁹: vel q̄ habēt drñtias ſpecificas oppoſitas: vt homo ⁊ equus. ¶ Eade3 numero dicunt̄: que nō faciūt diuerſum numerū: vt homo et animal rationale. ¶ Drñtia ꝟo numero ſunt que faciunt diuerſum numerū: vt ſortes ⁊ plato faciunt vnū binariū: que eſt ſpecies diuerſa a trinario: ⁊ ſi adderet̄ cicero: eſſet numerus ternarius. Sūt eñ diſtincte res numerate habentes diſtinctas differentias numerales. Et ponit auctor quattuor modos identitatis numeral̄. Et ſimiliter poſſent poni quattuor modi differentie numeralis: ſed hoc nō eſt neceſſe: q2 ſat3 habent̄ ꝑ alios. ſ. ꝑ modos idētitatis numeralis: quorū prim⁹ eſt ide3 nomine: ⁊ dicuntur eadem nomine quorū res eſt vna: noīa ꝟo plura: ⁊ ſunt nomina ſynonima: vt marcus tulli⁹: q̄ lic3 ſint plura nomina: dicunt̄ tamen eade3 noīe: q2 cōueueniūt in identitate rei nominate. Secund⁹ modus eſt idem diffinitione: qñ ſc3 vnū eſt diffinitio alteri⁹: vt animal rationale ⁊ homo poſſunt reduci ad primū modū: q2 ꝑ varia nomina diffinitionis ⁊ diffiniti importat̄ res eadem: que q̄dem ꝑ diffinitu3 importat̄ implicite ⁊ ꝑ diffinitionē explicite. Tertius modus eſt idem ꝓprio: qñ ſc3 vnu3 eſt proprium alterius: vt riſibile eſt proprium hominis. Quartus modus eſt idem accidente: quando vnum eſt accidens alterius.

Ad euidentiā predictorū

notandū ꝙ differentia et diuerſa aliquando ſumunt̄ large: ⁊ ſic vnū ſumit̄ ꝓ reliquo: Unde ſicut dicim⁹ diuerſa numero: genere: vl' ſpecie: ſic ⁊ drñtia nūero: genere vl' ſpecie. Alio mō ſumuntur ſtricte: ⁊ ſic differunt ad inuicē. Illa eñ que in nullo quiditatiue cōueniunt: vt vltime differentie dicunt̄ ꝑmo diuerſa: nō tñ dicunt̄ drñtia: q2 vt dicit phūs q̄nto metaphiſice. Differentia ſunt aliq̄d idem entia. i. in aliquo conuenientia: vt homo ⁊ equ⁹: q̄ cōueniūt in animali: licet differant ꝑ rationale ⁊ irrationale.

Notandū

insuꝑ ſm Sco. diſ. 3. 2. ſen. ꝙ vnaqueq3 res eſt ſingularis: ⁊ vna numero ꝑ aliquam entitatē poſitiuā ꝑſe determinantē naturā ad ſingularitatem: que quidem entitas vocatur differentia indiuidualis ꝟ heccēitas. Probatur: q2 om̄is differētia differentiū reducit̄ ad aliq̄ ꝑmo diuerſa: alioquin nō eſſet ſtatus in differētibus. Sed indiuidua ꝓprie differunt: q2 ſunt differentia2 alicui idem entia: g̃ eorū differentia reducit̄ ad aliqua primo diuerſa. Iſta ꝑmo diuerſa nō ſūt natura in iſto ⁊ in alio: nam in natura conueniunt: g̃ preter naturā in iſto ⁊ in alio ſunt aliqua: quib9 hoc ⁊ illud differunt. Sed hec nō ſūt materia, nec forma, nec accidentia: g̃ erunt alique entitates poſitiue ꝑ ſe determinantes naturā ꝙ aūt materia ⁊ forma nō ſint cauſa īdiuiduationis nec diſtinctiōis numeralis: ꝓbatur: q2 quecunq3 ſunt de q̄ditate ſpeciei nō cōſtituunt eſſe alic⁹ indiuidui: materia ⁊ forma ſunt hm̄oi: g̃ ⁊c̄. maior patet q2 de cui⁹ quiditate ſunt ꝑncipia indiuiduantia ip̄m eſt indiuiduū de ſe. minor pt3. 7. et. 8. metaph. Itē in accñtib9 nō eſt materia: vbi tñ eſt diſtinctio indiuidualis. Q3 etiā indiuiduatio ſube non habeat eſſe ꝑ quantitatē vel cetera accidentia ꝓbat̄: q2 ſuba eſt prior om̄i accidente ex. 7. meta. g̃ cōuenit ſubſtātie ꝑme ex ſua rōne ꝙ ſit, h̄ pri⁹ ꝙ̄ determine-

tur aliquo accidēte. Sȝ ↄtra p̄dicta ar-
guit̉ p̄mo q2 Boe. determinate dicit ꝙ
differētia in numero accidētiū varietas
facit maxime in loco. ꝙ̄ indiuiduatio ſb/
iecti fit ꝑ accñtia. Itēȝ in q̄nto metaph.
dicit Ariſt. ꝙ illa ſunt vnū numero q̄ꝝ
materia eſt vna: ꝙ̄ materia eſt cauſa indi-
uiduatiōis ſeu vnitatis numeral̉. R̄n.
ad Boe. ꝙ varietas accidētiū facit dif/
ferentiā in numero nō cauſaliter ſed no-
tificatiue eo ꝙ diſtinctionē numeralē cō/
comitat̉ varietas accidentiū q̄ habent̉ ꝑ
hūc verſum. Forma: figura: loc⁹: ſtirps/
nomen: patria: temp⁹. Ad ſecundū dico
ꝙ materia ꝛ forma opponunt̉ relatiue
ex ſecundo phiſicoꝝ: ꝛ quot modis dicit̉
vnū oppoſitorūȝ: tot modis dicit̉ ꝛ reli-
quū: ex p̄mo topicoꝝ. Forma aūt quātū
ad p̄ns ſpectat dr̄ dupliciť. Uno modo
ꝓ forma ꝑtis: ſicut anima eſt forma cor-
poris. Alio mō ꝓ forma toti⁹ que eſt ip-
ſa quiditas q̄ apud ariſtot. frequenter
dicit̉ forma. 5. metaphi. ca. de cā. ꝛ. 7. vt
humanitas eſt forma nō alteri⁹ partis
compoſiti ſed totius.

Et notandū ꝙ entitas compo-
ſiti q̄ diſtinguit̉ a
ꝑtibus eſt forma toti⁹ compoſiti: ſic ip̄a
natura tota vt humanitas: q̄ vocat̉ qui-
ditas. Q3 aūt quiditas poſſit dici for/
ma totius ꝓ3 ꝑ ph̄m. 5. metaph. ca. de
cauſa: vbi dicit ꝙ forma toti⁹ nō eſt for/
ma informans: ſed eſt forma tm̄. Et ſic
nō eſt intelligendū ꝙ talis forma infor/
met materiā ꝛ formā ꝑtis: vel ip̄m totuȝ:
tanꝗ̄ aliquid incluſum in toto: ſȝ eſt ſi/
cut forma toti⁹. ꝙ ē tota natura ſeu q̄di/
tas ſui totius. Igit̉ materia correſpon/
denter dicit̉ dupliciter: q2 quedā eſt ma/
teria que opponit̉ forme partis ꝛ hec eſt
materia q̄ eſt principiū eſſentiale cōſti/
tuens cū forma vnū ens ꝑ ſe. Et quedā
eſt materia que opponit̉ forme toti⁹ ꝛ ip-
ſi quiditati: ꝛ ꝑ cōſequēs eſt extra ratio-
nem q̄ditatis rei formaliter. Et hec eſt
materia que eſt differentia ſeu ꝓprietas
indiuidualis: q̄ eſt cauſa indiuiduatiōis
q̄ pōt vocari hecceitas. Cum ergo dicit

Ariſt. ꝙ illa ſunt vnū numero ꝛc. loqui-
tur de materia nō p̄mo mō ſed ſecundo
mō: q̄ cōgrue vocat̉ materia quaten⁹ cō-
ſtituit rem in vltimo eſſe ſubijcibili ꝛ ma-
teriali: nō aūt in eſſe formali: q2 non ꝑti-
net formaliter ad formalē q̄ditatem rei.
Et hec q̄dem expoſitio cōſonat lr̄e ph̄i.
Subdit em̄ ꝙ illa ſunt vnū ſpē: q̄ꝝ ratō
eſt vna. Ratio q̄dē ibi ſumit̉ ꝓ q̄ditate.
q̄ dr̄ forma reſpectu drn̄tie indiuidual̉.

Et notandū ꝙ ſicut realitas a
q̄ ſumit̉ genus eſt
potentialis ad realitatē a qua ſumitur
differentia ſpecifica: ita ꝙ hec realitas
nō eſt formal̉r illa: alioq̄n in diffinitiōe
eſſet nugatio: ſic realitas ſpecifica ē po/
tential̉ ad drn̄tiaȝ indiuidualē: q̄ ē act⁹
determinans naturā ſpecificā ad ſingu/
laritatē: nec incōueniens eſt ip̄am diffe/
rentiā indiuidualē habere rōem actus ꝛ
materie: diuerſis tn̄ reſpectib⁹. habȝ em̄
rōem materie inquantū cōſtituit in vlti-
mo eſſe ſubijcibili: ſed hȝ rōem actus in/
quantū determinat naturā ſpecificā ad
eſſe hoc: ꝛ inquantū diſtinguit vnū indi-
uiduū ab alio: actus em̄ determinat ꝛ
diſtinguit. 7. metaph. Hec materia ha-
bet magis ↄſiderari a metaphiſico ꝗ̄ a
logico: id̄o de ip̄a ſuccincte pertranſeo.

Einde diuidit auctor genus
in gen⁹ generaliſſimū ꝛ gen⁹
ſubalternū: ¶ Circa qd̄ ſcien-
dū ꝙ ſuperlatiuus poteſt capi duplici/
ter. ſ. affirmatiue ꝛ negatiue. Unde ge-
nus generaliſſimū negatiue ſumptū di/
cit̉ quo nihil eſt generalius. Et hoc mo-
do ſumitur ab auctore cum dicit ꝙ ge/
nus generaliſſimū eſt ſupra quod nō eſt
aliud genus ſupra veniens. Alio modo
ſumendo affirmatiue dicitur genus ge/
neraliſſimū quod eſt generalius omni
alio: ꝛ ſic nullum genus dicitur genera/
liſſimū ſimpliciter loquendo: tunc eī tm̄
eſſet vnum generaliſſimū: q2 ſm̄ Priſcia-
nū. Quod ꝑ ſuꝑabundantiam dicitur
vni ſoli conuenit. Quodlibet tamen ge-
neraliſſimū poteſt dici generalius om/
ni alio: non ſimpliciter: ſȝ omni alio ſue

coordinatiōis. ¶ Notandū inſup ꝙ ſuꝑlatiu⁹ nō ſemꝑ ſuꝑlatiue ſumit ſiue affirmatiue ſiue negatiue: vt declaratū eſt: ſed aliqn̄ tm̄ ſumit intenſiue: ꝛ tunc tantū valet ſicut valde. Un̄ hoc mō poteſt dici de quolibet ſancto ꝙ eſt ſanctiſſim⁹. id eſt valde ſanct⁹. Et hoc modo ſepe ſumit ab auctorib⁹. Et diuidit genus generaliſſimū in decem p̄dicamēta: que ſunt ſubſtantia: quantitas: qualitas: relatio: actio: paſſio: vbi: quando: ſitus: vl' poſitio: ꝛ habitus: que dicunt generaliſſima: q2 nullū habent gen⁹ ſupra ſe: licz eīn ens dicatur de ipſis: tamen ſm auctorē non eſt gen⁹: q2 eſt equiuocū ad ipſa. A quo diſcordat doctor ſubtilis ponens. 3. et. 8. diſt. p̄. ſen. ens eſſe vniuocū ad deū ꝛ creaturā ſubſtantiā ꝛ accidēs: cum dicat vnū cōceptū cōem ipis. Sed tñ non ſequit ꝙ ſit genus: q2 non cōtrahit ad deum ꝛ creaturā: nec ad ſubſtantiā ꝛ accidens ſicut ad ſpecies ꝑ differētias: ſed ꝑ modos intrinſecos. Un̄ dicit Ariſto. 4. metaphiſice ꝙ ens dicit multipliciter: non tñ equiuoce ſed vniuoce: cū equiuocū ꝛ vniuocū ſint immediata: vt ptz ex rōnib⁹ ipſoꝝ. Nec obſtat ꝙ ꝑ prius dicit de deo ꝙ̄ de creatura: ꝛ de ſbſtātia ꝙ̄ de accidente: q2 analogia nō repugnat vniuocatiōi: vt videbit ꝑmo. c. predicamentoꝝ. ¶ Si querat ḡ quare ens non eſt genus. Qn̄ eīn predicat aliqd ꝛ p̄dicat in quid ꝛ in plus difficile eſt euadere quin ſit genus ſm Ariſ. in libro topicoꝝ. Dico ꝙ lz ſit difficile: nō tñ ē impoſſibile. Cauſa eīn quare ens nō ē genus eſt: q2 genus cōtrahit ad ſpēs ꝑ differentias. Realitas eīn a qua ſumit genus eſt potētialis ad realitatē a qua ſumit differentia: al's gen⁹ complete diffiniret. Ens aūt nō cōtrahit ad deū ꝛ ad creaturam: ad ſubſtantiā ꝛ accidens per differentias: ſed per modos intrinſecos. vt videbit ꝑmo. c. p̄dicamentoꝝ. Alia rō huius aſſignat a doctori ſubtili. 2. di. p̄. ſen. vide ibi. Quia ꝓ hec mate̅ria non eſt p̄ſentis ſpeculationis vſq ad tertiū: quartū metaphiſice differatur.

Genus ſubalternū dicitur ꝙ cum ſit genus poteſt eſſe ſpecies: quia videlicet habet ſupra ſe genus ꝛ ſb ſe ſpecies: vt animal eſt genus hominis et equi: ꝛ ſpecies corporis animati: ꝛ dicitur ſubalternū quaſi ſub alio poſitū.

De ſpecie.

Species ē qd̄ predicatur de pluribus differentibus numero in eo ꝙ quid. vt ſi queratur: quid eſt ſortes? reſpondetur homo ꝛc̄.

¶ Poſtꝙ̄ auctor determinauit de genere: hic conſequenter determinat de ſpecie procedendo a magis cōib⁹ ad min⁹ cōmunia. Realitas em̄ a qua ſumit genus eſt in plus ꝙ̄ ſit natura ſpecifica. ¶ Ad cuius euidentiam ſciendū ꝙ ſpecies ſumitur multis modis. Uno modo eſt idem ꝙ formoſitas vel pulcritudo que conſiſtit in debita proportione membroꝝ. Secundo mō idē eſt qd̄ ſilitudo obiecti. Sicut loquit Ariſto. in libro de anima dicens ꝙ lapis nō eſt i anima: ſed ſpecies lapidis. Tertio modo ē accidens partiū orationis. Quarto modo ſumitur ꝓ natura ſpecifica. Quinto mō ꝓ ſecunda intentione que in ipſa fundatur. Et hoc modo ſumit in ꝓpoſito. Et pōt diffiniri eodē mō quo fuit aſſignata diffinitio generis. Per illd̄ āt relatiuū qd̄ intelligitur p̄dicabile qd̄ ē genus ad ſpeciē. Per illud qd̄ dicit differentibus numero differt ſpecies a genere: qd̄ lz poſſit predicari de pluribus differentibus numero: non tamen ſolū nec immediate. Et per hoc ꝙ dicitur in eo ꝙ quid differt a differentia proprio ꝛ accidente: que predicantur in quale. Et diffinitur hic ſpecies ſpecialiſſima. Species enim ſubalterna non eſt predicabile diſtinctum a genere: ly predicatur dicit aptitudinem ꝛ nō actum: ſicut in aliȷ̄s diffinitionib⁹. ¶ Item alit diffinitur ſpecies ſic vt ſequitur.

De ſpecie ſpēaliſſima ſubalterna. II

Species eſt que ponit ſub aſſignato genere: vł de qua genus in eo qđ quid eſt predicat. ¶ Circa qđ eſt notandū ꝙ auctoꝛ in p̄cedentibꝫ notificauit ſpeciem ꝑ comparationē ad indiuidua: hic aūt per compationē ad genus. Non aūt eſt incōueniens idem habere plures diffinitiōes large ſumptas ꝑ compōem ad diuerſa: vt fuit declaratum in diffinitione vocis. Et cōuenit h̄ diffinitio tā̄ ſpeciei ſpecialiſſime ꝙ̄ ſpeciei ſubalterne. Species itaqꝫ ponit ſb̄ genere ſicut minus cōmune ſub magis cōmuni immediate q̄dem ad differentiam indiuiduoꝝ: ⁊ directe ad differentiā differentiarū. Et ponit ſub genere non quocunqꝫ: vt homo non ponit ſub colore: ſed ſub genere aſſignato: id eſt determinato: qđ eſſentialiter includit: ⁊ ideo de ipſa predicatur in quid. ¶ Deinde diuidit auctoꝛ ſpeciem in ſpeciem ſpecialiſſimam ⁊ ſubalternam. Unde

Species ſpecialiſſima eſt: q̄ cū ſit ſpēs nō pōt eſſe gen⁹. Eſt em̄ ſpēs cū habeat gen⁹ ſupra ſe: ſed nō pōt eſſe gen⁹: qꝛ nō habet aliquā ſpēm ſb̄ ſe: vñ nomen ſpeciei verius cōuenit ſpeciei ſpecialiſſime: ꝙ̄ ſubalterne. Dicit nāqꝫ ſpēs a ſpecificando ſeu determinando. Gen⁹ aūt magis determinat in ſpē ſpecialiſſima: q̄ nō pōt vlteri⁹ ſpecificari et determinari ꝑ differentias formales: ꝙ̄ in ſpecie ſubalterna: q̄ adhuc eſt ſpecificabilis ⁊ determinabilis. Species em̄ ſubalterna cū ſit ſpēs pōt eſſe gen⁹: quia vicꝫ eſt vlteri⁹ diuiſibilis ꝑ differentias formales: q̄ cōſtituunt diuerſas ſpecies ſub ipſa: vñ om̄ia q̄ ponunt inter genus generaliſſimū ⁊ ſpēm ſpecialiſſimā ſunt genera ⁊ ſpecies ꝑ cōparationē ad diuerſa. Sunt em̄ genera reſpectu inferioꝝ: ⁊ ſpecies reſpectu ſuperioꝝ. Exemplꝫ huiꝰ quo ad p̄dicamentū ſubſtantie patet in arboꝛe poꝛphirij: ⁊ poſſet etiā poni in alijs predicamētis. ¶ Pro quo notandū ꝙ hoc modo cooꝛdinatio pōt dici arboꝛ ꝑ quandā ſiſitudinē ad arboꝛē naturalē: in qua ſunt tria. ſ. radix: truncus ⁊ rami. Gen⁹ generaliſſimū pōt dici radix inquantū cōtinet inferioꝛa ꝑmiſſiue ſiue potentialit: vel ipa indiuidua inquantū cōtinent ſuꝑioꝛa potentialiter ⁊ actualiter. ¶ Ponunt aūt indiuidua ī predicamento inq̄ntū abſtrahūt ab exiſtentia actuali ſm̄ Sco. 3. di: 2. ſen. Unde hic homo tm̄ includat naturā ſpecificam cū dr̃ñia indiuiduali: nec plus icludit exn̄tiā actualē formaliter ꝙ̄ homo. Cum eīn ſm̄ Arꝫ. p̄. poſterioꝝ ſit ſtat⁹ in quolibet p̄dicamento ſurſum ſcoꝛſuꝫ ⁊ deoꝛſum: ſicut inuenit ibi ſupremū cōſiderando illud rōe eſſe exn̄tie p̄ciſe: ita inuenit ibi infimū ſcꝫ ſingłare abſqꝫ oī exiſtentia actuali. De ipſis ūo ſuꝑioꝛibꝫ inquantū includūt exn̄tiā actualē non eſt ſciencia ſm̄ Arꝫ. vij. metha. qꝛ ipſis abſentibꝫ ſeu remotis a ſenſu ignotū eſt vtrum ſint aut non ſint. Et ponunt indiuidua in recta linea p̄dicamentali: cū formaliter includant om̄ia ſuꝑioꝛa: licꝫ em̄ videat poni lateraliter: hoc ē ad oſtēdendū ipſoꝝ multitudinē ſub eadē ſpecie. genera aūt ⁊ ſpecies q̄ ponunt in recta linea ſe habent ſicut truncus arboꝛꝫ naturalis. Differentie ꝟo collaterales ſe habent ſicut rami. Subſtantia itaqꝫ diuidit ꝑ coꝛpoꝛeā ⁊ incoꝛpoꝛeā. Ex ſb̄ſtantia aūt ⁊ coꝛpoꝛeitate ſicut ex genere ⁊ dr̃ñia cōſtituit coꝛp⁹: ſicut etiā ſb̄ſtātia ⁊ incoꝛpoꝛeitate pōt cōſtitui alia ſpecies: vtpote ſpirit⁹ creat⁹. Et ſic poſſet dici de alijs generibꝫ cum differētijs poſitis a ꝑte dextera: q̄ ſunt differentie poſitiue: cū ex ipis generibꝫ cōſtituant ſpecies ipſas tn̄ ꝑ noīa priuatiua circūloquimur ꝓpter penuriā noīm. Inſuꝑ coꝛp⁹ diuidit ꝑ animatū ⁊ inanimatū. Coꝛp⁹ animatū cōſtituit aliā ſpēm quā ꝓpt penuriā noīm circūloquimur ꝑ illud complexū coꝛp⁹ aiatū. Qđ vlteri⁹ diuidit ꝑ ſenſibile ⁊ inſenſibile. Senſibile pōt capi dupliciter. ſ. actiue ⁊ paſſiue. Senſibile paſſiue dicit qđ ē aptū natū eſt ſen/

elri: ꝛ ſic omne corp⁹ eſt ſenſibile: nō h̄ mo-
do ſumit̄ in ꝓpoſito. Senſibile ꝟo acti-
ue dicit̄ qđ eſt aptū natū ſentire: ꝛ ſic ex
corpore aīato ꝛ illa dr̄ītia cōſtituitur
animal. Rurſus anīal diuidit̄ ꝑ rōna/
le: et irrationale. rōnale aūt additum
animali cōſtituit hoīem. Qꝫ aūt anīal
rōnale diuidat̄ ꝑ mortale ꝛ imortale nō
eſt ſm ꝟitatē immo repugnat fidei ca/
tholice: ſed hoc ponit̄ recitando opinio/
nem porphirij ꝛ quorundā paganorum
ponentiū pluralitatē deorū: quos dice/
bant eſſe anīalia rationalia ꝛ immorta/
lia ad diſtinctionem hoīm q̄ ſunt mor/
tales. Et hui⁹ opinionis fuerunt q̄dam
ponentes demones eſſe anīalia corpore
aerea: mente rationalia: duratione eter-
na. Hui⁹ etiā opinionis fuerunt ponen-
tes corpora celeſtia eſſe animata. Pone-
bant em̄ intelligentias eē anīas celoꝝ
quoſdā deos virtutis infinite: Que opi-
nio a quibuſdā imponit̄ ph̄o: licet falſe:
ſm aquilinū doctorē Sco. in quolibetꝫ
ꝛ. 14. diſtin. 2. ſen. Qđ ex hoc patet: qꝛ
12. metaphiſice ponit eſſe vnū deū omni-
um p̄ncipē. Entia nolūt male regi: nec
bonū pluralitas p̄ncipatuū: vn⁹ ꝫ prin-
ceps. ꝛ ſic nō ſūt plures dij. Probat eti-
am. 8. phiſicoꝝ. Potentiā infinitā nō eē
in magnitudine: ſꝫ primū mouēs quod
poteſt eſſe virtutꝫ infinite eſſe impꝫibile.
¶ Et ſi arguat̄ ꝙ ipſe videt̄ ponere ſecū-
do celi: ꝛ. 12. metaph. celū eſſe animatū.
Rn̄deo: ꝙ anima habet duplex officiū
reſpectu corporis informandi ſcꝫ ꝛ mo/
uendi: qꝛ eſt forma corporis: ꝛ corporis
motrix: vbicunqꝫ ꝫ ph̄us loquit̄ de ani/
ma celi: exponēdū eſt ſm cōditionē qua
anima eſt motrix corporis et nō forma.
Et illa anima eſt intelligentia huic or/
bi cōiuncta: vt propria motrix: ꝛ talis nō
eſt niſi vnica vnius ita ꝙ cōiungitur or/
bi in ratione motricis ꝛ non in ratione
informantis.

¶ Diffinit vlteri⁹ auctor indiuiduū di/
cens ꝙ eſt qđ de vno ſolo p̄dicat̄: vt ſor/
tes de ſeipſo: ꝛ refert̄ ly qđ ad p̄dicabile
in cōi. Per hoc aūt qđ p̄dicat̄ de vno ſo/
lo differt a p̄dicabili ꝓprie ſumpto: qđ
p̄dicat̄ de plurib⁹. Ex hoc patet ꝙ illđ
qđ dicit Ariſ. in p̄dicamentis: ꝙ a p̄ma
ſubſtantia nulla eſt predicatio: qꝛ ſcilꝫ
prima ſubſtantia vel indiuiduum non
eſt predicabile proprie ſumptum: ꝛ ideo
ab ipſa nulla eſt p̄dicatio proprie ſum/
pta ꝑſe ſuꝑioris de inferiori: licet bene
eiuſdem de ſeipſo. ¶ Debet aūt intelli/
gi diffinitio indiuidui de predicatione
vniuoca. Sortes aūt bene p̄dicatur de
plurib⁹ vocatis illo noīe: ſed nō ſm vnā
rōnem: qꝛ ſola vox eſt ipſis cōmunis: et
nō aliquis conceptus ſumptus ſm illđ
nomen. ¶ Et notandū ꝙ indiuiduū vl'
ſingulare poteſt ſumi: vel ꝓ ſecunda in/
tentione quam denotat ſingularitas: vl'
ꝓ eo qđ ſubeſt illi intentioni. ſ. pro ſor/
te vel platone Et ſm hoc multipliciter
poteſt declarari diffinitio indiuidui: ſi/
cut dictum eſt de diffinitiōe generꝫ. Itē
duplex eſt indiuiduum. ſ. ſignatū et va-
gum. Indiuiduū ſignatū eſt qđ impor/
tat vnum ſolum ſuppoſitū ꝛ determina/
te ſumptum: vt ſortes et hic homo. In/
diuiduum vagum eſt qđ deſignat vnū
ſolum ſuppoſitū: licet ſit indetermina/
tum nobis quid ſit illud ſuppoſitum: vt
aliquis homo. Terminus eīn cōmunis
quantū eſt de ſe poteſt ſumi ꝓ ſuppoſi/
tis vl' natura. Signa ꝟo vniuerſalia vt
particularia inuenta ſunt ad denotan/
dum terminū cōmunem: ſiue ꝓ ſuppoſi/
tis: particularia ſiquidē ꝓ vno licet no/
bis vago ꝛ indeterminato. vniuerſalia
ꝟo pro multis. Exemplum quando ter-
minus ſupponit ꝓ ſuppoſitis: vt homo
currit. Exemplum quando ſumit̄ ꝓ na/
tura: vt homo eſt ſpecies.

Vide nunc arborem porphirij.

Genus — Generaliſſimũ.

Subſtantia.

Corporea — Incorporea.

Corpus

Animatũ — Inanimatum.

Corpus animatũ

Senſibile — Inſenſibile.

Animal

Rationale — Irrationale

Animal rationale

Mortale — Immortale.

Homo

Sortes — Plato

Species — Specialiſſima

Differentia dicit ?c. Poſtꝗ̃ auctor determi/nauit de ſpẽ q̃ ẽ ſecũdũ pdi/cabile: hic ꝯñr determinat de tercio pdi-cabili. ſ. de drñtia. ꝑus aũt determina/uit de ſpẽ ꝗ̃ de drñtia: qꝛ ſpẽs pdicaꝛ in qd: drñtia ꝟo in q̃le. Et diuidit drñtiã in cõem, ꝓpriã: ⁊ magꝭ ꝓpriã: vt eligat il-lam de qua intendit: q̃ diuiſio lꝫ nõ ſit bimẽbris: tñ ẽ reducibilꝭ ad bimembrez. Drñtia eñ facit differre vl' eẽntialr. vel accñtalr. Si accñtalr: h̃ ẽ duplr: vl' p ac-cidẽs ſepabile vl' inſepabile. Si p accñs ſepabile: ſicut ſor. ſedẽs differt a ſe vl' ab alio nõ ſedẽte: ſic eſt ꝑmꝰ modꝰ. Si ꝟo p accñs inſepabile ſic ẽ ſcðs modꝰ vt ſor-tes ſimꝰ differt a platone aqlo: ſi ꝟo fa/cit differre eẽntialr: ſic eſt tertꝰ modus qñ vnũ differt ab alio drñtia ſpecificã q̃ facit differre ſpecie: ſicut hõ differt ab equo ſpẽ p rõnale. Prima drñia dꝛ cõis: qꝛ talis drñia multũ large ſumiꝛ: q̃ ſcꝫ ẽ p accñs ſepabile. Secũda ei drñtia dꝛ ꝓ-pria: qꝛ magis accedit ad naturã drñtie vere ꝗ̃ pcedens. Tertia dꝛ magꝭ ꝓpria qꝛ facit differre eẽntialr: alie ꝟo non.

Et notandũ ꝙ lꝫ idẽ nõ diffe/rat a ſeipſo eẽntia-lir: cũ om̃e ens ſit vnũ. i. a ſe indiuiſum: ⁊ diuiſum a quolibet alio: idẽ tñ bñ dif/fert a ſe accñtalr ſm ꝙ nũc ẽ ſub vno ac-cidente nũc ſub alio. ¶ Si arguatur ꝙ drñtia ⁊ accñs ſunt diſtincta pdicabilia: ꝗ̃ duo primi modi drñtie ſũt male aſſi/gnati: cũ ptineant ad pdicabile accñtis. Rñ. ꝙ drñtia eſt pdicabile diſtinctũ ab accñte in tertia acceptione ⁊ nõ in dua-bus primis. ¶ Diffinit ꝗ̃ auctor drñtiaꝫ tertio mõ ſumptũ de q̃ p nunc intendit. di. ꝙ drñtia eſt qð pdicaꝛ de plib drñti-bus ſpẽ in eo ꝙ q̃le: ſicut ſenſibile pdica-tur de hoĩe ⁊ de aſino. q̃ drñt ſpecie: vt ſi queraꝛ: q̃lis eſt hõ: cõuenient rñdeꝛ ſen/ſibilis: et de aſino ſilr. exẽplũ ꝟo poſitũ hic ab auctore. ſ. quõ rõale pdicaꝛ ð ho/mine ⁊ de dijs nõ eſt verũ: vt declaratũ fuit. c. precedenti. exemplorꝫ tñ nõ requi-riꝛ verificatio. Ponunꝛ eñ exempla nõ vt vera ſint ſed vt ſentiant addiſcentes. p illud qð intelligiꝛ genꝰ drñtie ipiꝰ ſcꝫ pdicabile. Per hoc aũt ꝙ dꝛ de plib dif-ferentib ſpecie excludiꝛ differentia con-ſtituens ſpẽm ſpẽaliſſimã. Talis eñ nõ pdicaꝛ de plib differentib ſpecie: ſꝫ dif/ferẽtia generalis q̃ ſcꝫ ꝯſtituit genꝰ ſic ſenſibilitas conſtituit aĩal. De iſta daꝛ diffinitio hec: ⁊ poniꝛ in quale ad differẽ-tiam generis ⁊ ſpeciei que predicanꝛ in quid. Predicaꝛ autem in quale ſm por-phirium quia habet ratiõem forme. Il-lud aũt quod habet ratiõe informan/tis ſeu determinantis habet ratione q̃-lis: ⁊ tale eſt duplex: ſcꝫ eẽntiale ⁊ accidẽ-tale ſm ꝙ duplex eſt forma: ſcꝫ eẽntialis ⁊ accidentalis. Differentia itaqꝫ predi/catur in quale eſſentiale: accidens ꝟo in quale accidentale: ⁊ ideo ſibi non com-petit hec diffinitio.

Et notandū ꝙ drn̄ia pōt ſumi
ꝑ ſc͞da intētiōe vł
ei⁹ fundamēto: ꝫ ſm hoc pōt vario mō ex-
poni h̄ diffinitio: vt dictū ē ī dione gn̄is
¶ Ponit vlteri⁹ auctor aliā diffinitiōeꝫ
differentie dicens ꝙ drn̄ia eſt q̄ abūdat
ſpēs a genere. Eſt em̄ forma vł realitas
quā includit actualr ſpēs vltra gen⁹: vt
hō vltra ſenſibilitatē q̄ cōſtituit aial in-
cludit rationabilitatē. Hec aūt diffini-
tio bn̄ cōpetit drn̄tie ſpecifice. Et notā-
dū ꝙ lꝫ gen⁹ cōtineat drn̄ias oppoſitas
potentialiter: ſicut materia eſt in poten-
tia ad plures formas: nō tn̄ ꝯtinet ipas
actualit. Sic em̄ aial cōtinet potentia-
liter rōnale ꝫ irrationale: q̄ ipm̄ diuidūt
ꝫ cōſtituunt diuerſas ſpēs ſub aniali: et
ſic eadē drn̄ia eſt diuiſiua ꝫ cōſtitutiua:
nō eiuſdē ſed diuerſoꝝ. Eſt em̄ diuiſiua
generis: ꝫ cōſtitutiua ſpecierum. Drn̄ia
nanq̄ adueniens generi cōſtituit ſpēm:
vn̄ ex aniali tanq̄ ex materia: ꝫ ex rōna-
li tanq̄ ex forma cōſtituit hō: ꝓpter qḋ
dicit Boe. ꝙ ſola ſpēs diffinit diffinitio-
ne. ſ. quiditatiua: q̄ indicat rei eēntiā: et
dat ꝑ gen⁹ ꝫ drn̄iam: q2 ſola ſpēs ſpecia-
liſſima vel ſubalterna habet gen⁹ ꝫ diffe-
rentias. Gen⁹ tn̄ generaliſſimū pōt diffi-
niri diffinitiōe large ſumpta: q̄ dicit de-
ſcriptio vł diffinitio q̄d nois: ꝑ quā exp-
mit vł notificat q̄d importat ꝑ nomen.

Notādū ad euidentiā ꝑdictoꝝ: ꝙ
eſt q̄dam opinio ponens
ꝙ in reb⁹ materialib9 materia nō eſt ꝑs
quiditatis ſpecifice: q̄ ꝓbat: tum q2. 5. me-
thaph. dr ꝙ omnes ꝑtes diffinitiōis ſt
forme. Item ſecundo de aīa ꝫ alibi fre-
quenter noiat philoſoph⁹ formā ꝙ q̄d
eſt rei. Sed hāc opinionē improbat do-
ctor aquilin⁹ Sco. 22. diſt. 3. ſen. Eſt eī
cōtra philoſophū. 7. metaphice dicentē
ꝙ materia eſt ꝑs ſpēi. Spēm autē dico
ꝙ q̄d erat eſſe. Itē. 8. metaphice dicit ꝙ
ois diffinitio habet q̄d ꝫ q̄le: ꝫ hoc opor-
tet eſſe vt materiā: illud ꝓ vt formam.
Materia ergo nō contracta ꝑ drn̄iam
indiuidualē abſolute acceptaꝫ vlr: q̄ eſt
ꝑs potentialis illi⁹ cui⁹ ꝑtinet ad q̄dita-
tem ſpecificā rei materialis: quod ꝓbat
tali rōne: quia res materiales in ſui eēn-
tia includunt cauſas intrinſecas. ſ. ma-
teriā ꝫ formā: ḡ in earū diffinitiōe debꝫ
poni materia. Cōſequentia patet: quia
diffinitio indicat totaꝫ q̄ditatē diffiniti
ſiue eēntiā. Et tunc ad auctoritatē quā-
do dicit ꝙ oīs ꝑtes diffinitōis ſunt for-
me. Dico ꝙ nō ſunt forme ſibi inuicem
comparate: ſꝫ reſpectu diffiniti: q2 de ip-
ſo formaliter ſeu quiditatiue ꝑdicātur.
Eſt em̄ quiditas forma toti⁹ ꝫ non ꝑtis:
ꝫ ideo q̄ ſpectant ad q̄ditatē dicunt for-
maliter ꝫ q̄ditatiue ꝑdicari. Ad aliā di-
co ꝙ forma dr qḋ q̄d eſt: nō q̄n materia
cōcurrat. Sꝫ hoc dicit appropriate eo
ꝙ forma eſt ꝑncipalior cauſa ꝫ cōpleti-
ua diffinitiōis ꝫ quiditatis: q2 itaq̄ for-
ma eſt principalior in diffinitione: q2 eti-
am q̄ditas eſt forma toti⁹: hinc eſt ꝙ ſe-
pe diffinitio dicit rō formał. Oīa eti-
am incluſa in diffinitiōe q̄ditatiua ſiue
ſint genera ſiue differētie vſq̄ ad ens in-
cluſiue poſſunt dici formalitates vł q̄di-
tates. De hac materia vide. 7. metap.
Eſt inſuꝑ q̄dam opinio ponēs cōceptū
generis nō eſſe aliū a ꝯceptu ſpeciei. Vn̄
dicunt iſti ꝙ genus et ſpecies ſiue diffe-
rentia ſolū differūt penes modos ſeu ra-
tiones ꝯcipiendi eundē conceptū: q2 ge-
nus dicit eſſentiā ſub eſſe indetermiato
ꝫ ꝑ modū determinabilis. Drn̄ia autē
dicit ipam ſub ratiōe determinantis et
cōducentis ad eſſe determinatū ſpeciei.
Et ꝓbat ꝑ phm̄. 7. metaphice. Gen⁹ ni-
hil eſt preter eas q̄ ſunt generis ſpecies.
Item in eodeꝫ. 7. dicit ꝙ drn̄ia eſt tota
ſubīa rei: ſed iſta opinio nō ē vera ſm do-
ctorem aq̄linū Sco. ibidē. Probat per
Auicennā. 5. metaphice: vbi dicit ꝙ licꝫ
gen⁹ ꝫ drn̄tia predicent de toto. i. de ſpe-
cie ꝑ ſe: nō tamen ſignificāt totū ꝑ ſe. ſ.
gen⁹ ſignificat materiale ꝫ drn̄tia forā-
le: vtrunq̄ ſignificat ꝑtes. Confirmat
q2 concept⁹ generis eſt ali⁹ a cōceptu dif-
ferentie: ſicut materiale eſt extra forma-
le. ḡ eſt alius a cōceptu ſpeciei ſicut par-
tiale a totali: q2 ſpēs eſſentialiter ꝫ forā-

liter includit vtrunq;. pbaẗ añs q2 differentia non pticipat gen⁹ nec econuerſo. Sunt eñi omnino alteri⁹ rõnis: cũ gen⁹ includat drñtias ſupiores nõ aũt differentia. Qδ pbaẗ: q2 ẛm phm. 7. metap. Omis diffinitio daẗ per gen⁹ primũ et drñas intermedias vſq; ad vltimã vel p genus primũ z drñam vltimã ſpecificã. Si primo mõ ſequiẗ nugatõ. Si enim drña inferioz includit formaliter ſuperiorẽ includet omnes intermedias. Cũ ergo oĩes ponanẗ in diffinitiõe idẽ bis diceẗ. ſi ſcδo mõ adhuc ſequiẗ idẽ: q2 genus primũ includit ſuã differentiã conſtitutiuã. Si ĝ vltima drña eam includit ſequiẗ ꝙ bis diceẗ. De quo pampli⁹ vide. 2. diſt. 4. ſen. Scoti. Ex pdictis patet ꝙ cõcept⁹ generis eſt ali⁹ a cõceptu ſpẽi. Et ſi queras quid determinate cõtineẗ p genus z drñam. Rñ. ꝙ p drñam cõtineẗ vltim⁹ actus quo ſpẽs eſt idem qδ eſt completiue. Et p gen⁹ cõtineẗ potentiale reſpectu illi⁹ actus. hoc declaraẗ ſic: q2. 7. metaphiſice dĩ ꝙ ſicut rõ id ẽ diffinitio ſe habet ad rem: ſic ptes diffinitiõis ad ptes rei. In ſpẽ autẽ q̃ ꝓprie diffiniẗ nõ ſũt niſi due p ſe ptes eſſentiales. ſ. actus vltim⁹ quo ſpẽs eſt illud qδ eſt: z potentiale reſpectu illius act⁹ vltimi. Differẽtia ĝ vltima ſpecifica a qua eſt vnitas rei z diffinitiõis cõpletiue includit p ſe p̃ciſe δ ſuo p ſe ĩtellectu actũ vltimũ in re que eſt cauſa vnitatiſ realis completa. Gen⁹ aũt primũ p̃ciſe includit p ſe primũ potentiale reſpectu illius actus. Ne aũt habeam⁹ ponere cõceptus generis z differentie eſſe ficticios oportet ꝙ eis correſpondeãt aliq̃ in re diſtincta ex natura rei circumſcripta oĩ opatione intellect⁹. Sʒ talis drña habet gradũ ſecundũ: q2 gen⁹ z differentia pñt ſumi ab alia z alia re:, ſi ſint diuerſe forme puta ĩ hoĩe: ita ꝙ ab vna ſumaẗ gen⁹, z ab alia drña: vẗ pñt ſumi ab alia z alia realitate: puta ſi ſit ſpẽs ſimplex vt albedo. Primo mõ dĩ drña realẗ Scδo mõ vo dĩ drña formalẗ: vtraq; tamen ex natura rei. Ad primũ in oppoſitũ dico ꝙ ſcδa auctoritas allegata triũcaẗ. Unde addiẗ in fine eius: aut ſi eſt: quid vt materia eſt. Et hec pars diſiũctiue eſt vera: vt declaratũ eſt. Ad ſcδm dicendũ ꝙ phus nõ intendit ꝙ drña vltima ſit tota ſubſtantia rei niſi completiue: vt dictum eſt.

PRoprĩũ quadruplíciẗ dĩ zč. Poſtq; auctor determinauit de differentia q̃ p̃dicatur in quale eſſentiale: hic cõſequẽter determinat de ꝓprio qδ p̃dicaẗ in q̃le accidentale. Et pri⁹ determinat de ꝓprio qδ hʒ cauſam neceſſariã: z cõſequiẗ naturã ſpecificã: q; de accidente qδ cõſequiẗ indiuiduũ: z nõ habet cauſam neceſſariã in ſubiecto. Ponunẗ aũt quatuor modi ꝓprij. primo mõ dĩ ꝓpriũ qδ ineſt ſoli ſpẽi: ſʒ nõ oĩ cõtento ſub illa ſpecie: vt eſſe medicũ ineſt ſoli homini: ſed nõ oĩ indiuiduo. Hoc aũt eſt verũ de medicina acquiſita p artem vẗ experientiã. Multa eñi animalia vtunẗ medicina: vt ſumendo herbas vel alia ſibi vtilia p inſtinctum nature. Scδo mõ dĩ ꝓpriũ qδ ineſt omni: ſʒ nõ ſoli: hoc ẽ omni indiuiduo alicui⁹ ſpẽi: ut eſſe bipedẽ cõuenit omni hoĩ ẛm cõem curſum nature ſed nõ ſoli: q2 etiã auib⁹. Et lʒ aliqui homines naſcanẗ ſolum cũ vno pede vel pl'ib⁹: hoc eſt p accñs ex corruptione vel defectu vẗ ex ſupabũdantia materie. nec eſt ex intentiõe pticularis nature: lʒ nõ ſit preter intentũ nature vlis: Tales eñi defect⁹ nõ pmittit deus ſine cauſa: vt eñi ait plato in thimeo. Nihil ẽ ſb ſole cuius ortũ legittima cã z rõ nõ preceſſerit. Tertio mõ dĩ ꝓprium qδ ineſt oĩ z ſoli ſed nõ ſemp: vt caneſcere cõuenit homini z oĩ z ſoli: ſed nõ ſemp: q2 non niſi in ſenectute. Eſt eñi canicies quoddã accidens humano attributũ capiti: q2 homo inter cetera animantia ẛm ꝓportionem corporis ſui magis habʒ de cerebro. Cũ igiẗ cerebrũ ſit frigidiſſimũ membrũ aĩalis in humano capite pl⁹ erit de frigiditate que eſt cauſa caniciei

Cauſaf em̄ ex ſupabundantia humide frigiditatis:hoc aũt vlr cõtingit in ſenectute.q₂ ſenes ſũt frigidi ꝛ humidi. Et licet aliqui ſenes nõ caneſcãt:habent tñ aptitudinẽ:ꝛ ſi diu viuerent reducerenf ad actũ/ſ₃ em̄ canes ꝛ aliq̃ animalia aliqñ in pilis albeſcant:hoc tñ nõ ꝑprie dicif canicies:ſ₃ dealbatio cum accidat in alijs membris a capite. Et iõ dicendu₃ eſt de iuuenib⁹ quib⁹ hoc aliqñ accidit. q₂ hoc nõ eſt in eis ex cõmuni ꝯcurſu nature:ſed ex aliquo accidenti. Quarto mõ dicif ꝓpriu₃ qđ ineſt omnij ſoli ꝛ ſp. vt riſibile eſt ꝓprie ꝓpriũ homini: nõ ꝙ actu ſemꝑ rideat/ ſed q₂ eſt apt⁹ ad ridendũ:licet aũt in homine ſit aptitudo ad caneſcendũ vel ad ſciendũ:nõ tñ talis ſicut ad ridendũ:q₂ nõ ita poteſt reduci ad actũ:vt pueri in infantia rident actu:nõ tñ habent actualẽ ſciam vel caniciem de cõmuni curſu nature:hoc q̃rto modo ꝓpriũ eſt vnũ de quinq₃ p̄dicabilib⁹. Et diffinif ſic. Propriũ eſt ꝙ ſoli ineſt: ꝛ cõuerſim p̄dicaf de re:ꝛ nõ indicat quid eſt eſſe rei. Ineſt em̄ ꝓpriũ ſoli ſpẽi:ꝛ de ipſa cõuertibil'r p̄dicaf: vt oĩs hõ eſt riſibilis: ꝛ om̄e riſibile eſt homo. ꝛ nõ indicat eſſentia₃ rei: ſicut diffinitio q̇ditatiua q̄ daf ꝑ genus ꝛ drñam:que ſt de eſſentia ſpẽi. Propria aũt paſſio non eſt de diffinitiõe quiditatiua alicui⁹ que indicat rei eſſentiã. Et ideo bñ põt dici quiditas q₂ indicat quid eſt res. Ipã ei rei entitas ſm Sco.ꝑma.q quolibetorũ cõgrue dr̄ eſſentia q̄ eſt rõ eſſendi. ſm em̄ Aug.7.de trini.qđ eſt ſapie ſapere hoc ẽ eſſentie eſſe. Eſſentia em̄ eſt illud quo res habet eſſe. Eſſentiale aũt dicif qđ per ſe includitur in eſſentia: queãdmodũ cõpoſito reali materia ꝛ forma dicunf ſibi eſſentialia:ꝛ in compoſito rõnis ſiue in ipſo diffinito genus ꝛ differẽtia dicunf ptes eſſentiales rõnis ſiue rei diffinite Et tale eſſentiale diſtinguitur contra accidens ꝑ ſe ſicut ꝓprium:ꝛ accidens ꝑ accidens ſicut cõmune.

Et notandũ ꝙ ꝓpriũ habet rõnem cõmunis ꝛ ꝓprij ꝑ cõparationẽ ad diuerſa. Eſt enim ꝓpriũ ipſi ſpẽi cui ineſt ſoli:ꝛ cõmune eſt ipſis indiuiduis reſpectu quoꝝ h₃ rõe₃ p̄dicabilis. Sũt aũt propriũ ꝛ ſpecies diſtincta predicabilia: l₃ enim vtrunq₃ predicetur de indiuiduis: Species p̄dicatur de ipſis in quid ꝛ eſſentialif. Proprium in quale ꝛ accidentaliter.

Ccidẽs eſt qđ ꝛc̃.

a Poſtq̃₃ auctor determinauit ſuperi⁹ de ꝓprio: Hic ꝯñr determinat de accidente qđ nõ ineſt ꝯuertibiliter. Ad cui⁹ euidentiã eſt notãdũ ꝙ accidens põt capi dupliciſ. Uno mõ ꝓ omni illo qđ nõ eſt de diffinitiõe q̇ditatiua alicui⁹:ꝛ ſic nõ ſumif in ꝓpoſito Propriũ em̄ hoc mõ eſt accidens cũ nõ ſit de rõne q̇ditatiua.ſ.ſpeciei. Alio mõ ſumif accñs ꝓ eo ꝙ accidentalif ꝑficit illud qđ exiſtit in ſe ꝑfectũ:nec ſic accidẽs neceſſario ꝯſequif ſubiectũ:ſed ineſt rei contingenter:ꝛ ſic ſumif in ꝓpoſito: Et ſic eſt diſtinctũ p̄dicabile a ꝓprio. Eſt aũt ei⁹ diffinitio hic aſſignata a porphirio:alie ꝟo diffinitiões cõſequentes ſunt Ariſto. quarũ prima eſt hec: accñs ẽ qđ nec eſt gen⁹ nec ſpẽs nec drña nec ꝓpriũ ineſt aũt rei: in qua diffinif accidẽs ꝑ cõpoſitionẽ ad alia p̄dicabilia. Accidens em̄ nõ eſt gen⁹:nec ſpẽs:nec drña cũ illa eſſentialr̄ predicenf de ſubſtantia: accidẽs aũt nõ, nec ẽ ꝓpriũ qđ ꝑ ſe ineſt ſubiecto:cum principia eius intrinſeca neceſſario conſequatur. Sed accidens hic diffinitũ ineſt contingenter rei cui⁹ eſt accidens.

Et notandũ ꝙ illud qđ hic dicif: ꝙ accidẽs nec eſt genus nec ſpecies ꝛc̃. intelligif ꝑ cõpoſitionẽ a d illud cui⁹ eſt accidẽs. Reſpectu em̄ ſuoꝝ inferiorũ accidens bene eſt genus ſicut color eſt genus ad albedinem ꝛ nigredinem. Scđa diffinitõ Ariſ. eſt ꝙ accidens eſt qđ cõtingit eidẽ ineſſe ꝛ non ineſſe: q̄ quaſi ẽ eadẽ cũ illa q̄ daf a porphirio. Uñ illa q̄ daf a porphirio videf eſſe accepta ab Ariſ. l₃ ſb alijs

verbis ponaꝛ:nec tñ auctoꝛ eſt nugato/
rius:qꝛ has diffinitiões recitat tanq̃ȝ a
diuerſas editas.

Sed contra p̄dicta arguiꝛ tri/
pliciter. Primo mõ
ſic. diffinitio accidentis conuenit alijs a
diffinito. ergo nõ eſt bona ꝯña eſt nota. p/
baꝛ antecedẽs de aĩa rõali q̃ adeſt coꝛ/
poꝛi ꝛ abeſt preter ei⁹ coꝛruptionẽ. Itẽ
videꝛ ꝙ accidens nõ ſit p̄dicabile vl' vni-
uerſale:qꝛ accidens eſt hic ꝛ nunc. ergo non
eſt vniuerſale. aña eſt notũ:pbaꝛ conſe/
quentia qꝛ vniuerſale ẽ vbiq; ꝛ ſp ex pri-
mo poſterioꝝ. Itẽ moꝛs et cõbuſtio ſũt
accñtia :ꝛ tñ nõ poſſunt adeſſe ſbiecto p̄-
ter eius coꝛruptionẽ. R̄ñ. ad p̄mã ꝛ di/
co ꝙ aña licet ſeparata a coꝛpe remane-
at forma mixti ſm Sco.2.di.4. ſen. tñ
nõ remanet in eſſe pfecto ꝛ quieto. Nul'
lũ em̃ coꝛp⁹ mixtũ aĩale hꝫ ſimpliciter
eſſe pfectũ ꝛ quietũ recedente anima:im-
mo ẽ ſtatim in cõtinua tendentia ad re/
ſolutionẽ ſui ad elementa:qꝛ qualitateſ
generãtes talẽ formã mixti ſꝫ coꝛrupte
one ſm illũ gradũ ſm quẽ ꝯſequunꝛ eã
in eſſe pfecto ꝛ quieto. Anima etiã nõ in-
eſt coꝛpoꝛi ſicut forma accidentalis:cuȝ
ex ipſa ꝛ coꝛpoꝛe cõſtituaꝛ vnũ ens p ſe:
nõ aũt ex ſubiecto ꝛ accidente. Ad ſecũ-
dũ ſꝫ ꝙ vniuerſale nõ ꝺꝛ eſſe vbiq; ꝛ ſp
poſitiue:ita ꝙ ſit in quolibet loco ꝛ tpe.
ſed ꝺꝛ eſſe vbiq; negatiue: qꝛ nõ deter/
minat ſibi locũ nec temp⁹:ꝛ ſic aũs i cõ/
muni bene eſt vbiq; ꝛ ſemp. Ad tertiuȝ
poſſet dici ꝙ moꝛs ꝛ cõbuſtio nõ ſꝫ pro/
prie accidentia vt hic ſumiꝛ accidẽs. Ac-
cidens em̃ in pposito vt p̄miſſum eſt ꝺꝛ
qꝺ pficit accidentalr̃ illud qꝺ exiſtit in
ſe pfectũ. Moꝛs aũt ꝛ combuſtio nõ ſꝫ
hmõi:qꝛ cũ ſint coꝛruptiones nõ ſũt en-
tia poſitiue:ſed ſunt priuationes entis.
Aliter poteſt dici ꝙ lꝫ moꝛs nõ poſſit ſb-
iecto adeſſe preter ſubiecti coꝛruptionẽ:
bene tñ abeſt abſq; ſubiecti coꝛruptiõe:
vñ accidẽs ꝺꝛ qꝺ adeſt ꝛ cui⁹ p̄ſentia ſb/
iectũ nõ cõſtituit:vl' qꝺ abeſt p̄ter ſuble-
cti coꝛruptionẽ:ꝛ cui⁹ abundantia ſub/
iectũ nõ deſtruit:ita ꝙ lꝫ pꝛeter cõſtrui-
tur cũ abeſt:ꝛ nõ cum lꝫ adeſt.

Conſequenter auctoꝛ diui/
dit accidens
qꝛ quoddã eſt ſepabile ꝙ vicꝫ hꝫ cãm va/
riabilẽ in ſubiecto:vt albedo vl' ſedere ĩ
hoĩe q ꝺ ꝗdem ꝺꝛ ſeparabile nõ ꝙ rema/
neat ſeparatũ a ſubiecto:accidẽs em̃ nõ
põt manere ſine ſubiecto naturaliter:
licet bene virtute diuina: ſicut in ſacra/
mento altaris remanet albedo: ſapoꝛ ꝛ
quantitas panis:ſubſtantia panis non
remanente. Sed ꝺꝛ ſepabile qꝛ de faci/
le põt coꝛrumpi ſubiecto remanẽte. Ac-
cidens ṗo inſepabile ꝺꝛ qꝺ de facile nõ
põt ſeparari a ſubiecto:qꝛ habꝫ cãm in
ſubiecto firmã ꝛ radicatã:vt nigredo in
coꝛuo. Coꝛuus em̃ eſt cõplexionis cali/
de:qꝛ caloꝛ intenſus adurit humidita/
tẽ ꝛ cauſat nigredinẽ:ꝛ ſi arguas ꝙ po-
nere accidens inſepabile repugnat diffi-
nitioni accidentis in qua ꝺꝛ ꝙ accidens
eſt qꝺ adeſt ꝛ abeſt p̄ter ſubiecti coꝛru/
ptionẽ. Reſpondet poꝛphiri⁹ ꝙ nigre/
do ſeparaꝛ a coꝛuo p intellectuȝ dicens
ꝙ coꝛuus poteſt intelligi alb⁹ ꝛ ethiops
nitens candoꝛe. Sed cõtra. Intellect⁹
ſemp eſt veroꝝ ſm Ariſ.3.de aĩa. Si er-
go nõ põt nigredo ſeparari a coꝛuo nõ
poterit intelligi albus. Reſpondeꝛ ad
iſtud ꝙ coꝛuus diciꝛ poſſe intelligi alb⁹
quia poteſt natura coꝛui intelligi nõ co-
intellecta nigredie. Sꝫ iſta reſpõſio nõ
ſatiſfacit:quia ſic etiam poteſt intelligi
ſubiectum non cointellecta ppꝛia paſſi/
one:cum non ſit de eius quiditate vl' eſ/
ſentia:ꝛ ſic quo ad hoc nõ eſſet differen/
tia inter accidens inſeparabile ꝛ ppꝛiaȝ
paſſionẽ. Dico ergo ꝙ coꝛuus põt intelligi
albus:nec intellectus erit falſus:qꝛ non
implicat cõtradictionẽ coꝛuũ eſſe albũ.
Unde accidens non dicitur inſeparabi-
le:quia nullo modo poſſit ſeparari: ſed
quia nõ faciliꝛ ſeparaꝛ. Poſſet ei tolli il/
la intenſio caloꝛis que eſt cauſa nigredi-
nis a coꝛuo:ꝛ tamen remaneret coꝛuus.
Unde ponunt ꝗdam ꝙ ſi oua coꝛui vn-
cta ſanguine anſerꝫ ponereꝛ in loco fri-
gido:ꝛ ibi fouereꝛ a coꝛuo inde gene/

rarent̄ corui albi: nō ſic de ꝓpria paſſio/
ne: implicat eñ cōtradictionē ſm Sco.
2. diſt. 4. ſen. ſubiectū eſſe ſine ꝓpria paſ
ſione. qꝛ tunc cōcluſio demonſtrationis
in q̄ p̄dicat̄ paſſio de ſubiecto eſſet ꝯtin
gens: ꝛ tunc ſcientia nō eſſet de neceſſa/
rijs et impoſſibilibꝫ aliter ſe habere. Qḋ
eſt falſum ex primo poſteriorū.

Sed contra hoc argui-

tur dupl'r: primo mō ſic. Subiectuꝫ eſt
pri⁹ ꝓpria paſſione cū ipſa oriat̄ a prin/
cipijs eius eſſentialibꝫ: ergo pōt eſſe ſine ea.
Probat̄ cōſequētia: qꝛ pri⁹ pōt eſſe ſine
poſteriori. Itē ſubiectū eſt cauſa extrin-
ſeca paſſionis: ergo pōt eſſe ſine ea. Probat̄
ꝯña: qꝛ de⁹ pōt ſupplere cauſalitatē cu/
iuſcunqꝫ cauſe extrinſece. Rñ. ad p̄mū
qñ dicit ꝙ pri⁹ pōt eē ſine poſteriori. Di-
co ꝙ verū eſt qñ eoꝝ nulla eſt cōnexio ne-
ceſſaria ſm Scot. 2. di. 3. ſen. Subiecti
aūt ꝛ ꝓprie paſſiōis eſt neceſſaria cōne/
xio cum ip̄a oriat̄ a principijs intrinſecis
ſubiecti. Vñ ſicut ſubiectū nō pōt eē ſi-
ne ſuis pricipijs eēntialibꝫ: ſic nō pōt eē
ſine ſua ꝓpria paſſiōe q̄ hmōi principia
neceſſario ꝯſequit̄. ¶ Ad ſecundū p idē
dico ꝙ de⁹ pōt ſupplere cauſalitatē cu/
iuſcunqꝫ cauſe extrinſece qñ effect⁹ nō ſe-
quit̄ neceſſario talē cām. ¶ Diuidit vlte-
rius auctor accñs in cōe: ꝛ ꝓpriū. Accñs
cōe: ſicut albedo in cōmuni. ꝓpriū ꝟo ſi-
cut albedo ſortis vel ei⁹ ſimitas: ꝛ acci
dens ꝓpriū hoc mō dicit̄ ꝓprium indiui-
dui. Eſt aūt alia diuiſio accidētis in ac-
cidens cōmune: qḋ ḋr accñs p accñs: qꝛ
vicꝫ nō habꝫ cām neceſſariā in ſubiecto.
ꝛ in accidens ꝓpriū ſubiecti: qḋ ḋr acci/
dens p ſe: ꝛ ſic accñs cōmune diſtinguit̄
cōtra ꝓpriā paſſionē: accñs cōe hoc mō
eſt p̄dicabile diſtinctū ab accidēte ꝓpo.

Commune eſt ꝛc.

c Hic auctor compat p̄dicabilia
ad inuicē. Et p̄mo dicit ꝙ om/
nia p̄dicabilia in hoc couenīunt ꝙ p̄di/
cant̄ de plibꝫ. Deinde ponit quō differāt
adinuicem. Et primo compat gen⁹ ad
alia dicens: ꝙ in hoc differt ab alijs. qꝛ
predicat̄ eēntialit̄ ꝛ in quid de pluribꝰ
q̄ꝫ alia q̄ ſub ipſo continent̄. Conſequē/
ter cōparat drñiam ad alia dicēs: ꝙ dif-
ferentia differt a genere. Genus eñ p̄di
cat̄ in quid: drñtia ꝟo in quale. Itē dif/
fert a ſpecie ꝛ ꝓprio: qꝛ p̄dicat̄ de plibꝰ
drñtibꝰ ſpecie: illa aūt nō. Item differt
ab accñte: qꝛ accidens ſuſcipit magis ꝛ
minus: drñtia aūt nō: de quo magis vi/
debit̄ in p̄dicamentis. ¶ Si querat̄ q̄re
auctor hic primo agit de drña q̄ꝫ de ſpe
cie: cum in p̄ceden. fecerit oppoſitū. Re
ſpondeo ꝙ hic agit de drñtia. qꝛ gen⁹ ꝛ
drñtia ſunt principia ſpeciei. Principiū
aūt eſt pri⁹ principiato. In p̄ceden. ꝟo
poſt genus tractauit de ſpecie: qꝛ genus
ꝛ ſpēs ſunt correlatiua q̄ ex ſe mutuo co
gnoſcunt̄. Eſt aūt cōe ſpeciei ꝛ drñe ſm
porphiriū ſemꝑ adeſſe his que eoꝝ natu
ram pticipant. Sortes eñ ſemꝑ eſt hō:
ꝛ ſemꝑ rōalis. Ex quo patet ꝙ nllo ho/
mine exñte iſta eſt vera: ſortes eſt homo
Scōm ei doctorē aquilinū. ſ. Sco. 22.
diſt. 3. ſen. p̄dicatio ſupioris de inferiori
eſt vera: lꝫ inferi⁹ nō exiſtat. Cui⁹ rō eſt
qꝛ ſuperius eſt de eēntia inferioris: ꝛ ſic
ipſorū neceſſaria eſt habitudo: ꝛ iō con/
cepto ſorte cōcipit̄ homo ſiue ſit ſiue nō
Vñ nō ſequit̄: ſortes eſt homo: ergo ſortes
eſt: qꝛ ab eſt tertio adiacente ad eſt ſecū
dū adiacens nō valet cōſequentia: niſi ī
predicatiōibꝫ accidentalibꝫ. Inſuꝑ com
parat auctor ſpēm ad alia p̄dicabilia di-
cens ꝙ ſpēs differt a genere: qꝛ gen⁹ cōti
net ſpēs ſuas ſicut totū vniuerſale par/
tes ſubiectiuas: ꝛ nō cōtinet̄ ab eis: ſup
ple hoc modo: bene tñ continet̄ ab eis ſi
cut ptes eēntiales cōtinent̄ a toto eſſen-
tiali: cum ſupiora ſint de eſſe inferiorū:
vt dictū eſt in precedentibꝫ. Differt eti/
am ſpecies a drña: cum ex pluribꝫ diffe/
rentijs poſſit fieri vnū ꝛ nō ex pluribꝫ ſpe-
ciebꝫ. Omēs eñ drñtie collaterales cō/
tinent̄ in eadem ſpecie: vt corporeū ani-
matū ſenſibile rationale in homine. Et
ſi arguat̄ ꝙ ex duobꝫ exiſtentibꝫ actu nō
fit vnū p ſe ex. 7. metaphice. differentie

ꝓo habent rōem actus ⁊ forme. Rñ. ꝙ verū eſt qñ ſunt in actibus vltimatis et nō carent ꝑfectiori actualitate: ſꝫ ſic nō eſt in ꝓpoſito: qꝛ differētie priores ſunt potentiales reſpectu vltime differentie: ſicut materia ꝑma cū omib⁹ formis p̄cedentibꝫ eſt potentiale reſpectu vltime forme ꝑ quā principaliter eſt eſſe cōpletiuū toti⁹ compoſiti ſm Sco. doctorē ſubtilē. 2. di. 4. ſen. Nō ſic aūt ex duabꝫ ſpeciebꝫ que habent eſſe in actu completo fit tertia ſpēs: bene tñ duo īdiuidua diuerſarū ſpecierū cōcurrunt ad generationē alteri⁹ indiuidui: vt ex cōmixtione ꝑticularis eque cū aſino generatur mulus. Nō tñ cōſtituit mul⁹ eſſentialit̄ ex illis duabꝫ ſpeciebꝫ: ſed eſt tertia ſpēs diſtincta ab ipſis. Et ſi arguas ꝙ generans debꝫ aſſimilari generato: ergo equus generans ⁊ mulus generat⁹ ſunt ſimiles in ſpecie. Rñ. ꝙ inter generans ⁊ generatū aliqñ eſt ſilitudo formal̄ ⁊ in forma ſpecifica vt inter hominē generantē ⁊ hominē generatū: vbi. ſ. eſt generatio vniuoca: aliqñ ꝓo in forma communiori: vt in ꝓpoſito. Equus generat mulum quibꝫ forte eſt aliqđ genus cōmune: puta iumentū vel aliqđ tale in quo conueniunt. vt dicit Ariſt. 7. metaph. aliquādo aūt inter generans et generatū ē tm̄ ſimilitudo virtualis: videlicet generās habet in ſe virtualiter tm̄ formā: quā ꝓducit ⁊ nō formaliter: vt cū ſol generat calorē in medio. Species aūt differt a ꝓprio qꝛ ſpecies eſt prior natura ī ꝓpria paſſione.

Ubi ſciendū ꝙ pri⁹ natura aliqñ dr̄ a quo aliđ dependet: poſterius ꝓo natura qđ dependet ab alio: qꝛ ergo ꝓpria paſſio dependet a ſubiecto: ideo ſubiectum naturaliter eſt pri⁹ ꝓpria paſſione ſiue ꝓprio: nō tñ eſt prius tpe cum ſint idem realr̄: nec ſeparant̄ generatione nec corruptiōe. ꝙ etiā ſpēs ⁊ ꝓprium differant: ꝓbat auc. qꝛ eorū termini ſiue diffinitiōes differūt Dicit̄ aūt diffinitio termin⁹ ꝑ quandā ſilitudinē: qꝛ ſicut termin⁹ terminat rē cuius eſt termin⁹ ⁊ includit totā eſſentiam ipſius: ſic diffinitio claudit totā ſubſtantiā illi⁹ cui⁹ eſt diffinitio. Differt etiam ſpecies ab accidente qꝛ ſpecies predicatur in qđ: accñs ꝓo in quale.

Circa qđ notandū ꝙ accidens bene p̄dicat̄ in quid de ſuis inferioribꝫ: vt color de albedine. ſed dr̄ p̄dicari in quale de illis quoꝝ eſt accidēs Dicit̄ etiā accidens p̄dicari in quo mō ſe habet: ſicut in p̄dicamento relatiōis: vt ſi querat̄ quō ſe habet ſortes ad platonē? Rñdet̄ ſicut pat̄ ad filiū. Differt etiā ſpecies ab accidente: qꝛ ē prior naturaliter ipſo. ¶ Demū compat auc. ꝓpriū ad accñs. De differentia em̄ ꝓprij a genere: ⁊ ſpecie ⁊ drñtia ſatis dictū eſt in p̄cedentibꝫ. Differt aūt ꝓpriū ab accidente: qꝛ ꝓpriū de vna ſola ſpē p̄dicat̄: accidens ꝓo de pluribꝫ ſpeciebꝫ. Itē accidens pri⁹ ineſt indiuiduis ⁊ ꝑ poſteri⁹ generibꝫ ⁊ ſpeciebꝫ. Non em̄ hō vel animal currit: niſi quia ſortes vl̄ plato currit. ꝓpriū ꝓo ꝑ prius ineſt ſpeciei: ⁊ per ſpēm ineſt indiuiduis: vñ riſibilitas prius ineſt homini accipiendo ī eē ꝑmo: ꝓ eo qđ ineſt alicui ſm ꝙ ipm̄: ſeu ꝑ rōem ꝓpriam ⁊ non ꝑ aliud ſed aliꝗs ꝑ ipſum. Sorti aūt nō eſt primo qꝛ nō ineſt ei in quantū ſortes ſed inquantū hō. Itē genus ſpēs drñtia ⁊ ꝓpriū vniuoce predicant̄. Accidens enimuero nō p̄dicat̄ vniuoce ſed denominatiue. ¶ Ad cui⁹ euidentiā ſciendū ꝙ p̄dicatio vniuoca ē p̄dicatio per ſe. denominatiua ꝓo ſtricte ſumpta ē p̄dicatio ꝑ accidens. ¶ Notādi ſunt modi dicendi ꝑ ſe: de quibꝫ agit Ariſ. ꝑmo poſterioꝝ. Prim⁹ modus eſt qñ diffinitio vel ꝑs diffinitionis p̄dicat̄ de diffinito: vt homo ē aīal rōnale. Secund⁹ mod⁹ ē qñ ꝓpria paſſio predicat̄ de ſubiecto: vt homo eſt riſibilis. Tertius nō eſt mod⁹ p̄dicandi: ſed eſſendi ſm Sco. in ꝓlogo ꝑ. ſen. q. de praxi. Unde hoc modo aliquid dr̄ eſſe ꝑ ſe. i. ſolitarie Quartus mod⁹ eſt qñ in ſubiecto īcludit̄ ꝓxima rō inherentie p̄dicati: ſꝫ non

neceſſaria inherentia vt voluntas vult z calidũ calefacit. Iſte em̄ lʒ ſint cõtingentes tñ ſunt immediate. Iſte modus aſſignať ſic a Scoto. 7. diſt. 3. ſen. lʒ ab alÿs aliter ponať.

Notandũ q̄ ſm eundẽ doctorẽ ibidẽ. Drña eſt inter vniuocũ z vniuoce p̄dicari. Uniuocuʒ em̄ p̄dicatũ dr cui⁹ cõcept⁹ eſt in ſe vn⁹. Et hoc mõ albũ dictũ de ligno z lapide eſt p̄dicatũ vniuocũ: z talis p̄dicatio eſt denominatiua. Uniuoce ꝟo p̄dicari eſt qñ rõ ſeu diffinitõ p̄dicati includiť ĩ diffinitione ſubiecti: ſic nõ p̄dicať albuʒ de lapide qꝛ rõ eius nõ includiť in rõne lapidis. Predicatio igiť vniuoca ꝓprie ẽ p̄dicatio eſſentialis ſeu in primo mõ dicendi ꝑ ſe. Et ſepe a doctore ſubtili vocať predicatio formalis: qꝛ predicatũ eſt de ratione formali ſeu diffinitiõe quidditatiua ſubiecti. Et ſic gen⁹, ſpẽs et differentia predicanť de his in quibꝫ eſſentialiter cõtinenť. Sic aũt ſumendo p̄dicari vniuoce ꝓpriũ nõ p̄dicať vniuoce cuʒ nõ ſit de diffinitiõe q̇dditatiua illi⁹ cui⁹ ẽ ꝓpriũ. Quia aũt hoc dicit Petr⁹ hiſpanus: põt dici p̄dicari vniuoce magis large ſumẽdo p̄dicationẽ vniuocã: qꝛ vicʒ nõ eſt accñs ꝑ accñs: ſʒ ineſt ſubiecto neceſſario z in ſecundo mõ dicendi ꝑ ſe: tñ qꝛ lʒ nõ cõtineať in ſubiecto ſuo eſſentialiter ſeu formaliť: cõtineť tñ virtualiter. tum etiã qꝛ ſepe ꝓprie paſſiones ponuntur in diffinitiõibꝫ loco differentiarum eſſentialiũ: que plerũq; nos latẽt: quas circũloquimur ꝑ ipas paſſiones. Predicatio denoĩatiua diciť illa in qua p̄dicatum dr ineſſe ſubiecto in quadã adiacẽtia ſiue formali inherentia: ꝑ quã formã ſubiectũ denoĩatur: vt hõ dr albꝰ ab albedine. Et iſta proprie dr p̄dicatio per accidens: z hoc tripliciter: vt habeť primo poſterioꝝ. aliqñ em̄ accidens p̄dicatur de ſubiecto: vel ſubiectum de accñte: aut accñs de accidente: z ad hanc põt reduci p̄dicatio ſcd̄e intentiõis in concreto de ſuo fundamento: vt animal eſt vniuerſale: vel animal eſt gen⁹: põt etiã reduci p̄dicatio fundamenti de intentiõe vt dicendo nomen eſt vox: vel gen⁹ ẽ qđ p̄dicať. i. intentio attributa ei q̄ p̄dicať ſeu denoĩans id qđ p̄dicať. Large autẽ extendiť p̄dicatio denominatiua ad accidens ſumptũ ꝓ eo qđ ẽ extraneũ a rõne alicui⁹: cuiuſmodi eſt p̄dicatio generis de differentia z econuerſo. z idẽ dicitur de ſubiecto z ꝓpria paſſione: ſicẽ etiã dicit doctor ſubtilis. 12. di. 2. ſen. et. qõe quolibetoꝝ. Nõ ſolum eſt p̄dicatio denominatiua accidentiʒ ad ſubiectũ: ſed etiã forme ad ſubiectũ ꝓprie nature: vñ iſta eſt denoĩatiua z in primo mõ dicendi ꝑ ſe. hõ eſt animat⁹: lʒ iſta ſit ꝑ accñs Corpus eſt animatũ. Predicatio etiaʒ denominatiua aliqñ etiã ab eodẽ doctore Sco. vocať predicatio formaľ. Unđ 5. diſ. pri. ſen. dicit q̄ adiectiua ꝟba z ꝑticipia p̄dicanť formaliter: qꝛ ſignificãt formã ꝑ modũ informantis: iõ denoĩatiue dr de ſubiecto. ¶ Declarat ꝯñter auctor quid ſit predicari equiuoce dicens q̄ p̄dicari equiuoce eſt p̄dicari vno nomine z diuerſis rõnib⁹ ſumptis ſm illđ nomen: vt canis vno nomĩe predicať de aĩali latrabili: piſce marino z celeſti ſydere. Nõ tñ dicit aliquã rationẽ ſeu diffinitionẽ aut cõceptũ ipſis cõmunẽ. Dicit etiã q̄ ens nõ predicať vniuoce de ſubſtantia z accidente: ſed equiuoce: qꝛ ſm diuerſas rões: qꝛ rõ entis ſm q̄ dr de ſubſtantia eſt ens ꝑ ſe: ſm ꝟo q̄ dr de accidẽte eſt ens in alio. Sequendo opiniones doctoris ſubtilis oppoſitũ eſt dicendũ: vt dictũ eſt in precedẽti ca. de gñe. Nec ratio auctoris cogit. Eodẽ em̄ mõ poſſet ꝓbari animal dici equiuoce de hoĩe z de equo arguendo: vicʒ q̄ rõ animalis ſm q̄ dr de hoĩe eſt aĩal rõnale: z ſm q̄ dr de equo eſt animal irrõnale. Dico q̄ q̄ ſicut conceptus aĩalis q̇ dr de homine z de equo abſtrahit a rõnalitate z irrationalitate: ſicut cõceptus entis q̇ dr de ſubſtantia z accñte abſtrahit ab eſſe ꝑ ſe z ab eſſe in alio: nec hoc nec illud includit: ſed eſt indifferẽs ad vtrũq;. Eſt aũt alia p̄dicatio q̃ vtunť theologi in di-

trinis que dicit͛ identica.

¶ Ad cui⁹ euidentiā ſciendū ꝙ eſſentiale in diuis ſm doctorē ſubtilem Scotū prima.q.quolibetoꝝ nō diſtinguit͛ contra accidentale eo mō quo ſumit͛ a phis de quo dictū ē ca. de ꝓprio: ſꝫ diſtinguit͛ ↄtra notiōale: vñ qꝛ eēntia diuia ē vna numero in tribꝫ ꝑſonis: illud dicit͛ eēntiale qđ eſt ſimile eſſentie in mō predicandi ⁊ cōmunitate reali. Et ſic illa dicunt͛ eſſentialia que ſunt cōmunia tribꝫ perſonis: vt potentia: ſapientia: bonitas: ⁊ ſic de alijs. Notionalia ꝟo dicunt͛ illa ꝑ q̄ notificat͛ diſtinctio ꝑſonaꝝ diuinarum: vt paternitas: filiatio: ſpiratio: ⁊ ſic de alijs. Et talia nō ſunt cōmunia tribus ꝑſonis. Ipſa aūt eſſentialia ſunt formaliter infinita: Notionalia aūt nō ſūt infinita niſi rōne identitatis cum eſſentia. Predicatio g̊ abſtracti đ abſtracto vbi vnū extremū vł ambo ſunt infinita eſt vera identice: vt ſapiētia eſt bonitas vel paternitas: quia infinitū identificat ſibi quodcūqꜫ cōmuni compoſſibile. Q đ ſic ꝓbat͛: qꝛ infinitū non eſt componibile. Omē em̄ qđ poteſt cum aliquo componi poteſt eſſe ꝑs: ⁊ ꝑ cōſequens excedi. qꝛ totū eſt maius ſua parte. Nō eēt aūt omnino incōponibile ad aliqđ compoſſibile ſibi in eodē ſuppoſito ſi nō eſſet omnino idem ſibi: qꝛ tūc eſſet ibi aliqua compoſitio ſaltem act⁹ ⁊ potentie. Infinitū g̊ identificat ſibi quodcunqꜫ compoſſibile. Iſta aūt paternitas eſt filiatō nō eſt vera identice: qꝛ neutrū eſt formaliter infinitū: de quo magis habet videri in theologia.

De predicamentis.

D cognoſcendū

a ⁊c. Hic determinat auctor de ꝑdicamentis: vbi ſciendū ꝙ ꝑdicamētū pōt ſumi dupliciter. vno modo ꝑ genere generaliſſimo cuiuſcunqꜫ ꝑdicamenti. Alio mō ꝑ tota coordinatione ꝑdicabilū ſm ſub ⁊ ſupra.

Notandū vlteri⁹ ꝙ metaphiſicus tractat de ꝑdicamentis inquantū ſunt quedā entia: logicus ꝟo inquantū fundant ſcđas intētiones: cuiuſmodi ſunt ſubijci ⁊ ꝑdicari.

¶ Ad declarationē ꝑdicamentoꝝ ꝑmittit tres diffinitiones: duas diuiſiōes: ⁊ duas regulas: q̄ dicunt͛ anteꝑdicamenta. Eſt aūt anteꝑpicamentū quedā noticia valens ad cognitionē ꝑdicamentoꝝ habendā. Premittit diffinitiōꝫ equiuorū dī. ¶ Equiuoca dicunt͛ quoꝝ nomen ſolū cōe eſt: ⁊ ſm illud nomen ratio ſubſtantie eſt diuerſa: vt canis ē equiuocuꝫ ad canē latrabilē: piſcem marinū: ⁊ celeſte ſyd⁹: qꝛ ſoluꝫ nomen eſt eis cōmune: nō aūt conueniunt in aliqua diffinitione ſumpta ſm illud nomen canis: lꝫ bñ cōueniant in diffinitiōe corporis: ⁊ iō notanter dicit͛ ſm illud nomen.

Notandū inſuꝑ ꝙ duplex ē equiuocū: videlꝫ equiuocū equocās: ⁊ equocū ad equocatū. Equocū equocās ē dictio equoce plura importans. Equiuocū equocatū ſt͛ ipē res equoce importate. Sm q̄ſdā hic diffiniūt͛ equoca equocata nō equocātia: ſꝫ oppoſitū videt͛ veri⁹: qꝛ diffinitio nō ē rerum ſꝫ noim. Vñ.4.meta. đꝛ ꝙ rō quā ſigt nomē ē diffinitio. ponit͛ āt equoca dicūt͛ nō equoca ſūt: qꝛ hmō ſepe Ariſ. loquit͛ ſm opinionē antiquoꝝ doctoꝝ. Equoca g̊ dicunt͛. ſ. a doctoribꝫ antiquis: ⁊ ponit͛ equiuoca in plurali numero ad denotādū plalitatē hmōi equiuocoꝝ. Itē equiuocans eſt duplex. ſ. a caſu ⁊ a cōſilio. Equiuocū a caſu eſt dictio plura eq̄ ſignificans ꝑmo vt canis. Equiuocū a cōſilio eſt analogū: qđ ſigt vnū ꝑ cōpoſitionē ad aliud: vt anial ſigt anial pictū ꝑ cōpſitionē ad anial viuū. Vbi

Sciendū ꝙ analogū nō eſt medium int͛ vniuocū ⁊ equocū: cū ipa ſint imediata: vt ptꝫ ex rōnibꝫ ipoꝝ. Omē em̄ analogū eſt vniuocū vł equocū. Vñ q̄dā analoga ſunt equoca. vt anial eſt analogū ⁊ equiuocū ad aial viuū: ⁊ ad anial pictū. Quedam ꝟo ſūt

vniuoca:vt ens ē vniuocū ad deū ꝛ creaturā.ſubam ꝛ accn̄s: vt diffuſe declarat doctoꝛ ſubtilis Scot⁹:di.3.et.8.1.ſen. lȝ ſit analogumad ipſa:cū accn̄s habeat attributionē ad ſubſtantiā:ꝛ creatura ad deū:vn̄ lȝ attributio ſola non ponat vnitatem vniuocatiōis:qꝛ vnitas attributionis minoꝛ eſt vnitate vniuocatōis. Minoꝛ aūt vnitas nō arguit maioꝛem. tn̄ minoꝛ vnitas pōt ſtare cū maioꝛe. ſicut que ſunt vnū ſpecie:ſunt vnū genere:lȝ vnitas generꝭ ſit minoꝛ vnitate ſpecie: Hoc pꝫ ꝑ phm.10.metaph. vbi ponit oꝛdinē eēntialē inter ſpecies eiuſdeȝ generis.qꝛ ibi vult ꝙ in quolibet genere eſt vnū qꝺ eſt menſura alioꝝ. Menſurata aūt habēt oꝛdinē eſſentialē ad menſurā:ꝛ tn̄ nō obſtante tali attributione null⁹ negat cōceptū generꝭ eſſe vnum.

Sciendū vlteri⁹ ꝙ in diffinitiōe equiuocoꝝ nomē nō ſumit̄ ꝓut diſtinguit̄ ab alijs ꝑtib⁹ oꝛōnis cum equiuocatio ꝛ vniuocatio nō ſoluȝ reperiant̄ in nomine ſed etiā in verbo:ſȝ ſumit̄ ibi nomen ꝓ dictione.

Notandū ꝙ ſubſtantia pōt capi dupliciť ſm Ariſ. 5.metaph. Uno mō ꝓut ſubſtat accidētibꝫ:ꝛ ſic eſt ꝑdicamentū diſtinctū ab accidentibꝫ:ꝛ ſic nō ſumit̄ in ꝓpoſito:cum equiuocatio reperiat̄ in accn̄tibꝫ. Alio mō ſubſtātia ſumit̄ ꝓ qlibet rei eſſentia ſeu quiditate:ꝛ ſic ſumit̄ i ꝓpoſito. Nō etiā in ꝓpoſito ſumit̄ ꝓ conceptu vł diffinitione. Unde ratio ſubſtantie dꝛ cōceptus vel diffinitio eſſentie.

c Onſequent̄ auctoꝛ ponit diffinitionē vniuocoꝝ:dicens ꝙ vniuoca dicunt̄ quoꝝ nomen cōe ē ꝛ ſm illud nomen ratio ſubſtantie ē eadem:vt hoc nomen animal eſt vniuocū ad hoīem ꝛ equū:qꝛ eius ratio ſiue diffinitio.ſ.ſubſtantia coꝛpoꝛea aīata ſenſibilis ipſis cōuenit. Et patent oīa q̄ ponunt̄ in diffinitione vniuocoꝝ ꝑ ea que ꝑdicta ſunt de diffinitiōe equiuocoꝛum.

Deinde ponit diffinitionē denominatiuoꝝ dicēs:ꝙ denominatiua dicuntur quecūqꝫ ab aliquo ſolo caſu differentia ſunt:ꝛ ſm illud nomen habent appellationē:vt a foꝛtitudine foꝛtis:ab albedine albus.

Notandū circa illud ꝙ denominatiua ſunt concreta: ꝛ ſunt duplicia:quedam in generib⁹ accidentiū:ꝛ quedam in genere ſubſtātie. Concretum in generibus accidentium dicit̄ quod impoꝛtat ſubiectuȝ cum accidente:vt album. Abſtractū ꝟo impoꝛtat ſolum accidens:vt albedo. Concretum ꝟo in genere ſubſtantie ſm Sco.5. diſtin.ꝑ.ſen. impoꝛtat naturā cū ſuppoſito:vt homo. Abſtractū ꝟo impoꝛtat ꝑciſe ipſam naturā vt humanitas. Denominatiua igit̄ id eſt ꝯcreta differunt ab aliquo.i.ab abſtracto a parte vocis ſolo caſu.i.ſola cadentia ſeu finali terminatiōe vocis:cū conueniat in principio ipſius vocis:vel ſm Sco.xi.diſt.2.ſen. differunt ſolo caſu:qꝛ cōcretū impoꝛtat cadentiā vł dependentiā accidentis ad ſubiectum:vel foꝛme ad ſuppoſituȝ qꝺ denominat. Nō aūt abſtractū. Et iſta drn̄tia eſt in modo ſignificandi.

Notandū etiā ꝙ circa hoc ē aliter dicendū ſm grammaticū:ꝛ aliter ſm logicū:qꝛ enim grāmaticus conſiderat nominū impoſitiones:ideo ſm ipm̄ abſtractū deſcendet a concreto:vt iuſti addita tia fit iuſticia. qꝛ ꝟo logicus magis cōſiderat ipas res inquantū ſunt fundamenta ſecundarū intentionū:iō ſm ipm̄ concretū denoiat̄ ab abſtracto:vt paries denoiat̄ alb⁹ ab albedine ſibi realiter inherente. Cōcretū igit̄ venit ab abſtracto:qꝛ pri⁹ ē rem eſſe ſm ſe:ſicut ſignificat̄ ꝑ abſtractū q̄ꝫ ipam ineſſe alteri:ſic ſignificat̄ ꝑ ꝯcretū

Deinde ponit auctoꝛ duas diuiſiōes quarū pꝛima eſt:ꝙ coꝝ q̄ dicunt̄: q̄dam dicunt̄ cū cōplexiōe: vt homo currit: q̄dam ſine complexione:vt homo.

Circa qꝺ notādū ꝙ cōplexa dicuntur ea q̄ cōplectunt̄ plures terminos vł dictiōes. Eſt aūt triplex cōplexio .ſ. re-

rit tantū.ſ.qñ eſt vna vox ſimplex ⁊ plu-
res res importãte:vt albū. Alia ē cõple-
xio terminoꝝ tm̄:ſcʒ qñ ſūt plures termi/
ni importãtes eãdē rē:vt marc⁹ tulli⁹.
Alia eſt reꝝ ⁊ terminoꝝ ſimul:vt in ꝓpo-
ſito. Dici etiã ī ꝓpoſito tm̄ valʒ ſicut
ꝑ vocē ꝓferri vel ſignificari. ¶ Et argu-
atur:ꝙ hec diuiſio nõ ſit bona : quia ſm
Boetiū in li. diuiſionū:diuiſio debet da-
ri ꝑ oppoſita:ſed incõplexū nõ opponit᷑
cõplexo:cū ſit ei⁹ ꝑs. Rñdeo:ꝙ incõple-
xū cū ſit q̄ddã ↄcretū põt ſumi dupl̄r.ſ.
formalit᷑ ꝑ ipã rõne incõplexiõis:vel ma-
terialit᷑ ꝑ eo qđ ſbeſt tali rõni. P̄mo mõ
opponit᷑ cõplexo:ſcđo mõ nõ. ¶ Ad de-
clarationē aūt ſecūde diuiſiõis põit au/
ctor octo modos eſſendi in:q̄ poſſūt ha/
beri ꝑ hos vſus. Inſūt ꝑs toti ſpecieſ ge-
neri calor igni. Rex in regno:res ī fine:
locoq̄ȝ locatū. Primo em̄ mõ dr̄ aliquid
eſſe in:ſicut ꝑs integralis in ſuo toto:vt
paries in domo eſſe hȝ:qꝛ eſt aliq̄d eiuſ.
Secūdo mõ ſicut totū integrale in ſuis
ꝑtib᷒:vt dom⁹ in tecto:in pariete:⁊ fun-
damento:qꝛ ſcʒ ex ipis integrat᷑. Tertio
mõ ſicut ſpecies in genere:vt hõ in aīali
qꝛ videlicet ſub ipo ↄtinet᷑. Quarto mõ
ſicut gen⁹ in ſpecie:vt aīal in hoīe:qꝛ eſt
ꝑs eſſentialis ei⁹. Quīto mõ ſicut forma
ī materia:ſiue ſit forma ſubſtãtialis: vt
aīa in corꝑe:ſiue forma accidētalis:vt al-
bedo in pariete. Eſt aūt ſubſtãtialis for-
ma illa q̄ dat eſſe ſimpliciter:ſiue eſſe ſb/
ſtãtiale. Forma vero accidētalis q̄ dat eſſe
ſm q̄d:ſiue accidētale. Cognoſcit᷑ autē
forma ſubſtãtial᷑ ab accidētali ſm Sco-
tū.12.di.4.ſen. qꝛ q̄diu ꝓcedit᷑ in ſbſtã/
tialib᷒ ſp̄ poſterior ꝑfectior eſt priore:vt
aīa adueniēs corꝑi ē ꝑfectior forma cor/
poris. Quando aūt deuenit᷑ ad accidē/
talē:ſequēs eſt īꝑfectior vltima ꝑcedente.
Sexto mõ dr̄ aliq̄d eſſe in:ſicut ī ſuo ef-
ficiēte:vt regnū in ſuo regēte. Septimo
mõ ſicut in ſuo fine:vt vtus in beatitu/
dine:qꝛ videlicet ordinat᷑ ad beatitudi/
nem. Octauo modo ſicut vinum in ſuo
vaſe:vel locatum in loco:quia ab ipo cõ-
tinetur.

Onſequēter auctor ponit ſe-
cundã diuiſionē dicēs:ꝙ corū
q̄ ſūt q̄dã dicūt᷑ đ ſubiecto:in
ſubiecto vero nullo ſūt:vt genera ⁊ ſpeci-
es ⁊ differētie ſubſtãtie:q̄ dicūt᷑ de ſubie/
cto.i.de ſuis īferiorib᷒: ⁊ nõ ſūt in ſubie/
cto:ſicut accidēs.cū ſint ſubſtantie. Vñ
dici de ſubiecto vt hic ſumit᷑:eſt ꝑdicari
de ſuo inferiori:vt hõ đ ſorte ⁊ platone.
Eſſe vero in ſubiecto eſt eſſe in aliq̄ ſic ac-
cidēs ī ſbiecto:qđ.ſ.inheret ſubſtantie.

Si arguat᷑ cõtra predi-
cta ꝙ forma ſbſtãtialis ē in forma ſicut
aīa in corꝑe:ḡ eſt in ſubiecto. Rñdeo ꝙ
nõ eſt in ſubiecto ſicut accidēs.cū ex ipa
⁊ materia ↄſtituat᷑ vnū ens ꝑ ſe:nõ autē
ex ſubiecto ⁊ accidente. Alia vero nec di/
cūt᷑ de ſubiecto nec ſūt in ſubiecto:vt in/
diuidua ſubſtãtie.q̄ nõ dicūt᷑ de ſbiecto:
cū nõ habeãt aliqđ īferi⁹ ſub ſe:neq̄ȝ ſūt
in ſubiecto cū nõ ſint accidētia. Alia au-
tē ſūt.q̄ dicunt᷑ de ſubiecto:⁊ in ſubiecto
ſūt:vt genera ⁊ ſpecies nouē ꝑdicamēto-
rū accidētiū:q̄ dicūt᷑ de ſubiecto.ſ.de ſu/
is inferiorib᷒:⁊ ſūt in ſubiecto cū ſint ac/
cidētia. Alia vero in ſubiecto ſūt: de ſbie/
cto vero nullo dicūt᷑:vt indiuidua đ gene-
rib⁹ accidētiū:vt hꝯ:albedo:hec nigre/
do q̄ ſūt in ſubſtãtia ſicut in ſubiecto:et
nõ dicūt᷑ đ ſubiecto cū nõ habeãt aliqđ
inferius ſub ſe.

Cõtra hãc diuiſionē ar-
guit᷑ ſic:qꝛ ſm Boe.oīs bona diuiſio de-
bet eſſe bimēbris. Rñdeo ꝙ veꝝ eſt :ſed
adde vel reducibilis ad bimēbrē:⁊ ſic eſt
in ꝓpoſito. Nã incõplexa ſignificãt ſub-
ſtãtiã vel accidēs. Si ſubſtantiã: vel vni
uerſalē vel ꝑticularē. Si vniuerſalē: ſic
eſt p̄m⁹ mod⁹. Si ꝑticularē:ſic ē ſecun/
dus mod⁹. Si accidēs:h̄ ē dupliciť: q̄a
aut accidēs vniuerſale :⁊ ſic ē terti⁹ mo/
dus.aut ꝑticulare:⁊ ſic eſt q̄rtus mod⁹.
¶ Alteri⁹ auctor ponit duas regulas:
Quaꝝ p̄ma ē hec. Qñ alterū de altero
ꝑdicat᷑ vt de ſubiecto:q̄cūq̄ȝ de eo ꝑdicat᷑
dicūt᷑:etiã oīa đ ſubiecto dicit᷑:vt ſortes

ē hō: hō ē aīal: ḡ ſortes ē aīal. ¶ Ubi notandū: ꝙ hec regula habet veritatē qñ ē p̄dicatio eſſentialis ſupioris ỏ inferiori: ꝛ hoc notaꝛ ꝑ illud qđ dicitur vt de ſubiecto: ꝛ ideo ſi arguaꝛ: Sortes eſt hō: hō ē ſpecies: ergo ſortes eſt ſpecies: nō valet: qꝛ cū ſpecies ſit ſecūda intentio ꝛ ens rationis nō p̄dicaꝛ eſſentialiter ỏ homine.

¶ Secūda regula hec ē: Diuerſoꝝ generū ꝛ nō ſubalternatim poſitoꝝ diuerſe ſunt ſpecies ꝛ differētie: vt aīalis ꝛ ſcientie que ſunt diuerſa genera. Differentie em̄ animalis ſunt rationale ꝛ irrationale. Differētie ꝟo ſcientie ſunt morale et naturale ꝛ ſermocinale. Dicunꝛ aūt genera nō ſbalternatim poſita: quoꝝ vnū nō poniꝛ ſub altero: vt ſunt diuerſa p̄dicamenta. ¶ Si arguaꝛ contra: qꝛ corp⁹ poniꝛ inter ſpecies ſubſtantie ꝛ quantitatis. Reſpondeo: ꝙ corpus pōt accipi vno modo ꝓut dicit trinā dimenſionē: ꝛ ſic eſt in genere quātitatis. Alio mō ꝓ illo cui ineſt ipa trina dimenſio: ꝛ ſic ē in genere ſubſtantie. Poniꝛ aūt hec regula ad cognoſcendū ꝙ eſſentie p̄dicamentorū ſunt impmixte. Cum em̄ genera ſint idem eēntialiter cū ſuis ſpeciebꝫ: ſi genera ſūt diuerſa: ſpecies etiā erūt diuerſe.

Circa qđ notādū ꝙ licet inter aliqua genera ſit diſtinctio realis: vt patet i ſbſtātia: quātitate ꝛ qualitate. Quātitas em̄ ꝛ albedo panis remanēt in ſacramēto altaris abſqꝫ ſubſtātia panis: tamen ad diſtinctionē p̄dicamentoꝝ ſufficit diſtinctio formalis: ſeu rationū formaliū ipoꝝ: ꝛ ſic eēntie p̄dicamētoꝝ ſūt impmixte formaliter. Ut em̄ ait Ariſ. Nihil ꝓhibet idē pluribus generibꝫ enumerari. Uñ vt ponit doctor ſubtilis Scot⁹. 13. q. quodlibetoꝝ. Relatio quā hꝫ actus itelligendi ad obiectū ē proprie de genere relationis: ꝛ tamen ē idem realiter cū actu intelligendi: qui ē quedā qualitas. Ad diſtinctionē ergo p̄dictoꝝ ſufficit diſtinctio formalis. Illa aūt diſtinguūtur formaliter ſm eūdē doctorem. 2. di. primi ſen. quoꝝ vnū nō includit aliud in ꝑ mo mō dicēdi ꝑ ſe. Eſt aūt p̄m⁹ modus dicēdi ꝑ ſe qñ diffinitio vel ps diffinitionis p̄dicaꝛ ỏ diffinito. Iſta aūt diſtīctio formalis licet nō ſit realis ꝓprie dicta: tñ nō ē diſtinctio rōis ſeu fabricata per op⁹ intellect⁹. Uñ cū idētitate reali ſtat diſtīctio formalis ꝛ ex natura rei: qđ declarat doctor vbi ſupra accipiēdo albedinē que ē vna res ꝛ forma ſimplex: hec ꝯuenit cū nigredine in rōne coloris. Et differt a nigredine ꝑ ꝓpriā differentiā ſpecificā. Cū ergo idē nō poſſit a pte rei ꝑ idē cū alio differre ꝛ ꝯuenire: oportet ꝙ realitas a q̄ ſumiꝛ gen⁹ albedinis: per quā ꝯuenit cū nigredine ſit alia a parte rei a realitate a q̄ ſumiꝛ differētia ꝑ quā differt a nigredine: nō eſt aūt alia realiꝛ cū albedo ſit ſimplex forma: ḡ ē alia formaliter ꝛ ex natura rei: cū iſta ꝯuenientia albedinis ꝛ nigredinis ſit a pte rei ſeclusa oī opatiōe intellectus.

Sed contra arguiꝛ ſic:

Omē ens aut eſt reale aut rōnis: ḡ omnis diſtinctio aut eſt realis: aut eſt rationis. Cōſequētia patet: qꝛ diſtinctio eſt paſſio entis ex q̄rto metaph. Rñdeo: ꝙ diſtinctio realis eſt duplex: q̄daꝫ eſt large ſūpta: ꝛ q̄dā ſtricte. Diſtinctio large ſumpta eſt ois diſtinctio q̄ habet eſſe circūſcripto oi opatōe itellect⁹. Et de iſta dico ꝙ veꝝ eſt ꝙ ſicut oē ens aut eſt reale aut rōnis: ſic ois diſtinctio aut eſt realis: id eſt nō fabricata ꝑ itellectū: aut rōnis. i. fabricata ꝑ op⁹ itellect⁹. Alio mō diſtinctio realis ſumiꝛ ſtricte ꝓ diſtinctione q̄ inter duas res q̄rū vna ē generās: alia generata: vel quaꝝ vna pōt corrumpi: alia remanēte. Et de iſta nō eſt verū ꝙ ois diſtinctio ſit realis vel rōnis. Diſtinctio em̄ formalis nō eſt realis h̄ mō: qꝛ nō eſt inter rē ꝛ rē: Nec eſt rōnis: quia nō eſt fabricata ꝑ opus intellectus. De varijs modis diſtinctionū reperies tertio ca. p̄mi phiſicoꝝ.

De predicamentis in generali.

Ateriꝰ determinat auctor de ꝑdicamēto in generali dicenſ: ꝙ terminoꝝ incōplexoꝝ ſingulum aut ſignificat ſubſtantiā: vt homo: aut q̄ntitatē. vt bicubitū: aut ad aliq̄d: vt duplū: aut q̄litatē: vt albedo: aut actionē: vt ſecare: aut paſſionem: vt ſecari: aut quando: vt heri; aut vbi: vt in loco: aut ſitum: vt ſedere iacere: aut habituꝫ: vt calciatū eſſe.

Ad euidentiā huius diuiſiōis ſciendū: ꝙ cōplexa nō ſūt in aliq̄ in vno genere cū ſignificēt res diuerſoꝝ generū. Et iō hic notant̄ dr̄: eoꝝ que ſm nullā cōplexionē dicūt̄. Ex h̄ etiā pꝫ ꝙ dicibile incōplexuꝫ ordinabile in genere ſm ſub ⁊ ſupra ē ſubiectū libri ꝑdicamētoꝝ. Hec diuiſio etiā debet intelligi de dicibilib⁹ incōplexis veras res ſignificātib⁹. Entia em̄ rōnis q̄ habēt eſſe ꝑ actū intellectꝰ cōpatiuū: vt intentiōes ſcdē nō ſūt i genere: cū ꝑdicamēta ſint entia realia. Itē debet intelligi de entib⁹ completis: ⁊ iō materia ⁊ forma q̄ nō ſunt entia cōpleta ſolū reductiue ponūt̄ in ꝑdicamēto ſbſtātie ⁊ nō ꝑ ſe. Debet etiā intelligi de entib⁹ finitꝭ. Ens em̄ infinitū cuiuſmōi eſt deꝰ nō eſt in genere: vt probat doctor ſubtilis Sco. 8. di. ꝑmi ſen. q2 realitas a q̄ ſumit̄ genꝰ eſt potētialis ad illā a q̄ ſumit̄ differētia: alr̄ genus cōplete diffiniret. Nullū aūt infinitū eſt potentiale ad aliq̄d: q2 tūc poſſet intelligi perfectiꝰ. Un̄ infinitū nō eſſet cū eo cū quo ꝑōt aliq̄ mō eſſe idē. Quelibet igit̄ entitas formaliter infinita idētificat ſibi q̄d cūq3 ſibi cōpoſſibile: ex īfinitate g̃ dei patet ꝙ nō eſt in genere. hoc idē pꝫ ex eiuſ ſimplicitate. Si em̄ in deo eſſet ordo realitatū quaꝝ vna eēt ꝯtrahibilis ⁊ ꝑfectibilis ꝑ aliā: tūc nō eſſet ſūme ſimplex: q2 ibi eſſet cōpoſitio ſaltē actꝰ ⁊ potētie.

Arguitur cōtra hoc: q2 ens cū dicat vnū cōceptū cōmunē deo ⁊ creature: oportet ꝙ ꝯtrahatur ad illa: ⁊ ſic ibi erit ordo realitatū: quaꝝ vna ꝯtrahet aliā. R̄ndeo ꝙ cōtrahētia ens nō ſūt differētie cū nō ꝯſtituāt cōpoſitū cū ꝯtracto. Cōtrahit̄ em̄ ens ꝑ finitū ⁊ infinitū q̄ ſūt mōi intrinſeci. Un̄ entitas in deo ⁊ infinitas nō ſūt due realitates: ſed vna ſimplex realitas in ſūmo gradu ꝑfectiōis. nō ſic de realitatib⁹ a q̄bus ſumit̄ genus ⁊ differentia: vt patet in albedine q̄ eſt forma ſimplex: licet ſit ibi cōpoſitio actꝰ ⁊ potētie: intellectꝰ em̄ ſeparꝰ vidēs albedinē: videt ibi duas realitates. q̄2 vna eſt potētialis ⁊ ꝑfectibilis ꝑ aliā. Eſt aūt modꝰ intrinſecꝰ: q̄ additus alteri nō variat rōnē formalē eiꝰ: vt patet de albedine ⁊ eiꝰ gradib⁹. In q̄cūq3 em̄ gradu intelligat̄ eſſe aliq̄ perfectio q̄ gradꝰ eſt gradꝰ illiꝰ ꝑfectiōis: nō tollit̄ rō formalis ꝑfectiōis ꝓpter iſtum gradum.

Notandū inſuꝑ: ꝙ ſicut ens contrahit̄ ad deuꝫ ⁊ creaturā ꝑ modos intrinſecos: ſic ens finituꝫ ad ſubſtātiā ⁊ accidēs. Ꝓpꝛius modus ſubſtātie eſt eſſe ꝑ ſe; accidētis ꝟo eſt eſſe in alio: ⁊ hoc ꝯuenit accidētib⁹ ſm ꝓus ⁊ poſterius.

De ꝑdicamētis in ſpeciali: ⁊ ꝑmo de ꝑdicamento ſubſtantie.

ſ Ubſtātia diuidit̄ ꝑ ꝑmā ⁊ ſecūdā ⁊c̄. Hic autor incipit determinare de ꝑdicamētis in ſpeciali: ⁊ ꝑmo de ſubſtātia q̄ ē ꝑor accidentib⁹ ex ſeptimo metaph̄. diuidendo eā ꝑ ꝑmā ⁊ ſecūdā ſubſtantiā. ¶ Ubi notandū ꝙ nomen ſubſtātie pōt ſumi a ꝑ ſe ſtādo; ⁊ ſic ſumit̄ ab eē eiꝰ proprio ⁊ abſoluto/ vel a ſubſtādo accidentibꝰ: ⁊ ſic ſumit̄ ab eſſe eius reſpectiuo ꝑ comparationē ad accidentia. Deinde diffinit ꝑmā ſubſtantiā dicēs: ꝙ ꝑma ſubſtātia eſt q̄ ꝓpꝛie ꝑncipaliter ⁊ maxime ſubſtat. Ponitur ꝓpꝛie ad differentiā accidentiū: licet em̄ accidens poſſit eſſe ſubiectum accidentis: non tamen vltimate terminat eius dependentiam. Ponitur

p̄ncipaliter ad differētiā ſecūdaꝝ ſubſtātiaꝝ q̄ nō ſubſtāt accidētib⁹ niſi ꝑ ut ſūt i p̄miſ. Hō eī ñ dr̄ alb⁹ aut niger: niſi q: ſortes vel plato ē alb⁹. Et deinde ponit maxime ad oſ̄ndendū ꝙ p̄me ſubſtantie pluribꝫ ſubſtāt ꝙ̄ ſecūde: q: ſubſtāt oībꝫ alijs q̄b⁹ ſubſtāt ſecūde. ꝛ cū hoc ipſis ſecūdis. ¶ Ulteri⁹ ponit auctoꝛ ſecūdam diffinitionē p̄me ſubſtātie: dicēs: ꝙ p̄ma ſubſtātia eſt q̄ nec eſt in ſubiecto nec dicit̄ de ſubiecto. Nō eſſe in ſubiecto h̄ ponit̄ ad differētiā accidētiū q̄ inherēt ſubſtātie. Non dici ꝟo de ſubiecto ponit̄ ad differentiā ſecūdaꝝ ſubſtātiaꝝ q̄ dicunt̄ de ſuis īferioribꝫ. ¶ Sꝫ ꝯ̄ra hoc arguit̄. Et videt̄ ꝙ auctoꝛ ſit ſuꝑflu⁹ ponendo plures diffininitiōes p̄me ſubſtantie: q̄a vnius rei eſt vnū eſſe: ḡ vna res tm̄ habebit vnā diffinitionē: cū diffinitio dicat eſſe rei. Rn̄deo ꝙ vni⁹ rei eſt vna diffinitio ꝓprie q̄ dat̄ ꝑ gen⁹ ꝛ differētiā: ſed bene poſſūt eſſe plures deſcriptiōes vel diffinitiones large ſūpte q̄bꝫ notificat̄ q̄d ꝑ nomē importat̄. Deinde diffinit ſecūdā ſubſtantiā dicēs: ꝙ ſecūde ſubſtātie ſunt ſpecies in q̄bꝫ ſunt p̄me: ꝛ ipaꝝ genera. q̄ dicūt̄ ſecūde ſubſtātie: q: ſecūdario ſubſtāt accidētibꝫ. Indiuidua ꝟo dicūt̄ prime ſubſtātie: q̄ p̄mario ſb̄ſtāt: vt dictū ē.

Notandū eſt ad illi⁹ euidētiā: ꝙ differētia eſt inter accidētia cōmunia ꝛ accidētia ꝓpria: q: accidētia cōia ꝑ p̄us inſūt īdiuiduiſ ꝙ̄ ſpeciebꝫ: q: hō nō eſt alb⁹ neqꝫ niger: niſi q̄a ſortes vel plato. Sꝫ accidētia ꝓpria ſūt ecōuerſo. Sortes em̄ nō eſt riſibilis niſi inq̄ꝫtū hō. ¶ Cōſeq̄nter dicit auctoꝛ: ꝙ ea q̄ dicunt̄ de ſubiecto: p̄dicant̄ de eo noīe ꝛ rōne: vt hō de ſorte. Eoꝝ ꝟo q̄ ſūt ī ſubiecto vt in pluribꝫ neqꝫ nomē neqꝫ ratio p̄dicat̄ de ſubiecto: vt albedo. In alijs ꝟo nomē nihil ꝓhibet p̄dicari de ſubiecto: vt albū de corꝑe p̄dicat̄: rationē ꝟo albi impoſſibile eſt p̄dicari.

Notandū ꝙ nomē de ſubiecto p̄dicari eſt nomē de ſb̄iecto verificari: vt hō eſt alb⁹. Rō ꝟo dr̄ p̄dicari qn̄ diffinitio vel ꝯcept⁹ p̄dicatiī includit̄ eēntialiter ī ſubiecto: vt hō ē animal. ſecūde ḡ ſubſtātie p̄dicant̄ nomie ꝛ rōne de p̄mis: cū eēntialiter includāt̄ ī illis. Abſtracta ꝟo de generibꝫ accidētiū: nec noīe nec rōne p̄dicant̄ de p̄mis ſb̄ſtātijs. Unn̄ illa eſt falſa: ſortes eſt albedo. Cōcreta ꝟo p̄dicant̄ ſm nomē: q: illa ē vera: ſortes ē albus: ſed nō ſm rationē. q: ipa albedo quā importat h̄ nomē albus: nō includit̄ eēntialiter in ſorte.

¶ Inſuꝑ cōꝑat ſecūdas ſubſtātias adinuicē dicēs: ꝙ ſecūdaꝝ ſubſtantiaꝝ magis eſt ſubſtātia ſpecies ꝙ̄ genus: q: pluribꝫ ſubſtat. Quibuſcūqꝫ em̄ ſubſtat genus: eiſdē ſubſtat ꝛ ſpecies: ꝛ cū hoc etiam ipi generi. Dicit etiā ꝙ ſpecies ſpecialiſſime eque naturaliter ſūt ſubſtantie vt hō equus: q̄d eſt intelligendū: q̄n vna ſpecies ſubſtātie ſit ꝑfectioꝛ alia: hō em̄ eſt ꝑfectioꝛ: ſed eſt intelligēdū ꝙ̄tum ad ſubſtandū accidentibꝫ: q: eq̄liter deſcendūt in indiuidua: ꝛ ſic eq̄liter ſubſtāt accidētib⁹ ſuoꝝ indiuiduoꝝ. ¶ Ponit ꝯſequēter auctoꝛ ꝓprietates ſubſtātie. Prima eſt: ꝙ cōmune eſt oī ſubſtātie in ſubiecto nō eſſe. Et dr̄ notāter cōe: q: iſta ꝓprietas ꝯuenit oī ſubſtātie ſed non ſoli: ꝛ ſic ineſt ſubſtātie in ſecūdo mō ꝓprij. Qd̄ em̄ ꝯueniat oī ſubſtantie patet: q̄a ſubſtātia ē ens ꝑ ſe ſtās ꝛ nō inherens ſicut accidens q̄d ſꝑ inheret actu vel aptitudine: licet em̄ q̄ntitas ꝛ albedo i ſacramēto altarꝭ nō inhereāt actu ſubſtantie panis: tn̄ habent aptitudinē ad inherendū. Probat aūt auctoꝛ hāc ꝓprietatē inductiōe ꝛ ſyllogiſmo. Et ſi inſtet̄ de ꝑtibus integralibꝫ ſb̄ſtantie q̄ ſunt in ſubiecto: ꝛ ſic hec ꝓprietas nō cōueniet oī ſubſtantie. Reſpōdeo: ꝙ ꝑtes itegrales nō ſūt in aliq̄ ſicut accidēs in ſubiecto: ſꝫ ſicut partes in ſuo toto. Q, autē hec ꝓprietas nō conueniat ſoli ſubſtantie. ꝓbat̄: q: ꝯuenit differētijs ſubſtātie q̄ non ſūt ī aliq̄ ſic̄ accidēs in ſubiecto: q̄ tn̄ nō ſūt i genere ſb̄ſtātie ꝑ ſe ſꝫ reductiue tm̄. Solū em̄ per ſe in genere ſunt illa q̄ ſūt in recta linea p̄dicamētali que p̄dicātur in quid de inferioribꝫ: ac ſm indiuiduū

abſtrahēs ab exiſtētia actuali: vt hic homo includēs tm̄ naturā ſpecificā cū differētia indiuiduali: vt ponit doctoꝛ ſubtilis Sco. di. 3. 2. ſen. Secūda ꝓꝓꝛietas ſubſtātie eſt: ꝙ om̄ibꝫ ſecūdis ſubſtātijs ꝛ differētijs eoꝝ cōuenit vniuoce p̄dicari de p̄mis. Q̄ð ex hoc patet: qꝛ eſſentialiter includunť in p̄mis. Ineſt autē iſta ꝓꝓꝛietas ſubſtātie i ſecūdo mō ꝓꝓꝛij vt p̄cedens: cū nō tm̄ ꝯueniat illis q̄ ſunt ꝑ ſe in genere ſubſtātie: ſed etiā reductiue: ſcꝫ differētijs eaꝝ. Et ſi arguať ꝯtra: q̄a albū bene p̄dicať vniuoce de ligno et lapide: ḡ nō ꝯuenit ſolis ſubſtātijs ſecūdis vniuoce p̄dicari de p̄mis: ꝯſequētia ē nota: ꝛ ꝓbať antecedēs: qꝛ albū dicit vnum ꝯceptū ad lignū albū ꝛ lapidē albū. Reſpondeo ꝙ licet albū ſit p̄dicatū vniuocū: nō tñ vniuoce p̄dicať: vt em̄ dictū eſt in fine p̄dicabiliū. Aliud eſt vniuocū p̄dicari: ꝛ aliud eſt vniuoce p̄dicari. Uniuocū em̄ p̄dicatū cuius cōceptus in ſe eſt vnus: ꝛ hoc mō albū dictū de ligno albo ꝛ lapide eſt p̄dicatū vniuocū. Uniuoce ꝟo p̄dicari eſt quādo rō p̄dicati includitur in rōne ſubiecti: ſic nō p̄dicať album de lapide. Et ſic rō albi nō includiť i rōne lapidis. Tertia ꝓꝓꝛietas ſubſtātie ē: ꝙ omnis p̄ma ſubſtātia ſignificat hoc aliquid: ſecūda ꝟo ſubſtantia nō ſignificat ħ aliq̄d: ſꝫ potiꝰ q̄le q̄d: licet videať ſignificare hoc aliq̄d ſb̄ appellatiōis figura.

Notandū: ꝙ p̄ma ſubſtantia ſignificat hoc aliq̄d .ſ. indiuiduū ꝑ ſe ſubſiſtens ſeu ſuppoſitū q̄ð ꝑ ſe ſubſiſtit .ſ. independenter exiſtit. Scd̄m em̄ Sco. 1. di. 3. ſen. Rō ſuppoſiti ꝯſiſtit in duplici negatiōe: vicꝫ quia nec depēdet actu nec aptitudine. Unde albedo que eſt in pariete nō eſt ſuppoſitū: qꝛ actu depēdet a pariete ſubſtētātе. Aīa etiā ſepata licet ꝑ ſe exiſtat: nō tñ eſt ſuppoſitū. Nō em̄ ſubſiſtit ſeu independēter exiſtit: licet em̄ nō dependeat actu a coꝛpoꝛe: dependet aptitudine: qꝛ habꝫ inclinationē naturalē ad infoꝛmandum coꝛpus. Secūda aūt ſubſtantia ſignificat quale quid: id eſt ſubſtantiā pluribꝫ cōmunicabilē. Unde quid dicit ſubſtātiā: licet em̄ quiditas ſeu diffinitio repeřiať in accidentibꝫ: ꝓꝛius tamen repeřiť in ſubſtantia. Quale ꝟo dicit foꝛmā multis cōmunicabilē. Superioꝛa autē dicunť foꝛme per compaꝛatiōnē ad infeꝛioꝛa: vt patet ex q̄nto et ſeptimo metaphiſice. Hinc eſt ꝙ illa que ingrediunť diffinitionē quiditatiuā cuiuſmodi ſūt genera ꝛ differentie dicunť apud foꝛmaliſantes quiditates ſeu foꝛmalitates: q̄a ꝟo eadē res aliquādo appellať nomie ſecūde ſubſtātie: aliquādo nomie p̄me: vt ſoꝛtes aliquādo appellať homo ꝛ aliq̄ndo ſoꝛtes: ideo ſecūda ſubſtantia videť ſignificare hoc aliq̄d ſub figura appellationis: id eſt ꝓpter ſimilitudinē appellatiōis. Quarta ꝓꝓꝛietas ſubſtantie ē: ꝙ ſubſtantie nihil eſt contrariū: ſed ħ non eſt ꝓꝓꝛiū ſubſtantie: qꝛ ꝯuenit quātitati ꝛ quibuſdā alijs. Ad cuiꝰ euidentiā ſciēdū ꝙ ꝯtrarietas pōt accipi dupliciter .ſ. large ꝛ ſtricte. Cōtraria ſtricte ſunt foꝛme poſitiue ſub eodē genere poſite: maxime a ſe diſtantes q̄ in eodē ſuſceptibili viciſſim inſunt. Large ꝟo dicunť cōtraria que habent aliq̄s ꝯditiones requiſitas ad cōtrarietatē ſed nō om̄es. Et ſic ſumēdo ꝯtrarietatē ſubſtantie ineſt cōtrarietas. Foꝛme em̄ ſubſtātialis ignis ꝛ aque ſic contrariant̄ cū ſint foꝛme poſitiueque nō poſſunt eidē ſimul ineſſe: ſed bene ſucceſſiue. Nō em̄ poſſūt reduci ad p̄uationē ꝛ habitū: qꝛ licet vna foꝛma includat p̄uationē alterius: nō tamen p̄ciſe. Sed vltra hoc dicit aliq̄d poſitiuū: ħ etiā mō poniť ꝯtrarietas differentiaruꝫ eiuſdē generis decimo metaph̄. Sumēdo ꝟo ꝯtrarietatē ſtricte: ꝯtrarietas nō ineſt ſubſtantie: quia ad minus ibi deeſt vna conditionū requiſitaꝝ ad contrarietatem: videlicet ꝙ foꝛme contrarie ſunt maxime diſtantes a ſeinuicē. Et ſic loq̄ť Ariſ. quinto phiſicoꝝ: vbi ꝓbat ꝙ ad ſubſtantiā non eſt motus: quia ſubſtātie nihil eſt cōtrariū. Motus autem fit a cōtrario in contrariū. Nam cum de ratione motus ſit ꝙ fiat in tempoꝛe: impoſſi

bile ē aliquid moueri ab vno in aliud ni/
ſi inter illa ſit quedam diſtantia ꝛ quidā
gradus ſm̄ quos ſucceſſiue eatur ī illis.
Cū ergo in forma ſubſtantiali non ſunt
aliqui gradus: forma em̄ ſubſtātialis cō
ſiſtit in indiuiſibili: nō poſſumus intelli/
gere ꝙ ꝓprie ſit diſtātia īter formas ſb/
ſtantiales: ꝛ ſic nō erit ibi ꝯtrarietas ꝓ/
prie: nec per cōſequēs motus: licet em̄ in/
ter ſubſtantias nō ſit proprie ꝯtrarietas
ꝗ̄tum ad ſuas formas ſubſtātiales: be/
ne tamen ē ꝯtrarietas ꝗ̄tuꝫ ad formas
accidentales: vt caliditas ignis ꝛ frigidi/
tas aque ꝯtrariant̄. Et ſi arguas ꝙ vnꝰ
homo alteri ꝯtrariat̄: quia vnꝰ aliū quā/
doqꝫ interficit. Reſpōdeo: ꝙ nō puenit
ex ꝯtrarietate formarū ſubſtantialiū: ſꝫ
ex malicia coꝝ. Quinta ꝓprietas ſbſtā/
tie eſt: ꝙ ſubſtantia nō recipit magis et
minus: vt vnus homo nō ē magis homo
in vno tempore ꝗ̄ in alio. Ad cuius eui/
dentiā ſciendū: ꝙ hec ꝓprietas nō intel/
ligit̄ ꝙ vna ſubſtantia nō magis ſubſtet
accidētibus ꝗ̄ alia: vt patet in p̄cedenti/
bus. Item non intelligit̄ ꝙ vna natura
nō ſit perfectior alia. Natura em̄ bruti
eſt perfectior natura arboꝝ: cum anima
ſenſitiua ſit perfectior aīa vegetatiua:
ꝛ natura humana ꝑfectior ē natura bru/
ti. Vn̄ dicit Ariſ. decimo metaphiſice ꝙ
in vnoquoqꝫ genere ē vnū p̄mū qd̄ ē me/
trū ꝛ mēſura omniū alioꝝ: qd̄ nō debet
intelligi de menſura per replicationē: ſi/
cut vlna menſurat pannū: ſed de menſu/
ra ſm̄ perfectionē. Cognoſcit̄ em̄ perfe/
ctio animaliū ſm̄ acceſſum coꝝ ad per/
fectionē nature humane: ſicut ouis ē ꝑfe/
ctius animal ꝗ̄ aſinus: qꝛ magꝫ habet
acceſſum ad humanā naturā ꝗ̄ aſinus.
Item non debet intelligi ꝙ vna ſubſtā/
tia nō ſit perfectior altera: etiā eiuſdem
ſpeciei: licet Ariſ. videat̄ ſentire oppoſi/
tū. Dicere em̄ ꝙ anima chriſti vel virgi/
nis glorioſe nō ſit nobilior etiā eſſentiali/
ter ꝗ̄ aīa iude: nō ſolū ē abſurdum: ſed
etiam tanq̄ erroneū pariſius et colonie
condemnatū. Sed quid dicemꝰ ad phi/
loſophū: Oportet dicere qd̄ loquit̄ ſm̄
opinionē doctoꝝ famoſoꝝ tēporis ſui: ſi/
cut a pluribꝰ ſepe aſſerit̄ in p̄dicamentꝫ:
Vel oportet ipm̄ negare: qꝛ licet non ſit
de facili ꝯtradicendū auctoritati anti/
q̄rū philoſophorū: vt ponit doctor ſubtil̄
13. di. 4. ſentē. tamen vbi fides cogit ſūt
dimittēdi. Eſt ergo intelligēda iſta pro/
prietas de eadē ſubſtātia in numero: ita
ꝙ demōſtrata quacūqꝫ ſubſtantia: pu/
ta homine: nō ē verū dicere ꝙ ſit magis
ſubſtantia vel magis participet ratioēꝫ
ſubſtātie abſolutā que ē per ſe ſtare vno
tēpore ꝗ̄ alio: vel ꝙ ſit magis homo vel
perfectius participet naturā ſue ſpeciei
vno tēpore ꝗ̄ alio. Hanc ꝓprietatē ſic i/
tellectā probat Ariſ. ſecūdo de generati/
one: qꝛ ſi ſubſtantia ſuſciperet magis et
minus: tūc vna pars poſſit acquiri poſt
aliā: ꝛ ꝑ ꝯſequēs ad ſubſtantiā eſſet mo/
tus. Notandum tamē ſm̄ Ariſ. ſeptimo
metaph: ꝙ ſubſtantia bene ſuſcipit ma/
gis ꝛ minꝰ ſm̄ ꝯditiōes materiales. Vn̄
licet vnus homo nō ſit magis aīal rōna/
le vno tēpore ꝗ̄ alio tpe: tamē magꝫ pōt
vti rōne ꝓpter corporis diſpoſitionem.
Pueri em̄ nō poſſūt vti ratiōe ꝓpter in/
diſpoſitionē potentiaꝝ organicaꝝ. Sic
etiā vnus homo eſt maior in vno tempo/
re ꝗ̄ alio ꝗ̄tū ad quātitatē molis: licꝫ
nō magis homo. Sexta ꝓprietas ſub/
ſtantie ē: ꝙ maxime ꝓpriū ſubſtantie eſt
ꝙ cū ſit vna ꝛ eadē numero ē ſuſceptibi/
lis ꝯtrarioꝝ ſm̄ ſui mutationem: vt ſor/
tes aliquādo ē albus: aliquādo niger.

Circa qd̄ notādū ꝙ ſubſtā/
tia ſic ſuſcipiens cōtraria oportet ꝙ mutetur ab
vno in aliud: cū ipa nō poſſint eidē ſimul
ineſſe: ꝛ ideo dicit̄ ſm̄ mutationem. Eſt
aūt hoc ꝓprie ꝓpriū ſubſtantie: qꝛ con/
uenit omni ꝛ ſoli: licet em̄ hoc cōueniat
p̄mo p̄mis ſubſtantijs: qꝛ p̄mo ſubſtant
accidētibus: ex ꝯſequēti tn̄ ꝯuenit ſecū/
dis ſubſtantijs. Et ſi inſtet̄ ꝙ eſſe ſuſce/
ptibile ꝯtrarioꝝ nō cōuenit ſoli ſubſtan/
tie: qꝛ ꝯuenit orōni q̄ aliqn̄ ē vera: ꝛ ali/
quādo ē falſa. Rn̄det auctor ꝙ h̄ non ē
ſm̄ mutationē orationis: ſed ſm̄ mutatio

nẽ rei. Ab eo eñ ꝙ res ẽ vel nõ ẽ: dĩ oꝛatio vera vel falſa. Uñ dicit ꝙ verꝫ et falſum ſunt in rebꝫ ut in ſubiecto: ꝛ in oꝛõne vt in ſigno: vñ equocat mod eſſendi in: cũ dicit: verꝫ ꝛ falſũ ſunt in rebꝫ ꝛ ĩ oꝛõne. Similiter equocat ſuſceptibile. cum dicit: res vel oꝛõ ẽ ſuſceptibilis veri vel falſi: ſicut equocat ſuſceptibile: cũ dicit: aĩal ẽ ſuſceptibile ſanitatis: ꝛ vꝛina ẽ ſuſceptibil' ſanitatis: aĩal ei ſuſcipit ſanitatẽ: qꝛ ẽ ei ſubiectũ: vꝛina ꝟo qꝛ ẽ ſignũ indicatiuũ ſanitatis: ſic veritas eſt in rebꝫ vt in ſubiecto: ꝛ in oꝛõne vt in ſigno.

Circa quod notanduꝫ

ꝙ licet ꝟitas in re et intellellectu multipliciter ſumant: vt habet. 6. metaph. tamen q̃tũ ad p̃ſens ſpectat veritas in re põt ſumi ꝑ ꝯformitate ꝓducti ad ꝓducens: ſeu ideati ad ideam: vel ꝑ indiuiſione act ꝛ potẽtie. Falſitas aũt ꝑ priuatiõe hmõi eſt indiuiſionis: vt ponit Bonauen. 6. di. ꝑmi ſen. Uñ accepta hmõi oꝛatione: hõ eſt albꝫ: veritas in re ẽ ĩdiuiſio albedinis ab hoĩe: ſiue vnio albedinis cũ hoĩe: ꝛ talis veritatis res eſt ſubiectũ: ꝛ illa oꝛatio: hõ ẽ albꝫ: ꝛ eſt ei ſignũ. Ueritas aũt in intellectu eſt ꝯformitas intellect cõponẽtꝫ vel diuidẽtis ad ip̃aꝫ rem ĩ vel ſub alijs ꝟbis eſt adequatio rei ad intellectũ: falſitas aũt ẽ diffoꝛmitas ſeu inadequatio rei ad intellectũ.

Contra p̃dictã ꝓprietatẽ arguit: ꝛ ꝑmo ꝙ nõ cõueniat omni ſubſtãtie: qꝛ nõ ꝯuenit deo. Nõ ẽ eñ ſuſceptabil' cõtrarioꝝ cũ ſit ſũme ſimplex: ꝛ tñ de eſt ſubſtãtia: cũ ſit ens ꝑ ſe ſtãs. Item angeli ꝛ coꝛꝑa celeſtia non ſũt ſuſceptibilia ꝯtriaꝝ qualitatũ cuiuſmõi ſũt caliditas ꝛ hmõi: cũ ſint ĩcoꝛruptibiles.

Item arguitur: ꝙ non ꝯueniat ſoli ſbſtantie: ꝯuenit ꝛ quãtitati: cũ ſuꝑficies ſit ſuſceptiua albedinis ꝛ nigredinis que ſũt ꝯtrarie qualitates. Reſpõdeo ad ꝑmũ: ꝙ de nõ eſt ſubſtãtia p̃dicamẽtalis: cuꝫ nõ ſit in genere: vt dictũ eſt. ¶ Ad ſecundũ dico: ꝙ licꝫ angeli ꝛ coꝛꝑa celeſtia nõ ſint ſuſceptibiles grauitatis: caliditatis ꝛ frigiditatis ꝛ hmõi qualitatũ actiuaꝝ ꝛ paſſiuaꝝ adinuicẽ: tamẽ hoc nõ obſtãte ſunt ſuſceptibiles aliquaꝝ ꝯtrariarũ qualitatũ. Angeli eñ naturalit' ſunt ſuſceptibiles ꝟtutis ꝛ vitij: et coꝛpoꝛa celeſtia habent diuerſas differẽtias poſitionis: vt ante ꝛ retro: ſurſum ꝛ deoꝛſũ. Itẽ ſũt ſuſceptiua raritatis ꝛ denſitatꝭ. Uñ ſtella eſt dẽſioꝛ ps oꝛbis ſm Ar. ¶ Ad tertiũ dicẽdũ: ꝙ licet quãtitas ſit ſuſceptiua albedinis ꝛ nigredinis: nõ tamen ẽ ſubiectũ vltimate terminãs eaꝝ depẽdentiã: ꝛ de tali ſbiecto ĩtelligit ꝓꝓꝛetas.

De p̃dicamẽto quantitatis.

Quantitas ꝛc.

Post p̃dicamẽtũ ſubſtantie cõſequẽter ponit auctoꝛ p̃dicamentũ quãtitatis. Ad cui euidentiã ſciendũ: ꝙ ſm Sco. 12. di. 4. ſen. In ſubſtãtia vt eſt ꝑmũ entiũ ẽ duplex oꝛdo ꝑmitatis: vna in ſubſtando alijs: qð includit recipere alia ꝛ perfici per illa: alia ẽ pꝛimitas actualitatis: ꝛ ſecunda eſt ſimpliciter melioꝛ q̃ ꝑma: quia ꝑma requirit illud cui ꝯuenit eſſe potẽtiale. Quãtitas aũt eſt ꝓpinquioꝛ ſubſtantie ſm ꝑmã rationẽ: quia immediatioꝛ ſm rationem ſuſceptiui. Qualitas ꝟo ſm ſecundam. Ipſa eñ eſt pꝛincipiũ agendi non quantitas. Unde quãtitas ſequit p̃dicamentũ ſubſtantie ratione materie: q̃litas ꝟo ratiõe foꝛme: et ſic qualitas eſt ſimpliciter ꝑfectioꝛ. Quãdocũq; eñ in aliquo ꝯcurrũt perfectiones diſtincte: illud eſt ſimpliciter perfectius quod eſt ſibi ꝓpinquius ſm illud cui rõ eſt ſimpliciter ꝑfectioꝛ. ſicut ĩ deo maioꝛ perfectio eſt intellectualitas q̃ neceſſitas eſſendi: eo modo quo eſt ibi diſtinctio: ꝛ ideo homo eſt ſimpliciter melioꝛ celo: et ſimiliter muſca: quia ſenſitiua magis appꝛopinquat ĩtellectiue q̃ nõ ſenſitiua: et ſic ꝑfectioꝛ celo quo ad hoc: licet igit qualitas ſit ꝑfectioꝛ quãtitate: qꝛ tñ quãtitas

immediatius ineſt ſubſtācie q̄ꝫtū ad rationē ſubſtādi. Un̄ alia accidētia inſunt ſubſtātie mediāte quātitate:iō poſt ꝑdicamentū ſubſtātie immediate ponit pꝛedicamentū quātitatis. ¶ Et diuidit auctoꝛ quātitatē dicēs:ꝙ quātitatis aliud continuū:aliud diſcretū:id eſt generis quātitatis:aliud genus ſubalternū eſt quātitas ꝯtinua:ꝛ aliud quātitas diſcreta. ¶ Si querať: Quare nō diffinit auctoꝛ quātitatē? Reſpōdeo ꝙ diffinitio ꝓpe ſumpta dať ꝑ genus ꝛ differentiā: quātitas aūt nō habet genus ſupꝛa ſe ¶ Et ſi querať: Quare nō notificať diffinitiōe large ſūpta vel deſcriptiōe. Quare etiā nō diciť:quātitas eſt ſm quā quāti eē dicimur:ſicut qualitas ē ſm quā quales eſſe dicimur. Reſpōdeo ꝙ auctoꝛ diuidēdo quātitatem ipam implicite deſcribit vel notificat. Notificať eīm quātitas quanto metaph.ꝑ diuiſibilitatē tanq̄ȝ per ꝓpꝛiā eius paſſionē ꝫ:vt ibi magis videbiť. Un̄ ibi Ariſ. dicit:ꝙ quantū diciť qđ eſt diuiſibile in ea que inſunt:id eſt quantitas eſt diuiſibilis in ꝑtes que ſunt in ea: Ita eīm ineſt quantitati diuiſibilitas ꝙ nihil pōt diuidi niſi mediāte quātitate. Un̄ dicit Sco.12.di.4.ſentē.ꝙ ſi qualitas eſſet ſepata a quātitate:eſſet indiuiſibilis. Ubi dicit: ꝙ diuiſibile pōt capi dupliciter:vel ꝓ eo qđ ē in potētia remota:vel in potencia ꝓpinqua. Diciť autē ꝫ diuiſibile in potencia remota qđ habet foꝛmā ſufficientē:nō tamē ſub modo cōuenienti ſub quo opoꝛtet eā habere ad h̄ ꝙ diuidať. Diuiſibile aūt in potencia ꝓpinqua diciť ꝙ ſic habet eā ꝙ ſtatim ceſſante impedimēto:pōt ſequi actus. Albedo igiť ſeparata eſſet diuiſibilis potētia remota:qꝛ eſſet foꝛma que ſm ſe eſſet diuiſibilis:nō tamen potencia ꝓpinqua qꝛ nō ſub illo modo eſſendi q̄ requiritur ad diuiſionē. ¶ Eſt aūt quātitas diſcreta illa cuius parteſ nō copulanť ad aliquē terminū comunē:qui ſcȝ ſit ꝑncipiū vnius:ꝛ finis alterius:ſed vnaqueqȝ ipſarū manet diſtīcta ꝛ ſeparata ab alia:vt numerus ꝛ oꝛatio. Un̄ ꝑtes numeri denarij que ſunt quinqȝ ꝛ quinqȝ: vel tria et ſeptem non copulanť ad aliquē terminuȝ cōmunē. Ultima eīm vnitas ꝑmi quinarij nō copulať cū ꝑma vnitate ſecūdi.

Sciendū ad illius euidētiā ꝙ triplex ē numerus:ſcȝ numerus numerās:numer⁹ numeratus:et numer⁹ quo numeram⁹. Numer⁹ numerans ē aīa numerās ipas res. Numerus numerat⁹ ſūt res numerate. Numerus ꝓ quo numeramus ē ipa quantitas diſcreta:de qua in ꝓpoſito. Eſt autē nūerus multitudo ex vnitatib⁹ aggregata.

Sed cōtra pꝛedicta arguitur tripliciter. Et videť ꝙ numerus nō ſit quātitas diſcreta:ꝛ pꝛimo ſic: Ex nō quātis nō fit quantitas:ſed vnitates nō ſunt quāte cū ſint indiuiſibiles:ergo numerus ex ipis ꝯſtituť⁹ nō ē quātitas. Item diffinitio quātitatis diſcrete non cōuenit numero:ergo nō ē quantitas diſcreta: Cōſequētia patȝ a diffinitiōe ad diffinitū. Pꝛobať antecedēs:qꝛ duo nūeri quinarij copulanť ad denariū quē cōſtituūt Item numerus nō ē ēne reale:ergo nō eſt ſpecies quātitatis que ē ens reale. Cōſequētia ē nota:ꝓbať antecedēs: qꝛ accidens reale habet vnū ſubiectū:vt albedo. Numerus aūt nō habet vnū ſubiectū ſed plura:vt numerus trinarius ē in tribus ſubiectis: id eſt in tribus reb⁹ numeratis. ¶ Reſpōſio ad ꝑmū:cum arguiť:ex nō quātis nō fit quātitas:concedo:ex nō quātis actu vel potencia. Unitates aūt licet nō ſunt quāte actu:tamē ſunt quāte in potencia. ¶ Ad ſecūdū qn̄ diciť: ꝙ duo quinarij copulanť ad denariū:reſpondeo ꝙ nō copulanť:id eſt non ꝯtinuanť:ſed bene aggreganť ad ꝯſtitutionē ipius. ¶ Ad tertiū diciť ꝙ numer⁹ nō eſt vnus niſi eīm vnitate aggregationis:ꝛ illa vnitate habet vnū ſubiectum. ¶ Sed ꝯtra:qꝛ vnitas aggregatiōis eſt minima vnitas: vt determinat Sco:2. di.ꝑmi ſententiaꝝ. Eſt eīm minoꝛ vnitas q̄ ſit vnitas entis ꝑ accidēs:qꝛ in ente ꝑ accidens ē in foꝛmato vnius ab altero:

nō aūt in aggregatione: ꝛ tūc etiā ſequiꝛ
ꝙ numerus minus erit ꝑ ſe in genere q̄s
ens ꝑ accidens: qđ eſt aggregatū ex reb⁹
diuerſoꝝ generꝝ: ꝛ ſic nō erit ſpecies q̄nti/
tatis. Dico igiꝛ ꝙ in numeris eſt ↄſide/
rare vnitates in duplici differentia: q: q̄
dā ſūt vnitates materiales: ꝛ quedā for
males. Exemplū. In trinario ſunt tres
vnitates materiales ex q̄bus materialiꝛ
integraꝛ: ꝛ eſt vnitas a qua numerus tri/
narius eſt vnus ſpecie q̄ eſt ei⁹ forma ſpe/
cifica vel paſſio ↄſequēs ipm: ꝛ ſic nume/
rus nō tm̄ habet vnitatē aggregatiōis.
Et tūc ad argumētū qn̄ dicebaꝛ: ꝙ nūe/
rus trinari⁹ nō habet eſſe in vno ſbiecto
ſed in trib⁹: dico: ꝙ illa tria habēt ratio
nē vni⁹ ſubiecti reſpectu numeri q̄ ē for/
ma diſcreta: q: hec eſt rō forme diſcrete:
ꝙ habeat eſſe in ſubiecto in actu diuiſo
in plures ꝑtes nō copulatas in aliq̄ ter/
mino cōi. Deinde determinat auctor ꝙ
orō eſt quātitas diſcreta dicens: ꝙ ſimi/
liter in orōne ſyllabe ad nullū terminuꝫ
cōem copulanꝛ: ſꝫ vnaq̄q: ſepaꝛ ab alia.

Sciendū ad illi⁹ euidētiā: ꝙ orō
pōt ſumi tripliciter: vꝛ
in mēte: ꝛ ſic ꝑtinet ad p̄mā ſpeciē q̄lita/
tis: vel i ſcripto: ꝛ hoc dupliciter: vel q:
ipa ſumiꝛ ꝓ ipā materia cuiuſmodi ē in/
cauſtū: ꝛ ſic ꝑtinet ad gen⁹ ſubſtātie: vel
ꝓ ꝓtractiōe lr̄aꝝ: ꝛ ſic ꝑtinet ad q̄rtam
ſpeciē q̄litatis. Tertio ſumiꝛ orō in vo/
ce aiatoꝝ: et ſic pōt ſumi tripliciꝛ. Uno
mō ꝓ ipō ſono vel voce ꝓlata: ꝛ ſic eſt in
tertia ſpecie q̄litatis: q: infert paſſioneꝫ
ſenſui. Alio mō ꝓ diſcretiōe ſiue menſu/
ra ſyllabaꝝ ꝓlataꝝ ſibi ſuccedētiū: ꝛ ter/
tio mō ꝓ motu aerꝫ ꝛ inſtrumētoꝝ q̄bus
vox formaꝛ. Ad ꝓpoſitū dico ꝙ orō nō
ſumiꝛ ꝓ iſto motu: nec pro mēſura hmōi
motus: q: tēpus eſt menſura eius. Sed
oratio ſumiꝛ ꝓ mēſura ſyllabaꝝ ꝓlata/
rū. Un̄ Ariſ. ꝓbās orōnē eſſe quātitatē
diſcretā dicit: menſurat aūt ſyllabas.

Item ſciendū ꝙ orō nō ſumiꝛ
in ꝓpoſito ꝓut
vox cōplexa diſtīguiꝛ a voce icōplexa: ſꝫ
vt orō q̄ſi oris rō. Un̄ ſumiꝛ ꝓ menſura
vocꝫ ꝓlate ſiue ſit cōplexa ſiue icōplexa.

Itē ſciendū ꝙ orō diſtinguiꝛ in
ꝓpoſito a numero
q: numer⁹ eſt mēſura diſcretoꝝ ꝑmanē/
tiū: orō aūt eſt mēſura diſcretoꝝ ſibi ſuc/
cedētiū. Diſtinguiꝛ aūt a tꝑe: q: tēpus ē
mēſura cōtinuoꝝ ſucceſſiuoꝝ: orō ꝟo di/
ſcretorū. q: igiꝛ menſura eſt paſſio q̄nti/
tatꝫ: vt patet. 5. ꝛ. 10. metaph. iō nume/
rus orō ꝛ tēpus q̄ habēt rōnē mēſure po/
nūꝛ in genere q̄ntitatis: licet menſurata
ponanꝛ in alijs generib⁹ reꝝ ad q̄s ē mo/
tus: ꝛ ſic de alijs. Et ſi arguaꝛ ꝙ Ariſ. in
5. metaph. nō poſuit orōnē inter ſpecies
q̄ntitatis: R̄ndeo: ꝙ orōnē ſatis exp̄ſſit
ponēdo duas ſpecies q̄ntitatis. ſ. multi/
tudinē ꝛ magnitudinē. Per multitudi/
nē eīn intelligiꝛ numer⁹ q̄ eſt mēſura di/
ſcretoꝝ ꝑmanentiū: ꝛ orō q̄ eſt mēſura di/
ſcretoꝝ ſibi ſuccedentiū.

De quātitate cōtinua.

Tractat vlteri⁹ auctor de q̄n/
titate ↄtinua. Un̄ quātitas
ↄtinua eſt cui⁹ ꝑtes copulan/
tur ad aliquē terminū cōmuneꝫ: vt ꝑtes
linee ad punctū: ꝑtes ſupficiei ad lineā:
ꝑtes corꝑis ad ſupficiē: ꝑtes ꝟo tꝑis ad
nūc: vt p̄teritū ꝛ futuꝝ ad p̄ſens: ꝑtes ꝟo
loci ad eūdē t̄minū ad quē corꝑis ꝑticle.

Circa qđ ſciendū ꝙ linea ē
lōgitudo
ſine latitudine cui⁹ extrema ſūt duo pū/
cta. Supficies ꝟo eſt lōgitudo cum lati/
tudine cui⁹ extrema ſūt due linee. Cor/
pus ꝟo in ꝓpoſito ſumiꝛ ꝓ trina dimen/
ſione: ſcꝫ longitudine: latitudine ꝛ ꝓfū/
ditate: nō aūt ꝓ re habente trinā dimen/
ſionē: q: tūc ꝑtinet ad p̄dicamentū ſub/
ſtātie vt dictū eſt in p̄cedentibus.

Item notandū ꝙ duplex eſt
pūctus in li/
nea: ſcꝫ in actu ꝛ in potentia. Pūctus in
actu eſt pūctus lineam terminās: diſtin/
guens ꝛ ſeparans: ſicut differentia diſtī/
guit vnā ſpeciē ab alia. Pūctus in potē/
tia eſt pūctus ↄtinuans ꝑtes linee adi/
uicem: q: inter duas partes ſemꝑ eſt pū/

ctus in potentia medius. Et iſte pun/ctus in potentia non eſt in fine linee: nec in principio: ſed in tota linea vbiq₃ per totum. Dicitur aūt in potentia vt potē/tia opponit̄ actui diſtinguendi ꝛ ſeparā/di. Nō actui eſſendi: q₂ vere eſt aliq̄d po/ſitiuū exiſtēs extra nihil: ſicut ꝑtes linee habētes ſuā entitatē in linea. Et ſic ap/paret quō ꝑtes linee copulant̄ ad pūctū nō in actu: q₂ ille eſt tm̄ in fine linee vel ī ꝑncipio: ſed in potētia: q₂ ille eſt int̄ q̄ſli/bet ꝑtes linee ꝯtinue: nō vn⁹ numero ſ₃ plures: nō ī actu ſ₃ in potētia: q̄ ꝑ actio/nē diuidētis ꝯtinuū reducunt̄ ad actu₃. Si aūt realitas pūcti nō remaneret ī cō/tinuo: difficile eſſet videre quō pūct⁹ cō/tinuaret lineā ꝛ copulāt ꝑtes linee. Et ſi arguat̄ ꝙ tunc puncta in linea ſe habe/būt ꝯſequēter ex quo realitates eoꝝ re/manent in cōtinuo. Reſpōdeo ꝙ nō ſeq̄/tur: q₂ nō ſūt ibi in actu ſed in potētia: ꝛ ſunt vnus pūctus ꝑ carentiā diuiſionis. Un̄ ꝯtinua dicūt̄ quoꝝ vltima ſūt vnū ſc₃ ꝑ indiuiſionē. De hoc dicit Sco. 12. di. 4. ſen. ꝙ ꝑtes cōtinui in potētia dicū/tur fieri in actu quādo indiſtincte redu/cunt̄ ad actum diſtinctū.

Alterius ſciendū ꝙ partes corporis copulant̄ ad ſupficiem īmediate: copu/lant̄ ħo ad lineā mediate: ꝛ ſic pōt intel/ligi qd̄ dicit̄ de ꝑtib₉ loci ꝙ copulant̄ ad eundē terminū ad quē corꝑis ꝑticule nō īmediate: ſed mediate. ¶ Ubi ſciendu₃: ꝙ locus eſt ens ꝑ accidēs aggregatu₃ ex reb₉ diuerſoꝝ generꝝ: ꝛ ideo nō eſt in aliq̄ vno genere ꝑ ſe: nec numerat̄ a pħo quī/to metaph. inter ſpecies quātitatis. Lo/cus aūt vt habet̄. 4. phiſicoꝝ: eſt vltima ſupficies corꝑis ꝯtinētis. Et ſic dīc duo ſc₃ ſupficiē corꝑis ꝯtinētis: ꝛ vltra h̄ ad/dit relationē cōtētiui ad cōtentū: que eſt reſpectus extrinſecus adueniēs: cum nō ſequat̄ naturā fundamēti poſito termi/no niſi vnū alteri applicet̄. Jlle autē re/ſpectus videt̄ ꝑtinere ad ꝑdicamētū vbi: ſupficies ħo ad ꝑdicamentū quātitat̄: pħs aūt in loco iſto loquit̄ ſm opinionē famoſa₃ tꝑe ſuo. De tꝑe aūt videt̄ ꝙ nō debeat poni inter ſpecies q̄ntitatis: q₂ ī q̄nto metaph. ponit̄ quātitas ꝑ accidēſ. Itē videt̄ ꝙ pħs ſit hic diminut⁹: vel in q̄nto metaph. ſupfluus: q₂ ibi enumerat motū: nō aūt hic. ¶ Ad ꝑmā dico ꝙ Ari/ſtoteles. 5. metaph. ponit duos modos q̄ntitatis ꝑ accidens: quoꝝ vn⁹ eſt ſm ꝙ aliq̄ dicunt̄ quāta ꝑ accidēs ex hoc ſolu₃ ꝙ ſunt accidētia alicui⁹ quanti: ſicut al/bū ꝛ muſicū. Hec nō ſunt de ꝑdicamen/to q̄ntitatis. Alio mō aliq̄ dicunt̄ quan/ta ꝑ accidēs ex eo ꝙ ſūt quāta ꝑ aliud ī/ꝗtū ſc₃ diuidunt̄ ad diuiſionē alicuius quantitatis: vt tempus ꝛ motus. Mo/tus eñ diuidit̄ ad diuiſionē magnitudi/nis in qua fit motus. Tēpus autē diui/dit̄ ad diuiſionē mot⁹: hoc aūt nō impe/dit q̄n tēpus ſit per ſe in genere quanti/tatis. Nō eñ ſequit̄: muſca eſt effectiue aīal ꝑ aliud: ḡ nō eſt formaliter aīal: ſic in ꝓpoſito. ¶ Ad ſecūdū dico ꝙ pħs nō eſt hic diminut⁹ nec in q̄nto metaph. ſu/pfluus. Jbi eñ tractat de tꝑe ꝛ motu vt oſtēdat quō ſīt quātitates per accidēs: Hic aūt ponit tꝑs īt̄ ſpecies quātitat̄: nō aūt motū: q₂ tēpus formalius impor/tat q̄ntitatē ꝙ̄ motus cū ſit eius menſu/ra. Motus aūt formaliter eſt actus im/perfectus: ſeu forma in fluxu ſm Ar. 3. phiſicoꝝ. Et ideo ponit̄ ibidē ī eodē ge/nere cū reb₉ ad q̄s eſt motus. q₂ tñ in ac/quiſitiōe eius forme que ꝑ motū acqui/rit̄ ſucceſſio ꝛ continuitas: ideō quo ad hoc motus reductiue poteſt poni in eodē ge/nere cū tꝑe: cū ſit eadē quātitas realiter vtriuſq₃: vt videbit̄. 4. phiſicoꝝ. Nō eſt aūt incōueniēs ꝙ Ar. aliqua in aliqui/bus libris omittat: ꝛ illa in alijs exꝑmat: q₂ ſacra ſcriptura que eſt maioris auto/ritatis ꝙ̄ pħia ſepe eadē realiter ſb̄ alijs verbis exꝑmit: modo omittens aliqua: ꝛ alibi exꝑmens dimiſſa: vt declarat do/ctor ſubtilis in. 3. ſen. ¶ Poſita diuiſiōe quantitatis in partes ſubiectiuas ponit Ar. aliā diuiſionē ſm quā diuidit eā in ꝑtes integrales dicens: ꝙ quedā q̄ntita/tes conſtant ex ſuis partibus poſitionē

habentibꝫ:quedā ꝟo non.

Circa qđ conſiderādū eſt vt dicit Boe. ⁊ pōt elici ex textu Ariſtotelis. Ad poſitionē ptiū tria requirūtur:pmo vt ptes ſint alicubi. ſecūdo vt partes ſint pmanētes ⁊ nō pereāt. tertio vt ille ptes ſe ꝯtingāt. Linea ḡ ſuperficies ⁊ corpus ꝯſtant ex ptibꝫ poſitionem habentibꝫ. Numerꝰ ꝟo oratio ⁊ tēpꝰ ſūt ex ptibꝫ poſitionē nō habentibꝫ. ¶ Deinde ponit auctor ꝓprietates q̄ntitatꝫ:qꝛ pma eſt:ꝙ q̄ntitati nihil eſt cōtrariū: vt bicubito ⁊ tricubito nihil eſt ꝯtrarium: Cōtrarietas eñ pmo ineſt qualitatibꝰ ⁊ nō omibus ſed quibuſdā: quantitati ꝟo nō ieſt qualitas.

Sciendū ad illius euidentiā ꝙ licet ꝯtrarietas ꝓprie dicta nō inſit quātitati:bene tamen ipi ineſt ꝯtrarietas large ſūpta. Eſt eñ i q̄ntitate contrarietas differentiaꝝ ſicut in alijs generibus. Sed contra hanc proprietatem.

Arguitur: qꝛ ſi quantitati nihil ſit ꝯtrariū:ſequiꝛ ꝙ i quātitate nō erit motus. Cōſequēs eſt falſum ex q̄nto phiſicoꝝ. pbaꝛ ꝯſeq̄ntia. Sic eñ arguit Arꝫ. Nō eſſe motu i ſbſtantia:qꝛ ſubſtantie nihil eſt ꝯtrariuꝫ. Rñdeo ꝙ nō eodē mō arguit inꝓpoſito de ſubſtātia ⁊ quantitate. Cuius rō eſt: qꝛ ſubſtantie deeſt quedā ꝯditio ꝯtrarietatis requiſita ad motū:que tamen cōditio bene reperiꝛ in quātitate. Eſt aūt iſta ꝯditio ꝙ ꝯtraria ſūt duo t̄mini maxime diſtantes inter quos cadūt omnia que ſunt illius generis:ita ꝙ ꝯtingit cōtinue deuenire de vno extremo ad aliud extremū p mediū ordiate ſicut ſe habēt albū ⁊ nigrū in genere coloꝝ. Talis cōtinuitaſ nō inueniꝛ in ſubſtātia:qꝛ eſſe ſbſtantiale cuiuſlibet rei conſiſtit in indiuiſibili. Forma eñ ſubſtātialis in quolibet ſingulari eſt determinata ad certuꝫ gradū:⁊ ideo ibi non eſt motus. Materia etiā dū exuitur vna forma poteſt indifferēter recipe diuerſas formas abſq͡ ordine. Unde Arꝫ. in ſecūdo de generatione:ꝙ cū terra fit ignis non oportet ꝙ fiat trāſitus per media elemēta. Illa autem ꝯditio ꝯtrarietatis que requiriꝛ ad motū:bene reperiꝛ in quātitate accipiēdo duo extrema nō ſm cōmunē rationeꝫ quātitatis:ſed accipiendo ipa in aliqua re determinata:ſicut in aliqua ſpecie animalis/vel plante eſt aliqua minima quātitas a qua incipit motus augmenti:et aliqua maxima ad quā terminaꝛ: nō eſt tamen ꝯtrarietas ꝓprie dicta in quantitate:qꝛ ꝯtraria mutuo ſe expellunt. In augmento aūt quātitatꝫ nō expelliꝛ minor quātitas p aduentū maioris. ¶ Secūda ꝓprietas quātitatis eſt: Quantitas nō ſuſcipit magis ⁊ minus. ¶ Sꝫ cōtra hoc arguiꝛ:qꝛ in quātitate eſt motꝰ: ergo eſt ibi magis ⁊ minus. Probaꝛ ꝯſequētia: qꝛ ad hoc ꝙ aliquid moueaꝛ de vno in aliud: oportet ꝙ ibi ſint gradꝰ p quos ſucceſſiue eaꝛ de vno in aliud. Rñdeo:ꝙ ibi ſunt bene gradus qui attēdūtur ſm maius ⁊ minus:qꝛ vna quātitas bene eſt maior altera:ſed nō ſm magꝫ ⁊ minus:qꝛ linea maior nō magis participat naturam ꝓprie ſpeciei q̄ꝫ minor: licet aūt vna quātitas nō magis pticipet naturā ꝓprie ſpeciei q̄ꝫ alia:tamen vna ſpecies quātitatis bene eſt perfectior altera:ſicut vnus numerus bene eſt perfectior alio. Inter ſpecies eñ quantitatis eſt ordo perfectionis:ſicut inter ſpecies aliorum generū ex decimo metaphiſice. ¶ Tertia proprietas quantitatis eſt:ꝙ proprium eſt quantitati ſm eam equale vel inequale dici.

Cōtra hāc proprietatē arguitur dupliciter. Et primo ſic. Aliquid dicitur equale ſm equalitatem:ergo non ſm quantitatem. Patet:quia cōcretuꝫ denominatur ab abſtracto. Probatur conſequentia : quia equalitas nō eſt quantitas:ſed relatio. ¶ Item in diuinis eſt equalitas perſonarū: et tamen ibi non eſt quantitas:cū deus nō ſit i genere:ergo hoc non eſt propriū q̄ntitati.

Rñſio ad pmū: ꝙ aliqͩ eſſe equale alteri ſm aliud pōt intelligi dupliciter: vel foꝛmaliter: vel fundamentaliter: tūc dico ꝙ quelibet res eſt eq̄lis alteri ꝑ equalitatē foꝛmaliter: qꝛ equalitas eſt a foꝛma: a qua aliqͩ denominaᷓ equale: ſm ꝟo q̄ntitatē aliqͩ diciᷓ equale vel ineq̄le fundamētaliter: qꝛ quātitas nata ē fūdare relationē equalitatis vel inequalitatis. Res eñ habētes eandē quantitatē ſūt eq̄les: habētes aūt q̄ntitatē differētē ſūt inequales. ¶ Ad ſecundū dico ſm Sco. 13. di. 1. ſen. ꝙ duplex eſt quātitas: qꝛ quedā eſt q̄ntitas molis: alia ꝟtutis vel ꝑfectiōis. Pꝛima eſt in genere quātitatis: ſecūda ꝟo eſt trāſcēdens cū competat his que non ſunt in genere. Sic duplex eſt equalitas: quedā de genere relatiōis: ⁊ fundamentū huius eſt quātitas de genere quātitatis: et de hac intelligiᷓ hec ꝓprietas. Alia eſt equalitas trāſcendens: ⁊ hec fundatur in quantitate virtutis: ⁊ reperitur in diuinis.

Circa qͦ notandū ſm eundē doctorē ſubtilem. 8. di. pmi ſenᷓ ꝙ ſicut de rōne generis generaliſſimi nō eſt habere plures ſpecies ſub ſe: ſꝫ nō habere aliud ſupueniēs gen⁹: ſic pdicamētū q̄n: quia nō habet aliqͦ genus ſupueniēs ē gen⁹ generaliſſimū: licet paucas habeat ſpecies aut nullas: ita tranſcēdens [illegible] nō habet aliqͦ genus niſi ens ſub quo contineaᷓ: ſed quod de ſua ratione ipm ſit cōmune ad multa inferioꝛa: hoc ſibi accidit. Hoc patꝫ: quia ens non tm̄ habet paſſiones conuertibiles: ſcilicet vnū verū bonū: ſed etiā habꝫ aliquas paſſiones vbi oppoſita diſtinguūtur contra ſe: ſicut neceſſe vel poſſibile: actus vel potentia: finitū vel infinitum. ſicut aūt paſſiones ꝯuertibiles ſunt trāſcendentes: ita ⁊ paſſiones diſiūcte: ⁊ tamen vnū membꝛū illius diſiuncti nō cōuenit niſi vni enti: ſicut infinitas vel neceſſitas ſoli deo: ſic poteſt ſapientia poni tranſcendens: ⁊ quodcūq3 aliud qͦ ē cōmune deo ⁊ creature.

De p̄dicamēto relationis.

Ad aliquid vero talia ⁊c̄. Hic tractat autoꝛ de p̄dicamēto relatiōis. Circa qͦ ſciendū: ꝙ licet q̄litas ſit poꝛ relatiōe: ſicut abſolutū eſt pus reſpectiuo: qꝛ tñ plerūq3 relatiōes fundāᷓ in q̄ntitatib⁹ ⁊ q̄litatib⁹: ideo inter illa p̄dicamēta poniᷓ p̄dicamētū ad aliqͩ. Itē notandū ꝙ licet ꝯcretū de genere accidentis nō ſit ꝑ ſe in aliq̄ vno genere: cū includat res diuerſoꝝ generꝝ: qꝛ tñ idem ſignificāt ꝯcretū ⁊ abſtractū: licet nō eodē mō: ideo reductiue ꝯcretū poniᷓ in eodē genere cū abſtracto: qꝛ ꝟo relatio eſt minime entitatis: ⁊ ex ꝯſequēti minime cognoſcibilitatis: qꝛ ſicut res ſe habet ad eſſe: ita ad cognoſci. 2. metaph. ⁊ cōcretū eſt notius abſtracto: ideo auctoꝛ hic tractat de p̄dicamēto relatiōis in ꝯcreto.

Notandū: ꝙ ſūt duplicia relatiua: quedā ſm eſſe: ⁊ q̄dā ſm dici. Relatiua ſm eſſe ſūt illa q̄ eſſentialiter includūt reſpectū ad aliud: vt pater ⁊ fili⁹. Illud eñ abſtractū paternitas eſſentialiter dicit relatiōnē ſeu dependentiā patris ad filiū. Relatiua ꝟo ſm dici ſunt illa q̄ nō includūt eſſentialiter reſpectū ad aliud: licet eñ talia ꝯſtruanᷓ cū alijs ſub habitudine alicuius caſus obliqui: hoc tñ nō ē per reſpectum ad fundamētū in ſua eēntia: ſicut ſcia referᷓ ad ſcibile. Hoc eñ abſolutū ſcia nō eſt eēntialiᷓ relatio: ſꝫ ſcia dicit duo: diᷓ eñ q̄ndā q̄litatē ⁊ q̄ndā relatiōnē illi q̄litati annexā: ꝓpter pmū eſt i genere q̄litatis: ꝓpter ſecundū eſt in genere relatōis ſm Ariſ. in p̄dicamētis: nihil ꝓhibet idem in diuerſis generib⁹ enumerari: qͦ eſt verꝫ ſm Scotū. 13. di. 4. ſen. de aliquo vno per accidens ꝓpter multa per ipm importata: nō aūt eſt verum de aliquo per ſe vno: quia diuerſoꝝ generū diuerſe ſunt ſpecies.

Item ſciendū φ Ariſto. notifi cat relationes p̄ h̄ nomē ad aliquid: q₂ relatio eſſentiali ter dicit reſpectū vni⁹ ad aliud. Et iſta eſt diffinitio cōmunis tā relatiuis ſm eſ ſe: q̄ relatiuis ſm dici. Relatiua ḡ di cunt̄. ſ. a doctorib₉ antiq̄s ad aliq̄d. i. re latiua q̄cūq₃ dicunt̄ alioꝝ. i. cōſtruūtur cū alijs ſub habitudine genitiui caſ⁹ ſm hoc ip̄m q̄d ſūt. i. ſm illō q̄d per ip̄m no men importat̄: vel quomodolibet aliter ad aliud. i. q̄ ad aliō referūt̄ ſub habitu dine alteri⁹ caſus obliqui. ¶ Deide po nit tres ſpecies relatiuoꝝ dicēs: φ q̄daꝫ ſunt relatiua equiparātie: vt illa que eo dē nomine nominant̄: vt ſimilis ſimili ſi milis: eq̄lis eq̄li eq̄lis. Alia aūt dicūtur ſuppoſitiōis: vt dn̄s pater duplū. Alia ꝟo ſuppoſitiōis: vt ſeruus fili⁹ dimidiū: q₂ illa ſupponūtur alijs: vt ſeruus dn̄o: filius patri: ꝛ dimidium duplo. Alia ꝟo ſupponūtur. ſ. vt dn̄s ſupponitur ſeruo: pater filio: ꝛ duplū dimidio.

Pro quo notandū: φ iſta diui ſio trimēbris pōt reduci ad bimēbrē ſic: Quedā eīn ſūt relatiōes equiparātie: q̄ etiā dicunt̄ relatiōes cōmunes: ꝛ quedā diſquiparātie. Relatio eq̄parātie eſt il la que ſm eandē rationē fundamēti ē in ſuppoſito q̄d refertur: ꝛ in ſuppoſito ad q̄d refertur: vt dicit Sco. 19. di. p̄. ſen. Sicut ſimilitudo requirit eandē rōneꝫ albedinis in hoc ꝛ in illo. Relatio autē diſquiparātie nō ſic requirit eandē rōnē fundamēti: vt paternitas ꝛ filiatio: q̄rū vnū fundat̄ in potētia actiua generādi: aliud ꝟo in paſſiua. Hec aūt diuidit̄ in relationē ſuppoſitiōis ꝛ ſuppoſitionis.

¶ Cōſequēter ponit auctoꝛ ꝓprietates re latiuoꝝ: quaꝝ p̄ma eſt: φ ꝯtrarietas eſt in relatiōe: vt ꝟtus cōtrariat̄ vitio: cum vtrūq₃ illoꝝ ſit ad aliquid: hoc aūt non ꝯuenit om̄ib₉ relatiuis: duplo eīn nihil ꝯtrariat̄ nec triplo.

Circa quod ſciendum: φ aliqua relatiua ſm dici opponūtur cō trarie rōne ꝯtrariaꝝ qualitatū in quib⁹ fundant̄ h̄mōi relatiōes: non aūt ſm re ſpectū queꝫ habent ad ſua correlatiua. Virt⁹ eīn nō ꝯtrariat̄ ꝟtuoſo ad quē re fert̄: nec vitiū vitioſo: ſed bene virt⁹ con trariat̄ vitio.

Item notādū: φ vitiū pōt ſu mi dupliciter. Uno mō ꝓut dicit p̄uationē ꝟtutꝭ: ꝛ ſic vitiū ꝛ ꝟtus opponūt̄ p̄uatiue. Alio mō ꝓ habitu vitioſo: ꝛ ſic opponūt̄ ꝯtrarie. ¶ Itē notādū φ ꝟtus ꝛ vitiū dicūt̄ eē ad aliq̄d: q₂ facilitāt ſeu diſponūt ad bn̄ vl̄ male agēdū: vel ſm Sco. in quodlib. ꝓ pter relatiōes circūſtantiaꝝ. ¶ Secūda ꝓprietas relatiuoꝝ eſt φ relatiua ſuſci piunt magis ꝛ minus: vt ſimile dr̄ magꝭ ꝛ min⁹ ſile: ſed hoc nō ꝯuenit om̄ib⁹ re latiuis: vt duplum nō dicit̄ magis ꝛ mi nus duplum.

Pro quo notandū: φ aliq̄ relati ua ſuſcipiūt magis ꝛ min⁹ rōne ſui fūda menti: q̄d ſuſcipit magꝭ ꝛ min⁹: vt aliq̄d dicit̄ magꝭ vel min⁹ ſilis ſm φ magꝭ vel min⁹ ꝑticipat q̄litatē: vt albedinē vel ni gredinē: q̄ ē fundamētū ſilitudinis. Sꝫ occurrit dubiū de ineq̄litate: q₂ aliquid dr̄ magis vel min⁹ ineq̄le: ꝛ tn̄ q̄ntitas q̄ ē fundamētū ineq̄litatis nō ſuſcipit ma gis ꝛ minus. R̄ndeo: φ licet q̄ntitas nō ſuſcipiat magiſ ꝛ min⁹: tn̄ ſuſcipit maiuſ ꝛ minus: ꝛ ſic ſm maiorē vel minorē diffe rentiā in q̄ntitate dicit̄ maior vel minor ineq̄litas. ¶ Tertia ꝓprietas eſt: φ om nia relatiua dicūt̄ ad ꝯuertētiā. ¶ Ubi notandū φ differūt ꝯuerſio ꝯuertibili tas ꝛ ꝯuertētia. Cōuerſio eīn eſt ꝓpoſi tionū. Cōuertibilitas ꝟo eſt inter ſub iectū ꝛ ꝓpriā paſſionē: que de ſeinuicem vniuerſaliter p̄dicant̄: vt om̄is hō eſt ri ſibilis: ꝛ om̄e riſibile ē hō. Relatiua ꝟo dicūt̄ ad ꝯuertētiā: q₂ ſicut vnū refertur ad aliud: ita ecōuerſo: vt ſicut pater re fert̄ ad filiū: ita fili⁹ ad patrē. ¶ Quar ta ꝓprietas ē φ relatiua dicunt̄ ſiml̄ na tura. i. ſimul naturali intelligentia. pro bat̄: q₂ poſito vno pōit̄ reliquū: ꝛ deſtru

ecto vno: destruit reliquũ: ergo cognito vno: cognoſcit reliquũ. probat conſequẽtia: quia ſicut res ſe habet ad eſſe: ita ad cognoſci ſecũdo metaphiſice.

Contra hoc arguit: quia pater habet eſſe ante quam ſit filius: et deſtructo patre adhuc remanet filius. Rñdeo quod iſta proprietas intelligit de fundamẽtis vt ſunt ſub relatiõibus: licet enim illa res: que eſt pater põt bñ eſſe ſine filio et econtra: tñ illa res nõ põt eſſe ſub relatiõe paternitatis ſine filio: nec filius eſt filius niſi habeat patrem: licet bene ſit homo.

Iterum ponit Ariſtoteles diffinitionẽ propriã relatiuorum dicẽs: Ad aliquid ſunt quibus hoc ipſum eſſe eſt ad aliud quodãmõ ſe habere. i. illa ſũt vere et proprie de predicamento relationis que eſſentialiter includũt reſpectũ ſeu dependẽtiã vnius ad aliud: vt paternitas eſſentialiter dicit relationẽ ſeu depẽdentiã patris ad filiũ. Et dicit quodãmõ: quia videlicet relatio dic quandam ſpecialem dependẽtiã vnius. ſ. vt fundamenti: ad aliud: vt ad terminũ ſue dependẽtie. Tale nempe dependentiã nõ dicũt accidentia abſoluta: licet enim depẽdeant actu vel aptitudine ad ſuũ ſubiectũ: nõ tamẽ dicũt depẽdentiã fundamẽti ad terminũ ſicut accidẽtia relatiua: et dicitur eſſentialiter ad differentiã relatiuorum ſecundum dici.

Notandũ eſt aũt circa predicta quod licet relatio ſit inter duo extrema: ſcilicet relatiuũ et correlatiuũ tñ nõ eſt in ambobus vt in ſubiecto: ſed in vno tñ vt in ſubiecto: et in alio vt in termino: vt paternitas que eſt reſpectus patris ad filiũ eſt in patre vt in ſubiecto: et in filio vt in termino. ſimiliter filiatio eſt in filio vt in ſubiecto: et in patre vt in termino. ¶ Ex predictis patet quod relatio nõ põt eſſe ſine fundamẽto et termino. Quod probat Sco. 12. di. 4. ſen. quia cũ reſpectus ſit eſſentialiter habitudo inter duo extrema: ideo tollere terminũ ad quẽ eſt reſpectus et fundamentũ cuius eſt reſpectus eſt tollere reſpectũ et deſtruere rõnẽ reſpectus: et ſic cõtradictio eſt reſpectũ eſſe ſine fundamẽto et termino. ¶ Circa hoc tñ eſt aliter dicẽdũ i relatiõe actuali et aptitudinali. Relatio enim actualis requirit terminũ i actu. Relatio enim aptitudinalis tm̃ requirit terminũ in aptitudine: vt riſibilitas eſt ad actũ ridendi que eſt in potentia: licet nõ ſit in actuali exiſtentia.

Contra predicta tñ arguit. Et videt quod relatio põt eſſe ſine fundamẽto: quia deus põt ſupplere cauſalitatẽ cuiuſlibet cauſe extrinſece: ſed fundamẽtũ eſt tm̃ cauſa extrinſeca reſpectu relatiõis: cũ nõ ſit materia ex qua: ſed in qua vel efficiẽs: ergo poterit facere relationẽ ſine fundamẽto. Rñdeo ad maiorẽ: quod deus põt ſupplere cauſalitatẽ cauſe extriſece: vbi nõ eſt implicatio cõtradictiõis: reſpectum aũt eſſe ſine fundamẽto implicat cõtradictionẽ: quia tũc reſpectus nõ eſſet reſpectus cũ eſſentialiter dicat depẽdentiã fũdamenti ad terminũ: vt patet ex diffinitione relatiuorum. Ex predicta aũt diffinitiõe infert auctor quod ſi quis diffinitiue nouerit vnum relatiuorum: noſcet et reliquũ. probat: quia cum eſſe relatiui ſit ad aliud. ſ. ad correlatiuũ: oportet quod diffiniat per ipſũ: cuius diffinitio ſit oratio indicãs eſſe rei. ¶ Cõtra hãc diffinitionẽ arguit dupliciter. Primo ſic. Pater põt cognoſci non cognito filio: ergo nõ eſt neceſſe vnũ poni in diffinitiõe alterius. Itẽ ſi pater diffiniat per filiũ et econtra. tũc erit circulus in diffinitiõe: et idem erit notius et ignotius. Probat cõſequẽtia: quia ſi pater diffiniat per filiũ: pater erit ignotior filio. Et vltra: ſi filius diffiniat per patrem: pater eſt notior filio. Rñdeo ad primũ: et dico: quod illa res que eſt pater põt cognoſci nõ cognita illa re que eſt filius: tñ pater inquantũ pater nõ põt diffinitiue cognoſci: niſi in eius diffinitiõe ponat filius et ecõtra. Unde ſi diffiniat pater dicet quod pater eſt ille qui de ſubſtantia ſua habet aliũ genitũ. ſ. filiũ. Si autem diffiniat paternitas: dicet quod paternitas eſt relatio ſeu dependẽtia patris ad filiũ.

¶Ad ſecūdū dicēdū: vt dicit Sco. 34.
di. pmi ſen. q abſolutū filij terminat de/
pendentiā patrꝭ ꝛ ecōtra: abſolutū pris
terminat dependētiā filij. Pat igit inq̄s/
tū pr diffinit ꝑ abſolutū filij: ꝛ fili⁹ inq̄s/
tū fili⁹ ꝑ abſolutū patrꝭ: ꝛ ſic nō ē circu/
lus in diffinitiōe: nec idē eſt noti⁹ ſeipſo.
¶Ad intelligētiā pdictoꝝ eſt notādū:
q licet relatioēs habeāt diſtinctiōes ſpe/
cificas ſm ſuas ꝓpas differētias ſic̄ alia
pdicamēta: tn̄ q2 ſūt nob ignote: accipi/
mus diſtinctionē eaꝝ ꝑ fūdamēta ꝑ que
circūloq̄mur hmōi differentias ſpecifi/
cas: q̄ forte ꝓpter eaꝝ modicā entitatē
latent nos: ita q ex fundamētis innote/
ſcit nobis diſtinctio earū relationū ſiue
effectiue ſiue materialiter.

Item notandū: q licet rela/
tio nō poſſit
eſſe ſine fūdamēto ꝛ termīo vt dictū ē: tn̄
fūdamentū aliqn̄ bn̄ poſſet eſſe ſine rela/
tiōe. Relatio em̄ dupl'r pt ſe hr̄e ad ab/
ſolutū. Uno mō ꝯtingenť ꝑ accidēs: ſi/
cut hō pōt eē ſine pr̄nitate. Alio mō ne/
ceſſario ſic̄ relatio creature ad deū. Ne/
mo em̄ pōt eē creatura ſine relatōe depē/
dētie ad deū ꝯſeruātē eā i eſſe: licȝ aūt ta/
lis relatio ſit eadē realit cū fūdamēto: n̄
tn̄ formalit: cū reſpect⁹ nō poſſit eſſe de
eſſentia abſoluti ex. 4. metaph. Tūc ei
idē eēt eſſentialit abſolutū ꝛ reſpectiuū
de q̄ Sco. 1. di. 2. ſen. ¶Ulteri⁹ notādū:
q relatio eſt nomē equocū ad relationē
realē ꝛ relationē rōnis: ſic̄ ens ad ens re/
ale ꝛ rationis. Et iō relatio rōnis nō ē i
genere relatiōis cū pdicamēta ſint entia
realia ex. 5. metaph. vbi ens ꝑ ſe diuidit
in decē pdicamēta. Ad relationē tria re/
q̄runt ſm Sco. 31. di. pmi ſen. ꝛ. 6. q. q̄d.
libetoꝝ. Primo q extrema ſint realia. ſ.
fundamētū ꝛ termin⁹. Scdo q ſint rea/
liter diſticta. Tertio q ex natura extre/
moꝝ ſeq̄t talis relatio abſq3 opatiōe ali/
cui⁹ potētie cōpantꝭ vnū alteri. Relatō
aūt rōnis eſt fabricata ꝑ aliquā potētiā
cōpantē vnū ad aliō: vt vl'itas ē relatio
rōnis cauſata ꝑ itellectū cōpantē vnum
ſupi⁹ ad mlta iferiora: ꝛ ſi illud ſupi⁹ im/
mediate cōpet ad ſingularia dr̄ ſpēs q̄ ē
nomē ipoſitū ad ſignificādū hmōi reſpe
ctū rōnis. Si vo illō cōe nō imediate cō
paret ad ſinglaria dr̄ gen⁹ primū vl' ſb/
alternū: ꝛ ſic ſp aſcēdēdo vſq3 ad gen⁹ ge
neraliſſimū: imo vſq3 ad ens qō ē pmuȝ
vl'e cōiſſimū. Et tales relatiōes rōis ſūt
itētiōes ſcōe de q̄bꝫ ē ꝯſideratio logica.
Et generalit oīs relatio in q̄ deeſt aliq̄
triū ꝯditionū pdictaꝝ ē relatio rōnis: ꝓ
pter pmā oppoſitio ꝯdictoria eſt relatio
rōnis: q2 vnū ꝯdictoriū nihil ponit: ꝓpt
ſecūdā relatio eiuſdē ad ſe ē relatio rōis:
q2 nō ſūt ibi extrema realit diſticta: ꝓpt
tertiā relatio dei ad creaturā eſt rōnis:
q2 eſt ꝑ itellectū cōpantē deū ad creatu/
rā: licet creature ad deū ſit relatio real.
¶Ubi ſciēdū q qn̄ eſt relatio realis mu
tua duoꝝ extremoꝝ adinuicē in q̄libȝ ex
tremo ē rō fundandi vnā relationē: ꝛ ter
minādi aliā: vt iter prē ꝛ filiū pr fūdat
relationē pr̄nitatꝭ: ꝛ tminat relationē fi
liatiōis. Fili⁹ vo fūdat relationē filiatio
nis: ꝛ termīat relationē pr̄nitatꝭ. In ꝓ/
poſito nō ſic: licet em̄ creatura poſſit fū/
dare relationē realē ad deū: nō tn̄ econ/
uerſo. Cū em̄ de⁹ ſit ita ſimplex q ē q̄c/
q̄d hȝ nō pōt fundare relationē realē ad
creaturā: q2 tūc illa relatio eſſet de⁹. Ex
q̄ vlteri⁹ ſeq̄ret cū relatio coexigat extre
mū ad ſui eſſe: q de⁹ nō poſſet eē ſine cre
atura: ꝛ ſic nō poſſet eſſe ſūme neceſſari⁹:
q2 ſecluſa creatura poſſet nō eſſe. De re/
latiōibꝫ etiā multa habent ſcdo phiſico
rū ꝛ. 5. metaph. iō magꝭ ſuccincte ptrā/
ſeo. Ibi aūt ponūtur tres mōi relati/
uoꝝ ſm diuerſa fūdamenta relationuȝ.
Prim⁹ mod⁹ eſt relationū fūdataꝝ ſuꝑ
numeꝝ ꝛ vnū. Suꝑ numeꝝ: vt ſunt pro/
portiones numerales: vt duplū ꝛ dimi/
diū. Suꝑ vnū aūt in ſubſtantia fundat
relatio identitatis. Suꝑ vnū vo in quā
titate relatio equalitatis. Suꝑ vnū au
tem in qualitate relatio ſimilitudinis.
¶Secūd⁹ mod⁹ relatiuoꝝ ē relationū
fūdataꝝ ſuꝑ potētiā actiuā ꝛ paſſiuā: vt
pr̄nitas fūdat ſuꝑ potētiā actiuā generā
di: ꝛ filiatio ſuꝑ potētiā paſſiuā. Terti⁹

modus eſt relationū fundataꝝ ſup men/
ſurabile ꝛ mēſurā: vt ſciētia refertur ad
ſcibile: ꝛ intellectio ad intelligibile: qḋ ē
veꝝ nō de mēſura quātitatiua ſed ſm eē
ꝛ veritatē. Act⁹ eīm intelligēdi eſt apt⁹
natus mēſurari. i. actualiter depēdere ī
entitate ꝛ cognoſcibilitate ab obiecto ꝑ
ticipādo ipm: ſicut ſiſitudo illi⁹ cui⁹ eſt.
Eſt aūt ibi relatio realis aptitudinalis
ꝛ nō actualis. Et iō notāter dicit̄ mēſu/
rabilis ad menſurā ꝛ nō mēſurati. Qñ
eīm obiectū nō exiſtit, vel ſcientia cauſat̄
a deo: tūc nō menſurat̄ actu a ſcibili: vt
declarat Sco. 13. q. quodlibetoꝝ. ¶ Et
ſi arguat̄: ꝙ obiecto nō exiſtēte nō habet̄
ſciētia de eo: qꝛ vt dicit hic Arꝫ. Corru/
pta re ſcibili corrūpit̄ ſciētia q̄ eſt de eo.
Rñdeo: ꝙ illa auctoritas phi eſt vera:
corrupta re ſcibili q̄tū ad eſſe eſſentie ꝛ
eſſe exiſtētie. Et ſi arguas: ꝙ ſi corrūpat̄
res q̄tū ad eſſe exiſtētie: corrūpit̄ q̄tum
ad eſſe eſſentie: cuꝫ nō ſit dare eſſe eēntie
ſine eſſe exiſtentie. Rñdeo ꝙ eſſe eſſentie
nō remanet extra intellectū ſine eſſe exi/
ſtentie: bene tñ remanet in intellectu: ꝛ h̄
ſufficit. Scdm eīm Scotū. 7. q. quodli.
Sciētia nō requirit exiſtentiā: ſed ſolas
q̄ditates in aīa. Eſt aūt in p̄mis duob⁹
modiſ relatiuoꝝ mutua depēdētia. Du
plū eīm realiter refert̄ ad dimidiū: ꝛ ecō/
uerſo: ſilr pater realiter refert̄ ad filium
ꝛ ecōuerſo. Nō ſic in tertio mō: licet eīm
ſciētia realiter referat̄ ad ſcibile: non ta/
men ecōuerſo. Ex quo patet ꝙ illa pro/
prietas ꝙ relatiua dicunt̄ ad ꝯuertētiā
nō ꝯuenit niſi relationibus p̄mi ꝛ ſecun
di modi loquēdo de ꝯueniētia reali: licꝫ
eīm ſciētia realiter referat̄ ad ſcibile: non
tñ ecōuerſo. Illa eīm res q̄ eſt ſcibilis: vt
pote lapis nō refert̄ realiter ad ſcientiā:
licet etiā ſcibile inq̄tū ſcibile referat̄ ad
ſciam: nō tñ relatiōe reali: ſed rōnis tm̄.

De predicamento qualitatis.

Qualitas ꝛc̄:

q Hic auctor determinat de p̄/
dicamēto qualitatis: ꝛ deſcri/
bit q̄litatē dicēs: ꝙ q̄litas eſt ſm quā q̄/
les eſſe dicimur: vt ſm albedinē dicimur
eſſe albi: ¶ Ad cui⁹ euidētiā ſcienduꝫ: ꝙ
q̄litas pōt ſumi dupliciter. Uno mō ꝓ
forma de genere q̄litatis q̄ q̄lificat ſub/
iectū accidētaliter. Alio mō ꝓ differen/
tia eſſentiali cuiuſlibet generꝭ q̄ p̄dicat̄ ī
q̄le. In diuinis aūt licet nō ſit differētia
ꝓpe: tñ illa q̄ habēt rōnē act⁹: vel q̄ſi for
me pñt dici q̄litates. Uñ ſm Sco. diſt.
26. p̄mi ſen. Attributa diuina dicunt̄ il
la q̄ ꝑficiūt eſſentiā in eſſe ſecūdo q̄ſi q̄li/
tates: vt charitas: ſapientia: veritas: bo
nitas. Nō ſic aūt habēt ſe intellect⁹ ꝛ vo
lūtas: ſed ſūt q̄dā ꝑfectiōes intrinſece in
eēntia p̄ſuppoſite oī q̄ntitati ꝛ q̄litati: et
ſic q̄litas nō ē ignē: ſꝫ ſumit̄ trāſcēdent.

Notandū: ꝙ licet abſtractū ſit p̄/
us natura cōcreto ſi/
cut cauſa ſuo effectu formali: tñ cōcretū
eſt nobis noti⁹: et iō q̄litas notificat̄ per
ſuū cōcretuꝫ: vt ꝑ notius nobis. Quale
v̄o notificat̄ ꝑ abſtractū ꝛ ꝑ p̄uſ ſimplr.

Notandū etiā ꝙ dicimur in hac
deſcriptione refert̄ ad
ſubſtantiā in cōi. Qualitas ergo eſt ſm
quam nos ſubſtantie dicimur: id eſt de
nominamur accidentaliter quales: ꝛ po
nitur accidentaliter propter differenti/
as eſſentiales a quibus eſſentialiter dici
mur quales. ¶ Qualitatꝭ quattuor ſūt
ſpecies. Hic ponit auctor quattuor ſpe
cies: quarū prima eſt habitus ꝛ diſpoſi/
tio. Eſt autē diſpoſitio qualitas de faci/
li mobilis: habitus v̄o de difficili mobi/
lis. Unde habitus ꝛ diſpoſitio tātū dif/
ferunt ſm perfectū ꝛ imperfectum: et iō
faciunt primā ſpeciem qualitatis. Per/
fectum enim ꝛ imperfectū vt vir ꝛ muli/
er non variant ſpeciem ſm Ariſtoteleꝫ
in libro de animalibus. Unde eadē q̄li/
tas vt virtus vel ſcientia dum eſt in fie/
ri ꝛ in eſſe imperfecto dicit̄ diſpoſitio: dū
v̄o habet eſſe perfectū permanens et ra/
dicatum in ſubiecto dicitur habitus: et
dicit auctor ꝙ omnis habitus poteſt di/
ci diſpoſitio: licet non econuerſo: quod
verum eſt non quidem ſumendo diſpo/

ſitionē ſtricte ꝑ qualitate de facili mobili: ſed large pꝛo omni qualitate diſponente ſubiectū ſuum ad operationē: ſiue perfecte: ſiue imꝑfecte: ꝛ omnes tales qualitates ponuntur in hac ſpecie ſiue ſint coꝛpoꝛales: vt caloꝛ: frigiditas: egritudo: ſanitas: ſiue ſpirituales: vt actꝰ intellectus. Unus eñi actus ad aliū inclinat: ꝛ ex ipis generant̄ habitus. Itē ſpecies intelligibiles habitus intellectuales: vt intellectꝰ ſapientia: ꝛ moꝛales virtutes: vt iuſticia ꝛ caſtitas: ꝛ hmōi. ꝛ virtutes infuſe: vt fides: ſpes: charitas ponunt̄ in hac ſpecie. ¶ Notandū tñ ꝙ habitus poteſt tripliciter ſumi. Uno mō ꝑ quacunq̧ foꝛma habente priuationē ſibi oppoſitā. Alio modo ꝑ inherentia coꝛpoꝛis ad ea que ſunt circa coꝛpus: et ſic eſt pꝛedicamētū diſtinctum ab alijs. Tertio modo ꝑ qualitate diſponēte ſuum ſubiectum ad operationē: ꝛ ſic ſumitur in pꝛopoſito.

Arguit tamen contra pꝛedicta ſic. Nullum ens rationis ē de genere qualitatis: cum qualitas ſit ens reale: ſed ſciencia eſt ens rōnis: ergo nō eſt de genere qualitatis. Rñdeo ꝙ ens rōnis poteſt ſumi tripliciter ſcḿ Scot. 1. diſt. 4. ſen. Uno modo ꝑ illo qḋ habet eſſe i anima ſubiectiue: vt ſpēs: actus: ꝛ habitus. Alio modo obiectiue: ſicut vniuerſalia ſunt in aīa ꝑ ſpēs a rebus cauſatas vel a deo impꝛeſſas. Tertio mō ꝑ compatione q̄ intellectus compat vnū obiectū cognitū ad aliud obiectū cognitum. Cū ergo dicit̄ ꝙ nullū ens in aīa eſt de genere qualitatis: verū eſt de ente in anima tertio modo dicto. Tale eñi ens eſt relatio rationis cuiuſmodi ſunt ſecunde intentiones: nec habent aliqḋ eſſe reale: ſ; habent tm̄ eſſe obiectiue in intellectu.

¶ Secunda ſpecies qualitatis eſt naturalis potencia vel impotencia aliqd facile faciendi vel patiendi: vt ſanatiuꝰ dicit̄ aliquis q: habet naturalē potentiā ad faciliter reſiſtēdū ſuis cōtrarijs ꝛ nociuis: egrotatiuus ꝟo eo ꝙ habet naturalem impotentiā ad hmōi: ſic durū habet naturalē potentiā: vt non cito ſecet̄. Molle ꝟo habet naturalem potentia; ad hmōi. Curſoꝛes quoq̧ ꝛ pugillatoꝛes dicunt̄ nō q̄ actus illos exercent: ſed qui habent naturalē potentiā ad facilit̄ hmōi actus exercendos. ¶ Circa qḋ notandū ꝙ ꝑ naturalē potentiā vel impotentiā circumloquit̄ Ariſt. quandā ſpeciem ſubalternā q̄litatis cōpꝛehendentem oēs facilitates vl̄ difficultates naturales ad agendum vel patiendū.

Notandū ꝙ potentia pōt capi tripliciter. Uno modo ꝑ reſpectu potentie ad oꝑationē: et ſic ꝑtinet ad genus relationis: vl̄ ꝑ fundamento talis reſpectꝰ: qḋ eſt abſolutū ꝛ pꝛincipiū oꝑatiōis: ſicut intellectus ꝛ voluntas ſunt pꝛincipia ꝑductiua intellectionis ꝛ volitionis: vl̄ pꝛo facilitate ꝛ agilitate vtēdi hmōi potentia. Hoc tertio modo ſumit̄ naturalis potentia i pꝛopoſito ſcḿ Scotū. 14. diſt. 2. ſen. vt patet ꝑ exemplum de curſoꝛe ꝛ pugillatoꝛe: non aūt ſecundo modo intellectus ꝛ voluntas cum ſint ꝑfectiones intrinſece ipſius anime: ꝛ ſcḿ augu. 5. de trinit̄. ſūt vna mēs: vna eēntia: vna vita. Non ſunt accidentia ipſiꝰ anime ſ; ponunt̄ in eodem genere cū ipſa. Hoc idem ponit Bonauētura: ſ; aūt hmōi potentie ſint idē realiter cū anima diſtinguit̄ tñ foꝛmaliter: de quo al̄s magis videbit̄. Itē notandū ꝙ pꝛima ꝛ ſecunda ſpēs qualitatis differūt: q: facilitates naturales ponunt̄ in ſecunda ſpecie. Diſpoſitiōes ꝟo ꝛ habitus acquiſiti in pꝛima: vt facilitas naturalis ad pugnandū ponit̄ i ſecunda ſpecie. Acquiſita ꝟo ꝑ artem ꝛ exercitiū ponunt̄ in pꝛima. Sic egrotatiuus ꝑut dicit difficultatē naturale; ad reſiſtendū cōtrarijs ꝛ egritudinem cauſantibꝫ: ponit̄ in ſecunda ſpecie. Ipſa ꝟo egritudo acquiſita ponit̄ in pꝛima: q̄ ſi ſit de facili curabilis dicit̄ diſpoſitio: ſi ꝟo ſit incurabilis dr̄ habitus. Item naturale pōt capi dupliciẗ. vno modo q: oꝛtum habet a natura: ꝛ ſic pertinet ad

hanc ſpeciem. Alio mõ q2 ineſt alicui a principio cõditiõis nature: nõ tñ naturaliter: ſed gratuite ſeu ꝑ donũ naturalibus ſupadditũ: ſicut angelis a principio creationis fuerũt impreſſe ſpecies ſeu ſilitudines omniũ naturarũ: ꝛ virgini puriſſime in inſtanti creationis anie eius fuit collata gratia equivalens iuſticie originali: ꝑ quã fuit a peccato originali pſeruata: ꝛ tale naturale nõ ſpectat ad ſcdaʒ ſpẽm qualitat⁹: ſʒ ad pmã.

Tertia ſpẽs qualitatis

eſt paſſio ꝛ paſſibilis q̃litas. Vñ in hac ſpecie ponunt̃ omẽs q̃litates ſenſibiles q̃ ſunt obiecta ſenſuũ q̃ dicunt̃ paſſibiles q̃litates: q2 ſunt nate inferre paſſionem ſenſibus: vt ſon⁹: color: lux: caliditas: frigiditas: ꝛ hmõi. Et omẽs qualitates q̃ ab hmõi generant̃: vt ſunt ſpecies obiectoꝝ recepte in potentijs organicis: et paſſiones appetitus ſenſitiui vt delectatio: triſticia: ira: Tales aũt qualitates licet ſint pfectiones potentiarũ organicarum: dicunt̃ tñ paſſiones eo ꝙ recipiũtur in ipſis organis. Recipere eñi large dicit̃ pati: ſic lumen qd̃ eſt ſpẽs lucis ponit̃ in hac ſpecie a Scoto. 13. di. 2. ſent. Differunt etiã paſſio ꝛ paſſibilis qualitas. paſſibilis qualitas dicit tales qualitates ſub eſſe pfecto pmanenti in ſubiecto: vt rubedo q̃ puenit in aliquo a natura: ſʒ paſſio dicit illas qualitates ſm eſſe impfectum et nõ pmanens: vt rubedo q̃ puenit in vultu hominis ex verecũdia: cui⁹ cauſa eſt: q2 facies eſt ſubiectũ verecundie. Et ideo ſanguis q̃ eſt amicus nature vadit ad corroborandũ mẽbrum leſum quantũ poteſt. Sic homo efficitur pallidus ppter timorem: q2 inter cetera membra cor magis timet: ꝛ iõ ad ipm̃ confortandũ ſanguis exit de facie: ꝛ ſic remanet pallida.

Circa qd̃ poteſt dubitari

de caliditate q̃ ponit̃ a pħo in pma ꝛ tertia ſpecie qualitatis. Ad qd̃ põt dici ꝙ hec ſpecies diſtinguit̃ a prima: quia forma ꝑ cõparationẽ ad actũ quẽ põt efficere dicit̃ diſpoſitio quo ad primã ſpẽm ꝛ ſic caliditas ponit̃ i prima ſpecie per comparationẽ ad calefacere. Forma vo pducta ab agente inquantũ recipit̃ in paſſo dicit̃ paſſio: ꝛ ſic caliditas ponitur in tercia ſpecie: vl' inquantũ nata eſt inferre paſſionẽ ſenſui. De opationibꝫ etiam immanentibꝫ cuiuſmodi ſunt intellectio ꝛ volitio: q̃ ſunt vere qualitates: ꝛ videt̃ ꝙ ſint in pdicamento actionis: dicit Sco. 13. q. quodlibetoꝝ: ꝙ videt̃ rationabilius ipas ponere in prima ſpecie qualitatis in qua ponunt̃ omnes qualitates ſpirituales: ſiue ſint in fieri: vt opatio: ſiue in eſſe pfecto ꝛ pmanẽti: vt habitus: ſed ſi ſit in eſſe impfecto dicit̃ diſpoſitio. In tertia aũt ſpecie ſolum exemplificat Ariſto. de qualitatibus corporalibus. Dicit tamen ꝙ forte huiuſmodi opationes poſſent poni in hac ſpecie: cum ſint quedam paſſiones. Et tũc oportet dicere ad ariſto. ꝙ ſolũ ponit exempla de qualitatibꝫ ſenſibilibꝫ tanquã de magis notis: ꝑ has etiã intelligẽs ſpirituales. De hac materia dicit Ockaʒ ꝙ nõ eſt intentiõis pħi ponere ꝙ iſte ſpecies a ſe mutuo vniuerſaliter remoueantur: ſed quod de ſe mutuo ſaltim particulariter predicent̃. Et ex hoc monetur ꝙ Ariſto. ponit caliditatem in prima ꝛ tertia ſpecie qualitatis.

Quarta ſpecies qualitatis

ẽ forma vl' circa aliqd̃ cõſtans figura

Circa qd̃ notãdũ

ꝙ licʒ forma poſſet ſumi ꝓ forma ſubſtantiali vel accidentali: vt alibi dictũ eſt: tamẽ in ꝓpoſito forma ꝛ figura ſumunt̃ ꝓ eodem videlicet pro diſpoſitione vel terminatione quantitatis. Unde in aliqua re figurata poſſumus conſiderare tria videlicet ipſam rem ex qua conſtat: vt pote lignum. Et quo ad hoc pertinet ad genus ſubſtantie. Secundo poſſum⁹ conſiderare q̃titatem eius terminatam linealiter ꝛ ſuperficialiter. Et ſic pertinet ad genus

quantitatis. Tertio conſiderare poſſumus terminationem vel diſpoſitionem qualitatis que poteſt dici forma vel figura eiꝰ: ⁊ de hac in ꝓpoſito. Figure igitur vel forme ſic accepte reponuntur in hac ſpecie: vt rectitudo: curuitas: triangulatio: quadrangulatio.

De cõcreto qualitatis

Qualia ꝗ̃ dicunt ⁊c. Hic notificat auctor concretũ qualitatis dicens ꝙ illa dicunt qualia que ſm qualitates denominatiue dicunt: vt grammaticꝰ dicitur denominatiue a gramatica. Quedam etiã dicunt qualia ab aliq̃ qualitate: ſed nõ denominatiue: qꝛ ſcꝫ nõ eſt ibi denominatio vocalis. Et hoc dupliciter. Uno mõ qꝛ nomen non eſt impoſitũ illi qualitati: vt curſor dicitur ab arte currendi: vel a naturali potentia: cui tñ nõ eſt nomẽ impoſitũ. Et ideo lꝫ ſit ibi denominatio realis: non tñ vocalis. Alio modo qꝛ licet ſit nomen impoſitum illi qualitati: tamen cõcretũ nõ participat illud nomen: vt ſtudioſus dicitur a virtute: vbi tamen nõ eſt ꝑticipatio in voce cum nõ cõueniant in principio vocis: ceſumit ſtudioſus ꝓ virtuoſo.

¶ Conſequenter ponit auctor proprietates ſeu cõmunitates qualitatis: quarum prima eſt: ꝙ contrarietas ineſt qualitati: vt albedo contrariatur nigredini ⁊ iuſticia iniuſticie. Hoc patet per diffinitionẽ contrarioꝝ. Contraria eñ ſũt forme poſitiue ſub eodem genere maxime diſtantes que viciſſim inſunt ſe mutuo expellendo. Plures autem qualitates ſunt huiuſmodi: ergo contrarietas ineſt qualitati.

Sed contra hoc arguitur ſic: quia albedo ⁊ nigredo non ſunt forme maxime diſtantes: ergo non contrariant. Conſequentia eſt nota. Probatur antecedens: quia plus diſtant ſuperficies ⁊ albedo que ſunt diuerſorum generum ꝙ̃ albedo ⁊ nigredo: que ſunt eiuſdem generis. Ad hoc reſpondeo dupliciter. Primo ꝙ maxima diſtantia cõtrarioꝝ intelligitur de diſtantia eorum que ſunt eiuſdem generis. In genere autem coloris maxime diſtant albedo ⁊ nigredo: cum ſint duo vltima inter que continentur omnes medij colores. ¶ Secundo reſpondeo ꝙ aliqua magis diſtare poteſt intelligi dupliciter: vel qꝛ minus conueniunt in aliquo communi vel quia magis repugnant. Primo modo magis diſtant ſuperficies ⁊ albedo: quia non conueniunt in aliquo genere. Albedo ꝟo ⁊ nigredo ſunt eiuſdem generis. Secũdo modo magis diſtant albedo ⁊ nigredo: quia eſt repugnãtia eorum ad eſſe ſimul. Non ſic de ſuperficie ⁊ albedine: quia ſimul eſſe poſſunt. Hec autem eſt diſtantia contrarioꝝ qua mutuo ſe expellunt. Hoc autem nõ eſt proprium qualitati: quia non conuenit omni qualitati cuiuſmodi ſũt figure circulatio: triangulatio: nec etiam conuenit coloribus medijs: licet enim mediũ per comparationem ad extremũ habeat rationem alterius extremi: vt rubrũ comparatum albo habet rationem nigri. tamen non eſt ibi contrarietas ſtricte ſumpta: ſed tñ large: cum inter illa non ſit maxima diſtantia.

Secunda proprietas

qualitatis eſt: ꝙ ſi vnum contrarioꝝ ſit quale reliquum erit quale: vt ſi iuſtũ ſit quale: iniuſtum erit quale. Probatur: quia contraria ſunt que ponuntur ſub eodem genere. Si ergo vnum eſt in genere qualitatis: ⁊ reliquum.

Tertia proprietas ẽ ꝙ

q̃litas ſuſcipit magis ⁊ minus: quod patet: quia ſuſcipere magis ⁊ minus eſt in

ſua eſſentia intendi ꝛ remitti ꝑfecti⁹ vel imꝑfectius ꝑticipando naturā ſue ſpēi: ꝑtes aūt qualitates ſunt hmōi: vt caloꝛ ꝛ frigus aliq̄n intendunt ꝛ aliq̄n remittunt. ſʒ em̄ gradus ſm quos foꝛme intēdunt non ſint de eſſentia ſpeciei: qꝛ ſicut ſpēs abſtrahit a differentia indiuiduali ſic ab hmōi gradibꝰ: tñ faciūt vnū per ſe cū natura ſpecifica ita ꝙ ad indiuiduū cōſtitutū ex foꝛma ſpecifica ꝛ ꝓprietate indiuiduali cōtinet vnitiue iſtos grad⁹. Hoc aūt nō cōuenit omi qualitati. Circulatio enim quadrangulatio nō ſuſcipiunt magis ꝛ minus.

Et notandū ꝙ qualitates ſm ſe ſuſcipiunt magis ꝛ min⁹: nō ꝑ cōparationem ad ſubiectū: ſeu ꝑpt maioꝛē radicationē i ſbiecto vt qdam falſe opinant: vt ꝑz. 8. metaph. ꝛ. 17. di. ꝑ. ſen. Scoti. ꝛ iō ſuccincte per tranſeo. ¶ Quarta ꝓprietas ē ꝙ ꝓpriū eſt qualitati ſimile vel diſſimile dici. Sicut em̄ quantitas nata eſt fundare relationē equalitatis: ſic q̄litas relationē ſimilis vl' diſſimilis. ¶ Sʒ contra hoc arguit qꝛ in diuinis eſt ſilitudo: cū ꝑſone diuine ſint ſiles in ſapientia ꝛ tñ non eſt ibi qualitas: cū de⁹ nō ſit in genere. Reſpōdeo: ſicut dictū eſt ꝙ q̄dam eſt qualitas de genere qualitatis: ꝛ quedā tranſcendens: ſic q̄dam eſt ſilitudo de genere relatōis: ꝛ illa fundat in qualitate generica: alia eſt ſilitudo tranſcendens: et illa fundat in qualitate trāſcendēti. Illa aūt dicunt ſimilia q̄ habent eandē qlitatem vel in numero ſicut in diuinis: vl' in ſpecie ſicut in creaturis. Vñ in diuinis eſt maxima ſilitudo eq̄litatis ꝛ identitatis: cū ꝑſone diuine habeāt eandem ſapientiam potentiā ꝛ eſſentiam in numero: non ſic in creaturis.

De p̄dicamēto actionis

a Actio ē ſcdm quā in id qđ ſubijcitur agere dicimur. Hic auctoꝛ determinat de p̄dicamento actiōis. ¶ Pro cui⁹ declaratione ſm mentē doctoꝛis ſubtilis. 13. di. 4. ſen. ꝛ. 13. q. quolibetoꝝ ſunt aliqua notanda. Et p̄mo ꝙ actio dicit reſpectū agētis ad paſſum tranſmutatū.

Sciendū ꝙ reſpect⁹ in genere eſt duplex: vn⁹ intrinſec⁹ adueniēs: ꝛ ali⁹ extrinſec⁹. Voco aūt reſpectū intrinſec⁹ aduenientē: q̄ ſequit neceſſario ambo extrema poſita in actu vl' qđ idem eſt: q̄n neceſſario ſequit ſuū fundamētū poſito termino. Et talis reſpectus eſt tm̄ de genere relationis. Voco aūt reſpectū extrinſecus aduenientē q̄n nō neceſſario ſequit poſita extrema ſit i actu. Et ſub iſto mēbro cadunt iſta ſex vltima p̄dicamenta: de quibꝰ Ariſt. parū locutus eſt. De his em̄ multa cōſiderat phus natural': ꝛ de his tractat auct. ſex principioꝝ: patet em̄ de actiōe ꝛ paſſione ꝙ poſſibile eſt eſſe actiuū ꝛ paſſiuū ꝛ etiā appꝛoximata: ꝛ tñ nō habere iſtū reſpectum. ſ. ꝙ agens ſit id a quo paſſiuū tranſmutet: nec paſſum id qđ ab ipſo tranſmutet. puta ſi ſit aliqđ impediens actionē. Et ꝑ tanto iſta ſex principia nō ſunt ſpēs relationis qꝛ relatio dicit reſpectū intrinſecus aduenientē: iſta aūt nō. ¶ Itē ſciendū ꝙ agens creatum habet quendā reſpectū ad paſſum q̄d eſt extrinſecus adueniens ꝛ de genere actionis: vt dictū eſt. Et habet aliū reſpectū ad ꝑductū: vt pater ad filiū: ꝛ iſte eſt intrinſecus aduenies et de genere relationis: ꝛ ꝑtinet ad ſecundū modū relatiuoꝝ. ¶ Itē duplex eſt actio. ſ. immanēs vt viſio intellectio: ꝛ tranſiens: vt calefactio: ſm quod ponet philoſophus. 9. metaphiſice qđ ſic pōt declarari. Operatio enim ſiue actio immanens duas habet conditiones: in quibus conuenit cum actione tranſeunte. Prima ē ꝙ ſemper eſt in fieri: non dico in fieri ſucceſſiue: quia operatō eſt indiuiſibilis: ſed ſic in fieri: quia eſt in continua dependentia ad cauſam eandem ꝛ ſm idem: ſicut dependentia rei create ad cauſam conſeruantem ſcʒ deum. Secūda conditio eſt ꝙ operatio quaſi tranſit in obiectū

ſicut in terminū: lʒ nō accipientē eē per ipam: ſʒ p̄ſupponit in ſuo eſſe. Et ꝓpter iſtas duas conditiões pōt opatio dici actio: ⁊ ꝑ iſtas ſignificaꝛ grāmatice per verbū actiuū. Actio aūt tranſiens vltra iſtas duas cōditiões addit tertiā. ſ. qꝛ ē ꝓductiua alicui⁹ termini: vt accipientꝫ eſſe ꝑ eam: vt calefactio eſt ꝓductiua caloꝛis in ligno vltra paſſione quaꝫ infert ſcʒ calefieri. Iſta aūt diſtinctio actiōis ſic intellecta nō eſt cōmunis in ſpēs ſed vocis in ſignificatiões. Nam actio tranſiens eſt vere actio de genere actionis. Actio ꝟo immanens eſt vere qualitas: vt intellectio viſio. Sed equiuoce diciꝛ actio ꝓpter cōditiões p̄dictas in quibꝫ cōuenit cū actiōe de genere actionis.

Notandū inſuꝑ ꝙ aliter calidū caloꝛe calefacit: ⁊ aliꝛ calefacit calefactiōe. Calidūʒ em̄ caloꝛe calefacit in rōne principij formaꝛ remoti qꝺ eſt rō agendi. Calefacit aūt calefactiōe in rōne forme ꝓrimo denominantis ſicut ſimile formaliter dꝛ ſiꝛe ſimilitudine: ⁊ fundamentaliꝛ dꝛ ſiꝛe albedine. In diffinitiōe ꝗ actiōis qñ diciꝛ ꝙ actio eſt ſm̄ q̄ꝫ ⁊c̄. ly ſm̄ dicit habitudinē forme ꝓrimo denominantis. Reſpectus em̄ quē impoꝛtat actio nō eſt ratio agendi: ſʒ eſt diſpoſitio media inꝛ agēs ⁊ effectū ꝓductū. Actio ꝗ eſt ſm̄ quā vt formā ꝓrimo denominātē: dicimur agere in id qꝺ ſubijciꝛ. ſ. paſſum.

¶ Deinde ponit auc. ꝓprietates actōis di. ꝙ ꝓpriū actiōis eſt ex ſe inferre paſſionē. Hoc aūt eſt ꝓprie ꝓpriū actiōi: licʒ em̄ qualitas q̄ eſt rō agendi inferat paſſionē: hoc tm̄ nō eſt imediate: ſʒ mediāte actione. ¶ Vlteri⁹ ponit auc. aliq̄s cōmunitates actiōis ⁊ paſſiōis. Prima eſt ꝙ inter actiōes eſt ꝯtrarietas: vt calefacere ⁊ frigefacere cōtrariantꝛ: ⁊ hoc eſt rōne q̄litatū cōtrariarū: q̄ ſunt rōes agendi vt caloꝛ ⁊ frig⁹. Siꝛr inter paſſiones eſt contrarietas: vt calefieri ⁊ frigefieri ꝯtrariantꝛ. Secūda ꝓprietas cōmunis eſt ꝙ recipiunt magis ⁊ minus. Calefacere em̄ qꝺ eſt agere magis ⁊ minus diciꝛ. ſimiliter ⁊ calefieri qꝺ eſt pati: hoc etiaꝫ ipſis competit rōne qualitatū ſuſcipiētium magis ⁊ minus.

De p̄dicam̄to paſſiōis

Paſſio ⁊c̄. Poſt p̄dicamētū actionis tractat auc. de p̄dicamento paſſionis deſcribendo vel notificādo quid eſt paſſio di. ꝙ paſſio eſt effect⁹ illatioꝗ actiōis. i. effect⁹ qui inferꝛ ab actione: ſicut calefieri inferꝛ ex calefacere: ¶ Vbi notandū ꝙ ſicut actio formaliꝛ dicit reſpectū agentꝫ ad paſſum: ſic paſſio dicit formaliter reſpectum patientis ad agens: ſeu tranſmutati ad tranſmutans. paſſio ꝗ eſt illa relatio paſſi ad agens q̄ inferꝛ ab actione. Ponit auc. alias duas ꝓprietates paſſiōis: quarū prima eſt: ꝙ ꝓpriū paſſionis eſt inferri ex actione immediate. ſ. Ex hoc patʒ ꝙ auctoꝛ prius notificat quid ē paſſio ꝑ eius ꝓprietatē. Sepe em̄ ꝑ ꝓprietateꝫ circūloquimur differentias nobis ignotas. Secunda ꝓprietas eſt ꝙ paſſio non eſt in agente ſed in patiente.

Pꝛo quo notanduꝫ ꝙ actio pōt ſumi dupliciter Vno mō ꝓ reſpectu agentis ad paſſum. Alio mō poteſt ſumi actio ꝓ forma acta q̄ dum ē in fieri eſt motus. Scd̄m em̄ cōmentatorē motus eſt forma fluēs. Hec aūt forma inquantū eſt ab agente diciꝛ actio: ⁊ inquātū recipiꝛ in paſſo diciꝛ paſſio. Vnde dicit Ariſ. 3. phiſi. ꝙ mot⁹ eſt act⁹ actiui ⁊ paſſiui: ſʒ paſſiui vt in ipſo. actiui aūt vt ab ipſo. Actio aūt ſumpta ꝓ reſpectu agentis ad paſſum eſt in agente ſubiectiue: non in paſſo. ꝓbaꝛ: qꝛ in eodem eſt reſpectus ⁊ fundamentū. Ratio fundamenti videꝛ hoc oſtendere: nec oppoſitū eſt intelligibile: ſed potentia actiua q̄ eſt fundamentū hui⁹ reſpectus ⁊ actionis eſt in agente. ꝗ talis actio eſt in agente ſubiectiue: Ipſa ꝗ actio q̄ eſt reſpectus extrinſecus adueniens eſt in agente ſicut in ſubiecto. In forma autē

q̄ dicit̃ potentia: ẽſt vt in fundamento p̄ximo: ſimil'r paſſio dicit reſpectū oppoſitū correſpondentē iſti: q̄ ſuo mō ſimil'r eſt in paſſo ⁊ potētia paſſiua. Actio ꝟo accepta p̄ forma acta ſeu p̄ducta p̄ actionē de genere actiōis eſt in paſſo vt i ſb'iecto. Hoc pꝫ p̄ p̄hm. 9. metaph. dicentem: Edificatio eſt in edificato: accipit̃ ibi edificatio p̄ forma acta p̄ edificationē. p̄bat̃ etiā q: talis forma acta dū ē in fluxu eſt motus vt dictū eſt. Mot⁹ autē eſt in mobile ſubiectiue: ex. 3. phiſicorum. Ex p̄dictis pꝫ ꝙ lꝫ actio ⁊ paſſio ſit idē motus materialr: cū tñ formal'r diſtinguant̃: nec dicant motū ſm ſe: ſed p̄ relationē ad agens ⁊ paſſum ſunt diuerſa p̄dicamenta. Motus ꝟo cū formalit' ſit forma in fluxu eſt in eodē genere cū forma q̄ p̄ motum inducit̃. ¶ Si querat̃: in q̄ habeat eſſe ſubiectiue: creatio actō: ⁊ creatio paſſio? Reſpondeo ſm Sco. 13. di. 4. ſen. et. 12. q. quolibetoꝝ: ꝙ nō ē p̄prie creatio: actio: nec creatio: paſſio: cū actio ⁊ paſſio nō ſint reſpectu alicui⁹ paſſi. Creatio aūt non p̄ſupponit aliq̄d paſſum: vñ creatio paſſio dicit relatiōeꝫ dependentie creature ad deū, q̄ eſt idem cū creatura: ⁊ ſic eſt ſubiectiue in ip̄a: cū nō poſſit eſſe ſine tali dependentia. Eſt aūt idē reſpectus a p̄te rei ad deū creantem ⁊ cōſeruantē: ſed creari importat huiuſmodi reſpectū cū reſpectu rōnis ad nō eſſe p̄cedens. Cōſeruari ꝟo cū reſpectu rōnis ad eſſe p̄cedens. Et ſic creatura nō creat̃ niſi in p̄rincipio in inſtanti: nec cōſeruat̃ p̄prie niſi poſt p̄mū iſtans. Qꝛ ꝟo creatio ⁊ paſſio eſt relatio realis creature ad deū: ideo creatio actio ē relatio ratiōis dei ad creaturā corrn̄dens. Vñ creatio actio formalit' dicit reſpectū hmōi includendo ⁊ cōnotando volitionē diuinā tranſeuntē ſup̄ obiectū p̄ductū. Ille aūt reſpect⁹ hꝫ ſolū eſſe obiectiue in intellectu cōparante deuꝫ ad creaturā. Volitio aūt diuina conotata eſt ipſe de⁹. Obiectū ꝟo ſup̄ q̄d trāſit eſt ip̄a creatura p̄ducta. ¶ Dubitari vlterius poſſet de actuali inherentia accn̄ꝫ abſoluti ad ſubiectū in quo ponat̃ genere. Non em̄ ponit̃ in genere relatiōis cū ſit reſpect⁹ extrinſecus adueniens. Vñ pōt eſſe tale accn̄s abſq; inherētia actuali: vt patet in ſacramento altaris. Ad hoc reſpondet Sco. 12. di. 4. ſen. ꝙ talis reſpect⁹ poteſt ptinere ad gen⁹ actionis: poſito ꝙ actio dicat nō tm̄ reſpectū agentis ad paſſum: ſed forme informantis ad illud q̄d format̃. Uel pōt ptinere ad gen⁹ paſſionis: ſi paſſio dicat non tm̄ reſpectū paſſi ad agens ſꝫ ad formā. ¶ Circa q̄d notandū ꝙ licet omnis forma recepta ſiue in potentia cognitiua: ſiue in potētia appetitiua poſſit dici paſſio: ſiue fiat cū tranſmutatione corpali: vt delectatio fit cū cordis dilatatione: dolor ꝟo vel triſticia cū reſtrictione: ſiue fiat abſq; hmōi tranſmutatiōe: vt cōceptus anime dicunt̃ paſſiōes. Vñ in li. p̄mo peryermenias dꝫ ꝙ voces ſunt earū que ſunt in ani'a paſſionū note. i. ſi/gna conceptuū ſiue rerū conceptarū: tñ hmōi forme in paſſo recepte nō ſpectāt ad genus paſſionis: ſed bñ ip̄a receptio hmōi formarū. De ceterꝫ aūt p̄dicamētis. ſ. quando, vbi, ſitus, ⁊ habit⁹ nō facit auctor mentionē niſi in generali: ⁊ iō de his breuiter me expediam: ⁊ p̄mo de predicamento quando: q̄d ſic diffinitur ab auctore ſex principioꝝ.

De p̄dicamēto quādo

Quando eſt q̄d ex adiacentia tēpis in re tēpali relinquit̃. Ad cui⁹ euidentiā ſciendū ꝙ qñ in p̄poſito tantū valet ſicut eſſe aliqñ vel in aliquo tēpe: vt eſſe hodie: heri: cras: eſſe in tpe p̄ñti: preterito: ⁊ futuro. Eſt igit̃ qñ reſpect⁹ cauſatus in re tpali ex adiacentia temporꝫ ad ipſam. Ex quo pꝫ ꝙ qñ eſt reſpectus extrinſecus adueniens: qꝛ nō neceſſario ſequit̃ extrema poſita in eſſe. poteſt ei eſſe temp⁹ ⁊ res temporalis abſq; hmōi adiacentia: ⁊ ſic abſq; qñ: vt puta ſi ponat̃ res temporalis extra celum. Temp⁹ tm̄

bi ſumitur pro tempore qđ eſt menſura motus celi. Et ideo illo tempore proprie menſuranť temporalia que habent mutabilitatē a motu celi. Vñ dicit doctor ſubtilis. 49. diſt. 4. ſen. ꝙ mot⁹ corporis gl'ioſi nō menſurabiť tempore noſtro: qꝛ nō erit ſubiectū variationis tūc corpus noſtrū nec aggrauans.

De predicamento vbi.

Bi vo eſt reſpectus corporis a loci circumſcriptione ꝓcedēs. Circa qđ notandū: ꝙ vbi in ꝓpoſito eſt eſſe alicubi localiter: vt eſſe in ciuitate: in eccleſia in domo: in camera: vñ vbi dicit reſpectū corꝑis circūſcripti ſeu locati ad locū circūſcribentē. Ipa aūt circūſcriptio actiua que fundať in loco circumſcribēte licet ſignificeť ꝑ dictionē actionis: nō tñ eſt actio: ſed relatio ꝑtinens ad h̄ genus ſm Sco. 2. diſtin. 2. ſen. Qđ ex hoc patet: qꝛ ſuꝑficies corporis cōtinentꝫ cū ſit quantitas que cōſequiť materiā non eſt forma actiua. Qđ autem vbi ſit reſpectus extrinſecus adueniens patet cū corpus et locus poſſunt eſſe etiā approximata abſq; circūſcriptione locati ſeu coextenſione: vt patet de corpore chriſti in ſacramento altaris: qđ eſt preſens ſpeciebus panis ꝛ vini: non tñ localiter cuꝫ ſit in qualibet ꝑte totum: ꝛ ſic non coextendiť ipſis ſpeciebꝰ. Poſſet etiam de⁹ facere corpus ꝛ locū abſq; vbi etiam large ſumpto: qđ eſt eſſe tm̄ in loco p̄ntialiter vt puta formando aliqđ corpus extᵉ vniuerſum: ꝛ annihilando oīa q̄ ſunt i ſuꝑficie ꝯcaua celi: vt declarat Sco. 2. q. quodliberoꝝ. Tūc em̄ eēnt corpus ꝛ locus ſine reſpectu preſentialitatis. ¶ Et ſi queras in quo p̄dicamento poneť vbi angeli. cū angel⁹ nō ſit in loco circūſcriptiue ſꝫ tm̄ p̄ſentialiter ſeu diffinitiue. Reſpondeo ꝙ accipiendo vbi ꝓprie put diffiniť ab auctore ſex principioꝝ: nō poneť in predicamento: cum angel⁹ non circumſcribať loco: ſed bene accipiēdo large ꝓ reſpectu preſentialitatis ad locū. Unde Scotus. 18. diſt. 4. ſen. dicit: ꝙ licet non ſint plura genera q̄ decē tamen rationes eorum nō ita aſſignanť generibus ſicut poſſent aſſignari. Cuꝫ autem vbi ſit reſpectus extrinſecus adueniens ita etiam erit ſit⁹ vel poſitio cū preſupponat vbi.

De predicamento ſit⁹.

Itus enim vl' poſitio vltra eſſe in loco diċ ordinē ꝑtiū adinuicē: ꝛ ad ipm locū: Uñ ſm Sco. vbi ſuꝑ. duplex ē poſitio: quedā em̄ dicit ordinē ꝑtiū adinuicem: ꝛ hec ē drñtia quātitatis: alia dicit ordinē ꝑtiū in loco: q̄ diciť predicamētū ſitus: vt ſtare: ſedere: iacere. Dup^x poſitio

De p̄dicamēto habit⁹.

Abit⁹ aūt eſt corpoꝝ ꝛ eorū q̄ circa corpus ſt adiacētia: vt armatio: indutio: calciatio. Qꝫ aūt habitus ſit reſpectus extrinſecus adueniens patet: quia nō neceſſario ſequiť extrema poſita i eē Poſſunt ei corp⁹ ꝛ arma eſſe ſine tali reſpectu: vt pote ſi vnū nō appliceť alteri.

De poſtp̄dicamentis.

Icitur autem ꝛc̄. Hic deťmiat auc. de poſtp̄dicamētis: q̄ valēt ad declarationē p̄dicam̄toꝝ: ꝛ p̄mo tractat de oppoſitioē. Circa qđ ſciendū ꝙ duplex ē oppoſitio: q̄dā cōplexoꝝ: ꝛ de illa fit mētio in tractatu ꝓpōm: alia ē incōplexoꝝ: et de hāc habeť in ꝓpoſito. Eſt aūt oppoſitio formalis repugnātia aliquoꝝ duorū: q̄ impoſſibile eſt ſimul eſſe in eodē reſpectu eiuſdē: ꝛ ſunt quattuor ſpēs ei⁹: ſcꝫ oppoſitio relatiua: ꝯtraria: priuatiua: ꝛ ꝯtradictoria. Si arguať ꝙ oīa oppoſita ſſ relatiua: cū oppoſitū dicat habitudinē vni⁹ oppoſiti ad aliū. Eſt em̄ oppō oppoſitoꝝ poſitioꝝ oppoſitū ē oppo-

Dup. ē oppoſitio

Q^r ſpēs oppo^nis

ſiti oppoſitū: ḡ oppō relatiua male ponit ſpecies diſtincta ab alijs. Reſpondeo φ licet oppoſita inquantū oppoſita: ſiue quantū ad ꝑ ſe ſignificationē: vel intentionē oppoſitionis: ſeu repugnātie dicant relatiue ad inuicē: tñ quantū ad ſubſtratū: qđ ſubeſt illi intentiōi nō omnia oppoſita ſunt relatiua: imo quedaʒ ſunt cōtraria: vt albū ꝛ nigrū: quedam relatiua: vt pater ꝛ filiꝰ. Nō eſt aūt inconueniens oppoſitionē eē de genere relatiōis: lʒ oppoſita: vt albedo ꝛ nigredo pater ꝛ filiꝰ ſunt diuerſoꝝ generū. Relationes eñ eiuſmodi fundant in rebus diuerſoꝝ generū: vt identitas in ſubſtātia: ſimilitudo in q̄litate: ꝛ equalitas in quantitate. Illud etiā qđ ē alicuiꝰ generis ſicut cōcretū generis relationis pōt denoīatiue dici de pluribꝰ generibꝰ ſm Sco. 12. diſt. 4. ſen. ¶ Sunt aūt relatiue oppoſita q̄ ad inuicē referunt: vt pater ꝛ filiꝰ: que quidē nō poſſunt ſimul in eſſe eidem reſpectu eiuſdē: ſed bñ reſpectu diuerſoꝝ. Differūt ꝑo relatiua a cōtrarijs: qꝛ vnū relatiuū coexigit aliud ad ſui eſſe: vt pater nō poteſt eſſe dū habeat filiū: nō ſic de cōtrarijs. Cōtraria autem ſūt q̄ ſub eodē genere poſita maxie a ſe inuicē diſtant: ꝛ eidē ſuſceptibili viciſſim inſunt vnū alterū expellendo: niſi alterū inſit a natura: vt albedo ineſt cigno ꝛ nigredo coruo. Iſta deſcriptio cōtrarioꝝ ſatis patet ex his q̄ dicta ſūt in ꝑcedentibꝫ: vt albedo ꝛ nigredo contrariant q̄ maxime diſtant in genere coloꝝ nec poſſunt ineſſe eidē ſimul ſm idē: licʒ bene ſm diuerſa. Et intelligit diſtantia cōtrarioꝝ de diſtantia q̄ dicit repugnātiā formalē: non aūt de diſtantia locali. Surſum eñ ꝛ deorſum lʒ large poſſint dici contraria: nō tñ ſtricte: q̄ quidē hñt inter ſe diſtantiā localē: nō tñ habent repugnantiā formalē. Vñ idē corpus virtute diuina poſſet eſſe ſurſum ꝛ deorſuʒ vt diffuſe declarat Sco. 10. di. 4. ſent. ¶ Qꝛ aūt auctor fecerat mentionē de ꝯtrarijs que alicui inſunt a natura: vt caliditas ineſt igni a natura: ideo dicit φ caliditas nō eſt in igne ſicut accñs in ſubiecto: ſʒ ſicut ſubſtantiale in eo cuiꝰ eſt. Eſt tñ in materia ignis ſicut accñs ī ſubiecto. Ad cuiꝰ euidentiā notandū: φ lʒ auctor nō teneat a pluribꝫ eo modo q̄ ſonant eiꝰ ꝟba: pōt tñ aliqualiter exponi: vñ ſubſtantiale pōt ſumi vno mō ꝓ eo qđ eſt de rōne formali q̇ditatiua alicuiꝰ, ſicut ratiōale hoc mō eſt de eſſentia hominis. Alio mō ꝓ eo qđ cōſequit ſbam vel naturā alicuiꝰ: ꝛ ſic riſibilitas pōt dici ſubſtantiale homini: lʒ nō ſit de diffinitiōe q̇ditatiua eiꝰ: ſumendo igit ſubſtantiale ꝑmo mō caliditas nō eſt ſubſtātialis igni. Cū eñ ſit accidens alicuiꝰ entis nō erit de ſuba ignis: qꝛ qđ vere ē nulli accidit: ꝑmo phicoꝝ. Sumēdo ꝑo ſbſtantiale ꝓ eo qđ cōſequit naturā alicuius: ſic caliditas pōt dici ſbſtātiale igni. Eſt eñ accñs inſeꝑabile cōſeqtens naturā ignis: et eiꝰ ꝓprietas cōpetens omi lʒ nō ſoli. Et dicit auctor φ ſbale igni, ſicut ſunt ea q̄ cadunt ſub diffinitiōe alicuius: non ſm ꝑdicationē eēntialē ſuple: ſed vt principiū: ſicut punctus ponit in diffinitiōe linee: qꝛ eſt principium vł finis linee: nō tñ ꝑdicat eēntialit de linea: ſic caliditas pōt poni in diffinitiōe ignis nō quiditatiua cū nō predicet eſſentialiter de igne: ſed in diffinitione q̄ dat ꝑ additamentū. ſ. large ſumpta: ſeu deſcriptione tanq̄ eiꝰ ꝓprietas q̄ eſt ꝑncipiū quo ignis calefacit. ¶ Et notandū φ in exemplis nō requirit omimoda ſimilitudo: qꝛ vbi eſt omnino ſile eſt magis identitas q̄ exēpliū: Qꝫ aūt nō fuerit intentio auc. ponere φ caliditas ſit forma ſubalis ignis: patet ex hoc φ dicitur φ eſt in materia ignis ſicut accñs in ſubiecto. Forma eñ ſubalis nō eſt ī materia vt accidens in ſubiecto: cū ex ipſis ꝯſtituat vnū ens ꝑ ſe. Eſt aūt caliditas in materia ignis ſicut accñs in ſubiecto: qꝛ nō cōſequit ipa materiā inſeparabiliter. Ineſt eñ caliditas igni a natura nō rōne materie ſed rōe forme: ſicut riſibilitas neceſſario conſequit hominē nō inquantū animal: ſed inquantū rōalis:

ſm Sco.25.diſt.2.ſen. quare ꝙ calidi⸗tas nõ cõſequit̃ inſeparabiliter materiã ig⸗nis: iõ dicit auctoꝛ ꝙ eſt ſuſceptibil' cali⸗ditatis ꝛ frigiditatis. Qđ eſt verũ me⸗diante forma ſubſtãtiali: qꝛ.ſ. poteſt in⸗formari aliqua forma: quã cõſequit̃ fri⸗giditas: vt forma aque. vel alia quã con⸗ſequit̃ caliditas vt forma aeris. Jmme⸗diate aũt nõ põt recipere materia aliqđ accñs: vñ opinio illa eſt falſa quã ponit cõmentatoꝛ pmo phicoꝝ. videlꝫ ꝙ ĩ ma⸗teria rerũ generabiliũ ꝛ corruptibilium opoꝛtet intelligere dimenſiones intmi⸗natas ſeu incompletas ante aduentuꝫ forme ſubſtantialis: q̃ quidem poſt ei⁹ aduentũ accipiunt eſſe completũ ꝛ ter⸗minatũ. Hanc em̃ improbat Scot⁹.12 diſt.4.ſen. Tũ qꝛ forma de genere pꝛio⸗ri nõ pt pficere ſuſceptiuũ de genere po⸗ſteriori. ꝙ nec forma ſubalis dimenſiões. Tum qꝛ forma ſubalis eſt talis act⁹ q̃ nat⁹ eſt cõſtituere vnũ p ſe cũ ſuo p ſe p⸗fectibili. Sꝫ nõ põt cõſtituere vnũ p ſe aliquo mõ de genere quantitatis. Un⸗de quantitas nõ eſt rõ media int̃ agens ꝛ paſſum. Agens em̃ naturale attingit materiã ſm eſſentiã nudã: vt paſſum ab eo immediate tranſmutatũ: vñ qñ ex aq̃ generat̃ aer pri⁹ natura corrumpuntur omĩa accidentia aque cũ eius forma ſb⸗ſtãtiali q̃ in illa materia introducatur forma aeris. Agens aũt naturale ſic po⸗teſt generare ſubam que nõ pfuit: ſic pt generare accidentia cõſequentia ipſam.

¶ Conſequenter determinat auc. q̃ ſũt priuatiue oppoſita di. ꝙ illa que habẽt fieri circa idem ſubiectũ oꝛdine irregreſ⸗ſibiliter tpe determinato a natura. Un⸗de ab habitu eſt deuenire in priuatiõeꝫ. A priuatione aũt in habitũ eſt impoſſi⸗bilis regreſſus: vt cecitas ꝛ viſus habẽt fieri circa oculũ: ꝛ a viſu cõtigit fieri mo⸗tũ in cecitatẽ: ſed nõ ecõuerſo p naturaꝫ licet bene p miraculũ. Dicit̃ aũt notant̃ tpe determinato a natura. Canis enim añ nonũ diem nec eſt videns nec cec⁹: qꝛ añ illud temp⁹ nõ eſt nat⁹ habere viſuꝫ ꝛ iõ poſt illđ temp⁹ naturalit̃ videt. Et ſi arguat̃ ꝙ tenebra eſt priuatio lucis: ꝛ tñ aer fit de tenebroſo lucidus: ꝙ fit re⸗greſſus a priuatiõe in formã vł habituꝫ Rñ. ꝙ duplex eſt priuatio. Quedã eſt cui⁹ habit⁹ a principio innato: cuiuſmo⸗di eſt cecitas: qꝛ viſus eſt a principio in⸗trinſeco. Alia eſt priuatio cui⁹ habit⁹ ẽ a principio extrinſeco: vt tenebra in me⸗dio. De prima intelligit̃ dictum Ariſt. non de ſecunda.

Sed contra hoc argui⸗tur: qꝛ a quiete que eſt priuatio mot⁹ be⸗ne eſt regreſſus ad motum: ꝛ ab ignorã⸗tia que eſt priuatio ſcientie eſt regreſſus ad ſcientiã: ꝛ tamen tam ſcientia q̃ mo⸗tus ſunt a principio intrinſeco ſeu inna⸗to. ꝙ de illa non intendit Ariſt. Rñ. ꝙ priuatio que eſt a principio innato eſt duplex. Quedã ẽ q̃ tm̃ priuat habitũ ꝛ nõ tollit principiũ habitus ꝛ de iſta p⸗cedit argumentũ. A tali em̃ bene eſt re⸗greſſus in habitũ. Alia eſt que tollit ha⸗bitum ꝛ principiũ ppriũ habitus: vt ce⸗citas priuat viſum ꝛ debitaꝫ diſpoſitio⸗nem organi: ꝛ de illa intendit ariſt. Ab ipſa enim in habitum naturaliter ĩpoſſi⸗bile eſt regreſſus.

Contradictoria ſunt af⸗firmatio ꝛ negatio eiuſdẽ de eodẽ: vt ho⸗mo: nõ homo. album: nõ album.

Ubi ſciendũ ꝙ licet de quoli⸗bet dicatur alte⸗ra ps cõtradictiõis: vt de quolibet verũ eſt dicere ꝙ eſt homo vł nõ homo: nõ ta⸗men p ſe: vt dicit Scotus.2.diſti.1.ſen. Utraqꝫ em̃ harũ eſt falſa: homo eſt per ſe alb⁹: homo eſt per ſe non alb⁹. Nec eĩ albedo nec non albedo p ſe ineſt homi⸗ni. Contradictoria etiam nõ predicant̃ de quolibet cum reduplicatione. Un⸗de vtraqꝫ harũ eſt falſa: homo inquan⸗tum homo ẽ albus: ꝛ homo inquantum homo eſt nõ albus. Alterũ igit̃ contra⸗dictoriorũ nõ dicit̃ de quolibet quando termin⁹ de quo dicit̃ accipit̃ diſtributi⸗ue. Ratio hui⁹ eſt qꝛ vni ſuppoſito po⸗teſt ineſſe vnũ ꝛ alteri alteꝝ. Uñ neutra

ſtarū eſt vera: Om̄is homo eſt alb⁹: et omnis homo non eſt albus.

Notandū inſup ꝙ contrarietas diſtinginguit̄ a priuatione z contradictione: qz in contrarietate quodlibet extremū eſt formalit' aliquid poſitiuū nō ſic in alijs. Itez priuatio z contradictio nō ſunt idem abſolute. qz licet priuatio ſit quedam contradictio inquantū vnum priuatiue oppoſitoꝝ eſt negatio alterius: tñ priuatio ꝓprie ſumpta fundamentaliter ponit ſb/iectum aptū natū. Contradictio autez de ſui rōne nec ponit exiſtentiā ſubiecti nec aptitudinem in ſubiecto. vnū em̄ extremū contradictionis verificat̄ z de ente z de non ente: vt animal non videt: et non ens non videt.

De modis priorum.

Prius autem zč.

p Conſequenter ponit auctor modos ꝑoris. Primo modo aliquis dicit̄ eſſe prius alio tempore: vt ſenior eſt prior iuuene. Secundo modo aliquid dicit̄ pri⁹ alio quod nō ↄuertitur ſm ↄñam ſubſiſtendi qñ arguit̄ de eſt ſecundo adiacente ad eſt ſecundū adiacens. Et dicit̄ eſt ſecundū adiacens qñ nō ponit̄ predicatū: vt homo eſt. Dicit̄ aūt tertiū adiacens quando ponit̄ predicatum: vt homo eſt albus. Hoc mō anīal eſt prius natura homine: qz bene ſequit̄ homo eſt: ergo animal eſt: ſed non econuerſo. Tertio modo aliquid dicit̄ prius ſm ordinem: vt in ſcientijs principia ſūt priora concluſiōibꝫ. Et dicunt̄ ſciencie diſcipline a diſcipło: z doctrine a doctore. Quarto aliquid dicit̄ pri⁹ dignitate: honore vel ꝑfectione. Quintus modus prioris q̄ tempore philoſophi non erat ita aſſuetus ſicut alij eſt eoꝝ q̄ conuertunt̄ ſm eſſendi cōſequentiam: z vnū eſt cauſa alteri⁹ quodāmodo vt ſit. Et tale digne z rationabilit' pōt dici prius natura: qz ſine contradictione vnū pōt eſſe ſine alio: z aliud nō ſine ipſo qd dicit̄ prius natura. ſ. metaphice: vt res eſt cauſa veritatis orationis facte de ipſa re: vt ſi curſus a pte rei inſit homini bñ ſequit̄ ꝙ illa ꝓpo hō currit ē vera: z ecōuerſo. Aliqñ tñ pri⁹ natura dr̄ q̄d alio dependet: z a quo cōuertit̄: lz nō poſſit eſſe ſine ipſo. Et hoc mō ſubiectū eſt prius natura ꝓpria paſſione. alios modos prioris vide. ſ. metaphiſice.

De modo ſimilitatis.

Simul dicitur zč.

ſ Deinde ponit auct. modos ſimultatꝫ. Primo mō aliq̄ dicunt̄ ſimul tempore: vt ſunt illa q̄ codez tpe generant̄. Secundo mō aliqua dicunt̄ ſimul que cōuertunt̄ ſm ↄñam ſbſiſtendi: z neutrū eſt cauſa alteri⁹ vt pater z fili⁹. Et ſi arguas ꝙ pater eſt cauſa filij. Rñdeo ꝙ verū ē de abſoluto patris. Abſolutū em̄ patris nō refert̄ ad filium: nec cōuertit̄ cū ipſo. Tertio dicunt̄ ſimul q̄ econtrario diuidunt aliqđ gen⁹: vt homo z equus: licz em̄ hō ſit ſm ſe ꝑfectior equo: tñ dicunt̄ ſimul ꝑ cōparationē ad gen⁹ qđ diuidunt. Et ſi queras cum tot modis dicat̄ vnū oppoſitorū quot modis reliquū: quare nō ponit auctor tot modos ſimultatis quot ꝑoritatis. Rñ. ꝙ licet poſſent poni vtpote ſimul ſm ordinem vel ꝑfectionē: tam̄ nō fuit neceſſe illas exꝓmere: qz ſatꝫ habent̄ ꝑ modos prioris: cū vnum oppoſitorū cognoſcat̄ ꝑ reliquum.

Contra ſecundum modū de ſimul.

Cauſa eſt ad cui⁹ eſſe ſequitur aliud: ſed ad vni⁹ eſſe relatiui ſequitur eſſe alteri⁹. g vnū eſt cauſa alterius. Dico ꝙ licet eſſe vni⁹ ſequat̄ ad aliud. ſ. illatiue: non tñ cauſaliter: ſꝫ ſm modum quo effectus ſequit̄ ſuā cām. Uel ſic cōſequentia ſubſiſtendi eſt in qua ad eſſe vnius ſequitur eſſe alterius: z neutrum eſt cauſa alterius.

De ſex ſpecieb⁹ motus

Motus aūt ſex ſūt ſpecies/generatio/corruptio augmentatio/diminutio/alteratio/ſm locū mutatio. ¶ Quia in pdicamētis iā facta eſt ſepenumero mentio de cōtrarietate: z motus eſt a cōtrario in contrariū. idcirco Ariſto. inſ poſtpredicamenta ponit ſex ſpēs motus: q̄ ſunt generatio: corruptio: z augmentatio: diminutio: alteratio: z ſm locū mutatio: q̄. ppzie non ſunt ſpecies: ſed modi vel manerieſ motus.

Notandū inſup ꝙ mot⁹ poteſt capi dupliciter. ſ. propzie: pro mutatione ſucceſſiua: z ſic e ſolum in tribus generib⁹: ſcꝫ in quantitate: qualitate z vbi. Et hoc mō capiendo motum generatio vel corruptio forme ſubſtantialis nō eſt mot⁹: qz fit in inſtāti. Vñ ſi ex aqua generareſ ſeu pduceret ignis in toto tempore p̄cedenti eſt alteratio: puta calefactio: diſpoſitiua materie aque ad introducendā formā ignis: z in vltimo inſtanti illius alteratiōis introducitſ forma ignis in illa materia: et forma aque corrumpitſ: ita ꝙ generatio ignis eſt termin⁹ alterationis p̄cedentꝫ. ¶ Alio modo ſumitſ motus large: ſcꝫ p omni mutatione ſiue ſucceſſiua ſiue inſtantanea: z ſic ſumitſ in pposito.

De generatione.

Generatio eſt progreſſio a non eſſe ad eſſe. Corruptio vo ē pgreſſio ab eſſe ad non eſſe.

Contra iſtud pōt quis arguere ſic. Inter contradictoria nō eſt mediū: vt habetſ. 4. metaphiſice. ꝑ generatio nō eſt pgreſſio a nō eē ad eſſe. Probatſ cōſequentia: qz tunc generatio eſſet mediū inter illa. R̄ſideo ꝙ non eſſe poteſt capi duplr. Uno mō p nō ente ſimpliciter: qḋ ſcꝫ eſt purū nihil. ¶ Alio modo pōt capi p ente impfecto: qḋ p comparatione ad ens pfectū reſpectu cui⁹ ē in potentia dꝫ nō ens: vt ſemen reſpectu animalis inde generādi. Primo modo eſſe z non eſſe ſunt contradictoria: z inter ipſa nullū ē mediū. Sed ſecūdo modo capiendo eſſe z nō eſſe nō ſunt cōtradictoria: ſed habent ſe vt priuatio z habitus. z ſic ſunt terminiſ generatōis. Et iſto modo bene eſt mediū inter ipſa.

De augmentatione

¶ Alteri⁹ auc. diffinit augmētatōꝫ dī.

Augmentatio eſt p̄exiſtentis quantitatis additamentū. Diminutio vo eſt preexiſtentis quantitatꝫ minoramentum.

Contra hoc pōt argui ſic: z videtſ ꝙ augmentatio nō ſit poſſibilis naturaliter loquendo. Probatſ: quia ſi ſic: tunc duo corpora poſſunt eſſe naturaliter in eodē loco. Conſequens eſt falſum. Mō ſi poteſt pbari: qz cauſa quare duo corpora nō poſſunt ſimul eſſe in eodē loco eſt: qz dimenſiones vnius corporis nō compatiunſ ſecum dimenſiōes alterius: ſm Ariſto. 4. phiſicorum. Si aūt fieret augmentatio eſſent ibi dimēſiones alimenti cum dimenſionibus alti vt pote dimenſiones cibi cum dimenſionib⁹ carnis. R̄ſideo qñ alimentū cōuertitſ in animal alicū: z corrumpitſ forma ſubſtātialis alimenti: corrumpitſ etiam quantitas z cetera accidentia ipſaꝫ formā cōſequētia: z in illa materia a generante introducitſ nō tm̄ forma carnis ſꝫ etiā q̄ntitas z accidentia ipam formā ꝯſequētia: z ſic nō eſt ibi repugnātia dimenſionū. Ipſa aūt forma carnis inducta in materiā nutrimēti eſt noua cū prior nō p̄t informare duas materias adequatas: ſm Sco. 44. di. 4. ſen. Vñ nutricio fit p quandā ingeneratōnē: ſeu intrinſecā generationē ptis noue loco partis antique q̄ fluxit. Augmentū vo fit p aggñatōꝫ ptꝭ q̄nte ſeu maioris. Deinde dic auc. ꝙ alteratō ē mutatō ab aliq̄ q̄litate ī aliā q̄litatē ꝯriā vſ mediam vt ab albedie ī nigredinē vſ ī medios colo/

res. Mutatio aūt ſm locū eſt mutatio ab vno loco in aliū. Et ſunt ſex ſpecies eius ſcȝ ſurſum: deorſū: ante: retro: dextrorſum: ſiniſtrorſum.

Habere dicit̄ multis modis ꝛc. Quia habit⁹ ē vnum decē predicamentoꝝ ideo ponit auctor diuerſos modos habendi ſcȝ qualitatē vel quantitatē. Ut ea que circa corpus ſunt: ſiue quo ad partem corporis: vt habere in digito anulū. ſiue quo ad totum corpus: vt habere veſtimentū. Quarto mō dȝ quis habere membrū. Quinto modo dȝ continens habere contentum. Sexto modo habere poſſeſſionem. Septimo habere vxorem: ꝛ iſte modus ſm Ariſtotelem. eſt alieniſſimus quia habēs habetur. Uiri em̄ et mulieris eſt mutua corpoꝝ ptās.

Incipiunt ſyllogiſmi De ſyllogiſmo in generali. Caplm primū

Propoſitio ē ꝛc. Poſtꝗ̄ in precedentib⁹ auc. tractauit de ptib⁹ ſyllogiſmi Hic ꝯnr̄ tractat de ipſo ſyllogiſmo. Et qꝛ innata eſt nobis via a magis cōibus ad minus cōia pcedere primo phicoꝝ. ideo p̄mo tractat de ſyllogiſmo ſimpliciter ſeu vniuerſaliter ſumpto. Et quia ſyllogiſm⁹ cōponit̄ ex ꝓpōibus: premittit quid eſt ꝓpoſitio di. ꝙ ꝓpoſitio ē oratio affirmatiua ſiue aſſertiua alicui⁹ de aliquo: vel negatiua alicui⁹ ab aliquo. Per illud aūt diſiunctū affirmatiua vł negatiua circūloquit̄ orꝺīam. Circa qð ſciendū ꝙ aliter diffinit̄ ꝓpoſitio i libro prioꝝ: ꝛ aliter in libro topicorum. Diffinit̄ in libro prioꝝ ſm ꝙ eſt principiū ſyllogiſmi inferentis in materia generali in qua nō cōſiderat̄ veritas vł falſitas. Et ſic ꝓpoſitio eſt oratio affirmatiua alicui⁹ de aliquo ꝛc. In li. po poſterioꝝ diffinit̄ ſm ꝙ eſt principiū ſyllogiſmi demōſtratiui: ꝛ ſic ꝓpoſitio ē enūciationis altera pars ſcȝ vera. Nam ſyllogiſmus demonſtratiu⁹ ex ſolis euidēter veris eſt. In libro po topicoꝝ diffinit̄ put eſt principiū ſyllogiſmi dialectici. Et ſic ꝓpō dialectica eſt interrogatō pbabilis oīb⁹ vł plib⁹ aut ſapientib⁹. Quia etiam ꝓpōnes componunt̄ ex terminis declarat quid ſit terminus dicens: termin⁹ eſt in quē reſoluit̄ ꝓpoſitio: vt in ſubiectū ꝛ p̄dicatum. Unum quodꝗ̄ em̄ reſoluit̄ in ea ex quib⁹ cōponit̄. qꝛ ergo ꝓpoſitio ꝯponit̄ ex terminis ſcȝ ex ſubiecto ꝛ p̄dicato atꝗ̄ ſunt materia ꝓpoſitionis: iō reſoluit̄ in ipſa. Et intelligit̄ hoc de reſolutione que eſt in voces ſignificatiuas: nō aūt de illa que eſt in litteras ꝛ ſyllabas: qꝛ talis reſolutio nō cōſiderat̄ a logico ſed a grāmatico. Unð terminus eſt q̄d minimū in logica conſideratū: vltra quē logicus nō deſcendit. Syllogiſm⁹ po eſt quid maximū vltra quē nō aſcendit. Littera po eſt q̄d minimū in grāmatica: ꝛ oratio q̄d maximū. Dicunt̄ etiā ſubiectū ꝛ p̄dicatū termini ꝓpōnis: qꝛ ſunt duo extrema ipam ꝓpoſitionē terminātia. Copula aūt ꝛ ſimilar' ge capiat̄ termin⁹ poſſit dici t'min⁹: non tū pprie: qꝛ tunc in ſyllogiſmo ēēnt pl⁹ ꝗ̄ tres termini: qð eſt falſum. Unde reſolutio proprie hȝ fieri in materiā ꝛ nō in formā: qꝛ po ſyllogiſmi regulant̄ per dici de omni ꝛ dici de nullo: iō auc. conſequēter declarat q̄d ſit dici ð omi di. ꝙ

Dici de omni eſt quando nihil eſt ſumere ſub ſubiecto de quo nō dicat̄ predicatū: vt omnis hō currit: Hic curſus predicat̄ de omni homine. Unde tunc in aliqua ꝓpōne eſt dici de omni qñ p̄dicatum affirmat̄ de ſubiecto diſtributo ꝓ omnib⁹ ſuis ſuppoſitis. Et p hoc poſſunt regulari ſyllogiſmi affirmatiui: vt omne animal currit: oīs homo eſt animal: ḡ omīs homo currit. In maiori em̄ dicit̄ curſus de animali diſtributo. ḡ affirmabit̄ de quolibet ſuppoſito animalis. Cum ergo in minori ſuma-

tur homo ſub animali ſequit̄ ꝙ curſus predicabit̄ de hoīe in cōcluſione.

Dici de nullo eſt quando nihil eſt ſumere ſb̄ ſbiecto a q̄ non remoueat̄ p̄dicatū: vt null⁹ hō currit: hic curſus remouet̄ ab om̄i hoīe. Un̄ tunc eſt dici de nullo in aliq̄ ꝓpōe qn̄ p̄dicatū negat̄ a ſubiecto diſtributo ꝑ ſignū vniuerſale negatiuū ꝓ om̄ibꝫ ſuis ſuppoſitis. Tūc em̄ nihil eſt ſumere ſub ſubiecto a q̄ nō remoueat̄ p̄dicatū ſm̄ modū enūciandi: ⁊ ꝑ hoc regulant̄ ſyllogiſmi negatiui. Et notandū ꝙ dici de omni ē duplex: quoddā eſt poſterioriſticū: de q̄ ſcꝫ tractat̄ in libro poſterioꝝ: ⁊ eſt qn̄ p̄dicatū ſm̄ eſſe ꝯuenit ſubiecto ꝓ quolibet ſuppoſito: ⁊ ꝓ q̄libet drña tp̄is: ⁊ ſic reqr̄it vl'itatē tp̄is ⁊ ſuppoſitoꝝ: vt omnis hō eſt aīal. Aliud eſt prioriſticū: in quo nō requirit̄ vl'itas tp̄m vl' ſuppoſitoꝝ ſm̄ modū eſſendi: ⁊ de tali eſt hic ad ꝓpoſitū. Un̄ ad dici de om̄i nō requirit̄ ꝙ p̄dicatū inſit om̄i ſuppoſito ſubiecti ſꝫ ꝙ denotet̄ ineſſe. Ex falſis em̄ bene ſyllogizat̄: vn̄ ex falſo bn̄ ſequit̄ verū: licꝫ ex vero nō ſequat̄ niſi verū. ex. 2. prioꝝ: vt om̄is lapis eſt aīal: q̄dam hō eſt lapis ḡ q̄dā hō eſt aīal. His premiſſis ponit auctor diffinitionē ſyllogiſmi dicens: ꝙ

Syllogiſm⁹ ē orō in q̄buſdā poſitis ⁊ cōceſſis neceſſe ē aliud accidere ꝑ ea q̄ poſita ſt̄ ⁊ ꝯceſſa: vt om̄e aīal ē ſubſtā: oīs hō eſt aīal: ḡ oīs hō eſt ſubſtā: hoc totū eſt orō in qua quibuſdaꝫ poſitis ſcꝫ duabꝫ p̄miſſis neceſſe eſt aliud accidere: ſcꝫ cōcluſionem.

Circa qḋ notanduꝫ: ꝙ ſyllogiſm⁹ eſt orō nō cathegorica ſꝫ ypotetica q̄ eſt vna vnitate ordinis: qꝛ vicꝫ p̄miſſe ordinant̄ ad vnā cōcluſionē inferendā rōne vnitatis medij in q̄ extremitates vniunt̄ in premiſſis: ⁊ cōcluſio virtualiter cōtinet̄ in p̄miſſis: ipa aūt cōcluſio eſt aliud a p̄miſſis nō rōne materie: qꝛ eſt identitas terminoꝝ in p̄miſſis et cōcluſiōe: ſꝫ ꝓpter aliā habitudinē ⁊ cōpoſitionē ipſoꝝ. Accidere etiā in ꝓpoſito nō ſumit̄ ꝓut accn̄s diſtinguit̄ cōtra ꝓpriū: ſꝫ ꝓut tm̄ valet quantū ſequit̄: qꝛ ī ſyllogiſmo cōcluſio neceſſario ſequit̄ ex p̄miſſis: ⁊ ē ibi neceſſitas cōſequētie ⁊ nō ꝯn̄tis: de quo dictū ē in ca. de ꝓpōe ypotetica. Illa āt clauſula: ⁊ ꝯceſſis: nō ponit̄ ab Ariſto. in p̄mo prioꝝ: qꝛ ſyllogiſm⁹ ſimpl'r nō requirit ꝙ p̄miſſe cōcedantur cū abſtrahat a materia vera ⁊ falſa ponit̄ tn̄ ab aucto. qꝛ q̄uis nō requirat̄ hoc ad ſyllogiſmū in cōi: tn̄ ſibi nō repugnat. ¶ Diuidit̄ aūt ſyllogiſm⁹ ſm̄ Ariſto. in p̄mo prioꝝ in ſyllogiſmū ꝑfectū ⁊ imꝑfectū. Syllogiſmus ꝑfectus eſt qui nullius indiget vt appareat neceſſarius qꝛ vicꝫ in eo apparet euident' neceſſitas illatiōis cōcluſiōis ex p̄miſſis: cuiuſmodi ſūt quattuor primi mōi prime figure qꝛ immediate regulant̄ ꝑ dici de omni ⁊ dici de nullo. Alij vo mōi ſt̄ imꝑfecti: qꝛ indigēt reduci ad hos q̄ttuor p̄mos: vt in ipſis ſit euidens neceſſitas illationis Un̄ illi nō niſi mediate ⁊ ex cōſequenti regulant̄ ꝑ dici de om̄i ⁊ dici de nullo in q̄ntū reducunt̄ ad ſyllogiſmos ꝑfectos.

Circa p̄miſſa pōt dubitari verū cōcluſio ſit de integritate ſyllogiſmi. Ad qḋ dicūt quidā ꝙ nō: qꝛ remota cōcluſione remanet ſyllogiſm⁹ ꝑfect⁹ in determinato mō ⁊ figura: cū modus ſit ordinatio duaꝝ p̄miſſarū: ⁊ ex q̄bus cōſtat oīs ſyllogiſm⁹: vt dicit auct. in ꝯn̄tibꝫ. Sꝫ iſta opinio nō videt̄ vera qꝛ ſyllogiſm⁹ formaliter eſt q̄dā ſecūda intentio q̄ eſt habitudo ſeu cōꝑatio premiſſarū ad cōcluſionē: ſeu relatio rōnis diſcurrentis a magis noto ad min⁹ notum: ſꝫ relatio nō pōt eſſe ſine extremis: ḡ ſyllogiſm⁹ nō erit ꝑfect⁹ ⁊ integer ſine cōcluſiōe. Minor ptꝫ: qꝛ ſi relatio eēt ſine termino iā nō eēt relatio cū eē ei⁹ ſit ad aliud ſe habere. Un̄ cōtradictio ē reſpectū eſſe ſine fundamento ⁊ termino ſm̄ Sco. 11. di. 4. ſen. Cōfirmat̄: qꝛ ſyllogiſm⁹ formal'r eſt q̄dā neceſſaria illatio cōcluſiōis a p̄miſſis: vt ptꝫ ex diffini-

tione ſyllo. Nō eſt aūt illatio ſine inferē-
te ⁊ ſine illato: vtrūqꝫ aūt exprimit in diffi-
nitione ſyllogiſmi ſicut fundamentū et
terminꝰ illiꝰ relatiōis. p̄s inferens qn̄ dr̄
quibuſdā poſitis .i. p̄miſſis. p̄s illata qn̄
dr̄ neceſſe eſt aliud accidere .i. ſequi .ſ. cō-
cluſionē que ē aliud a premiſſis. Ad rō-
nem aūt in oppoſitū dico: ꝙ remota cō-
cluſione nō remanet ſyllogiſmꝰ: nec mo-
dus integer nec pfectꝰ. Ad hoc em̄ non
tm̄ requirit diſpoſitio p̄miſſarū: ſꝫ etiaꝫ
cōcluſiōis: lꝫ em̄ ſyllogiſmꝰ cōſtet ex dua-
bus ꝓpōnibꝫ ſm̄ auctorē: nō tn̄ p̄ciſe: licꝫ
etiā modus ſit diſpoſitio premiſſaꝝ: nō
tn̄ ſolū vel preciſe. Nec hoc intendit au-
ctor: al's ſibi cōtradiceret: cū in ſequen̄.
dicat ꝙ argumētatio/ cuius ſyllogiſmꝰ
eſt ſpēs principalis eſt totalis orō cōpo-
ſita ex p̄miſſis ⁊ cōcluſiōe. Un̄ in ꝓpoſi-
to idem dicit de ꝓpōibꝫ inferentibꝫ p̄ q̄s
ſyllogiſmꝰ differt ab alijs ſpēbꝫ argumē-
tatiōis: nō p̄ hoc excludēs ꝓpōem illatā.
Propōnes aūt inferentes ſunt due.

Ractat p̄nter auctor de ma-
teria ſyllogiſmi propinqua:
ſcꝫ de ꝓpōnibꝫ: ⁊ de remota .ſ.
de terminis dicens: ꝙ omis ſyllogiſmꝰ
cōſtat ex tribꝰ t̄minis ⁊ duabꝰ ꝓpōibꝰ.
quarū ꝓpoſitionū prima vocat maior ꝓ-
poſitio: ⁊ ſcd̄a minor. Terminoꝝ alius
vocat mediū: alius maior extremitas: ⁊
alius minor extremitas. Mediū em̄ eſt
terminꝰ bis ſumptꝰ an̄ cōcluſionē. Ma-
ior extremitas eſt t̄minꝰ in maiori ꝓpōe
ſūptꝰ cū medio. Minor extremitas ē t̄mi-
nus i minori ꝓpōe ſūptꝰ cū medio. Rō p̄-
dictoꝝ p̄ꝫ ex hꝫ: q: ex vnione extremita-
tū cū medio in p̄miſſis: vel eaꝝ ſeparatio-
ne infert vnio vel ſeparatio extremitatū
in cōcluſione. Sꝫ nō pōt eſſe vnio extre-
mitatū cū medio niſi ſint due ꝓpoſitio-
nes ⁊ mediū bis ſumat: ita ꝙ ex vna ex-
tremitate cū medio fiat vna ꝓpō: ſcꝫ ma-
ior: ⁊ ex alia extremitate cuꝫ medio fiat
alia ſcꝫ minor: ⁊ ſic in omni ſyllogiſmo
requirunt due ꝓpōes cum tribꝫ termīs.
Prima aūt ꝓpoſitio vocat maior: ⁊ ſecū-
da minor: q: ſubiectū minoris ſumit ſb̄
ſubiecto maioris in quattuor mōis pfe-
ctis ad quos alij reducunt. Minoꝝ au-
tem eſt maioribꝫ ſubijci. Terminꝰ ꝗ ſū-
prius in maiori ꝓpōne cum medio voca-
tur maior extremitas: alꝰ aūt minor ex-
tremitas: q: extremitas maior eſt maio-
ris cōtinentie ⁊ ambitꝰ ꝙ̄ minor extre-
mitas. In ꝯcluſiōe em̄ directa qn̄ termi-
ni ordinant ſm̄ ſupiꝰ ⁊ inferiꝰ: maior ex-
tremitas eſt magis cōis ꝙ̄ minor extre-
mitas: vt in pl'ibus. Medium aūt dicit
q: in eo extremitates vniunt.

Sed contra p̄dicta ar-
guit: q: in ſyllogiſmo ex oppoſitꝭ nō ſint
niſi duo termini: ⁊ tn̄ eſt bonus ſyllogiſ-
mus ſm̄ Ariſt. in ij. prioꝝ. Un̄ ſyll'ꝰ ex
oppoſitis eſt ille ꝗ ex premiſſis ꝯtrarijs
vel cōtradictorijs ſyllogiſat idē de ſeip-
ſo negatiue: vt ois diſciplina ē ſtudioſa:
nulla diſciplina eſt ſtudioſa: ꝑ nl'la diſci-
plina ē diſciplina. Rñdeo ꝙ licet in ta-
li ſyllogiſmo nō ſint niſi duo t̄mini ma-
terialiter: ſunt tn̄ tres termini formalit.
Unꝰ em̄ illoꝝ habet rōem maioris ex-
tremitatis ⁊ minoris: ille ſcilꝫ ꝗ de ſeipo
negat in cōcluſione: cū in maiori ꝓpoſi-
tione mediū de ſeipſo aſſerat: ⁊ in mino-
re remouet. Deinde determinat auc.
de p̄ncipijs formalibꝫ .ſ. de figura ⁊ mo-
do. Et primo de figura tanꝙ̄ de cōiori
dicens ꝙ figura eſt ordinatio triū termi-
noꝝ ſm̄ ſubiectoꝝ ⁊ p̄dicatoꝝ. Hec ei or-
dinatio fit triplicit. Uel ei mediū ſubij-
cit i maiori ⁊ p̄dicat i minori. ⁊ ſic ē p̄ma
figura: vt oīe aial ē ſuba: ois hō ē aial
aut mediū p̄dicat in vtraqꝫ: ⁊ ſic eſt ſecū-
da figura. vt omis hō ē aial: nullꝰ lapis
eſt aial: vel mediū ſbijcit in vtraqꝫ: ⁊ ſic
eſt tertia figura: vt omis hō eſt aial: om-
nis hō ē riſibil. Un̄ ꝟſus. Sub p̄. p̄ma:
bis pre ſecunda: tertia bis ſub. Nō ē po-
nenda quarta figura: ſꝫ tm̄ tres figure:
licet em̄ cōtingat arguere qn̄ mediū pre-
dicat in maiori ⁊ ſubijcit i minori: tn̄ qn̄-
tū equiualētiā eſt prima figura vt dicit
guillielmꝰ ochā: q: nō ſt alie ꝓpōnes ꝙ̄
illi ꝗ diſponunt in p̄ma figura. Sūt ei
ꝓpōnes p̄me figure tranſpoſite inferen-
tes eandē cōcluſionē vt ſi arguat omis
hō eſt aial: oīe aial ē ſuba: ꝑ ois hō ē

ſuba. Sũt eedẽ ꝓpões: ſꝫ nõ eodẽ ordine quo ſũt in hoc ſyllogiſmo. Omne animal ẽ ſuba: oĩs hõ ẽ aĩal: ergo oĩs hõ ẽ ſubſtancia. Si aũt arguas in qrta figura: oĩs hõ eſt animal: quoddã aĩal ẽ ſubſtancia. ergo q̃dã ſuba eſt hõ. Dico ꝙ iſtud argumentũ ꝯcludit tm̃ gr̃a materie: ſꝫ nõ gr̃a forme. Accipiã em̃ alios terminos in q̃bus premiſſe erunt vere ⁊ ꝯcluſio falſa: vt hic: oĩs hõ eſt aĩal: quoddã aĩal eſt equꝰ: ergo q̃dam equꝰ eſt hõ. Hec aũt ordinatio triũ terminoꝝ dr̃ figura per ſiĺitudinẽ ad triangulũ: ſicut enim tres linee conſtituũt triangulũ: ſic tres termini figuram. Et ſicut ſm variã diſpoſitionẽ lineaꝝ fiunt tres ſpẽs trianguli: ſic ſm variã ordinationẽ terminorũ efficiunt̃ tres figure. Si eñ tres linee trianguli ſunt equales: tunc eſt vna ſpecies trianguli q̃ dr̃ yſopleurus: vt h. Si ꝟo due tm̃ fuerint equales erit alia ſpẽs q̃ dicit̃ yſocheles: vt hic. Si aũt om̃s linee fuerint inequales erit alia ſpẽs q̃ dr̃ Scaleon vel gradatꝰ: vt hic. ¶ Eſt aũt modꝰ ordinatio duarũ ꝓpoſitionũ i debita quantitate ⁊ qualitate. In cõbinationibꝫ ⁊ cõiugationibꝫ inutilibꝫ nõ obſeruat̃ debita quãtitas vĺ qualitas ſm regulas ſequentes: ⁊ ideo nõ ſunt inutiles ad inferendas cõcluſiões ex pmiſſis. Vñ inutilis cõbinatio dr̃ ordinatio duarũ ꝓpoſitionũ ex quibꝫ nõ ſequit̃ cõſequentia formali aliqua concluſio: ſicut qñ ambe pmiſſe ſunt ꝑticulares vĺ ambe negatiue. ¶ Inſuꝑ ponit auct. regulas generales: quarũ prima eſt. ex puris ꝑticularibꝫ: indefinitis aut ſingularibꝰ nõ põt fieri bonꝰ ſyllogiſmꝰ: cuiꝰ rõ eſt: qꝛ qñ ambe pmiſſe ſunt ꝑticulares: extremitates poſſũt vniri cum medio ꝑ diuerſis ꝑtibus eius: quare nõ ſequit̃ vnio illarũ extremitatũ inter ſe.

Sed contra hãc regulã

arguit̃ dupĺr: pmo mõ ſic. Bñ ſequit̃: quoddã aĩal eſt ſuba: q̃dã hõ ẽ aĩal: ergo quidã hõ eſt ſuba. Et tñ iſte ſyllogiſmꝰ eſt ex puris ꝑticularibꝫ. Itẽ bñ ſequit̃: ſortes eſt aĩal: ſor. eſt riſibiĺ: ergo riſibile ẽ aĩal ⁊ tñ arguit̃ ex puris ſinguĺaribꝰ. Reſpõdeo ad primũ ꝙ illud argumentũ tenet ſolũ gr̃a materie ⁊ nõ rõe forme ſyllogiſtice. Vñ i alijs termis nõ valeret: vt ſi arguat̃ ſic. Quoddã aĩal eſt equꝰ: quidã hõ eſt aĩal: ergo quidã hõ eſt equꝰ. Ad ſecũdũ dr̃ vno mõ ꝙ licet argumentũ valeat ꝑ ſyllm̃ expoſitoriũ: nõ tñ ꝑ ſyllm̃ q̃ regulat̃ ꝑ dici de om̃i ⁊ dici de nullo: de quo auctor loquit̃ q̃ eſt in mõ ⁊ in figura. Aliter dicit Ocham ꝙ illud dictuꝫ Ariſt. in li. prioꝝ ꝙ ſine vĺi nõ fit ſyllus intelligi debet qñ om̃s termini ſũt cões: nõ aũt qñ eſt aliq̃s terminꝰ diſcretꝰ. Docet em̃ Ariſ. principalit̃ quõ ſyllogiſandũ eſt in ſcientijs que vtunt̃ terminis cõmunibꝫ. nõ aũt diſcretis. Eſt aũt ſyllus expoſitoriꝰ q̃ ex duabꝫ pmiſſis ſingularibus diſpoſitis in tertia figura: q̃ iõ dicit̃ expoſitoriꝰ: qꝛ eſt euidentiſſimꝰ. Euidentiſſime em̃ ſequit̃: ſortes eſt homo: ſor. ẽ aĩal: ergo aliqđ aĩal ẽ hõ. ¶ Secũda regula eſt ꝙ ex puris negatiuis nõ põt fieri bonꝰ ſyllus. Et eſt iſta regula cũ ceteris intelligenda de ſyllogiſmis q̃ valent rõne forme. ⁊ nõ rõne materie. Rõ huiꝰ regule eſt: qꝛ ꝓpt̃ ſeparationẽ duoꝝ extremoꝝ ab aliquo tertio nõ ſequit̃ vnio: vel ſeparatio eoꝝ inter ſe: vt ꝓpter ſeparationẽ hoĩs ⁊ aĩalis a lapide nõ ſequitur ſeparatio hoĩs ⁊ animaĺ ab inuicem. ¶ Tertia regula eſt ꝙ ſi aliqua pmiſſarũ fuerit ꝑticularis: cõcluſio erit ꝑticularis. Cuiꝰ rõ põt aſſignari: qꝛ ꝓpt̃ vnionẽ duarũ extremitatũ cũ medio in premiſſis infert̃ vnio extremitatũ inter ſe ĩ cõcluſione. Quãdo aũt vna pmiſſaruꝫ eſt vniuerſaĺ: ⁊ alia ꝑticularis: ſꝫ vna extremitas vniat̃ cum medio vniuerſaĺr: alia tñ tm̃ vnit̃ ꝑticulariter: ⁊ ideo non põt ex hoc inferri vniuerſaliter vnio ipſarum extremitatũ inter ſe. ¶ Quarta regĺa ẽ: ꝙ ſi aliq̃ pmiſſarũ fuerit negatiua: ꝯcluſio erit negatiua. Cuiꝰ rõ ẽ: qꝛ qñ vna pmiſſaꝝ eſt negatiua licꝫ vna extremitas vniat̃ cũ medio ĩ pmiſſa affirmatiua: alia tamen ſeparat̃ ab ipſo in negatiua: ⁊ ideo in cõcluſiõe non debẽt vniri

extremitates adinuicem: ſed ſepabunt.

Quinta regula eſt: ꝙ
mediū nunꝙ̄ dz poni in cōcluſiōe: qḋ ex
hoc patet: qꝛ cōcluſio virtualiter cōtine/
tur in medio: ⁊ iō ſi ingrederetᷣ cōcluſio/
non eſſet id qḋ ꝓbatur.

Secundū capitulū

Prima figura ⁊c̄.

q Hic agit auctoꝛ de prima fi/
gura: cui⁹ ſt̄ nouē mōi: q̄ꝝ q̄t
tuoꝛ ꝑmi ꝯcludūt directe: ceti v̄o īdirec.

Eſt aūt directe cōclude
re: maioꝛē extremitatē p̄dicari de mino/
ri in cōcluſiōe: cui⁹ rō eſt: vt ait Ochaz
in ſua minoꝛi logica: qꝛ qñ ſyllogiſmus
eſt ex veris ⁊ termini oꝛdinantᷣ ſm̄ ſupi⁹
⁊ inferi⁹: in tali cōcluſiōe p̄dicatᷣ qḋ na/
tū eſt p̄dicari: ⁊ ſubijcitᷣ qḋ natū eſt ma/
gis ꝓpꝛie ſubijci: qꝛ p̄dicatᷣ ſupi⁹ de infe/
rioꝛi: nō ſic eſt ī cōcluſiōe indirecta. Vñ
cōcludere indirecte: ē minoꝛē extremita/
tem p̄dicari de maioꝛi in ꝯcluſiōe: iuxta
hos v̄ſus. Dicas ꝯcludi directe qñ ma.
de mi. Eſt indirecta cōcluſio qñ mi. de
ma. Et ponit auctoꝛ duas regulas ī pri/
ma figura quo ad modos directe cōclu/
dentes. ¶ Prima regula eſt ꝙ in hmōi
quattuoꝛ mōis minoꝛe exñte negatiua
nihil ſequitᷣ. Qḋ intelligendū eſt foꝛali
cōſequētia: tunc em̄ ſequeretᷣ ex vero fal/
ſum arguēdo ſic. Omis hō eſt aial: nul/
lus aſin⁹ eſt hō: ḡ null⁹ aſin⁹ eſt anial: p̄/
miſſe ſunt vere: ⁊ cōcluſio eſt falſa. Vñ
ſic arguēdo: ponendo minoꝛē negatiuā
infereretᷣ remotio ſupioꝛꝭ ab īferioꝛi: vt pa/
tet in argumēto p̄miſſo. Sz ꝯtra: bene
ſequitᷣ. Omis hō eſt anial: null⁹ lapis
eſt hō: ḡ null⁹ lapis eſt anial: ⁊ tñ minoꝛ
eſt negatiua. Rñdeo ꝙ illud argumen/
tū tenet gr̄a materie ⁊ nō gr̄a foꝛme cū
nō valeat in alijs terminis: vt p; ī p̄cedē.
¶ Scḋa regula ē ꝙ in eiſdē modis ma/
ioꝛe exñte pticulari nihil ſequitᷣ. ſ. conſe/
quentia foꝛmali: vñ nō ſequitᷣ. q̄dā hō ē
anial: null⁹ aſin⁹ eſt hō: ḡ null⁹ aſin⁹ eſt
anial: p̄miſſe em̄ ſunt vere: ⁊ cōcluſio fal/
ſa. Cauſa hui⁹ regule patet: qꝛ in iſtis
quattuoꝛ modis mediū ſubijcitᷣ in ma/
ioꝛi: ⁊ opꝫ fieri ſubſumptio ſub medio
pticulari: ⁊ ideo opꝫ ꝙ maioꝛ ſit ſpvni/
uerſalis. ¶ Deinde ponit auct. modos
prime figure. Ad quoꝝ faciliorē memo/
riā notandi ſunt iſti verſus. Barbara:
celarent: darij: ferio: baralipton. Celan
tes: dabitis: fapeſmo: friſeſmoꝝ. Ceſa/
re: cameſtres: feſtino: baroco. Darapti:
felapton: diſamis: datiſi: bocardo: feri/
ſon. In his quattuoꝛ verſib⁹ ſunt decē/
nouem dictiones. 19. modis triū figu/
rarū deſeruiētes: ita ꝙ p primā dictionē
p̄mi verſus intelligitᷣ primus mod⁹ pri/
me figure: ⁊ p ſecundā ſecund⁹ mod⁹: et
ſic de alijs. Vñ duo primi verſus deſer/
uiunt modis prime figure: ſ tertius v̄o ver/
ſus p̄ter vltimā dictionē deſeruit mōis
ſecunde figure. Vltima aūt dictio ter/
tij verſus cum alijs dictiōib⁹ quarti ver/
ſus deſeruit modis tertie figure. ¶ Itē
ſciendū ꝙ p hanc vocalē a intelligitᷣ vni/
uerſalis affirmatiua: p e vniuerſalis ne/
gatiua. p i pticularis affirmatiua: per o,
pticularis negatiua. Item in qualibet
dictiōe ſunt tres ſyllabe: ⁊ ſi q̄d reſiduū
fuerit: ſupfluit q̄ntū ad ꝓpoſitū: ponitᷣ
tñ cauſa metri. Per p̄mā aūt ſyllabarū
illarū intelligitᷣ maioꝛ ꝓpoſitio: per ſecū/
dam minoꝛ: p tertiā cōcluſio. Vbi gratia
Prima dictio ſcʒ barbara habꝫ tres ſyl/
labas: in quarū qualibet ponitᷣ a: Per a
ter poſitū ſignificatᷣ prim⁹ modus p̄me
figure: qui conſtat ex duab⁹ ꝓpoſitioni/
bus affirmatiuis vniuerſalib⁹ cōcluden/
tib⁹ vniuerſalē affirmatiuā: vt om̄e ani/
mal eſt ſubſtantia: om̄is hō eſt animal:
ergo om̄is homo eſt ſubſtantia. Regu/
latᷣ aūt iſte modus immediate p dici de
omni: qꝛ quicq̄d p̄dicatᷣ de aliquo ſubie/
cto diſtributo: p̄dicatᷣ de quolibet ſum/
pto ſub eo: ſꝫ ſubſtantia p̄dicatᷣ de ania/
li diſtributo in maioꝛi: ⁊ ſub animali ſu/
mitᷣ homo in minoꝛi: igitᷣ etiā ſuba p̄di/
catᷣ de homine in cōcluſione. Sꝫ idem pōt
declarari de tertio modo. ſ. Darij.

¶ Notandū: ꝙ in hoc ſyllogiſmo ⁊ etiã in alijs oportet terminos ſumi eodē modo. Si eñ vnꝰ terminꝰ ſumeret̄ pro vno ſignificato vel ſuppoſito in vna ꝓpoſitione ⁊ in alia ꝓ alio: tūc eſſent q̄ttuor termini in ſyllogiſmo ꝟtualiter ꝗtū ad rē ſignificatā. Debent etiam ſumi termini eque ample ⁊ eque ſtricte in vna ꝓpoſitiōe ſicut in alia.

Arguitur ꝯtra hūc modum: Cuiuſlibet ꝯtradictionis altera ps eſt vera: Oīs hō eſt aſinꝰ: ē ꝯtradictiōis altera ps: ꝫ ip̄a eſt vera. Reſpōdeo: ꝙ nō bñ ſubſumit̄ in minori: nō eñ debet plꝰ p̄dicari in minori ꝗ̄ diſtribuat̄ in maiori. Cū ꝫ li ꝯtradictiōis diſtribuat̄ in maiori debꝫ eſſe p̄dicatū minoris. Et iō ſic debet argui: Cuiuſlibet ꝯtradictōis altera ps eſt vera: ſed oīs hō eſt aſinꝰ: ⁊ q̄dā hō nō eſt aſinꝰ: eſt q̄dā ꝯtradictio: ꝫ oīs hō eſt aſinꝰ: vel altera ps eſt vera: ⁊ eſt iſte ſyllogiſmus in Darij: cum minor nō ſit vl̄is ſed ſingularis.

¶ Secūdus modus Celarent ꝯſtat ex vniuerſali negatiua ⁊ vniuerſali affirmatiua: vniuerſalē negatiuā ꝯcludentibꝫ: vt nullū aīal eſt lapis: oīs hō eſt aīal: ergo nullꝰ hō eſt lapis. Regulat̄ autē iſte modꝰ ꝑ dici d̄ nullo: q2 q̄cq̄d remouet̄ a ſubiecto diſtributo: remouet̄ a q̄libet ſūpto ſub eo. Cū igit̄ remoueat̄ lapis ab aīali in maiore: ⁊ ſub aīali ſumat̄ hō in minore: ꝫ etiā lapis remouetur ab hoīe in ꝯcluſiōe: h̄ etiā pōt declarari ī Ferio.

Sed contra hūc modū arguit̄ ſic: Nō ſeq̄tur: nullū viuens generabit̄: oīs hō eſt viuēs: ꝫ nullus hō generabit̄: ⁊ tñ arguit̄ in Celarent. Rñdeo: ꝙ h̄ argumentū nō valet: q2 termini nō tenent̄ eque ample in vna ꝓpoſitiōe ſicꝫ ī alia: hō eñ in minori ſupponit tm̄ ꝓ preſentibꝫ rōne illiꝰ ꝟbi eſt qd̄ eſt p̄ſentis tēporis. In ꝯcluſione ꝟo amplia‍t̄ ad preſentes ⁊ futuros rōne verbi futuri tēporis. Ad h̄ ꝫ ꝙ argumentū ꝯcludat debꝫ reſtringi in ꝯcluſiōe ad p̄ſentes: ꝫ nullꝰ hō p̄ſens generabit̄. ¶ Tertiꝰ modꝰ eſt Darij: ⁊ ꝯſtat ex vniuerſali affirmatiua ⁊ ꝑticlari affirmatiua: ꝑticularē affirmatiuā ꝯcludētibꝫ: vt oē aīal eſt ſubſtātia ⁊ quidā hō ē aīal: ꝫ q̄dā hō eſt ſubſtantia.

Arguitur cōtra hūc modum ſic. Nō ſequitur: O ē currens eſt hō: q̄dā aſinꝰ pōt eſſe currens: ꝫ q̄dā aſinꝰ pōt eſſe hō. Reſpondeo ꝙ nō bñ arguit̄: q2 ibi nō ſūt tm̄ tres t̄mini: cū currēs ſit ſubiectū maioris: ⁊ potēs currere p̄dicatū minoris. ¶ Quartꝰ modꝰ ſcꝫ Ferio ꝯſtat ex vniuerſali negatiua ⁊ ꝑticulari affirmatiua: ꝑticularē negatiuā ꝯcludentibꝰ: vt nullū aīal eſt lapis: q̄dā hō eſt aīal: ꝫ q̄dā hō nō eſt lapis.

Contra hunc modū arguit̄ ſic: q2 nō ſeq̄tur: Nullū aīal eſt ſpecies: ſed homo eſt aīal: ꝫ hō nō eſt ſpecies: ⁊ tñ arguitur in ferio: ꝫ nō eſt ꝯſequētia formalis. Rñdeo ꝙ argumentū nō valet: cū ibi nō ſūt tres termini: cū hō in minori teneat̄ ꝓ ſuppoſitis: q2 ſupponit ibi determinate: in ꝯcluſiōe ꝟo tm̄ ꝓ natura cōmuni: q2 ibi ſupponit ſimplicit̄. ¶ Quintꝰ modus ſcꝫ Baralipton conſtat ex duabꝫ vniuerſalibꝫ affirmatiuis: ꝑticularē affirmatiuā indirecte ꝯcludētibus: vt oē aīal eſt ſubſtātia: oīs hō ē aīal: ꝫ q̄dā ſubſtātia eſt homo. Et reducit̄ ad ꝓmū modū ꝑ ꝯuerſionē ꝯcluſiōis ꝑ accidēs. ¶ Circa qd̄ ſciendū: ꝙ reducere vnū ſyllogiſmū ad alium eſt oſtēdere quō ſyllogiſmus minus ꝑfectus euidenter ꝯcludit ꝑ aliū ſyllogiſmū ꝑfectiorē ad quē reducit̄. Itē ſciendū ꝙ ille q̄ttuor dictiōes ꝑ quas deſignāt̄ q̄ttuor mōi ꝑfecti incipiūt ab iſtis cōſonantibꝫ. b. c. d. f. ⁊ oēs alie dictiōes ꝑ q̄s deſignant̄ modi imꝑfecti incipiūt ab eiſdē. Modi igitur incipientes ꝑ b: debēt reduci ad barbara: ꝑ c ad celarent: ꝑ d ad darij: ꝑ f ad ferio. Itē vbicūq̄ ponit̄ s: in iſtis dictionibꝰ ſignat̄ ꝙ ꝓpoſitio intellecta ꝑ vocalē imediate p̄cedentē s: debet ꝯuerti ſimpliciter: et ꝑ p ſignat̄ ꝙ ꝓpō intellecta ꝑ vocalē imediate p̄cedentē p: debet ꝯuerti ꝑ accidens: ⁊ vbicūq̄ ponit̄ m: ſignat̄

ꝙ debet fieri trāſpoſitio p̄miſſaꝝ: facē-
do ſcꝫ d̄ maiori minorē τ ecōuerſo. τ vbi
cūq̧ ponif c: ſignatur ꝙ mod⁹ ille debet
reduci ꝑ īpoſſibile. Vñ verſus. Simplici-
ter verti vult s: p vo ꝑ accid. M vult trāſ-
poni: c vo ꝑ īpoſſibile duci. ¶ Sed con-
tra p̄dicta arguif ſic: Cōcluſio de barali-
pton eſt ꝑticularis affirmatiua: ꝗ nō de-
bet ꝯuerti ꝑ accidēs. pbaf ꝯſequētia: qꝛ
Ariſ. tractās de ꝯuerſiōe ꝓpoſitionū nō
poſuit ꝓpoſitionē affirmatiuā ꝯuerti ꝑ
accidēs. Rñdeo ꝙ Ariſ. egit de ꝯuerſio-
ne inq̄tū erat ꝯſequētia formalis: ꝑticu-
laris aūt affirmatiua nō ꝯuertif ꝑ acci-
dens grā forme: ſꝫ tm̄ grā materie: et iō
de illa nō determinauit. Sed tunc quō
erit baralipton ꝯſequētia formalis? Di-
co ꝙ pōt patere hūc modū ꝯcludere for-
maliter ꝑ illā regulā. Quicq̄d ſequitur
ad cōſequēs ſequif ad antecedēs: ſꝫ ſic ē
ꝙ ad illud antecedēs: oē aīal eſt ſubſtā-
tia: oīs hō eſt aīal: ſequif in barbara oīs
hō eſt ſubſtātia. Ad iſtud aūt cōſequēs
ſequif ꝑ ꝯuerſionē ꝑ accidēs: ꝙ q̄dā ſub-
ſtantia eſt hō: ꝗ τ illa ꝯcluſio ſeq̄tur ad
ipm̄ antecedēs in baralipton: cū ibi ſine
ecdē p̄miſſe ꝗ̄ in barbara. ¶ Sext⁹ mo-
dus ſcꝫ celantes ꝯſtat ex vniuerſali ne-
gatiua τ vniuerſali affirmatiua: vniuer-
ſalē negatiuam cōcludētib⁹ indirecte: vt
nullū aīal eſt lapis: oīs hō eſt aīal: ergo
nullus lapis eſt homo: τ reducif ad cela-
rent ꝑ ꝯuerſionē cōcluſiōis ſimpliciter.
¶ Septim⁹ modus ſcꝫ Dabitis cōſtat
ex vniuerſali affirmatiua τ ꝑticulari af-
firmatiua ꝑticularē affirmatiuā cōclu-
dētib⁹ indirecte: vt oē aīal ē ſubſtātia: q̄-
dā hō eſt aīal: ꝗ quedā ſubſtātia eſt hō:
τ reducif ad darij ꝑ conuerſionē conclu-
ſionis ſimpliciter. ¶ Octauus modus
ſcꝫ fapeſmo cōſtat ex vniuerſali affirma-
tiua τ vniuerſali negatiua: ꝑticularē ne-
gatiuā ꝯcludentib⁹ indirecte: vt oē aīal
eſt ſubſtantia: null⁹ lapis eſt aīal: ꝗ que-
dā ſubſtātia nō eſt lapis: τ reducif ad fe-
rio maiori conuerſa ꝑ accidens: qđ deſi-
gnatur ꝑ illā litterā p ſequentē primaꝫ
ſyllabā imediate: τ minore cōuerſa ſim-
pliciter: qđ ſignatur ꝑ s: ſequentē imme-
diate ſecūdā vocalē e: ꝑ quā intelligitur
minor: ſed ꝑ trāſpoſitionem p̄miſſaꝝ qđ
denotaf ꝑ m: τ ſic poteſt applicari ī alijs
modis. ¶ Nonus modus ſcꝫ friſeſomo-
rū conſtat ex ꝑticulari affirmatiua τ vni-
uerſali negatiua: ꝑticularē negatiuā cō-
cludēdo indirecte: vt quoddā aīal ē ſub-
ſtantia: nullus lapis eſt aīal: ergo q̄daꝫ
ſubſtantia nō ē lapis: τ reducif ad ferio
maiore τ minore cōuerſis ſimpliciter: et
ꝑ trāſpoſitionē p̄miſſaꝝ.

Secūda figura ē: quādo mediū p̄dicaf ī vtraq̧ p̄miſſaꝝ: cui⁹ tales danf regle.

Prima regula eſt: ꝙ ī ſecūda figura ma-
iore exiſtente particulari: nihil ſeq̄f for-
mali cōſequētia. Sic em̄ arguēdo infer-
tur negatio ſuꝑioris ab inferiori: vt in hꝫ
argumēto: quoddā aīal eſt hō: null⁹ aſi-
nus eſt hō: ergo quidā aſinus nō eſt ani-
mal: nō ſequif: qꝛ p̄miſſe ſunt vere τ con-
cluſio falſa.

Sed cōtra hāc regulaꝫ

arguif ſic: quia bene ſequif: quidam ho-
mo eſt animal nullus lapis eſt aīal: ergo
quidā lapis nō eſt homo: et tamē maior
eſt particularis. Reſpōdeo ꝙ iſta cōſe-
quētia eſt bona gratia materie: ſed non
gratia forme: cū nō teneat in oīb⁹ ter-
minis conſif̄i forma: vt patet ex p̄mo ar-
gumēto. ¶ Secūda regula eſt: ꝙ ex pu-
ris affirmatiuis nihil ſequif. Iſta regu-
la patet quoniā in ſecūda figura mediū
p̄dicatur ī vtraq̧ p̄miſſaꝝ. Si ꝗ vtraq̧
ē affirmatiua: mediū affirmaretͬ d̄ vtra-
q̧ extremitate: ſed nō ſequif: ſi ſuꝑius de
ſuis inferiorib⁹ p̄dicaf. qđ ꝓpter hoc il-
la inferiora de ſeinuicē p̄dicenf: Vñ non
ſeqnif: oīs hō eſt aīal: quidā aſin⁹ eſt ani-
mal: ergo quidā aſin⁹ eſt hō. ¶ Tercia
regula eſt: ꝙ in ſecūda figura ſꝑ cōcludi-
tur negatiue: q̄ patet ex p̄cedēti. Cū em̄
in ſecūda figura oporteat vnā p̄miſſaꝝ
eſſe negatiuā ꝑ ſecundā regulā: ſequif ꝙ
cōcluſio erit negatiua. Probaf cōſequē-

tia ꝑ illā regulā generalē: Si aliq̄ ꝓmiſſarū fuerit negatiua: concluſio erit negatiua. Hec autē figura habet quattuor modos: Quorum primus eſt ceſare. Ceſare conſtat ex vniuerſali negatiua ꝛ vniuerſali affirmatiua: vniuerſalem negatiuam concludentibus directe: vt null⁹ lapis eſt animal: om̄is homo eſt animal: ergo nullus homo eſt lapis: ꝛ reducitur ad celarent: maiore conuerſa ſimpliciter.

Cōtra hoc arguit̄: Et videtur ꝙ nullus ſyllogiſm⁹ debeat reduci ad aliū ſyllogiſmū: quia qđ habet rationē ſyllogiſmi eſt ſyllogiſmus perfectus: ſed omnis ſyllogiſmus habet rationē ſyllogiſmi: cum diffinitio ſyllogiſmi conueniat om̄i ſyllogiſmo: ergo om̄is ſyllogiſmus eſt perfectus. nullus igitur debet reduci ad aliū. Item ſyllogiſmi ſecūde ꝛ tertie directe ↄcludūt: ergo nō indigent ad alios reduci. Reſpondeo ad ꝓmū ꝙ duplex eſt perfectio ſyllogiſmi: ſcȝ ꝓmaria. que eſt de neceſſe cōcludere: ꝛ de tali bene ꝓbat argumentū: ꝙ om̄is ſyllogiſm⁹ eſt perfectus. Alia eſt perfectio ſecūdaria ſyllogiſmi que eſt euidenter concludere. Vñ hec perfectio vltra neceſſitatē cōcludendi addit euidentiā: hoc modo tm̄ ſunt perfecti primi quattuor modi: ꝛ ideo alij indigēt ad ip̄os reduci. ¶ Ad ſecundū dico ꝙ licet modi ſecunde ꝛ tertie figure concludant directe: nō tamen concludunt euidenter. Ratio eīn medij nō eſt ita proprie in ip̄is ſicut in ꝓma figura: quia ratio medij eſt poni inter extrema: in ſecunda autē figura ponit̄ mediū ſuper extrema: ꝛ in tertia ſubijcitur ip̄is. Unde modi harum figurarū nō regulantur immediate per dici de om̄i: et dici de nullo: ſicut quattuor ꝓmi modi ꝓme figure. ¶ Scđs mod⁹ ſcȝ cameſtres conſtat ex vniuerſali affirmatiua et vniuerſali negatiua: vniuerſalē negatiuam concludentibus: vt om̄is homo eſt animal: nullus lapis eſt animal: ergo null⁹ lapis eſt homo: ꝛ reducitur ad celarent: minore ꝛ concluſiōe conuerſis ſimpliciter per tranſpoſitionē ꝓmiſſarum. ¶ Tertius modus ſcȝ feſtino cōſtat ex vniuerſali negatiua et particulari affirmatiua particularē negatiuam concludentibus: vt nullus lapis eſt animal: quidā homo eſt animal: ergo quidam homo nō eſt lapis: ꝛ reducitur ad ferio maiore conuerſa ſimpliciter. Quartus modus ſcȝ baroco: conſtat ex vniuerſali affirmatiua ꝛ particulari negatiua: particularē negatiuā concludentibus: vt om̄is hō eſt animal: quidam lapis non eſt animal: ergo quidam lapis non eſt homo: ꝛ reducitur ad barbara per impoſſibile. Eſt autē reductio per impoſſibile quādo ex oppoſito contradictorio cōcluſionis cum altera ꝓmiſſarū infertur oppoſitū contradictoriū alterius ꝓmiſſe. Sumatur enim oppoſitū concluſiōis: ſcȝ: om̄is lapis eſt homo cum maiori huius quarti modi: ꝛ ſyllogiſetur in barbara: om̄is homo eſt animal: om̄is lapis eſt homo: ergo om̄is lapis eſt animal: iſta concluſio opponit̄ minori huius quarti modi. ¶ Et notandum ꝙ huiuſmōi reductio aliter fit in ſecunda figura: ꝛ aliter in tertia. In ſecunda cīn figura ex oppoſito concluſionis cum maiori infertur oppoſitum minoris: ita ꝙ oppoſitum concluſionis ponitur loco minoris. In tertia ꝟo figura ex oppoſito concluſionis cum minori infertur oppoſitū maioris. Unde verſus. Seruat maiorē: variatqȝ ſecunda minorē. Tertia maiorem variat ſeruatqȝ minorem. ¶ Dicitur aūt huiuſmodi reductio per impoſſibile: eo ꝙ in reductiōe vna ↄtradictoria ponitur loco alterius. Contradictorias autem ſimul eſſe veras eſt impoſſibile.

Ertia figura eſt:

t quādo medium ſubijcitur in vtraqȝ premiſſarum: cuius tales dant̄ regule. Prima regula ē: ꝙ mīore exiſtēte negatiua nihil ſequit̄: qđ ē intelligendū de ↄſequētia formali. Unde nō ſequit̄. om̄is hō eſt aīal: null⁹ hō ē aſi-

nus; ergo nullus aſinus eſt aīal.

Secūda regula eſt: ꝙ ī tertia figura ſꝑ ꝯcludiť ꝑticulariť ad ħ: ſcꝫ vt ſit ꝯſequētia formalis: ꝛ iō nō ſeqꝉtur: omīs hō eſt aīal: oīs hō ē ſubſtātia: ğ omīs ſubſtantia eſt aīal: ꝑmiſſe ſūt vere: ꝯn̄s falſū. Hui⁹ figure ſūt ſex modi.

Prim⁹ ſcꝫ Darapti cōſtat ex duabꝫ vniuerſalibꝫ affirmatiuis ꝑticularē affirmatiuā ꝯcludētibꝫ: vt oīs hō eſt aīal: oīs hō eſt riſibilis: ğ quoddā riſibile eſt aīal: ꝛ reduciť ad darij minore ꝯuerſa per accidēs.

Secūd⁹ modus ſcꝫ felapton ꝯſtat ex vniuerſali negatiua ꝛ vniuerſali affirmatiua ꝑticularē negatiuā ꝯcludentibꝫ: vt null⁹ hō eſt aſin⁹: oīs hō eſt riſibilis: ğ quoddā riſibile nō eſt aſinus: ꝛ reduciť ad ferio minore conuerſa per accidens.

Terti⁹ mod⁹. ſ. diſamis cōſtat ex ꝑticulari affirmatiua: ꝑticularē affirmatiuā ꝯcludentibꝫ: vt ꝗdā hō ē aīal: oīs hō eſt riſibilis: ğ quoddā riſibile eſt aīal: ꝛ reduciť ad darij maiore ꝛ cōcluſiōe ꝯuerſis ſimpliciter cum tranſpoſitione premiſſarum.

Quart⁹ mod⁹. ſ. Datiſi ꝯſtat ex vniuerſali affirmatiua ꝛ ꝑticulari affirmatiua: ꝑticularē affirmatiuā ꝯcludentibus: vt oīs hō eſt aīal: ꝗdā hō eſt riſibilis: ğ ꝗddā riſibile eſt aīal: ꝛ reduciť ad darij minore ꝯuerſa ſimpliciť.

Quintus mod⁹. ſ. Bocardo ꝯſtat ex ꝑticulari negatiua: ꝛ vniuerſali affirmatiua: ꝑticularē negatiuā ꝯcludentibꝫ: vt ꝗdā hō nō eſt aſin⁹: omnis hō eſt riſibilis: ğ quoddam riſibile nō eſt aſin⁹: ꝛ reduciť ad barbara ꝑ impoſſibile. Sumať eīm oppoſitū ꝯcluſiōis cū minori: ꝛ inferať oppoſitū maioris: vt oē riſibile eſt aſin⁹. oīs hō eſt riſibilis: ergo oīs eſt aſinus: hec cōcluſio facta in barbara ꝯtradicit maiori de bocardo.

Sextus modus. ſ. Feriſon ꝯſtat ex vniuerſali negatiua ꝛ particulari affirmatiua: ꝑticularē negatiuaꝫ ꝯcludentibꝫ: vt null⁹ hō eſt aſin⁹: quidā hō eſt riſibiľ: ergo quoddā riſibile nō eſt aſinus: ꝛ reduciť ad ferio minore conuerſa ſimpliciter. ¶ Cōſequēter ponit auctor ꝗſdā regulas ſyllogiſmoꝝ ꝯcludentiū ꝑticularē negatiuā: quaꝝ ꝑma ē ꝙ nullus ſyllogiſm⁹ ꝯcludēs ꝑticularē negatiuā idirecte ꝑt eā directe ꝯcludere. Tales autē ſūt duo mōi ꝑme figure vltimi: ſcꝫ fapeſmo ꝛ friſeſomoꝝ. ¶ Sꝫ ꝯ arguitur. Videť ꝙ fapeſmo poſſit ꝯcludere ꝑticularē negatiuā directe arguendo ſic: Oīs hō eſt aīal: null⁹ lapis eſt hō: ğ quidā lapis nō eſt aīal: hic ꝯcludiť ꝑticularis negatiua directe. Rn̄deo ꝙ h̄ ē gratia materie ꝛ nō gr̄a forme cū poſſint dari termini in ꝗbꝫ nō ſeqꝉtur: vt oē aīal ē ſubſtātia: nullus lapis eſt aīal: non ſeqꝉ ħ ğ quidā lapis nō eſt ſubſtātia. Sed tm̄ ſeqꝉtur indirecte: ergo ꝗdā ſubſtātia ſubſtantia nō eſt lapis. Secūda regula eſt: ꝙ null⁹ ſyllogiſm⁹ ꝯcludēs ꝑticularem negatiuā directe pōt eā ꝯcludere indirecte: Qđ eſt intelligēdū formali ꝯſequētia: ſicut in regula ꝑcedenti: ꝛ tales ſunt ſex modi. ſ. ferio in ꝑma figura: feſtino ꝛ baroco in ſecunda: felapton ꝛ bocardo: ꝛ feriſon in tertia. ¶ Ulterius dicit auctor ꝙ prima figura concludit oīa genera ꝓpoſitionū. ſ. vniuerſalē ꝑticularē affirmatiuā ꝛ negatiuā: ſecūda autē vniuerſalē negatiuā ꝛ particularem negatiuam: tertia ꝟo ꝯcludit particulareꝫ affirmatiuā ꝛ particularē negatiuā. Sed contra hoc arguiť ſic: Cum eīm prima figura concludat oīa genera ꝓpoſitionū: videť ꝙ alie ſuperfluant. Reſpōdeo ꝙ nō ſuperfluūt: quia facilius reperitur mediū qđ ſubijciať reſpectu vtriuſqꝫ extremitatis. vł predicetur de vtraqꝫ ſumpta vł: vel ꝑticulariť affirmatiue vel negatiue: qꝫ ꝙ tm̄ ſbijciať reſpectu vnius: ꝛ ꝑdiceť reſpectu alteri⁹: iō ꝓpť facilitatē medij alie figure a ꝑma non ſupfluūt.

Aliq modi ſyllogizandi

ex oppoſitis · Oſtenſiuus · ex hypotheſi · Circularis

¶ Ponũtur aũt ab Ariſ. plures mõi ſyllogiſmoꝝ q̄bus ꝯcluſiões vario mõ poſſunt ꝯcludi: puta ſyllogiſmꝰ ex oppoſitis: de quo dictũ eſt p̄mo capitulo huiꝰ ptis. Item ponit̃ ſyllogiſmus oſtenſiuꝰ ⁊ ad impoſſibile: de q̄bus dicet̃ i fallacia ſm non cauſam. Eſt etiã ſyllogiſmus ex ypoteſi: q̄ ꝓcedit ex aliq̃ ſuppoſitiõe non cõnumerata in p̄miſſis. Ponit̃ etiã ſyllogiſmus circularis q̄ ex ꝯcluſiõe p̄oꝛ ſyllogiſmi cũ ꝯuerſa alteriꝰ p̄miſſarũ ifert alterã p̄miſſam. Et dĩ circularis: q2 ibi idem p̄ncipiũ ⁊ finis: ſicut eſt in circulo: vbi fit regreſſus ad eundẽ punctũ a q̄ incipiebat ꝓgreſſus: ⁊ ſic ẽ iſte ſyllogiſmꝰ vtilis demõſtratori: licet eñ circulo ſit impoſſibile demõſtrare demõſtratiõe ꝓpt q̄d ⁊ potiſſima: cuiꝰ mediuꝫ eſt diffinitio: p̄mo poſterioꝝ: demõſtratio tñ circularis bñ eſt poſſibilis mutãdo vnũ genꝰ demõſtratiõis in aliud. ſ. demõſtrationẽ ꝓpter q̄d in quia: vel ecõtra. Itẽ demonſtrãdo ꝑ diuerſa genera cauſaꝝ: vt efficiens ꝑ finẽ: ⁊ ecõtra: vbi licꝫ ſit demõſtratio ꝓpter q̄d: nõ tñ potiſſima: cuius mediũ eſt diffinitio ſubiecti q̄ eſt cauſa immediata paſſionũ eius. Ponit̃ etiã ſyllogiſmus ꝯuerſiuus: q̄ ſcꝫ ꝓcedit ex oppoſito ꝯtrario vel ꝯtradictorio ꝯcluſiõis prioris ſyllogiſmi cũ altera p̄miſſaꝝ ad inferendũ oppoſitũ alterius p̄miſſe. Et põt dici ꝯuerſiuus ꝓpter mutationẽ alteriꝰ p̄miſſaꝝ ⁊ ꝯcluſionis in ſuas oppoſitas. De ſyllogiſmo aũt falſigrafo dicet̃ i p̄ncipio fallaciaꝝ.

Conuerſiuus · falſigraphus

De coniugationibus inutilibus

d Emũ agit auctoꝛ de ꝯiugationibꝰ inutilibꝰ. ¶ Circa q̄d ſciendũ ſm Ariſ. in lib. prioꝝ: q̄ ꝯiugatio vel cõbinatio vtilis dĩ qñ ꝯcluſio ſequit̃ ex p̄miſſis ſm regulas p̄us aſſignatas ꝯſeq̄ntia formali: ita q̄ nõ valent repiri termini in q̄bus ferat̃ inſtantia: ꝓbando videlicet efficacit̃ hmõi modũ arguẽdi nõ tenere. Per oppoſitũ aũt ꝯiugatio eſt inutilis qñ infert ꝯcluſio ex p̄miſſis ꝯtra regulas p̄us aſſignatas: q̄ licet ſequat̃ grã materie: nõ tñ grã forme ſyllogiſtice: cũ poſſint reperiri termini in q̄bus ferat̃ inſtantia oñdẽdo hmõi modũ arguẽdi nõ valere: ⁊ ꝑ hoc eſſe inutilem ad ꝯcludendũ. Q2 igit̃ vtile eſt ſcire faciliter reperire terminos ad inferendũ tales inſtantias: docet auctoꝛ modũ hmõi terminos in ꝓmptu reperiẽdi: dicens: q̄ opoꝛtet accipe duos termios diſparatos cũ ſuo ſupioꝛi: vt duas ſpecies cũ genere: vt hõ: aſinus: aĩal. Vel accipiendi ſũt duo termini: quoꝝ vnus de altero p̄dicet̃ ſiue ꝯuertibiliter ſiue nõ cum extraneo vtriuſq;: vt homo: riſibile: lapis. Aut accipiendi ſunt termini quoꝝ alter de altero p̄dicetur: ſiue ꝯuertibiliter ſiue nõ cum ſupioꝛi ad vtrũq;: vt homo: riſibile: ſubſtãtia: vel homo aĩal ſubſtantia. Per has eñ tres regulas cuicũq; generi applicent̃ ſiue ſubſtantie ſiue q̄litati: ſiue alicui alioꝝ p̄dicamẽtoꝝ poterũt repiri termini ꝑ quos mõſtrabit̃ euidenter aliqua ꝯiugatio eſſe inutilis: nec valere ad formalit̃ ꝯcludendũ. Et vocãtur tales termini ab Ariſ. termini in q̄bus nõ hoc eſt tale: q̄bus nõ ſequit̃ cõcluſio: licet p̄miſſe ſint vere. Vñ inuenire terminos in q̄bus nõ eſt ex acceptis: ſeu inuentis terminis facere cõiugationem in q̄bus nõ ſeq̄tur ex p̄miſſis: ſed p̄miſſe ſũt vere: ⁊ ꝯcluſio falſa. Verbi gratia: Hec eſt ꝯiugatio inutilis: nullꝰ homo eſt aſinus: nullus lapis eſt homo: ergo nullus lapis eſt aſinus: cũ nõ ſit debita vnio ſeu ꝯiugatio terminoꝝ ⁊ ꝓpoſitionũ ſm regulas p̄us aſſignatas: q̄a ex puris negatiuis nihil ſequit̃ formali ꝯſequẽtia: licet aliqñ ſequat̃ grã materie vt in ꝓpoſito. ¶ Ad oñdendũ q̄ hãc ꝯiugationẽ eſſe inutilẽ eſt inferenda inſtantia: accipiendo terminos in q̄bꝫ nõ ſequit̃ cõcluſio: licet ſit idẽ modꝰ arguẽdi: vt accipiẽdo hos terminos: hõ: riſibile: aſinꝰ: iuxta ſecundã regulã p̄dictã. Et põt ſic argui: Nullꝰ aſinus eſt hõ: nullũ riſibile eſt aſinus: q̄ nullũ riſibile eſt hõ. Ecce due p̄miſſe ſunt vere ⁊ ꝯcluſio falſa: et tñ iſte due ꝯiugatiões ſunt in eadẽ figura: ⁊ ꝓpoſitiões ſunt eiuſdẽ quãtitatis ⁊ qualitatis in vtraq; ꝯiugatione inutile

Nota bene et memoranda

Modi reperiendi terminos ad inferendum instantias quod syllogismus non [illegible]

1. 2. 3.

Termini in quibus hoc est tale

conclusio

Notandum brichot quod prima regula assignata ad dandam instantias valet in modum arguendi ex puris particularibus negatiuis [illegible] in 2a figura [illegible] Secunda regula seruit et valet ad dandam instantias in modum arguendi ex puris negatiuis [illegible] 3a regula valet ad dandam instantiam in modum arguendi in altera premissarum [illegible] Omne animal [illegible] quoddam homo est animal [illegible] omnis homo est risibile: consequentia non est formalis quia datur instantia [illegible] Arguendo sic. Omnis homo est risibile quoddam animal est homo: ergo omne animal est risibile. non valet.

ſeu in vtroq̄ ſyllogiſmo: ſilr̄ contra illā regulā: Ex puris pticularibꝰ nihil ſeqꝛ: pōt aſſumi coniugatio inutilis: dicēdo: qdā aīal eſt ſubſtantia: qdā hō eſt aīal: ergo qdā hō eſt ſubſtātia. Sed ſtatim pñt inueniri termini in qbus nō ſeqtur p pmā regulā: accipiendo ſpecies diſpatas cū genere: ſic arguēdo: Quoddā aīal ē aſinus: quidā ho eſt aīal: ḡ quidam homo eſt aſinus.

De ſyllogiſmo in particulari.

Ratio dicitur ꝛc.

Poſtq̄ auctor determiauit de ſyllogiſmo ſimplicit ſeu vniuerſalit dicto: hic conſequēter agit de ſyllogiſmo in pticulari: q ſcʒ pcedit ex particularibus. Denominaf aūt iſte tractatus a loco nō tamē a ſubiecto pprio: ſʒ a pncipio ſui ſubiecti. Syllogiſmꝰ autē dialecticꝰ cōfirmaf p locū: qꝛ ꝓ in diffinitiōe argumēti ponitur rō: iō auctor pmittit huiꝰ nois multiplicē acceptionē.

Circa qđ ſciendū: q rō non eſt potentia aīe alia ab intellectu: ſed intellectus dr̄ ratio i q̄tū rationaf diſcurrēdo a magis noto ad minus notū. Ratio ibi ſumitur multipliciter p comparatione ad intellectū. Primo ſumif in diffinitiōe vniuocoꝝ. Vñ diffinitio ſepe vocaf rō formalis: vt dictū eſt in pdicabilibꝰ cap̄. de differentia. Dicitur aūt diffinitio ratio: qꝛ eſt indicatiua obiecti intellectus: vel rōnis. Eſt em̄ ratio indicās explicite rei eſſentiā. Eſſentia autē ſiue quiditas rei materialis ſiue ſenſibilis p diffinitionē explicita ponif a doctore ſubtili obiectū intellectus p ſtatu iſto: intelligēdo non ſolū de ſenſibili pprie: ſed etiā de incluſo eſſentialiter vel ꝟtualiter in ſenſibilibus. Secūdo mō ſumif ratio pro ipa vi: vl' potētia ratiocinatiua. Tertio mō ſumif p diſcurſu rōnis a pmiſſis ad cōcluſionē. Quarto mō forma dr̄ ratio: quia p ipam cognoſcif materia ꝛ cōpoſitum.

Cognoſcif nāq̄ materia p analogiā ad formā pmo phiſicoꝝ. Videmꝰ em̄ vnā formā nouā poſt aliā: qꝛ videlicet videmus nouā opationē q arguit nouā formā. Et ſic cognoſcimꝰ ſubiectū trāſmutatōis cōmune. ſ. materiā cōmunē q manet ſub vtraq̄ forma: licet aūt tā forma accidentalis q̄ ſubſtātialis ſit rō cognoſcendi: hoc tñ pus pozitate generatiōis cōpetit forme accidētali: qꝛ omis nr̄a cognitio ortū habet a ſenſu. Forme aūt accidētales ſūt obiecta ſenſuū: vt calidum frigidū: humidū ꝛ ſiccū ſunt obiectū tactus: ꝛ ſic de aliis. Ois etiā cauſa tā extrinſeca vt efficiens ꝛ finis: q̄ intrinſeca vt materia ꝛ forma: hoc mō pōt dici rō: qꝛ eſt rō cognoſcēdi ſuū effectū: hic autē fit de cauſa formali mētio tāq̄ de notiori. Quinto mō eſſentia cōis ſeu qditas pdicabilis de pluribꝰ: vt eſſentia ſpēi generis vel differentie dr̄ rō. Et differt iſte modꝰ a pmo: qꝛ hic ſumif rō p obiecto intellectꝰ vel rōnis. In pmo ꝟo mō pro diffinitōe explicāte ipm obiectū. Sexto mō mediū iferēs cōcluſionē dr̄ rō: qꝛ ſcʒ ē iſtrumētū itellectꝰ vel rōnis ad iferēdā cōcluſionē: ꝛ h̄ mō ſumif in diffinitiōe argumēti Eſt ei argumētū rō rei dubie faciēs fidē. i. mediū pbās cōcluſionē: qꝛ videlicet cauſat aſſenſū ſeu credulitatē de re dubia ſiue pppoſita p modum dubii. Res em̄ certa ppoſita p modum dubii bñ pōt p argumētū pbari: vt deum eſſe. ¶ Circa qđ ſciēdū: q iſta tria. ſ. mediū argumētū ꝛ argumētatio differūt. Mediū em̄ eſt qđ pticipat vtrūq̄ extremū. Argumētū etiā vltra mediū addit ꝟtutē pbādi cōcluſionē. Vñ p mediū abſolute poſitū non pōt pbari cōcluſio: ſʒ bñ p argumētū: qđ videf ipoztare nō mediū tm̄: ſʒ etiā vnionē extremitatū i pmiſſis cū medio. Et ſic argumētū icludit ipas pmiſſas ex qbꝰ inferf cōcluſio. Et iō argumētū dr̄ qſi arguēs vel ſtimulās mentē ad aſſentiēdū cōcluſiōi. Argumētatio ꝟo eſt totalis oro cōpoſita ex pmiſſis et cōcluſiōe: in q explicaf ꝟtꝰ argumēti: qñ ex vnione extremitatū cū medio in pre/

miſſis inferř vnio extremitatū int̄ ſe ī cō- cluſiōe vlr̄ vel p̱ticulariř: affirmatiue vł negatiue: ſepe tñ vnū ſumiř ꝑ reliq̄. ¶ No- tādū etiā ꝙ licet eadē orō poſſit dici ꝓ- poſitio: ꝯcluſio ⁊ queſtio: nō tñ ſm eādē rōnē. dr̄ ꝓpō inq̄tū poniř in p̄miſſis ad ī- ferēdū ꝯcluſionē. Vñ dr̄ ꝓpō q̄ſi ꝓ alio in inferēdo poſitio. Cōcluſio ṽo inq̄tū argumēto vel argumentꝫ approbata ꝓ- poſitio: Queſtio aūt inq̄tū ē dubia. Eſt nāq̄ q̄ſtio dubitabilis ꝓpoſitio. ¶ De- inde ponit auctor q̄ttuor ſpēs argumen- tatiōis. ſ. ſyllogiſmꝰ: inductio: enthime- ma ⁊ exemplū. ¶ Circa qđ notādū: ꝙ di- uiſio argumētatiōis nō eſt diuiſio gene- ris in ſpecies: ſed diuiſio analogi in ſua analogata. Videř eñ argumētatio im- portare tm̄ hmōi analogie vnitatē. Cu- ius rō eſt: qꝛ argumētatio dr̄ ab h̄ qđ eſt arguere mentē: qđ. ſ. ē mentē iclinare vel ſtimulare ad aſſentiēdū ꝯcluſiōi: q̄ inferř: ſꝫ iſtud ꝑ ſe p̄mo ꝯuenit ſyllogiſmo: alijs eñ ſpēbꝫ nō ꝯuenit niſi inq̄tū ē ī ipis q̄- dāmō ṽtꝰ ſyllogiſmi: vñ oēs alie ſpēs re- ducāř ad ſyllogiſmū. p̄mo p̄oꝝ. Vñ nō dicūř ꝓpe ſpēs argumētatiōis ſꝫ large: qꝛ ſcꝫ ſūt q̄dā mōi ſeu manerieS arguen- di. Et ſi arguař ꝙ iter ſpēs eiuſdē gene- ris bñ eſt ordo ꝑfectiōis: ſic hō ē ꝑfectior eq̄: rñdeo: ꝙ ibi ſit ordo ꝑfectiōis: vna tñ ſpecies nō ſic reduciř ad aliā ꝙ iduat formā alteriꝰ: ſic enthimema ſic reduciř ad ſyllogiſmū ꝙ iduit formā ſyllogiſmi: ⁊ ſic de alijs: Quia ṽo diffinitio ſyllogiſ- mi data eſt i p̄cedētibus: iō de illa autor ſe excuſat: ⁊ detmīat p̄mo q̄d ſit iductio dicēs: ꝙ ē ꝓgreſſus a p̱ticularibꝫ ſeu ſin- gularibꝫ ſufficienř enumeratꝫ ad vlē: vt ſortes currit: plato currit: ⁊ ſic de alijs: g̃ oīs hō currit. ¶ Circa qđ ē notādū: ꝙ ꝓ- greſſus h̄ ſumiř ꝓ motu ſeu diſcurſu rō- nis. Singulare etiā in ꝓpoſito ſumiř ñ ſolū ꝓ idiuiduo detmīato qđ dr̄ ſingula- re ſimplr̄ ⁊ ſm ſe: ſꝫ etiā ꝓ minꝰ cōi: qđ dr̄ ſingulare ꝑ reſpectū ad magꝫ cōe: vt ha- beř p̄mo phiſicoꝝ. Bñ eñ ſeqꝛ hō currit equꝰ currit: ⁊ ſic ꝺ ſingulꝰ ſpeciebꝫ aīaliū: g̃ oē aīal currit. Reduciř aūt ſic iductō

ad ſyllogiſmū: accipiendo ſinglaria pꝛᵒ medio: ⁊ ſbijciendo ipā ī maiori reſpectu maioris extremitatꝫ q̄ p̄dicaři ꝯcluſiōe: vt iſta īductio: ſortes currit: plato currit ⁊ ſic de ſingulꝰ: g̃ oīs hō currit reducitur ad ſyllogiſmū: oē qđ eſt ſortes vel plato: ⁊ ſic de alijs currit. oīs hō eſt ſortes vel plato ⁊ ſic de alijs: g̃ oīs hō currit.

Sed cōtra hoc arguiř ſic: Intellectꝰ nō cognoſcit ſingularia: g̃ nō diſcurrit a ſingularibꝫ ad vlem: ꝯñā ptꝫ: qꝛ diſcurſus rōnis p̄ſupponit rōneꝫ extremoꝝ. ꝓbař antecedēs ꝑ phm̄ in lib. de aīa dicentē: ꝙ itellectꝰ eſt vniuerſaliū. ſenſus ṽo eſt ſingulariū. Rñdeo: ꝙ ſen- ſus eſt ſingulariū p̄ciſe: intellectꝰ aūt li- cet ſit vniuerſaliū: nō tñ p̄ciſe: ſꝫ etiā ſin- gulariū: ⁊ ideo cognoſcit hec ⁊ illa. Ipā aūt ſingularia nō intelligit intellectꝰ ꝓ nūc directe: ſed reflectendo ſe ſuꝑ phan- taſmata ſm Ariſ. 3. de aīa.

Circa qđ notandū: ꝙ ſpēs in phā- taſia: ad quā ſe ꝯuertit intellectus p̄mo rep̄ſentat ſingulare vagū in quod p̄mo fertur cognitio intellectꝰ. Quod patet: quia quādoq̄ intelligimus aliqđ ſingu- lare ignorando in qua ſpecie ſit. Et in h̄ p̄mo ſigno in ipā phantaſia eſt confuſū: vt ſubſtantia cum accidentibꝫ vel mul- ta accidētia ſe cōtrahentia mutuo. Se- cundo rep̄ſentat naturā abſolute. ſ. quā- do intellectus abſtrahit vniuerſaleq̄ fer- tur in naturā p̄ciſe: nō conſiderando eiꝰ ſingularitatē. Tertio reflectendo conſi- derationē nature ad circumſtantias ſi- gnatas: vt ſcꝫ intelligat ſingulare: id eſt naturā que eſt hec: nō inq̄tū hec: ſed cuꝫ accidentibꝫ ꝓprijs determinat talem na- turā ꝑ tales circūſtātias: puta ꝙ eſt hic ⁊ nūc ⁊ cū tali figura ⁊ colore ⁊ huiuſmo- di: ⁊ ita ꝙ iſtius reflexionis terminꝰ a q̄ ⁊ ad quē eſt quid confuſū: ⁊ in medio q̄d diſtinctum. Ipſa tamen natura que eſt hec non intelligiř pro nunc inq̄tum hec ſeu ſub propria ratione ſingularitatis: cū nec ſenſus nec intellectus diſtinguat

inter duo ſinglaria circũſcripta diſtictiõe accidẽtali q̄ ẽ ꝑ locũ ꝑ figurã ⁊ hmõi: puta ſi ꝑ diuinã potẽtiã ẽẽnt in eodẽ loco: ⁊ ſit tñc haberẽt eãdẽ figurã ⁊ magnitudinẽ ⁊ eundẽ colorẽ. Talia eñ tã ſenſus q̃ itellect⁹ iudicaret eẽ vnũ: ⁊ tñ eſſent a ꝑte rei duo ſingularia. Hec materia diffuſius tractat a doctore ſubtili. 7. metaphi. de quo ibi ꝑamplius videbit. Determinat ↄſeq̄ter auctor de enthimemate ⁊ exemplo q̄ reducũt ad alias ſpecies.

Enthymema. Exemplum.

Enthimema ẽ ſyllogiſmus impfectus. exemplũ eſt inductio imperfecta.

In inductiõe eñ ꝓcedit a ſingularibꝫ ad vniuerſale vniuerſaliter ſũptum. In exemplo ꝟo ab vno ꝑticulari ad aliud. Declarat ḡ qd eſt enthimema dicens: ꝙ eſt ſyllogiſmus impfectus ſiue orõ in q̄ nõ omibꝫ pmiſſis poſitꝫ infert feſtinata ↄcluſio: vt oĩe aĩal currit: ergo oĩs hõ currit. Hic eñ intelligit iſta propoſitio: oĩs hõ eſt aĩal: q̄ ſi poneret perfectus eẽt ſyllogiſm⁹. Vñ enthimema dr ab en qđ eſt in: ⁊ thimos qđ eſt mens: qa vna ꝓpoſitio retinet in mente. Oportet aũt illã ꝓpoſitionem eſſe ꝓbabilẽ vel neceſſariã: qꝛ ꝑſupponit tanq̃ vera: iõ Ariſtoteles diffinit enthimema ꝙ eſt ſyllogiſmus ex ycotibus ⁊ ſignis: ycos eſt ꝓpoſitio ꝓbabilis: ⁊ ſignũ capitur pro ꝓpoſitiõe neceſſaria.

Pro reductione enthimematis

ad ſyllogiſmũ eſt notandũ: ꝙ in quolibet enthimemate ſunt tres ẗmini ſicut in ſyllogiſmo: quoꝝ duo ponunt in ↄcluſiõe q̄ ſunt extremitates: ali⁹ aũt nũq̃ ponit in ↄcluſiõe: qꝛ eſt mediũ. Illaꝝ ꝟo extremitatũ vna eſt bis poſita in enthimemate: ⁊ altera ſemel. Ex illa ergo ſemel ſumpta cũ medio debet ſuppleri pmiſſa q̄ deerat: vt in hoc enthimemate: oẽ aĩal currit: ḡ oĩs hõ currit: extremitates ſunt hõ ⁊ currit: aĩal aũt eſt mediũ: ſed hec extremitas hõ nõ eſt ſumpta niſi ſemel. Sumat ḡ iteꝝ cũ medio et fiet minor ꝓpoſitio: ſcꝫ: oĩs hõ eſt aĩal: et ſic erit ꝑfect⁹ ſyllogiſmus: oĩe aĩal currit: oĩs hõ eſt aĩal: ḡ oĩs hõ currit.

Circa qđ notãdũ: ꝙ quãdo idẽ pdicatur in pmiſſa ⁊ ↄcluſiõe: tunc ſupplenda eſt minor: vt in exemplo pcedenti: cuius rõ: qꝛ pdicatũ ↄcluſiõis in tali enthimemate eſt maior extremitas: ⁊ ſic in tali enthimemate ponit maior ꝓpoſitio. Qñ ꝟo idẽ ſubijcit in pmiſſa ⁊ ↄcluſiõe ſupplenda eſt maior: minor eñ extremitas ſubijcit in ↄcluſiõe. Verbi grã Oĩs hõ currit: ḡ oĩs hõ mouet: ibi hõ ſubijcit i pmiſſa ⁊ ↄcluſiõe: iõ ſupplẽda eſt maior extremitas: ſic dicẽdo: Oẽ illud qđ currit mouet: ſꝫ oĩs hõ currit: ḡ oĩs hõ mouet.

Exemplũ eſt qñ ꝑ vnũ ꝑticulare ꝓbat aliud ꝑticulare ꝓpter aliquod ſile repertũ in ipis:

vt pictauieñ. cõtra lemonieñ. pugnare malũ eſt: ḡ andegaueñ. ↄtra manetẽſes pugnare malũ eſt. Vtrobiq̃ eñ eſt pugnare affines ↄtra affines. Reducit aũt exemplũ ad ſyllogiſmũ ꝑ duos ſyllogiſmos: quoꝝ pmus põt eſſe talis. Pictauienſes ↄtra lemonieñ. pugnare malũ ẽ: ſꝫ pictauieñ. ⁊ lemonieñ. ſũt affines: ḡ affines ↄtra affines pugnare malũ eſt. ¶ Deinde ex hac ↄcluſiõe fiat maior ſecũdi ſyllogiſmi: ſic arguendo. Affines ↄtra affines pugnare malũ eſt: ſed andegauẽſes ⁊ manetenſes ſunt affines: ḡ andegauenſes contra manetenſes pugnare malũ eſt.

Incipit tractat⁹ de locis

Argumentũ autẽ

a ⁊c. Quia argumentũ cõformat ꝑ locũ: iõ ↄſeq̄nter autor diffinit locum dicens: ꝙ

Loc⁹ eſt ſedes argumẽti vel illud a q̄ ↄueniẽs elicit argumẽtũ ad ꝓpoſitã ↄcluſionẽ.

¶ Circa qđ notãdũ: ꝙ locus nõ ſumit hic ꝓprie: ſed trãſſũptiue ſeu ſiĩitudinarie. Loc⁹ eñ in ꝓpoſito ſumit ꝓ ꝓpoſitiõe ꝑ ſe nota: q̄ dr maxima: vel ꝓ terminis ex qbꝫ cõponit.

q̃ dicitur differẽtia maxime: vt ſtatim videbitur. vtrũq̨ aũt dr̃ loc⁹ p ſilitudinẽ ad locũ naturalẽ. Loc⁹ eñ naturalis dupliicẽ habet ꝟtutẽ. Habet nãq̨ vim ꝯſeruatiuã ſeu fortificatiuã locati. Habet etiã vim generatiuã ipius: vt dictũ fuit capitulo de genere: vtrãq̨ ꝟtutẽ reſpectu argumẽti habet maxima: vel q̃ñ ipi termini ex q̃bus cõponitur quo ad p̃mã ꝟtutẽ. Loc⁹ dialecticus dr̃ ſedes argumenti: ſicut eñ ſedens in loco naturali fortificatur ⁊ quieſcit: ſic ex habitudine terminoꝝ et ꝑpoſitiõe p ſe nota ipam explicãte cõfirmatur ꝟtus illatiua ⁊ ꝓbatiua argumẽti: ſic q̄ intellect⁹ q̃ p̃us dubitabat de concluſiõe ꝓbata p argumẽtuz põt q̇ſcere: q̃tũ ꝟo ad ſecũdã ꝟtutẽ ponitur in diffinitiõe loci q̄ eſt illud a q̃ ꝯueniẽs elicitur argumẽtũ: ſicut eñ res naturales i ſuo loco generãtur: ſic ex habitudine terminorũ ⁊ ꝑpoſitiõe ꝟt⁹ argumenti ad ꝯcluſionẽ ꝑpoſitã elicitur ⁊ extrahitur. Hec aũt ſecunda ps diffinitiõis mag᷒ appropriatur ipis terminis: p̃ma ꝟo ipi maxime. Ex habitudine eñ terminoꝝ elicitur ꝟtus illatiua argumẽti: q̃ ꝯfirmatur p maximã. Verbi grã: arguẽdo ſic: hõ currit: g̃ aĩal currit: ſi q̃ratur vñ locus? reſpõdeo a ſpecie ad genus. Ex habitudine eñ ſpeciei ad genus oritur talis illatio: tñ ibi nõ eſt ſtatus: q2 adhuc põt dubitari q̃ eſt illa habitudo. Et ideo q̃ritur vlteri⁹ maxima: id eſt dicas mihi ꝑpoſitionẽ per ſe notã explicatiuã talis habitudinis. Et tunc reſpondetur: Quicq̇d p̄dicatur de ſpecie ⁊ genere: ⁊ ſic explicite ꝯfirmatur argumentũ. ¶ Inſup diuidit auctor locũ in locũ maximã: ⁊ locum differentia maxime. Loc⁹ maxima eſt idẽ qð ipa maxima: et eſt ibi appoſitiua locutio: vt ſi dicatur aĩal homo idẽ eſt qð hõ. Vñ maxima non tenetur ibi adiectiue ſed ſubſtãtiue. Eſt aũt maxima ꝑpoſitio q̄ nõ eſt altera p̃or ſiue notior: q2 ſcʒ cognoſcitur cognitis terminis: ideo nõ indiget vlteriori ꝓbatiõe: dũ tamẽ termini cognoſcantur: vt de q̃cũq̨ p̄dicatur ſpecies ⁊ gen⁹: de q̃cũq̨ p̄dicatur diffinitio ⁊ diffinitũ. Loc⁹ differẽtia maxĩe ẽ illud q̃ differt vna maxima ab altera: vt iſte due maxime. De q̃cũq̨ p̄dicatur diffinitio: ⁊ diffinitũ. Et de q̃cũq̨ p̄dicatur ſpẽs ⁊ gen⁹: differũt p ẗminos ex q̃b⁹ cõponũtur: q2 vna cõponitur ex genere et ſpẽ: alia ex diffinitõe ⁊ diffinito. Vñ iſti termini dicuntur differẽtie maxime inq̨tũ faciunt vnã maximã differre ab alia. Dicũtur etiam loci inq̨tũ ex ipis elicitur argumẽtũ.

Sed cõtra predicta arguitur ſic: Loc⁹ differẽtia maxime eſt ps loci maxime: g̃ mẽbra diuiſiõis coĩcidũt. Itẽ videtur q̄ diffinitio maxime nõ ſit bene aſſignata: q2 iſta: oẽ totũ eſt mai⁹ ſua pte eſt q̃daʒ maxima: ⁊ tñ alia eſt notior ipa. ſ. illa: De q̃libet eſſe nõ eſſe: ⁊ de nullo ambo ſimul: q2 illud p̃mũ p̃ncipiuz ẽ notiſſimũ ex q̃rto metaph. Rñdeo ad p̃mũ q̄ loc⁹ differẽtia maxĩe põt capi dupliciter. Vno mõ materialiter ꝓ ipis terminis: ⁊ ſic bñ ẽ ps maxime. Alio mõ formaliter ꝓ habitudine hmõi terminoꝝ: ⁊ ſic nõ eſt ps eius: ſed differũt abinuiceʒ: ſicut explicãs ⁊ explicatũ: maxima eñ ẽ explicitiua hui⁹ habitudinis. ¶ Ad ſecundũ põt dici q̄ licet illa ꝑpoſitio de q̃libet ⁊c̃. ſit notior illa: oẽ totũ eſt maius ſua pte: q2 ſcʒ eſt de termino ſimpliciter p̃mo ad quẽ ſtat reſolutio oim̃ terminorũ. ſ. de ente: tñ nulla eſt notior ipa i ſuo genere ſeu ex eiſdẽ ẗminis: cũ ex talibus terminis nulla ſit immediatior ipa.

Circa predicta notãdũ q̄ p̃ncipia ſũt in duplici differẽtia: q̃daʒ ſũt ſimpliciter p̃ma ⁊ indemõſtrabilia a priori: vt oẽ totũ eſt mai⁹ ſua pte. Si ab eq̃lib⁹ eq̃lia demas: q̃ remanẽt ſũt equalia: ⁊ hmõi q̃ dicũtur maxime: q2 ſũt maxime certificatiõis ⁊ ꝟitatis ad ꝯcluſiões inferẽdas. Dicuntur etiã dignitates: quia dignũ eſt aſſentire ipis. Dicuntur etiã cõmunes animi ꝯceptiões: q2 ab omib⁹ ꝯcipientib⁹ terminos eoꝝ veritas agnoſcitur. Dicuntur etiã ꝑpoſitiões immediate: q2 nõ indigent ꝓbari p aliud p̃us ſe: ⁊ talia ſũt p̃ncipia cõmunia: q2 ſũt de termi

nis cõmunib⁹:ſicut equale ꝛ inequale cõ=
ueniũt nũero ꝛ magnitudine:ꝛ talia cõ/
ſiderat metaphiſica q̄ eſt ſcientia cõmu/
nis:ꝛ ꝑ illa habet ſtabilire ꝓncipia ſpeci=
alia aliaꝝ ſcientiaꝝ ſi opus ſit/Alia aũt
ſũt ꝓncipia q̄ ſũt ꝓpria ꝓncipia ꝑticlariũ
ſcientiaꝝ:q̄ licet poſſint dici dignitates:
nõ tñ ita ꝓprie. Sũt aũt illa ꝓpria ꝓn=
cipia in aliqua ſcientia q̄ ſupponũtur in
ipa ſcientia:ꝛ ↄſtituũtur ex terminis ꝓ/
prijs ipius ſcientie:cuius diffinitiões ꝓ/
prie ſũt ſpecialiũ terminoꝝ in ſciẽtia vtẽ=
te illis terminis:ſicut ĩ geometria rectũ
dicit cui⁹ mediũ nõ exit extrema:ꝛ ex hu=
iuſmõi ꝓncipijs ꝓcedit demõſtratio pri=
mo poſterioꝝ/Principijs aũt cõmunib⁹
in ſua cõmunitate manẽtibus nõ vtunt
ſcientie ſpeciales:ſed bene vtuntur ipis
appropriatis ꝛ applicatis ad ſuũ genus
ſcibile/vt in ꝓncipio Si ab equalib⁹ eq̄=
lia demas q̄ remanẽt ſũt eq̄lia. Utit geo/
meter applicãdo illud ad magnitudi/
nes ſic. Si ab eq̄lib⁹ magnitudinib⁹ eq̄=
les magnitudines demas:reſidue erint
eq̄les. Arithmetic⁹ aũt applicãdo ipm
ad nũeros/Uocat aũt Ariſtoteles ꝓnci=
pia ſcientiaꝝ poſitiões q̄ ponũtur tanq̄
vera/Diuidit ſ̄o poſitio in ſuppoſitio/
nẽ:petitionẽ ꝛ diffinitionẽ:ꝛ ↄueniũt ĩ h̄
ſuppoſitio ꝛ petitio:q2 ſi ſint demõſtra/
bilia:nõ tñ in illa ſciẽtia in q̄ ſupponun=
tur vel petũtur:ſed differũt abinuicem:
q2 ſi ꝓpoſitio q̄ accipit vt ꝓmiſſa ad ali=
qd demõſtrãdũ ſit ꝓbabilis addiſcenti:/
ſiue videat ſibi vera:tũc dicit ſuppoſitio
nõ ſimpliciter:ſed ad aliquẽ. S3 ſi eſſet
penit⁹ indemõſtrabilis:eſſet ſuppoſitio
ſimpliciter. Si ſ̄o addiſcens cui fit de/
mõſtratio neq3 fuerit eiuſdẽ opinionis:
neq3 ↄtrarie:ſic ꝙ eam neq3 ↄcedat:neq3
neget dicitur petitio/Diffinitio aũt dif/
fert a ſuppoſitiõe ꝛ petitiõe:q2 oĩs ſuppo-
ſitio vel petitio ẽ ꝓpoſitio:diffinitio aũt
nõ:ſed ſolũ ſimplici intellectu apphẽdit.
Uñ dicit Ar3.ꝙ nõ dicit eſſe vel nõ eſſe:
qđ eſt intelligendũ nõ eſt de eſſentia rei:
q̄ ꝑ diffinitionẽ explicat:ſed de eſſe quod
ↄſiſtit in cõpoſitiõe ꝓ̄dicati cũ ſubiecto:
cũ tñ aſſumit in ꝓpoſitiõe:ꝛ ꝓ̄dicatur de
diffinito:tũc talis ꝓpoſitio eſt ſuppoſi/
tio:ꝛ mediũ in demõſtratiõe ꝓpter qđ ꝛ
potiſſima/Quia ſ̄o ſciẽtia ſubalterna/
ta accipit ꝓncipia ſua a ſubalternãte ſci/
entia de ipa eſt aliqd dicendũ.

Circa qđ eſt notãdum:
ꝙ ad hoc ꝙ vna ſcientia ſubalternet al/
teri tres ↄditiões requirunt. Primo eñ
requirit:ꝙ ſubiectũ ſcientie ſubalterna/
te ſit ſub ſubiecto ſcientie ſubalternãt3:
ſic muſica q̄ eſt de numero ſonoꝝ:ſicut d̄
ꝓpoſitiõib⁹ numeralib⁹ applicatis ad ſo/
nos ſubalternat arithmetice:q̄ eſt d̄ nũe=
ro ſũpto ſimpliciter/Secũdo ꝙ ſbiectũ
eius addat differentiã accidentalẽ ad ſbi=
iectũ ſubalternãtis:ſicut ſonus eſt diffe=
rentia accidẽtalis addita numero/Ter=
tia ꝙ ſcientia ſubalternata accipiat ꝓnci=
pia ſua a ſcientia ſubalternante.

Notandũ inſuꝑ ꝙ reſpectu om/
nis ↄcluſiõis demon/
ſtratiõis oportet ponere ꝓncipia ꝓma ĩ/
demõſtrabilia:al's in infinitũ ꝓcederet.
Eſt autẽ magis aſſentiendũ ꝓncipijs q̄3
ↄcluſioni:qđ ꝓbat Ar3.ꝓmo poſterioꝝ
q2 ꝓpter qđ vnũquodq3 tale:ꝛ illud ma=
gis. Que auctoritas q2 ſepe alligatur ĩ
philoſophia ꝛ theologia eſt aliqualiter
declarãda.ꝛ ſic põt ĩtelligi: Illud ẽ ma/
gis tale ꝓpter qđ vnũqdq3 ẽ tale:vt q2
ↄcluſio eſt euidẽs ex ꝓncipio:ideo ꝓnci/
piũ eſt magis euidens:vnde illi magis ẽ
credendũ/Ad veritatẽ aũt illius ꝓpoſi=
tionis oportet ꝙ illud ꝓ̄dicatũ qđ cõue/
nit alicui ꝑ aliquã cauſam:cõueniat eti=
am illi cauſe. Et iõ nõ ſequitur: Iſta in=
feriora ſunt generabilia ꝛ corruptibilia
ꝓpter ſuꝑiora:ḡ ſuꝑiora ſunt magis ge=
nerabilia:q2 talia ꝓ̄dicata nõ ↄueniunt
ſuꝑioribus/Item reqritur ꝙ illud qđ ẽ
cauſa talis cauſati ſit cauſa ꝓ̄ciſa talis ꝓ̄=
dicati. Uñ nõ ſeqtur:domus eſt ſolida
ꝓpter domificatorẽ:ergo domificator ẽ
magis ſolidus. Firmitas eñ nõ ineſt do=
mui ꝓ̄ciſe a domificatore:ſed a ſolidita=
te ſuaꝝ partiũ/Item nõ tenet in cauſis

accidẽtalit ordinatʒ. Uñ nõ ſeqtur: ſortes eſt hõ ꝓpter platonē: ergo plato eſt magis hõ. Dicunt aũt cauſe accidẽtalit ordinate qñ vna depẽdet ab alia in eſſendo ſed nõ in cauſando: vt filiꝰ licet habeat eẽ a patre: põt tñ generare patre mortuo. In cauſis ꝟo eſſencialit ordinatis ẽ depẽdentia ⁊ in eẽ ⁊ in cauſare: vt deꝰ ſol ⁊ hõ generãt hominẽ. Inferior em̃ cauſat in virtute ſuperioris. qḋ eſt intelligendũ ſm Sco. 1. di. 4. ſent. Nõ quia cauſa ſecũda in ſuo ordine agat ꝟtute ꝓpa: nõ em̃ accipit nouã influẽtiã: ſʒ dr̃ agere ĩ ꝟtute alteriꝰ: qꝛ ꝟtus agẽtis depẽdẽtʒ nõ ſufficit ſine ꝟtute illa a q̃ depẽdet.

Locus diuidit ⁊c̃.

Poſtq̃ȝ auctor diffinit locũ: hic ꝯſequẽter diuidit locũ differentiã maxime ꝑ locũ intriſecũ ⁊ extrinſecũ ⁊ mediũ. Locꝰ intrinſecus eſt qñ ſumit argumentũ ab his que ſũt de ſubſtãtia terminoꝝ in queſtione poſitoꝝ. ¶ Ubi ſciendũ ꝙ in om̃i argumẽto eſt ꝯcluſio q̃ fuit q̃ſtio anteq̃ȝ ꝯcluderet: ideo dr̃ ꝙ argumentũ facit fidẽ de re dubitatiua: id eſt de q̃ſtione q̃ ꝑus erat queſtio ⁊ dubitatabilis. ¶ Locus ergo intrinſecus eſt: qñ ſumitur argumentũ ab his que ſũt ḋ ſubſtãtia terminoꝝ in queſtiõe poſitoꝝ: hoc eſt qñ terminꝰ inferens eſt ita de eẽntia termini illati: ꝙ vnꝰ includit aliũ aliquo mõ eſſendi in: vt ꝓpoſita illa queſtione: vtrũ ſortes ſit aĩal arguitur ſic: ſortes eſt hõ: g̃ ſortes eſt aĩal: li aĩal qui eſt terminꝰ illatus includit in termino inferente. ¶ Locus aũt extrinſecꝰ eſt qñ illi termini ſic ſe habẽt: ꝙ vnus nõ includit aliũ: ſed eſt extra rõnẽ eius: vt ſi arguat: ſortes eſt albꝰ: g̃ nõ eſt niger. Rõ em̃ huius termini albꝰ ẽ extra rõnẽ huiꝰ termini niger. ¶ Locꝰ ꝟo medius eſt qñ hmõi termini ſic ſe habẽt ꝙ ꝑtim ꝯueniũt: ⁊ ꝑtim differũt. vt ꝯcretũ ⁊ abſtractũ: q̃ dicũt ꝯiugata: ꝯueniũt in ſignificato: ⁊ differũt in mõ ſignificãdi: vt iuſtũ ⁊ iuſticia. Iuſticia em̃ ſignificat illã q̃litatẽ ĩ ſe ꝯſideratã: Iuſtũ ꝟo ſignificat hmõi q̃litatẽ cõcernẽdo ſbiectũ: cui ĩeſt. Ex ꝑdictis ꝑʒ ꝙ diuiſio loci differẽtie maxime eſt bñ aſſignata. Ut em̃ ꝑus dicebat locꝰ differentia maxime eſt formaliter habitudo termini ad terminũ: vt ꝯfirmãs argumẽtũ. Diſtinctio aũt intẽtionũ debet dari ſm diſtinctionẽ fũdamentoꝝ: ſic diſtinguũt treſ mõi relatiui ordĩ qnto metaph. Hic g̃ diſtinguũtur loci ſm varietatẽ terminoꝝ in q̃bꝰ fũdant. Si q̃rat: Quare nõ ponit diuiſio loci maxime: ſicut differẽtie maxime. Reſpõdeo ꝙ habita diuiſione differẽtie loci maxĩe: habet diuiſio loci maxime. Scd̃m em̃ varietatẽ terminorũ eſt variatio maximaꝝ explicãtiũ huiuſmõi terminoꝝ habitudines. ¶ Deinde diuidit auctor locũ intrinſecũ ĩ locũ a ſubſtãtia: ⁊ a ꝯcomitãtibꝰ ſubſtantiaȝ. Locꝰ a ſubſtãtia eſt qñ ſumit argumentũ a ſubſtãtia terminoꝝ in queſtiõe poſitoꝝ: quãdo videlicet terminꝰ inferens ⁊ illatus ſic ſe habẽt: ꝙ vnꝰ illoꝝ dicit totã eſſentiã alteriꝰ ꝯuertibiliter. Uñ ſbſtantia in ꝓpoſito nõ ſumit ꝓ ꝑdicamẽto ſubſtãtie: ſed ꝓ eẽntia rei. In aliĵs ꝟo ꝑdicamẽtis reperiunt hmõi loci ſicut in ꝑdicamẽto ſubſtãtie: licʒ aũt videat hec diffinitio eſſe eadẽ cũ diffinitiõe loci intrinſeci tamẽ differũt: quia in loco a ſbſtantia argumentũ ſumitur ab eſſentia terminoꝝ ꝯuertibiliter: nõ in diffinitiõe loci intrinſeci: ſed ibi ſufficit ꝙ vnus illorũ dicat aliquid incluſum in eſſentia alteriꝰ aliquo modo eſſendi in. Uñ illa diffinitio ꝯuenit nõ ſolũ loco a ſubſtantia: ſed etiã loco a ꝯcomitantibꝰ ſubſtantiã. q̇ eſt qñ ſumit argumentũ ab his q̃ cõſequũtur terminos in queſtiõe poſitos: qꝛ videlicet eſſentia vniꝰ ꝯſequit eſſentiam alteriꝰ: ⁊ vnꝰ illoꝝ aliq̃ mõ includitur in alio: vel ſicut ꝑs in ſuo toto vel econtra: vel ſicut forma in materia: aut res ĩ ſuo fine: ⁊ ſic de aliĵs: vnus tñ nõ includit cõuertibiliter totã eſſentiã alteriꝰ. Diuiditur autẽ locus a ſubſtantia per locum a diffinitiõe: a deſcriptiõe ⁊ nõis interpretatione. Diffinitio eſt oratio indicãs q̇d eſt eſſe rei.

Circa qđ ſciendū: ꝙ hic ſumit̄ diffinicio nō ꝑ diffinitiōe cauſali q̄ daꝛ ꝑ cauſas extrinſecas: ſeu ꝑ deſcriptiōe vel diffinitiōe q̄d nois: ſꝫ ꝑ diffinitiōe q̄ditatiua: q̄ explicat eſſentiā rei ꝑ ꝑncipia eſſentialia ⁊ intrinſeca diffiniti. ſ. ꝑ gen⁹ ⁊ differētiā: que ſe habēt vt materia ⁊ forma: vt declaratū fuit in ꝑdicabilib⁹. ¶ Loc⁹ a diffinitiōe eſt habitudo diffinitiōis ad diffinitū: q̄ quidē ē habitudo idētitatis ſcꝫ ↄuertibilitatis ipoꝝ adinuicē. Ex q̄ ꝯuenit ꝙ q̄cq̄d affirmaꝛ vel negatur de vno: etiā affirmaꝛ vel negaꝛ de alio: ⁊ de quocūq; verificaꝛ vnū: verificatur ⁊ reliquū. Et ↄtinet iſte loc⁹ q̄tuoꝛ argumēta et q̄tuoꝛ maximas: ꝑmo ſubijciendo diffinitionē affirmatiue: vt oē aīal rōnale currit: ḡ oīs hō currit. Vn̄ loc⁹: a diffinitiōe. ¶ Maxima: Quicq̄d ꝑdicaꝛ ď diffinitiōe: ⁊ de diffinito. Secūdo ꝑdicādo diffinitionē affirmatiue: vt ſoꝛtes eſt aīal rōnale: ḡ ſoꝛtes eſt hō. Vn̄ locus: a diffinitiōe. Maxima: De q̄cūq; ꝑdicaꝛ diffinitio: ⁊ diffinitū. Tertio: ſubijciēdo eā negatiue: vt aīal rōnale nō currit: ergo hō nō currit. Vn̄ loc⁹: a diffinitione. Maxima. Quicq̄d remoueꝛ a diffinitione: ⁊ a diffinito. Quarto: ꝑdicādo eaꝫ negatiue: vt lapis nō eſt aīal rōnale: ergo lapis nō eſt hō. Vn̄ loc⁹: a diffinitione. Maxima. A q̄cūq; remouetur diffinitio: ⁊ diffinitū. Eodēꝫ mō pōt argui a diffinito ad diffinitionē. ſ. ſubijciēdo ⁊ ꝑdicādo diffinitū affirmatiue ⁊ negatiue: vt oīs hō currit: ḡ oē aīal rōnale currit. Vn̄ loc⁹: a diffinito. Maxima: Quicq̄d ꝑdicatur ď diffinito: ⁊ de diffinitiōe: ⁊ ſic de alijs modis ꝑmittēdo diffinitū ⁊ ↄcludēdo diffinitionē. Vn̄ tūc eſt loc⁹ a diffinito qn̄ diffinitū infert et cōcludit diffinitionē: ⁊ tūc eſt loc⁹ a diffinitiōe qn̄ diffinitio infert diffinitū. Locus eñ denominaꝛ ab inferēte ⁊ nō ab illato: eo ꝙ ꝟtus approbatiua ↄſeq̄ntis eſt in termino inferēte. ſ. in medio ⁊ nō in termino illato. ¶ Notandū etiā ꝙ loc⁹ nō denoiatur a tertio inferente abſolute ſumpto: cū logicus nō ſit artifex realis: ſed denominatur a termino ꝓut ſtat ſub aliq̄ intentiōe logicali. ſ. diffinitio generꝭ ⁊ ſpeciei: ⁊ ſic de alijs: vt ſi arguaꝛ: hō currit: ḡ aīal currit: nō denominaꝛ locus ab homine: vt eſt res abſolute ſumpta. ſ. a ſpecie: id eſt ab homine vt ſtat ſub illa intētione q̄ eſt ſpecies. ¶ Itē notandū ꝙ in hmōi argumentis termini debent accipi ꝑſonaliter: al's ↄſequētie nō valerent: ⁊ iō nō ſequiꝛ: aīal rōnale ē oīo: ḡ hō eſt oratio: q2 termini ſumuntur materialr. Itē nō ſequitur: hō eſt ſpecies: ergo aīal rōnale eſt ſpēs: q2 li hō nō ſupponit ſimpliciter. Itē iſte ↄſequētie tenent in ꝓpoſitiōib⁹ de ineſſe. In illis eñ modalibus: q̄ a quibuſdā dicūtur modales: non ſemꝑ tenet talis illatio. Vn̄ nō ſequitur ſoꝛtes ſcitur eſſe hō: ergo ſcitur eſſe aīal rationale. Itē nō ſequiꝛ: demōſtrabile ē hominē eſſe riſibilē: ergo demōſtrabile ē aīal rōnale eſſe riſibile. Paſſio eñ q̄ demonſtraꝛ de diffinito: eſt ꝑ ſe nota de diffinitiōe: vt dicit Sco. 2. di. ꝑmi ſen.

Itē notandū ſm eundē doctorem ꝙ ↄcept⁹ q̄ditatis ꝑus naturaliter cognoſcitur cōfuſe: vt ſcꝫ imponiꝛ ꝑ nomē: q̄ʒ cognoſcaꝛ diſtincte: vt impoꝛtaꝛ per diffinitionēꝫ: licet ergo eadē res impoꝛteꝛ ꝑ diffinitionē ⁊ diffinitū: nō tamē eodem mō. Deſignatur eñ per diffinitū ↄfuſe ⁊ implicite: ⁊ per diffinitionē diſtincte ⁊ explicite. Ex q̄ patet ꝙ aliq̄ ꝑdicata ſunt notioꝛa de diffinitō q̄ꝫ diffinitiōe: cuiuſmodi ſunt ꝑdicata per ſe: vt ꝓprie paſſiones cū oꝛiantur a principijs intrinſecis ſubſtantie: q̄ explicanꝛ per diffinitionē. Aliq̄ ꝟo ſūt notioꝛa de diffinito cuiuſmodi ſunt accidentia cōmunia: q̄ ꝑus inſunt inferioꝛibus: cū ꝫ inferioꝛa ſint materialia reſpectu ſuꝑioꝝ: ⁊ ꝑ ꝑus cognoſcūtur cōfuſe q̄ʒ ipa ſuꝑioꝛa. Quando ḡ ꝑdicata ſunt notioꝛa de diffinitione q̄ʒ de diffinito: bn̄ ꝓcediꝛ arguēdo a diffinitiōe ad diffinitū. Si ꝟo in talib⁹ ꝑdicatis ꝓcedaꝛ a diffinito ad diffinitionē erit petitio ꝑncipij qn̄ ꝓbaꝛ ignotū ꝑ ignotius. Quādo aūt ꝑdicata

ſunt notioꝛa de diffinito q̄ꝫ de diffinitione: tūc bn̄ ꝓceditur arguēdo a diffinito ad diffinitionē. Si ꝟo in talibꝫ p̄dicatꝫ ꝓcedif arguendo a diffinitiōe ad diffinitū erit petitio ꝑncipij. In iſtis aūt cōſequētijs ē argumētū demōſtratiuū gn̄ añtcedēs eſt euidēter notū: vt oē aīal rōnale eſt riſibile: g̊ oīs hō eſt riſibilis. Sed cōtra p̄dicta arguitur: qꝛ ſi p̄dicta ſint vera: auctoꝛ cōmittit petitionem ꝑncipij. Arguit em̄ ſic: Aīal rōnale currit: g̊ hō currit: ꝛ tn̄ p̄dicatū eſt notius de diffinito q̄ꝫ de diffinitiōe. Ad hoc pōt dupliciter reſpōderi. Pꝛimo ꝙ auctoꝛ ſic arguit gratia exēpli. Exempla aūt ponūf nō vt vera ſint: ſed vt ſentiant q̄ addiſcunt. Secundo pōt dici ꝙ in locis dialecticis nō ſꝑ opoꝛtet ꝓcedere a notioꝛibꝫ ſimpliciter: ſed a notioꝛibꝫ in oꝛdine ad reſpondentē. Un̄ licet antecedēs nō ſit notius ſim pliciter q̄ꝫ cōſequēs: ſi tamē ſit noti⁹ reſpectu reſpōdentꝫ: erit loc⁹ dialectic⁹ ꝛ nō petitio ꝑncipij. Deinde determīat auctoꝛ quid ſit deſcriptio dicens: ꝙ deſcriptio eſt oꝛatio ſignificās q̄d eſt eē rei ꝑ accidētalia. Circa qđ notandū: ꝙ per hec differūt diffinitio ꝛ deſcriptio: quia diffinitio exꝑmit q̄d rei ꝑ eſſentialia: deſcriptio ꝟo ꝑ accidētalia qđ q̄d ſit; nō ſolū ꝑ accidētia ꝓpꝛia q̄ oꝛiunf a ꝑncipijs ſpeciei: ſed etiāꝫ ꝑ accidentia cōmunia q̄ fluūt a ꝑncipijs indiuidui. Per ip̄a enim cognſcim⁹ rei eēntiā: qꝛ ſm Ariſ. in lib. de aīa. Accidentia maximā pꝛtē cōferūt ad cognoſcendū ꝙ quid eſt. Diffinitio etiā cauſalis que daf ꝑ cauſas extrīſecas poteſt dici deſcriptio: hmōi em̄ cauſe ſūt accidētales cauſato: cū nō ſint de ei⁹ eſſentia: ꝑ accidētalia igif daf deſcriptio q̄ facit vnū ꝯuertibile cū deſcripto: inq̄ꝫtum vnū ꝯtrahit ꝛ reſtringit alteꝝ: vt ſi dicatur: hō eſt aīal māſuetū a natura greſſibile bipes: a deo foꝛmatū de limo terre: oꝛdinatū ad beatitudinē eternā. Deſcriptio etiā eſt oīo ꝯſtans ex genere ꝛ ꝓpꝛio: vt aīal riſibile eſt deſcꝑtio hoīs. Per ꝓpꝛias nāq̄ꝫ paſſiōes ſepe circūloquimur reꝝ differentias nobis ignotas. De loco aūt a deſcriptiōe ad deſcriptū ꝛ ecōuerſo eſt dicēdū ſicut de loco a diffinitione ad diffinitū foꝛmādo argumenta et maximas eodē mō ponēdo deſcriptionē loco diffinitiōis: ꝛ deſcriptū loco diffiniti.

Cōſeq̄nter determinat auctoꝛ de interꝑtatiōe. Eſt aūt duplex interꝑtatio: q̄a quedā eſt q̄ nō ꝯuertif cū interꝑtato: vt ledēs pedē eſt interꝑtatio huius noīs lapis: ꝛ ſm hanc nō ſumif locus a ſubſtantia: in quo inferēs ꝛ illatū nō ſignificant idē cōuertibiliter. Lapis em̄ ꝛ ledēs pedem nō ꝯuertibiliter ſe habēt: cū multa ledāt pedes: q̄ nō ſunt lapides. Alia ꝟo eſt q̄ ꝯuertitur cū iterꝑtato: vt amatoꝛ ſapientie eſt interꝑtatio hui⁹ noīs phs. Dicif em̄ a philos qđ eſt amoꝛ: et ſophos qđ eſt ſapiētia: q̄ſi amatoꝛ ſapientie. Et ab hac interꝑtatiōe ſumitur locus a ſubſtantia: ꝛ diffinitur ſic: Interꝑtatio ē expoſitio vni⁹ noīs min⁹ noti ꝑ aliud magis notū. Circa qđ notandū ꝙ ethymologia ꝛ interꝑtatio differūt abinuicem. Ethimologia em̄ eſt expoſitio unius dictionis ꝑ alias dictiōes eiuſdē idiomatꝫ. vt ſol dī quaſi ſup oīa lucens. Interꝑtatio ꝟo ꝓpꝛie dī quādo vna dictio exponif ꝑ alias dictioes alterius idiomatis. Un̄ ſm Iſidoꝝ in li. ethimologiaꝝ. Interpꝛes dī quaſi medius inter ꝑtes duarū linguaꝝ: Interꝑtatio em̄ in ꝓpoſito ſumitur magis ample ꝓ expoſitiōe vni⁹ dictiōis ꝑ alias dictiōes eiuſdē idiomatis vel diuerſoꝝ: dū ſit ibi ꝯuertibilitas interꝑtatiōis cum interꝑtato. ¶ Itē notandū ꝙ interꝑtatio differt a diffinitiōe ꝛ deſcriptione. Diffinitio em̄ ꝛ deſcꝑtio indicāt eſſe rei abſolute. Diffinitio quidem per eſſentialia: deſcriptio ꝟo ꝑ pꝛoprietates ſm ſe ꝯſideratas. Interpꝛetatio autē indicat eſſe rei per pꝛopꝛietates a quibꝫ nomen imponif: ſiue inq̄ꝫtū exꝑmitur ꝛ ſignificaf per nomen. Unde q̄ndoq̄ꝫ dociū ꝙ quid nomis vocatur interpꝛetatio. De loco aūt ab interꝑtatiōe ad interꝑtatū ꝛ ecōuerſo eſt dicēdū ſicut de loco a diffinitiōe ad diffinitū: foꝛmādo argumēta ꝛ maximas eodē modo ponēdo

interp̄tationē loco diffinitiōis: ⁊ interp̄tatum loco diffiniti.

Cōtra pꝛedicta arguit'

ſic: Nō ſolū noīa ſed etiā verba poſſunt per alias dictiōes exponi: ergo illa diffinitio eſt inſufficiens: in qua dicit' ꝙ interp̄tatio eſt expoſitio vnius nominis ꝑ aliud. Item videtur ꝙ interp̄tatio illi⁹ nominis philoſophus nō ſit conuertibilis cū interp̄tato: quia multi amant ſapientiā qui nō ſunt phī. Itē videt' ꝙ locus ab īterp̄tatiōe nō ſit locus a ſubſtātia: quia ſm̄ Boetiū locus a ſubſtātia in ſola diffinitiōe ꝯſiſtit. Reſpōdeo ad p̄mū ꝙ nomen in diffinitiōe interp̄tatiōis nō ſumitur ꝓut diſtinguitur cōtra alias partes orationis: ſed ſumitur pꝛo illo qḋ eſt nota mentis: ſeu ſignificat mentꝭ cōceptū. ¶ Ad ſecundū dico ꝙ illi qui nō ſūt philoſophi: qui ſcꝫ carent ſapientia non dicūtur ꝓpꝛie amare ſapientiā: ſed deſiderare. Deſideriū em̄ ꝓpꝛie ē reſpectu nō habiti: amoꝛ ṽo reſpectu habiti: licꝫ vnū aliquādo ſumat' ꝓ reliquo. ¶ Ad tertiū dico ꝙ Boetius accipit diffinitionē large ꝓ diffinitiōe quid rei ⁊ q̇d nominis. ¶ Et notandū ꝙ quid rei eſt tm̄ entiū: quid nominis ṽo eſt tam entiū q̄ȝ nō entiū. Vñ illa que dicūtur entia ꝓhibita: q̇b⁹ ſcꝫ repugnat eſſe bene habent quid nominis: vt chimera. Talia aūt ſūt pure impoſſibilia: cū ratio ipoꝝ ſit in ſe falſa: includendo videlicet contradictoꝛia: vt ꝙ aliquid componatur ex repugnantibus ⁊ impoſſibilibus componi.

Item notandū: ꝙ licet q̄ſtio ſi eſt: p̄cedat

quid rei: nō quid nominis. De nullo em̄ queritur an ſit: niſi p̄cognoſcatur q̇d per nomen impoꝛtat': ⁊ intelligitur ſi eſt non de exiſtentia accidētali: alioquin demōſtratio cuius mediū eſt diffinitio nō poſſet haberi de nō exiſtente: cuius oppoſitū patet p̄mo poſterioꝝ: ſed intelligitur ſi eſt de ente: cui nō repugnat eſſe in effectu ſm̄ Sco. 1. di. 4. ſen.

¶ Item notandū: ꝙ ſi eſt ⁊ q̇a eſt aliquādo ſumūtur ꝓ eodem: vt dicitur pꝛimo poſterioꝝ: ꝙ de ſubiecto ſcientie vel demōſtrationis opoꝛtet p̄cognoſcere quid eſt: ⁊ quia eſt: hoc eſt opoꝛtet p̄cognoſcere quid ꝑ nomē ſignificat': ⁊ quia ſibi nō repugnat eſſe: vel reale vel rōnis. Nulla em̄ ſcientia ꝓbat ſuū ſubiectū eſſe demōſtratione ꝓpter quid: arguendo ſcꝫ a cauſa ad effectū: cum ip̄m ſubiectū virtualiter cōtineat om̄ia ꝯſiderata in illa ſcientia: vt dictū fuit p̄mo capitulo huius libꝛi: hoc tamē nō obſtante bene poteſt demōſtrari demonſtratiōe quia: arguendo videlicet ab effectu ad cauſaꝫ: poteſt etiā demōſtrari per aliquā pꝛiorē ſcientiā: cognito aūt de ſubiecto ſciētie quia eſt poteſt inueſtigari per effect⁹ diffinitō vel ſm̄ Scotū. 3. di. p̄mi ſententiarum per viam diuiſiōis: diuidendo ſcilicet genus generaliſſimū in genera ſubalterna: ac remouendo differētias ſibi nō couenientes: ⁊ alias ſibi attribuēdo.

Alterius notādū: ꝙ queſtio pꝛopter quid pōt reduci ad quid eſt.

Quiditas em̄ ſiue diffinitio ſubiecti ē ꝓpter quid reſpectu paſſiōis. Unde in demōſtratiōe pꝛopinqua ⁊ potiſſima: que dat' per cauſam immediatā: diffinitio ſubiecti eſt mediū ad pꝛobandū paſſioneꝫ de ſubiecto: vt per animal rationale pꝛobatur homo eſſe riſibilis.

Item ſciendū: ꝙ diffinitio ꝓpter quid dicit'

dupliciter. Uno modo dicitur pꝛopter quid: quādo demonſtratio fit per aliq̄s cauſas: ſicut per cauſas extrinſecas: vel etiā per aliquā cauſam. Alio modo dicitur ꝓpter quid ⁊ potiſſima: vt quando demonſtratio fit per cauſas intrinſecas ſiue per diffinitionē aliquā. ¶ Demonſtratio autē quia fit dupliciter ſm̄ Ariſ. p̄mo poſterioꝝ. Uno modo arguendo ab effectu ad cauſam. Alio modo arguendo a cauſa remota ad effectū. Exemplum p̄mi: Si quis demōſtraret ꝙ planete ſunt pꝛope nos: quia non ſcintillāt: hec demonſtratio eſt per effectū ad cau/

ſam: quia nō ſcintillare eſt effectus eius ꝙ eſt eſſe ꝓpe nos. Exemplū ſecūdi: vt ſi demōſtretur ꝙ paries nō reſpirat: qꝛ nō eſt animal. Nō eſſe eñ animal eſt cauſa remota eius qḋ non eſt reſpiramentum: qḋ ꝓbat phs: quia eſſe animal nō ē cau/ſa ꝓxima huius qḋ eſt reſpirare: ſed eſſe animal habens pulmonez: ergo non eſſe animal nō eſt cauſa ꝓxima huius qḋ ē nō reſpirare: ⁊ eſt talis demōſtratio ſemper negatiua. Naz poſita cauſa remota nō ꝓpter hoc ponitur eius effectus: ſed ipa remota remouet̄ effectꝰ: ſic arguēdo Oē reſpirās ē aïal: nullꝰ paries ē aïal: ḡ nullꝰ paries ē reſpirās. Sufficiētia ⁊ diuiſio huiuſmodi quattuoꝛ queſtionum ſcꝫ ſi eſt: quid eſt: quia eſt: ⁊ ꝓpter qḋ eſt: de quibus agit Ariſ. in ꝑmo ſecūdi poſterioꝝ ſic pōt aſſignari. Oē eñ demonſtrabile anteq̄ ꝓbetur eſt dubitabile: ⁊ per cōſequēs queſibile. Aut igitur queritur de incōplexo: aut ꝺ complexo. Si de incōplexo: tūc aut de rei entitate: ⁊ ſic eſt queſtio ſi eſt. Aut ꝺ quiditate: ſic eſt queſtio quid eſt. Si ꝟo de cōplexo: aut queritur de inherentia paſſionis ad ſubiectum: ⁊ ſic eſt queſtio quia eſt: Aut de cauſa inherentie: ⁊ ſic eſt ꝓpter quid.

Et notādū: ꝙ quia nō eſt nota querendi. Per hāc eñ ꝯiūctionē nihil querit̄: dicitur tamē queſtio quia eſt nota querendi rationē: ſeu reſpondēdi queſito: vt circa hāc queſtionē: an luna ſit eclypſabilis. Pōt queri: an eclypſis poteſt eſſe in rerū natura quo ad queſtionem ſi eſt. Habito autēz ꝙ ſic: quia videmus defectum luminis propter alicuius coꝛporis. Unde poteſt queri: Quid ē eclypſis. Eſt autem eclypſis carentia luminis in aliquo receptiuo ex interpoſitiōe coꝛpoꝛis opaci impedientis luminoſum cauſare lumen in huiuſmodi coꝛpoꝛe receptiuo luminis. Habito autem quid ē eclypſis: poteſt queri: an hec ꝓpoſitio: luna eſt eclypſabilis ſit vera q̄rtū ad queſtionem quia eſt. Cognito autem per experientiam ꝙ ſic: quia videlicet eclypſis poteſt ineſſe lune: poteſt vlteriꝰ querit̄ ꝓpter quid. Cognito ꝟo ꝙ hoc eſt propē interpoſitionē terre inter ſolem ⁊ lunā: ceſſat omīs queſtio de iſta queſtione.

De locis a concomitantibus ſubſtantiam.

Equitur de locis a concomitantibus ſubſtantiā. Poſtq̄ auctoꝛ determinauit de loco a ſubſtantia: hic conſequēter determinat de loco a concomitantibus ſubſtantiam. Fit autem iſte locus in terminis qui ſic ſe conſequūtur ꝙ vnus includitur in alio aliquo modo eſſendi in: ⁊ hoc patet per huiuſmodi locos diſcurrendo: aut enim vnum includitur ī alio: ſicut paries in toto: vel ſicut totum in ꝑtibus. Tale autem totum: vel eſt totuz vniuerſale: vel totum integrale. Ad eſſe in ſicut totum vniuerſale eſt in ſuis ꝑtibus reducuntur totum in quantitate ⁊ totum in modo. Ad totuz ꝟo integrale reducuntur totum in loco: ⁊ totuz in tempoꝛe. Si autem vnum eſt in alio: ſicut effectus in cauſa: vel foꝛma in materia ſumūtur loci a cauſa efficiente: materiali: foꝛmali ⁊ finali. Generatio autem et coꝛruptio reducuntur ad eſſe in: ſicut foꝛma in materia: quia generatio eſt via in foꝛmam: et coꝛruptio vnius eſt generatio alterius. Locus ꝟo ab vſibus reducitur ad eſſe: ſicut reſ in ſuo fine: vſus enim eſt ſicut finis ipſius rei. Cōmuniter autem accidentia poſſunt reduci ad totum vniuerſale. Unum nāq̄ cōmuniter accidentiuz eſt in plus q̄ aliud: ſicut delinquere eſt in plus q̄ penitere. Multi enim delinquūt qui non vere penitēt. Primo igitur agit de toto vniuerſali.

Circa quod ſciendum: ꝙ vle alit̄ ſumit̄ ī ꝑmo poſte. q̄ ſumat̄ ꝟ ſeu in libro ꝑdicabiliū. In libro eñ poſterioꝝ vle dr̄ ꝑdicatū qḋ ꝑmo conuenit alicui ſbiecto. Primitas autem dicit ibi

adequationē:quia ſcꝫ natura talis p̄di-
cati eſt adequata tali ſubiecto:⁊ ſic riſi-
bile vel aīal rōnale dr̄ vniuerſale reſpe-
ctu hoīs. Vñ diffinit̄ vniuerſale hoc mō
ſumptū ꝑmo poſterioꝝ:qđ eſt de omi et
de ꝑ ſe:⁊ de ſm qđ ipm̄. Dicit̄ de omī:q̄r
ſcꝫ oportet ꝙ tale p̄dicatuꝫ inſit ſbiecto
⁊ ꝓ qlibet ſuppoſito ⁊ ꝓ qualibet diffe-
rentia tꝑis:oportet etiā ꝙ ſibi inſit ꝑ ſe:
⁊ ꝙ inſit ſm qđ ipm̄:id eſt primo ⁊ adeq̄-
te:ita ꝙ non ꝯueniat ei ꝑ alteꝝ:ſed alijs
ꝑ ipm̄. Vñ iſta ſe habent ex additiōe ad
inuicem.ſ.de omni:de per ſe:⁊ de ſm qđ
ipm̄:q̄r omē quod p̄dicatur per ſe: etiaꝫ
predicatur de omī:ſed nō ecōuerſo. Si-
militer omē qđ p̄dicat̄ ſm qđ ipm̄:predi-
catur ⁊ per ſe:⁊ de omī:ſed nō ecōuerſo.
Exemplū de omī vbi nō ē per ſe: vt oīs
homo eſt coloratus. Exemplū de omni
vbi nō eſt ſm qđ ipm̄: vt omīs homo eſt
animal. Et de ſm qđ ipm̄ :vt omīs hō ē
riſibilis:omīs homo eſt animal rationa-
le. Totū autem vniuerſale vt hic ſumi-
tur eſt ſuperius reſpectu ſuoꝝ inferioꝝ:
vt genus reſpectu ſuaꝝ ſpecierū:ſeu ma-
gis cōmune reſpectu minus cōmunis:et
dicitur vniuerſale quaſi vnū verſum in
multis. Sed pars ſubiectiua eſt inferi-
us reſpectu ſuperioꝝ:vel minus cōmūe
reſpectu magis cōmunis : vt ſpecies re-
ſpectu generis:vel īdiuidui reſpectu ſpe-
ciei. Et dicitur pars ſubiectiua:quia cō-
tinetur ⁊ ponitur ſub toto reſpectu cuiꝰ
ſubijcitur vniuerſaliter. ¶ Locus a to-
to vniuerſali eſt habitudo ipſius ad ſuā
partem:⁊ tenet tm̄ deſtructiue:arguēdo
ſcꝫ a negatiōe ſuperioris ad negationeꝫ
inferioris: vt lapis non eſt animal: ergo
lapis non eſt homo. Unde locus: a ge-
nere ſiue a toto vniuerſali. Maxima. A
quocūqꝫ remouet̄ totū vniuerſale:⁊ q̄li-
bet eius pars. Cuius ratio eſt : quia cū
ſuperius eſſentialiter includat̄ in inferi-
ori:ſi ab aliquo remouetur ſuperius:re-
mouebitur ⁊ inferius. Locus a ſpecie ſi-
ue a parte ſubiectiua eſt habitudo ipſiuſ
ad ſuum totū ſiue ad ſuū genus: ⁊ nō te-
net deſtructiue:quia ad negationeꝫ ſpe-
ciei que eſt minus cōmunis nō ſequit̄ ne-
gatio generis:quia ipā ſpecie deſtructa
genus poteſt remanere in alijs ſpeciebꝰ.
Tenet igitur tm̄ affirmatiue:⁊ hoc du-
ꝑliciter. Primo ſubijciēdo ſpeciē: vt ho-
mo currit:ergo animal currit. Unde lo-
cus: a ſpecie : ſiue a parte ſubiectiua ad
ſuum genus. Maxima: Quicq̄d predi-
catur de ſpecie:⁊ de genere. Item tenet
predicando ſpeciem affirmatiue: vt ſor-
tes eſt homo:ergo ſortes eſt anīal. Ma-
xima: De quocūqꝫ predicatur ſpecies: ⁊
ſuum genus. Ratio eorū patet ex prece-
dentibus. Cum em̄ ſuperius eſſentiali-
ter includatur in ſuo inferiori:ſequitur
ꝙ quicquid verificatur de inferiori:veri-
ficat̄ etiā de ſuperiori:⁊ de quocūqꝫ veri-
ficat̄ inferius:etiā ſuꝑius in eo incluſū.

Contra predicta argui-
tur tripliciter. Primo ſic:quia locus ab
ſuperiori ad inferius tenet affirmatiue:
quia ſm Boetiū:ſi virtus eſt vtilis: iu-
ſticia erit vtilis:⁊ ſi animal eſt ſenſibile:
homo erit ſenſibilis:⁊ tamen arguitur a
ſuperiori ad inferius affirmatiue. Iteꝫ
probo ꝙ nō teneat negatiue: quia nō ſe-
quitur:animal nō currit:ergo homo nō
currit: ⁊ tamen antecedēs eſt propoſitio
negatiua:⁊ etiam cōſequens. Item vide-
tur ꝙ locus ab inferiori ad ſuperius nō
tm̄ teneat affirmatiue:ſed etiam negati-
ue:quia bene ſequitur:homo non currit
ergo animal non currit. Illa em̄ conſe-
quentia eſt bona in qua ex oppoſito cō-
ſequentis infertur oppoſitum antecedē-
tis:ſic eſt in propoſito:quia bene ſequit̄:
omē animal currit:ergo omīſ homo cur-
rit. Reſpondendo ad primū dico: ꝙ ar-
gumentuꝫ eſt bonum gratia materie:et
non gratia forme. Arguitur em̄ in pre-
dicatis per ſe. Illud autem quod per ſe
ineſt:vniuerſaliter ineſt:quia per ſe pre-
ſupponit de omī. ¶ Ad ſecundū dico:ꝙ
non arguit̄ ibi a ſuꝑiori ad inferiꝰ nega-
tiue ſed affirmatiue:licet em̄ tā añcedēs
qꝫ ꝯſequēs ſint negatiua:tm̄ tā ſuꝑiꝰ qꝫ i-
feriꝰ remanēt affirmata: ⁊ ſic n̄ arguit̄ a

negatione ſupioris ad negatiōem inferioris. Ad tertiū dico ꝑ idem: arguit̃ eñi ibi ab inferiori ad ſupius conſtructiue.

¶ Deinde determinat auctor ḋ toto integrali dicēs ꝙ totū integrale eſt illud quod componit̃ ex ꝑtibus q̄ntitatē habentibus: ⁊ ꝑs eius dicit̃ ꝑs integralis: vt domus componit̃ ex tecto et pariete ⁊ fundamento Et ponitur ex partibus q̄ntitatem habentibus ad differentiam totius vniuerſalis ⁊ alioꝝ totoꝝ ¶ Locus a toto integrali eſt habitudo ipſius ad ſuas ꝑtes: ⁊ ſemꝑ tenet cōſtructiue ſiue affirmatiue: vt domus eſt: ergo paries eſt. vñ locus: a toto integrali. Maxima: poſito toto integrali ponit̃ ⁊ quelibet eius ꝑs: cū eñi totū integrale componatur ex ſuis partibus: ad eſſe ipſius neceſſario requirit̃ eſſe ſuaꝝ ꝑtium. Non aūt tenet iſte locus deſtructiue: q꞉ partes pñt remanere deſtructo toto: licꝫ eñi ipe ꝑtes habeāt eſſe totius reſpectu cuius ſunt in potentia: nō tñ habent eē ꝑtiale et ꝓpriū ab ipo toto: ⁊ ideo pñt remanere ipo deſtructo. ¶ Locus a parte integrali eſt habitudo ipſius ad ſuum totū: ⁊ eſt ſꝑ deſtructiuus: vt paries nō eſt: ergo domus nō eſt. vñ locus: a parte integrali. Maxima. Deſtructa ꝑte integrali: deſtruit̃ ⁊ ſuū totū. Sed nō tenet ille locus affirmatiue: cuius rō eſt: quia eſſe partiale partiū eſt ꝓus ꝙ̄ ſit eſſe totius ⁊ in potencia ad ipm: Ad poſitōem aūt ꝓoris nō ſequit̃ poſitio poſterioris neceſſario. ¶ Circa p̄dicta notandū ꝙ duplices ſunt ꝑtes quedā ſunt ꝑtes ꝓncipales totius: ⁊ ſunt ille ſine q̇bus totum nō pōt eſſe: vt paries tectū fundamentū ſunt ꝑtes ꝓncipales domus: alie ſūt minus ꝓncipales q̄ nō ſūt neceſſarie: vt feneſtra in domo. Iſte aūt locus intelligit̃ de ꝑtibus ꝓncipalibus: vñ non ſequit̃: manus ſortis nō eſt: ergo ſortes nō eſt: q꞉ manus nō eſt ꝑs ꝓncipalis eiꝰ Item ſciendū ꝙ iſte locus tenet arguendo de eſt ſecūdo adiacente ad eſt ſecundum adiacens: alias nō tenet: vñ non ſequitur: paries nō valet duas libras: ergo nec domus. ¶ Item Sciendū ꝙ duplex eſt totū: ſcꝫ homogeneū ⁊ etherogeneū. Totū homogeneū dicit̃ ꝙ eſt eiuſdem nature ſeu rationis in toto ⁊ partibus: cuius ſcꝫ quelibet pars recipit p̄dicatiōem totius: vt aqua aer panis vinū. Quelibet eñi ꝑs aque eſt aqua. ⁊ dicit̃ ab homos qḋ eſt vnū ⁊ genus: q꞉ eſt vnius generis vel nature in oībus ꝑtibus ſuis. Totū etherogeneū dicit̃ ꝙ non eſt eiuſdem nature vel rationis in toto ⁊ ꝑtibus: vt domus hō equus. Quelibet eñi pars hoīs nō eſt homo: ⁊ ſic de aliis ⁊ dicit̃ ab etheron quod eſt variū: ⁊ genus: quaſi varii generis vel ratiōis. Locus itaqꝫ iſte tenet in toto etherogeneo ⁊ in ꝑtibus eius. Tenet etiā in toto homogeneo ꝓut habet ratiōem totius integralis: inquantū componit̃ ex ꝑtibus quātitatiuis: vñ bene ſequit̃: tota aqua eſt: ergo ⁊ pars aque eſt. Item ſequitur pars aque nō eſt: ergo nec tota aq. Si vero ꝯſideratur ſm ſuā eſſentiā: ſm quā verificatur de oībus partibus ſuis: ſic ꝯuenit cū toto vniuerſali. Et hoc modo ab ipſo ad ſuas ꝑtes pōt argui ſicut a toto vniuerſali ad ꝑtem ſubiectiuam.

¶ Cōſequenter determinat auctor de toto in q̄ntitate dicēs ꝙ totū in q̄ntitate eſt vniuerſale vniuerſaliter ſumptū: ſcꝫ terminus cōmunis cū ſigno vniuerſali: vt oīs hō currit: ergo homo currit. et dr̄ totū in q̄ntitate ꝑ quandā ſimilitudinē ad quantitatē diſcretā: que eſt numerus vel mltitudo: eo ꝙ terminus cōmunis ſigno vniuerſali determinat̃ diſtribuitur ꝑ numeroſitatē ſeu multitudine ſuppoſitoꝝ ſub ipo contentorum. Pars aūt in quantitate eſt inferius ſcꝫ contentū ſub ſuperiori diſtributo. Locus a toto in quātitate eſt habitudo ipſius ad ſuā ꝑtem: ⁊ tenet cōſtructiue ⁊ deſtructiue. cōſtructiue: vt oñis homo currit: ergo ſortes currit Vñ locus: a toto in quantitate Maxima. Quicquid attribuitur toto in quantitate: et cuilibet eius parti. Deſtructiue: vt oñis homo nō currit: ergo ſortes nō currit. vñ

locus: a toto in q̄ntitate. maxima: quicquid remouet̄ a toto in q̄ntitate: ꝛ a qlibet eius pte. Ratio hoꝝ ptȝ: qꝛ cū totū in q̄ntitate diſtribuat̄ ꝓ oībus ſuis ſuppoſitis: q̄cq̄d p̄dicat̄ de toto predicabit̄ ꝛ de ſuis ſuppoſitis ſeu ptibus eius: et qd̄ remouet̄ ab vno: etiā remouebit̄ ab alio. Locus a pte in q̄ntitate eſt habitudo ipaꝝ ptiū ſimul ſumptaꝝ ad ſuū totū. ꝛ tenet cōſtructiue ſic. Sortes cur. plato cur. ꝛ ſic de alijs; ergo omnis homo currit. Maxima: quicq̄d p̄dicat̄ de ptibus in q̄ntitate ſimul ſumptis et de ſuo toto. Deſtructiue ſic: Sortes non cur. plato nō currit: ꝛ ſic de alijs: ḡ nullus homo currit. maxima. Quicq̄d remouet̄ a ptibus in q̄ntitate ſimul ſumptis: ꝛ a ſuo toto. ¶ Circa qd̄ notandū ꝙ ad hoc ꝙ iſte ꝯſequētie valeāt termini debent ſupponere pſonaliter: ꝛ non materialiter ſiue ſimpliciter. vñ nō ſeq̄tur: oīs hō eſt totū in q̄ntitate: ergo ſortes eſt totū in quātitate: qꝛ li oīs homo ibi ſumit̄ materialiter ꝓ illo complexo. ¶ Item notandū ꝙ bñ arguit̄ a toto in quātitate ad ſuas ptes: qñ arguit̄ reſpectu p̄dicatoꝝ: q̄ notiori mō ꝯueniūt toti q̄ȝ ptibus. Si ꝟo hmōi p̄dicata prius inſunt ptibus q̄ȝ toti: tūc arguēdo a toto ad ptes cōmittit̄ fallacia petitionis principij ¶ Inſup determinat auctor ď loco a toto in modo: ꝛ eſt totū in modo nomē vel verbū ſumptū ſine determinatione: vt hō: pars ꝟo in mō eſt terminus ſumptus cū determinatōe: vt hō albus. Dicit̄ aūt hō p ſe ſumptus totū in modo nō quaſi habēs modū: ſed qꝛ eſt q̄ddā totum reſpectu ſui ipius modificati Homo em̄ ſine determinatōe ſumptus ſe extēdit ad oīa ſua ſuppoſita. Cū aūt dꝛ hō albꝰ determinat̄ ad ſtandū ꝓ vna pte ſuoꝝ ſuppoſitoꝝ. Locus a toto in mō eſt habitudo ipius ad ſuā ptem: ꝛ tenet deſtructiue vt lapis nō eſt hō: ḡ nō ē hō albꝰ. Maxima: deſtructo toto i mō deſtruit̄ q̄libet eiꝰ ps: nō aūt tenet ꝯſtructiue: qꝛ poſito ſuperiori nō oportet ponere inferius. ¶ Locus a pte in modo eſt habitudo ipius ad ſuū totū: ꝛ tenet cōſtructiue: p̄mo ſubiciēdo ptē in mō vt hō albꝰ currit: ḡ hō currit. Maxima: q̄cquid p̄dicat̄ de pte in mō: p̄dicat̄ de ſuo toto. ſecūdo p̄dicando: vt ſortes eſt hō albus: ergo eſt hō. Maxima ď quocūq̄ȝ p̄dicat̄ ps in mō p̄dicat̄ ꝛ ſuū totū. vnde iſti loci tenent ſicut a ſupiori ad inferius: ꝛ econuerſo. Totū em̄ in modo ſe habet ſicut ſuperius. ꝛ pars in mō ſe habet ſicut inferius. ¶ Circa quod notandū ꝙ triplex eſt determinatio: quedā eſt diſtrahens: que ſcȝ repugnat ſuo determinabili. Unde dicit̄ diſtrahens quaſi ad diuerſa trahens. Tollit nanq̄ȝ ratiōem ſui determinabilis: vt mortuus. homo enī mortuus nō eſt homo. Alia eſt determinatio diminuēs: que nō tollit ſimpliciter ratōem illius cui adiungit̄: ſed partim diminuit. Sicut imaginabile: opinabile: vel cognitū diminuit ratōem entis: qꝛ pōt ſumi ꝓ ente rationis: ꝛ illa determinatio vocat̄ ab aliquibus determinatio indifferens: qꝛ nec ponit nec tollit ratiōem ſui determinabilis. In iſtis determinatiōibus nō tenet p̄dictus modꝰ arguendi. Uñ nō ſequit̄: roſa eſt cognita vel opinabilis: ergo roſa eſt: nec ſequitur: eſt homo mortuus: ergo homo. Eſt albus ſm̄ dentes: ergo albus. Sed eſt fallacia a ſm̄ quid ad ſimpliciter Alia eſt determinatio tm̄ contrahens: vt album cōtrahit hominem ad ſtandū tm̄ pro hominibus albis. Unde talis determinatio licet faciat ſuum determinabile ſumi pro paucioribꝫ ſuppoſitis: nō tamen tollit vel diminuit rōnem eius: ſȝ potius ipſam ponit. Bene em̄ ſequitur Homo albus: ḡ homo eſt: ꝛ ideo in tali determinatione tenēt p̄dicte cōſequētie ¶ Ulterius agit auctor de toto in loco ꝛ in tempore. Eſt aūt totum in loco dictio comprehendēs omnem locū aduerbialiter: vt vbicq̄ȝ/ vſq̄ȝ. Pars in loco eſt dictio comprehendens vnum ſolum locum aduerbialiter: vt hic vel ibi. Locꝰ a toto in loco eſt habitudo ipſius ad ſuam ptem: ꝛ tenet conſtructiue ꝛ deſtru/

ctiue. Conſtructiue ſic. deus eſt vbiqꝫ: ergo de⁹ eſt hic. Deſtructiue ſic: Ceſar eſt nuſqꝫ. ꝑ nō eſt hic. Locus ꝟo a pte in loco eſt habitudo ipſius ad ſuū totum. Tenet deſtructiue ſic Ceſar nō eſt hic: ergo nō vbiqꝫ: ergo non eſt vbiqꝫ.

¶ Totū in tpe eſt dictio comprehēdēs omne temp⁹ aduerbialiter: vt ſemper ꝛ nunqꝫ: Pars in tpe eſt dictio cōphen/dens aliquod tempus aduerbialiter: vt nunc: heri: cras: aliquando. Et ſumunt argumenta in iſtis ſicut in toto in loco. Poſſunt aūt totū in loco ꝛ totū in tpe reduci ad totum in quantitate: cū vbiqꝫ ꝛ nuſqꝫ ſemp ꝛ nunqꝫ ſunt ſigna vniuerſa=lia vel equiualentia ipis: hic tn̄ ponunt ad maiorē expreſſionē. Sunt etiā ꝛ alia tota que poſſunt reduci ad precedentia: ſcꝫ totum copulatum: totum diſiunctū: totum contentiuum ſiue virtuale: ꝛ to/tum ſucceſſiuum. Totū copulatum eſt qn̄ duo ſimul coniungunt per coniun/ctionem copulatiuaꝫ: vt ſortes currit ꝛ plato diſputat: ꝛ poteſt reduci ad totū integrale. Hic eñ pōt argui ſicut ibi: a poſitione totius ad poſitionē cuiuſlibꝫ partis: ꝛ a deſtructione ptis ad deſtru/ctionem totius. Totum diſiunctū ē qn̄ aliqua duo coniungunt ꝑ coniunctionē diſiunctiuam: vt ſortes currit vel plato diſputat: ꝛ poteſt reduci ad totum vni/uerſale: arguendo ſcꝫ a deſtructione to/tius ad deſtructionē partis: vel a poſiti-one partis ad poſitionē totius. Totum virtuale vel poteſtatiuū eſt qđ in ſe ſimplex eſt nullam habens quantitatē: plura tñ continens potencia ꝛ virtute: vt a/nima continet in ſe vim intellectiuā: ſen=ſitiuam ꝛ vegetatiuā: ꝛ poteſt reduci ad totum vniuerſale: arguēdo ſcꝫ a toto ad partem Deſtructiue ſic: Lapis non habet animam: ergo lapis non habet potē/tiam vegetatiuam. A parte aūt ad to/tum conſtructiue ſic. Planta habet vim vegetatiuam: ergo habet animā. To/tum ſucceſſiuū eſt quod habꝫ partes nō ſimul permanentes. Unde entia ſuc/ceſſiua habent ſuum eſſe in fieri. Dum enim fiunt ſunt: dum ꝟo facta ſunt non ſunt: vt dies: annus. Permanentia autē ſunt in facto eſſe et non in fieri: ſed ſunt quando ſimul ſunt. Et reducitur totū ſucceſſiuum ad totum vniuerſale: argu=endo a deſtructione totius ad deſtructi=onem partis: vt non eſt dies: ergo non eſt meridies: et a poſitione partis ad po=ſitionem totius: vt meridies eſt: ergo di=es eſt.

De loco a cauſa.

Cauſa ē ad cuius eſſe ſequit aliud ſm naturam. Poſtqꝫ auctor determina/uit de loco a toto: hic conſequenter de/terminat de loco a cauſa. Circa quod premittit diffinitionem cauſe in gene/rali: dicens ꝙ cauſa eſt ad cuius eſſe ſe/quitur aliud per naturaꝫ. In qua diffi=nitione intelligitur ens pro genere: qđ eſt cōmune ad cauſam ꝛ effectuꝫ. Et po/nitur: ad cuius eſſe ſequitur aliud: ad differentiam effectus: qui ſequit ad eſſe cauſe. Et ponitur: per naturam ad de/notandum ꝙ cauſe ad effectum eſt prio/ritas nature non temporis vel ordinis: ſicut vnus homo alium precedit vel ſe/quit: licet enim aliquando cauſa ſit pri/or tempore ſuo effectu: non tamen ſem/per: vt patet in ſubiecto ꝛ propria paſſi/one que ſimul ſunt in generatione ꝛ cor=ruptione. Et dicitur hic prius natura: a quo aliud dependet: poſterius ꝟo qđ dependet ab alio: ſicut effectus depen/det a cauſa cuius eſſe preſupponit.

Sed contra predicta arguit ſic. Aliud dicit diuerſitatē eſſen/tialem: cum ſit relatiuū diuerſitatꝭ ſub/ſtantie: ſed effectus non ſp differt eſſen/tialiter a ſua cauſa: vt patet de ſubiecto ꝛ propria paſſione q̄ ſunt idem realiter: ꝑ male ponit in diffinitione cauſe qđ ad eſſe eius ſequit aliud ſcꝫ effectus. Item

cā ⁊ effectus ſunt coꝛrelatiua: ergo cā nō eſt pꝛioꝛ natura ſuo effectu. Pꝛobatur ꝯſequentia: q2 relatiua ſunt ſimul natura. Reſpondendo ad pꝛimū dico ꝙ aliud poteſt ſumi dupliciter: ſcȝ ſtricte et large. Si ſumatˀ ſtricte cum dicat diuerſitatē eſſentialem: tunc inter cām ꝓpꝛie ſumptam et effectum erit diſtinctio eſſentialis. Large tamē ſumendo li aliud ꝓ quacūqȝ alietate vel diſtinctiōe nō exigitur realis vel eſſentialis diſtinctio inter cauſam magis extenſiue ſumptam ⁊ eius effectum. Et hoc modo ſubiectū dicitur cauſa ꝓpꝛie paſſionis: que ab ipſo oꝛitur ¶ Ad ſecundū dico ꝙ cauſe et effectus pñt ſumi dupliciter. Uno mō ꝓ fundamentis huiuſmōi relationū abſolute ſumptis: ⁊ ſic cauſa eſt pꝛioꝛ natura ſuo effectu: nec ſunt coꝛrelatiua: Alio modo ꝓ fundamentis acceptꝭ ſub relationibus: ⁊ ſic ſunt coꝛrelatiua et ſimul natura. ¶ Diuiditur aūt cauſa in efficientē: materialē: foꝛmalē. et finalem cuius diuiſionis ſufficientia ſic pōt haberi: q2 cā vel eſt intrinſeca vel eſt extrinſeca. Si intrinſeca: hoc eſt dupliciter: q2 vel dat eſſe ⁊ ſic eſt foꝛma: vel eſt in potentia ad eſſe: ⁊ ſic eſt materia. Si extrinſeca: vel eſt pꝛioꝛ in intentiōe: et ſic eſt finis. vel eſt pꝛioꝛ in executiōe: ⁊ ſic eſt efficiens. Cauſa efficiens eſt a quo pˀmo eſt motus: vt effectus ꝓducatˀ in eſſe: vt domificatoꝛ mouet et operatˀ ad hoc vt domus fiat ¶ Circa quod eſt notandū ꝙ duplex eſt motus: ſcȝ realis: ſeu ꝓpꝛie dictus. ⁊ intētionalis: ſeu metaphoꝛicus. licet aūt finis pˀmo moueat motu intentionali efficiens tñ mouet pˀmo motu ꝓpꝛie dicto ⁊ reali. Finis eīn pꝛimo venit in mente agentis: ſub ratiōe boni appetibilis: Agens aūt ſic mouetˀ a fine intētionaliter: mouet vero realiter ꝓducendo foꝛmā in materia: ⁊ tunc materia huiuſmodi foꝛmā ſuſtentat ¶ Locus a cā efficiente eſt habitudo ipſius ad ſuū effectum: ⁊ tenet conſtructiue reſpectu huiuſmodi pdicatoꝝ bonū ⁊ malum: vt domificatoꝛ eſt bonus: ergo domus eſt bona: vel domificatoꝛ eſt malus: ergo domus eſt mala. Maxima. Cuius cauſa efficiens eſt bona: ipm quoqȝ bonū eſt. Et debet intelligi de bonitate efficiētis inquantū efficiēs vel artifex: ⁊ nō de bonitate moꝛali vel entitatiua. Artifex eīm moꝛaliter malus ſeu peccatoꝛ poteſt facere bonā domū. Et ſimiliter debet intelligi de bonitate foꝛme effectus in qn̄tum huiuſmōi. Item ad hoc requiritur ꝙ habeat materiā aptā ad foꝛme ſuſceptiōem: ⁊ ꝙ recte et ꝑfecte operetur ſm artem. Econuerſo aūt pōt argui ab effectu ad cauſam: vt domus eſt bona: ergo domificatoꝛ eſt vel fuit bonus. Tenet etiā iſte locus a poſitiōe cauſe ad poſitionem effectus. Maxima: poſita cauſa effeciente: ponitˀ eius effectus. Ad cuius euidentiā ſciendū ꝙ duplex eſt cauſa efficiens: ſcȝ in actu ⁊ in potentia: vt reſpectu domus domificatoꝛ eſt cā efficiens in potentia: ſed domificans eſt cā efficiens in actu: hic aūt intelligitˀ ꝺ cauſa ⁊ effectu in actu: nō aūt ꝺ cā ⁊ effectu in potētia. q2 vt dicit phˀs ſcđo phiſico. ⁊ qnto metaphiſice: cauſa in actu ⁊ effectus in actu ſimul ſunt ⁊ nō ſunt: nō autem cauſa ⁊ effectus in potētia. Qꝺ eſt intelligendū ſm Scotū quinto metaphiſice nō de fundamentis cauſe ⁊ effectus ⁊ abſolute. nō eīm ſequitˀ ſi fundamentū cauſe actu exiſtat ꝙ fundamentum effectus exiſtat: ſed eſt intelligendū de actuali exñtia fundamentoꝝ ⁊ acceptoꝝ ſub relatiōibus. Si eīm fundamētum cauſe in actu exiſtat actualiter ſub relatiōe cauſe: tūc etiā fundamentū ei⁹ in actu exiſtet actualiter ſub relatōe effectus: nō ſic de cauſa in potētia reſpectu effectus in potentia. Nō eīm opoꝛtet ſi edificatoꝛ exiſtat actu ꝙ exiſtat edificabile: de quo plus videbitˀ ſcđo phicoꝝ.

Item Notandū ꝙ eo modo agens ꝑ motum eſt in actu: effectus eſt in actu: dum eīm motus eſt: ipm agēs nō eſt cā in actu facti eſſe vſqȝ ad vltimū inſtās. Accipiēdo tñ eſſeñ reſpectu eius mouēs i actu ille

effectꝰ eſt in actu.ſ.ipm̄ fieri:qꝫ dū mo/uet nō eſt cā in actu niſi ipſiꝰ fieri. Sed in vltimo inſtanti eſt cauſa in actu facti eſſe:⁊ tūc effectꝰ ⁊ cauſa ſimul ſunt ⁊ nō ſunt in actu. Vñ ſi cauſa eſt in actu ī fieri ſimul erit effectus in actu in fieri: ſi ē cauſa in actu in facto eſſe erit ſimul effe/ctus in actu in facto eſſe.

Notandū inſuꝑ ꝙ de eodē pōt tractari ī diuerſis ſci/entijs ſub varijs rōnibꝫ:vt de cauſis tra-ctaṫ in metaphiſica inquantū ſunt prin-cipia entiū:in phiſica inquantū ſunt ꝓn-cipia motꝰ ⁊ rerū naturaliū. In logica ꝟo inquantū ex habitudine cauſe ad ef/fectū ſumiṫ locus dialecticꝰ: ⁊ lꝫ effectꝰ ſit extra rōnem ſue cauſe:iſte tamē locꝰ non eſt extrinſecus ſed intrinſecꝰ:qꝫ ad locū intrinſecum ſufficit ꝙ vnꝰ terminꝰ includat alium aliquo mō eſſendi in: vt dictū eſt in precedentibꝰ. ¶Materia ē ex qua cū aliquo aliqd fit: qꝫ ſcꝫ ex ma-teria cū forma fit cōpoſitū. In qua diffi-nitione intelligiṫ cauſa loco generꝫ. Re-ſiduū ꝟo poniṫ ad drñam aliarū cauſa-rū:ex fine eñ ⁊ efficiente nō fit totū cō-poſitū:cum ille cauſe ſint extrinſece:⁊ li/cet cōpoſitū fiat ex forma ſicut ex cauſa intrinſeca:nō tñ eodē mō quo diciṫ fieri ex materia. Fit eñ ex materia tanꝙ ex il/lo qð ſupponiṫ in omni actione natura/li:⁊ ad qð ſtat reſolutio oīs generatō/nis ⁊ corruptōis naturalis. Vñ ly ex di/cit habitudinē ꝑmi ꝓncipij intrīſeci via generatiōis.ſ.ipſiꝰ materie:q̄ eſt in potē/tia ad formā:que lꝫ ſit ens in potentia: eſt tamen ens poſitiuū ⁊ reale ſm Sco. 32.di.2.ſen.cum ſit ꝑ ſe ſubiectū genera/tiōis. Vñ primo de generatione diciṫ ꝙ prima materia quā ibi vocat phus yle eſt maxime ſubiectum generationis et corruptionis.

Circa qð notanduꝫ ꝙ ens in potentia diciṫ dupliciṫ. Vno mo/do:vt ſubiectū potentie. Alio mō id ad qð eſt potentia:exemplū primi:ſuꝑfici/es dealbanda. exemplū ſecundi:albedo generanda. Prima potentia dꝛ ſubiecti-ua.ſecunda obiectiua: nec iſte potentie ſunt eedē. Poſſunt eñ ſeꝑari qð nanqꝫ eſt creabile: puta angelꝰ eſt in potentia obiectiua non ſubiectiua. Ad propoſi/tum materia diciṫ ens nō in potētia ob/iectiua ſed ſubiectiua:non obiectiua di-co:vt albedo anteqꝫ ſit.qꝫ eſſet ſimplici-ter nō ens:tū qꝫ ens in potentia obiecti-ua nō eſt ſubiectū tranſmutatōis: ſꝫ ter-minꝰ:ſꝫ materia eſt in potentia ſubiecti-ua eo mō quo ſuꝑficies ē in potentia ad albedinē:ita ꝙ materia eſt ens recepti-uū actus ſubſtantialis primo ⁊ actꝰ ac-cidentalis ſecundario.

Notandū inſuꝑ ꝙ actꝰ pōt ſu/mi dupliciṫ:vno mo/do ꝓut diſtinguiṫ contra potentiā obie-ctiuā: ſm q̄.ſ.actum ⁊ potentiā totū ens diuidiṫ:⁊ ſic actꝰ nō cōuertiṫ cum forma. Scðm hoc eñ oīe qð eſt extra cām ſu-am eſt in actu Alio mō ſumiṫ actus ſm qð loquiṫ Ariſt. 7.meta.ꝓ actu diſtin/guente formali ſpecifico ⁊ recepto: ⁊ ſic diſtinguiṫ contra receptiuū ſiue poten-tiam ſubiectiuam. Materia ergo licꝫ ſit ens in actu entitatiua qꝫ ſcꝫ eſt aliqd ex-tra ſuam cauſam:tñ diſtinguiṫ contra actum ſecundo mō dictū.ſ.contra actū diſtinguentē formalē ⁊ ſpecificum: ⁊ ita deſcribiṫ per ens in potentia qꝫ maxime eſt receptiuum actus.

Item notandū ꝙ lꝫ materia nō poſſit na-turaliter eſſe ſine forma:bñ tñ pōt eē ſu/pernaturaliter ſeu ꝑ diuinā potentiam abſqꝫ cōtradictione ſm Sco. vbi ſupra. Qð ſic ꝓbaṫ. Abſolutū diſtinctū ⁊ pri/us alio abſoluto pōt eſſe ſine ꝯtradicti-one ſine ipſo:materia eſt abſolutū diſti/ctum ⁊ prior forma quacunqꝫ ſubſtan-tiali vel accidentali:ꝗ poteſt eſſe ſine a/lio abſoluto. Maior ē nota:⁊ minor pa/tet:ꝙ eñ materia ſit quid abſolutū pa/tet qꝫ facit compoſitionē realē ⁊ abſolu-tam:ꝙ etiā ſit prior forma ſaltem ordi-ne nature patet:qꝫ eſt receptiua forme ⁊ fundamentū eius:de quo magis videbi-

tur primo phiſicorum ¶ Item notandum ꝙ materia poteſt ſumi dupliciter vno modo ꝓ prima materia de qua dictum eſt: que eſt ſubiectū generatiōis et corruptiōis: ⁊ de ſe nō includit formam. Alio modo pōt ſumi magis large pro omni illo: quod cōcurrit ad compoſitionem alterius: ⁊ habet ratiōem potentialis ⁊ ꝑfectibilis: ⁊ ſic reperitur materia tam in rebus naturalibus ꝙ̄ artificialibus: tam corporalibus ꝙ̄ ſpiritualibus: ⁊ ſic genus habet ratōem materie: ⁊ illa que ſunt in genere hoc modo habēt materiā: q: includūt realitatē generis: que eſt potentialis et ꝑfectibilis ꝑ realitatē differentie: vt dc̄m eſt in p̄cedentibus: Sic etiā materia informata forma imperfectiori: que ordinat̄ ad determinatam formam: dicit̄ materia reſpectu forme ꝑfectioris: reſpectu cuius eſt in potētia: ⁊ pōt dici materia ſecūda. Hoc etiā modo materia informata vltima et cōpletiua forma pōt dici materia ſecūda forme accidentalis: cuius eſt receptiua: ⁊ ad quā eſt in potētia: ſicut ferrū eſt in potentia ad formā cultelli: ⁊ hoc modo ſumit̄ materia in ꝓpoſito. Hec aūt ē duplex: q: quedā eſt ꝑmanēs: que ſcʒ remanet in ſuo effectu ſub ꝓpria forma: ſicut lignum remanet ſub ꝓpria forma in forma ſtatue. Alia eſt que nō remanet ſub ꝓpria forma: ſed de vna forma trāſit ad aliam: vt farina et aqua in pane. fenū et filix in vitro. ¶ Locus a cauſa materiali eſt habitudo ipius ad ſuū effectum ⁊ tenet affirmatiue de eſſe ad poſſe in q̄libet materia tā ꝑmanente ꝙ̄ tranſeunte: vt ferrū eſt; ergo arma ferrea pn̄t eſſe. farina ⁊ aqua ſunt. ergo panis pōt eſſe. Maxima: poſita cā materiali pōt poni eius effectus. Cum em̄ ipa ſit in potentia reſpectu ſui effectus: ipſa poſita pōt effectus eius poni q̄ntum eſt ex ꝑte eius. Et hoc modo pōt argui nō ſolū a materia ex qua: ſed etiam a materia in qua: cuiuſmodi eſt ſubiectū reſpectu accidētis: vel a materia circa quā: vt eſt ſubiectū vel obiectū reſpectu ſcientie vel habitus: vt corpus eſt: ergo albū pōt eſſe: vel ſcibile eſt: ergo ſciencia pōt eſſe. Ab effectu aūt materie ꝑmanentis ad ipam arguit̄ ab eſſe effectus ad eſſe cauſe. Maxima. Poſito effectu cauſe materialis ꝑmanentis ponit̄ ⁊ materia ꝑmanēs. Ab effectu vero materie tranſeūtis ad ſuā cām arguit̄ ab eſſe ad fuiſſe vt panis eſt ergo farina et aqua fuerūt. Nō aūt arguitur ab eſſe effectus ad eſſe talis materie: q: materia tranſiens nō remanet in ſuo effectu quantū ad ſuā formā.

Contra predicta arguitur

ſic: nō ſequit̄. Ligna ⁊ lapides ſunt: ergo domus poteſt eſſe poſito ꝙ non ſit edificator. Item non ſequit̄. Cultellus eſt: ergo ferrū eſt. q: cultellus poteſt fieri ex ligno vel alio metallo: ergo locus ab effectu cauſe materialis ꝑmanentis nō tenet affirmatiue. Reſpondendo ad ꝓmū dico ꝙ ad eſſe cauſe materialis nō ſequit̄ poſſibilitas effectus reſpectu omniū cauſaꝝ eius. ſed bn̄ ſequit̄ poſſibilitas effectus quantū eſt ex ꝑte materie. Ad ſcd̄m dico ꝙ ibi non arguit̄ ab effectu cauſe materialis ad ſuā cauſam: q: cultellus ligneus nō eſt effectus ferri ſʒ bn̄ ſequit̄: cultell⁹ ferreus eſt ergo ferrū eſt. ¶ Forma eſt q̄ dat eſſe rei et eā ꝯſeruat in eſſe: q: via generationis forma ſequitur materiā: ideo poſt locū a cā materiali ait auctor de loco a cā formali diffiniendo ipam formā: in q̄ diffinitiōe ſubintelligit̄ cauſa loco generis. Et ponitur: que dat eſſe rei ad differentiā materie: q̄ licʒ ſit principiū intrinſecū cōpoſiti: nō tamen dat ſibi eſſe ſpecificum: ſed forma vt dictū eſt: que ſi ſit forma ſubſtātialis dat eſſe ſubſtātiale: ⁊ ſi ſit accn̄talis dat eſſe accn̄tale. Ponit̄ aūt ⁊ ꝯſeruat eā in eſſe ad differentiā cauſe efficientis et finalis: que q̄nqꝫ requirit̄ tm̄ ad fieri illius rei ⁊ nō quantū ad eſſe. ſed forma ſꝑ requirit̄ ad eſſe rei. Et licet prima cauſa det eſſe omni creature: ⁊ eam in eſſe cōſeruet: hoc eſt extrinſece ⁊ effectiue: non intrinſece et formaliter: ſicut hic ſumit̄.

¶ Locus a cā formali eſt habitudo ipſius ad ſuū effectū. ꝛ tenet conſtructiue a cā ad effectū: ꝛ econuerſo: ab effectu ad cām. vt albedo eſt: ergo albū eſt. Maxima. Poſita cauſa formali ponitur eiꝰ effectus: ꝛ ecōuerſo. Deſtructiue ſic: Albedo nō eſt: ergo album nō eſt. Maxima. Remota cā formali remouetur eiꝰ effectꝰ ꝛ ecōuerſo. ¶ Et notādū ꝙ iſte maxime ſunt ꝟe nō de fundamētis abſolute ꝯſideratis ſed de fundamētis acceptis ſub relatōībus. Et ideo de aīa ſepata a corpore nō ſequitur: anima eſt: ergo homo eſt. qꝛ tūc aīa nō ſtat ſub relatiōe cauſe formalis. Hoc idē ptꝫ in forma accidentali: ꝟtute em̄ diuina poſſet eē albedo ſine ſubiecto: ꝛ tūc nō ſequitur: albedo eſt: ergo albū eſt. qꝛ tūc albedo nō eēt cauſa formalis in actu.

¶ Finis eſt cuius gratia aliquid fit: qꝛ finis eſt vltimus in executiōe: ideo de cā finali pꝰ ceteras cauſas determinat auc. pmo ipam diffiniēs. ¶ Circa quod ſciēdum ꝙ finis dupliciter accipitur: vno mō ꝑ reſpectu duratōis: vt mors qñqꝫ dicitur finis hoīs: ꝛ terminus peſtis dicitur finis eius. Et ſic nō ſumitur in ꝑpoſito. hoc em̄ mō finis non habet rationem cauſe. Alio mō ſumitur finis ꝓ illo quod mouet efficiens ad agendum: ſeu ad quod eius opatio ordinatur: ꝛ hoc mō finis eſt cauſa ꝛ ſic ſumitur in ꝑpoſito. Mediū aūt ordinatū ad talē finem aſſequendū eſt effectus eius: ſicut ꝟtus ordinatur ad beatitudinē. Locꝰ a cauſa formali ē habitudo eiꝰ ad ſuū effectū: ꝛ tenet affirmatiue reſpectu hoꝝ pdicatoꝝ bonū ꝛ malū: arguendo a cauſa ad effectū ꝛ ecōuerſo: vt beatitudo eſt bona: ergo ꝟtus eſt bona. occidere hoīem eſt malū: ergo gladiū fabricare ad hoc eſt malū. Maxima cuius finis bonus eſt: ipm̄ quoqꝫ bonū eſt: ꝛ cuius finis malus eſt: ipm̄ quoqꝫ malū eſt ¶ Contra hoc arguitur ſic: non ſequitur: Dare elemoſinā eſt bonum: ergo furari ꝓpter hoc eſt bonū: qꝛ teſte apl'o nō ſūt facienda mala vt eueniant bona. licet ḡ finis ſit bonus: tamen quod ad ipm̄ ordinatur non eſt bonum. Reſpondeo ꝙ illa maxima eſt intelligenda de illo qđ ordinatur ad bonū finem ſm dictamen ſeu iudiciū recte ratiōis: cuiuſmodi non eſt furari ꝑpter elemoſinā tribuendam. Hoc em̄ no ꝓuenit a dictamine recte rationis ſed erronee.

De loco a generatione

Generatio eſt ꝛc.

Poſtqꝫ auctor determinauit de loco a cā ꝛ effectu: hic ꝯſequēter determinat de loco a generatiōe et corruptiōe: ꝛ pmo diffinit generationem di. ꝙ generatio eſt ꝓgreſſio de non eſſe ad eſſe ¶ Circa quod notandū ꝙ generatio hic nō ſumitur ſtricte pro generatione forme ſubſtantialis: ſed ſumitur large ꝓ acquiſitione cuiuſcūqꝫ forme: ſiue ſubſtātialis (que dicitur generatio ſimpliciter) ſiue accidentalis (que dicitur generatio ſm quid) ¶ Locus a generatōe eſt habitudo generatiōis ad genitū: ꝛ ecōuerſo a genito ad generatiōem reſpectu horum pdicatoꝝ bonū ꝛ malū: vt generatio domus eſt bona: ḡ domus eſt bona. Generatio furis ē mala: ḡ fur eſt malus Maxīa. Cuiꝰ generatio ē bona: ipm̄ ꝗꝫ bonū eſt. ꝛ cuiꝰ gñatio eſt mala: ipm̄ ꝗꝫ malū eſt: Cuiꝰ ro eſt: qꝛ gñatio ꝛ genitū dicūt vnū ꝛ idē eē. ſꝫ gñatio impꝛtat ipm̄ eē in fieri: qꝛ ſm cōmētatorē: motꝰ eſt forma fluēs ſeu in fieri: genitū ꝟo in eē pfecto ꝛ cōpleto. ꝛ iō ſi gñatio ē bona bonitate: q̄ eſt ex pte ipius geniti: ad qđ terminatur: oꝫtet genitū eē bonū: ꝛ ecōuerſo ſi genitū ſit bonū: gñatio erit bōa: ꝛ ſi ſit malū: gñatio erit mala ¶ Corruptio eſt ꝓgreſſus ab eē ad nō eē Et capitur hic ꝓgreſſus ꝓ mutatōe in cōī: q̄ dr dependentiā cuiuſqꝫ forme ſiue ſubſtātialis ſiue accñtalis. Locus a corruptōe eſt habitudo corruptōis ad corruptū ¶ Circa qđ notandū ꝙ nō eſſe rei eſt oppoſitū ipius eē rei: ꝛ iō corruptio (q̄ eēntialiter impꝛtat nō eſſe rei) eſt quodāmodo oppoſita rei q̄ corrūpitur. Nō ſic gñatio opponitur rei que generatur: ſed generatio ꝛ genitū dicūt

vnum ⁊ idem eſſe rei: vt premiſſum eſt: ⁊ inde eſt ꝙ arguit̃ reſpectu diuerſoꝝ p̄dicatoꝝ a corruptiōe ad corruptū: ⁊ econuerſo: ſ; in loco a generatiōe arguat̃ reſpectu eiuſdez p̄dicari. Vn̄ ſic arguit̃ in loco a corruptione. Corruptio antixp̄i eſt bona: ḡ antichriſtus eſt malus. Maxima. Cui⁹ corruptio eſt bona: ip̄m quoq; malū eſt. Uel ſic. Corruptio domus eſt mala: ergo dom⁹ eſt bona. Maxima Cui⁹ corruptio eſt mala: ip̄m quoq; bonū eſt. Rō hoꝝ patz: q: corruptio dicit non eſſe rei: non eſſe autem boni eſt malum: ⁊ non eſſe mali eſt bonum. Similiter tenet loc⁹ a corrupto ad corruptionem formando eodē modo argumenta: ⁊ maximas tranſponēdo terminos tantū. ¶ S; contra predicta arguit̃ ſic: nō ſequit̃: Latro eſt malus: ergo generatio eius eſt mala: q: pōt ſtare ꝙ habuerit ꝑfectā generationē: ḡ nō tenet locus a generato ad generationē. Item nō ſequit̃ Corruptio chriſti fuit bona: ḡ chriſtus fuit malus: ergo locus a corruptiōe ad corruptū nō ſemper tenet. Reſpondeo ad primum ꝙ accipiendo malum vniformiter in generatiōe ⁊ generato: bene ſequit̃: vt ſi latro ſit malus in eſſe moris ſequitur ꝙ generatio eius inquantum hmōi: ſiue inquantū latro fuerit mala. Et ſic debent ſumi bonū ⁊ malū ad hoc vt huiuſmodi loci valeant: argumentū aūt procedit de generatione latronis in eſſe nature. ¶ Et ſi arguat̃ ꝙ generatio naturalis latronis fuerit ꝑfecta et bona in eſſe moris: q: potuit generari a caſtis ⁊ ſanctis parentib⁹. Rn̄deo ꝙ talis nō generat̃ a ſanctis parentib⁹ inquantum latro: ſed inquantū animal vel homo. ¶ Ad ſecundum dico ꝙ licet corruptio xp̄i fuerit bona ꝑ accn̄s ſiue quo ad nos: nō tn̄ fuit bona ſm ſe: ⁊ inq̄ntū deſtructiua xp̄i: iō nō fuit bona in rōne corruptiōis ⁊ ꝑditiōis ad corruptū. In iſtis aūt locis d; argui de bonitate ⁊ malicia: q̄ cōueniūt ꝑ ſe corruptioni ⁊ corrupto.

De loco ab vſibus.

Terti⁹ declarat auctor de loco ab vſib⁹. Et primo diffinit quid ſit vſus dicens: ꝙ vſus ē operatio ſiue exercitiū rei. Eſt nāq; vſus operatio qua vtimur aliq̄ re: vt ſecare eſt operatio qua vtimur ſecuri vt inſtrumento: ⁊ eqtare eſt operatio qua vtimur equo Securis aūt ſeu equus dr̄ res vſitata. Locus ab vſibus eſt habitudo vſus ad vſitatū: ⁊ tenet affirmatiue reſpectu horū p̄dicatoꝝ bonū ⁊ malū: vt ſecare ē bonū. ḡ ſecuris eſt bona. Occidere ē malū: ḡ occiſor eſt malus. Maxima. Cui⁹ vſus bon⁹ eſt: ip̄m quoq; bonū eſt: ⁊ cui⁹ vſus malus eſt ipſum q̄z malū eſt. Qd̄ nō eſt intelligendū de bonitate vel malicia ſimpliciter: ſed ꝑ compatione ad ipſum vſum: ⁊ econuerſo pōt argui de vſitato ad ip̄m vſum. Sed cōtra p̄dicta arguit̃ ſic. Nō ſequit̃: vſus legū eſt malus ergo leges ſunt male: q: an̄s pōt eſſe verū: ⁊ cōſequens falſum. Poteſt em̄ aliq̄s male vti legib⁹: vt ꝑuertendo iuſticiam: ⁊ opprimendo pauꝑes. Item pōt aliq̄s male vti pane: vt ſi vtat̃ pane ad ꝑcutiendum ⁊ tn̄ nō ſequit̃ ꝙ panis ſit malus. Item videt̃ ꝙ iſte loc⁹ non differat a loco cauſe finalis: q: finis eſt illud ad qd̄ res ordinat̃: ſed vſus eſt hmōi reſpectu rei vſitate: vt equus ordinat̃ ad equitandum: ergo locus ab vſibus ⁊ loc⁹ a cauſa finali erunt idem. Reſpōdēdo ad primū dico ꝙ vſus ad quē ſunt leges ordinate eſt bonus: ſicut ⁊ ipſe leges. Sunt em̄ ordinate ad pacem ⁊ iuſticiā conſeruandam. Si ṽo aliquis vtat̃ ipſis peruerſe non vtitur ipſis ad illud ad quod ſunt inſtitute. vnde talis magis dicitur abuti legibus q̄ꝫ vti. Ad aliud idem dicendum eſt de vſu panis. Ad aliud dico ꝙ licet vſus poſſit habere rōem finis vt dictū eſt in preceden̄. iſti tamen loci ſunt diſtincti formaliter. Non em̄ eſt inconueniens ſuꝑ eandē rem diuerſos locos fundari ſm diuerſas habitudines ibi conſideratas: vn̄ ipſa operatio ſm ꝙ res vſitata eſt ad ipſam ordinata poterit fundare locum a cauſa finali: ſm ṽo

q eſt per vtentē exercitata fundabit locum ab vſibus.

De loco a communiter accidentalibus.

Einde determinat auctor de loco a cōiter accidentalibus. Talia vero ſunt duplicia: quedam eñ aliqñ ſe cōſequunt: aliqñ nō: vt comptus z adulter. Nō eñ omnes compti ſunt adulteri: z ab his nō ſumit locus dialecticus: ſed ſophiſticus. Alia vero ſunt quorū vnū neceſſario cōſequit aliū: lz nō econuerſo: vt delinquere z penitere: z ab his arguitur affirmatiue a poſteriori ad prius: vt penitet: ergo deliquit. Maxima. Si cōiter accidentiū poſterius ineſt: et prius infuit. Negatiue aūt arguit a priori ad poſterius: vt nō deliquit: ergo nō penitebit. Maxima. Si cōiter accidentium prius non ineſt: nec poſterius. ¶ Cōtra hoc ſic arguit: chriſtus nō deliquit z tamen penituit: cū penā noſtra in corpe ſuo portauit ſup lignū. Penitere eñ eſt penā tenere: ergo in his nō valet argumentum negatiue. Itez deū penituit hominem feciſſe: vt habet in li. Gen. z tamen deus non deliquit: ergo in his non valet argumentū a poſteriori affirmatiue. Reſpondeo ad argumenta. Ad primū dico q licet chriſtus penā peccatorū nrorū portauerit: nō tñ penituit pprie loquendo. Penitentia eñ pprie eſt dolor volūtarie aſſumptus p peccato a ſe cōmiſſo. Dicit tñ aliquis penitentiā agere p delicto alterius extenſo nomie penitentie. Ad ſecundū dico q ibi eſt locutio metaphorica. Dicimus eñ deum penituiſſe qz ad modū penitentis ſe habuit delendo opus qd fecerat.

De locis extrinſecis

Equit de locis extrinſecis zč. Poſtq auctor determinauit in precedentibus de locis intrinſecis: hic cōſequenter determinat de locis extrinſecis. Eſt aūt locus extrinſecus qñ terminus inferens eſt extra eſſentiam termini illati. Et diuidit p locū ab oppoſitis a maiori: a minori: a ſili: a pportione: a tranſumptione: ab auctoritate. Locus ab oppoſitis eſt habitudo vnius oppoſitorū ad reliquum. Et diuidit ſm quattuor ſpecies oppōnis .ſ. oppoſitionem relatiuā: cōtrariā: priuatā: z cōtradictoriā: de quibz nota ea q dicta ſunt in poſtpdicamentis. Circa relatiue oppoſita ſciendū q alius eſt locus a relatiuis alius a relatiue oppoſitis. Locus a relatiuis attendit ſm habitudinē correlatiuorū adinuicem: qz videlz poſita ſe ponunt: z perempta ſe perimūt: vt dictum eſt in pdicamento ad aliqd: vt ſi pater eſt filius eſt: ſi pater nō eſt: filius nō eſt: z ecōuerſo. Locus vero a relatiue oppoſitis attendit ſm repugnantiā quā habēt ad eē in eodem reſpectu eiuſdē: vt ſi ſortes eſt pater platonis: ſequit q nō eſt filius eius. Maxima. Poſito vno relatiue oppoſitorū in vno ſubiecto ab eodem remouet reliquū: Vñ relatiue oppoſita ſe excludunt mutuo reſpectu eiuſdem.

Sed cōtra predicta arguit ſic: ans z cons ſunt relatiua inter ſe: cū in omni loco ſit habitudo termini inferentis ad terminū illatū: ergo ois locus eſt a relatiuis. Nō ergo debet locus iſte diſtingui ab alijs locis. Item nō ſequit: ſortes eſt pater hominis: ergo nō eſt filius hominis: z tamen arguit ibi a relatiue oppoſitis. Rñdeo ad primū: q licet in omi loco ſit habitudo termini inferentis ad terminū illatū: nō tñ termini ſubſtrati ſūt eēntialiter relatiui: qd requirit ad iſtuz locum ¶ Ad ſecundū dico q ibi nō arguitur a relatiue oppoſitis: qz ſortes nō dicitur pater z filius reſpectu eiuſdez: ſed reſpectu diuerſorum.

Contrariorū quedam ſunt mediata: z quedā imediata. Contraria mediata ſūt illa: inter q cadit aliqua forma media eiuſdē generis: q participat vtrūq extremū: vt albū z nigrū: inter q cadūt rubeū: viride: croceū z alij medij colores. Immediata autē dicunt illa q nō cadit mediū ſm formam: hñ tñ

cadit mediũ ſm ſubiectũ: qđ đr mediũ p abnegationẽ vtriuſ98: vt ſanũ ⁊ egruʒ lignũ eñ nec eſt ſanũ nec egrũ. Loc⁹ a cõtrarijs eſt habitudo vni⁹ cõtrarioꝝ ad reliquũ: ⁊ tenet affirmatiue. ſ. a poſitiõe vni⁹ ad remotionẽ alterius: tam in cõtrarijs mediatis ꝙ̃ immediatis: vt ſortes eſt alb⁹: ergo nõ eſt niger: ſortes eſt ſan⁹ ergo non eſt eger. Maxima. poſito vno cõtrarioꝝ in aliquo ſubiecto: ab eodem remouet̃ reliquũ: qđ patet: q꞉ ꝯtraria ſũt forme maxime diſtantes que viciſſim in ſunt: ⁊ mutuo ſe expellunt: vt patuit in poſtpredicamentis. In ꝯtrarijs aũt immediatis tenet deſtructiue: ſcʒ a negatione vni⁹ de aliquo ſubiecto ad poſitiõeʒ alteri⁹: vt ſortes non eſt ſan⁹: ergo eſt eger. Maxima. Remoto vno cõtrarioꝝ immediatoꝝ ponit̃ reliquũ. Ad hoc auteʒ duo requirunt̃: primo ꝯſtantia ſubiecti ꝙ vicʒ ſubiectũ ſit in reꝝ natura. Et iõ nõ ſequit̃: antichriſt⁹ nõ eſt ſan⁹: ergo ẽ eger Secũdo requirit̃ ꝙ arguat̃ reſpectu ſbiecti determinati. qđ vicʒ ſit aptũ recipere hmõi cõtraria. ⁊ iõ nõ ſequit̃: lignũ nõ eſt ſanum: ergo eſt egrum. q꞉ lignũ non eſt ſubiectũ aptum natũ ad ſuſceptionẽ ſanitatis vel egritudinis. ¶ Sed cõtra predicta arguit̃ de ſcuto cui⁹ medietas eſt alba: ⁊ medietas nigra: q꞉ nõ ſequit̃: hoc ſcutũ eſt albũ: ergo nõ eſt nigrũ: ergo locus a contrarijs nõ tenet affirmatiue. R̃ndeo ꝙ añs eſt falſum: q꞉ tale ſcutum nõ eſt ſimplicit̃ albũ nec ſimplicit̃ nigrũ: ſed tm̃ ſm quid.

¶ Deinde determinat auctor de priuatiue oppoſitis quoꝝ vnũ dicit negationẽ alteri⁹ in ſbiecto apto ad talẽ formã. ¶ Circa qđ notandũ: ꝙ duplex eſt ꝓuatio. q̃dã pfecta: alia impfecta. Priuatio pfecta ſiue ꝓprie ſumpta ẽ q̃ priuat habitum ſeu formã: ⁊ tollit principium ꝓximũ eius: ut cecitas que priuat viſum: ⁊ tollit debitã diſpõem oculi. ad videndũ. De iſta intelligit̃ dictũ ariſt. in predicamentis ꝙ a priuatiõe in habitũ impoſſibilis eſt regreſſus. Alia ẽ priuatio magẜ large ſumpta. que licet priuet habitũ: nõ tamen ei⁹ principiũ corrumpit vt quies eſt priuatio mot⁹: ⁊ tenebra eſt priuatio lucis: ⁊ ignorantia ſcientie. Et ab hac bene eſt poſſibile regreſſus ad habitũ ſeu formã quã priuat. ¶ Locus a priuatiue oppoſitis eſt habitudo priuatiõis ad habitũ: ⁊ ecõuerſo. ⁊ tenet affirmatiue: ſcʒ a poſitiõe vnius ad negationem alteri⁹: vt ſortes eſt vidẽs: ergo nõ eſt cecus: vel eſt cecus. ergo nõ eſt vidẽs Maxima: Poſito vno priuatiue oppoſitorum remouet̃ reliquum. Negatiue ꝟo nõ tenet niſi cum cõſtãtia ſubiecti et tpe determinato a natura. Vñ nõ ſequitur Antichriſtus nõ eſt vidẽs: ergo ẽ cecus: q꞉ antichriſtus nõdũ eſt. Item non ſequit̃: Catul⁹ ante nonũ diem nõ eſt videns: ergo eſt cec⁹: q꞉ nõ habet tẽpus determinatũ a natura ad videndũ. Item nõ ſequit̃. Lapis nõ eſt vidẽs: ergo eſt cec⁹. q꞉ cecitas dicit carẽtiã viſus in ſubiecto apto nato cuiuſmodi nõ eſt lapis. Non valet etiã argumẽtũ a negatiõe act⁹ ad poſitionẽ ꝓuatiõis: q̃n ꝓuatio dicit non ſolũ negationẽ actus: ſed etiã corruptionem principij ipſius: ⁊ ideo de illo q̃ dormit vel claudit oculos nõ ſequit̃: iſte nõ videt actu: ergo eſt cecus.

¶ Conſequenter auctor agit de contradictione ipſam diffiniendo ſic: Contradictio eſt oppoſitio: cuius ſm ſe non eſt dare medium.

Circa qđ notanduʒ ꝙ carere medio aliter cõuenit cõtrarijs imediatis vel priuatiue oppoſitis aliter cõtradictorijs. Cõtraria imediata licʒ nõ habeãt mediũ ſm ſe ſiue ſm formam habẽt tñ mediũ per accidẽs ſiue ſm ſubiectũ: vt lapis nec ẽ ſanus nec eger. Cõtradictoria ꝟo nullo modo habẽt medium. ꝓbat̃: quia q̃n aliq̃d ꝑ ſe ineſt alicui: eius oppoſitũ ſibi nõ cõuenit: nec per ſe nec per accidẽſ. Sed carere medio ineſt cõtradictioni per ſe: vt patet ex eius diffinitione: ergo nullo modo ſibi cõuenit habere mediũ. Eſt aũt duplex cõtradictio: ſcilicet ꝓpoſitionũ ⁊ terminoꝝ. De

pꝛima dictum eſt in pꝛimo tractatu: de ſecunda ꝓo dictum eſt in poſtp̄dicamētis. Terminus enim ſumptus cum negatione: ⁊ ſumptus ſine negatiōe cōtradicunt: vt homo ⁊ non homo. Unde de quolibet verū eſt dicere ꝙ eſt homo: vel nō homo: vt ibi fuit declaratum.

¶ Locus a cōtradictoꝛijs eſt habitudo vnius contradictoꝛij ad reliquum: ⁊ poteſt ſumi ſm vtrāqꝫ contradictionem. Sed in contradictione pꝛopoſitionum debet argui reſpectu hoꝛum pꝛedicatorum verum ⁊ falſum: vt ſoꝛtem currere eſt verum: ergo ſoꝛtem non currere eſt falſum. Maxima: Si vnum contradictoꝛioꝛum eſt verum: reliquum eſt falſū. In contradictione ꝓo terminoꝛum debet argui ab affirmatione vnius ad negationem alterius: vt ſoꝛtes eſt homo: ergo ſoꝛtes non eſt non homo. ¶ Et notandum ꝙ Ariſtoteles ſcdo topicoꝛum ponit duas conſequentias circa oppoſita: quarum vna dicitur conſequētia ecōtrario: alia ꝓo conſequentia in pꝛopoſito. Conſequentia econtrario eſt quando ex oppoſito conſequētis infertur oppoſitum antecedentis: vt ſi eſt homo: eſt animal: ſed non eſt animal: ergo non eſt homo. Conſequentia autem in pꝛopoſito eſt ex qua ex eo ꝙ aliquod pꝛedicatū affirmatur de aliquo ſubiecto oppoſitum pꝛedicati affirmatur de oppoſito ſubiecti: vt iuſticia eſt virt⁹: ergo iniuſticia eſt vicium. Si eñ oppoſitū in oppoſito: ⁊ pꝛopoſitum in pꝛopoſito: hoc eſt: ſi oppoſitum vicij inſit oppoſito iniuſticie: vicium inerit iniuſticie.

Sed cōtra hoc arguit

⁊ videtur ꝙ inter cōtradictoꝛia ſit medium: qꝛ ibi eſt contradictio media: ꝙ ⁊c̄. Rñdeo ꝙ licet inter contradictoꝛia ſit contradictio vel relatio rationis media. ⁊ licet ſit ibi medium ſm ratiōem nō tamen ſm rem. Ipſa etiam relatio rōnis non ſic mediat inter cōtradictoꝛia quin de illa dicatur altera pars contradictionis: ⁊ non ambe partes ſimul: eſt eñ ens vel non ens.

¶ Ulterius determinat auctoꝛ de loco a diſparatis. Sunt aūt diſparata illa que ſic habent rationes ſeparatas ꝙ de inuicem nō poſſunt verificari: vt homo ⁊ aſinus: quantitas ⁊ albedo: licet autē talia poſſent reduci ad aliquā oppoſitionū pꝛedicatarū ſub nulla tamen earum per ſe ⁊ foꝛmaliter includunt.

¶ Locus a diſperatis eſt habitudo vnius diſperatoꝝ ad reliquū: ⁊ tenet affirmatiue vt Soꝛtes eſt homo: ergo nō eſt aſinus. Maxima. De quocūqꝫ dicitur vnum diſperatoꝝ: ab eo remouetur reliquū. Nō tenet autē negatiue: nō enim ſequit: non eſt homo: ergo eſt aſin⁹. Accidentia etiam in concreto cum de ſeinuicem verificent nō ſunt diſperata: vt album eſt quantū: ſed bñ in abſtracto. Albedo eñ non eſt quantitas.

¶ Deinde determinat auctoꝛ de loco a maioꝛi. Eſt autem maius illud qđ ſupponit alteri in potentia vel virtute. minus ꝓo qđ ſupponit ei.

¶ Locus a maioꝛi eſt habitudo maioris ad minus: ⁊ tenet negatiue: vt ſi rex non poteſt debellare caſtrum: ergo nec miles. Maxima. Si illud quod magis videtur ineſſe et nō ineſt: nec illud quod minus.

¶ Locus a minoꝛi eſt habitudo minoris ad maius: ⁊ tenet cōſtructiue: vt miles poteſt debellare caſtrum: ergo ⁊ rex. Maxima. Si illud qđ minus videt ineſſe ineſt: ⁊ illud qđ magis.

Sed cōtra hūc locū ar-

guit ſic. Epiſcop⁹ nō poteſt ducere vxorem: ergo nec ruſticus: ⁊ tamen arguit a maioꝛi ad minus negatiue. Reſpondeo ꝙ licet epiſcopus ſit maioꝛis poteſtatis ꝙ̄ ruſticus: tamen illud pꝛedicatum ducere vxoꝛem nō magis videt ineſſe epiſcopo ꝙ̄ ruſtico: immo ſibi repugnat. In hoc aūt loco nō debet argui a maioꝛi ad minus abſolute: ſed debet argui reſpectu pꝛedicati: qđ magis videt ineſſe vni ꝙ̄ alteri.

Locus a simili

¶ Consequenter determinat auctor de loco a simili. Locus a simili est habitudo vni⁹ similis ad reliquū: ⁊ tenet affirmatiue ⁊ negatiue. Affirmatiue sic. Sicut risibile inest hoī: ita hinnibile equo: sed risibile est ꝓprium hominis: ergo hinnibile equi. Maxima. Si vnū similiū inest: ⁊ reliquū: vel de similib⁹ idem est iudicium. Negatiue sic. Sicut risibile est hominis ita hinnibile equi: sꝫ risibile nō est accñs hominis: ergo nec hinnibile equi. Maxima. Si vnū similiū nō inest: nec reliquū. Et debet argui ꝑ hunc locū de similib⁹ inquantū sunt similia: ⁊ non inquantū sunt dissimilia. Sed contra arguit sic. In loco dialectico inferens debet esse notius illato: sꝫ vnū simile nō est notius altero: ergo locus a simili nō est locus dialecticus. maior est nota: minor ꝓbat: q: similia sunt relatiua q̄ sūt simul natura. Rñdeo q simile pōt capi dupliciter: vel formaliter ꝓ relatiōe similitudinis: vel fundamentaliter. Pmo modo vnū simile nō est notius altero: q: similia sunt relatiua equiparantie. Secundo mō vnū est notius inesse alicui subiecto q̄ aliud alteri: sicut noti⁹ est risibile inesse homini q̄ hinnibile equo: ⁊ hoc mō sumit locus a simili: scꝫ ꝑ fundamento qđ denominat a relatiōe similitudinis. Primo aūt arguendo a simili fm relationē similitudinis est locus a relatiuis: vt sortes ē similis platoni: ergo plato est similis sorti.

¶ Insuꝑ determinat auctor de loco a ꝓportione di. q ꝓportio est rerū differētiū simul habitudo. ¶ Circa qđ notandum q ꝓportio ꝓprie est habitudo vni⁹ quantitatis ad aliā: ⁊ hec est duplex .s. equalitatis: cū scꝫ numer⁹ equalis comparat nūero eq̄li: vt duo ad duo. Alia ē ꝓportio inequalitatꝭ: cū scꝫ numeri sūt inequales. Vñ aliqñ numer⁹ maior cōtinet minorē bis: vt se habent quattuor ad duo: ⁊ sic est ꝓportio dupla: aliqñ cōtinet ipm ter: vt sex ad duo: ⁊ sic ē ꝓportio tripla. aliqñ ꝟo quater: ⁊ sic est ꝓportio quadrupla: ⁊ sic in infinitū. aliqñ ꝟo numerus maior cōtinet totū minorē numerū ⁊ aliquā ꝑtem ei⁹: ⁊ hoc fit multis modis. Si eñ totū cōtineat ⁊ mediam ꝑtē eius dr̄ ꝓportio sexquialtera. vt tria ad duo. Si aūt cōtineat totū ⁊ tertiā ꝑtē eius dr̄ sexquitertia. sic quattuor ad tria. Si ꝟo totū ⁊ quartā ꝑtem cōtineat dr̄ sexquiquarta: vt quinqꝫ ad quattuor: ⁊ sic deinceps: deinceps. de quo perampli⁹ alr̄s videbit. Proportio aūt fundat sup ꝓportiones: est eñ vt dicit Euclides quinto geometrie similitudo ꝓportionū: ⁊ hoc dupliciꝭ: q: vel fm identitatē excessus vl' fm idētitatē ꝓportionis: si sit identitas vl' equalitas excessus. dr̄ ꝓportiōabilitas arismetrica: vl' sicut se habent sex ad quattuor: ita octo ad sex. Sicut eñ sex excedūt quattuor in duab⁹ vnitatib⁹: sic octo sex. Si aūt sit equalitas ꝓportiōis: sic dr̄ ꝓportionalitas geometrica: eo q maxime valet ad geometricas mensuras. Geometre eñ fm eandē mensurā ꝓportionē mensurāt vt sicut sex se habet ad q̄tuor: sic duodecim ad octo. Sicut eñ sex ad quattuor est ꝓportio sexq̄altera: sic duodecim ad octo. Est ergo ibi eēntialitas vl' idētitas ꝓportiōis: nō tamen excessus. pl⁹ eñ .xij. excedit. viij. q̄ sex quattuor. Sicut aūt sumit ꝓportio in numerꝭ: sic suo mō pōt sumi in magnitudinib⁹. ¶ Notādū insuꝑ q ꝓportio aliqñ sumit a doctorib⁹ ꝓ habitudine rerū eiusdē generꝭ: que in quadā cōmensuratiōe cōsistit: fm quā excessum aliquotiens sumptū reddit excedens. Proportionalitas ꝟo ꝓ simili habitudine rerū alteri⁹ generis. Sepe tñ vnū sumit ꝓ reliquo. Vnde ꝓportio large pōt sumi ꝓ quacunqꝫ habitudine: vbi etiā est cōuenientia fm analogiā. Locus a ꝓportione est habitudo vnius ꝓportionabiliū ad reliquū: vt sicut se habēt quattuor ad duo: ita sex ad tria: sꝫ quattuor ad duo est ꝓportio dupla: ergo sex ad tria est ꝓportio dupla. Maxima. De ꝓportionabilib⁹ idem est iudiciū. Et ꝑ hūc locū pōt argui a transmutata ꝓportiōe: q: fm Euclidē. Si aliq

quantitates ꝓpoꝛtionabiles fuerũt ꝑmutate ꝓpoꝛtionabiles erũt: vt ſicut ſe habent quattuoꝛ ad duo: ita ſex ad tria. igit compando primũ ad tertiũ: ⁊ ſecundũ ad quartũ: ſic ſe habẽt quattuoꝛ ad ſex: ſic ⁊ ad tria: ſed quattuoꝛ ad ſex ẽ ꝓpoꝛtio ſexquialtera: ergo duo ad tria erit ꝓpoꝛtio ſexqaltera. Differt autẽ loc⁹ iſte a loco a ſimili: qꝛ ſimilitudo ꝓprie dicit conuenientiã in qualitate. Eſt eĩ ſimilitudo rerũ differentiũ eadẽ qualitas: ʒ poſſʒ extendi ad qualitatẽ eſſentialẽ. Unde dicit auc. ꝙ in loco a ſimili accipit compatio ſm ſimilitudinẽ inherentiũ. Inherẽtia eñ ꝓprie reperit in accidentalib⁹: ʒ large extendat ad qualitates ſubſtãtiales Inter accidentia aũt ſenſibilioꝛ eſt qualitas: ideo magis ꝑcipit ipſam inherere. ꝓpoꝛtio autẽ dicit compationẽ quantitatũ: ⁊ large extendit ad ſimilẽ habitudinem quarũcunq rerũ: vbi etiã nulla eſt cõuenientia in qualitate eẽntiali vel accidentali: ſʒ tñ ſm analogiam.

¶ Ulteri⁹ determinat auctoꝛ de loco a tranſumptiõe. Eſt aũt duplex tranſumptio. Quedã eſt qñ vna dictio vl oꝛatio ſignificans vnũ tranſumit ad ſignificandũ aliud ꝓpter ſimilitudinẽ i eis reptã: vt ridere qđ ſignificat riſum p os emittere tranſumit ad floꝛe: qꝛ vtrunq ẽ gaudioſum: ⁊ iſta trãſumptio ptinet ad ſophiſticã. Alia eſt tranſũptio qñ nomen magis notũ ſumit ꝓ nomĩe min⁹ noto: vt ſi ponat ſapiẽs ꝓ philoſopho: ⁊ iſta pertinet ad dialecticã. Loc⁹ a tranſumptiõe eſt habitudo noĩs magis noti ad nomẽ min⁹ notũ: ⁊ tenet affirmatiue ⁊ negatiue: vt ſapiens currit: ergo phs currit. Maxima: Quicqd cõuenit alicui ſub nomine magis noto: ꝯuenit ei ſub noĩe min⁹ noto. Et differt loc⁹ iſte a loco a nominis interptatiõe: qꝛ ibi accipit diffinitio noĩs: hic aũt nomẽ magis notũ ꝓ min⁹ noto.

¶ Circa qđ notandũ ꝙ ſm aliquos iſte loc⁹ eſt idẽ cũ loco a noĩs interpretatione: qꝛ tranſumptio ⁊ tranſumptũ eandẽ rẽ impoꝛtãt: ſicut interptatio ⁊ interptatũ Alij vo ſequẽtes auct. diſtinguũt locũ iſtũ ab illo: qꝛ in loco a noĩs interptatione ſumit diffinitio noĩs q̃ cõuertit cuʒ interptato. In hoc aũt loco nomen magis notũ ſumit ꝓ noĩe min⁹ noto: ſiue impoꝛtet eandẽ rem cõuertibilr ſiue non.

¶ Demũ determinat auctoꝛ de loco ab auctoritate. Eſt aũt auctas iudiciũ ſapientis vel experti in ſua arte: vñ a rei iudicio denotat locus iſte. Loc⁹ ab auctoritate eſt habitudo auctoꝛitatis ad illđ qđ p eã ꝓbat: ⁊ tenet affirmatiue: vt philoſoph⁹ dicit celũ eſſe volubile: ergo eſt volubile. Maxima. Cuilibet experto in ſua ſcientia credendũ eſt. Qđ ẽ intelligẽdũ de his q̃ dicunt ab experto inquantũ exptus. Et ideo nõ ſequit: Ariſ. dicit mundũ nõ incepiſſe: ergo mund⁹ nõ incepit. Nõ eñ Ariſt. fuit expertus in oĩbꝰ dictis ſuis. Iſte aũt loc⁹ nõ tenet negatiue. vñ nõ ſequit: Ariſt. nõ dicit eſſe decem oꝛbes celeſtes: ergo nõ ſunt. De hoc dicit frat ocbã ꝙ locus ab auctoꝛitate ẽ debilis niſi arguat ab auctoꝛitate illi⁹ q̃ fallere nec falli põt. Et ideo nõ ſequit: Ariſt. dicit hoc: ergo eſt verũ: qꝛ ipẽ decipi potuit. Nec ſeqtur: Aſtrologus dicit ſic: ergo ita eſt: quia quilibet aſtrolog⁹ decipi ⁊ decipere potuit. Multi etiã putant experti q̃ nõ ſunt ⁊ licet habeãt memoꝛiã eoꝝ que viderũt vel audierũt: de his tñ certũ iudiciũ non habent. Multi namq memoꝛia vigẽtes habent iudicium valde debile: veruntãmen qui experti cõmuniter reputantur cum reuerentia exhibenda: ⁊ dicta eoꝝ non ſpernant nec repꝛobent: nec negent antequã cõſtiterit ꝙ ſint diſſona veritãti: ſed ſuſpẽſa teneat ſnĩa: ſiue ſint dicta antiquoꝝ: ſiue modernoꝝum.

Sequitur de locis medijs ⁊c.

Poſtq̃ auctoꝛ determinauit de locis extrinſecis: hic ꝯñter determinat de locis medijs.

Prius aũt auctoꝛ determinat de locis extrinſecis q̃ medijs: qꝛ intrinſecum et extrinſecum opponunt. Oppoſita autem iuxta ſe poſita magis elucęſcunt. Quid autem ſit locus medius dictum eſt prius: ⁊ diuidit per locum a coniuga-

tis: a caſibus: ⁊ a diuiſione. Coniugata ſunt abſtractum ⁊ concretum. Abſtractū po dicit̄ principale: ⁊ concretum dicitur ſumptum: q2 ſumit̄ ab alio: vt album ab albedine. Que dicunt̄ coniugata ꝓpter cōnexionem quā habent adinuicem. Significant em̄ licet alio modo q2 cōcretū ſignificat formā cum cadētia ſiue inherentia ad ſubiectum: abſolutū po ſine tali cadentia. ¶ Loc⁹ a coniugatis tenet affirmatiue vt albedo eſt colo2 ergo album eſt colo2atum. Maxima: ſi abſtractū dicat̄ de abſtracto: ⁊ cōcretū de cōcreto ⁊ econuerſo. ¶ Circa qđ notandū q̄ hec nō habet veritatē in cōcretis de genere ſubſtantie. Unde nō ſequit̄: homo eſt animal: ergo humanitas eſt anialitas. Item nō tenet iſte locus niſi in p̄dicamentis per ſe. Unde non ſequit̄: album eſt quantum: ergo albedo eſt quantitas. ¶ Notandū inſup q̄ abſtractū pōt dupliciter cōſiderari. vno mō vt info2mat ſuum ſubiectū: ⁊ dat ei eſſe: ⁊ ſic ab abſtracto ad concretū eſt locus a cauſa formali ad ſuum effectum. Alio modo inquantū prim cōuenit cum ipſo: ⁊ partim differt: ⁊ ſic ſumit̄ ab eis locus a cōiugatis. Caſus dicunt̄ cōcretum cū aduerbio: q̄ dicunt̄ caſus: q2 cadunt ab abſtracto: vt bonum ⁊ bene a bonitate. Licet aūt in cōiugatis vnū cadat ab alio: non tū ambo a tertio. Locus a caſib⁹ ē habitudo vnius caſuum ad reliquū: vt iuſtum eſt bonum: ergo qđ iuſtum fit bene fit. Maxima. Si concretum aſſerat̄ de concreto: ⁊ aduerbium de aduerbio.

Diuiſionum alia fit per negationē: vt ſortes aut eſt hō: aut non homo. Alia fit per affirmationē: ⁊ hec fit tribus modis per ſe: ⁊ trib⁹ modis p accidens. Primus modus per ſe eſt diuiſio generis in ſuas ſpecies/vel differentias: vt animalium aliud rationale/aliud irrationale. vl' animaliū aliud hō: aliud brutum. Secundus eſt diuiſio toti⁹ integralis in ſuas partes: vt domus alia pars eſt tectū alia fundamentū ⁊c. Tertius eſt nominis in ſignificatiōes: vt canis alius latrabilis alius piſcis marin⁹ aliud ſydus celeſte. Et notandū q̄ licet ſignificata accidant voci ſm ſe conſiderate vt eſt quedā qualitas: de tertia ſpecie qualitatis continent̄ tū p ſe ſub ea inquantum eſt ſignificatiua.

¶ Diuiſio etiā p accidens eſt triplex: q̄dam em̄ eſt ſubiecti in accidētia: vt animaliū: aliud ſanum: aliud egrū. Scđa ē accidentis in ſubſtantia: vt ſano2ū aliđ homo: aliud brutū. Tertia eſt accidentis in accidētia: vt ſano2 aliud eſt albū: aliud eſt nigrū. Et dr̄ hec diuiſio p accidens: q2 membra diuidētia accidunt diuiſo: nec per ſe continent̄ ſub eo. Locus a diuiſione eſt habitudo vni⁹ diuidentium ad reliquum. ⁊ tenet affirmatiue et negatiue qn̄ diuiſio fit p duo mēbra immediata: vt homo eſt animal rationale vel irrationale: ſed eſt animal rōnale: ergo nō eſt irrationale. Sortes eſt homo vel non homo: ſed nō eſt nō homo: ergo eſt hō. Maxima: poſito vno cōdiuidentiū immediato2 i aliq̄ ſubiecto ab eodē remouet̄ reliquū: ⁊ remoto vno ponit̄ reliquū Et hoc hʒ veritatē qn̄ vnū diuidentiuʒ aſſerit̄ vel negat̄ de aliquo cōtento ſb diuiſo. ⁊ iō non ſequit̄. Lapis nō eſt anial rōnale: ergo eſt irratiōale: quia lapis nō continetur ſub animali. In diuiſiōe autem que continet plura membra bñ arguit̄ affirmatiue: ſed nō tenet negatiue niſi a negatione ſufficienti termino2um ad poſitionem vnius: vt ſortes nec ē albus nec rubeus nec viridus: ⁊ ſic de alijs medijs colo2ibus: ergo eſt niger. Et notandū q̄ membra diuidentia alicui⁹ diuiſionis poſſunt dupliciter conſiderari. Uno mō ſm rōnes ꝓprias eo2um: ⁊ ſic ſunt oppoſita vel diſperata. Et ab ipſis ſumit̄ locus extrinſecus. Alio modo cōſiderant̄ inquantum partim conueniūt cum diuiſo ⁊ partim differunt: ⁊ ſic faciunt locum a diuiſione.

¶ Explicīunt loci dialectici.

Incipiūt fallacie ſyllogiſmorū ꝛc̄.

Poſtq̄ auctor determinauit in precedētibꝫ de ſyllogiſmo dialectico: hic ꝯñter determinat de ſyllogiſmo ſophiſtico. Ad cuius euidentiam diuidit ſyllogiſmū in demonſtratiuū dialecticū ꝛ ſophiſticū. Syllogiſmꝰ demonſtratiuꝰ ē q ex primis veris eſt ſyllogizatꝰ: aut ex talibꝫ que ꝑ aliqua prima ꝛ vera principiū ſue cognitiōis ſumpſerunt. demōſtratio em̄ aliqñ fit ex ꝑncipijs ſimpliciter primis: que ꝯgnoſcuntur cognitis terminis ita q̄ cognitio eorum non dependet ex alijs prioribus: et quo ad hoc ſyllogiſmꝰ demonſtratiuus dicit̄ eſſe ſyllogizatus ex primis verꝫ ſaltē qñ ꝓo demōſtratio fit ex principijs q̄ nō ſūt ſimpliciter principia reſpectu aliquorū: ſunt tamē cōcluſiones reſpectu ꝑncipiorum primoꝝ: vt dictū eſt ſecundo capitulo de locis dialecticis: ꝛ quo ad h̄ dicitur aut ex talibꝫ que per aliq̄ prima ꝛ vera principiū ſue cognitiōis ſumpſerunt: Talia em̄ lꝫ nō ſint ſimpliciter ꝑma: tñ euidenter poſſunt demonſtrari ex ꝑmis principijs. ¶ Notandū aūt q̄ in demōſtratione ꝓpter quid ꝛ potiſſima diffinitio ſubiecti eſt mediū ad ꝓbandū paſſionem de ſubiecto. Et ideo de tali dic̄ ariſto. 1. poſterioꝝ q̄ augentur demonſtrationes nō ꝑ media ſed in poſt aſſumendo ꝛ in latus. Cū em̄ vniꝰ rei ſit tm̄ vna diffinitio quiditatiua nō poterit in tali demonſtratōe eadē paſſio ꝓbari de ſubiecto ꝑ plura media. Et ideo demōſtrationes nō augent̄ ſeu nō multiplicātur ꝑ media: ſed in poſt aſſumendo bñ multiplicant̄: videlꝫ ſumendo ſub minori extremitate: vt ſi arguat̄ ſic. Omnis ſubſtantia corporea animata ſenſibil' eſt egrotabilis. Omne animal eſt ſubſtantia corporea aniāta ſenſibil': ḡ omē aial eſt egrotabile. Et tūc pōt multiplicari hec demonſtratio ſumendo ſub aiali aliqd inferiꝰ ſic arguendo. Omē anial eſt egrotabile: oīs hō eſt anial: ḡ oīs homo eſt egrotabilis. Pōt etiā multiplicari in latus aſſumendo vicꝫ plures ſpēs cōtentas ſub aniali: vt equus eſt aīal: ḡ equꝰ eſt egrotabilis: ꝛ ſic de alijs. Per ſyllogiſmū aūt demonſtratiuū generat̄ i nobis ſcientia. Demonſtratio em̄ eſt ſyllogiſmus faciens ſcire. Hoc aūt non intelligit̄ de ſcientia cōmuniter ſumpta: que eſt apprehenſio veritatis qualitercunq̄ ſe habentis: ſed de ſciētia ꝓprie ſumpta que ſm̄ Sco. in ꝓlogo ꝑ. ſen. eſt cognitio certa abſq̄ deceptione vl' dubitatione: de cognito neceſſario cauſata a cauſa euidente ꝑ diſcurſum ſyllogiſticum. hoc apparet ex diffinitiōe ſcire ꝑmo poſteriorū: vbi dicit q̄ ſcire opinamur vnūquodque ſimpliciter ꝛ non ſophiſtico modo qđ eſt ſecundū accidens cū cauſā arbitramur cognoſcere ꝓpter quā res ē ꝛ qm̄ illiꝰ rei eſt cauſa: ꝛ nō eſt cōtingere aliter ſe habere: vbi ꝑ illud qđ dicit̄ ꝛ nō ſophiſtico modo qđ eſt ſcđm accidēs: excludit̄ omnis incertitudo ꝛ cognitio apparens ꝛ ſm̄ quid. Per hoc aūt q̄ đr arbitramur cognoſcere cauſaꝫ rei deſignatur noticia euidens principiorū. Per h̄ aūt q̄ dicit̄ ꝛ quoniā illiꝰ eſt cauſa denotat̄ applicatio principioꝝ ad cōcluſiōes ꝑ diſcurſum ſyllogiſticū. Per hoc aūt q̄ dicit̄: non cōtingit aliter ſe habere notatur neceſſitas ꝯcluſionis: vbi eſt neceſſaria cōnexio predicati ad ſubiectū: ꝛ ſic ē immutabil' veritatꝫ quantū ad eſſe q̄ditatiuū ꝛ ſpecificū: qđ abſtrahit ab exiſtētia: que de ſe eſt variabilis: ex quo infert ꝑhus q̄ demonſtratio ꝑ quam generatur ſcientia eſt ex primis īmediatis prioribus notioribus cauſiſq̄ concluſionis. Per prima intelligit ꝑncipia que ſunt immediata: ꝛ propoſitiōes per ſe notas non indigentes per aliud probari: que ſunt priores natura ꝛ notiores ipſa concluſione cum dependeat ab ipſis.

¶ Syllogiſmus dialecticus eſt qui ex probabilibꝫ eſt ſyllogizatus. Sūt autē probabilia que videntur omnibus aut pluribus aut ſapientibus. Aliq̄ nanq̄ apparent vera oīmibꝫ: vt q̄ omis mr̄ dili

git filiū: aliq̄ vo n̄ oībꝫ ſꝫ plibꝫ: vt ꝙ omnis hō deſiderat ſcire. Alia vo ſapientibus ſolum: vt ꝙ ſol ſit maioꝛ tota terra. Per ſyllogiſmū aūt dialecticū generat̄ opinio: qua quis adheret alicui parti cōtradictiōis cū formidine de oppoſito: ꝫ lꝫ iſte ſyllogiſm⁹ aliqn̄ ꝓcedat ex neceſſarijs ſicut demonſtratiuꝰ non tn̄ ex euidenter notis. Syllogiſm⁹ ſophiſtic⁹ eſt qui apparet eſſe ſyllogiſm⁹: ꝫ non eſt. vel qui eſt ſiyllogiſm⁹: ſꝫ nō eſt cōueniēs rei. In hac diffinitiōe ponunt̄ due ꝑtes Prima eſt ꝙ ſyllogiſm⁹ ſophiſtic⁹ apparet eſſe ſyllogiſmus ꝫ nō eſt. In quo denotat̄ ſyllogiſm⁹ peccans in forma. Talis em̄ nō eſt ſyllogiſm⁹: qꝛ in ipſo nō ſeruat̄ forma ſyllogiſtica ſꝫm debitū modū ꝫ figurā: vt homo eſt ſpecies: ſortes ē homo: ergo ſortes eſt ſpecies. Scd̄a ꝑs huius diffinitiōis eſt: ꝙ ſyllogiſm⁹ ſophiſticus eſt qui eſt ſyllogiſm⁹: ſed nō coueniens rei. In quo tangit̄ ſyllogiſmus peccans in materia: qn̄ vicꝫ aliqua ꝑmiſſaꝝ eſt falſa. Talis em̄ lꝫ ſit vere ſyllogiſm⁹ qꝛ in debito mō ꝫ figura: nō tn̄ eſt coueniens rei: qꝛ nō ꝓcedit ex ꝓbabilib⁹ realiter, ſed tm̄ apparenter: vt om̄is homo eſt ſpecies: ſortes eſt hō: g̊ ſortes eſt ſpēs Aliquis vo ſyllogiſm⁹ peccat in vtroqꝫ videlꝫ tā in materia ꝙꝫ in forma: vt omnis hō eſt aīal: nullū riſibile eſt hō: ergo nullū riſibile eſt aīal: ꝗ quidem peccat in materia: qꝛ minoꝛ eſt falſa. ꝫ ī forma: qꝛ diſponit̄ in pꝛima figura: in qua minoꝛi exiſtēte negatiua nihil ſequitur. In p̄ſenti igit̄ tractatu agit̄ de ſyllogiſmo ſophiſtico quantū ad eius compoſitionem ꝫ ſolutionem qui dicit̄ tractatus fallaciarū: qꝛ ſophiſta per huiuſmodi ſyllogiſmū intendit fallere reſpondētem. Et eſt iſte tractat⁹ vtilis: qꝛ nō poteſt malū euitari niſi cognoſcat̄. Per huiuſmodi nanqꝫ tractatū poteſt ſtudioſus depꝛehendere omnes defectus argumentoꝛū peccantiū in forma in quacunqꝫ materia fiant. Dicit̄ etiam de ſyllogiſmis ſophiſticis elenchis: id ē apparētibus ꝫ non exiſtentibꝫ. Verus em̄ elenchus eſt ſyllogiſm⁹ cōtradictionis ꝯcluſionis. Sophiſta aūt non vere ſed apparenter tm̄ infert contradictionē concluſionis reſpondentis. Dicit̄ quoqꝫ ſyllogiſm⁹ ſophiſticus apparens ꝫ non exn̄s nō ꝙ ſit non ens ſimplr̄: ſed ꝙ nō eſt talis qualis apparet eſſe. Apparet em̄ eſſe dialecticus ꝫ nō eſt: ſicut auricalcum licet ſit aliquod ens exiſtens: non tamen eſt aurum quod apparet eſſe.

Notandū inſuper ꝙ licet habitus logice ꝗ docet cōponere ſyllogiſmū ſophiſticum ꝫ ipſum ſoluere ſit habitus ſcientificus. Sophiſta tn̄ ſꝫm philoſophū non eſt ſciens: qđ eſt intelligendum quantum ad habitū generatum per ſyllogiſmū ſophiſticum. Per ipſum autem no generatur habit⁹ ſcientificus: ſed talis ſyllogiſm⁹ ordinatur ad deceptionem reſpondentis ꝫ apparentem ſcientiam opponentis.

Item Notandū ꝙ ad ſyllogiſmum ſophiſticū poteſt reduci ſyllogiſm⁹ falſigraphus: qui ſcꝫ procedit ex pꝛincipijs alicuius ſcientie male intellectis. exemplum. pꝛincipiū eſt in geometria: circulus eſt figura plana vnica linea contenta: in cuius medio eſt punctus: a ꝗ om̄s linee ducte ad circumferētiā ſunt equales. Si igitur aliquis ab illo puncto ꝗ dicitur centrum circuli ducat duas lineas ad circumferentiā vnam recte ꝫ aliam tortuoſe: ꝫ arguat ſic. Omnes linee ducte a centro circuli ad circumferentiā ſunt equales: linea recta ꝫ curua ſt̄ huiuſmodi: ergo ſūt equales: talis facit ſyllogiſmū falſigraphū: ꝓcedendo ex illo pꝛincipio male intellecto. Illud em̄ pꝛincipium intelligit̄ in lineis rectis: ꝫ ipſe arguit ex vna linea recta et alia curua: quia vo ſyllogiſmus eſt inſtrumentum diſputationis: ſyllogiſmus quidem demonſtratiuus eſt inſtrumentū diſputationis doctrinalis. dialectic⁹ aūt diſputatiōis dialectice temptatiue: ꝫ ſophiſticus diſputatiōis ſophiſtice: ideo auctoꝛ cōuenienter deſcribit diſputatiōꝫ dicēs

¶ Diſputatio eſt actus ſyllogiſtic⁹ vnius ad alterũ ad propoſitũ oſtendendũ.

Circa qð notãdũ: ꝙ aliter diſputatio eſt actus ſyllogiſticus ſiue fact⁹ per ſyllogiſmũ: ⁊ aliter eſt actus vnius ad alterũ: ſeu opponentis ⁊ reſpõdentis. Eſt eñ actus ſyllogiſmi vt inſtrumenti per quod fit diſputatio: ⁊ eſt actus ꝓponentis ⁊ reſpõdentis: vt efficientis ꝑncipalis: ⁊ talis actio ordinatur ad ꝓpoſitũ oſtendendũ ſeu aliquid concludendum ſm quattuor fines ad quos ordinaẽ. iuxta eꝯ quattuor ſpecies: que ſũt doctrinaẽ: dialectica: tẽptatiua ⁊ litigioſa ſeu ſophiſtica. Diſputatio doctrinalis eſt q̃ ex ꝓprijs ꝑncipijs alicuius ſcientie ſyllogizat. ⁊ nõ ex his que videntur reſpõdẽti. Cũ eñ doctrinalis ſit generatiua habitus ſcientifici per ſyllogiſmũ demonſtratiuũ: oportet ꝙ ꝓcedat ex principijs ſcientie que generatur: ſiue videãtur reſpondenti: ſiue nõ. Vñ ipm addiſcentez oportet credere magiſtro docẽti. ¶ Diſputatio dialectica eſt que ex ꝓbabilib⁹ et collectiua contradictionũ. Procedit enĩ ex ꝓbabilibꝫ: quia ordinaẽ ad generandũ opinionez que generatur ex ꝓbabilibꝫ: ⁊ ſic eſt collectiua cõtradictionũ: quia ex ꝓbabilibꝫ põt argui ad vtrãqꝫ partẽ cõtradictionis: ⁊ licet huiuſmodi diſputatio nõ poſſit generare opinionẽ de duobus cõtradictorijs in eodem tempore ⁊ reſpectu eiuſdez: qꝛ nullus põt ſimul cõtradictoria opinari: bene tamen põt in diuerſis tẽporibꝫ: ⁊ etiã in eodẽ tẽpore reſpectu diuerſoꝝ. Dicitur etiã collectiua ꝯtradictionũ: quia põt cauſare dubitationẽ de vtroqꝫ contradictorioꝝ: licet autez diſputatio dialectica ordineẽ ad generandũ opinionẽ ex conſequenti, tamen ordinatur ad diſciplinã vel ſcientiã ad quã opinio diſponit. ¶ Diſputatio tẽptatiua eſt: que ex his q̃ videnẽ reſpõdenti ſyllogizat: ⁊ que neceſſe eſt illũ ſcire: quoꝝ ſe ſimulat habere ſcientiam. Cũ eñ talis diſputatio ſit ad habendũ experientiã de ſcientia reſpõdentis: ⁊ huiuſmodi experientia ſumatur arguẽdo ab his que videnẽ reſpõdenti: oportet in hac diſputatione ꝓcedere ex his que ſibi ſunt ꝓbabilia: ſiue ſint vere ꝓbabilia ſiue apparẽter. Ex quo patet ꝙ nõ ſolum ſyllogiſmus dialecticus: ſed etiaz ſophiſticus põt eſſe inſtrumentũ diſputationis. Et qꝛ in qualibet ſciẽtia p̃ſupponũtur ꝑncipia cõmunia ⁊ ignorantẽ cõmunia: neceſſe eſt ꝓpria ignorare: iõ hec diſputatio habet fieri ex ꝑncipijs cõmunibus: q̃ neceſſe eſt illũ ſcire qui habet aliquã ſcientiã ſi etiã examen fiat in ꝓprijs oportet etiam temptandũ ſcire ꝓpria. ¶ Diſputatio ſophiſtica ẽ que ex apparenter ꝓbabilibꝫ ſyllogizat. Cuius rõ ẽ: qꝛ ipa fit ad generandũ apparenter ſciẽtiam in opponẽte: ⁊ deceptionẽ in reſpõdente. Qð habet fieri ꝓcedendo ex apparentibꝫ: ⁊ ordinaẽ ad quinqꝫ metas: đ quibꝫ ꝯſequenter dicetur. Talis etiam diſputatio dicitur litigioſa ꝓpter commotionẽ ad iram ⁊ rixaz. ¶ Et notãdũ: ꝙ iſte quattuor ſpecies nõ ſũt ꝓprie ſpecies diſputatiõis: ſicut nec ſyllogiſmus ſophiſticus peccans in forma eſt ſpecies ſyllogiſmi: qꝛ rõ ſeu diffinitio ſyllogiſmi ſibi nõ ꝯuenit: quare nõ eſt ꝓprie ſyllogiſmus: ſed paralogiſmus ſeu apparens ſyllogiſmus. Sic etiã diffinitio diſputatiõis nõ cõuenit diſputatiõi ſophiſtice. Dicũtur igitur ſpecies large ⁊ modi ſeu manerice. ⁊ licet nõ ſint niſi tres ſpecies ſyllogiſmi ſm triplicẽ materiã ſyllogiſmi. Syllogiſmus eñ demõſtratiuus ꝓcedit ex neceſſarijs ⁊ euidentib⁹. Dialecticus autez ex ꝓbabilibꝫ. Sophiſticus vero ex apparentibꝫ: Ponũtur tamẽ quattuor ſpecies diſputatiõis iuxta eius q̃ttuor fines. ¶ Diſputatio eñ doctrinaẽ ordinatur ad generandũ ſcientiã: dialectica ad opinionẽ: tẽptatiua ad ſcientiã experiendã in reſpondente: ⁊ ſophiſtica ad apparentẽ ſcientiã opponentis. ⁊ deceptionẽ reſpõdentis: licet autẽ apparẽs ſcientia ſit finis ꝑncipalis ſophiſte: ſunt tamẽ alij quinqꝫ fines minus ꝑncipales ordinati ad illum finem. Sophiſta eñ

nō ducit aliquē ad illos fines min⁹ pͥncipales:niſi vt appareat eſſe ſapiens:et illi fines dicunꝰ mete:Eſt aūt meta incōueniēs ad qđ opponēs ſophiſta nititꝰ ducere reſpōdentē:qđ quidē dr̄ meta tranſſūptiue. Meta eni ꝓprie dicta ē terminus alicui⁹ ſpacij:ꝛ dr̄ a metior metirꝫ q: ꝑ tales terminos metitꝰ q̄ntitatē agri vel alicui⁹ ſpacij. Meta igitꝰ diſputationis ſophiſtice eſt termin⁹ vltra quē non ꝓcedit diſputatio ſophiſtica:ſed ipō habito ceſſat diſputatio. Et ſūt q̄nq3.ſ.redargutio:falſū:inopinabile:ſolecciſm⁹ ꝛ nugatio. ¶ Redargutio ē ꝓnegati cōceſſio:ꝛ ꝓcōceſſi negatio vi argumētationis:ꝛ in eadem diſputatiōe. Et dr̄ vi argumētatiōis:q: ſi aliq̄s volūtarie ſuſtineat ꝯtradictoria:nō ꝓpꝰ hoc dr̄ redargutus. Si etiā in diuerſis diſputatiōibus hoc fiat:nō ꝓpter hoc reducitur ad metam redargutiōis:q: nō ducitꝰ ad icōueniēs apparens aſtantibꝫ. ¶ Falſum eſt manifeſte falſi ꝯceſſio:vt ſi ꝯcedatꝰ ignez nō eſſe calidū. Vñ licet ſophiſta ducat reſpōdentē ad falſū occultū:nō ꝓpꝰ hoc ducitꝰ ad metā falſi:vt ſi faciat ſibi cōcedere q̄ ſol ſit minoꝛ tota terra. ¶ Inopinabile eſt qđ cōtra opinionem oim aut plurīū:ꝛ maxime ſapientiū:vt matrē nō diligere filiū:ꝛ hec dr̄ meta q̄ meta falſi: q: licet oīe manifeſte falſū ſit inopinabile:nō tñ oē inopinabile ē manifeſte falſum:imo multa inopinabilia que.ſ.ſūt ꝯtra opinionē pluriū ſūt vera:vt patet i theologia ꝛ philoſophia de opiniōe cōmuni ꝛ opiniōe doctoꝝ ſubtilis. ¶ Solecciſmus eſt vitiū in oꝛatiōe ꝯtra regulas artis grāmatice factū:vt ſi aliq̄s ducatur ad ꝯcedendū iſtā:vir mea:ſponſa meus:ducitur ad metā ſolecciſmi:ꝛ pertinet ad grāmaticū ingētū dicit icōgruitatē oꝛōnis:ad logicū aūt ingētū impedit veritatē ꝓpoſitiōis. ¶ Nugatio eſt vnius ꝛ eiuſdē in eadē ꝑte oꝛōnis inutilis repetitio:vt dicēdo homo homo currit. ꝛ dicitꝰ in eadē ꝑte:q: ſi in diuerſis ꝑtibꝫ fiat nō erit nugatio:vt hō eſt hō. Et dicitur inutilis:q: ſi fiat cauſa oꝛnatus vel expͥſſiōis maioꝛis nō eſt nugatio:vt deus deus meus.

F Allacia ꝛc. Poſtq̄ auctoꝛ in ꝓcedentibꝫ determinauit de ſyllogiſmo ſophiſtico et eius metis:cōſequēter determinat de locis ſophiſticis ſeu fallacijs. Et primo diffinit fallaciā in cōmuni dicens: q̄ fallacia ē idoneitas ad decipiēdū faciens credere de non ente q̄ ſit ens: vel de ente q̄ ſit nō ens mediāte phantaſtica viſione. ¶ Circa qđ notandū q̄ fallacia dupliciter capitꝰ. Vno mō paſſiue: ſc3 que eſt ex deceptiōe illi⁹ q̄ paralogizatur.ſ.reſpōdentis. Et tūc diffinitꝰ ſic: Fallacia eſt deceptio imperiti in arte ſophiſtica ꝓpter ignoꝛantiā artis ſophiſtice. Alio mō capitꝰ fallacia ꝑ cauſa hui⁹ deceptiōis: ſc3 ꝑ loco ſophiſtico i q̄ fūdātur argumēta ſophiſtica:ꝛ iſto mō ſumitur in hac diffinitiōe. ¶ Vlteri⁹ ſciendū q̄ in oī fallacia eſt duplex cā:ſc3 apparētie:que mouet ad credendū illud qđ nō eſt:ꝛ cauſa defectus que facit creditum eſſe falſum:ꝛ latet ſub cauſa apparentie ſicut in fallacia equocatiōis. Cauſa apparentie eſt vnitas vocis:cui videtꝰ coꝛreſpondere vnū ſignificatū:ſꝫ ſb̄ q̄ latet cauſa defectus.ſ.pluralitas ſignificatoꝝ. Ratione igitur cauſe apparentie fallacia ſeu locus ſophiſticus habet q̄ ſit idoneitas decipiēdi:q: tali apparentia in dictiōibꝫ vel rebꝫ ſumitꝰ ꝑ intellectū diſcurrentem aptitudo ad decipiendū:ſicut a loco dialectico elicitꝰ ꝯueniēs argumētū:hoc autē fit mediāte phantaſtica viſiōe ſiue cognitiōe intellectus mittit alligati phātaſie:q̄ ſepe decipitꝰ:nō aūt intellect⁹ pure ꝛ imixtus. Fallacia aūt in cōmuni diuiditꝰ ꝑ fallaciā in dictiōe:ꝛ ꝑ fallaciā extra dictionē. Fallacia in dictiōe eſt cui⁹ cauſa apparētie ſumitꝰ ex ꝑte dictiōis:cuius multitudo ſignificatoꝝ ſepe ignoratur:ꝛ ſumitꝰ hic dictio nō ꝑ voce incōplexa tm̄:ſed ꝑ voce ſignificatiua q̄ dr̄ vel ꝓfertꝰ ſiue cōplexe ſiue incōplexe. Vñ ſm Ariſto. Fallacia in dictiōe ſumitꝰ qñ ex

eiſdem dictionibus vel orationibus nō idem ſignificamus. Huiuſmodi aūt fallacie ſex ſūt ſpēs. ſ. equocatio: amphibologia: cōpoſitio: diuiſio: accentus: ⁊ figura dictionis. Fallacia extra dictionē eſt cuius cauſa apparētie nō fit ex multitudine dictionū: ſed ſumit̃ ex pte rez: q̄ruz multiplices habitudines ignorant̃: non q̄dē ex pte rez abſolute: ſed vt ſignificāt̃ p voces: ⁊ tales fallacie ſūt ſeptē. ſ. accidens: ſm q̄d ad ſimpliciter: ignorātia elēchi: petitio pncipij: ꝯſequēs: nō cauſa vt cauſa: plures interrogationes vt vna: et magis dicit̃ fallacia extra dictionē q̄ꝫ fallacia rei: q2 res nō cadūt in diffinitione: nec cauſant deceptionē reſpōdētis niſi p relatiōes ad dictiōes. Licet etiā res ordīe nature p̄cedant dictiōes: q2 tamē res nō cadūt in diſputatiōe niſi p voces ⁊ dictiones: ideo p̄us agit̃ de fallacijs in dictione q̄ꝫ extra dictionē. ¶ Et notādū q̄ fallacie nō dicunt̃ in dictiōe aut extra dictionē cauſa defect⁹ ex pte ea2: cū in omib⁹ ſit cauſa defectus ex pte rei: vt patet i equocatiōe vbi cauſa defectus eſt diuerſitas ſignificatorū que ſe tenet ex pte rei. ¶ Quia ſ̄o numerus fallacia2 in dictiōe ſumit̃ ſm diuerſos modos multiplicis. ideo auctor ꝯſequēter de ipis determinat. Eſt aūt multiplex dictio vel oratio vere vel apparēter plura ſignificās. Et d̄r multiplex: quaſi multa plicās in vnū. Et eſt triplex. ſ. multiplex actuale: potētiale ⁊ phantaſticū. Multiplex actuale eſt dictio vel oratio vna ſm ſubſtantiā ⁊ ſm modū pferēdi diuerſa ſignificans. Dictio in equocatiōe vt canis: oratio in amphibologia: vt liber Ar̃. ¶ Circa qd̄ notandū: q̄ littere ⁊ ſyllabe ſūt materia ſeu ſubſtātia dictiōis: ⁊ dictiōes ſunt materia o2onis. Modus aūt pferēdi in pposito ſe habet vt forma. Ubi eſt ergo vnus modus pferēdi ibi eſt vna forma: ⁊ q2 a forma ſumit̃ actualis vnitas rei: ideo talis vox eſt actualit̃ vna. Multiplex igit̃ actuale eſt dictio vel o2o actualiter vna multa ſignificās. Multiplex potentiale eſt qñ dictio vel o2o eadē ſm ſubſtantiā: ⁊ diuerſa ſm modū pferendi diuerſa ſignificat: dictio in accētu: vt populus: hec dictio p̄ma longa ſignificat arborē: ⁊ p̄ma breui ſignificat collectionē hominū: iuxta illū verſum. Populus eſt arbor: popul⁹ collectio gētis. Exemplū de oratiōe in cōpoſitiōe ⁊ diuiſione: vt quicq̄d viuit ſemp eſt: q2 hec o2o aliō ſignificat ſi fiat pūctus ad viuit: ⁊ aliud ſi fiat pūctus ad ſemp. Eſt igit̃ mltiplex potētiale qñ vox potētialiter vna plura ſignificat: que dicit̃ potētialiter vna: q2 tm̄ eſt ibi vnitas materie ⁊ nō forme ſeu modi pferēdi. Multiplex phantaſticuz eſt qñ vox vnū ſignificās videt̃ aliud ſignificare ppter ꝯueniētiā eius cū alia dictione: ſcʒ vigere ſignificat qualitatē: q2 ſignificat habere vigorē: q2 ſ̄o ſimiliter terminat̃ ſicut agere videt̃ ſignificare actionē. Et dicit̃ multiplex phātaſticū: quia talis dictio non habet plura ſignificata ſm veritatē: ſed ſm apparētiā. Dicit̃ eñ phantaſticū a phanos qd̄ ē apparitio: in pposito aliud apparet q̄ꝫ ſit.

Equiuocatio ⁊c̃.

Poſtq̄ꝫ auctor determinauit de fallacijs in generali: hic cōſequēter determinat de ipis in ſpeciali: ⁊ p̄mo de equocatōe: q̄ ſcʒ peccat ſm mltiplex actuale dictiōis. Fallacia aūt equocatiōis eſt idoneitas decipiēdi pueniens ex actuali vnitate dictiōis plura ſignificantis. Cauſa apparētie hui⁹ fallacie eſt vnitas dictiōis plura ſignificātis: ppter quā vnitatē credimus: q̄ ſicut dictio eſt actualit̃ vna: q̄ etiā habeat vnū ſignificatū. Cauſa defectus eſt pluralitas ſignificato2. Hui⁹ fallacie tres ſūt modi. Prim⁹ eſt qñ vna dictio eque pncipaliter plura ſignificat: cuiuſmōi ē equiuocū a caſu: ita q̄ nō imponit̃ ad ſignificandū vnū p compationē ad aliud: ſiue ſit ab vno auctore impoſita ad ſignificādum: ſiue a diuerſis: vt equus vno modo ſignificat q̄ddā aīal. Alio mō ſignificat illū q̄ fac̄ iuſticiā ⁊ equitatē: et ſm hūc modū palogizat̃ ſic: oīs equus eſt aníal

irrationale: iudex est equus: ergo iudex est animal irrationale: qḋ sic soluit̄: vtra ꝗ̄ pmissarū est duplex. Si em̄ in vtraꝗ̄ capiat̄ equus ꝑ illo animali: tūc maioꝛ est vera: ꝛ minoꝛ falsa: ꝛ sequit̄ ꝯclusio falsa: ꝛ syllogismus est bonus: sed peccat in materia. Si ꝟo in vtraꝗ̄ capiat̄ equus ꝑ illo qui exercet iusticiā etiam syllogismus est bon⁹: sed maioꝛ est falsa. Si autem in maioꝛi sumat̄ ꝑ illo aīali ꝛ in minoꝛi ꝑ illo qui exercet iusticiā: sic ambe pmisse sunt vere: sed nō sequitur conclusio. Tūc em̄ cōmittitur fallacia equiuocatiōis ꝑpter equiuocationē medij. Vn̄ discursus nō valet: quia ibi nō est vnitas medij ſm rem: sed arguit̄ i quattuoꝛ terminis. Similit̄ arguit̄ sic: Omis canis currit: belua marina ē canis: ergo belua marina currit: ꝛ potest solui vt pcedēs. Vtraꝗ̄ em̄ pmissarū est duplex: ex eo ꝙ hoc nomē canis vno mō significat canē latrabilem. Alio mō canē marinū vel sidus celeste. Si aūt vtraꝗ̄ pmissaꝝ sumatur ꝑ latrabili: tunc minoꝛ est falsa: si ꝟo sumat̄ ꝑ cane marino: maioꝛ est falsa: si aūt in maioꝛi sumat̄ ꝑ vno: ꝛ in minoꝛi ꝑ alio: cōmittitur hec fallacia: ꝛ discursus nō valꝫ: quia mediū variat̄: ꝛ sic arguitur in quattuoꝛ terminis. Multa exempla hmōi ponuntur in textu. Et si arguit̄ ꝙ illa maioꝛ: oīs canis currit: nō est distinguēda: sed simpliciter falsa: cuꝫ omis distribuat̄ li canis ꝑ omib⁹ suppositis. Respōdeo ꝙ li canis ibi distribuitur ꝑ omibus suppositis vnius suoꝝ significatoꝝ: nō ꝑ suppositis omniū suoꝝ significatoꝝ. Et causa huius est: qꝛ terminus equocus nō pōt distribui vnica distributiōe ꝑ suppositis pluriū significatoꝝ: cū vnitas distributionis ꝑsupponat vnitatē significatiōis: ideo ſm ꝙ ille terminus pōt capi pꝛo diuersis significat̄ potest diuersimode distribui ꝑ suppositis. Vn̄ talis ꝑpositio est distinguēda.

Secūdus modus est in equoco a consilio seu transsumptiōe qḋ q̄si idē est. Dicitur em̄ equocum a ꝯsilio qḋ significat plura nō equo pmo: sed significat vnuꝫ pncipalit̄: aliud ꝟo min⁹ pncipaliter ad qḋ significādū imponit̄. Trāssūptio ꝟo vt ibi sumit̄ est qn̄ dictio significās vnū ꝑpꝛie trāssumit̄ ad significādū aliud impꝛopꝛie ꝑpter quādā similitudinē i eis repertā: vt ridere significat actū oꝛis: et trāssumit̄ ad significādū floꝛiditatē prati: qꝛ vtrūꝗ̄ est gaudiosū. Vn̄ pōt sic argui: Quicqḋ ridet habet os: pratum ridet: ḡ pratū habet os. Nō seqtur: qꝛ ridere alio mō sumit̄ in maioꝛi: alio mō in minoꝛi. Vel sic: Quicqḋ currit habꝫ pedes: secana currit: ergo habet pedes. nō seqtur: qꝛ maioꝛ est vera accipiēdo currere ꝑ motu peduꝫ: minoꝛ ꝟo accipiēdo currere ꝑ veloci fluxu aque: ꝛ sic mediū variat̄: ꝛ arguit̄ i q̄ttuoꝛ terminis. Tertius modus est qn̄ cōpositū plura significat: simplex ꝟo vnicū solū: vt moꝛtale significat potēs moꝛi: imoꝛtale aūt plura significat: qꝛ negatio pōt ferri ad posse, vel ad moꝛi. Vn̄ pmo mō tm̄ valet sicͭ nō potens moꝛi: vt deus: secūdo tm̄ valet sicut potēs nō moꝛi: vt adā in statu innocētie: ꝛ ſm hāc sic paralogizat̄: Oē imoꝛtale est ꝑpetuū: oīe potēs nō moꝛi est imoꝛtale: ḡ potēs nō moꝛi ē ꝑpetuū: discursus nō valet: qꝛ maioꝛ nō est vera nisi de imoꝛtali pmo mō sumpto: minoꝛ aūt de imoꝛtali secūdo mō sumpto: ꝛ iō cōmittit̄ fallacia equocatiōis ꝑpter variationē medij. Similiter posset argui de hoc termino incoꝛruptibile. In hoc tertio mō possunt poni paralogismi qui fiunt rōne ampliatiōis terminoꝝ: vt subiectū in ꝑpositiōe de pterito pōt sumi ꝑ his q̄ sunt vel fuerūt: ꝛ in ꝑpositiōe d̄ futuro ꝑ his q̄ sunt vel erūt. Vt si arguatur: Quicūꝗ̄ sanabat̄ sanus ē: laboꝛās seu languens sanabat̄: ergo languēs sanus est. Nā illa minoꝛ languēs sanabat̄ est distinguēda: eo ꝙ iste terminus languens pōt supponi ꝑ his q̄ nūc sunt languentes: denotādo ꝙ iste q̄ nunc est languens sanabat̄ ꝛ tūc discursus ē vniuocus: sed minoꝛ est falsa. Vel pōt supponere ꝑ illis q̄ fuerūt languētes: vt denotetur ꝙ iste q̄ fuit languēs sanabatur: et

tũc minoꝛ eſt vera:ſed diſcurſus non valet:qꝛ iſte terminus in cõcluſione ſumit̃ ꝓ tp̃e p̄ſenti rõne illius verbi eſt:ꝛ ſic nõ ſumit̃ eodẽ modo in p̄miſſis ꝛ in concluſione. Et ideo cõmittit̃ hec fallacia ſm̃ hũc modũ. Jſte ſunt diſtinguẽde: vidẽs fuit cecus:cecus erit vidẽs. Uez fuit ipoſſibile:impoſſibile erit vez:loquẽs fuit mutus:mutus loquit̃:ꝛ ꝯſimiles. Et ideo penes iſtum modũ peccãt talia ſophiſmata:poſito caſu ꝙ fueris in italia: hec:tu nõ fuiſti ĩ italia eſt impoſſibilis. hec:tu nõ fuiſti in italia fuit vera:igitur aliqd vez fuit ĩpoſſibile. Jſte ẽ videns iſte erit cecus:igit̃ aliqs cecus erit vidẽs. Soꝛtes viuet:ſoꝛtes erit moꝛtuꝰ: ḡ aliqs moꝛtuus viuet. Cõcluſiões taliũ ſophiſmatũ ſũt diſtinguende cõiter ſm̃ ꝙ ſubiecta eaꝝ poſſũt ſumi ꝓ his q̄ ſunt:ꝛ tunc ſunt falſe:ꝛ nõ ſequũtur ex p̄miſſis: cũ termini nõ ſumant̃ ꝓ eodẽ tp̃e in premiſſis ꝛ ꝯcluſione. vel poſſũt accipi pro his q̄ fuerũt ꝯtrũ ad ꝓpoſitões de preterito:vel ꝓ his q̄ erũt ꝯtrũ ad ꝓpoſitiões de futuro:ꝛ tũc ſũt diſcurſus boni et cõcluſiones vere. Uñ hec ꝓpoſitio:aliqd vez fuit impoſſibile eſt vera ſubiecto accepto ꝓ eo ꝙ fuit verũ:ꝛ eſt falſa ſubiecto accepto ꝓ eo ꝙ vez eſt:ꝛ ſic de similibus. ¶ Circa qd notandũ:ꝙ iſti paralogiſmi poſſunt poni in p̄mo modo huius fallacie ꝛ in tertio. Uñ ille paralogiſmꝰ Quicũq̧ ſanabat̃ ꝛc̃. ponit̃ ab auctoꝛe in p̄mo modo:a p̄hõ ꝟo in tertio. Spectat nãq̧ ad primũ modũ:qꝛ licet illa dictio laboꝛãs nõ ſignificet p̄ncipalit̃ plura ꝯſignificat tamẽ eque p̄mo plura tẽpoꝛa. Jn tertio aũt modo p̄t poni ꝙ aliqua dictio ſimplex ſeu ꝑ ſe poſita nõ ꝯſignificat plura tp̃a:ſed cõpoſita: ſeu cũ alijs dictiõib' poſita:vtpote ipſa poſita cũ verbo p̄teriti tp̄is ꝯſignificat tẽpꝰ p̄ſens ꝛ p̄teritũ. Eſt aũt ꝯſignificare cum p̄ncipali ſignificato aliqd impoꝛtare:vt p̄ncipale ſignificatuꝫ de laboꝛans eſt laboꝛ vel languoꝛ:ꝛ vltra hoc ĩpoꝛtat certas differentias tẽpoꝛis ſm̃ exigentiã ꝟbi cui addit̃. ¶ Jtem notandũ ꝙ in iſtis paralogiſmis quãdo eſt equocatio ĩ medio:ꝙ ponit̃ ĩ vtraq̧ p̄miſſaꝝ: eſt diſtinguenda vtraq̧ p̄miſſaꝝ:ſed quãdo ẽ equocatio in maioꝛi extremitate ſolum debet diſtingui maioꝛ ꝓpoſitio:ꝛ ꝯcluſio ĩ qua ponit̃ maioꝛ extremitas:et quãdo ẽ equiuocatio in minoꝛi: debet diſtingui minoꝛ cũ ꝯcluſione.

Amphibologia

a ꝛc̃. Poſtq̧ auctoꝛ determinauit de fallacia equocationis que fit ſm̃ multiplex actuale dictiõis. Hic ꝯſeq̄nter determinat d̾ fallacia amphibologie que fit ſm̃ multiplex actuale oꝛ̃onis. Eſt aũt fallacia amphibologie idoneitas decipiendi ꝓueniẽs ex vnitate oꝛ̃onis ſm̃ ſubſtãtiã ſeu materiã ꝛ ſm̃ modũ ꝓferendi ſeu ſm̃ foꝛmã diuerſa ſignificãtis. Cauſa apparentie eſt actualis vnitas oꝛ̃onis cui videt̃ correſpõdere vnũ ſignificatũ. Cauſa defectus eſt mltiplicitas ſignificatorũ. Et dicitur amphibologia ab amphi qd eſt dubiũ:ꝛ bole qd eſt ſententia.quaſi dubia ſentẽtia. Huius fallacie ponũtur ab Ariſtotele tres mõi ꝯſimiles modis equocatiõis. Primꝰ modus eſt quãdo oꝛatio vna actualiter ſignificat plura eque pꝛimo:vt liber Ariſto. vno modo idem eſt qd liber factus ab ariſtotele:ꝛ ſic iſte genitiuus ariſtotelis cõſtruitur cũ illo noĩatiuo liber in habitudine cauſe efficientis. Alio modo ideꝫ eſt qd liber poſſeſſus ab ariſtotele:ꝛ ſic iſte genitiuus ꝯſtruit̃ cũ habitudine poſſeſſoris ꝛ foꝛmat̃ ſic paralogiſmꝰ. Quicqd eſt ariſtotelis poſſidet̃ ab ariſtotele:iſte liber eſt ariſtotelis:ergo poſſidet̃ ab ariſtotele. Utraq̧ p̄miſſaꝝ eſt duplex. Nã mediũ ſcꝫ ens ariſto. põt ſumi ꝓ re facta ab ariſtotele:ꝛ ſic maioꝛ eſt falſa:ꝛ mĩoꝛ vera. Alio mõ põt ſumi ꝓ re poſſeſſa ab ariſtotele:ꝛ ſic maioꝛ eſt vera ꝛ mĩoꝛ falſa. ſic illa oꝛ̃o cõtingit tacentẽ dicere eſt diſtinguẽda:qꝛ tacentẽ põt regi a dicere a p̃te ante in rõne ſuppoſiti. Et ẽ ſenſus: Cõtingit ꝙ tacẽs dicat aliqd. vel põt re

gl a dicere a pte poſt i rōne appoſiti. Et
eſt ſenſus: Cōtingit dicere aliquē eſſe ta
centē: ſic pōt diſtingui illa. Vellem pu/
gnantē me capere. Senſus em̄ eſt q̄ vel
lem q̄ inimici mei caperēt me: vel q̄ ego
caperē inimicos meos. ¶ Et notanduꝫ:
q̄ multiplicitas ſignificatoꝝ eiuſdē ora/
tionis que attēdit͛ in hac fallacia ꝑueni/
re debet ex parte oratiōis ſeu cōpoſitio/
nis terminoꝝ ⁊ nō ꝓpter multiplicitatē
alicuius ſuoꝝ terminoꝝ abſolute; q2 tūc
nō eſſet amphibologia ſed equiuocatio:
ſicut illa: canis currit eſt diſtinguēda ra
tione illius termini canis. ¶ Secund᷒
modus huius fallacie eſt quādo oratio
ſignificans vnū ꝓprie trāſſumitur ad ſi
gnificandū aliud ratiōe alicuius ſimili/
tudinis ibidē reperte: vt lit᷒ arare trāſ/
ſumitur ad operā perdere; ⁊ paralogiſa
tur ſic: Quicq̄d aratur: aratro ſcindit͛:
litus aratur quando inuanū laborat͛: er/
go litus aratro ſcidit͛. Nō ſeq̇t͛: q2 litus
arari ſignificat ꝓprie terrā ſcindi: trāſſū/
ptiue aūt opus perdi. Vn̄ hoc ſolet dici
in vanū laborant: tā em̄ ille q̇ litus arat
q̄ȝ ille q̇ īuanū laborat opus perdit. Si
igit͛ aratur ſumat͛ ꝓprie maior eſt vera
⁊ minor falſa. ¶ Tertius modus huius
fallacie eſt quādo oratio ꝑ ſe ſumpta tm̄
vnū ſignificat: cōpoſita ꝟo plura: vt iſta
oratio: Aſini ſunt ſignificat tm̄ vnum: ⁊
quando addit͛ epiſcopi: vt dicendo: aſini
ſunt epiſcopi: plura ſignificat: q2 epiſco/
pi pōt eſſe nomīatiui caſus pluralis nu
meri: vel genitiui ſingularis; ⁊ ſic para/
logiſat͛: Quicūq̄ȝ ſunt epiſcopi ſunt ho/
mines: aſini ſunt epiſcopi: ergo aſini ſūt
hoīes. Si em̄ epiſcopi ſit nomīatiui ca/
ſus: maior eſt vera ⁊ minor falſa: ſi autē
ſit genitiui caſus: maior eſt falſa et mīor
vera. Si aūt ī maiori ſit nominatiui ca/
ſus ⁊ in minori genitiui: p̄miſſe ſūt vere:
ſed diſcurſus nō valet: q2 arguit͛ in q̄rtu
or terminis: quia mediū nō ſumit͛ eodēꝫ
mō in p̄miſſis. Similiter iſta oīo ſcit fal/
ſum: ſeu falſū ſcit: quia habet vnū ſenſuꝫ
falſum: ſcꝫ q̄ falſum eſt ſciens aut ſcien/
tiā habens: ſed ſi addatur alteri pōt ha/
bere diuerſos ſenſus: vt ſi dicat͛: Sortes
intelligit ⁊ falſum ſcit. Vn̄ eſt ſenſus:
q̄ falſū habet ſcientiā illius q̄ ſortes ha
bet ſcientiā de falſo. Coincidit autē hec
fallacia cū equiuocatione: vt ſi dicat͛: ali/
quis hō fuit iuſtus: ⁊ ille nūq̄ȝ fecit iuſti/
ciā: hec eſt diſtinguēda: quia hoc ꝓnomē
ille pōt eſſe demōſtratiuū: ⁊ ſic poterit ſe/
cunda pars eſſe vera aliquo demōſtrato
q̇ nūq̄ȝ fecit iuſticiā. Vel pōt eſſe relati/
uū: ⁊ tūc eſt falſa. Eſt aūt hic terti᷒ mo/
dus amphibologie: quia ſi iſta oīo: Ille
nūq̄ȝ fecit iuſticiā poneret͛ per ſe: ⁊ nulla
alia oratio p̄cederet nō poſſet habere ni/
ſi vnū ſenſū: q2 hoc ꝓnomē ille nō poſſet
eſſe niſi demōſtratiuū: q2 nihil p̄cederet
qđ referret. Pōt etiaꝫ ibi eſſe ꝑmus mo/
dus equiuocatiōis: quia illa oratio: ille
nūq̄ȝ fecit iuſticiā diſtinguenda eſt eo q̄
hoc pronomen ille poteſt eſſe demōſtra
tiuū vel relatiuū.

Compoſitio ⁊c.

c Poſtq̄ȝ auctor determinauit
de fallacijs in q̇bus eſt mul/
tiplicitas actualis: hic ꝯſequēter deter/
minat de illis in q̇bus eſt multiplicitas
potētialis. ſ. de cōpoſitiōe: diuiſiōe: et ac/
centu: licet aūt accētus fiat in dictiōib᷒:
⁊ cōpoſitio in oīonibus: et dictio ſit pri/
or oīone: ſicut ſimplex cōpoſito: ꝑus ta/
men agit de cōpoſitione: q2 paralogiſmi
facti ſm̄ cōpoſitioneꝫ efficaciores ſūt ad
decipiendū: ⁊ per ꝯſequēs ad finē ſophi/
ſtici q̄ eſt apparēs ſapiētia. Eſt aūt cōpo/
ſitio/ꝓut hic ſumit͛ eoꝝ q̄ debent diuidi
falſa cōpoſitio. Fallacia ꝟo cōpoſitiōis
eſt idoneitas decipiēdi ꝓueniēs ex idēti/
tate oīonis ſm̄ materiaꝫ; que eſt vera in
ſenſu diuiſo: et falſa in ſenſu compoſito.
Cauſa apparentie eſt materialis identi/
tas oratiōis ratiōe cuius credit͛: q̄ ſic eſt
vera in ſenſu diuiſo: q̄ etiā ſit vera ī ſen/
ſu cōpoſito. Cauſa defectus eſt diuerſi/
tas ſignificatoꝝ. Et notandū q̄ oīo dici/
tur cōpoſita quādo partes poſite in ora/
tione ſituant͛ ſm̄ ſitū magis ſibi debitū:
vt ſi determinatio determinet illud de/

terminabile qđ magis eſt apta determinare. Uerbi grã in hac orõne: Quicqđ viuit ſp eſt: ſi li ſemp determinet illđ verbũ eſt qđ ẽ copula pncipalis. erit ſenſus cõpoſitus: et illa ppoſitio erit falſa. Si ꝟo determinet illud verbũ viuit erit ſenſus diuiſus ⁊ ppoſitio vera: et varietas hoꝝ ſenſuũ patet ex diuerſo mõ pferendi. ſeu diuerſa pũctuatiõe. ſic hec oratio: ſedentẽ poſſibile eſt ambulare eſt cõpoſita ſi dictũ ſubijciať p ſe toto: qꝛ pdicatũ ſcꝫ ille modus poſſibile cõpetẽtius refertur ad totũ dictũ ꝙ ad eiꝰ partẽ. cum ſit eius determĩatio. Si ꝟo dictũ ſubijciať p pte ſui erit diuiſa. varietas etiã huius modi ſenſuũ patet ex diuerſa platiõe eius. Si em̃ pferať cõtinue erit compoſita: ſi ꝟo diſcõtinue: puta faciẽdo punctũ ad ſedentẽ erit diuiſa. ¶ Huiꝰ fallacie ſũt duo modi q̃ pñt aſſignari ꝯformiter in hac fallacia ⁊ ĩ fallacia diuiſiõis. Primus modꝰ eſt ex eo ꝙ aliqđ põt attribui alteri ꝯiunctim vel diuiſim: vt in ppoſitiõe modali dictuꝫ põt ſupponere p ſe toto: vľ p pte ſui. ſic paralogiſando: Quecũqꝫ poſſibile eſt ambulare: poſſibile eſt vt ipe ambulet: ſedentẽ poſſibile eſt ambulare: g̃ poſſibile eſt ꝙ ſedẽs ambulet. Ad qđ ſciendũ: ꝙ minor ẽ duplex quia ſi ad hoc dictũ: ſedenteꝫ ambulare. ſupponat p ſe toto reſpectu illius pdicati poſſibile: tunc eſt de dicto et eſt falſa. Senſus eſt em̃: ꝙ idẽ ſimul põt eſſe ſedens ⁊ ambulãs. Et diciť de dicto: quia partes dicti deſignanť adinuicẽ vniri. ſ. ſedere ⁊ ambulare. Concluſio etiaꝫ eſt falſa hoc mõ. ſ. ꝙ ſedẽs ambulet. Si autẽ illud dictũ ſupponat p pte ſui. tũc ẽ diuiſa de re: ⁊ eſt vera: qꝛ ſenſus eſt ꝙ ille q̃ nũc eſt ſedẽs habet poteſtatẽ ambulãdi. ⁊ ſic bene ſequiť concluſio vera. ſ. poſſibile eſt vt ſedẽs ambulet. Si ꝟo minor ſumať in ſenſu diuiſo: et ꝯcluſio in ſenſu cõpoſito ꝯmittiť fallacia arguẽdo a ſenſu diuiſo ad ſenſũ cõpoſitũ. Et dꝛ hmõi ppoſitio in ſenſu diuiſo eſſe de re: quia talis ppoſitio equalet duabꝫ cathegoricis: ita ꝙ de eadẽ re vel pſona enũciať in vna cathegorica eſſe ſedẽs: ⁊ in alia poſſe ambulare: vt ſortes eſt ſedẽs: et ſortes habet potẽtiã ad ambulandũ: nõ tñ ita ꝙ ſit ſimul ſedẽs et ambulãs. ſic hec põt diſtingui. Nõ ſcribentẽ poſſibile eſt ſcribere. ſm hũc modũ põt diſtingui iſta: oẽ aĩal rõnale ľ irrõnale eſt hõ: eo ꝙ põt eẽ de diſiũcto ſubiecto, vel diſiunctiua. Si ſit đ diſiũcto ſubiecto eſt cõpoſitio ⁊ falſa: qꝛ tũc denotať ꝙ oẽ qđ eſt aĩal rõnale vel irrationale ſit hõ: qđ falſũ eſt: qꝛ oĩs aſinꝰ ⁊ oĩs bos et vniuerſaliter oẽ aĩal ẽ rationale vel irrationale: ⁊ tamẽ nõ om̃e aĩal eſt hõ. Si aũt ſit diſiũctiua eſt diuiſa: eſt vera. hec em̃ eſt vera: om̃e aĩal rationale eſt hõ: vel oẽ aĩal irrationale eſt hõ: quia altera eſt vera. ſ. pma. ¶ Secũdus modus huiꝰ fallacie prouenit ex eo ꝙ aliqua determĩatio põt ferri ad diuerſa: ⁊ ſic paralogiſatur: Quicũqꝫ ſcit litteras nũc didicit illas: ſed iſte ſcit lr̃as: ergo nũc didicit illas. Ad hoc dicendũ: ꝙ maior eſt duplex: quia hec determinatio nũc põt determinare hoc verbũ didicit: ⁊ ſic eſt cõpoſita ⁊ falſa: ⁊ ſequiť ꝯcluſio falſa. Uel põt determinare hoc verbũ ſcit: ⁊ ſic eſt diuiſa ⁊ vera: nõ ſequitur ꝯcluſio: qꝛ arguiť a ſenſu diuiſo ad ſenſum compoſitũ. Sic etiaꝫ põt diſtingui illa: Quicqđ viuit ſp eſt: vt pdictũ eſt: ſic etiã eſt iſta diſtinguẽda: oẽ diſputãs malicioſe loquiť: qꝛ illud aduerbiũ põt determinare verbũ vel pticipiũ. Si determinet verbũ eſt falſa: et eſt ſenſus cõpoſitꝰ: qꝛ cũ aduerbiũ ſit magꝭ natũ determinare verbũ ꝙ pticipiũ: ptes illꝰ ordinanť in ſitu magis ſibi debito. Si autem determinet participiuꝫ eſt diuiſa et vera. Hoc etiã modo poteſt diuidi illa: Om̃is faciens aliquid inordinatẽ agit.

Diuiſio eſt eoꝝ ⁊c̃.

Poſt fallaciam compoſitiõis que fit ſm ꝙ partes in oratione poſite ordinantur in ſitu magꝭ debito: in quo ſcꝫ de ꝟitate ſermõis accipiũť: determĩat auctor đ fallacia diuiſiõis q̃ fit ſm ſitũ ptibus orõnis minus debitum.

Eſt autem diuiſio eoꝝ que debent com/
poni falſa ſeparatio. Fallacia autem di-
uiſionis eſt idoneitas decipiendi proue-
niens ex eo ꝙ oratio eadem ſm materiã
ꝛ differens ſm formam plura ſignificat.
Cauſa apparentie eſt idẽtitas oratiõis
cum veritate ſenſus compoſiti ratiõe cu/
ius credit̃ eſſe vera in ſenſu diuiſo. Cau-
ſa defectus eſt diuerſitas ſignificatoꝝ
orationis compoſite ꝛ diuiſe. Hui⁹ fal/
lacie duo ſunt modi conformes modis
fallacie compoſitionis. Primus mod⁹
eſt ſm qđ aliquid poteſt attribui alteri
coniunctim vel diuiſim: puta aliqua cõ-
iunctio poteſt coniungere terminos vel
propoſitiones: vt om̃e animal eſt ratio/
nale vel irrationale: ꝛ ſic paralogiſatur:
Omne animal eſt rationale vel irratio/
nale: ſed ñ oẽ animal eſt rationale: ergo
omne animal eſt irrationale. Maior eſt
duplex: quia illa coniunctio diſiunctiua
vel poteſt ꝯiungere propoſitiones: ꝛ ſic
propoſitio illa diſiũctiua eſt diuiſa ꝛ fal/
ſa. Senſus em̃ eſt: ꝙ om̃e animal eſt ra/
tionale: vel om̃e animal eſt irrationale:
quoꝝ vtrũq; eſt falſum: ꝛ ex tali maiore
bñ ſequit̃ cõcluſio falſa. Si autẽ cõiun-
ctio coniũgat inter terminos: ſic propo/
ſitio illa eſt de diſiuncto predicato com-
poſita ꝛ vera: ꝛ tunc non ſequitur cõclu-
ſio: ſed cõmittitur hec fallacia arguẽdo
a ſenſu compoſito ad diuiſum. ¶ Et no-
tandũ ꝙ oratio dicitur compoſita quã-
do cõiunctio coniungit inter terminos:
eo ꝙ coniũctio ꝑmo eſt cõiunctiua ptiũ
oratõis: ꝛ ſic partes ordinant̃ in ſitu ma-
gis debito ſibi: quãdo ꝟo ꝯiunctio ꝯiũ/
git inter ꝑpoſitiões dicit̃ oratio diuiſa:
quia ꝯiunctio nõ eſt ꝑmo ꝯiunctiua pro-
poſitionũ: ſed ex ꝯſequẽti ꝛ ſecundario.
Hoc modo poſſunt diſtingui iſte ꝑpoſi-
tiões: Duo et tria ſunt quinq;: om̃e animal
eſt ſanũ vel egrum: om̃is linea eſt curua
vel recta: om̃is numerus eſt par vel im-
par: om̃is ſubſtantia eſt corporea vel in-
corporea: ꝛ cõſimiles que i ſenſu cõpoſi-
to ſunt vere: et in diuiſo ſunt falſe. Hoc
etiã modo poſſunt iſte diſtingui: ſeden/
tẽ impoſſibile eſt ambulare: albũ impoſ-
ſibile eſt eſſe nigrũ: ꝛ ſic de alijs. Secun/
dus mod⁹ eſt ex eo ꝙ aliq̃ determinatio
põt referri ad diuerſa: vt tu ſcis tm̃ tres
hoies currere: poſito ꝙ ſex currant: ꝛ tu
ſcias tm̃ de trib⁹: et ſic paralogiſat̃. Tu
ſcis tm̃ tres hoĩes currere: ſꝫ qcq̃d ſcit̃ ẽ
verũ: ꝰ tm̃ tres hoĩes currere ẽ verũ: maior
eſt duplex: qꝛ hec dictio tm̃ põt determi-
nare hoc verbũ currere: ꝛ ſic eſt diuiſa ꝛ
falſa: ꝛ ex illa bene ſequit̃ cõcluſio falſa.
Senſus em̃ eius eſt: ꝙ tu ſcis ꝙ tm̃ tres
hoies currũt: qđ eſt falſum ꝑ caſum po/
ſitũ; vel põt determinare hoc verbũ ſcis
ꝛ tũc eſt cõpoſita ꝛ vera. Senſus em̃ eſt
ꝙ tm̃ habes ſcientiã de curſu triũ homi-
nũ: ꝛ tunc nõ ſequit̃ ꝯcluſio: ſed cõmittit̃
hec fallacia arguẽdo a ſenſu compoſito
ad ſenſum diuiſuꝫ. Qđ patet: qꝛ illa di/
ctio tm̃ in maiori determinat illud ꝟbũ
ſcis: quod eſt copula principalis: in cõclu-
ſione ꝟo hoc verbũ currere.

Accent⁹ eſt recta

a ꝛc̃. Hic auctor determinat
de fallacia accentus: et pri/
mo determinat qđ ſit accen-
tus dicẽs: ꝙ accentus eſt recta lex vel re/
gula ad eleuãdũ vel deꝑmẽdũ ſyllabam
vniuſcuiuſq; dictiõis. ¶ Pro q̃ notãdũ:
ꝙ accẽt⁹ põt ſumi dupliciť. Uno mõ ꝑ
eleuatiõe vel deꝑſſiõe ſyllabe. Alio mo/
do ꝑ regula exꝑmẽte modũ talis eleua/
tiõis vel deꝑſſionis: ꝛ hoc ſecũdo mõ dif-
finitur ab auctore. Dicitur aũt accẽtus
de accento as: qđ eſt iuxta cantare: qꝛ ta-
lis eleuatio vel deꝑſſio fit in ꝓlatione fa-
cta circa cantum: vel quaſi in cantu. In
ꝓlatiõe nãq; breuiũ vel longarũ eſt qui-
dam cantus cum vna ſepe eleuet̃: et alia
deprimatur. Et diuiditur accentus in
acutum: grauem: ꝛ circumflexũ. Accen/
tus acutus fit per ſyllabe eleuationem.
Et dicitur acut⁹: quia ſicut corpus acu-
tum mouet tactum faciliter pungendo:
ſic talis accentus penetrat auditũ ſylla/
bas eleuando. Accentus grauis fit per
ſyllabe depreſſionẽ: qui dicit̃ grauis ad

ſimilitudinē corpis grauis ꝙ tendit deorſum: circūflex⁹ ptim deprimit: ꝛ ptim eleuat. Cōſiderat̃ quoqꝫ accent⁹ a grāmatico ꝛ logico aliter ꝛ alr̃. A grāmatico ſiquidē vt eſt accent⁹ ſyllabice dictionis. A logico aūt inquantū ad variationem accent⁹ ſequit̃ variatio ſignificationis. Fallacia accent⁹ eſt idoneitas decipiendi ꝓueniens ex multiplicitate dictionis eiuſdem ſm materiā: ꝛ diuerſe ſm modū ꝓferendi. Cauſa apparentie ē materialis vnitas dictionis rōne cuius videt̃ tm̄ habere vnū ſignificatū. Cā defectus ē diuerſitas ſignificatoꝝ ſm diuerſos modos ꝓferendi illi⁹ dictiōis. ¶ Huius aūt fallacie ſunt duo modi. Primus mod⁹ ꝓuenit ex eo ꝙ aliqua dictio pōt regi diuerſo accentu: ꝛ ſm hunc modū ſic paralogiſat̃. Omnis ara eſt in tēplo: ſtabulū porcoꝝ eſt ara: ḡ ſtabulū porcorum eſt in templo. Utraqꝫ p̄miſſarū eſt duplex: qꝛ hec dictio ara qn̄ habet p̄mā breuē ſignificat ſtabulū porcoꝝ: ꝛ qn̄ habet primā longā ſignificat altare: iuxta illū v. rſum: Eſt ara porcoꝝ: ſimul eſt et ara deoꝝ. Si igit̃ illa dictio in p̄miſſis ſumat̃ ꝓ ſtabulo porcoꝝ tunc maior eſt falſa: ꝛ ſic bene ſequit̃ cōcluſio falſa. Si aūt in maiori ſumat̃ ꝓ vno: et in minori ꝓ reliquo: tunc p̄miſſe ſunt bene vere: ſꝫ non ſequit̃ concluſio: qꝛ mediū variat̃: ꝛ cōmittit̃ hec fallacia. Sm etiam hūc modum ſic paralogiſat̃. Quicquid hamat̃ hamo capit̃: vinū amat̃: ergo vinum hamo capit̃: ſoluit̃ vt p̄cedens. Illa eñ dictio amo aliud ſignificat ſine aſpiratione ꝛ aliud cum aſpiratōe. Nam ſine aſpiratione ſignificat diligere. cum aſpiratione aūt piſces cū clauo curuo capere. Uariatio autem aſpirationis facit varietatē accent⁹: qꝛ ſyllaba cū aſpiratiōe ꝓlata magis eleuat̃: cū ibi ſit maior ſpiritus emiſſio: ſed ſine aſpiratione ꝓlata magis deprimit̃. Scd̄m etiā hūc modū pōt diuidi illa ꝓpoſitio. Juſtos viros oportet pendere. Illa eñ dictio pōt ſcribi p e vel p a. Si ſcribit̃ p e: tunc aut habet mediā longā: ꝛ ſic eſt infinitiuus huius ꝟbi pendeo pendes: ꝛ tūc ſignificat penā pati ſiue ſuſpendi; aut habet mediam breuē: ꝛ ſic eſt infinitiuus hui⁹ verbi pendo pendis: ꝛ tunc ſignificat penā inferre ſeu ſuſpendere. Si ꝟo ſcribat̃ p a: tunc eſt infinitiuus hui⁹ ꝟbi pando pādis: ꝛ ſignificat manifeſtare. Secund⁹ mod⁹ ꝓuenit ex eo ꝙ aliquid pōt eſſe dictio vel orō: vt hic: tu es quies: ꝛ quies ē requies: ḡ tu es requies. Utraqꝫ p̄miſſa eſt eſt duplex: qꝛ quies pōt eē una dictio vel plura: ꝛ ſm hoc habet diuerſa ſignificata: ſm hūc etiā eſt diſtinguēda. De⁹ nihil facit inuite: qꝛ ſi inuite ſit vna dictio: tūc eſt vera. Senſus eñ eſt ꝙ de⁹ nihil facit coactus. Ille eñ dr̄ inuit⁹ aliquid agere qui aliquid agit illud vitare non valens. Si aūt in vite ſunt due dictiones: tunc eſt falſa: cū de⁹ ꝓducat vinum in vite. Similit̃ eſt hic diſtinguenda: Metuo longas noctes percunte lidia dormis. Metuo nanqꝫ pōt eſſe vna dictio: ꝛ tunc ſignificat idem ꝙ timeo. Unde ſenſus ē: Lidia tu dormis: ꝛ ego metuo. i. timeo longas noctes. vel ſt̃ ibi due dictiones. i. me ꝛ tuo: ꝛ eſt ſenſ⁹. Lidia tu dormis longas noctes me ſponſo tuo percūte. vel ſunt ibi tres dictōes ſcꝫ me: ꝛ tu: ꝛ o: ꝛ eſt ſenſus. O lidia tu dormis longas noctes me percunte.

Fallacia figure dictiōis ꝛc̄. Hic cōſequent̃ determinat auctor de fallacia figure dictionis q̄ peccat ſm multiplex fantaſticū ſeu apparens ꝛ nō exiſtens: vt dictum eſt in precedeñ. Pro cui⁹ declaratiōe deſcribit figurā ꝓprie dictā dicens ꝙ figura eſt q̄ termino vel terminis claudit̃: termino vt circul⁹: terminis vt triangulus qui claudit̃ tribus lineis. ¶ Circa qd̄ notādū ꝙ figura vno modo ſumit̃ ꝓ ſuꝑficie terminata linealiter: ꝛ ſic ſumit̃ in ꝓpoſito: ꝛ ptinet ad gen⁹ quantitatis. Alio mō ꝓ ipſa terminatiōe vl̄ diſpoſitiōe q̄ntitatis: ꝛ ſic p̄tinet ad quartā ſpeciē q̄litatis. ſm aūt cōformitatē ad figurā proprie dictam, q̄ eſt in rebus ſumit̃ figura

in dictionibꝫ. Sicut nanqꝫ illud quod fit
ad figuram alteri⁹ aſſimilatur ei ſcḋm appa
rente ſuperficiem: ſic fallacia figure di/
ctionis eſt idoneitas decipiēdi ꝓueniēs
ex apparenti ſimilitudine dictionis cū
dictione ſibi in voce aut ſignificatione
aut modo ſignificandi. Cauſa apparē/
tie hui⁹ fallacie eſt partialis ſimilitudo
dictiōis cū dictiōe. Cauſa defect⁹ eſt di/
uerſitas earū ſeu diſſimilitudo: per qḋ pñt
generaliter ſolui ſophiſmata que fiunt
ſcḋm hanc fallaciā: oſtendendo ſcʒ aliquā
diuerſitatē inter ſignificata, vel modos
ſignificādi ⁊ accñtia dictionū. Et ideo
lʒ aliquis mod⁹ arguendi teneat in ali/
quib⁹ dictiōibꝫ: nō tñ ſequitur ꝙ valeat in
alijs que videntur eis ſimiles ꝓpter huiuſ-
modi diuerſitatē. Hui⁹ fallacie aſſignā-
tur a pħo tres modi quos recitat auctor
in fine hui⁹ capituli. Primus mod⁹ eſt qñ
maſculinū interpretatur femininū: id eſt po-
nitur vel accipitur ac ſi eſſet femininū vel neu-
trū: ⁊ ſic pōt dici de alijs dictionibꝫ grā/
maticalibꝫ. Vñ hec fallacia ſepe ducit
ad ſoloeciſmū: ⁊ hoc ꝓuenit aliqñ ex ſili
terminatione dictionū: vt ſi arguatur: om
nis ſubſtantia eſt bona: patriarcha eſt
ſubſtātia: ergo patriarcha eſt bona: nō
ſequitur: qꝛ patriarcha eſt maſculini gene
ris ⁊ ponitur ac ſi eſſet feminini generis: ſʒ
bñ ſequeretur ſi loco hui⁹ nōis patriarcha
poneretur petra: vel aliud nomen feminini
generis: vñ bene ſequitur. Omnis ſubſtan/
tia eſt bona: petra eſt ſubſtātia: ergo petra
eſt bona. Vñ lʒ ſit ſimilis terminatio ho/
rū terminoꝝ petra ⁊ patriarcha: non tñ
idem modus arguendi ratione diuerſi-
tatis generis ipſoꝝ. Poteſt etiā paralo-
giſari ſcḋm hunc modū vbi nō eſt ſimilis
terminatio dictionū ſic: omnis ſubſtan
tia eſt bona: lapis eſt ſubſtantia: ergo lapis
eſt bona. hic eſt apparentia nō ex ſimili
terminatione dictionū: ſed qꝛ lapis ⁊ pe
tra ſunt idem: ſed nō ſequitur: qꝛ lʒ in his
ſit ꝯuenientia ſignificationis non tamē
generis. Secund⁹ mod⁹ eſt qñ vnū p̄
dicatū mutatur in aliud ſeu ponitur ꝓ alio:
vel ſpēs vnius p̄dicamenti ꝓ alia ſpecie:

vt quicqḋ heri emiſti hodie comediſti:
crudum heri emiſti: ergo hodie crudū co/
mediſti. Nō ſequitur: qꝛ quicqḋ ſignificat
rem ſuā ꝑ modū ſubſtantie: ⁊ crudū di/
cit rem ſuā ꝑ modū qualitatis: ⁊ ſic ꝓce/
ditur a re vnius p̄dicamenti ad rem alteri
us ſumendo qualitatē ſub termino di/
ſtributiuo ſubſtantie. Unde iſte mod⁹
ſepe accipitur qñ ſub termino diſtributiuo
alicui⁹ generis ſumitur aliquid ad aliud ge
nus ꝑtinens: ſicut quanticunqꝫ eſt di/
ſtributiuū quantitatis cōtinue: ⁊ quot-
cunqꝫ diſcrete: qñcunqꝫ vero eſt diſtribu/
tiuū p̄dicamenti qñ: ⁊ vbicunqꝫ p̄dicamē
ti vbi. Sic qualecunqꝫ eſt diſtributiuū
qualitatis: ⁊ ſic de alijs p̄dicamentis vbi
ſunt nōia impoſita. Item hic eſt figura
dictiōis. Do tibi ſolū denariū: ſed ſolū
denariū nō habeo: ergo do tibi qḋ non ha/
beo: nō ſequitur: hic eñ ꝓceditur a relatione
ad ſubſtantiā: cum ſolū dicat relationē.
Solū nanqꝫ idē eſt ꝙ nō cū alio ſcḋm ari/
ſtot. 2. elencho. Alius aūt dicit relatio/
nem. Illa aūt dictio qḋ: dicit ſubam. Si/
militer hic. Aliquis dat cito equū ſʒ nō
habʒ cito equū: ergo dat qḋ nō hʒ. Sol
uitur vt p̄cedens: qꝛ ꝓceditur a qualitate ad
ſubam. Cito eñ dicit modū act⁹ ſiue q̄/
litatem: ⁊ qḋ ſubam. Talis igitur non dat
qḋ non hʒ. ſed qḋ habet, alio tamen mo-
do ſeu vt nō habet. Similiter h̄. Quā-
toſcūqꝫ digitos heri habuiſti: hodie ha/
bes: ſed heri decem habuiſti: ergo hodie
habes. Poſito caſu ꝙ vnū amiſeris. Nō
ſequitur: quia hec dictio quantoſcunqꝫ di-
cit quantitatē continuam: hec vero dictio
decem dicit quantitatē diſcretam: ⁊ ſic
ꝓceditur a ſpecie vnius p̄dicamenti ad
alteram ſpeciem eiuſdem. Tertius mo-
dus eſt quando quale quid interpretatur
hoc aliquid: id eſt quando nomen com-
mune ponitur ac ſi eſſet ſingulare: ⁊ ecō/
uerſo: ⁊ in hoc ſepe variatur ſuppoſitio: vt
ſi arguatur homo eſt ſpecies: ergo aliquis
homo eſt ſpēs: nō ſequitur. Mutatur eñ q̄le
qḋ in hoc aliquid: ⁊ ꝓceditur a ſimplici ſup
poſitiōe ad ꝑſonale: hō eñ in antecedē-
te ſupponit ſimpliciter ꝓ natura cōmu/

ni. In cōſequēte ꝟo pſonalit̃ p aliquo ſuppoſito illi⁹ nature, ſilr hic. omnis hō eſt animal: ergo animal eſt omīs homo: animal in antecedente ſupponit cōfuſe tm̄ immobiliter: in conſequente ꝟo ſupponit determinate p aliquo ſuppoſito: ꝛ mutatur quale qd in hoc aliquid. Apparet aūt ꝙ tales paralogiſmi ꝯcludāt eo ꝙ quale quid: ꝛ hoc aliquid videntur idem ſignificare: tn̄ nō cōcludunt: qꝛ propter ſimilē ſignificationē duarū dictionum nō ſequit̃ conuenientia earū in qlibet modo ſignificandi. ¶ Et notanduꝫ ꝙ nō omnis variatio ſuppoſitionis cauſat fallaciam figure dictionis: tunc eī in demonſtratione potiſſima eſſet fallacia figure dictionis: ſed tunc qn̄ maxime fit hec fallacia qn̄ arguit̃ termino ſtante cōfuſe tm̄ vel ſimpliciter ad eundē ſtanteꝫ determinate: qđ eſt verū dummodo nulla fiat variatio ſincathegorematis in antecedente poſiti. Unde hic nō eſt fallacia figure dictionis: omnis homo eſt animal: ergo anīal eſt homo: lꝫ animal ī antecedente ſupponeret cōfuſe tm̄ ꝛ in conſequente determinate: ꝛ hoc propter variationē illius ſigni omnis qđ ponit̃ in antecedente ꝛ nō in cōſequente. Item notandum ꝙ iſti modi diuerſimode a diuerſis aſſignātur: ſed de hoc parum eſt curandū. Non enim inconueniēs ē eundem paralogiſmū in diuerſis modis ꝛ etiam in fallacijs aſſignari ſm varias cauſas apparentie eiuſdē: vt iſte paralogiſmus homo eſt ſpecies: ſortes eſt homo: ergo ſortes eſt ſpecies: ptinet ad hanc fallaciam inquantū eſt ibi cauſa apparentie ex ſimilitudine dictionum. Spectat ꝟo ad fallaciam accidentis inquantū ex identitate terminoꝝ in tertio videt̃ eſſe identitas eorum inter ſe.

De fallacia accidentis

Accidens eſt: ꝛc.

Poſtꝙ auctor determinauit de fallacijs in dictione q̄ habent cām apparentie ex pte vocis: hic cōſequenter determinat de fallacijs extra dictionē in quibꝫ ſumit̃ cauſa apparentie ex pte rei ſignificate p vocē. Pri⁹ aūt determinauit de fallacijs in dictione ꝙ extra dictionem: qꝛ lꝫ ordine nature res pcedant dictiones: tamen nō ingrediuntur diſputationes vocales niſi mediantibus dictiōibꝫ. Fallacie extra dictionē ſunt ſeptem. ſ. accidens: ſm qđ ad ſimpliciter. ignorantia elenchi: petitio principij: conſequens, nō cauſa vt cauſa: plures interrogationes vt vna. Et primo agit̃ hic de fallacia accidentis que inter ceteras eſt valde efficax ad decipiendū Per has eīn nō ſolum decipiunt̃ ſimplices ſed etiam ſapientes. ¶ Circa qđ notandū ꝙ accidens non ſumit̃ hic prout eſt vnum de quinqꝫ predicabilibꝫ: ſed ſumitur prout eſt idem qđ extraneum: qđ ſcꝫ in pte eſt idem cū aliquo: ꝛ in pte diuerſum ab eo: ꝛ ſic omē predicabile de aliqꝫ a quo eſt aliquo modo diſtinctū pōt dici accidēs: ꝛ illud de quo pdicat̃ dicitur res ſubiecta: ꝛ hoc modo nō tm̄ inferiora accidunt ſuperioribꝫ: ſed etiam ſuperiora inferioribꝫ: lꝫ ſint de eſſentia inferiorum inquantū ſtant ſub aliquo tertio attributo: qđ repugnat īferioribꝫ. Sic eīn homo accidit ſorti eum quo eſt in pte idem prout ſumit̃ p ſuppoſitis: vt dicēdo ſortes eſt homo: ꝛ eſt in pte diuerſuꝫ prout ſumit̃ p natura vniuerſali cui attribuit̃ iſta intentio ſpecies cui⁹ eſt fundamentū: vt dicendo hō eſt ſpēs que intentio repugnat inferioribꝰ. ¶ Fallacia accidentis eſt idoneitas decipiendi proueniens ex partiali identitate accidentꝫ cuꝫ re ſubiecta. Cauſa apparētie eſt conuenientia ſm ptem aliquoꝝ duorū ad inuicem: vel in aliquo tertio. Cauſa falſitatis eſt diuerſitas eorundem. Fit hec fallacia ſm Ariſto. quando idem ſimiliter fuerit aſſignatum ineſſe rei ſubiecte ꝛ accidenti: vt homo eſt ſpecies: ſortes ē hō: ergo ſortes eſt ſpecies. Hoc mediū. ſ. hō eſt accn̄s: minor extremitas ſcꝫ ſortes ē res ſubiecta: maior ꝟo extremitas. ſ. ſpecies eſt attributū qđ imponit̃ ſilr ineſſe ſorti ſicut ineſt homini. Scđm ꝟo auctorem

aſſignant̄ tres modi huiꝰ fallacie: primꝰ modus eſt qñ aliquid attribuit̄ primo accidenti in p̄miſſis: ⁊ poſtea attribuit̄ rei ſubiecte in concluſiōe: vt in exemplo predicto. Itez ſic paralogiſat̄. Sortes eſt indiuiduū: homo eſt ſortes: g̃ hō ē indiuiduū: Nō ſequit̄: q2 nō oportet ꝙ qcquid ineſt accidēti a pte qua differt a re ſubiecta inſit rei ſubiecte: ſicut nec oportet ꝙ omne qđ ineſt p̄dicato inſit ſubiecto: ⁊ ideo lȝ intentio indiuidui inſit ſorti: nō tamen ineſt homini. Silr omē es eſt naturale: ſtatua eſt es: g̃ ſtatua ē naturalis: nō ſequit̄ vt dictū eſt. Nullū eñ artificiale eſt naturale: vnde mediū non tenet̄ vniformit̄ in p̄miſſis. Itē ſic: Cognoſco coruſcū: coruſcus eſt veniens: ergo cognoſco venientē: nō ſequit̄ q2 lȝ coruſcus cognoſcat̄ a me: nō tñ ſub illo attributo qđ eſt venire. Secundꝰ modus huiꝰ fallacie ꝓuenit ex ꝑtiali identitate aliquoꝝ duoꝝ in aliquo tertio vt ſortes eſt homo: plato eſt hō: g̃ ſortes eſt plato Item hō eſt animal: equꝰ eſt aīal: g̃ hō eſt equꝰ. Sȝ nō ſequit̄: ſi aliq̄ duo ꝑtialiter couenīāt in aliquo tertio ꝙ ſint ſimpliciter eadem inter ſe: Et ſi arguat̄ per aliā regulā. Quecunq̄ vni ⁊ eidē ſūt eadem inter ſe ſūt eadē ꝑ quā tenet forma ſyllogiſmi ꝑfecti. Reſpondeo ſm aquilinū doctorē Sco. 2. diſt. p̄. ſen. ꝙ illa regula intelligit̄ ꝙ illa que ſunt eadē vni ⁊ eidem ſūt eadē inter ſe illa identitate q̄ ſunt idē in tertio. Si aūt inferat̄ ꝙ ſint ſimpliciter eadē inter ſe cōmittit̄ hec fallacia: intelligit̄ ſm guillielmū Ocham Qñ extrema vniunt̄ in tertio vniuerſaliter ſumpto. Tertius modꝰ ꝓuenit qñ ex aliquibus diuiſim ſumptis infert̄ aliquod coniūctum: vt iſte eſt albus ⁊ monachus: ergo eſt albus monachus. Nō ſequit̄: q2 in antecedēte denotat̄ albedo ineſſe iſti ſm ſe: ⁊ in conſequente ſm ſuū habitū. Similiter: iſte canis eſt pater ⁊ eſt tuus: ergo eſt tuus pater. Nō valet conſequentia: quia tuus in antecedente dicit rem poſſeſſam: ⁊ in conſequente infert̄ pro re generante: vnde licet predicta conueniant in aliquo tertio ſm partem: tamen ſm partem differunt. Non obſeruatur etiam hic forma ſyllogiſtica quia medium ponitur in concluſione: ⁊ extremitates ponuntur a parte eiuſdeȝ extremi. ¶ Et ſi arguatur ꝙ a diuiſis ad coniuncta eſt bona conſequentia: ex ſecundo perihermenias Reſpondeo ꝙ illa regula eſt vera dum tamen non predicent̄ aliqua ſibi inuicem repugnantia ſed vnum ſit potentiale reſpectu alterius: Non valet etiam conſequentia: quādo eorum que predicantur vltimū includitur in primo. vt iſte eſt homo: ⁊ eſt animal: ergo eſt homo animal: Non ſequit̄ quia animal intelligitur in homine ex coniunctis etiam non licet inferre diuiſa quando vnū eſt in ſubiecto per alterum ⁊ non per ſe. Unde nō ſequit̄. Iſte eſt albꝰ monachus: ergo eſt albus: ⁊ eſt monachus: quia albedo nō ineſt tali ſubiecto ſm ſe ſed ratione habitus. Non ſequitur etiam. Iſte eſt bonus faber: ergo eſt bonus: ⁊ eſt faber: q2 bonitas non ineſt ſubiecto ſm ſe: ſed ſm artificium. ¶ Item ex coniunctis nō licet inferre diuiſa quando vnum diminuitur a ratione alterius: vt iſte eſt homo mortuus: ergo eſt homo: ſed eſt ibi fallacia a ſm qd ad ſimpliciter. In alijs ꝓo exemplis eſt fallacia accidentis. Poſſet etiaȝ iſte tertius modus reduci ad ſecundū: ponitur tamen ad maiorem expreſſionem.

Et notandū ꝙ paralogiſmi huius fallacie vt in pluribus poſſunt ſolui oſtendendo ꝙ non debite diſponunt̄ premiſſe: In modo ⁊ in figura ſm regulas ſyllogiſmorū: vt dicit ochā: Peccant enim ſm Scotum vbi ſupra: propter defectum identitatis medij i ſe ſeu per comparatōnem ad extrema que in ipſo vniuntur.

ſ Equit̄ d̄ fallacia a ſm quid ad ſimpliciter.

¶ Ad cuiꝰ euidētiā notandū ꝙ ſicut dictum eſt in loco a toto i modo

ad ſuam ptem triplex eſt determinatio. Quedam eſt diſtrahens: in q̃ ſcʒ ē oppoſitio in adiecto: q2 determinatio addita repugnat ſuo determinabili: vt mortuꝰ ho em mortuus nō eſt hō. Alia eſt determinatio que ptim diminuit de rōne illius cui adiungit̃: lʒ ei nō repugnet vt opinabile. Alia eſt determinatio tm̃ cōtrahens: vt album reſpectu hominis dictū ergo ſimpliciter dicit̃ dictum ſumptum ſine addito: id eſt ſine determinatione. Et intelligitur in ꝓpoſito de determinatione diminuente vel diſtrahente. Dictum aūt ſm quid eſt dictū ſumptū cuʒ tali determinatiōe. arguendo igit̃ a dicto ſumpto cū determinatōe diminuente vel diſtrahente ad dictū ſimplex: et ecōuerſo fit hec fallacia. Quando autē eſt determinatio tm̃ cōtrahens nō eſt locus ſophiſticus ſʒ dialecticꝰ a pte ī modo ad ſuū totum. ¶ Eſt g̃ fallacia a ſm q̃d ad ſimpliciter idoneitas decipiendi ꝓueniens ex apparenti idoneitate dicti ſm quid ad dictū ſimplicit̃. Cauſa apparentie eſt conueniētia dicti ſm quid ad dictū ſimpliciter. Cauſa falſitatꝭ eſt dicurſitas eorundē. Huius fallacie ponit auctor hic quinq̃ modos. Primus eſt. arguendo ſm determinationem diſtrahentem vl' diminuentē rationem totius: vt iſte eſt homo mortuus: ergo eſt homo: quia mortuū diſtrahit rationem hominis. Similiter chimera eſt opinabilis: ergo chimera eſt: nō ſequitur quia opinabile diminuit de eſſe chimere. Secundus modus fit ſm determinationē denominantem ptem integralem: ⁊ hoc eſt verum quando ad denominationeʒ partis non ſequitur denominatio totiꝰ vt ethiops ē albus ſm dentes: ergo eſt albꝰ: licet enim homo habeat dentes albos: non ꝓpter hoc dicit̃ albus. Quando ṽo determinatio habent partem corporis ſibi determinatam: ſeu ad eius denominationem: ſequitur denominatio totius non cōmittĩ hec fallacia. Unde bene ſequit̃. iſte eſt albus ſm omnes vel maiores partes corporis apparentes: g̃ eſt albus. Iſte eſt ſimus ſm naſum: ergo eſt ſimus. Tertius modus fit arguēdo cum determinatione reſpectiua ad aliquid extrinſecum vt diuitie non ſunt bone male vtenti: ergo non ſunt bone in ſe. Quartus modus fit arguendo cum determinatione ſm locum: vt bonuʒ eſt mactare patrem interuallis: ergo bonū eſt mactare patrem. Quintꝰ modus fit arguendo cum determinatione ſm tempus: vt bonum eſt ieiunare ī quadrageſima: ergo bonū eſt ieiunare. Omnes iſti ſyllogiſmi poſſunt ſolui negando conſequentiā: q2 ex dicto ſm quid non ſequit̃ dictū ſimpliciter. Cōmittĩ etiā hec fallacia arguēdo a dicto ſimpliciter ad dictum ſm quid: cum eadem cauſa apparenti vtrobiq̃: vt eſt homo: ergo eſt homo mortuus: non ſequitur: vt patet ex precedentibus.

in triuallis:-

Lenchꝰ ē ſyl. ⁊c̄.

Poſtq̃ auctor determinauit de fallacia ad ſm q̃d ad ſimpliciter: hic agit cōſequenter de fallacia ignorantie elenchi. Circa qđ premittit quid ſit elenchus: dicens ꝙ elenchus eſt ſyllogiſmus contradictionis vniꝰ ⁊ eiuſdem non nominis tm̃; nec rei tm̃: ſed rei ⁊ nominis ſimul; nō ſynonimi ſed eiuſdē ex his que data ſunt de neceſſe non connumerato qđ erat in principio ad vniuerſale ſm idem: ſimiliter ⁊ in eodē tempore. Ubi ſciendū ꝙ elenchus dicit̃ ſyllogiſmus contradictionis: id eſt ſyllogiſmus concludens contradictoriū poſitioni reſpondentis. Et ponitur ſyllogiſmus tanq̃ genus ⁊ contradictionis ſicut differentia: et hoc ad differentiam ſyllogiſmi non contradicentis poſitioni reſpondentis. Unde ex ſyllogiſmo ⁊ cōtradictione quaſi ex materiali ⁊ formali conſtituĩ elenchus: ⁊ ponĩ vniuſ ⁊ eiuſdem ſcʒ ſubiecti ⁊ predicati nō nominis tm̃ nec rei tm̃: ſʒ rei ⁊ nominis ſimul: nō ſynonimi: que particule ponunt̃ ratiōe ſyllogiſmi ⁊ cōtradictionis: tam eīm ad ſyllogiſmū q̃ ad ꝯtradictionē exigitur

qđ nomen ſit vnum ꝛ res vna: ꝛ ꝙ nomē non ſit ſynonimū. Dicunť autem nomina ſynonima que ſignificant eandē rem ſm diuerſas eius ꝓprietates. Unde nō eſt hic cōtradictio: Marcus currit: tullius nō currit: cū non ſit ibi euidens affirmatio ꝛ negatio eiuſdē de eodem: nec hic. Omnis canis eſt latrabilis: quidā canis nō eſt latrabilis rōe equiuocationis illius nominis canis. Per predicta remouentur fallacie in diuiſione: inde non ſunt verus elenchus: ſed tm̄ apparens: ꝛ poniť ex his que data ſunt de neceſſe ratione ſyllogiſmi in quo debꝫ eſſe neceſſario illatio cōcluſionis ex premiſſis ꝑ qđ remouenť a vero elencho paralogiſmi fallacie accidentis ꝛ ceteri in q̇bus non eſt neceſſaria cōſequentia rōne etiam ſyllogiſmi in quo premiſſe debent differre a cōcluſione: ꝛ eſſe notiores ipſa Poniť vero non cōnumerato qđ erat in principio: per qđ remoueť petitio principij vbi idem ꝓbať ꝑ ſeipſum. Alie aūt particule ponunť in diffinitiōe elenchi: rōne contradictiōis: ſcꝫ ad idem: ſm idē ſimiliter ꝛ in eodem tempore. ¶ Inſuꝑ notandum ꝙ ignorantia elenchi poteſt capi dupliciter Uno modo generaliter ꝓ ignorantia cuiuſ libet particule diffinitiōis elenchi: ꝛ ſic fallacia ignorantie elenchi eſt cōmunis ad omnes fallacias. Alio modo ſpecialiter ꝓ ignorantia alicuius quattuor cōtradictionum que ponunť in diffinitione elenchi rōne cōtradictionis ſcꝫ ad idem: ſm idem ſimiliter ꝛ in eodeꝫ tempore. Et ſic eſt fallacia diſtincta contra alias: magis aūt hec fallacia penes has quattuor cōtradictiones q̄ꝫ penes alias que ponunť in diffinitiōe elenchi: qꝛ ſunt formaliores q̄ꝫ alie que ponunť in diffinitione elenchi rōne contradictionis que eſt formale in elencho. Non cauſať aūt hec fallacia ex ignorantia illi⁹ prime ꝑticule cōtradictiōis que eſt affirmatio ꝛ negatio eiuſdem de eodem: qꝛ ad hāc fallaciā requiriť ꝙ ſit apparens contradictio. Si aūt illa conditio deeſſet: nō eſſet apparens contradictio cum ipſa requirať tam ad contradictionem veram q̄ꝫ apparentē. ¶ Eſt ergo fallacia ignorātie elenchi idoneitas decipiendi ꝓueniens ex apparenti idoneitate contradictionis incomplete ad contradictionem completā. Cauſa apparentie eſt cōuenientia apparentis cōtradictionis ad verā contradictionem. Cauſa defectus eſt diuerſitas earundē ¶ Huius fallacie ſunt quattuor modi ſm defectum quattuor cōditionū predictarū. Prim⁹ modus peccat cōtra illaꝫ ꝑticulam ad idem: vt duo ſunt duplum ad vnum: ꝛ nō ſunt duplū ad tria: ergo ſunt duplum ꝛ nō duplum: nō ſequiť: qꝛ duplum nō comparať ad idem in vtraq̄ꝫ ꝓmiſſarū. Secundus modus peccat contra illam particulā ſm idem: vt hoc eſt duplum iſti ſm longitudinē ꝛ non ē duplum ei ſm latitudinē: ergo eſt duplum et non duplum. Nō ſequiť: qꝛ duplū nō ſumiť ſm idem ſed ſm diuerſa. Terti⁹ modus peccat contra hanc particulam ſimiliter: vt homo eſt ſpēs: nullus hō eſt ſpecies: ergo idem eſt ſpecies ꝛ non ſpēs nō ſequiť: qꝛ iſte terminus homo non ſumitur ſimiliter in premiſſis: qꝛ in maiori ſumiť ꝓ natura cōmuni: in minori ꝓ ſuppoſitis. Quartus mod⁹ peccat cōtra illaꝫ ꝑticulam in eodem tempore: vt plato legit die lune ꝛ non die martis: ergo legit ꝛ non legit. Non ſequiť: qꝛ non eſt ibi affirmatio ꝛ negatio ꝓ eodē tempore. Differt aūt hec fallacia a fallacia ſm quid ad ſimpliciter: qꝛ ibi fit ꝓceſſus ab vno dicto ſm quid ſumpto ad aliud dictum ſumptum ſimpliciter: vt hoc eſt duplum ſm longitudinem: ergo eſt duplum. hic ꝟo fit ꝓceſſus a duobus dictꝫ ſm quid ad duo dicta ſumpta ſimpliciť vt hoc eſt duplum ſm longitudinē ꝛ nō eſt duplum ſm latitudinē: ergo eſt duplum ꝛ non duplum: hinc eſt ꝙ fallacia a ſm quid ad ſimpliciter precedit hanc fallaciam: ſicut vnum eſt prius duobus Item differunt. qꝛ in fallacia a ſm quid ad ſimpliciter inferť vna pars contradictionis: vt comedere carnem eſt malū.

febricitanti:ergo eſt malum. Hic autez concluduntur contradictoria:vt comedere carnes eſt malum febricitanti:⁊ nō eſt malum ſano: ergo eſt malum et non malum.

Etere ⁊c̄.

p ¶Hic conſequenter determinat auctor de fallacia petitionis principij. Fit aūt hec fallacia qn̄ idem accipitur ad ꝓbandū ſeipſum:ſeu quando ꝓbaꝛ ignotum per ignotius:vel eque ignotū. Licet aūt hec fallacia poſſit dici petitio principij vel eius qd̄ ē in principio: petitio tn̄ principij ꝓprie ſm auctorem eſt quando idem ſub eodē nomine ſumiꝛ ad probandū ſeipſum vt homo currit:ergo homo currit. Et in hoc nulla eſt fallacia:cū ibi nulla ſit apparētia:qꝛ idem non habet veritatem ꝓbandi ſeipſum:petitio ꝟo eius qd̄ erat ī pn̄cipio eſt quando idem ſub diuerſis nominibus ſumitur ad ꝓbandum ſeipſuz. Diciꝛ aūt principiū principale ꝓpoſitū ꝙ quis intendit ꝓbare:ſcꝫ concluſio: qn̄ ergo idem ꝓbaꝛ per ſeipſum:vel ignotū per ignotum:vel eque ignotum:tunc dicitur eſſe petitio principij vel petitio eiꝰ quod ē in principio:quia talis opponēs videtur petere ꝙ ſibi concedaꝛ principium:id eſt principale ꝓpoſitum:ſcꝫ ꝯcluſio quaꝫ debet ꝓbare vel id quod eſt in principio ſcꝫ aliquid qd̄ includitur ī cōcluſione ꝓpter identitatem cum ipa vel quia ꝑ ipſam poteſt ꝓbari:ſicut ignotius ꝑ magis ignotū. Sm aliquos ꝟo pn̄cipium in ꝓpoſito ſumiꝛ ꝓ antecedente ⁊ ſic opponens quando ꝓbat ignotuz ꝑ eque ignotum petit id quod eſt in principio:quia videtur petere concluſionez ſibi concedi:que virtualiter continetur in premiſſis quā tamen ꝓbare deberet. Ille etiam qui reſpondet tali opponenti pōt rationabiliter petere ꝓbationem antecedentis. ¶Fallacia petitionis pn̄cipij eſt idoneitas decipiendi ꝓueniens ex apparenti diuerſitate concluſionis a premiſſis. Cauſa apparentie eſt appa-rens diuerſitas antecedentꝭ ⁊ cōſequentis cum neceſſitate cōſequentie. Cū em̄ cōſequens appareat eſſe diuerſuz ab antecedente ⁊ cōſequentia ſit neceſſaria apparet argumentū eſſe bonū. Cauſa defectus eſt identitas eoꝝ. Petiꝛ aūt h̄ qd̄ eſt in pꝛīcipio quinqꝫ modis. Primꝰ modus eſt quando diffinitū petiꝛ in diffinitione:⁊ econuerſo. vt animal rōnale currit:ergo homo currit:aīn̄s eſt eque dubium:ſicut ⁊ conſequens. Secundꝰ modꝰ eſt quando particulare petitur in vniuerſali:vt omnis homo currit:ergo ſortes currit. Tertius modus eſt quando vniuerſale petitur in particulari:vt ſortes currit:plato currit:⁊ ſic de alijs: ergo omnis homo currit. Quartus modus eſt quondo coniunctim petitur ī diuiſum:vt medicina eſt ſani:medicina eſt egri:ergo medicina ē ſanī ⁊ egri. Quintus modus eſt qn̄ vnum petiꝛ in alio:vt ſortes eſt pater platonis:ergo plato filius eſt ſortis. In omnibus his eſt petitio principij:quia antecedens eſt eque ignotum ſicut conſequens. Unde iſti paralogiſmi non peccant ꝓpter defectum illationis:quia cōſequentia eſt bona:ſꝫ ꝓpter defectum ꝓbationis. Sic ergo in iſtis argumentis poſſunt eſſe loci dialectici ſi antecedens ſit notius in ſe vel in ordine ad reſpondentem q̄ꝫ conſequens: Si ꝟo antecedens ſit eque ignotum vel minus notum q̄ꝫ cōſequens erit petitio principij:vt tactum eſt in loco a diffinitione ad diffinitum. Hoc etiam poteſt declarari arguendo ab vniuerſali ad ſingulare:vt omnis homo eſt grammaticꝰ ergo ſortes eſt grammaticus. Multꝭ em̄ iſta eſt ignotior: Omnis homo eſt grāmaticus:q̄ꝫ iſta:ſortes eſt grammaticꝰ. ideo illis eſt petitio principij niſi precōceſſiſſent eandem. Illi aūt cui vniuerſalis eſt nota ⁊ non ſingularis nō eſt petitio principij arguendo ab vniuerſali ad ſingularem. Scienti em̄ ꝙ omnis mula eſt ſterilis nō eſt petitio principij talis illatio:omnis mula eſt ſterilis:ergo hec mula eſt ſterilis.

ſ Ecundum conſequẽs ⁊c̃. ¶ Poſtꝙ̃ auctoꝛ determinauit de fallacia petitionis principij: hic ꝯſequenter determinat de fallacia cõſequentis. Pꝛo quo notandum quid ſit antecedẽs: quid conſeq̃ns. ⁊ conſequentia: vide capitulo cõuerſionum. ¶ Fallacia conſequẽtis eſt idoneitas decipiendi ꝓueniens ex conuenientia antecedentis cum cõſequente. Fit nanꝗ; hec fallacia ſm̃ Ariſtotelem eo ꝙ credimus conſequentiã cõuerti, que non cõuertit̃. Credimꝰ em̃ ꝙ ſicut cõſequens ſequitur ad antecedens: ſic antecedens ſequitur ad conſequens: ⁊ ſic de cõſeq̃nte facimus antecedens. Et ideo hec fallacia dicit̃ fallacia conſequentis; lꝫ autẽ in ipſa arguat̃ a negatione antecedentꝭ ad negationẽ cõſequentis: qꝛ tamen illa negatio antecedentis ſe habet vt conſequens ad negationẽ conſequentis: vt non homo eſt cõſequens ad non animal ideo de cõſeq̃nte fit ibi antecedẽs. Cauſa apparentie in hac fallacia eſt apparens identitas conſequẽtis cum antecedente. Cauſa falſitatꝭ eſt diuerſitas eorum. Huius fallacie ponit auctoꝛ tres modos: quoꝝ duo vltimi poſſunt ad ꝓmum reduci: ꝗ habet duas partes. Fit em̃ vno modo arguendo a deſtructione antecedentis ad deſtructionẽ conſequẽtis: vt ſi homo eſt: animal eſt: ergo ſi homo non eſt: animal non eſt: non ſequit̃: licet nanꝗ; ſit bona argumentatio a poſitione antecedentis ad poſitionem conſequentis: non tamen a deſtructione antecedentis ad deſtructionẽ cõſequentis quia antecedens ſe habet vt inferiꝰ: cõſequens ꝟo vt ſuperius. A deſtructione aũt inferioꝝ non ſequit̃ ſuperiozum deſtructio: qꝛ poteſt remanere in alijs inferioꝛibus. Fit etiam hic modus arguendo a poſitione conſequentis ad poſitionem antecedentis: vt ſi pluit terra ẽ madida: ergo ſi terra eſt madida pluit: non ſequit̃. licet nanꝗ; a deſtructione conſequentis ad deſtructionẽ antecedentꝭ ſit bona conſequentia. non tamẽ a poſitione: quia ad poſitionem ſuperiozum non ſequit̃ poſitio inferiozum. Secundꝰ modus ꝓuenit arguẽdo ab inſufficienti numero ſingulariũ: vt ſoꝛtes eſt aĩal: ⁊ ecõuerſo: plato eſt animal ⁊ econuerſo: ⁊ ſic de ſingulis: ꝗ omnis homo eſt animal ⁊ econuerſo: nõ ſequit̃: qꝛ lꝫ ſufficient̃ enumerent̃ ſingulares illiꝰ vniuerſalis: omnis homo eſt animal: non tamen iſtius: omne animal eſt homo: qđ tamen deſignat̃ per hoc qđ dicit̃ ⁊ econuerſo. Tertius modus ſolet aſſignari a cõmuniter accidentibus. Ubi notandũ ꝙ quedaꝫ ſunt cõmuniter accidẽtia que ſemper ſe conſequunt̃: ⁊ a talibus ſumit̃ locus dialecticus. Quedam ꝟo aliquando ſe cõſequunt̃: ⁊ aliquando non. ⁊ de his eſt in ꝓpoſito: vt iſte eſt comptꝰ: ergo eſt adulter: non ſequit̃: qꝛ licet iſta aliquãdo ſe cõcomitent̃: non tamen ſemper. Fit etiam hec fallacia arguendo a ꝓpoſitione habente plures cauſas veritatis ad illam que habet vnicam: vt ceſar nõ eſt iuſtus: ergo eſt iniuſtꝰ. pꝛima nãꝗ; ẽ conſequens ad ſecundam. Unde iſta ꝓpoſitio: non eſt iuſtus: habet duas cauſas veritatis. Poteſt em̃ eſſe vera: vel quia ceſar non eſt: aut qꝛ eſt: ſed nõ habet iuſticiam. Hec aũt: ceſar eſt iniuſtus vnicaꝫ habet cauſam veritatis: ponit em̃ ceſarem eſſe: ſed iniuſtum. Et generaliter fit hec fallacia quotienſcunꝗ; conſequens ponitur loco antecedentis: vt ſi dicatur. Aliquis homo eſt albus: ergo omne album eſt homo. Sequit̃ em̃ econuerſo et per ꝯuerſionem ꝑ accidens. Fit etiã hec fallacia arguendo a termino ſtante determinate ad eundem ſtantẽ confuſe et diſtributiue: vt tu ignoꝛas aliquã ꝓpoſitionem: ergo tu neſcis aliquã ꝓpoſitionem. Sequit̃ em̃ econuerſo. Eſt autem vt ait Ariſt. conſequens pars antecedẽtis: qꝛ vbicunꝗ; eſt diſpoſitio ꝓpoſitionum in figura ſi fit ibi fallacia conſeq̃ntis: erit etiam fallacia antecedentis: ſed non econuerſo. Unde hec fallacia cõſequentis: omnis homo eſt animal: omis

aſinus eſt animal: ergo om̄is aſinus eſt
homo:quia vtraqꜫ premiſſarum ſequit
cõcluſione:ſed non econuerſo. Eſt etiaȝ
fallacia antecedentis vt patet ꝑ p̄miſſa.
Coincidit etiam hec fallacia aliquan/
do cū figura dictionis vt poteſt patere.

Sequit de fallacia

ſm nõ cauſam. Ad cuius eui/
dentiam notandū ꝙ duplex ē
ſyllogiſmus:ſcȝ oſtenſiuus et ad impoſ/
ſibile. Syllogiſmus oſtenſiuus eſt ille:
in quo vna concluſio vera tantū infert
ex p̄miſſis veris:ita ꝙ ibi eſt ſtatꝰ:nec fit
regreſſus ſup aliquā premiſſarū: vt hic
omnis homo eſt aīal:ſortes eſt hõ: ergo
ſortes eſt animal. ¶ Syllogiſmꝰ ad im/
poſſibile eſt qn̄ aliquis ſyllogiſtice ducit
ad aliquā cõcluſionem falſam ſeu im/
poſſibilem:ꝛ ex interemptione illiꝰ im/
poſſibilis fit regreſſus ad interimenduȝ
aliquā p̄miſſarū ita ꝙ ibi ſunt duo pro/
ceſſus ꝛ due ꝯcluſiones:vt ſi queraꝛ Eſt
ne homo aſinus? quo conceſſo arguitur
contra:nullus aſinus eſt animal rõnale
ſed homo eſt aſinus ꝑ te:ergo hõ nõ eſt
animal rõale. Concluſio eſt falſa: ergo
aliqua premiſſarum:nõ maior: ḡ minor
¶ Sciendū vlterius ꝙ cauſa dr̄ ꝓpoſitõ
que ꝑ ſe vel cum alia facit ad inferendū
cõcluſionē. Per oppoſitū ꝓ nõ cauſa ē
ꝓpoſitio que ſumitur cum premiſſis in/
ferentibus cõcluſionem: que tamē nihil
facit ad illationē cõcluſiõis. ¶ Fallacia
ſm non cām vt cām eſt idoneitas deci/
piendi ꝓueniens ex eo ꝙ non cauſa cre/
ditur eſſe cauſa. Fit aūt hec fallacia ſem
per in ſyllogiſmo ad impoſſibile. Cuiꝰ
ratio eſt:qꝛ hec fallacia cõmittiꝛ quan/
do ex falſitate cõcluſionis fit regreſſus
ad interimendū aliquam p̄miſſarum q̄
non erat cauſa falſitatis concluſionis.
Talis aūt regreſſus fit tm̄ i ſyllogiſmo
ad impoſſibile:vt ſi queraꝛ:eſt ne ſortes
homo? quo ꝯceſſo:arguitur contra:nul
lus aſinus eſt animal rõnale: ſed homo
eſt aſinus:ſortes eſt homo: ergo hõ non
eſt animal rõnale:ſed hoc eſt impoſſibi/
le:ergo ſortes non eſt homo. In hac ar/
gumentatiõe eſt nõ cauſa vt cauſa:qꝛ ex
interemptiõe cõcluſiõis interimiꝛ illa ꝓ/
poſitio ſortes eſt homo que apparet eſſe
cauſa īpoſſibilitatis ꝯcluſionis:ꝛ nõ eſt
cauſa cum ſine ipſa ſequaꝛ concluſio im
poſſibilis. Cauſa apparentie in hac fal/
lacia eſt couenientia illiꝰ ꝓpoſitiõis que
non eſt cauſa in ſubiecto vel predicato:
cū aliqua premiſſa q̄ eſt cauſa ꝓpt̄ quaȝ
credit deceptus ꝙ tm̄ operet ad illatio/
nem cõcluſionis q̄ꝫ alia. Cauſa falſita/
tis eſt diuerſitas eorū. Ex predictꝭ pa/
tet ꝙ hec fallacia non cõmittiꝛ in in hoc
ſyllogiſmo:omne animal eſt aſinꝰ: om/
nis homo eſt aīal:ſol eſt in cancro: ergo
omnis homo eſt aſinꝰ. Concluſio eſt fal
ſa:ḡ illa premiſſa:ſol eſt in cancro:illa eē
ꝓpoſitio non conuenit in ſubiecto vl̄ p̄/
dicato cum alijs premiſſis ꝛ ſic non ē ibi
cauſa apparentie huius fallacie.

Propoſitio plꝛes

ꝛc̄. Poſtq̄ꝫ auctor determia/
uit de fallacia ſm nõ cauſaȝ
vt cām: hic ꝯn̄r determinat de fallacia
ſm plꝛes interrogationes vt vna: qꝛ ꝓ
interrogatio ꝛ ꝓpoſitio cõponunꝛ ex eiſ
dem terminis p̄ncipalibꝫ:iõ ad declarā/
duȝ q̄d ſit interrogatio plꝛes p̄mittit q̄d
ſit ꝓpoſitio plures:dicens ꝙ propoſitio
plures eſt illa in qua plura p̄dicanꝛ de
vno:vt ſortes currit ꝛ diſputat. vel vnū
de plꝛibꝫ:vt ſortes ꝛ plato currūt:vl̄ plu
ra de pluribus:vt ſortes currit et plato
diſputat. Et diciꝛ ꝓpoſitio plꝛes: qꝛ ibi
deſignanꝛ plures compoſitiones p̄dica
ti cum ſubiecto. Propoſitio ꝓ vna dici/
tur in qua vnū p̄dicaꝛ de vno:ſiue illud
ſit vnum numero:vt ſortes eſt ſortes:vl̄
vnū ſpecie:vt ſortes eſt hõ:vel vnū gene/
re:vt ſortes eſt anial:ſiue vnū analogia:
vt ſubſtātia eſt ens:ꝛ qn̄qꜫ ponunꝛ plu/
res dictiones ex quibus fit vnum:ſic̄ ex
determinatione ꝛ determinabili:vt ho/
mo eſt animal rõnale:ꝛ ſicut dictum eſt
de ꝓpoſitione:ſic dicendum eſt de inter/
rogatione que dicitur interrogatio in/

quantū ſumitꝛ cum ſigno interrogatiuo
Quedā eſt eī interrogatio plures in q̄
plura interroganꝛ de vno: vt vnum de
pluribus: vel plura de pluribꝰ: ꝛ quedā
eſt interrogatio vna in qua vnū interro
gaꝛ de vno. Poteſt etiā īterrogatio plu/
res fieri dupliciꝛ. vno mō ſm ſignificata
tm̄: vt dicendo: vtrū canis currit: ꝛ talis
cauſat equiuocationē. Alio mō ſm vo/
ces ꝛ ſignificata ſimul: ꝛ de hac eſt in ꝓ/
poſito. ¶ Fallacia ſm plures interroga
tiones vt vna eſt idoneitas decipiēdi ꝓ/
ueniens ex cōueniencia interrogationis
plures ad interrogationē vnam ꝓpter
quam videꝛ eſſe vna interrogatio: ꝛ ideo
daꝛ vnica reſponſio. Cauſa apparentie
eſt apparens vnitas interrogatiōis que
tñ ex veritate eſt plres. Cauſa defectꝰ eſt
pluralitas interrogationis illiꝰ que vi/
deꝛ eſſe vna. ¶ Huiꝰ fallacie ſunt duo
modi. Primꝰ modus eſt qñ plura in ſin
gulari numero ſubijciunꝛ vel pꝛedicanꝛ
vt demonſtrato ſoꝛte ꝛ bꝛunello. Si q̄/
ras: eſt ne hic ꝛ hic homo: ſi dicaꝛ ſic: er/
go bꝛunellus eſt hō: ſi dicaꝛ nō: tunc po/
tuit inferri: ergo ſoꝛtes nō ē homo. Re/
ſpondens ergo nō debet dare vnā rñſio/
nem ad interrogationē plures: ſꝫ debet
dare duas rñſiones dicendo: hic ſcꝫ ſoꝛ.
eſt homo. ille ꝓo. ſcꝫ bꝛunellꝰ nō eſt hō.
Secundus modus eſt qñ plura ſubijci/
untur vel pꝛedicanꝛ vt in plurali nume/
ro: vt ſi queraꝛ. Sunt ne mel ꝛ fel dul/
cia vel amara. ſi dicatur ꝙ ſunt dulcia:
ergo fel eſt dulce. ſi dicaꝛ ꝙ ſunt amara
ergo amarū eſt mel. Talis itaqꝫ nō be/
ne reſpondet: quia dat vnam reſponſio/
nem ad plures interrogationes. ¶ Cir/
ca quod notandū ꝙ licet qñ reſpondēs
ad plures interrogationes dat vnam re/
ſponſionem affirmatiue ducaꝛ vere ad
inconueniens: vt patet ex pꝛecedentibꝰ
Si tamen in caſu ꝓpoſito ꝛ conſimili/
bus det tm̄ vnam reſponſionem negati/
ue ducetur ſolum apparenter ad incon/
ueniens. Si eīm dicat mel ꝛ fel non ſunt
amara non vere inferꝛ: ſed tm̄ apparen/
ter: ergo mel non eſt amarū: ꝛ fel non eſt
amarum: ſed eſt fallacia conſequentis.

Expliciūt fallacie: Incipiunt ſuppoſitiones.

Orum que dicunt ꝛc. Quia logicꝰ habet conſi/
derare de termino: ideo auct.
in hoc vltimo tractatu determinat de q̄/
dam pꝛopꝛietate termini que dicit ſup/
poſitio que multum confert ad cogno/
ſcendum veritatem ꝓpoſitionū. Ad cu/
ius euidentiam p̄mittit quedam pꝛeam/
bula dicens: ꝙ eorū que dicunꝛ quedam
dicunꝛ cū complexione: vt homo currit:
quedam ſine complexione: vt homo per
ſe. ¶ Circa quod notandum ꝙ hec diui/
ſio hic poniꝛ ad ſciendū ꝗ termini ſup/
ponunt ꝛ qui non. Soli nanqꝫ termini
incomplexi ſupponunt: non aūt termi/
ni complexi: qđ patet ex diffinitiōe ſup/
poſitionū. Eſt eīm ſuppoſitio acceptio
termini ſubſtantiui ꝓ aliquo. Omnis
aūt terminus ſubſtantiuus eſt incōple/
xus: hoc aūt eſt verum de ſuppoſitione:
de qua hic intendit auct. q̄ eſt de termi/
nis ſignificatiue ſumptis ꝓ illis vicꝫ qui
ex impoſitiōe ſignificant. Loquendo au/
tem de ſuppōne materiali nō ſupponūt
ſolum termini incomplexi: ſed etiam ter/
mini complexi. Eſt aūt ſuppoſitio ma/
terialis qñ terminꝰ ſupponit ꝓ ſe vel ſi/
bi ſimili in voce vel in ſcripto: vt iſte ter/
minus homo eſt dictio diſſillaba: ly ho/
mo ibi ſupponit diſcrete ſꝫ materialiter
ꝓ illo termino homo vel ſibi ſimili. Si
ꝓo dicaꝛ: omnis homo eſt dictio diſſilla/
ba: homo ſupponet cōfuſe ꝛ diſtributi/
ue ꝛ materialiter ꝓ quālibet tali dictio/
ne: iuxta illud. Dictio quecūqꝫ ſit ſi fue/
rit materialis. Eſt ſubſtans neutrū in/
declinabile nomen. Materialiter eī ſup/
ponere poſſunt termini complexi: vt ho/
mo albus eſt oratio impfecta. Omnis
homo currit ē ꝓpō cathegoꝛica / ſic etiā
pñt ſupponere nō ſolū ſubſtātiua. ſꝫ etiā
adiectiua: nec ſolū dictiones cathegoꝛe/
matice ſꝫ etiā ſincategoꝛematice: vt om/

nis eſt ſignū vniuerſale: quidam eſt ſi-
gnū particulare: omnis homo eſt totuꝫ
in quantitate. In hac ꝓpoſitione omis
homo ſupponit materialiter ꝛ determi/
nate ꝓ illo complexo: vel ſibi ſimili ī vo-
ce: ſm aliquos ꝓo ly omnis hō ſupponit
diſcrete: ꝛ ſic de alijs: de vocibus mate/
rialiter ſumptis: de quo nota ea que di/
cta ſunt caplo de quātitate ꝓpoſitionū.
¶ Declarat vlteriꝰ auctoꝛ q̄d eſt termi-
nus di. ꝙ terminꝰ vt in ꝓpoſito ſumitur
eſt vox ſignificans vl'e vel particulare.
Et ponit vox loco generꝫ Significans
vl'e vel ꝑticulare ad drñam ſincathego/
rematicū: que nō ſignificant res vniuerſa-
les vl' ꝑticulares ſed diſpoſitōes rerum.
Significant eñ terminos ſupra quos
cadunt tenere vniuerſaliter vl' ꝑticulari-
ter. ¶ Eſt aūt ſignificatio termini vt h̄
ſumit rei ꝑ vocem ad placitū repreſenta-
tio: cum ergo omnis res ſit vniuerſalis
vel ꝑticularis opoꝛtet dictiones non ſi-
gnificantes vl'e vl' ꝑticulare nihil ſigni-
ficare: ꝛ ſic non erunt termini: vt hic ſu/
mitur terminus. Dicit aūt ad placituꝫ:
ad drñam ſignificatōis naturalis: ſicut
paſſiones in anima nr̄a exiſtentes natu-
raliter ſignificant res: quarū ſunt ſilitu-
dines: de q ſignificatiōe ñ intēdit auctoꝛ.
¶ Deinde dicit auctoꝛ ꝙ ſuppoſitionū
quedam fit ꝑ nomen ſubſtantiuū: alia ꝑ
nomen adiectiuū. Subſtantiua aūt no-
mina ꝓpꝛie dicunt ſupponere. qꝛ ſignifi-
cant per modū ꝑ ſe ſtantis. Adiectiua
ꝓo verba dicunt copulare: adiectiua q̄-
dem qꝛ ſignificāt ꝑ modū adiacentꝫ ſeu
alteri inherentis. Verba aūt qꝛ ſūt no/
ta vnionis predicati cum ſubiecto ſſlar //
ge eñ ſumendo ſuppōem adiectiua poſ-
ſent dici ſupponere: maxime quando ſūt
ſubſtātiua in neutro genere.
¶ Premiſſis his ꝑambulis diffinit au-
ctoꝛ ſuppōem dicens ꝙ ſuppoſitio ē ac-
ceptio termini ſubſtantiui ꝓ aliquo. i. ꝓ
re ſignificata ꝑ ip̄m: ſiue ſit ens in aīa:
ſiue extra aniam: ſiue ſignificatū ꝑnci /
pale ſiue minꝰ ꝑncipale: vt hō pōt acci/
pi ꝓ natura humana: vl' ꝓ eiꝰ ſuppoſitꝫ

Et differūt ſuppō ꝛ ſignificatio ſm ip̄m
qꝛ ſignificatio eſt vocꝫ: ſꝫ ſuppō ē ꝓpꝛie/
tas termini cōpoſiti ex voce ꝛ ſignifica-
tione. Eſt aūt acceptio ipius termini ꝓ
aliquo: ꝛ ſic ſignificatio eſt prioꝛ ſuppoe.
Aliter drñt ſm aliquos: qꝛ ſignificatio
ſolū extendit ad rem ad quā ſignifican/
dā terminꝰ imponit. ſꝫ ſuppō nō ſolū ex-
tendit ad rem q̄ ꝑ terminū ſignificat: ſꝫ
etiam ad ſuppoſita cōtenta ſub re illa:
vt hō ſignificat naturā humanā: pt tñ ſuppo-
nere ꝓ natura ꝛ ꝓ ſuppoſitꝫ q̄ ab aliꝗ di-
cunt res nature ſſlicet aūt ſm auctoꝛē ter /
minus ſupponat ꝛ in ꝓpōne ꝛ extra ꝓpo-
ſitionē: nō tñ ſm Ockam ꝛ eius ſequa /
ces ponentes drñam inter ſuppōem ꝛ ſi-
gnificationē: qꝛ ſuppoſitio eſt acceptio
termini in ꝓpoſitione ꝓ aliquo vl' ꝓ ali-
quibꝫ. Significatio ꝓo eſt termini ꝛ ī ꝓ/
poſitione ꝛ extra ꝓpōnem q̄ꝛ forte opi/
nio eſt verioꝛ. ¶ Deinde diffinit auctoꝛ
copulationē di. ꝙ copulatio eſt acceptio
termini adiectiui ꝓ aliquo: i. ꝓ re ſigni/
ficata ꝑ illū terminū adiectiuū: qꝺ poni-
tur ad drñam ſincathegorematicū q̄ nō ſi-
gnificant res ſed earū diſpōes. Diuidit
cōſequenter auctoꝛ ſuppōem in cōem ꝛ
diſcretam. Suppō cōis eſt q̄ fit ꝑ termi-
nū cōem: vt hō vel anial. Suppō diſcre-
ta eſt que fit ꝑ terminū diſcretū: vt ſoꝛ-
tes currit: vel ꝑ terminū cōem cū ꝓnoie
demōſtratiuo: vt iſte homo currit: ly hō
ſupponit diſcrete rōne ꝓnoīs demōſtra-
tiui ſibi additi: tale nanqꝫ ꝓnomen ꝓ ꝓ/
prio noīe ponit: ꝛ certā ꝑſonā ſignificat.
¶ Et ſciendū ꝙ fruſtra addit ſignū vni-
uerſale termino diſcreto: qꝛ talis termi-
nus non eſt diſtribuſbilis cum non di-
cat quiditatem plibus cōicabilē. ¶ Si
querat de illa ꝓpōe hec herba creſcit in
hoꝛto meo: ꝛ de ſimilibus: quō ſupponit
herba. dicit auctoꝛ ꝙ ſupponit diſcrete.
¶ Et ſi arguatur ꝙ tunc erit falſa. Re/
ſpondeo ꝙ de veritate ſermonis ſeu in
ſenſu quem facit eſt falſa: tamen in ſen/
ſu in quo fit eſt vera: per hanc intelligit
herba eiuſdem ſpeciei cum iſta creſcit in
hoꝛto meo: que eſt vera.

¶ Deinde diuidit auctoꝛ ſuppoſitiones
comunē in naturalē ⁊ accidentalē. Sup
poſitio naturalis ē acceptio termini co/
munis ꝓ omibus a quibus aptus natus
eſt pticipari: vt homo per ſe ſūptus pōt
accipi ꝓ omibus qui fuerūt ſunt ⁊ erūt.
Et dicit̄ naturalis: q2 nō ꝯuenit termīo
ꝑ aliqđ ſibi additū: ⁊ ideo termin⁹ de na
tura ſua habet talē ſuppoſitionē. ¶ Et
notandū ꝙ hec ſuppoſitio nō habet locū
apud illos qui ponūt terminū tm̄ ſuppo:
nere in ꝓpoſitiōe. Suppoſitio accidēta
lis eſt acceptio termini cōmunis pꝛo eis
ꝓ quibꝫ exigit adiunctū: vt hō eſt ſuppo
nit tm̄ ꝓ pꝛeſentibus rōne verbi pſentis
tpis: homo fuit nō ſolū pōt accipi ꝓ pꝛe
ſentibus: ſed etiā ꝓ pteritis: homo erit ꝓ
futuris: ſicut in illa ꝓpoſitiōe: aīal eſt ge
nus: animal nō ſupponit ꝓ ſuppoſitis: q2
illud pdicatū ſibi adiunctum nō compe
tit ſuppoſitis: ſed qditati animalis i cō/
muni: ⁊ ideo nō ſupponit pſonaliter: ſed
ſimpliciter. In iſta vo ꝓpoſitiōe: anial
comedit: li animal nō ſupponit ꝓ quidi
tate: quia aīalitas in cōmuni nec bibit
nec comedit: ſed ſupponit perſonaliter:
quia pꝛedicatū adiunctū competit indi
uiduis animalis. Operatiōes em̄ ſunt
ſingulariū. ¶ Ulterius ſuppoſitio acci/
dentalis diuidit̄ in ſimplicē ⁊ perſonalē.
Suppoſitio ſimplex eſt acceptio termi/
ni cōmunis ꝓ re vniuerſali ſignificata:
vt hō eſt ſpecies: aīal eſt genus. Iſte ter
minus hō ſupponit ꝓ natura humana ī
cōmuni que eſt eius pꝛincipale ſignifica
tū ⁊ nō ꝓ aliquo ſuppoſito illius nature.
Sic etiā ſupponūt ſubiecta ſcientiarū:
vt ens inq̄tum ens eſt ſubiectum meta
phiſice: ſyllogiſmus eſt ſubiectū logice.
Nō em̄ aliquis particularis ſyllogiſm⁹
eſt ſubiectū logice: ſed ſyllogiſm⁹ in cō/
muni. Et dicit̄ hec ſuppoſitio ſimplex:
quia terminus ſic ſupponēs ponitur pꝛo
re vniuerſali. Simpliciter em̄ aliquādo
idem eſt ꝙ vniuerſaliter ſm̄ phm̄ in pꝛi/
mo de generatiōe. ¶ Perſonalis ſuppo/
ſitio eſt acceptio termini cōmunis ꝓ ſu/
is inferioꝛibꝫ: que dicitur pſonalis: q2 in
diuiduū vel ſuppoſitū in ſubſtantia ra/
tionabili idem eſt ꝙ pſona. Eſt em̄ pſo/
na ſm̄ Boetiū rationalis nature indiui
dua ſubſtantia. Et ſm̄ Richardū pſo/
na ē intellectualis nature incōmunicabi/
lis eſſentia. Illa igitur ſuppoſitio ī qua
tenet̄ terminus ꝓ ſuppoſitis vel indiui/
duis: Dicit̄ perſonalis nō ꝙ oīa indi
uidua ſint perſone (Sola em̄ indiuidua
rationalis nature ſunt perſone: alia vo
nequaq̄) ſꝫ denominat̄ perſonalis a no/
mine indiuidui nature perfectiōis. Per
ſonaliū ſuppoſitionū alia determinata:
alia confuſa. Suppoſitio determinata
eſt quā habet terminus cōmunis indeter
minate ſumptus: vel cum ſigno particu
lari: quādo videlicet cōtingit deſcende/
re ad determinata ſuppoſita per ꝓpoſi/
tionē diſiunctiuā: vt homo currit ergo
ſoꝛtes currit: vel plato currit: ⁊ ſic de ali/
is; Et dicitur determinata: quia licet il
le terminus hō ſupponat ſeu poſſit acci/
pi pꝛo omi homine: tamen reducitur lo/
cutio vera ꝓ vno determinato ſuppoſi/
to. Unde dicit auctoꝛ ꝙ aliud eſt ſup/
ponere: ⁊ aliud reddere locutionē verā
ꝓ aliquo. Unde ad veritatē illius ſuffi
cit ꝙ pꝛedicatū cōueniat ſubiecto ꝓ vno
ſolo ſuppoſito. Quādoq̄ tamen oēs
ſingulares ſunt vere: vt homo eſt riſibi/
lis: ⁊ hoc nō foꝛmaliter: ſed materialiter.
Subiectū igitur ꝓpoſitiōis pticularis
vel indefinite ſupponit determinate: dū
tamen accipiatur nō tm̄ pꝛo eius pꝛinci
pali ſignificato: ſed pꝛo indiuiduo eiuſ:
qđ dico ꝓpter ſubiecta harū ꝓpoſitio
nū: homo eſt digniſſima creaturarū. Ro
ſa eſt pulcherrimus flos floꝝ: coloꝛ ē ve/
rū obiectum viſus: ⁊ ſic de ſimilib⁹ que
nō ſupponūt perſonaliter ꝓ indiuiduis
ſed ſimpliciter ꝓ pꝛincipali ſignificato:
pdicata etiā ꝓpoſitionū particulariū
⁊ indefinitarū affirmatiuarū: in qbus non
ponitur aliqua dictio negationē impoꝛ
tans vl̄ ſincathegoꝛema ꝯfundēs ſuppo
nūt determinate. Suppoſitio cōfuſa eſt
acceptio termini cōmunis ꝓ omibus ſu
is ſuppoſitis ſeu ꝓ multis. Et dicit̄ cōfu-

ſa id eſt indeterminata: quia termin⁹ ſic ſupponens nõ determinat̃ ad aliquod ſuorum ſuppoſitoꝝ. ¶ Suppoſitionũ confuſarum alia confuſa et mobilis ſiue diſtributiua: alia confuſa et imobilis: que dicitur confuſa tm̃. Suppoſitio cõfuſa ꝛ diſtributiua eſt acceptio termini communis pro omibus ſuis ſuppoſitis vel indiuiduis. Et dicit̃ mobilis quia poteſt fieri deſcenſus ſub termino ſic ſũpto ad ſingularia per ꝓpoſitionẽ copulatiuaꝫ: vt omis homo currit: li homo ſupponit confuſe ꝛ mobiliter: quia bene ſequit̃: ergo ſortes currit: pla. currit: ꝛ ſic de alijs. Hoc modo ſupponit omis terminus cõmunis immediate ſequens ſignũ vniuerſale affirmatiuũ niſi aliud impediat: vt ſi ꝓponeret̃ negatio ſigno: vel aliud huiuſmodi. Terminus etiã ſequens immediate negationẽ infinitantẽ: ſupponit cõfuſe ꝛ diſtributiue: vt non homo currit: ſi li nõ ſumatur infinitãter: li homo ſupponit cõfuſe ꝛ diſtributiue. Negatio autem negans cadens ſuper copulam ꝓncipalem ꝓpoſitionis diſtribuit nõ ſoluꝫ ſubiectum: ſed etiam prędicatũ: vt nullus hõ eſt aſinus: tam homo qꝫ aſin⁹ ſupponit cõfuſe ꝛ diſtributiue niſi aliud ſincathegorema impediat: vt nõnullus homo eſt aſinus. Termini etiam includentes negationẽ cõfundũt ꝛ diſtribuũt terminos ſupra quos cadunt: vt aliud differens diuerſum ꝛ conſimiles: vt ſortes differt ab homine: li homine diſtribuit̃: ideo ipa eſt falſa: quia differret a ſeipſo. Huiuſmodi ſũt termini exceptiui: ꝛ nomina cõparatiui ꝛ ſuplatiui grad⁹ ꝛ aduerbia ſimilitudinis ẜm quorundã opinionẽ. Suppoſitio cõfuſa immobilis ſeu cõfuſa tm̃ eſt quando terminus ſumit̃ ꝓ aliqbus eius ſuppoſitis: nõ tamen põt fieri deſcenſus ad illa. Et hoc modo ẜm Scotũ. 12. di. ꝓmi ſententiaꝝ ſupponit etiam pdicatũ vniuerſalis affirmatiue: vt omis homo eſt animal. Unde nõ ſeqtur: ergo omis homo eſt hoc animal: et ſubiectũ excluſiue affirmatiue: quia equalet vniuerſali de terminis tranſpoſitꝫ vt illa: tm̃ anĩal eſt homo: equiualet iſti: omis homo eſt animal: hoc modo etiaꝫ ſupponit terminus ſupra quem cadunt duo ſigna diſtributiua: vt ſortes differt ab omi homine: ꝛ hoc per illam regulaꝫ logicorũ: Quicquid mobilitat imobilitatũ: immobilitat mobilitatũ: vt in iſta Sortes differt ab homine: li homĩe ſupponit cõfuſe ꝛ mobiliter. Si autem addatur aliud ſignũ: vt dicẽdo: ſortes differt ab omi homine: ſupponit cõfuſe ꝛ imobiliter. Sic etiam ſupponit termin⁹ ſequens verbum ſignificans actum anime interiorẽ: vt ſortes appetit vinũ. Terminus etiã ſequẽs aduerbiũ numerale: vt bis comedi panẽ. Pariſijs ꝛ rome vẽdidi piper. Hoc etiaꝫ modo ſupponit iſte termin⁹ homo in hac ꝓpoſitiõe. Ab initio mundi ſemp fuit homo. Unõ non ſeqtur: ergo aliquis homo ſemp fuit ab initio mũdi: ſed eſt fallacia ꝯſequentꝭ. Sequitur enĩ ecõuerſo: licet aũt pdicta appareant eſſe vera: auctoꝛ tamen ponit p̃dicatũ vniuerſis affirmatiue ſupponere ſimpliciter de ſuppoſitiõe cõfuſa immobili parũ curans: et ad hoc adducit aliquas rationes.

Circa qđ eſt notãdum: ꝙ ſuppoſitio ſimplex ꝛ cõfuſa tm̃ ſeu immobilis differũt: quia in ſuppoſitiõe ſimplici terminus ſupponit ꝓ natura abſolute ſumpta: nõ habito reſpectu ad ſuppoſita: in cõfuſa ẜo tm̃ ſupponit ꝓ natura in reſpectu ad ſuppoſita: indeterminate tamen. Unõ licet termin⁹ ſic ſupponẽs poſſet dici ſupponere ſimpliciter vt põit auctoꝛ: nõ tamẽ ita ꝓpꝛie: ꝛ per hoc poſſent eius ratões ſolui. Aliqui etiã dicũt vt Occham ꝛ eius ſequaces: ꝙ in ſuppoſitiõe cõfuſa tm̃: licet non poſſet fieri deſcenſus per ꝓpoſitionẽ copulatiuam vel diſiunctiuã: bene tamen poteſt fieri ꝑ ꝓpoſitionẽ de diſiuncto extremo: vt omis homo eſt animal: licet enĩ nõ ſequat̃: ergo omis homo eſt animal: vel omis homo eſt hoc animal: vel omis homo ẽ hoc animal. Bene tamen ſequit̃: ergo omnis

Tractat⁹ De ſuppoſitione relatiuoꝝ

homo eſt hoc animal: vel hoc animal: et
ſic de alijs. Eſt etiã ſuppoſitio cõfuſa et
immobilis quãdo ſignũ vniuerſale tene
tur collectiue: vt quãdo additur termi-
no numerali in plurali: vt dicendo: om/
nes apoſtoli ſũt duodecim: nõ eñ ſequi-
tur: ergo petrus eſt duodecim: ſed deſi/
gnatur ꝙ petrus ⁊ iohannes cum ceterꝭ
ſimul ſumptis ſunt duodecim.

De ſuppoſitione

relatiuorũ: ampliationib⁹:
reſtrictiõibus: appellationi
bus ⁊ diſtributionibus ali-
qua breuiter dicã. Et p̃mo ð relatiuis.
Eſt autẽ duplex relatiuũ: quoddã eſt re-
latiuũ logicale: de quo dictũ eſt in p̃dica
mento ad aliquid. Aliud eſt grãmatica-
le: qð eſt rei ante late recordatiuũ: vt ſoꝛ
tes currit: qui diſputat: hoc relatiuũ qui
facit recordationẽ de ſoꝛte qui eſt res an
te lata: ⁊ de huiuſmodi relatiuis eſt pre-
ſens intentio. ¶ Relatiuoꝝ autẽ quedã
ſunt relatiua ſubſtantie: ⁊ quedã relati/
ua accidentis. Dicũtur ꝓo relatiua ſub-
ſtãtie nõ ꝙ ſolas ſubſtãtias referãt. Nõ
eñ tñ referũt ſubſtantias: ſed etiã acci/
dentia: vt hoc relatiuũ qui poteſt refer/
re ſubſtantiã: vt ſoꝛtes currit qui diſpu-
tat: ⁊ poteſt referre accidens: vt coloꝛ q̃ ẽ
in pariete videtur ab oculo: ſed relatiua
ſubſtantie dicũtur illa que referunt ſua
antecedentia vt quid: ſeu per modũ ꝑ ſe
ſtantis. Relatiuũ aũt accidentis eſt qð
refert ſuũ antecedẽs per modũ denomi/
nationis: vt ſoꝛtes eſt alb⁹: ⁊ talis ẽ pla/
to. ¶ Relatiuoꝝ aũt ſubſtantie quedã
ſunt relatiua identitatis: ⁊ quedã diuer
ſitatis. Relatiua identitatis dicũtur q̃
ſupponũt pro eiſdem in numero: ꝑ qui/
bus ſupponunt ſua antecedentia: vt ſoꝛ-
tes currit ⁊ ille diſputat. Relatiua ꝓo
diuerſitatis ſupponũt ꝑ alio ab eo ꝙ re/
ferunt: vt ſoꝛtes currit ⁊ alius diſputat:
hoc relatiuũ alius refert ſoꝛtẽ: et ſuppo/
nit ꝑ alio a ſoꝛte. Senſus eñ eſt: ꝙ ali⁹
homo a ſoꝛte: puta plato diſputat. Ex
p̃dictis patet ꝙ maioꝛ eſt certitudo ꝑ re-
latiuũ identitatis q̃ꝫ per ſuuꝫ antecedẽs
poſitũ loco relatiui. Vñ ſi dicatur: ho-
mo currit: homo diſputat: dubiũ ẽ: vtrũ
de eodẽ homine dicatur vel nõ: Sed cũ
dicitur: homo currit ⁊ ille diſputat: cer-
tum eſt ꝙ de eodem dicitur: cũ relatiuũ
identitatis ſupponat ꝑ eodẽ in numero
pro quo ſupponit ſuuꝫ antecedens: hoc
autem eſt verũ de relatiuo nõ poſſeſſiuo
Relatiuũ eñ identitatis poſſeſſiuuꝫ nõ
ſupponit ꝑ ſuo antecedente: ſed pro ali/
quo poſſeſſo eiſ ſignificata per ſuuꝫ ante/
cedens: vt dicendo: homo vendit libꝛuꝫ
ſuum: li ſuũ nõ ſupponit ꝑ homine ſed ꝑ
libꝛo eius.

Circa p̃dicta poſſet du-

bitari de illo ꝓpoſitiõe: mulier que dam-
nauit ſaluauit: ⁊ ꝯſimilibus: quia li que
nõ ſupponit pro eadem muliere in nũe/
ro: cum eua fuerit cauſa dãnatiõis: ma/
ria ꝓo ſaluatiõis. Ad hoc dicit᷑ vno mo/
do ꝙ hec eſt relatio ſimplex: quia li que
refert naturã: nõ ſuppoſitũ. Illud aũt
qð dicebat᷑ de relatiuo identitatis: intel-
ligit᷑ vbi eſt relatio perſonalis: quãdo vi-
delicet relatio refert ſuppoſitũ vel indi
uiduũ. Aliter poteſt dici ꝙ tales propo
ſitiões ſunt impꝛopꝛie: nec ſũt vere de ve
ritate ſermõis: ſed de bonitate intellect⁹
Vñ ꝑ illã ꝓpoſitionẽ intelligit᷑ ꝙ muli-
er eiuſdẽ ſpeciei cum illa que nos dãna/
uit fuit cauſa noſtre ſalutis. ¶ Relatiuo/
rũ identitatis quedã ſunt recipꝛoca: ⁊ q̃-
dam nõ recipꝛoca. Relatiua recipꝛoca
ſunt illa: que denotant reflexionẽ ſeu tẽ-
dentiã actus vel paſſionis in illuꝫ a quo
egredit᷑ vel in rem poſſeſſam ab eo: vt ſui
ſibi ſe a ſe cũ ſuo poſſeſſiuo. Unde talia
poſſunt indifferẽter poni in eadẽ cathe/
goꝛica cũ ſuo antecedẽte vel in alia. Vñ
ſicut bene dicit᷑: petr⁹ ſtudet ⁊ diligit ſe.
ita bñ dicitur: petrus diligit ſe. Relati/
ua ꝓo nõ recipꝛoca nõ deſignant talẽ re-
flexionẽ: nec poſſunt capi in eadeꝫ cathe-
goꝛica cum ſuo antecedẽte: vt ſoꝛtes cur-
rit ⁊ petrus videt illum. ¶ Et notandũ
ꝙ omẽ ꝓnomen relatiuũ eſt relatiuũ idẽ-

tiratis z nullū diuerſitat;: vt ſu⁹ipſe ſui ille. Oē etiā ꝓnomē relatiuū ē relatiuū ſbſtātie: z nullū accidentis. ¶Relatiuoꝝ autē accidentiū quedā ſunt nomia: vt talis/qualis/tantus/quātus: Quedam aduerbia: vt taliter/ qliter: totiēs/quotiens. Item huiuſmodi relatiuoꝝ quedā ſunt idētitatis: z quedā diuerſitatis. Relatiuū idētitatis ī accidētibus eſt qd refert idem accidens non in numero ſed in ſpecie: z ꝓ eodē ſupponit: vt ſortes eſt albus z talis ē plato. Albedo eni eadē nō ī nūero ſed in ſpecie ineſt ſorti z platoni. Relatiuū aūt diuerſitatis in accidētib⁹ eſt qd refert idem accidens in ſpecie: z ꝓ accidente diuerſo in ſpecie ſupponit: vt ſortes eſt albus/z alteriuſmodi eſt plato.

¶Iteꝫ relatiuoꝝ accidentiū quedā ſūt relatiua qlitatis: vt talis qualis: Quedam quātitatis cōtinue: vt tantus/quātus: z quedā diſcrete: vt tot quot.

Uia ampliatio z reſtrictio opponūtur: ideo ad planiorē ipſorū euidentiā de his ſimul perſcrutabor. ¶Reſtrictio ē coartatio termini cōmunis a maiori ſuppoſitione ad minorē: vt cū dicit: homo albus currit: hoc adiectiuū albus reſtringit ad ſtādū ꝓ albis tm̄. Dico aūt termini cōmunis: quia terminus ſingularis nō pōt reſtringi: cū nō cōueniat pluribus. ¶Ampliatio eſt extenſio termini cōmunis a minori ſuppoſitōe ad maiorē: vt homo curret nō ſolū iſte termin⁹ hō ſupponit ꝓ his q̄ ſunt: ſed etiā ꝓ his q̄ erūt. ¶De ampliatione ponūtur q̄nq; regule. Prima eſt: ꝙ termin⁹ poſit⁹ a pte ante reſpectu verbi vel pticipij ꝑteriti tpis ampliatur ad ſupponendū ꝓ eo qd eſt vel fuit: vt puer fuit ſenex. Senſus eſt: ꝙ ille qui eſt vel fuit puer fuit ſenex: viuuꝫ eſt mortuū: id eſt illud qd eſt vel fuit viuū: eſt mortuū. ¶Secūda regula eſt: ꝙ terminus poſitus a parte ante reſpectu verbi vel pticipij futuri tēporis ampliatur ad ſtandū ꝓ eo qd eſt vel erit: vt ſenex erit puer: id eſt ille qui eſt vel erit ſenex erit puer. antichriſt⁹ eſt generādus. i. q̄ eſt vel erit antichriſtus eſt generād⁹. ¶Tertia regula eſt: ꝙ ſubiectū ꝓpoſitiōis modalis in ſenſu diuiſo ampliat ad ſupponēdū pro eo qd eſt vel poteſt eſſe. Unde ſuppoſito ꝙ deus nihil crearet: adhuc iſta eſt vera: Creans neceſſario eſt deus. Et ſi arguatur ꝙ conuertens eius eſt falſa: ſcilicet deus neceſſario eſt creās. Dico ꝙ nō cōuertitur in illam: ſed in iſtam: Illud quod neceſſario eſt deus creans: eſt vel poteſt eſſe creās. Sic illa: Sedentē poſſibile eſt ambulare: in ſenſu diuiſo deſignat ꝙ ille qui eſt vel poteſt eē ſedens: poteſt ambulare: non ſic in ſenſu compoſito: quia tunc predicatuꝫ denotatur in eſſe ſubiecto ſub ꝓpria forma accepto: z tūc ſenſus illius ꝓpoſitionis eſt ꝙ iſta ꝓpoſitio ſedens ambulat: poteſt eē vera. Et patet: quia in iſto ſenſu eſt falſa. ¶Quarta regula eſt: ꝙ termin⁹ cōſtructus cuꝫ verbis vel participijs actū anime interiorē ſignificantibus ampliat ad ſupponendū pro eo quod eſt vel fuit vel poteſt eſſe: vel poteſt imaginari eē vt beatitudo a me deſideratur. ¶Quinta regula eſt: ꝙ terminus poſitus a parte ante reſpectu nominum terminatorum in bile vel in tiuum ampliatur ad ſupponēdum ꝓ eo quod eſt vel poteſt eſſe: vt homo eſt amabilis vel amatiuus.

Circa reſtrictiones notandum: ꝙ reſtrictio fit multis modis. Uno modo per verbuꝫ. Terminus eñi ſupponens vel apponēs verbo pñtis tēporis reſtringit ad ſupponendū pro his qui ſunt: niſi in illa ꝓpoſitiōe ponat aliquis terminus ampliatiuus: vt ſi ponat participiū ꝑteriti vel futuri tēporis: vel aliquis alius terminus ampliatiuus: ꝑdicatū ꝓ ſequēs verbuꝫ ꝑteriti tēporis reſtringitur ad ꝑteritū temp⁹. Sequēs autē verbū futuri reſtringitur ad futurum tēpus. Item terminus minus communis additus cōmuniori per appoſitionē reſtringit terminū magis cōmunem ad ſupponēdū ꝓ ſuppoſitis termini min⁹ cōis: vt anial hō: vel anial rōnale: vel hō

ſortes currit. Fit etiã reſtrictio ꝑ illã implicationẽ q̇ eſt: vt oĩs hõ q̇ ẽ albꝫ currit. ¶ Ubi ſciendũ ꝙ ſm Scotũ .ii. di. pͥmi ſententiarũ. Iſta diſtinguitur in ſenſu compoſito vel in ſenſu diuiſo. In ſenſu eñ compoſito fit reſtrictio per illam implicationẽ qui eſt: quia ille terminus homo determinaꝛ ad ſignificandũ ſolum ꝓ hominib⁹ albis. Unde ſenſus eſt: ꝙ omnis ille homo qui eſt albus currit: nõ ſic eſt in ſenſu diuiſo. In illo nãq̧ ſenſu intelligũꝛ ibi due cathegorice: ĩ qꝫ vna aſſeriꝛ eẽ albũ de oĩ hoĩe: ⁊ ĩ alia eẽ currẽtẽ. Uñ ſenſus ẽ: ꝙ oĩs hõ ẽ albꝫ ⁊ oĩs hõ currit. Fit etiã ꝑ adiectiuũ ſiue ſit nomẽ ſiue ꝑticipium: vt homo prudens recte dictat quid ſit agendum. Et intelligiꝛ hic non tm̃ de adiectiuis grãmaticalibus q̃ declinãtur per tres articulos: vel ꝑ tres varias voces: ſed etiam de his que ſignificant aliquid adiacere illi: cum quo conſtruũtur: que licet ſint ſubſtantiua: poſſunt tamen ſumi adiectiue ſm logicos ⁊ theologos: vt om̃is homo pater habet filiũ: om̃is homo ſacerdos debet celebrare miſſam: li homo reſtringitur ad preciſe ſupponendũ pro illis quibus ineſt paternitas vel ſacerdotiũ. Intelligiꝛ etiaꝫ hoc de terminis nõ diſtrahẽtibꝰ: quia termini diſtrahentes vt mortuũ vel corruptum nõ reſtringunt ſignificatũ illiꝰ cui addũtur ſed tollunt. Homo eñ mortuus nõ eſt homo: vt dictum eſt in precedẽtibus. Si etiam adiectiuũ ſit maſculini generis reſtringit ſubſtantiuũ ad mares: vt homo albus currit. Si ſo ſit feminini generis reſtringit ad feminas: vt homo alba currit. Ex ꝑdictis patet ꝙ ſignum vniuerſale adueniens termino cõmuni reſtricto non diſtribuit ipſum niſi pro his ad que coartatur: vt om̃is homo albus mouetur: non diſtribuitur homo niſi pro his quibus ineſt albedo.

Appellatio ſm quoſdã

eſt acceptio t̃mini cõmunis ꝓ ſuppoſitis actu exiſtentibus. Et differt a ſuppoſitione ſicut iferius a ſuo ſuperiori. Suppoſitio enim eſt acceptio termini non ſolum pro ſuppoſitis actu exiſtentibus: ſꝫ etiam in potentia. Suppoſitio etiaꝫ nõ ſolum eſt acceptio termini cõmunis pro ſuppoſitis: ſed etiam pro natura cõmuni. ¶ Appellata etiam dicuntur ſuppoſita actu exiſtẽtia. Appellatur enim ſeu nominatur proprie quod eſt: ⁊ nõ qđ nõ eſt. Hinc eſt ꝙ appellatio dicitur acceptio termini pro ſuppoſitꝭ exiſtentibus: Scđm alios ſo appellatio eſt acceptio termini pro ſuo formali ſignificato: qđ denotatur adiacere vel nõ adiacere ſuo determinabili. Cuius ratio poteſt eſſe: quia denominatiua habent appellationem ab abſtractis ipſas formas importantibus: vt aliquid dicitur albuꝫ ab albedine. Unde appellatio hoc modo ſũpta proprie conuenit denominatiuis ſiue adiectiuis. Et ſicut ampliatio cõuenientius eſt a parte ſubiecti: ſic appellatio conuenit predicato.

De appellatione ſic acce-

pta ponũtur alique regule: Quaruꝫ prima eſt: ꝙ predicatũ ſequens verbum preteriti temporis appellat ſuam formã pro tempore preterito: vt ſanũ fuit egrũ. Unde ſenſus eſt: qđ eſt vel fuit ſanũ: aliquando fuit egrum. Subiectũ autẽ iſtius ꝓpoſitionis non appellat ſed ampliatur. Ad veritatem nãq̧ huius nõ requiꝛ ꝙ hec aliquãdo fuerit vera: ſanuꝫ eſt egrum: ſed requiritur ꝙ hec fuerit vera Hoc eſt egrum: demonſtrato illo ꝓ quo ſupponit ſubiectum. Ex his infertur ab iſtis ꝙ hec conſequentia non valet de veritate ſermonis: Carnes coctas tu emiſti: ergo tu emiſti carnes coctas: quia poſito caſu ꝙ tu heri emiſti carnes crudas ⁊ hodie ſint cocte: tũc illa eſt vera: Carnes coctas tu emiſti: quia ſubiectum nõ appellat ſuam formã: ſed ſufficit ponere loco ſubiecti pronomen demonſtrans illud pro quo ipſum ſubiectum ſupponit: ⁊ ampliatur ad ſupponendũ ꝓ illis que ſunt vel fuerunt cocte diſiunctiue: ⁊ ſufficit ꝙ vna pars ſit vera.

Secūda regula talis ē: ꝙ predicatū ſequens verbum futuri tēporis appellat ſuam formā pro tempore futuro. Ex quo ſequitur ꝙ hec eſt cōcedenda: album erit quando non erit album. Senſus enim eſt: ꝙ illud quod eſt vel erit album: erit in aliquo tempore in quo ſibi non erit albedo. Similiter dicendū eſt de illis: puer erit quando non erit puer. Item: virgo erit quando non erit virgo: ⁊ ſic de ꝯſimilibus.

Tertia regula talis eſt: ꝙ dictiones ſequentes verba vel participia ſignificantia actus anime interioris appellant ſuas formas: nō autem dictiones talia verba precedentes. Unde iſta eſt concedenda: Deū trinū ⁊ vnū cognouit Ariſtoteles: non autem iſta: Ariſtoteles cognouit deum trinū ⁊ vnū. Senſus enim prime poteſt eſſe ꝙ ariſtoteles cognouit deum: qui eſt trinus ⁊ vnus: licet nō cognouerit eum ſub tali ratione: ſed ſub ratiōe p̄mi motoris vel entis infiniti. Senſus autem ſecunde eſt: ꝙ ariſtotiles cognouit deū eſſe trinū in perſonis cum vnitate eſſentie: ſicut dicendum eſt de iſta. Uenientem cognoſco: licȝ nō cognoſco venientem. Alie regule poſſūt poni de appellatiōibus de quibus breuitati ſtudēs ſuperſedeo: tum quia iſte appellatiōes nō ſūt multū vſitate apud doctores theologos: qui nō ſemper loquūtur proprie. Unde in expoſitione eoruȝ non eſt attendenda proprietas ſermōis: ſed intentio ⁊ proceſſus eoꝝ.

Diſtributio eſt multiplicatio termini cōmunis per ſignū vniuerſale facta: vt omnis homo currit: iſte termin⁹ hō diſtribuit' pro quolibet ſuo inferiori per hoc ſignū omis. Signoꝝ autē vniuerſaliū alia ſunt diſtributiua ſubſtātie: q̄ ſcȝ diſtribuūt res ſe habētes p modū ſbſtātie ſiue ſint de genere ſbſtātie ſiue de generib⁹ accidētiū: vt oīs, nullus: ⁊ ſic de alijs. Sicut eīn dicitur: oīs homo: ita poteſt dici omnis albedo vel nigredo. Alia vo diſtribuūt res ſe habētes per modum accidentis vel inherentis. Et horū quedam ſunt diſtributiua q̄litatis: vt q̄liſcꝫ q̄liſcūcꝫ. Alia quātitatis continue: vt quātuſcūcꝫ ⁊ quātuſcꝫ. Alia quantitatis diſcrete: vt quotquot: quotcꝫ: ⁊ ſic de alijs.

Signoꝝ aūt diſtributiuorum ſubſtantie quedam ſunt diſtributiua partium integralium: vt totus: quedam partium ſubiectiuarum: vt omnis nullus.

Signoꝝ vo diſtributiuarum partiū quedam ſunt diſtributiua duorum: vt vtercꝫ neuter. Alia plurium: vt quilibet quicūcꝫ ⁊c̄.

Et notandū: ꝙ ſignis vniuerſalibus correſpōdent ſigna particularia: vt quidam ⁊ aliquis correſpondent illis ſignis omis: q̄libet ⁊ nullus. Sed alter ⁊ aliquis correſpondent iſtis: vtercꝫ et neuter. Aliq̄lis autem correſpondet illis ſignis qualiſcūcꝫ vel qualiſſibet. Sed aliquantus correſpondet iſtis quantuſcūcꝫ ⁊ quantuſlibet. Aliquot vo correſpondet ad illa quotquot ⁊ quotcunqꝫ. Quomodo autem omis habeat ſumi diſtributiue ⁊ collectiue: et tot⁹ cathegorematice ⁊ ſincathegorematice dictum eſt capitulo de q̄ntitate ꝓpoſitionū: q̄ȝ vo ſigna ponūtur eſſe diſpoſitiōes ſbiecti. Sciēdū ē ꝙ duplex ē diſpoſitio ſubiecti: Quedā eīn eſt diſpoſitio eius quod eſt ſubiectuȝ: vt album nigrū: que dicūtur diſpoſitiones ſubiecti abſolute: ⁊ hoc modo ſigna non ſunt diſpoſitiones ſubiectiuorum. Alia eſt diſpoſitio ſubiecti in q̄ntum ſubiectū ſumitur in ordine ⁊ reſpectu ad predicatum: ⁊ hoc modo ſigna ſunt diſpoſitiōes ſubiecti. ¶ Notandū inſuper ꝙ illud ſignum omis poteſt diſtribuere terminū cōmunē ſe ſequentē pro ſingulis generꝫ: vel pro generibus ſingulorū. Unde dicunt quidam: ꝙ illa propoſitio: oīe anī

mal fuit in arca noe: ē falſa ꝑ ſingulis ge-
nerum: quia non omīa indiuidua cuiuſ-
libet ſpeciei ſiue generis animaliū ibidē
fuerūt: ſed eſt vera pro generibus ſingu-
lorum: quia de quolibet genere anima-
lium fuit ibi aliquod indiuiduū. Poſſꝫ
etiaꝫ verificari illa propoſitio pro ſingu-
lis generum: cum animal amplietur ad
preteritū tempus ratione illius verbi fu-
it: ſic intelligendo: ꝙ omē indiuiduū ani-
malis quod fuit tempore diluuij fuit in
arca noe. Ponitur etiam quedam diſtri-
butio accomoda: quādo videlicet fit tm̄
diſtributio reſpectu ſingulariū: que no-
tantur in verbo vel participio: vel alioꝝ
a ſe: vt celum regit omnia: que ſcilicet re-
guntur: vel illa: deus creauit omīa: que
ſcilicet creata ſūt: vel omīa alia a ſe. Et
dicitur accōmoda: id eſt alijs a ſe accom-
modata: vel dicitur accōmoda quia ta-
lis diſtributio proprie loquendo non de-
betur termino ſic ſe habenti: ſed eſt ei ac-
cōmodata ex cōmuni vſu loquendi: Sic
a quibuſdam exponitur illa: Deus vult
omēs homines ſaluos fieri: illos videli-
cet qui ſaluabunt. Aliter ponitur a do-
ctore ſubtili circa finem ꝑmi ſententiaꝝ
ꝙ deus vult omēs homines ſaluos fieri
ꝗtuꝫ eſt ex parte ſui ⁊ voluntate ſua an-
tecedente: ꝑ quāto dedit eis dona natu-
ralia ⁊ leges rationis ⁊ adiutoria ſuffici-
entia ad ſalutē: Cuius ſalutis nos partici-
pes efficiat ieſus ſaluator ſeculi: Amen.

Finis.

¶ Eximij ac peritiſſimi artium ac ſa-
cre theologie magiſtri Nicolai Dorbel-
li ordinis minoꝝ preclariſſima logice ex-
poſitio: parua quidem volumine: maxi-
ma ṽo doctrine copioſitate. Quod opus
ſicut ceteris logice voluminibꝰ eſt emen-
datius: ita profecto omnibus logice li-
bris volentibus in dialectica: ⁊ precipue
ſm doctrinam doctoris ſubtilis erudiri
eſt vtilis: Impreſſumqꝫ Baſilee: Anno
dñi milleſimo quingenteſimotertio.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

SANTIN OTTAVIA
RESTAURO DEL LIBRO